

Επίσημη Εφημερίδα

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 27

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

52ο έτος

3 Φεβρουαρίου 2009

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

446η σύνοδος ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008

2009/C 27/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων και την τροποποίηση της οδηγίας 2007/46/EK» COM(2007) 593 τελικό — 2007/0214 (COD)	1
2009/C 27/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων»	7
2009/C 27/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» COM(2007) 621 τελικό	12
2009/C 27/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Λευκή Βίβλος για την ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης στην ΕΕ» COM(2007) 807 τελικό	18
2009/C 27/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξέλιξη του κλάδου των δομικών έργων στην Ευρώπη»	22
2009/C 27/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη»	26
2009/C 27/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα καλλυντικά προϊόντα (αναδιατύπωση)» COM(2008) 49 τελικό — 2008/0035 (COD)	34
2009/C 27/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/EK και της οδηγίας 2001/83/EK σχετικά με τις τροποποιήσεις των όρων της άδειας κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων» COM(2008) 123 τελικό — 2008/0045 (COD)	39

EL

Τιμή:
26 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2009/C 27/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα απλά δοχεία πίεσης» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2008) 202 τελικό — 2008/0076 (COD)	41
2009/C 27/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς σιδηροδρομικό δίκτυο εμπορευματικής προτεραιότητας» COM(2007) 608 τελικό	41
2009/C 27/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ανακοίνωση σχετικά με Ευρωπαϊκή Διμενική Πολιτική» COM(2007) 616 τελικό	45
2009/C 27/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τις «Οδικές μεταφορές — χρόνος εργασίας των αυτοαπασχολούμενων οδηγών»	49
2009/C 27/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (ΣΧΕΔΙΟ ΣΕΤ) “Η πορεία προς τις χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα”» COM(2007) 723 τελικό	53
2009/C 27/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αλλαγή του κλίματος και γεωργία στην Ευρώπη»	59
2009/C 27/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/EK με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας» COM(2008) 16 τελικό — 2008/0013 COD	66
2009/C 27/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των προσαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το έτος 2020» COM(2008) 17 τελικό — 2008/0014 (COD)	71
2009/C 27/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση των οδηγιών 85/337/EOK και 96/61/EK του Συμβουλίου, των οδηγιών 2000/60/EK, 2001/80/EK, 2004/35/EK, 2006/12/EK και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006» COM(2008) 18 τελικό — 2008/0015 (COD)	75
2009/C 27/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με αντικείμενο την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 2 για την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά» COM(2008) 211 τελικό — 2008/0081 (COD)	81
2009/C 27/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η μη ενεργειακή μεταλλευτική βιομηχανία στην Ευρώπη»	82
2009/C 27/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη των μειονοτήτων — οι ρομά»	88
2009/C 27/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στοιχεία για τη δομή, οργάνωση και λειτουργία πλατφόρμας για τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση σε επίπεδο ΕΕ πολιτικών ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών»	95
2009/C 27/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης»	99

2009/C 27/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης» COM(2007) 637 τελικό — 2007/0228 (CNS) 108	108
2009/C 27/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος» COM(2007) 638 τελικό — 2007/0229 (CNS) 114	114
2009/C 27/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας (2009)» COM(2008) 159 τελικό — 2008/0064 (COD) 119	119
2009/C 27/26	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η καλύτερη ενσωμάτωση στην εσωτερική αγορά ως πρωταρχικός παράγοντας για την συνοχή και την ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών» 123	123
2009/C 27/27	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι λόγοι για τη διαφορά μεταξύ αντιληπτού και πραγματικού πληθωρισμού» 129	129
2009/C 27/28	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στα κοινοτικά προγράμματα προενταξιακής βοήθειας στη Δημοκρατία της Αλβανίας» 140	140
2009/C 27/29	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Δημιουργία δικτύων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή» 144	144
2009/C 27/30	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πώς μπορεί να συνδυαστεί η εθνική και η ευρωπαϊκή διάσταση για την παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες;» 152	152

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

446Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 9ΗΣ ΚΑΙ 10ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2008

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων και την τροποποίηση της οδηγίας 2007/46/ΕΚ»

COM(2007) 593 τελικό — 2007/0214 (COD)

(2009/C 27/01)

Στις 14 Νοεμβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων και την τροποποίηση της οδηγίας 2007/46/ΕΚ».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. ΙΟΖΙΑ.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το περιεχόμενο του παρόντος κανονισμού και τάσσεται υπέρ της θέσπισης εναρμονισμένων προτύπων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έγκριση τύπου υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων· επικροτεί δε την επιλογή μίας ενιαίας διαδικασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο με ισχύ σε όλα τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι φαίνεται απλούστερη και πολύ λιγότερο δαπανηρή από 27 διαφορετικές εγκρίσεις τύπου οι οποίες θα δημιουργούσαν ευνοϊκές συνθήκες για τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς.

1.2 Η σημασία της εν λόγω παρέμβασης είναι προφανής: έναντι της προβλεπόμενης σημαντικής αύξησης της εμπορίας υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων δεν υπάρχει καμία σχετική έγκριση τύπου σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο για τα οχήματα αυτά. Στα επιμέρους κράτη μέλη στα οποία έχουν υιοθετηθεί προσωρινές κανονιστικές διατάξεις, οι διατάξεις αυτές διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ τους.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την ταχεία έγκριση του προτεινόμενου κανονισμού, ο οποίος δείχνει να είναι σε θέση να προσφέρει ένα ασφαλές πλαίσιο αναφοράς στις επιχειρήσεις του κλάδου και άρα να διευκολύνει την πραγματοποίηση των σημαντικών επενδύσεων που απαιτούνται για την ανάπτυξη των τεχνολογιών που σχετίζονται με τη χρήση του υδρογόνου. Όσον αφορά τη στρατηγική επιλογή αυτής της χρήσης, η ΕΟΚΕ έχει εκφραστεί ευνοϊκά σε πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της επί του θέματος, και είχε υποστηρίξει ότι «το υδρογόνο παρά τους περιορισμούς που συνεχίζουν να υφίστανται, αποτελεί πρόκληση για το μέλλον».

1.4 Η θέσπιση αυτών των κοινοτικών προτύπων στον τομέα της εναρμόνισης αποτελεί επίσης σημαντική συνιστώσα για την παροχή εγγυήσεων ασφάλειας προς τους χρήστες. Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των χρηστών συνιστά βασική προϋπόθεση ενόψει της προβλεπόμενης ανάπτυξης αυτών των οχημάτων τα οποία, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Επιτροπής, αναμένεται ότι έως το 2020 θα επιτύχουν το στόχο του ενός εκατομμυρίου υδρογονοκίνητων οχημάτων.

1.5 Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα που επιβεβαιώνει την αξιοπιστία και τη δυνατότητα απτής υλοποίησης του στόχου αυτού είναι η διαρκής και σταθερή αύξηση του αριθμού των υβριδικών ταξί που κυκλοφορούν στη Νέα Υόρκη, όπου μία ικανοποιητική αστική πολιτική καθιστά δυνατό τον συνδυασμό του σεβασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος με τους κανόνες της αγοράς· το παράδειγμα αυτό καταδεικνύει έμπρακτα ότι οι απόπειρες πρόκλησης τεχνητών εμποδίων για την παρακώλυση της ανάπτυξης της εν λόγω τεχνολογίας κρύβουν συχνά μία προσπάθεια προώσπισης ήδη εδραιωμένων συμφερόντων.

1.6 Η υλοποίηση της προαναφερθείσας επιδίωξης θεωρείται αναγκαία διότι μόνο με την ανάληψη αποφασιστικής δράσης για την αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων θα καταστεί δυνατή η επίτευξη ενός στόχου συνεκτικού με τις πολιτικές της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω μίας σταδιακής στρόφης προς τη χρήση του υδρογόνου, των καυσίμων γεωργικής προέλευσης δεύτερης γενεάς και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων.

1.7 Η θεμελιώδης υποστήριξη αυτής της μακρόπνοης στρατηγικής προϋποθέτει την ανάληψη συγκεκριμένων δεσμεύσεων στον τομέα της τεχνολογικής έρευνας. Η ΕΟΚΕ ζητά επομένως να τεθούν σε εφαρμογή στοχοθετημένα ερευνητικά προγράμματα, αρχίζοντας από την ταχεία έγκριση του κανονισμού που προτείνεται στο έγγραφο COM(2007) 571 τελικό, ο οποίος προβλέπει τη θέσπιση μίας Κοινής Τεχνολογικής Πρωτοβουλίας (ΚΤΠ) μέσω της σύστασης μίας κοινής επιχείρησης «Κυψέλες καυσίμου και υδρογόνου» (¹). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει και ενθαρρύνει ερευνητικά προγράμματα που προσανατολίζονται στη διάνοιξη νέων οδών για την παραγωγή και τη χρήση του υδρογόνου και συμφωνεί με τα αιτήματα τα οποία διατυπώνονται προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο από τις επιχειρήσεις και τα ερευνητικά κέντρα που ασχολούνται με τη χρήση του υδρογόνου με στόχο να επιταχυνθεί η έγκριση των απαιτούμενων προτάσεων.

1.8 Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να εξετάσει πάραυτα το θέμα της ανάπτυξης του δικτύου διανομής, δεδομένου ότι η διαθεσιμότητα ασφαλών και αποτελεσματικών τεχνολογιών αποθήκευσης και η επάρκεια της διανομής αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διάδοση οχημάτων τροφοδοτούμενων με μείγματα αερίων καυσίμων.

1.9 Σε ένα πρώτο στάδιο, οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να διευκολύνουν τη διάδοση σε ολόκληρη την κοινοτική επικράτεια του υδρογονοποιημένου αερίου πετρελαίου (LPG) και του μεθανίου που αποτελούν μεν τον πιο άμεσο και ρεαλιστικό στόχο για την έστω και μερική μείωση της περιεκτικότητας των καυσίμων σε άνθρακα, αλλά είναι επί του παρόντος ελάχιστα διαδεδομένα ή ακόμη και ανύπαρκτα σε πολλές χώρες της ΕΕ. Το πρώτο αυτό στάδιο της έρευνας για νέες διαρκώς ασφαλέστερες και αποτελεσματικότερες τεχνολογίες στον τομέα της αποθήκευσης και της διανομής θα συμβάλει, στο εγγύς μέλλον, στη μετάβαση σε ένα ενδιάμεσο στάδιο διανομής μειγμάτων αερίου και υδρογόνου πριν από το τελικό στάδιο που συνίσταται στη διανομή του υδρογόνου.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κεφαλαιώδους σημασίας την απτή αντιμετώπιση του ζητήματος της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των μελλοντικών χρηστών με στόχο την εξάλειψη των αμφιβολιών που εξακολουθούν να υφίστανται σχετικά με τη χρήση του υδρογόνου. Κρίνεται επομένως σκόπιμη η διαμόρφωση εκτεταμένων προγραμμάτων ενημέρωσης για τη μετάδοση ενός ξεκάθαρα και τεκμηριωμένου μηνύματος το οποίο να επιβεβαιώνει ότι η τεχνολογία αυτή έχει ήδη επιτύχει τα υφιστάμενα επίπεδα ασφάλειας των συμβατικών οχημάτων.

1.11 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή του κανονισμού ως νομικού πλαισίου της πρότασης διότι κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζονται ισότιμες συνθήκες για τους παραγωγούς του κλάδου μέσω της ταυτόχρονης εφαρμογής των προτύπων που περιλαμβάνονται στον εν λόγω κανονισμό σε όλα τα κράτη μέλη.

1.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί εξάλλου την πρόταση που αφορά τη θέσπιση και την εφαρμογή των θεμελιωδών διατάξεων σύμφωνα με μία διαδικασία επιτροπολογίας και συμφωνεί με την καθιέρωση μεταβατικής περιόδου για την πλήρη εφαρμογή του συνόλου των προτύπων, στο μέτρο που η εν λόγω εφαρμογή πιστεύεται ότι θα είναι σχετικά πολύπλοκη για τις επιχειρήσεις του κλάδου.

1.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει και θεωρεί σημαντική την παρουσία της Ευρώπης στην GCG (Global Coordination Group — Παγκόσμια Ομάδα Συντονισμού) για την αναζήτηση προτύπων έγκρισης σε παγκόσμιο επίπεδο —GTR (Global Technological regulation — Παγκόσμιες Τεχνολογικές Ρυθμίσεις)— αλλά συγχρόνως επισημαίνει ότι η προσπάθεια επίτευξης της εν λόγω συμφωνίας δεν πρέπει να

τροχοπεδίσει την πρόοδο αυτής της νομοθετικής διαδικασίας. Η ύπαρξη ιδίου νομοθετικού μέσου και πρακτικής εμπειρίας στον τομέα των κοινοτικών προτύπων αποσκοπεί να ενισχύσει την παρουσία της Ευρώπης σε όλους τους παγκόσμιους οργανισμούς και να αποτρέψει τη θέσπιση διεθνών ρυθμίσεων για τα υδρογονοκίνητα μηχανοκίνητα οχήματα όπου θα λαμβάνεται υπόψη η μοναδική εμπειρία που υπάρχει σήμερα (της Ιαπωνίας).

1.14 Η απόκτηση εμπειρίας βάσει νομοθετικών ρυθμίσεων σε κοινοτικό επίπεδο και η δυνατότητα επίτευξης σημαντικών αποτελεσμάτων με την ανάληψη ουσιαστικής και σταθερής δέσμευσης στον τομέα της τεχνολογικής έρευνας θα μπορούσε να αποτελέσει καθοριστική συνιστώσα για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν ήδη δραστηριότητες στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, λαμβανομένου υπόψη ότι οι νέες τεχνολογίες και τα καύσιμα αντιπροσωπεύουν σημαντικά μερίδια της μελλοντικής αγοράς.

1.15 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, όλα αυτά απαιτούν την πραγματοποίηση τομικών και έκτακτων επιλογών, σε συνδυασμό με ένα προορατικό στρατηγικό όραμα εστιασμένο σε ένα μελλοντικό σενάριο, σύμφωνα με το οποίο το υδρογόνο προορίζεται να διαδραματίσει σημαντικό και αποφασιστικό ρόλο.

1.16 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει την πρόταση που αφορά την επισήμανση των υδρογονοκίνητων οχημάτων, η οποία θα μπορούσε να εκληφθεί ως ένα είδος διακριτικής μεταχείρισης ευνοώντας το χαρακτηρισμό των εν λόγω οχημάτων ως «επικίνδυνα», παρότι οι δοκιμές ασφάλειας κατέληξαν σε ανάλογα αποτελέσματα με εκείνα των οχημάτων που τροφοδοτούνται με άλλα καύσιμα. Αντί της προτεινόμενης επισήμανσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί προτιμότερο τον προσδιορισμό των καυσίμων που χρησιμοποιούνται σε όλα τα οχήματα, γεγονός το οποίο θα καθιστούσε δυνατή τη σαφή διάκρισή τους.

1.17 Προκειμένου να διευκολυνθεί η διάδοση των υδρογονοκίνητων οχημάτων, ελλείψει δικτύου διανομής, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να χορηγήσει επίσης έγκριση σε ορισμένα μικρά συνεργεία «μετατροπής» για την αυτόματη παραγωγή υδρογόνου από αέριο μεθάνιο (παραδείγματος χάρη σε πρατήρια καυσίμων τύπου *Home Energy Station* ή σε άλλα αντίστοιχα). Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρώτο συγκεκριμένο βήμα για την αρχική κάλυψη της καινούριας ζήτησης υδρογόνου, υπό τον όρο ότι ο απώτερος στόχος θα εξακολουθήσει να είναι η παραγωγή υδρογόνου από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως το βιοαέριο, η φωτόλυση ή η ηλεκτρόλυση, με τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές.

2. Εισαγωγή

2.1 Ο υπό εξέταση κανονισμός (έγγρ. COM(2007) 593 τελικό) ξεκινά από τη διαπίστωση ότι δεν υπάρχει στην Ευρώπη κανένα πρότυπο το οποίο να διέπει ένα σύστημα έγκρισης τύπου των οχημάτων που λειτουργούν με προώθηση υδρογόνου, παρότι προβλέπεται να προαχθεί η διάδοση στην αγορά των οχημάτων που διαθέτουν αυτή την τεχνολογία.

2.2 Ακόμη και στα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ δεν υφίστανται επί του παρόντος διατάξεις οι οποίες να διέπουν τον εν λόγω τομέα.

Πράγματι, οι νομοθεσίες που ισχύουν για το σύνολο των εγκρίσεων τύπου των μηχανοκίνητων οχημάτων δεν προβλέπουν γενικά πρότυπα για τα υδρογονοκίνητα οχήματα, μεταξύ άλλων και λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών τους έναντι των μηχανοκίνητων οχημάτων που κινούνται με συμβατικά καύσιμα.

(¹) EE C 204 της 9.8.2008, σ. 19.

2.3 Σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν υιοθετηθεί προσωρινές κανονιστικές διατάξεις οι οποίες διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Εάν τυχόν συνεχιστεί η κατάσταση αυτή θα οδηγήσει στην ανάπτυξη διαφορετικών διαδικασιών έγκρισης τύπου στα επιμέρους κράτη μέλη και θα έχει ως αναπόφευκτες συνέπειες τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς, τη στρέβλωση των κανόνων ανταγωνισμού και την απομάκρυνση της απτής δυνατότητας που παρέχει η εν λόγω τεχνολογία για την αποφασιστική βελτίωση του περιβάλλοντος.

2.4 Με την παρούσα πρόταση κανονισμού επιδιώκεται επομένως να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να αποτραπεί η κυκλοφορία οχημάτων στα οποία έχει χορηγηθεί έγκριση τύπου βάσει διαφορετικών προτύπων στα επιμέρους κράτη μέλη, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει ανισότητες μεταξύ των μεμονωμένων παραγωγών και να ευνοήσει τη δημιουργία τεχνητών εμποδίων στο εμπόριο ανά την Ευρώπη.

2.5 Μία τέτοια προοπτική θα παρακώλυε την ανάπτυξη των τεχνολογιών που σχετίζονται με τη χρήση του υδρογόνου στην Ευρώπη, αντί να ευνοήσει την επιζητούμενη επιτάχυνση συγκεκριμένων παρεμβάσεων και εξελίξεων προς όφελος αυτής της τεχνολογίας η οποία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εναλλακτικές λύσεις στη χρήση των ορυκτών καυσίμων· τα καύσιμα αυτά καλύπτουν ακόμη και σήμερα το 98 % των δημόσιων και ιδιωτικών μεταφορών και αντιπροσωπεύουν το 50 % των πρωτογενών πηγών ενέργειας, ποσοστό το οποίο αναμένεται να φθάσει μέχρι το 73 % εάν δεν πραγματοποιηθούν αποφασιστικές επιλογές προς την κατεύθυνση της διαφοροποίησης.

2.6 Ο παρών κανονισμός, μαζί με τα σημαντικά ερευνητικά προγράμματα του κλάδου που περιλαμβάνονται στο 7ο ΠΠ, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προκειμένου η χρήση του υδρογόνου να προσεγγίσει το επίπεδο ασφάλειας που έχει επιτευχθεί από τις παραδοσιακές τεχνολογίες και μπορεί συγχρόνως να συμβάλει στην εξασφάλιση της συναίνεσης των δυνητικών χρηστών.

2.7 Η θέσπιση εναρμονισμένων προτύπων σε κοινοτικό επίπεδο για την έγκριση των υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων συνιστά αναμφίβολα ένα αποφασιστικό βήμα προς την εξασφάλιση της απαραίτητης συναίνεσης των χρηστών. Η ανάπτυξη μίας ικανοποιητικής σχέσης εμπιστοσύνης εκ μέρους των χρηστών όσον αφορά τη χρήση του υδρογόνου αποτελεί καθοριστική συνιστώσα για την επιτάχυνση της διάθεσης στην αγορά οχημάτων που χρησιμοποιούν εναλλακτικά καύσιμα με ελάχιστες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και αναντικατάστατη διαδικασία για την έμπρακτη και ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Με την υπό συζήτηση πρόταση κανονισμού σχετικά με τα υδρογονοκίνητα μηχανοκίνητα οχήματα επιδιώκεται η θέσπιση προτύπων με ισχύ σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ για την έγκριση των υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων αυτοκινήτων.

3.2 Η πρόταση αυτή προβλέπει την τροποποίηση της οδηγίας 2007/46/ΕΚ με σκοπό την ενσωμάτωση των υδρογονοκίνητων οχημάτων των κατηγοριών M1, M2, M3 και N1, N2, N3 ⁽²⁾ στη

(²) M1 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά επιβατών και διαθέτουν κατ' ανώτατο όριο 8 θέσεις, εκτός από τη θέση του οδηγού.
M2 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά επιβατών, διαθέτουν περισσότερες από 8 θέσεις, εκτός από τη θέση του οδηγού, και έχουν μέγιστη επιτρεπόμενη μάζα η οποία δεν υπερβαίνει τους 5 τόνους (t).
M3 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά επιβατών, διαθέτουν περισσότερες από 8 θέσεις, εκτός από τη θέση του οδηγού, και έχουν μέγιστη επιτρεπόμενη μάζα η οποία δεν υπερβαίνει τους 5 t.
N1 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά εμπορευμάτων και έχουν μέγιστη επιτρεπόμενη μάζα η οποία δεν υπερβαίνει τους 3,5 t.
N2 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά εμπορευμάτων και έχουν μέγιστη επιτρεπόμενη μάζα άνω των 3,5 t, η οποία όμως δεν υπερβαίνει τους 12 t.
N3 οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά εμπορευμάτων και έχουν μέγιστη επιτρεπόμενη μάζα η οποία υπερβαίνει τους 12 t.

διαδικασία έγκρισης τύπου ΕΚ των οχημάτων, καθώς και τη συμπεριλήψη των υδρογονοκίνητων οχημάτων στο σύνολο των οδηγιών και των κανονισμών που διέπουν την έγκριση τύπου.

3.3 Η νομική βάση της πρότασης είναι το άρθρο 95 της Συνθήκης.

Η πρόταση τηρεί πλήρως την αρχή της επικουρικότητας από τη στιγμή που οι στόχοι πολιτικής που τίθενται σε κοινοτικό επίπεδο δεν μπορούν να υλοποιηθούν με ενέργειες των επιμέρους κρατών μελών· συγχρόνως με την εν λόγω διαδικασία μπορεί να αποφευχθεί η δημιουργία φραγμών στην ενιαία αγορά.

Η πρόταση διασφαλίζει επίσης την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας στο βαθμό που θέτει ως αποκλειστικό στόχο την εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, σε συνδυασμό με υψηλό επίπεδο δημόσιας ασφάλειας και περιβαλλοντικής προστασίας.

3.4 Η Επιτροπή επιλέγει την έκδοση κανονισμού ο οποίος θεωρείται αναγκαίος για την εξασφάλιση της ταυτόχρονης εφαρμογής των διατάξεών του σε όλα τα κράτη μέλη, χωρίς να απαιτείται αναμονή για τη μεταφορά των εν λόγω διατάξεων στη νομοθεσία των μεμονωμένων κρατών μελών· κατ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται επίσης ο κίνδυνος προσαρμογής των προτύπων που διέπουν την έγκριση τύπου σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, ενίοτε δε και με σημαντικές τροποποιήσεις κατά τη μεταφορά στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο.

3.5 Η παρούσα πρόταση υπήρξε αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης με την συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Σε αυτό το πλαίσιο, και αρχίζοντας από την ομάδα εργασίας για το υδρογόνο, ζητήθηκε η γνώμη των εθνικών αρχών, των κατασκευαστών αυτοκινήτων, των προμηθευτών κατασκευαστικών στοιχείων και των ενώσεων του κλάδου.

3.6 Εξετάστηκαν οι ακόλουθες τέσσερις επιλογές πολιτικής:

- καμία αλλαγή πολιτικής, δηλαδή διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης·
- νομοθεσία σε επίπεδο κράτους μέλους·
- νομοθεσία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- μη ρυθμιστική προσέγγιση: αυτορρύθμιση.

3.7 Στη συνέχεια, ανατέθηκε σε έναν σύμβουλο η συστηματοποίηση των απαντήσεων σχετικά με την ασφάλεια, την τεχνολογία και το συνεπαγόμενο κόστος στο πλαίσιο των διαφόρων επιλογών. Τα αποτελέσματα των εργασιών του συμβούλου υποβλήθηκαν στην κρίση των κυριότερων επιχειρήσεων του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας που εφαρμόζουν τεχνολογία υδρογόνου.

3.8 Από αυτή την ευρεία διαδικασία διαβούλευσης προέκυψε σαφώς ότι η προτιμότερη ακολουθητέα οδός είναι η θέσπιση νομοθεσίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την καθιέρωση μίας διαδικασίας έγκρισης τύπου για όλα τα υδρογονοκίνητα οχήματα.

3.9 Προκειμένου να υποστηρίξει την επιλογή αυτή, η Επιτροπή παρουσίασε μία μελέτη ⁽³⁾ η οποία καταδεικνύει ότι η εισαγωγή μίας —έστω και αυστηρής— ευρωπαϊκής διαδικασίας έγκρισης τύπου αποτελεί την απλούστερη και τη λιγότερο δαπανηρή επιλογή, λαμβανομένου υπόψη του θεωρητικού κόστους 27 διαφορετικών εγκρίσεων σε επίπεδο των επιμέρους κρατών μελών.

(³) TRL, Ltd, εταιρεία τεχνικών και επιστημονικών συμβούλων της Επιτροπής.

3.10 Οι εκτιμήσεις του συμβούλου υποβλήθηκαν κατόπιν στην Επιτροπή η οποία, βάσει των αποτελεσμάτων των εκ των προτέρων διαβουλεύσεων, προέβη στην εκπόνηση της πρότασης υπό συζήτηση με την οποία ξεκίνησε η θεσμική διαδικασία.

3.11 Κατά την άποψη της Επιτροπής, τα πρότυπα που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό είναι σε θέση να προσφέρουν στους χρήστες υδρογονοκίνητων οχημάτων τις απαραίτητες εγγυήσεις από πλευράς ασφάλειας και να συμβάλουν αποφασιστικά στην προστασία του περιβάλλοντος.

3.12 Ο τελικός στόχος προβλέπει ότι, 36 μήνες μετά από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, όλα τα κατασκευαστικά στοιχεία και συστήματα υδρογόνου, καθώς και τα σχετικά χρησιμοποιούμενα υλικά, πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού.

4. Η ακρόαση

4.1 Κατά τη διάρκεια της ακρόασης, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Επιτροπής, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των κατασκευαστών αυτοκινήτων που ασχολούνται με την ανάπτυξη υδρογονοκίνητων οχημάτων, των ευρωπαϊκών ενώσεων, των καταναλωτών και των παραγωγών κυψελών καυσίμου, παρασχέθηκαν σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη προβληματισμού και την ενημέρωση σχετικά με τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις.

4.2 Τονίστηκε η σημασία της ενημέρωσης του ευρέος κοινού και της ανάληψης πρωτοβουλιών, όπως αυτή που εφαρμόζεται εδώ και μερικά χρόνια στη Ρώμη (H2 Roma), με στόχο να προαχθούν οι επαφές μεταξύ παραγωγών και πολιτών προβάλλοντας την τεχνολογική ανάπτυξη και προωθώντας την εξοικείωση με μία τεχνολογία η οποία θεωρείται ακόμη συνήθως επικίνδυνη. Οι συμμετέχοντες στην ακρόαση έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για τον ρόλο της ΕΟΚΕ, η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «πολιτιστικός διαμεσολαβητής».

4.3 Οι κατασκευαστές και οι καταναλωτές υπογράμμισαν ότι πρέπει να μπορεί κανείς να βασιστεί στην ασφάλεια τόσο των οχημάτων όσο και των υποδομών αποθήκευσης και διανομής, αλλά και στη διαθεσιμότητα του υδρογόνου. Η έρευνα απαιτείται να συνεχιστεί και να τύχει περαιτέρω υποστήριξης. Επίσης εκτιμήθηκαν ιδιαίτερα οι πρόσφατες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την προώθηση των κυψελών καυσίμου με την απόφαση για τη χρηματοδότηση μίας Κοινής Τεχνολογικής Πρωτοβουλίας (ΚΤΠ).

4.4 Οι έλεγχοι αυτονομίας κατέδειξαν ότι σήμερα ένα υδρογονοκίνητο όχημα μπορεί ήδη να διανύσει απόσταση έως 600 χλμ. Πρόσθετες δοκιμές βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας.

4.5 Κατά την ακρόαση αυτή κατέστη σαφές ότι τα υδρογονοκίνητα οχήματα αποτελούν πλέον τεχνολογική πραγματικότητα, αλλά δεν πληρούνται ακόμη οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που απαιτούνται για τη διάδοση των εν λόγω οχημάτων στην αγορά. Με τον κανονισμό σχετικά με την έγκριση τύπου θα ξεπεραστεί ήδη ένα πρώτο εμπόδιο.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το περιεχόμενο του παρόντος κανονισμού και τάσσεται υπέρ της θέσπισης εναρμονισμένων προτύπων για την έγκριση των υδρογονοκίνητων οχημάτων διότι η εν λόγω διαδικασία αποτελεί ένα βήμα προόδου σε σχέση με την παρούσα κατά-

σταση η οποία —ελλείψει νομοθετικού πλαισίου αναφοράς— θα δημιουργήσει αναπόφευκτα προφανείς συνθήκες στρέβλωσης του ανταγωνισμού και θα προκαλέσει τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς. Η ταχεία έγκριση του κανονισμού είναι σημαντικό να επιτευχθεί και για προφανείς λόγους ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος.

5.2 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η απουσία ενός ασφαλούς πλαισίου αναφοράς τείνει αναπόφευκτα να αποθαρρύνει τις αναγκαίες και σημαντικές επενδύσεις που επιβάλλονται για την ανάπτυξη των τεχνολογιών που σχετίζονται με τη χρήση του υδρογόνου ως φορέα ενέργειας για τα αυτοκίνητα του μέλλοντος.

5.3 Ο υπό εξέταση κανονισμός θεωρείται σύμφωνος με τις πολιτικές της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, οι οποίες αποτελούν τη βάση των κοινοτικών πρωτοβουλιών και έχουν καθοριστική συμβολή στους γενικούς στόχους της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

5.4 Η ΕΟΚΕ είναι απολύτως πεπεισμένη ότι —ελλείψει σταθερής και ταχείας ανάπτυξης υδρογονοκίνητων οχημάτων, αφενός, και σταδιακής αντικατάστασης των ορυκτών καυσίμων, αφετέρου— τα περιβαλλοντικά οφέλη θα είναι αρκετά περιορισμένα και συνεπώς αμελητέα με ποσοτικούς όρους. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει αντίθετα την ανάγκη προαγωγής της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και δραστηρικής καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής οι οποίες είναι δυνατόν να επιτευχθούν με τη χρήση του υδρογόνου, των καυσίμων γεωργικής προέλευσης δεύτερης γενεάς και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων.

5.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η ακολουθητέα πορεία προκειμένου να αντιστραφεί η σύγχρονη τάση σύμφωνα με την οποία η ενεργειακή ζήτηση ικανοποιείται πρωτίτως από ορυκτά καύσιμα, τα οποία αντιστοιχούν επί του παρόντος σε ποσοστό 85-90 % της παγκόσμιας ενεργειακής προσφοράς, προϋποθέτει τόσο τη χρήση του υδρογόνου όσο και την ανάληψη δέσμευσης έναντι των κυψελών καυσίμου και υδρογόνου. Στο πλαίσιο οποιασδήποτε μελέτης προοπτικών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι τα μελλοντικά σενάρια για τα ορυκτά καύσιμα προβλέπουν ανεπάρκεια και συνεχή αύξηση των τιμών.

5.6 Σε μία από τις γνωμοδοτήσεις που υιοθέτησε η ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾ υποστηρίζεται πλήρως η πρωτοβουλία της Επιτροπής —η οποία περιλαμβάνεται στο έγγραφο COM(2007) 571 τελικό— για τη χρηματοδότηση με περίπου 470 εκατομμύρια ευρώ μίας Κοινής Τεχνολογικής Πρωτοβουλίας (ΚΤΠ) μέσω της σύστασης μίας κοινής επιχείρησης «Κυψέλες καυσίμου και υδρογόνο», η οποία θα επιτρέψει στην Επιτροπή, στα κράτη μέλη και στη βιομηχανία —στο πλαίσιο μίας εκτεταμένης ερευνητικής πρωτοβουλίας— να θέσουν από κοινού τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους για την προώθηση προγραμμάτων εστιασμένων σε διάφορους στρατηγικούς τομείς για τη μελλοντική διαφοροποίηση και τη διαθεσιμότητα των πηγών ενέργειας.

5.7 Σε μεταγενέστερη γνωμοδότησή της με θέμα «Το ενεργειακό μείγμα στις μεταφορές» ⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ «φρονεί ότι είναι απαραίτητο να αυξηθεί δραστικά η χρηματοδότηση της έρευνας για την παραγωγή και τη χρήση του υδρογόνου» και «υποστηρίζει το αίτημα των επιχειρηματικών και ερευνητικών κύκλων που ασχολούνται με την ανάπτυξη της χρήσης του υδρογόνου να επιταχύνει το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο τη διαδικασία έγκρισης της σχετικής πρότασης».

⁽⁴⁾ EE C 204 της 9.8.2008, σ. 19.

⁽⁵⁾ CESE 1104/2007 (TEN/297), σημείο 1.4. Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

5.8 Οι κυψέλες καυσίμου είναι μετατροπείς ενέργειας οι οποίοι καθιστούν δυνατή τη σημαντική μείωση των αερίων του θερμοκηπίου (GHG) και άλλων ρύπων. Όσον αφορά την επεξεργασία των βιοκαυσίμων, στην ίδια γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ παρακολουθεί προσεκτικά την πρόσφατη πρόοδο στον τομέα των νέων καταλυτών που προορίζονται για τις κυψέλες καυσίμου και αποτελούν μία ιδιαίτερα ελπιδοφόρα τεχνολογία για τον εφοδιασμό των αυτοκινήτων με καθαρή ενέργεια.

5.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου ότι η χρήση του υδρογόνου για τη σταδιακή αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων αποτελεί αναγκαία και επιθυμητή ενέργεια και επισημαίνει εν προκειμένω ότι ο στόχος της διάθεσης υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων στο εμπόριο προϋποθέτει απαραίτητως την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων σε όλους τους τομείς της έρευνας που σχετίζονται με την εν λόγω διαδικασία. Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ εύχεται και υποστηρίζει την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων που αποσκοπούν στην εδραίωση της στρατηγικής αυτής.

5.10 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το σημαντικό πρόβλημα του υψηλού κόστους της προαναφερθείσας διαδικασίας δεν πρέπει να αποτελέσει τροχοπέδη για την ανάπτυξη αυτής της τεχνολογίας και επιδεικνύει μεγάλη προσοχή στα προγράμματα που αναζητούν νέες οικολογικές μεθόδους παραγωγής υδρογόνου, δεδομένου ότι η παρούσα μέθοδος, σύμφωνα με την οποία το υδρογόνο παράγεται από το μεθάνιο σε ποσοστό υψηλότερο του 90 %, βασίζεται σε μία πηγή ενέργειας που είναι μεν σημαντική αλλά θεωρείται ότι «οδεύει προς το τέλος της».

5.11 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι κατά την αξιολόγηση του κόστους κάθε τεχνολογικής προόδου, το ύψος των τεράστιων χρηματικών ποσών που απαιτούνται προς τον σκοπό αυτό δεν πρέπει να εξετάζεται αποκλειστικά και μόνο υπό το πρίσμα του κλάδου των ιδιωτικών οχημάτων —παρότι ο κλάδος αυτός είναι σημαντικός από ποσοτική άποψη— αλλά και στο πλαίσιο μίας στρατηγικής και προορτικής προοπτικής, συνεκτιμώντας τα μελλοντικά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ευρύτερη επέκταση της χρήσης του υδρογόνου σε πιο προηγμένες εφαρμογές, οι οποίες κυμαίνονται από τις δημόσιες και τις ιδιωτικές μεταφορές έως τις εμπορευματικές μεταφορές και από την τροφοδότηση των τρένων και των κινητήρων των θαλάσσιων σκαφών έως την πιθανή —αλλά πιο μακρινή— χρήση του υδρογόνου στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

5.12 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι εάν αυτά τα σημαντικά ερευνητικά προγράμματα εξελιχθούν κατά τον επιθυμητό τρόπο και επωφεληθούν της απαιτούμενης πολιτικής και οικονομικής ενίσχυσης όλων των ενδιαφερομένων πλευρών, τότε υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να δούμε σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα να κυκλοφορούν πραγματικά στους δρόμους μερικώς ή πλήρως υδρογονοκίνητα αυτοκίνητα.

5.13 Από παράδειγμα αυτής της θετικής τάσης αποτελεί η διαρκής και σταθερή αύξηση του αριθμού των υβριδικών ταξί που κυκλοφορούν στη Νέα Υόρκη, όπου μία ικανοποιητική αστική πολιτική καθιστά δυνατό τον συνδυασμό του σεβασμού του περιβάλλοντος με τους κανόνες της αγοράς: το παράδειγμα αυτό καταδεικνύει έμπρακτα ότι οι απόπειρες πρόκλησης τεχνητών εμποδίων για την παρακώλυση της ανάπτυξης της εν λόγω τεχνολογίας κρύβουν συχνά μία προσπάθεια πρόσπισης ήδη εδραιωμένων συμφερόντων.

5.14 Σε όλες τις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με αυτό το θέμα, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει την επιλογή της χρήσης του υδρογόνου το οποίο, παρά τους σημερινούς γνωστούς περιορισμούς, συνιστά πρόκληση για το μέλλον. Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί προσεκτικά τα

πρόσφατα σχέδια πρωτοβουλιών που προετοιμάζουν το έδαφος για τη μελλοντική χρήση του υδρογόνου στα μηχανοκίνητα οχήματα χρησιμοποιώντας διαφορετικές τεχνολογίες παραγωγής και διανομής.

5.15 Ενόψει αυτής της εξέλιξης, η ΕΟΚΕ προτρέπει για άλλη μία φορά την Επιτροπή να εξετάσει το ζήτημα της διάδοσης των δικτύων διανομής εναλλακτικών καυσίμων σε ολόκληρη την επικράτεια, αρχίζοντας από την προώθηση της διανομής Συμπιεσμένου Φυσικού Αερίου (CNG) η οποία σε ορισμένα κράτη μέλη είναι ελάχιστα διαδεδομένη και σε άλλα εντελώς ανύπαρκτη, εκτός από κάποιες φωτεινές εξαιρέσεις όπως η περίπτωση της Πολωνίας.

5.16 Ο τομέας της αποθήκευσης και της διανομής αποτελεί ένα συγκεκριμένο παράδειγμα στοχοθετημένου προσανατολισμού της έρευνας σε αυτόν τον κλάδο. Η ανάγκη για καινοτόμες τεχνολογίες στον τομέα της διανομής αερίου συνιστά θεμελιώδες και κρίσιμο ζήτημα για τη διάδοση των νέων οχημάτων, τόσο σε ένα ενδιάμεσο στάδιο με ενδεχόμενα μείγματα διαφορετικών αερίων όσο και κατά την επιδίωξη του τελικού στόχου της τροφοδότησης με υδρογόνο.

5.17 Σε αυτόν τον τομέα κρίνεται σκόπιμο να καταστούν γρήγορα διαθέσιμα ολόένα και πιο αποδοτικά και ασφαλή συστήματα διανομής, εκλαμβάνοντας ως βάση την κτιθείσα εμπειρία από τις δύο εγκαταστάσεις που λειτουργούν αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη —στη Μάντοβα (Ιταλία) και στο Μόναχο της Βαυαρίας (Γερμανία)— και προσανατολίζοντας την έρευνα προς διαρκώς πιο τεχνολογικά προηγμένα συστήματα, εστιασμένα στην εφαρμογή υψηλών προτύπων ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος.

5.18 Για αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξασφάλιση υψηλών επιπέδων ασφαλείας και αποτελεσματικότητας για τη φύλαξη και τη διανομή των αερίων καυσίμων είναι καθοριστικής σημασίας κατά την παρούσα συγκυρία, η οποία επιβάλλει την ανάπτυξη ενός συνεκτικού προγράμματος για τη διάδοση των εγκαταστάσεων LPG και μεθανίου σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια, γεγονός το οποίο αντιστοιχεί στον πιο άμεσο και ρεαλιστικό στόχο για την έστω και μερική μείωση της περιεκτικότητας των καυσίμων σε άνθρακα, ως ενδιάμεση μετάβαση στο τελικό στάδιο που είναι η διανομή του υδρογόνου. Οι απαραίτητες τεχνολογίες για την αποθήκευση και την διανομή του αερίου και του υδρογόνου είναι παρεμφερείς και για το λόγο αυτό η ανάπτυξή τους θα ευνοήσει οπωσδήποτε και την ανάπτυξη του υδρογόνου.

5.19 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η χρήση του υδρογόνου θέτει ακόμη αναμφισβήτητα προβλήματα από την άποψη του κόστους και των παραμέτρων ασφαλείας: τα προβλήματα αυτά, τα οποία σχετίζονται με τις επιφυλάξεις του παρελθόντος, πρέπει πλέον —σύμφωνα με τις εμπειριστωμένες δοκιμές που έχουν διενεργηθεί σε διάφορες χώρες— να ξεπεραστούν πλήρως, προσεγγίζοντας το επίπεδο ασφαλείας που έχει επιτευχθεί από τις συμβατικές τεχνολογίες. Η επίτευξη αυτού του στόχου, με την υποστήριξη εκτεταμένων και ειδικών προγραμμάτων ενημέρωσης, μπορεί να καταστήσει δυνατή την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των μελλοντικών χρηστών η οποία αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την οριστική επανέναρξη της χρήσης της εν λόγω τεχνολογίας.

5.20 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι αυτή η στρατηγική που βασίζεται στο υδρογόνο πρέπει να συνδυαστεί οπωσδήποτε με ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ενημέρωσης για την αντιμετώπιση και την υπερνίκηση της υφιστάμενης δυσπιστίας των μελλοντικών καταναλωτών που θεωρούν το υδρογόνο ως εξαιρετικά επικίνδυνο προϊόν.

5.21 Αυτό το λεπτομερές πρόγραμμα ενημέρωσης πρέπει να μεταδώσει ένα ξεκάθαρο μήνυμα: η τεχνολογία του υδρογόνου έχει ήδη επιτύχει τα υψηλά επίπεδα ασφάλειας των συμβατικών οχημάτων, ακόμη και σε περίπτωση ενδεχόμενων ατυχημάτων. Τούτο συνιστά βασική προϋπόθεση για να θεωρηθεί αξιόπιστη η πρόβλεψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία θα έχει επιτευχθεί έως το 2020 ο στόχος της κυκλοφορίας τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου υδρογονοκίνητων οχημάτων στους δρόμους της Κοινότητας (σελ. 4, «Εκτίμηση αντικτύπου»).

5.22 Ο παρόν κανονισμός σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων προτύπων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έγκριση τύπου υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την αποκατάσταση και τη διατήρηση αυτής της συναίνεσης και χρήζει υποστήριξης βάσει της θεμελιώδους παρατήρησης σύμφωνα με την οποία η εν λόγω χρήση έχει αποφασιστική συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος δεδομένου ότι, ως γνωστόν, με αυτή τη μορφή τροφοδότησης δεν εκπέμπονται αέρια του θερμοκηπίου και δεν εκλύονται ρύποι που περιέχουν άνθρακα.

5.23 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή του κανονισμού ως νομικού πλαισίου της πρότασης διότι κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζονται ισότιμες συνθήκες για τους παραγωγούς του κλάδου μέσω της ταυτόχρονης εφαρμογής των προτύπων που περιλαμβάνονται στον εν λόγω κανονισμό σε όλα τα κράτη μέλη.

5.24 Η ΕΟΚΕ επικροτεί εξάλλου την πρόταση που αφορά τη θέσπιση και την εφαρμογή των βασικών διατάξεων σύμφωνα με μία διαδικασία επιτροπολογίας και συμφωνεί με την καθιέρωση μεταβατικής περιόδου η οποία κρίνεται αναγκαία για τους παραγωγούς, στο μέτρο που η επιλογή αυτή είναι ανάλογη προς τον πολύπλοκο χαρακτήρα της εν λόγω τεχνολογίας η οποία απαιτεί πολύ χρόνο για την εφαρμογή της.

5.25 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει και θεωρεί σημαντική την παρουσία της Ευρώπης, από κοινού με την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Παγκόσμια Ομάδα Συντονισμού (Global Coordination Group — GCG) η οποία επιδιώκει την καθιέρωση μίας παγκόσμιας

διαδικασίας για την έγκριση τύπου των υδρογονοκίνητων μηχανοκίνητων οχημάτων.

5.26 Εντούτοις, η επιδίωξη μίας συμφωνίας τέτοιων διαστάσεων δεν πρέπει να τροχοπεδήσει την πρόοδο μίας κοινοτικής νομοθετικής διαδικασίας, δεδομένου ότι ο χρόνος που απαιτείται για την επίτευξη μίας συμφωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο θα είναι πολύ μεγαλύτερος από ό,τι για τον παρόντα κανονισμό. Αντίθετα, η παρουσία σε αυτή την Ομάδα μίας Ευρώπης η οποία διαθέτει ένα συγκεκριμένο νομοθετικό μέσο και δική της εμπειρία από πλευράς εφαρμογής, εκτός από την ενίσχυση της παρουσίας της, αποτρέπει συγχρόνως και οποιαδήποτε απόπειρα έγκρισης ενός κανονισμού βασισμένου αποκλειστικά στη μοναδική μέχρι στιγμής διαθέσιμη εμπειρία, δηλαδή σε αυτήν της Ιαπωνίας.

5.27 Μία ισχυρή παρουσία της Ευρώπης στους παγκόσμιους οργανισμούς λήψεως αποφάσεων είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας των μεγάλων κατασκευαστών αυτοκινήτων που αναπτύσσουν δραστηριότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίοι δεν μπορούν να χάσουν την επαφή τους με τις εξελίξεις που σημειώνονται σε μία αγορά όπου μία ισχυρή, έγκαιρη και τεχνολογικά προηγμένη παρουσία αποτελεί καθοριστική συνιστώσα για την απόκτηση σημαντικών μεριδίων της μελλοντικής αγοράς.

5.28 Το ζήτημα της έγκρισης —παρότι αφορά μόνο μία πτυχή της συνολικής διαδικασίας— αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη διαθεσιμότητα εναλλακτικών καυσίμων τα οποία μπορούν να βοηθήσουν την Ευρώπη να εξέλθει από τη στενωπό των ορυκτών καυσίμων με σημαντικά περιβαλλοντικά οφέλη, προετοιμάζοντας συγχρόνως το έδαφος για τη στιγμή της βέβαιης —αν και χρονικά ασαφούς— εξάντλησης αυτού του φυσικού πόρου.

5.29 Όλα αυτά απαιτούν τολμηρές επιλογές, καθώς και ένα προορατικό στρατηγικό όραμα, το οποίο να είναι στραμμένο στο παρόν και συγχρόνως να εστιάζεται σε ένα μελλοντικό σενάριο, σύμφωνα με το οποίο η χρήση του υδρογόνου προορίζεται να διαδραματίσει θεμελιώδη ρόλο.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων»

(2009/C 27/02)

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2007, ο κ. Andrej VIZJAK, Υπουργός Οικονομίας της Σλοβενίας, ζήτησε, εκ μέρους της μελλοντικής σλοβενικής Προεδρίας του Συμβουλίου, από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

«Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. CAPPELLINI.

Κατά την 446η σύνοδο ολομελείας της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 122 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο Νόμος για τις Μικρές Επιχειρήσεις της Ευρώπης (Small Business Act for Europe — SBAE), την έκδοση του οποίου είχε επανειλημμένως ζητήσει, θα πρέπει να καταστήσει δυνατή την εκ νέου δρομολόγηση του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις. Εξάλλου, θεωρεί ότι ο SBAE δεν αποτελεί μόνο αξιοσημείωτη ευκαιρία για την ανάπτυξη του δυναμικού των μικρών επιχειρήσεων, αλλά και μέσο για να εκτιμηθεί η πραγματική βούληση των θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών να ξεκινήσουν μια πραγματική εθελοντική και διαρκή πολιτική υποστήριξης των ΜΜΕ και των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

1.2 Αυτή η πολιτική δεν πρέπει να περιορίζεται σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όταν οι πολιτικοί ανακαλύπτουν εκ νέου τα οφέλη των ΜΜΕ και των πιο μικρών επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα την ικανότητά τους να απορροφούν τα ελλείμματα της απασχόλησης και να μειώνουν τις στατιστικές της ανεργίας, αλλά πρέπει να αποτελέσει μια καλά δομημένη πολιτική που να στηρίζει μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα των μικρών επιχειρήσεων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά 10 βασικά μέτρα για τη στήριξη και την ανάκαμψη των ΜΜΕ με τη δημιουργία ενός πραγματικά ευνοϊκού περιβάλλοντος και ενός αποτελεσματικού **Νόμου για τις Μικρές Επιχειρήσεις** της Ευρώπης, ο οποίος να είναι κάτι περισσότερο από άλλη μια πολιτική δήλωση:

- να επιτευχθεί καλή γνώση του ευρωπαϊκού οικονομικού τοπίου, των διαφόρων κατηγοριών των ΜΜΕ, της εξέλιξης και των αναγκών τους σε διατομεακό και τομεακό επίπεδο, υπό το πρίσμα των εσωτερικών, εξωτερικών και των διασυννοριακών πτυχών της εσωτερικής αγοράς, ιδίως με τη δημοσίευση ετήσιων εκθέσεων·
- να ενσωματώνεται η διάσταση των ΜΜΕ σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές και τη νομοθετική διαδικασία·
- να υιοθετηθεί στρατηγική απλοποιημένης διαχείρισης σε όλα τα επίπεδα και να θεσπιστεί νέα μέθοδος διαβούλευσης με τις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ και τους ενδιάμεσους οργανισμούς που τις εκπροσωπούν·
- να διασφαλιστεί ότι η νομοθεσία σε όλα τα επίπεδα λαμβάνει υπόψη την κατάσταση και τις ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ και εφαρμόζει την αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις»·

- να διασφαλιστεί ότι η νομοθεσία σέβεται τις ακόλουθες τέσσερις βασικές αρχές: 1) αποτελεσματική ανάλυση των επιπτώσεων, 2) αναλογικότητα, 3) «μόνο μία φορά» και 4) την αρχή της διαφύλαξης, με ιδιαίτερη έμφαση στην επέκταση των αρμοδιοτήτων του εκπροσώπου των ΜΜΕ και τη θέσπιση ενός διαμεσολαβητή των ΜΜΕ για την ενιαία αγορά·
- να υποστηρίζονται οι συνοδευτικές και συμβουλευτικές δραστηριότητες των ενδιάμεσων οργανισμών εκπροσώπησης των ΜΜΕ·
- να ξαναρχίσουν τα προγράμματα συνεργασίας και ανταλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων και να δημιουργηθεί ένα δίκτυο υπηρεσιών υποστήριξης·
- να θεσπιστεί πιο εκτεταμένη και μόνιμη πολιτική καινοτομίας έναντι των μικρών επιχειρήσεων·
- να απλοποιηθεί και να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ στα προγράμματα της ΕΕ·
- να ξεκινήσει μια πολιτική για τη μεταβίβαση και την εξαγορά των επιχειρήσεων.

1.4 Η ΕΟΚΕ ζητά να επιβληθεί ο SBAE σε όλα τα επίπεδα ως δεσμευτικό νομικό μέσο.

1.5 Ζητεί επίσης να ενθαρρυνθεί μέσω του SBAE ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο ΜΜΕ, προκειμένου να διασφαλισθεί το καλύτερο δυνατό εργασιακό περιβάλλον, ώστε να ευνοηθεί η δημιουργικότητα και η καινοτομία και στο επίπεδο των συνθηκών εργασίας, και να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση της ασφάλειας και της ανάλυσης των κινδύνων που υφίστανται στο χώρο εργασίας.

2. (Ιστορικό) Παρουσίαση της διερευνητικής γνωμοδότησης

2.1 Ο κρίσιμος ρόλος που διαδραματίζουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην οικονομία της ΕΕ αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως βασικός παράγοντας για την ανάπτυξη και την απασχόληση σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης. Τα αποτελέσματα της πολιτικής για τις ΜΜΕ που εφαρμόστηκε κατά τα έτη 2005-2007 δείχνουν ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, χάρη στην εφαρμογή της αρχής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις».

2.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε την ανάγκη να ελευθερωθεί πλήρως το αναπτυξιακό δυναμικό των ΜΜΕ και οι δυνατότητές τους για δημιουργία θέσεων εργασίας και να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι ικανότητές τους για καινοτομία. Αυτή η προσέγγιση αναφέρεται στην έκθεση για την ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση που υιοθετήθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 2007. Στα πλαίσια αυτά, προτάθηκε η θέσπιση ενός νόμου για τις Μικρές Επιχειρήσεις της Ευρώπης, του οποίου βασικός στόχος είναι να προσδιορίσει συγκεκριμένα μέτρα και αρχές για τη βελτίωση του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος των ΜΜΕ λαμβάνοντας πλήρως υπόψη την ποικιλομορφία τους. Η πρωτοβουλία αυτή υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε τον Δεκέμβριο του 2007 και έκτοτε στόχος της Επιτροπής είναι να υποβάλει μια πρόταση τον Ιούνιο του 2008.

2.3 Υπενθυμίζεται σχετικά ότι η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει πρόσφατα ή προετοιμάζει πολλές άλλες γνωμοδοτήσεις αφορούν την πολιτική για τις ΜΜΕ, όπως:

- «Η εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη» (INT/412 — εισηγητής: ο κ. CALLEJA) (στο στάδιο επεξεργασίας).
- «Πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης υπέρ των ΜΜΕ» (INT/379 — εισηγητής: ο κ. CAPPELLINI).
- «Ενδιάμεση εξέταση της σύγχρονης πολιτικής για τις ΜΜΕ» (INT/392 — εισηγητής: ο κ. BURNS) (στο στάδιο επεξεργασίας).
- «Διεθνείς δημόσιες συμβάσεις» (INT/394 — εισηγητής: ο κ. MALOSSE).
- «Μικροπιστώση» (INT/423 — εισηγητής: ο κ. PEZZINI) (στο στάδιο επεξεργασίας).

2.4 Η ολοβενική Προεδρία του Συμβουλίου ζήτησε από την ΕΟΚΕ να υποβάλει μια σειρά πολιτικές προτάσεις για την προώθηση της ανάπτυξης των ΜΜΕ. Ο στόχος δεν είναι να καταρτίσει η ΕΟΚΕ μια νέα σειρά τεχνικών μέτρων για την επιμέρους ανάπτυξη των ΜΜΕ, αλλά να προωθήσει ένα πιο δομημένο καινοτόμο πολιτικό πλαίσιο υπέρ των ΜΜΕ.

2.5 Η ολοβενική Προεδρία προβάλλει δύο κυρίως προτεραιότητες:

- α) να δοθεί η δυνατότητα σε όλες τις ΜΜΕ, ανεξαρτήτως μεγέθους, δραστηριότητας, τομέα ή τρόπου παραγωγής, να ανταποκριθούν στις μεγάλες προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον, όπως οι βιομηχανικές, κλιματικές και δημογραφικές αλλαγές, οι κοινωνικές προκλήσεις, καθώς και η αναδιάρθρωση των αγορών λόγω των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης, οι αλλαγές στην διανομή, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων και υπηρεσιών.
- β) να δοθεί η δυνατότητα στις ΜΜΕ να συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων, στις επιχειρησιακές προτεραιότητες και τις νομοθετικές αποφάσεις που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας τους.

2.6 Επιπλέον, η ολοβενική Προεδρία ζητά τις απόψεις της ΕΟΚΕ στο πλαίσιο της προπαρασκευής του Νόμου για τις Μικρές Επιχειρήσεις της Ευρώπης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει σχολιάσει, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις, τις σημαντικές προόδους που έχουν σημειωθεί υπέρ των ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις και την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών. Είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη με την εξέλιξη των θέσεων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων προς

όφελος των μικρών επιχειρήσεων και ελπίζει ότι αυτό δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στη σημερινή δύσκολη οικονομική και κοινωνική κατάσταση. Ωστόσο, παρά αυτά τα αδιαμφισβήτητα επιτεύγματα, οι πολιτικές που ξεκίνησαν τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζονται από μια σειρά αδυναμίες.

3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ειδικότερα, ότι ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Μικρές Επιχειρήσεις δεν επέτυχε τους στρατηγικούς του στόχους, διότι δεν έχει νομική υπόσταση και παρέμεινε συνήθως στο επίπεδο μιας πολιτικής δήλωσης. Υπάρχει ανάγκη να ενισχυθεί η εφαρμογή του στα κράτη μέλη και σε περιφερειακό επίπεδο και να επαναληφθούν οι ετήσιες αξιολογήσεις και συστάσεις στα κράτη μέλη.

3.3 Εξάλλου, αναφέρεται συχνά ότι ο διάλογος με τις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχει ανάγκη να εισαχθεί ένα νέο πνεύμα διαλόγου σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο που θα καθιστά δυνατή την ενίσχυση και τη θεσμοθέτηση των διαβουλεύσεων μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των ενδιάμεσων οργανισμών που εκπροσωπούν τις ΜΜΕ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Δημιουργία νέου περιβάλλοντος για την προώθηση της ανάπτυξης του συνόλου των ΜΜΕ

Υπό το φως αυτής της κατάστασης και των σημαντικών προκλήσεων που θα αντιμετωπίσουν οι ΜΜΕ στο μέλλον, και προκειμένου να δοθεί περισσότερο βάρος στην ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβώνας που εγκρίθηκε κατά την εαρινή σύνοδο κορυφής του 2008 και να υποστηριχθούν οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρωτοβουλία της Προεδρίας να δρομολογήσει μια καινοτόμο πολιτική για τις ΜΜΕ, ο ακρογωνιαίος λίθος της οποίας θα είναι ο SBAE.

4.2 Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο υπέρ των ΜΜΕ και των πολύ μικρών επιχειρήσεων

Η ΕΟΚΕ συνιστά στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να μην εστιάζονται αποκλειστικά στις εταιρείες ταχύρρυθμης ανάπτυξης, τη διεθνή θέση των επιχειρήσεων και τις διάφορες αρχές αριστείας, που καταλήγουν στον αποκλεισμό εκατομμυρίων μικρών επιχειρήσεων, που δημιουργούν αξία, καινοτομία, απασχόληση και περιφερειακή σταθερότητα, από τα οφέλη της δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καλεί τα θεσμικά όργανα και τις δημόσιες αρχές όλων των επιπέδων να υιοθετήσουν καινοτόμο πολιτική για τις ΜΜΕ, μέσω της καθιέρωσης ενός πραγματικά ευρωπαϊκού σχεδίου που θα συγκεντρώνει όλες τις οικονομικές δυνάμεις των μικρών, μεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων με σκοπό τη δημιουργία της πρόσθετης ανάπτυξης και απασχόλησης που χρειάζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό το ευρωπαϊκό σχέδιο πρέπει επίσης να προωθήσει και να αναπτύξει διάλογο με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ σχετικά με τις νέες μεγάλες προκλήσεις της ΕΕ (αλλαγή του κλίματος, δημογραφικές μεταβολές και μετανάστευση, περιβάλλον, ενέργεια), τις οποίες θα αντιμετωπίσουν οι ΜΜΕ στο μέλλον. Το σχέδιο αυτό που θα βασίζεται τόσο στις επιχειρήσεις ταχύρρυθμης ανάπτυξης, αλλά επίσης και κυρίως στην τοπική οικονομία και στις λεγόμενες «παραδοσιακές» δραστηριότητες, και το οποίο θα πρέπει να επιτρέπει στην ΕΕ να εγκαινιάσει μια πολιτική προώθησης των επιχειρήσεων σε ανθρώπινη κλίμακα και να επικεντρωθεί στην τοπική οικονομία προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη των κρατών μελών, εστιάζεται σε πέντε πρωταρχικά μέτρα.

4.2.1 Γνώση και επικοινωνία της πραγματικότητας που υφίσταται στις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ. Όλες οι πολιτικές της ΕΕ πρέπει να βασίζονται σε σαφή στοιχεία που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το θέμα. Ο ορισμός των ΜΜΕ περιλαμβάνει μια σειρά πολύ διαφορετικών περιστάσεων και κατηγοριών ή μορφών επιχειρήσεων (ατομικές επιχειρήσεις ή ανώνυμες εταιρείες, εταιρείες χωρίς μισθωτούς ή μέχρι 250 εργαζόμενους, βιοτεχνίες, εταιρείες γεωργικών ή κοινωνικών δραστηριοτήτων, εταιρείες ελεύθερων επαγγελματιών) που δραστηριοποιούνται σε ποικίλους τομείς, με πολύ διαφορετικές καταστάσεις και ανάγκες. Τα στοιχεία για τις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ είναι συχνά ελλιπή ή ανύπαρκτα. Οι αναλύσεις που πραγματοποίησε το προηγούμενο Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ, παρείχαν συχνά στοιχεία ζωτικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ είναι ικανοποιημένη από την απόφαση της ΓΔ «Επιχειρήσεις» να λειτουργήσει εκ νέου το Παρατηρητήριο και ζητά:

- να ξεκινήσει ένα ευρύ πρόγραμμα οικονομικών, καθώς και κλαδικών, μελετών σχετικά με την κατάσταση και τις ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ, μεταξύ άλλων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και στατιστικές αναλύσεις σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες αντιπροσωπευτικές οργανώσεις·
- να προωθηθούν και να αναπτυχθούν δραστηριότητες έρευνας και μελέτης των ιδίων των επιχειρηματικών οργανώσεων σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, σε συνεννόηση με τα ερευνητικά κέντρα, τα πανεπιστήμια και τα κράτη μέλη.

4.2.2 Να ενσωματωθεί η διάσταση των ΜΜΕ σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές: Η ΕΟΚΕ διαπίστωσε ότι, πέρα από τις πολιτικές διακηρύξεις υπέρ των μικρών επιχειρήσεων, εξακολουθεί να υπάρχει μια ισχυρή τάση μεταξύ των νομοθετών, σε όλα τα επίπεδα, είτε λόγω έλλειψης κατανόησης της πραγματικής κατάστασης είτε λόγω της επιθυμίας τους για απλούστευση, να χρησιμοποιούν συστηματικά το μοντέλο της μεγάλης επιχείρησης και να εφαρμόζουν την αρχή του «bonzai», βάσει της οποίας ό,τι είναι καλό για μια μεγάλη επιχείρηση είναι καλό και για τις μικρές επιχειρήσεις. Η εν λόγω θεωρητική προσέγγιση ενός ενιαίου οικονομικού μοντέλου έρχεται σε αντίφαση με την πραγματικότητα της ποικιλίας των μορφών επιχείρησης και των επιχειρηματικών νοοτροπιών, με πρακτική κατάληξη το γεγονός ότι περισσότερο από το 90 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων αισθάνονται παραγκωνισμένες και αγνοημένες από τις κοινοτικές πολιτικές. Η ΕΟΚΕ επισύρει ιδιαίτερος την προσοχή των κοινοτικών οργάνων και των κρατών μελών στο γεγονός ότι, αν και οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν ουσιαστική δύναμη της κοινοτικής οικονομίας και απασχόλησης, κινδυνεύουν ωστόσο να καταστούν αδυναμία, όχι γιατί φαίνονται οι ίδιες, αλλά γιατί οι δημόσιες αρχές δεν επιδεικνύουν σε κανένα επίπεδο την δέουσα προσοχή προς αυτές. Η ΕΟΚΕ ζητεί να αποτελέσει επιτέλους ο SBAE την ευκαιρία να περάσουμε στην πράξη και ελπίζει ότι οι ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ θα λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπόψη σε όλες τις πολιτικές, τα προγράμματα και τις διαπραγματεύσεις, συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού διαλόγου και των διεθνών σχέσεων, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

4.2.3 Να συνεχιστεί η πολιτική της απλοποιημένης διαχείρισης: Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εντείνει τις προσπάθειες για την απλούστευση της νομοθεσίας της ΕΕ· όμως, καλεί πρωτίστως τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν σε μια πιο αποτελεσματική πολιτική απλούστευσης, με βάση τα ακόλουθα πέντε σημεία:

- να θέσουν σε εφαρμογή μια πραγματική πολιτική «προτεραιότητας στις μικρές επιχειρήσεις»·

— να απλοποιήσουν, αλλά να μην μειώσουν τις ευθύνες: η ΕΟΚΕ έχει ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με το κύρος και την αποτελεσματικότητα των συστηματικών εξαιρέσεων για τις μικρές επιχειρήσεις και θα προτιμούσε να υπάρχει αναλογικότητα στον τομέα της εφαρμογής, καθώς και άμεση διαβούλευση με τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις των ΜΜΕ·

— να προβλέψουν τη συστηματική συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ στη νομοθετική διαδικασία σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και στον κοινωνικό διάλογο στα διάφορα επίπεδα, και την αύξηση της συνεργασίας με την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών·

— να εφαρμόζουν συστηματικά την αρχή «μόνο μια φορά» σε όλα τα επίπεδα και τις κλίμακες·

— να εκπονήσουν πρακτικούς οδηγούς και επεξηγηματικά έγγραφα σχετικά με όλες τις υιοθετηθείσες νομοθεσίες, ώστε να γίνουν πιο κατανοητές και να διευκολυνθεί η μεταφορά τους.

4.2.4 Να υποστηριχθούν οι συνοδευτικές και συμβουλευτικές δραστηριότητες των ενδιάμεσων οργανισμών. Οι ενδιάμεσοι οργανισμοί που εκπροσωπούν τις διάφορες κατηγορίες ΜΜΕ αποτελούν βασική συνιστώσα για την επιτυχία των πολιτικών της ΕΕ, λόγω των υπηρεσιών τεχνικής συνδρομής που παρέχουν σε όλες τις ΜΜΕ που χρειάζονται συγκεκριμένες δεξιότητες, οι οποίες δεν μπορούν να παρασχεθούν από το νέο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Υποστήριξης των Επιχειρήσεων (Enterprise Europe Network — EBN). Είναι αναγκαίο να παροχέται πληροφόρηση και υποστήριξη στις επιχειρήσεις, ιδίως μέσω της προσαρμογής της νομοθεσίας στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε επιχείρησης για κάθε περίπτωση χωριστά και στη μεταφορά της νομοθεσίας σε μικροοικονομικό και σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου που βρίσκεται όσο το δυνατόν εγγύτερα στις μικρότερες επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να συμμετάσχουν όλες οι δημόσιες αρχές σε μια εθελοντική πολιτική στήριξης των δραστηριοτήτων τους και τα κοινοτικά προγράμματα που καλύπτουν τις ΜΜΕ να προβλέπουν ρητά μέτρα στήριξης για τους εν λόγω οργανισμούς. Επίσης, καλεί την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να θέσουν σε εφαρμογή τα συμπεράσματα της 4ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των Βιοτεχνιών και των Μικρών Επιχειρήσεων της Στουτγάρδης επί του θέματος.

4.2.5 Να ξαναρχίσουν τα προγράμματα συνεργασίας των επιχειρήσεων και τα προγράμματα ανταλλαγών μεταξύ οργανισμών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δρομολογήσει εκ νέου τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας επιχειρήσεων που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά κατά το παρελθόν. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη να υποστηριχθούν τα μέτρα που λαμβάνονται από ενδιάμεσους οργανισμούς ή να καταστεί δυνατή η δημιουργία οργανισμών για την προώθηση αυτής της συνεργασίας.

4.3 Υιοθέτηση ενός πραγματικά αποτελεσματικού ευρωπαϊκού Νόμου για τις Μικρές Επιχειρήσεις

4.3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη θετική γνώμη του Συμβουλίου και της Επιτροπής υπέρ της δημιουργίας ενός Νόμου για τις Μικρές Επιχειρήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδιαίτερα καθώς είχε η ίδια επανειλημμένα ταχθεί υπέρ της καθιέρωσης του SBAE ⁽¹⁾. Πιστεύει ότι, για να είναι αποτελεσματικός, ο SBAE πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

⁽¹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη (Στρατηγική της Λισσαβώνας)» (EE C 256 της 27.10.2008, σελ. 8).

4.3.1.1 πρέπει να έχει ως στόχο τη **δημιουργία του καλύτερου δυνατού περιβάλλοντος** για τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις σε όλα τα επίπεδα και να παρέχει συγκεκριμένη απάντηση στις διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της μεταβίβασής τους ή της εξαγοράς τους. Στο πλαίσιο αυτό, ο SBAE δεν θα πρέπει να προκαλέσει αποδυνάμωση των συνθηκών εργασίας των απασχολούμενων στις ΜΜΕ· αντιθέτως, οι πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν σχετικά θα πρέπει να επιτρέπουν να συνυπολογίζεται καλύτερα η κατάσταση τους·

4.3.1.2 πρέπει να **επιφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία** και να μην περιορίζεται απλώς στον συνδυασμό των υφιστάμενων προγραμμάτων ή στον συντονισμό των διαφόρων μέτρων που βρίσκονται στο στάδιο της εφαρμογής·

4.3.1.3 δεν πρέπει να αποτελεί μόνο μια απλή δήλωση προθέσεων, όπως συνέβη δυστυχώς με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις, ούτε να περιορίζεται σε μια απλή πολιτική δέσμευση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών· οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ και πολύ μικρές επιχειρήσεις αξίζουν καλύτερη μεταχείριση και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η **αναγνώριση νομικής υπόστασης** στον SBAE θα καταδείξει και να αποδείξει τη δέσμευση της ΕΕ να αναλάβει αποτελεσματική δράση έναντι των ΜΜΕ και των πολύ μικρών επιχειρήσεων·

4.3.1.4 πρέπει να είναι **δεσμευτικός στο σύνολό του** και να εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων —ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό— και να απευθύνεται στις δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα, αφήνοντας την ευθύνη για την εφαρμογή του στα κράτη μέλη (2)·

4.3.1.5 πρέπει να **εφαρμόζεται σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ** με την ενσωμάτωση των ΜΜΕ σε όλες αυτές τις πολιτικές και την ανάπτυξη ολιστικής προσέγγισης που να λαμβάνει σοβαρά υπόψη όλες τις πτυχές των πολιτικών και τον αντίκτυπο των νέων κανόνων στις διάφορες κατηγορίες των ΜΜΕ.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ ζητεί να περιλαμβάνει ο SBAE **πέντε βασικά μέτρα πολιτικής**, για να διασφαλιστεί ότι η νομοθεσία δεν περιορίζει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ:

4.3.2.1 **Να εξασφαλιστεί ότι τα νομοθετικά κείμενα, σε όλα τα επίπεδα, έχουν καταρτιστεί λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές καταστάσεις και ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών των ΜΜΕ.** Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να καθιερωθεί ένας βασικός κανόνας, ο οποίος θα εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων: οι νομοθετικές προτάσεις πρέπει να διατυπώνονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις προσδοκίες των ΜΜΕ, ιδιαίτερα των μικρότερων επιχειρήσεων, και εφαρμόζοντας την αρχή: **Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις, με ιδιαίτερη προσοχή στους αυτοαπασχολούμενους, που αντιπροσωπεύουν άνω του 50 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.** Η προσέγγιση αυτή προβλέπει ιδίως τη συστηματική διαβούλευση με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ΜΜΕ, καθώς και τη συμμετοχή, σε κατάλληλο επίπεδο, εμπειρογνομών από τις οργανώσεις αυτές σε όλες τις συμβουλευτικές επιτροπές που ασχολούνται σε περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο με θέματα που θα μπορούσαν να έχουν αντίκτυπο στις ΜΜΕ, σύμφωνα με το αίτημα που υπέβαλε το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας της 13ης Μαρτίου 2006.

(2) Βλ. τη γνωμοδότηση με θέμα: «Οι διεθνείς δημόσιες συμβάσεις» (ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 32), στην οποία η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με «τη θέσπιση στην ΕΕ ενός συστήματος ποσοστώσεων για τις ΜΜΕ κατά το πρότυπο του Small Business Act των ΗΠΑ».

Υπό το πνεύμα αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά να οριστεί, σε κάθε ΓΔ της Επιτροπής, ένας αρμόδιος για τις ΜΜΕ, που θα είναι υπεύθυνος να διασφαλίζει ότι τα νομοθετικά μέτρα και τα προγράμματα που διαχειρίζεται η ΓΔ λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις προτεραιότητες και τις προσδοκίες των ΜΜΕ και των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

4.3.2.2 **Να εξασφαλιστεί ότι η νομοθεσία είναι σύμφωνη με τις θεμελιώδεις αρχές.** Για την ΕΟΚΕ, η αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας σε όλα τα επίπεδα, καθώς και των προγραμμάτων ή των συλλογικών ή επιμέρους μέτρων για τις ΜΜΕ, εξαρτάται από την ενσωμάτωση των ακόλουθων τεσσάρων αρχών στον SBAE και τη συστηματική εφαρμογή τους σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο:

— **συστηματική ανάλυση των επιπτώσεων στις ΜΜΕ:** κανένα νομοθετικό κείμενο δεν πρέπει να εγκρίνεται, εάν δεν έχει προηγουμένως αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής ανάλυσης των επιπτώσεων για τις διάφορες κατηγορίες επιχειρήσεων του υπό εξέταση τομέα δραστηριοτήτων, ούτως ώστε να διαπιστώνονται οι άμεσες και έμμεσες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, όπως το διοικητικό βάρος και το κόστος της ενημέρωσης και των επενδύσεων που θα συνεπαγόταν, καθώς και τα πλεονεκτήματα που θα μπορούσαν να προκύψουν·

— **αρχή της αναλογικότητας:** η νομοθεσία δεν πρέπει να επιβάλλει περιττά μέτρα στις ΜΜΕ και πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο· οι όροι εφαρμογής της νομοθεσίας πρέπει να είναι προσαρμοσμένοι στις πραγματικές συνθήκες και στις διαφορετικές καταστάσεις των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων και στις δυνατότητες εφαρμογής που διαθέτουν.

— **αρχή του «μόνο μία φορά»:** ρόλος των ΜΜΕ είναι να παράγουν και όχι να είναι διοικητικές υπηρεσίες· δεν μπορούν να υπόκεινται περισσότερο από μία φορά σε δηλώσεις και διοικητικές διαδικασίες που αφορούν το ίδιο θέμα και εναπόκειται στις ενδιαφερόμενες διοικητικές αρχές να κοινοποιούν αυτές τις πληροφορίες η μία στην άλλη· αυτή η αρχή του «μόνο μία φορά» θα μπορούσε να υιοθετηθεί από ενιαίες θυρίδες που εφαρμόζουν το σχήμα «ένας επιχειρηματίας — ένας αρμόδιος», βασιζόμενες στους ενδιάμεσους οργανισμούς που επιτελούν ήδη αυτή τη λειτουργία σε εθνικό επίπεδο·

— **αρχή της διαφύλαξης:** δεν μπορεί να υιοθετηθεί νομοθεσία που παρεμποδίζει την ανάπτυξη των ΜΜΕ ή υπάρχει κίνδυνος να εμποδίσει την ανταγωνιστικότητά τους. Κάθε νέα νομοθετική πρόταση που δεν έχει υποβληθεί σε πλήρη ανάλυση των επιπτώσεών της ή η οποία προτείνει μέτρα τα οποία είναι αντίθετα προς την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των ΜΜΕ πρέπει να απορρίπτεται.

Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να προβλεφθεί και να εξασφαλιστεί πλήρης διαφάνεια των διοικητικών διαδικασιών και δυνατότητα των ΜΜΕ να έχουν πρόσβαση σε όλα τα διοικητικά δεδομένα που τις αφορούν και να τα διορθώνουν, όποτε το κρίνουν σκόπιμο.

4.3.2.3 **Να θεσπιστεί ευρύτερη και συνεκτική πολιτική υπέρ της καινοτομίας.** Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αρχές να μην περιορίζονται στη στήριξη της καινοτομίας υψηλής τεχνολογίας και να υιοθετήσουν μια πιο εθελοντική πολιτική με τη συμπερίληψη στα προγράμματά τους ειδικών μέτρων για τη στήριξη της καινοτομίας μέσης και χαμηλής τεχνολογίας, καθώς και της μη τεχνολογικής καινοτομίας που είναι διαδεδομένη στις ΜΜΕ και ιδιαίτερα στις μικρότερες επιχειρήσεις.

Το νέο δίκτυο παροχής συμβουλών EBN δεν πρόκειται ποτέ, από μόνο του, να παρέμβει αποτελεσματικά για λογαριασμό όλων αυτών των εταιρειών που διαθέτουν δυναμικό καινοτομίας. Η ΕΟΚΕ ζητεί να οριστούν ως προτεραιότητες από τον SBAE:

- η ενθάρρυνση των κοινωνικών εταιριών των ΜΜΕ να ξεκινήσουν διάλογο με στόχο την επίτευξη ενός καλού περιβάλλοντος εργασίας που να ευνοεί τη δημιουργία και την καινοτομία·
- η υποστήριξη του ορισμού, στους ενδιαμέσους οργανισμούς, συμβούλων για τις ΜΜΕ και τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, όσο το δυνατόν εγγύτερα στις επιχειρήσεις, καθώς και η παροχή ειδικής κατάρτισης σε επιχειρηματίες και εργαζόμενους για την προώθηση της καινοτομίας με την αξιοποίηση των νέων ευκαιριών των μεταλλασσόμενων αγορών·
- η δημιουργία χρηματοπιστωτικών μέσων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των μικρότερων επιχειρήσεων·
- η ενθάρρυνση των κρατών μελών και των περιφερειών να ξεκινήσουν, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ΜΜΕ, μια εκστρατεία για τον εντοπισμό τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών των ΜΜΕ και, ιδίως, των πολύ μικρών επιχειρήσεων.

4.3.2.4 Να διευρυνθεί η πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών και η ύπαρξη διαφορετικών απαιτήσεων καθιστά ολόένα και πιο δύσκολο, αν μη αδύνατο, για τις μικρές επιχειρήσεις να λάβουν μέρος σε προγράμματα της ΕΕ, προκαλώντας την παράδοση κατάσταση κατά την οποία οι ενδιαμέσοι οργανισμοί επιδεικνύουν όλο και λιγότερο ενδιαφέρον για τέτοιου είδους προγράμματα. Για παράδειγμα, οι υφιστάμενοι νομικοί περιορισμοί δεν επιτρέπουν καινοτόμες δράσεις, όπως η στήριξη πειραματικών πιλοτικών σχεδίων, στερώντας έτσι το σύνολο της ΕΕ από πολλές καινοτόμες προτάσεις. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι επιβάλλεται να εξεταστούν εκ νέου οι αρχές και οι μηχανισμοί. Δεδομένης της σημασίας αυτού του έργου, δεν είναι ο ρόλος αυτής της γνωμοδότησης να εντοπίσει τις απαραίτητες αλλαγές. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ξεκινήσει πραγματικές διαβουλεύσεις με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τις ΜΜΕ για τον καθορισμό νέων προϋποθέσεων όσον αφορά την κατάρτιση και την συμμετοχή σε προγράμματα, στα διάφορα περιφερειακά επίπεδα.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητο να διευκολύνουν τα διαρθρωτικά ταμεία την πρόσβαση των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις, ιδίως στις πιο μειονεκτικές περιοχές ⁽³⁾.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

4.3.2.5 Απλούστευση και ενθάρρυνση της μεταβίβασης ή της εξαγοράς των επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ιδιαίτερα τη σημασία της μεταβίβασης ή της εξαγοράς των επιχειρήσεων, ιδίως όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένες σε αστικές και αγροτικές περιοχές: η αναμενόμενη εξαφάνισή τους —η οποία, ωστόσο, δεν είναι αναπόφευκτη— θα έχει τεράστιο αρνητικό αντίκτυπο στη διατήρηση της δραστηριότητας και των θέσεων εργασίας σε αυτούς τους τόπους. Αφενός, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία συστημάτων για την προσέγγιση αγοραστών και πωλητών και η εισαγωγή φορολογικών ή χρηματοοικονομικών κινήτρων, ενώ αφετέρου, οι επιχειρηματίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να διασφαλίσουν καλύτερη κεφαλαιοποίηση, προκειμένου να διατηρηθεί η αξία του ενεργητικού τους.

Η ειδική κατάσταση των επιχειρηματιών σε ορισμένες ζώνες όπως οι αγροτικές περιοχές απαιτεί την ανάπτυξη καινοτόμων δομών, όπως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

4.4 Στον πυρήνα του SBAE πρέπει να βρίσκεται ένα νομικά δεσμευτικό μέσο

4.4.1 Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο SBAE είναι πραγματικά αποτελεσματικός, η ΕΟΚΕ ζητά να εγκριθούν τα μέτρα αυτά από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο με τη μορφή μιας νομικά δεσμευτικής πράξης, η οποία θα πρέπει να εφαρμόζεται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο λήψεως αποφάσεων.

4.4.2 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί να καταρτίζεται ετήσια αξιολόγηση της εφαρμογής του SBAE, καθώς και του συνόλου των πολιτικών για τις ΜΜΕ σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, και να συντάσσεται ετήσια έκθεση προόδου: η εν λόγω ετήσια έκθεση θα πρέπει να αποτελεί ειδικό ξεχωριστό κεφάλαιο στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής της Λισαβώνας.

4.4.3 Μετά από αυτές τις εκθέσεις, η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να εκδίδει συστάσεις εφαρμογής, τόσο προς τα κράτη μέλη όσο και προς τις περιφέρειες, επί των οποίων θα δίδει τη γνώμη της.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ ζητεί να προβλεφθεί ότι οι εν λόγω ετήσιες αξιολογήσεις θα συνεπάγονται εν ανάγκη την προσαρμογή ή αναθεώρηση του SBAE και των πολιτικών για τις ΜΜΕ.

4.4.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά ανεπιφύλακτα στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο να προβλέψουν τη συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ στη διαμόρφωση και την εφαρμογή του SBAE.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽³⁾ Βλ. γνωμοδότηση CESE 979/2008 (INT/394).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό»

COM(2007) 621 τελικό

(2009/C 27/03)

Στις 19 Οκτωβρίου 2007, η Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής: Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή, και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Ιουνίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του **κ. MENDOZA CASTRO**.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί και εγκρίνει την ανακοίνωση της Επιτροπής «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» και, ιδιαίτερα, τη δέσμευσή της να ενισχύσει τη στρατηγική και την πολιτική της για τον τουρισμό κατά τα προσεχή έτη διαμέσου της υπό εξέτασης Ατζέντας, που θα αποτελέσει το πλαίσιο για την εφαρμογή τους στην πράξη. Η νέα αυτή πολιτική είχε ήδη είχε εξαγγελθεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Η ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για μια ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού».

1.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να συνοψίσει ένα μεγάλο αριθμό σημαντικών εγγράφων, απόψεων και συζητήσεων. Το αποτέλεσμα είναι μια ικανοποιητική και σαφής παρουσίαση, στο ευρύτερο κοινό, των αποτελεσμάτων των εργασιών της Ομάδας για την Αειφορία του Τουρισμού, των εμπειρογνομίων που συνέταξαν την έκθεση και των αποτελεσμάτων των δημοσίων διαβουλεύσεων που ακολούθησαν.

1.3 Η Επιτροπή ορθώς συνδέει αυτή τη νέα πολιτική για τον τουρισμό με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβώνας και θέτει ως γενικούς στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας και ως ειδικότερους στόχους την οικονομική ευημερία, την κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή και την περιβαλλοντική και πολιτιστική προστασία.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, τις προκλήσεις που εντοπίζει η Επιτροπή στη ανακοίνωσή της και τα μέτρα που προτείνει για την αντιμετώπισή τους. Η προτεινόμενη προσέγγιση συνίσταται στη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών σε διάφορες μορφές συνεργασίας και ανταγωνιστικής συνεργασίας, η οποία θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος της νέας πολιτικής για τον τουρισμό και του σχεδίου δράσης για την εφαρμογή της. Η σπουδαιότητα των προκλήσεων που αναφέρονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής είναι σαφής και η υπό εκπόνηση μελέτη των επιπτώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην αειφορία θα πρέπει στο μέλλον να αποτελέσει βασικό στοιχείο της Ατζέντας.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κατάλληλη την προσέγγιση της Επιτροπής να εφαρμόσει τη νέα πολιτική διαμέσου διαλόγου, συνεργασίας, νέων μέτρων στήριξης και συντονισμού των ενδιαφερομένων μερών. Η «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» είναι προέκταση της συγκεκριμένης προσέγγισης και των μέτρων εφαρμογής που προτείνονται για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του ευρωπαϊκού τουρισμού. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή, διαμέσου της ΓΔ «Επιχειρήσεις», μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει ενεργότερο και ηγετικό ρόλο και να δρομολογήσει

ένα μεγάλο αριθμό ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών όπως, για παράδειγμα, ο κοινωνικός τουρισμός, ο τουρισμός για όλους και η κατάρτιση στον τομέα του τουρισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή και τα λοιπά όργανα θα πρέπει να εργαστούν περισσότερο προκειμένου να εμπλέξουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις μικροεπιχειρήσεις στην προσπάθεια να καταστεί ο τουρισμός βιώσιμος και στην Ατζέντα για την υλοποίηση και επίτευξη του στόχου αυτού. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Επιτροπής «Εξέχοντες ευρωπαϊκοί προορισμοί», λόγω της συμβολής της στην επίδειξη των ορθών πρακτικών.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει και συνιστά για άλλη μια φορά να ενισχυθεί το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Τουρισμού και να συνεχιστεί ο προβληματισμός και η μελέτη του θέματος της σύστασης **Ευρωπαϊκής Συμβουλευτικής Επιτροπής Τουρισμού** και της ίδρυσης **Ευρωπαϊκού Οργανισμού Τουρισμού**. Τα δύο αυτά όργανα θα μπορούσαν να αποτελέσουν βήμα στο οποίο οι αρμόδιες για τον τουρισμό αρχές και οι διάφοροι φορείς του τομέα θα μπορούσαν να συζητούν για τη βελτίωση και τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τον αειφόρο και ανταγωνιστικό τουρισμό, να παρακολουθούν την εφαρμογή της πολιτικής και της Ατζέντας και, ιδιαίτερα, να προσπαθούν να εντοπίζουν τις τάσεις που διαμορφώνονται και να σχεδιάζουν τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν στον τομέα. Ειδικότερα, η αποστολή τους θα μπορούσε να έχει ως στόχο την κλιματική αλλαγή, τον αντίκτυπο της στον τουρισμό και τις σχετικές δράσεις που πρέπει να αναληφθούν.

1.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα θετική τη βούληση της Επιτροπής να βελτιώσει τη χρήση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων. Ειδικότερα, ο κοινωνικός τουρισμός προσφέρεται για διασυννοριακές δράσεις με τη μορφή πρότυπων έργων. Άλλες δράσεις στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να είναι, για παράδειγμα, ο κοινωνικός τουρισμός και ο τουρισμός για όλους, η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, η ανάπτυξη των προϊόντων και η διείσδυση στην αγορά. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι υπάρχει ήδη επαρκές περιθώριο για διασυννοριακούς πειραματισμούς με τη μορφή πρότυπων έργων στους εν λόγω τομείς.

1.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ολοκλήρωση των εργασιών της Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό, τα αποτελέσματα της οποίας, όπως παρατίθενται στην υπό εξέταση ανακοίνωση της Επιτροπής, συμπληρώνουν και παγιώνουν τη γενική πολιτική για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Πράγματι, το τεχνικό έγγραφο της επιτροπής που συστάθηκε για τον σκοπό αυτό αποτελεί τη βάση της ανακοίνωσης της Επιτροπής και τη συμπληρώνει και, για το λόγο αυτό, τα δύο αυτά έγγραφα πρέπει να εξεταστούν μαζί.

1.9 Όσον αφορά τα στατιστικά δεδομένα, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων, που απευθύνει η Επιτροπή και που είχε ζητήσει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ, για τη δημιουργία δικτύου παρατηρητηρίων του τουρισμού, με έργο όχι μόνο τη συγκέντρωση τομεακών δεδομένων, αλλά και τη χάραξη μιας στρατηγικής και μελλοντοστραφούς θεώρησης για την πρόβλεψη και τον σχεδιασμό των μελλοντικών δράσεων.

1.10 Η ΕΟΚΕ προτίθεται να συνεχίσει τις εργασίες της στον τομέα του τουρισμού σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που χαράσσονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την υπό εξέταση Ατζέντα και καλεί τα άλλα κοινοτικά όργανα, τα κράτη μέλη, τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους φορείς του τομέα (επιχειρήσεις και συνδικαλιστικές οργανώσεις) και το ευρύ κοινό, να συμβάλουν στη βελτίωση της κατανόησης του τομέα του τουρισμού και στην υποστήριξη του ως καθολικού δικαιώματος και στρατηγικής οικονομικής δραστηριότητας για το μέλλον της Ευρώπης. Για να γίνει ο τουρισμός περισσότερο αειφόρος και ανταγωνιστικός, απαιτείται επίσης υπεύθυνη στάση όλων των ενεχόμενων φορέων και των καταναλωτών.

1.11 Μολονότι η ανακοίνωση της Επιτροπής λαμβάνει υπόψη τα κοινωνικά στοιχεία της τουριστικής δραστηριότητας, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσανεξία της για την έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς στην έννοια και την πραγματικότητα της ευρωπαϊκής ιδιγένειας. Πράγματι, ο τουρισμός είναι και θα μπορούσε να καταστεί ακόμη περισσότερο συντελεστής συνοχής, που συνενώνει τους πολιτισμούς και τις κοινωνικές πραγματικότητες γύρω από την έννοια της ευρωπαϊκής ιδιγένειας, την οποία όλοι οφείλουμε να προωθήσουμε και να αναπτύξουμε. Η ποικιλομορφία των πολιτισμών, των γλωσσών και της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των διαφόρων ευρωπαϊκών κρατών αποτελεί μεγάλο πλούτο, που μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί ως μέσο για την αμοιβαία κατανόηση και την αναγνώριση των δικαιωμάτων μας ως ευρωπαίων πολιτών. Μια άλλη πτυχή στην οποία πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στις συζητήσεις και τα έγγραφα σχετικά με τον τουρισμό σε ευρωπαϊκή κλίμακα είναι ο πολιτισμός, δεδομένων των δυνητικών συνεργιών μεταξύ τουρισμού και πολιτισμού, όπως έχει τονίσει η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της.

1.12 Στη διαδικασία της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της αειφορίας του τουρισμού, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προορισμών. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κρατών μελών που εξαρτώνται έντονα από τον τουρισμό. Κατά τη χάραξη των διαφόρων πολιτικών και την κατάρτιση προτάσεων σχετικά με τον τουρισμό πρέπει να συνεκτιμώνται οι ανάγκες των διαφόρων περιφερειών. Συνιστάται να λαμβάνονται υπόψη στις εκτιμήσεις αντίκτυπου της Επιτροπής οι ενδεχόμενες δυσανάλογες επιπτώσεις του τουρισμού στις διάφορες περιφέρειες και τομείς, για παράδειγμα, στους προορισμούς που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις αεροπορικές μεταφορές και στους οποίους η πρόσβαση δεν είναι δυνατή με κανένα άλλο τρόπο μεταφοράς ή εξαρτώνται σχεδόν αποκλειστικά από αυτόν, όπως συμβαίνει με τα νησιά.

1.13 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η δέσμη των αρχών και των αξιών που αναφέρονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής (αειφορία, ευημερία των πληθυσμών, ανταγωνιστικότητα, συνεργασία, εταιρικές σχέσεις, αποδοτικότητα, ασφάλεια, ασφάλεια της απασχόλησης κλπ.) διαμορφώνει εκ των πραγμάτων ένα ευρωπαϊκό τουριστικό πρότυπο, όχι επειδή οι εν λόγω κανόνες και αρχές αποτελούν ένα σύνολο κανόνων, αλλά επειδή εφαρμόζονται ευρέως σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.14 Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να ακολουθήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά την πιστοποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο των γνώσεων και δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού ως μέσο για τη βελτίωση της ποσότητας και ποιότητας της απασχόλησης στον τομέα. Πρέπει να προωθηθεί το Europass, που αποτελεί απλό και εύκολα κατανοητό τρόπο παρουσίασης σε όλη

την Ευρώπη (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΖΕΣ/ΕΟΧ και υποψήφιες χώρες) των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων που αναζητούν απασχόληση και μετακινούνται για επαγγελματικούς λόγους σε όλη την ήπειρο.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

Για την καλύτερη εκτίμηση και κατανόηση των θεμάτων που η Επιτροπή επιθυμεί να ανακοινώσει σε όλα τα όργανα και τους φορείς της Ευρώπης, ακολουθεί συνοπτική περίληψη του κειμένου της ανακοίνωσης και των βασικών σημείων της.

2.1 Εισαγωγή στην ανακοίνωση

2.1.1 **Η πρόκληση της εξεύρεσης ισορροπίας μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας.** Στο κεφάλαιο 1 της ανακοίνωσης της Επιτροπής αναγνωρίζεται εν πρώτοις ο βασικός ρόλος του τουρισμού στην ευρωπαϊκή οικονομία και η στρατηγική του σημασία, βάσει όχι μόνο ποσοτικών στατιστικών δεδομένων, αλλά και της ικανότητας του τομέα να δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και να συμβάλει, έτσι, στους στόχους της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβώνας. Πρέπει να αναφερθεί ότι ο προβλεπόμενος ρυθμός ανάπτυξης άνω του 3 % αποτελεί σαφώς υγιή συμβολή στην απασχόληση, αλλά, σε ορισμένες περιπτώσεις και μακροπρόθεσμα, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να υπερβληθούν τα όρια που επιβάλλουν οι απαιτήσεις της αειφορίας.

2.1.2 **Ανταγωνιστικότητα και αειφορία: δυο συμβατές απαιτήσεις.** Η ανακοίνωση της Επιτροπής τονίζει σαφώς ότι η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται από την αειφορία και την ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας και αναφέρεται ρητά στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον κλάδο του τουρισμού. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά, χάρη στην υιοθέτηση μέτρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στην καταπολέμησή της, παράλληλα με την προώθηση της καινοτομίας και των τουριστικών προϊόντων, σε ένα κόσμο που αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

2.2 **Κύρια σημεία της Ατζέντας.** Με την ανακοίνωσή της, η Επιτροπή προτείνει μια νέα ισορροπία μεταξύ της ευημερίας των τουριστών, του περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των προορισμών. Πρόκειται για μια ισορροπία που για την επίτευξή της πρέπει να συμβάλουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.2.1 **Στόχοι και προκλήσεις.** Ως κατευθυντήριες γραμμές για τη δράση όλων των ενδιαφερομένων μερών, η ανακοίνωση ορίζει τους τρεις βασικούς πυλώνες της Ατζέντας: οικονομική ευημερία, κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού.

Η ανακοίνωση αναφέρει ορισμένες σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι:

- αειφόρος διαχείριση των φυσικών και των πολιτιστικών πόρων
- ελαχιστοποίηση της χρήσης των πόρων και της ρύπανσης
- διαχείριση της αλλαγής υπέρ της ευημερίας των πληθυσμών
- μείωση της εποχικότητας της ζήτησης
- αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου
- διάθεση των εμπειριών τουρισμού σε όλους
- βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών επαγγελματιών
- εγγύηση της ασφάλειας των τουριστών και των τοπικών κοινοτήτων στις οποίες προσφέρονται οι τουριστικές υπηρεσίες.

Αυτός ο κατάλογος προκλήσεων είναι ανοικτός και τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη θα μπορούν να τον ενημερώνουν συνεχώς και να αλλάζουν τις προτεραιότητες και τον τρόπο διαχείρισής τους.

2.2.2 Ένα πλαίσιο δράσης. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή τονίζει ότι, για την επίτευξη των στόχων και των προκλήσεων, απαιτείται συνεπής δράση που προϋποθέτει συνεργασία και υπεύθυνη διαχείριση των προορισμών, των επιχειρήσεων και των τουριστών. Στη συνέχεια αναπτύσσει τις προϋποθέσεις.

2.2.3 Αρχές. Η ανακοίνωση καθορίζει τις εννέα αρχές που απαιτούνται για την επίτευξη ενός ανταγωνιστικού και αειφόρου τουρισμού. Τρεις από τις αρχές αυτές πρέπει να τονιστούν:

- Τήρηση των ορίων χωρητικότητας του προορισμού, των εγκαταστάσεων και του όγκου των τουριστικών ροών.
- Κατάλληλος βηματισμός και ρυθμός ανάπτυξης για τους διαθέσιμους φυσικούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς πόρους.
- Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας.

2.3 Πρόοδος από κοινού. Στο κεφάλαιο αυτό, η Επιτροπή τονίζει την ανάγκη να συνεργάζονται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του τομέα σε εθελούσια και συνεχή βάση. Το πρότυπο που προτείνεται βασίζεται στην τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, με δράση που αναλαμβάνεται κατ' αρχήν από τους ίδιους τους προορισμούς, αλλά με υποστήριξη του εθνικού και του ευρωπαϊκού επιπέδου. Για το λόγο αυτό, η ανακοίνωση τονίζει τον ρόλο τόσο των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης.

2.3.1 Ο ρόλος των ενδιαφερομένων μερών. Τα συμπεράσματα της Ομάδας για την Αειφορία του Τουρισμού αναθέτουν ευρείες αρμοδιότητες και ειδικούς ρόλους στους τρεις τομείς δράσης: προορισμούς, επιχειρήσεις και τουρίστες. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ανάγκη να μεταδοθεί στις μικροεπιχειρήσεις το βασικό μήνυμα της ανάγκης επίτευξης ισορροπίας μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας.

2.3.2 Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει την υποχρέωσή της να ενεργήσει σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης και αναλαμβάνει τη δέσμευση να εγκαινιάσει και να προωθήσει διάφορες πρωτοβουλίες σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της Ατζέντας και εκτός αυτής. Μεταξύ των εν λόγω πρωτοβουλιών πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε τέσσερις τομείς δράσης:

- Κινητοποίηση παραγόντων και διάδοση γνώσεων, με στόχο την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας. Τα Ευρωπαϊκά Φόρουμ Τουρισμού αποτελούν καλό παράδειγμα ανταλλαγής ιδεών και εμπειριών.
- Προαγωγή και υποστήριξη των ευρωπαϊκών εξεχόντων προορισμών ως παραδειγμάτων ορθής πρακτικής και προβολή τους ως δικτύων προορισμών που δεσμεύονται υπέρ της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας.
- Κινητοποίηση των ποικίλων οικονομικών μέσων της ΕΕ. Η Επιτροπή αναλαμβάνει να διαδώσει πληροφορίες σχετικά με τη βελτίωση της χρήσης τους στον τομέα του τουρισμού.
- Ένταξη της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας στις κοινωνικές πολιτικές και εφαρμογή τους σε ένα ευρύ φάσμα περιφερειών με διαφορετικές μέριμνες και ανάγκες: παράκτιες περιοχές, ορεινές περιοχές, αγροτικές περιοχές, και αστικές ζώνες.

2.4 Συμπεράσματα της ανακοίνωσης

Η ανακοίνωση τελειώνει με έκκληση για πλήρη συνεργασία όλων των φορέων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για την υιοθέτηση και την πρακτική εφαρμογή της Ατζέντας. Επαναλαμβάνεται η σύσταση να αναπτυχθεί συνεργασία σε όλα τα επίπεδα ως προϋπόθεση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η οποία θα διασφαλίσει μακροπρόθεσμα έναν ελκυστικό και βιώσιμο ευρωπαϊκό τουριστικό τομέα. Η Επιτροπή ορίζει το 2011 ως χρονικό ορίζοντα για την αξιολόγηση του σχεδίου δράσης της. Ο στόχος της ανακοίνωσής της καθίσταται, έτσι, αρκετά σαφής.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η στρατηγική σημασία του τουρισμού για την ευρωπαϊκή οικονομία έχει αναγνωριστεί από όλα τα ευρωπαϊκά όργανα, τόσο σε επίσημες όσο και ανεπίσημες δηλώσεις, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί ο ρόλος του, να μεταφερθεί το μήνυμα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και να δοθεί ισχυρή ώθηση στον τομέα. Η σημασία του τουρισμού υπερβαίνει τους απλούς συλλογισμούς οικονομικής φύσης, γιατί είναι βασικός και από κοινωνική άποψη για την οικονομία της Ευρώπης των πολιτών. Μολονότι αναγνωρίζεται η ώθηση της ανακοίνωσης, απομένουν να γίνουν πολλά ακόμη για να διασφαλιστεί ότι ο τουρισμός θα διαδραματίσει τον κεντρικό του ρόλο στην ευρωπαϊκή πολιτική τόσο σήμερα όσο και στο μέλλον.

3.2 Είναι θεμελιώδες να τονιστεί ότι η νέα στρατηγική της Λισσαβώνας αναγνωρίζει τη σημασία του τουρισμού για την Ευρώπη και παρέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερες επιλογές για την ανάπτυξη του τομέα. Η εν λόγω Συνθήκη αναθέτει στην ΕΕ την αρμοδιότητα και το καθήκον να υποστηρίξει, να συντονίσει ή να συμπληρώσει τη δράση των κρατών μελών και τους στόχους της προαγωγής ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του τομέα και την προώθηση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

3.3 Το θέμα του τουρισμού έχουν πραγματευθεί τα διάφορα κοινοτικά όργανα:

- Το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** έχει υιοθετήσει σειρά ψηφισμάτων σχετικά με τον τουρισμό και την επίδρασή του στην απασχόληση και την οικονομία, όπως, για παράδειγμα, το ψήφισμα σχετικά με τον «Τουρισμό και την ανάπτυξη» και το ψήφισμα σχετικά με τις «Νέες προοπτικές και προκλήσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού».
- Το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** πραγματοποιήθηκε τον τουρισμό επανειλημμένα με συμπεράσματα και σχέδια δράσης, τονίζοντας βασικά την ανάγκη αειφορίας, ανταγωνιστικότητας και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στον τουρισμό. Πρέπει να αναφερθούν ιδιαίτερα τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2006 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για τη νέα πολιτική της ΕΕ στον τομέα του τουρισμού. Το Συμβούλιο επικροτεί την εν λόγω πολιτική και ζητά από την Επιτροπή να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στο συντονισμό των διαφόρων πολιτικών.
- Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** έχει δημοσιεύσει πολλές ανακοινώσεις και, ιδιαίτερα, την ανακοίνωση του Μαρτίου 2006, η οποία σκιαγραφεί τη νέα ευρωπαϊκή πολιτική τουρισμού· έχει δημιουργήσει, καθιερώνει και διατηρεί τα Ευρωπαϊκά Φόρουμ Τουρισμού· έχει διοργανώσει συνέδρια σχετικά με διάφορα θέματα όπως, για παράδειγμα, ο κοινωνικός τουρισμός και η Ατζέντα 21 για τον ευρωπαϊκό τουρισμό, και πολλές άλλες δραστηριότητες όπως, για παράδειγμα, το πρότυπο έργο «Εξεχόντες ευρωπαϊκοί προορισμοί», το οποίο αναγνωρίζει και προωθεί ορθές πρακτικές στα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες.

- Η **Επιτροπή των Περιφερειών** έχει υιοθετήσει γνωμοδοτήσεις, για παράδειγμα, για τις ανακοινώσεις της Επιτροπής «Προσέγγιση συνεργασίας για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού» και «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού».
- Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή** πάντοτε ενδιαφερόταν και συνεχίζει να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τα θέματα που συνδέονται με τον τουρισμό, καθώς συνάγεται από τις 11 γνωμοδοτήσεις που έχει εκδώσει για τον τουρισμό από το 1999, την ενεργό συμμετοχή της στα διάφορα Ευρωπαϊκά Φόρουμ Τουρισμού, που διοργανώνει η Επιτροπή, και τη συμμετοχή της σε διάφορες εκδηλώσεις σχετικά με διάφορες πτυχές του τουρισμού και στην προβολή των εν λόγω εκδηλώσεων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνεργασία της ΕΟΚΕ με διάφορους άλλους φορείς σε όλες τις πρωτοβουλίες που έχουν δρομολογηθεί σχετικά με τον τουρισμό.

3.4 Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ είναι η αξιολόγηση της συμβολής της ανακοίνωσης στην πολιτική και στον τρόπο διαχείρισής της, καθώς και η διατύπωση προτάσεων, οι οποίες, εάν δεν εμπλουτίζουν το ίδιο το κείμενο, θα εμπλουτίσουν τουλάχιστον τις σχετικές συζητήσεις.

3.5 Όπως και με τη γνωμοδότηση INT/317 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την «Ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό», η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει ότι:

- ο τουρισμός είναι δικαίωμα κάθε πολίτη, όπως αναφέρεται στον Παγκόσμιο Κώδικα Δεοντολογίας για τον Τουρισμό, γεγονός το οποίο συνεπάγεται υποχρεώσεις ορθής πρακτικής·
- είναι δικαίωμα το οποίο, επιπλέον, παράγει άμεσα και έμμεσα πλούτο και κέρδος, ιδιαίτερα μεταξύ των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, διαμορφώνοντας μια στρατηγική βιομηχανία που έχει αποδειχθεί σταθερή για την Ευρώπη·
- η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από τους φορείς του τομέα και το αίσθημα ευθύνης των χρηστών έναντι των τοπικών κοινωνιών αποτελούν αξίες που θα πρέπει να διαφυλαχθούν ως βάση για τη συνέχειά του·
- ο τουρισμός επηρεάζει ή πρέπει να επηρεάζει θετικά το τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο από οικονομική, πολιτιστική και περιβαλλοντική άποψη, όπως και το αστικό περιβάλλον, και, υπό την έννοια αυτή, αποτελεί μέσο γνωριμίας άλλων πολιτισμών και διαφορετικών τρόπων ζωής και συμπεριφοράς, καθώς και μέσο διαπεριφερειακής συνεργασίας·
- ο τουρισμός είναι ένας τομέας δυναμικός, ο οποίος δημιουργεί πολλές θέσεις απασχόλησης τώρα και στο μέλλον και διαθέτει ικανότητα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης που χαρακτηρίζονται από ποιότητα, σταθερότητα και κοινωνικά δικαιώματα·
- ο τουρισμός δεν είναι απαλλαγμένος από προβλήματα, όπως ο μαζικός και εποχικός χαρακτήρας, που οδηγούν σε μείωση της ανταγωνιστικότητας·
- πιστεύουμε ότι χρειάζεται μια «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» με σαφή προοπτική και φιλόδοξους στόχους·
- το ευρωπαϊκό τουριστικό πρότυπο είναι μια εσωτερική ανάγκη και μπορεί να αποτελέσει παγκόσμιο σημείο αναφοράς, εάν βασιστεί, όχι στην αύξηση των κανονιστικών ρυθμίσεων, αλλά σε αξίες ποιότητας, αειφορίας, πρόσβασης κλπ., τις οποίες θα ενστερνιστούν οι τουριστικοί προορισμοί και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς·
- το ευρωπαϊκό τουριστικό πρότυπο βασίζεται στο ευρύ φάσμα προορισμών, αντιλήψεων σχετικά με τον τουρισμό και μορφών έκφρασης, από το οποίο και εμπλουτίζεται·

- το εν λόγω ευρωπαϊκό τουριστικό πρότυπο, που προσαπίζουμε, είναι ένα πρόσφορο μέσον για την ειρήνη και την κατανόηση των λαών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ανακοίνωση της Επιτροπής εξηγεί σαφώς την ανάγκη για ισορροπία μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας και τους τρόπους επίτευξής της στην πράξη. Η συμπερίληψη όλων αυτών των σημείων σε μια σχετικά σύντομη ανακοίνωση απαιτήσει, χωρίς αμφιβολία, σημαντική προσπάθεια για τη σύνοψη και ανάλυση πολλών εγγράφων, απόψεων και συζητήσεων. Πρέπει να τονιστεί ότι ο απώτερος στόχος, δηλαδή η σαφής πληροφόρηση της κοινωνίας σχετικά με τις βασικές απόψεις της Επιτροπής για το μέλλον του τομέα και τα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν σ' αυτόν τον πολύπλοκο κλάδο, επιτεύχθηκε.

4.2 Τα επιχειρήματα που αναπτύσσονται στην ανακοίνωση προς υποστήριξη της Ατζέντας κρίνονται ενδεδειγμένα, επειδή εκτιμούν τόσο τον οικονομικό αντίκτυπο του τουρισμού και την ικανότητά του να δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης για τους νέους όσο και την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ της αειφορίας και ανταγωνιστικότητας που, μακροπρόθεσμα, είναι αμοιβαία επωφελείς. Η αξιολόγηση του αντίκτυπου θεμάτων όπως το ίχνος άνθρακα διαφόρων δραστηριοτήτων και περιφερειών ή οι περιορισμοί της χωρητικότητας και του όγκου υποδοχής είναι βασικές πτυχές για την επίτευξη και τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των εν λόγω μεταβλητών. Η γενική αποδοχή ότι υπάρχουν όρια όσον αφορά την κλίμακα και τον ρυθμό ανάπτυξης του τουρισμού έχει θεμελιώδη σημασία για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αειφορίας και ανταγωνιστικότητας.

4.3 Ίσως να ήταν σκοπιμότερο να είχε αναλύσει η ανακοίνωση λεπτομερέστερα τη νέα Συνθήκη της Λισαβώνας, σε μια προσπάθεια να διαπιστωθεί κατά πόσο διαρθρώνεται με την Ατζέντα και ποια είναι η σημασία της για την εφαρμογή της νέας πολιτικής για τον τουρισμό. Δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες έχουν επανειλημμένα τονίσει ότι επιθυμούν να διατηρήσουν τις αρμοδιότητές τους όσον αφορά τον τουρισμό, επιτρέποντας ωστόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση να διαδραματίζει καταλυτικό και συντονιστικό ρόλο σε ορισμένους τομείς κοινού ενδιαφέροντος για τη βελτίωση του τουριστικού τομέα της Ευρώπης. Ένα παράδειγμα είναι η δημιουργία και η διαχείριση μιας δικτυακής πύλης για την προώθηση της Ευρώπης ως προορισμού, που αποτελεί ήδη πολύτιμο εργαλείο για την προβολή όλων των χωρών της ΕΕ ως ποικιλόμορφου και ειδικού τουριστικού προορισμού.

4.4 Οι προκλήσεις και οι στόχοι που αναφέρονται στην ανακοίνωση συγκαταλέγονται χωρίς αμφιβολία μεταξύ των πλέον σημαντικών που θα αντιμετωπίσει ο τουρισμός κατά τις προσεχείς δεκαετίες. Ασφαλώς, οι βασικές προκλήσεις της αειφορίας και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας είναι αρκετά ευρείες ώστε να αποτελέσουν βάση για την αντιμετώπιση άλλων σημαντικών προκλήσεων, όπως η προαγωγή της ποιότητας, η μείωση της εποχικότητας ή η βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων του τομέα, που αναφέρονται επίσης στην Ατζέντα.

4.5 Η ανακοίνωση απευθύνει επανειλημμένα έκκληση για συνεργασία επειδή, σύμφωνα με τη νέα πολιτική για τον τουρισμό, η ενίσχυση της συνεργασίας είναι ακρογωνιαίος λίθος και βασικό χαρακτηριστικό του τομέα. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονιστεί ο ρόλος των συνδικαλιστικών ενώσεων και των οργανώσεων των εργαζομένων, οι οποίες πρέπει να συμμετάσχουν στις διαδικασίες συνεργασίας, σε όλες τις συζητήσεις και τα φόρουμ και στην εφαρμογή των γενικών μέτρων για τη βελτίωση του τομέα του τουρισμού. Θα ήταν επίσης σκόπιμο να προωθηθούν μόνιμα δίκτυα τουριστικών προορισμών και πόλεων, με κοινό στόχο τη βελτίωση της αειφορίας

και της ανταγωνιστικότητας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδέα της προώθησης του πρότυπου σχεδίου «Εξέχοντες ευρωπαϊκοί προορισμοί» και ζητά να προβλέπει το εν λόγω σχέδιο κατάλληλη διαχείριση των κοινωνικών και των εργασιακών σχέσεων και συμμετοχή των συνδικαλιστικών ενώσεων και των ενώσεων των εργοδοτών στους επιλεγμένους προορισμούς, ως μέσο για να καταστούν οι τουριστικοί προορισμοί πιο αειφόροι και πιο ανταγωνιστικοί.

Πρέπει να τονιστεί ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι οργανώσεις των καταναλωτών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

4.6 Η Επιτροπή δεσμεύεται να εφαρμόσει αυτή τη νέα πολιτική με βάση τη συνεργασία, τη δρομολόγηση ειδικών νέων μέτρων στήριξης και τον συντονισμό των φορέων. Η Ατζέντα επιθυμεί σαφώς να αναλάβουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μεγαλύτερες ευθύνες. Κατά την ΕΟΚΕ, η ΓΔ «Επιχειρήσεις» μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο συντονισμού όλων των ευρωπαϊκών πολιτικών που έχουν άμεσα ή έμμεσα αντίκτυπο στον τουρισμό και διάφορα είδη προορισμών που έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά.

4.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί, εξάλλου, ότι η Επιτροπή πρέπει να δραστηριοποιηθεί περισσότερο για τη δρομολόγηση πρωτοβουλιών ευρωπαϊκής κλίμακας όπως, για παράδειγμα, ο διασυνοριακός κοινωνικός τουρισμός στην Ευρώπη. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα προτείνει —και με την παρούσα ευκαιρία προτείνει άλλη μια φορά— να ενισχυθεί και να προαχθεί το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Τουρισμού και να συνεχιστεί ο προβληματισμός και η μελέτη της σκοπιμότητας σύστασης μιας Ευρωπαϊκής Συμβουλευτικής Επιτροπής Τουρισμού και ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Τουρισμού, με έργο την παροχή πληροφοριών και την παρακολούθηση των πολιτικών και των δράσεων στον τομέα του τουρισμού στην Ευρώπη. Προτείνει, επίσης, στην Επιτροπή να προαγάγει την έρευνα σχετικά με τη δημιουργία πλατφορμών στον τομέα του τουρισμού με στόχο τη βελτίωση των μεθόδων διάθεσης των τουριστικών υπηρεσιών, ειδικότερα αναφορικά με τις δυνατότητες προώθησης του τουρισμού στο εσωτερικό της Ευρώπης και στις περιοχές που είναι δυνητικές πηγές τουριστικών ρευμάτων (Κίνα, Ινδία, Ρωσία κλπ.).

4.8 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η ανακοίνωση δεν δίδει ιδιαίτερη προσοχή στον ρόλο των τεχνολογιών της πληροφόρησης και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο νέο σενάριο για τον τουρισμό, από την άποψη τόσο των καταναλωτών όσο και των επιχειρήσεων και των άλλων παραγόντων του τομέα. Η έρευνα και ανάπτυξη στον κλάδο του τουρισμού για τη βελτίωση της χρήσης των εν λόγω τεχνολογιών πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα τα προσεχή έτη. Η προσπάθεια αυτή θα καταλήξει, χωρίς αμφιβολία, στη βελτίωση της διαχείρισης των προορισμών, των επιχειρήσεων και των ροών τουριστών και θα οδηγήσει βαθμιαία στην επιδιωκόμενη ισορροπία.

4.9 Η δεδηλωμένη βούληση για την υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων και, ειδικότερα, για τη βελτίωση της χρήσης των διαθέσιμων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μέσων είναι σημαντική. Δυστυχώς, όμως, δεν προτείνεται πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των κυριότερων προκλήσεων του ευρωπαϊκού τουρισμού, που ορθότατα εντοπίζονται στην ανακοίνωση. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλοι οι πόροι που διατίθενται άμεσα ή έμμεσα στον τουρισμό χρησιμοποιούνται αποδοτικά και αποτελεσματικά για την επίτευξη των στόχων.

4.10 Η υπό εξέταση ανακοίνωση πρέπει να θεωρηθεί σε συνδυασμό με τη σημαντική συμβολή της έκθεσης της Ομάδας για την Αειφορία του Τουρισμού — εγγράφου που συνεισέφερε αξιόλογες ιδέες στην Ατζέντα, ιδίως όσον αφορά τον προσδιορισμό των ρόλων όλων των ενδιαφερόμενων μερών του τουρισμού. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν από διάσημους εμπειρογνώμονες επί ένα διάστημα πολλών μηνών υπήρξαν ιδιαίτερα καρποφόρες και προσφέρουν συμπληρωματικές και πρακτικές προσεγγίσεις σε πολλά θέματα που αφορούν την αειφορία και την ανταγωνιστικότητα.

4.11 Η ανακοίνωση δεν διευκρινίζει σαφώς ποιον ρόλο προβλέπει για τα στατιστικά δεδομένα σχετικά με τον τομέα του τουρισμού. Υπάρχει ανάγκη για σαφή συνεργασία στο θέμα των στατιστικών δεδομένων για τον τουρισμό για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Ατζέντας και, ειδικότερα, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις μεταβλητές της αειφορίας, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

4.12 Η ανακοίνωση επισημαίνει ρητά την ανάγκη ένταξης των πολιτικών αειφορίας και ανταγωνισμού σε όλες τις πολιτικές της Επιτροπής και στο σύνολο των ευρωπαϊκών πολιτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων της Ατζέντας.

4.13 Όπως έχει ήδη τονιστεί στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την ενεργειακή απόδοση («Δήλωση του Κατοβίτσε»), στη γνωμοδότηση με θέμα «Τουρισμός και πολιτισμός: δυο κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής μεγέθυνσης», στη γνωμοδότηση για την «Ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό» και σε άλλα έγγραφα της ΕΟΚΕ, πρέπει να διοργανωθούν εκστρατείες επικοινωνίας για την πληροφόρηση και την κινητοποίηση όλων των ευρωπαίων πολιτών και, ειδικότερα, των νέων.

4.14 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικό η κατάρτιση, τόσο η επίσημη όσο και η «κατάρτιση κατά την εργασία», να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επιχειρήσεων και να συμβάλει ώστε τα άτομα να καθίστανται πιο απασχολήσιμα. Η πιστοποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η αναγνώριση των γνώσεων και των δεξιοτήτων πρέπει να καταστούν εργαλεία τα οποία συμβάλουν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στον τομέα του τουρισμού.

4.15 Προκειμένου να προωθηθεί η ανταγωνιστικότητα και η αειφορία του τουρισμού, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προορισμών. Η ΕΟΚΕ συνιστά, κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών σχετικά με τον τομέα του τουρισμού, να δίδεται προσοχή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κρατών μελών που εξαρτώνται έντονα από τον τουρισμό και να συνεκτιμώνται κατάλληλα οι ανάγκες των διαφόρων περιοχών. Συγχρόνως, επισημαίνεται ότι ο τουρισμός σε μακρινούς προορισμούς ενδέχεται να έχει ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο στην κλιματική αλλαγή λόγω των επιπτώσεων των εκπομπών από τα ταξίδια μεγάλων αποστάσεων. Στο μέλλον ίσως να πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στα πλεονεκτήματα που έχει η αναζήτηση προορισμού πλησίον του τόπου διαβίωσης του καθενός, όπου μεταβαίνει κανείς με λιγότερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο κείμενο του σημείο 4.15 της γνωμοδότησης του τμήματος συγκέντρωσε πάνω από το 25 % των εκπεφρασμένων ψήφων, αλλά τροποποιήθηκε με την τροπολογία που κατατέθηκε στην Ολομέλεια:

«4.15 Προκειμένου να προωθηθεί η ανταγωνιστικότητα και η αειφορία του τουρισμού, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προορισμών. Η ΕΟΚΕ συνιστά, κατά το σχεδιασμό των πολιτικών σχετικά με τον τομέα του τουρισμού, να δίδεται προσοχή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κρατών μελών που εξαρτώνται έντονα από τον τουρισμό και να συνεκτιμώνται κατάλληλα οι ανάγκες των διαφόρων περιοχών.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ της προσθήκης κειμένου στο τέλος του σημείου: 48, Κατά: 43, Αποχές: 16.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Λευκή Βίβλος για την ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης στην ΕΕ»

COM(2007) 807 τελικό

(2009/C 27/04)

Στις 18 Δεκεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα:

«Λευκή Βίβλος για την ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης στην ΕΕ»

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. GRASSO.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 123 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές.

1. Εκτιμήσεις και συστάσεις

1.1 Για μια ακόμη φορά η Επιτροπή ζητεί από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει γνωμοδότηση για το θέμα της ολοκλήρωσης των αγορών ενυπόθηκης πίστης για την αγορά κατοικιών και μη. Πρόκειται για τη Λευκή Βίβλο για την ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης στην ΕΕ.

1.2 Συνήθως η Λευκή Βίβλος αποτελεί καρπό μιας πολιτικής αξιολόγησης σχεδόν οριστικής και διαρθρωμένης για το «τι πρέπει να γίνει». Αυτή τη φορά τα πράγματα δεν είναι έτσι. Πράγματι, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει πολλά θέματα που παραμένουν ασαφή όπως: τα αμοιβαία κεφάλαια, οι φορείς χορήγησης χρηματοδότησης, η εξάρτηση προϊόντων, κλπ. Συνολικά εξετάζονται 14 θέματα.

1.3 Συνεπώς η Λευκή Βίβλος δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη θέση, αντιθέτως παραμένει ανοικτή λόγω της αποδεδειγμένης πολυπλοκότητας του θέματος. Σε τι χρησιμεύει λοιπόν η αίτηση κι άλλης γνωμοδότησης δεδομένου ότι η Λευκή Βίβλος τίποτα δεν προσθέτει στην Πράσινη που έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ;

1.4 Είναι ένα πρόβλημα που, εδώ και πολλά χρόνια, εξακολουθεί να τίθεται σε διάφορες συζητήσεις, χωρίς να μπορεί ποτέ η Επιτροπή να βρει μια λύση ή να λάβει μια πραγματική απόφαση που να περιλαμβάνει την άρση των πολιτιστικών, νομικών, διοικητικών, κλπ. εμποδίων που κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αποτελούν τα πραγματικά και αληθινά εμπόδια για την επίτευξη των στόχων της Επιτροπής.

1.5 Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πράσινη Βίβλο ⁽¹⁾ που εγκρίθηκε από την ολομέλεια με μία μόνον αποχή τον Δεκέμβριο του 2005 εξακολουθεί να ισχύει μέχρι σήμερα.

1.6 Η Λευκή Βίβλος, ακόμη και σήμερα, απεικονίζει μια κατάσταση υψηλού κατακερματισμού του τομέα, λόγω των πολιτιστικών, νομικών, νομοθετικών και δεοντολογικών και οικονομικών διαφορών που χαρακτηρίζουν την αγορά ενός ακινήτου, ιδιαίτερα δε μιας κατοικίας, στα διάφορα κράτη της Ένωσης.

1.7 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ, αν και αμήχανη για τις συγκεκριμένες δυνατότητες εναρμόνισης και ολοκλήρωσης της αγοράς της ενυπόθηκης πίστης σε μια ΕΕ όπου υπάρχουν ιδιαιτερότητες και εντελώς διαφορετικά χαρακτηριστικά (γνωμοδότηση Burani 15.12.2005 ⁽²⁾), θεωρεί, για λόγους αρχής, χρήσιμη την προσπάθεια της Επιτροπής να θεσπίσει «κανόνες» έστω και αν είναι απλώς είτε συστάσεις συμπεριφοράς (βλ. βέλτιστες πρακτικές) είτε υποχρεωτικοί.

1.8 Η πρωτοβουλία της Επιτροπής, θα μπορούσε ωστόσο να θεωρηθεί υπερβολική όταν τίθενται σε συζήτηση οι ευκαιρίες, εξίσου θετικές, που ήδη υπάρχουν σήμερα στους αυτοματισμούς ρύθμισης της αγοράς των ενυπόθηκων δανείων.

1.9 Η ΕΟΚΕ προτείνει, εν τω μεταξύ, να εξετάσει περαιτέρω η Επιτροπή τα θέματα (π.χ. μητρώα δανεισμού, διαδικασίες αναγκαστικής πώλησης, διάδοση του χρηματοπιστωτικού πνεύματος, κλπ.) που δεν παρουσιάζουν υπερβολικές δυσκολίες, αρκεί να αξίζει τον κόπο.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στην θέση της Επιτροπής **η παρέμβαση εστιάζεται υπερβολικά στα πιθανά βραχυπρόθεσμα οφέλη** που απορρέουν από την ενδεχόμενη εισαγωγή νέων κανόνων οι οποίοι βασίζονται σε μη ολοκληρωμένα σχήματα ερμηνείας της αγοράς ενυπόθηκης πίστης. Σύμφωνα με μια προσέγγιση που βασίζεται στα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα, στόχος είναι η μείωση του κόστους των ενυπόθηκων χρηματοδοτήσεων χωρίς να υπάρχει ενδιαφέρον για την πραγματική ωφέλεια που θα μπορούσαν να έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες από την υφιστάμενη προσφορά των σχετικών προϊόντων χρηματοδότησης και καινοτομίας.

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί (όπως και στη γνωμοδότηση Burani) ότι το σχήμα που προτείνει η Επιτροπή δεν ευθυγραμμίζεται επαρκώς με τις συνεχείς εξελίξεις της αγοράς εφόσον εστιάζεται στις συνέπειες που, μακροπρόθεσμα, ζημιώνουν τους ασθενέστερους: τους καταναλωτές, δηλαδή, που χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας.

⁽¹⁾ EE C 65/13 της 17.3.2006, Εισηγητής: Burani.

⁽²⁾ EE C 65/13 της 17.3.2006, Εισηγητής: Burani.

1.12 Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι οι υφιστάμενοι κανόνες για την ενυπόθηκη πίστη συνδέονται με την ανάγκη προστασίας του καταναλωτή. Πρόκειται για αξιέπαινες προσπάθειες που πρέπει να προωθούνται εφόσον αποσκοπούν στη διάδοση ενός χρηματοπιστωτικού πνεύματος σχετικά με τα ενυπόθηκα δάνεια. Αξίζει ωστόσο επιβράβευση η βούληση της Επιτροπής **να προβεί στην ενίσχυση των κανόνων διαφάνειας** προκειμένου να προστατευτεί καλύτερα ο καταναλωτής.

1.13 Παράλληλα είναι δύσκολο και παράτολμο **να επιβληθούν, με κάθε κόστος, γενικοί κανονισμοί με στόχο την εκτίμηση του κινδύνου** που αντιπροσωπεύει ο κάθε δανειολήπτης.

1.14 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρέπει, αφενός να προστατευτεί ο καταναλωτής κατά τη φάση διαπραγμάτευσης του ενυπόθηκου δανείου και, αφετέρου, ο δανειολήπτης να έχει πλήρη συνείδηση των ευθυνών του έναντι της αρχής που του παραχώρησε το δάνειο.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1 Στις 18 Δεκεμβρίου 2007 εκπονήθηκε το έγγραφο εργασίας «εκτίμηση ανικτύπου» {SEC(2007) 1683} το οποίο συνοδεύει τη Λευκή Βίβλο για την ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης. Στο έγγραφο επισυνάπτονται τρία παραρτήματα που αφορούν αντιστοίχως: i) τα χαρακτηριστικά της αγοράς ενυπόθηκης πίστης· ii) τις διαδικασίες ή τις διεργασίες· iii) τις εκτιμήσεις ανικτύπου σε ειδικές πτυχές.

2.2 Παρόλο που το έγγραφο {SEC(2007) 1684} παρουσιάζει μια εξαιρετική σύνθεση της τεκμηρίωσης, αξίζει τον κόπο για λόγους συντομίας να υπογραμμιστούν ορισμένα βασικά σημεία του εγγράφου για το οποίο ζητείται νέα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

— απεικονίζεται μια κατάσταση υψηλού κατακερματισμού του τομέα, λόγω των πολιτιστικών, νομικών, νομοθετικών και κυρίως δεοντολογικών και οικονομικών διαφορών που χαρακτηρίζουν την αγορά μιας κατοικίας, στα διάφορα κράτη της Ένωσης·

— εξετάζονται όλες οι **πτυχές του προβλήματος** ακόμη και από οικονομικής και χρηματοδοτικής πλευράς λόγω της σημασίας της αγοράς ακινήτων στις χώρες της Ένωσης, καθώς και η συμβολή των υπηρεσιών υποθήκης στην αποδοτικότητα του τραπεζικού τομέα·

— υπογραμμίζεται πώς, στη σημερινή κατάσταση του κατακερματισμού, θα ήταν δυνατή επίσης η **«παρουσίαση» μια νέας κανονιστικής πράξης** προκειμένου να ενισχυθεί η ολοκλήρωση της αγοράς.

2.3 Το έγγραφο της Επιτροπής, συνεπώς, επαναλαμβάνει τα σημεία ανάλυσης της προηγούμενης Πράσινης Βίβλου για την ενυπόθηκη πίστη. Δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά δεδομένου ότι στο νέο έγγραφο εξετάζεται η ολοκλήρωση των αγορών ενυπόθηκης πίστης και οι σχετικές εκτιμήσεις ανικτύπου που αναφέρθηκαν.

2.4 Ωστόσο, σχετικά με την Πράσινη Βίβλο η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει σχετική γνωμοδότηση στις 15 Δεκεμβρίου 2005 (εισηγητής: Burani). Τα όσα περιέχονται στο έγγραφο αυτό

αντανακλούν τη θέση της ΕΟΚΕ για το θέμα. Στο παρόν έγγραφο το ενδιαφέρον θα εστιάστεί σε δύο πρόσθετα σημεία της Επιτροπής:

- στο να εκφράσει την άποψή της για τις παρεμβάσεις που προτίθεται να κάνει η ίδια η Επιτροπή στο φως των εκτιμήσεων ανικτύπου που προκύπτουν από τη Λευκή Βίβλο ⁽³⁾·
- στο αίτημα διατύπωσης προτάσεων όπως ζητά η Επιτροπή ενώ συμπεραίνει ότι «ένα ευρύ πρόγραμμα ελέγχου και αξιολόγησης μπορεί να αναπτυχθεί αφού θα έχουν υποβληθεί λεπτομερείς προτάσεις» ⁽⁴⁾.

3. Παρατήσεις της ΕΟΚΕ για τη Λευκή Βίβλο

3.1 Η Λευκή Βίβλος θέτει πολλά προβλήματα που χρήζουν λύσεως για τα οποία η ΕΟΚΕ έχει κληθεί να εκφράσει τη γνώμη της. Πρόκειται για 11 θέματα:

- 1) η επιλογή του απαραίτητου προϊόντος·
- 2) η πρόωρη αποπληρωμή·
- 3) ο συνδυασμός προϊόντων·
- 4) τα πιστωτικά μητρώα·
- 5) η εκτίμηση της αξίας του ακινήτου·
- 6) οι διαδικασίες αναγκαστικής πώλησης·
- 7) τα εθνικά μητρώα·
- 8) το εφαρμοστέο δίκαιο·
- 9) οι κανόνες που διέπουν τις διακυμάνσεις των επιτοκίων και των αποκαλούμενων τοκογλυφικών επιτοκίων·
- 10) η χρηματοδότηση της ενυπόθηκης πίστης·
- 11) τα μη τραπεζικά και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα.

3.2 Παρατηρήσεις για τα επιμέρους σημεία της εκτίμησης ανικτύπου

3.2.1 **Προσυμβατική πληροφόρηση.** Για να μην υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης κατά την προσυμβατική φάση, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική την κυκλοφορία και τη διάδοση των πληροφοριών και ειδικών γνώσεων σχετικά με τα ενυπόθηκα δάνεια. Τούτο όμως δεν πρέπει να προκαλέσει πρόσθετο κόστος για τον πολίτη.

3.2.1.1 Η αύξηση της πληροφόρησης και η διάδοση του χρηματοπιστωτικού πνεύματος αποτελούν προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εκτίμηση της σχέσης κόστους-οφέλους που προκύπτει από μια κατάσταση κινδύνου. Πράγματι, το καλύτερο μέσο πρόληψης ενδεχόμενων υπερβολικών κινδύνων είναι η πραγματική συνειδητοποίηση από τα συμβαλλόμενα μέρη των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται.

3.2.1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να υπογραμμίσει ότι οι κανόνες και οι ρυθμίσεις πρέπει να αφορούν τους **όρους κυκλοφορίας των πληροφοριών** και την πρόβλεψη πιθανών κυρώσεων σε περίπτωση αθέτησης. Ωστόσο η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η επιβολή «sic et simpliciter» μιας υποχρέωσης εις βάρος τους ενός μόνου συμβαλλόμενου μέρους θα έχει ως αποτέλεσμα την προσπάθεια μετακύλισης των εξόδων στο άλλο μέρος.

⁽³⁾ Βλ. Παράρτημα 2 της Λευκής Βίβλου, ρήτρα της μη ευθύνης και σελίδα 5 της αγγλικής έκδοσης.

⁽⁴⁾ Βλ. Παράρτημα 2 της Λευκής Βίβλου, σημείο 8.

3.2.2 Κώδικες συμπεριφοράς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να θεσπιστούν κίνητρα για την προσχώρηση στον εθελοντικό κώδικα συμπεριφοράς.

3.2.2.1 Τούτο θα επιτρέπει στον δανειολήπτη να συνειδητοποιήσει καλύτερα τον κίνδυνο που ενδέχεται να διατρέξει και τη δυνατότητα επίτευξης ευνοϊκότερων όρων χρηματοδότησης.

3.2.2.2 Το μέσο που θα μπορούσε να προταθεί είναι να ζητηθεί από τον δανειολήπτη να απαντήσει σε έναν κατάλογο τυπικών ερωτημάτων για την **αξιολόγηση της οικονομικής του ικανότητας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του μεσοπρόθεσμα.**

3.2.3 Ύψος κόστους. Η ΕΟΚΕ κρίνει ενδεδειγμένη την υποχρέωση για τις αρχές χρηματοδότησης να υποδεικνύουν το συνολικό κόστος της πράξης, αναλύοντας τις διάφορες συνιστώσες του, συμπεριλαμβανομένης και της φορολογικής μεταβλητής.

3.2.4 Παροχή συμβουλών. Σε ό,τι αφορά την παροχή συμβουλών η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών, που συνδέονται άμεσα με τις πράξεις χρηματοδότησης ενυπόθηκων δανείων πρέπει να αξιοποιούνται με **μηχανισμούς αυτόνομης διαμόρφωσης των τιμών, που να διευκρινίζονται στον υπολογισμό του κόστους της πράξης.**

3.2.5 Πρόωρη αποπληρωμή

3.2.5.1 Δυνατότητα εφαρμογής. Όταν γίνεται λόγος για το πρόβλημα της πρόωρης αποπληρωμής θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός μεταξύ: (i) της περίπτωσης προεξόφλησης με πλήρη ή μερική αποπληρωμή του ενυπόθηκου δανείου (ii) και της περίπτωσης αποπληρωμής συνεπεία διαπραγμάτευσης ευνοϊκότερων όρων κόστους με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

— Στην πρώτη περίπτωση η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να επιτρέπεται πάντα ακόμη και η μερική αποπληρωμή·

— Στη δεύτερη περίπτωση, θα πρέπει να απαλλάσσεται με τη μεταφορά της σύμβασης χρηματοδότησης σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα.

3.2.5.2 Κόστος. Σε ό,τι αφορά το κόστος της πρόωρης αποπληρωμής θεωρείται ότι πρέπει να υπολογίζεται με βάση μαθηματικούς τύπους που να διευκρινίζονται υποχρεωτικά στις συμβατικές σχέσεις. **Η χρέωση του κόστους στον πελάτη πρέπει να πραγματοποιείται μόνον σε περίπτωση εθελοντικής αποπληρωμής της σύμβασης χρηματοδότησης. Στην περίπτωση μεταβίβασης της σύμβασης τα έξοδα θα πρέπει να βαρύνουν το νέο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.**

3.2.6 Εξάρτηση προϊόντων. Η εξάρτηση προϊόντων για να είναι έγκυρη πρέπει να βασίζεται κυρίως στην ικανότητα απόδειξης της πραγματικής χρησιμότητας της εξάρτησης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού έγκειται στην υποχρέωση του δανειστή να παρουσιάζει τον υπολογισμό κόστους/οφέλους και να αφήνει στον δανειολήπτη επαρκή χρόνο για να αποφασίσει εάν θα δεχτεί την πρόταση, ενδεχομένως ακόμη και μετά τη σύναψη της σύμβασης χρηματοδότησης.

3.2.7 Πιστωτικά μητρώα. Η ΕΟΚΕ συμερίζεται εν προκειμένω την απαίτηση να υπάρχει ένα πανευρωπαϊκό μητρώο η πρόσβαση στο οποίο να διέπεται από ειδικούς κανόνες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Εκτιμάται πράγματι ότι η δημιουργία

ενός πανευρωπαϊκού πιστωτικού μητρώου μπορεί να αποβεί χρήσιμη για την ενίσχυση του ανταγωνισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων φορέων παροχής ενυπόθηκης πίστης. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να διευκολύνεται η διασυνورياκή πρόσβαση στα μητρώα όλων των κρατών μελών με απλούστερες διαδικασίες πληροφόρησης.

3.2.8 Εκτίμηση της αξίας του ακινήτου. Ως βάση χρησιμοποείται η υπόθεση ότι η εκτίμηση της αξίας ενός ακινήτου είναι πιο πολύπλοκη από τη γενική οικονομική εκτίμηση. Πράγματι, η ιδιαιτερότητα του ακινήτου (ειδικότερα ο αμετάβητος χαρακτήρας του) καθορίζει τη χρησιμότητά του και η αξία του επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες που συνδέονται με τον χώρο, όπως

— η μορφολογία,

— οι υπηρεσίες για κινητικότητα,

— η δημογραφική πυκνότητα, κλπ.

Κατά συνέπεια, είναι σκέπη ουτοπία η σκέψη σύνθεσης σε μια ειδική διατύπωση της εκτίμησης όλων των παραγόντων που καθορίζουν την αξία ενός ακινήτου.

3.2.8.1 Κριτήρια εκτίμησης της αξίας του ακινήτου. Συνεπώς, για τους λόγους που αναφέρθηκαν προηγουμένως σχετικά με τη μεγάλη πολυπλοκότητα της εκτίμησης ενός ακινήτου, δεν είναι σκόπιμη η προσφυγή σε μια καθολική διατύπωση. Αντίθετα προτείνεται να αναπτυχθούν οι αποκαλούμενες «**βέλτιστες πρακτικές**» σε τοπική βάση και να αναπτυχθεί η υποχρέωση η εκτίμηση να πραγματοποιείται από φορείς αποδεδειγμένης επαγγελματικότητας με πιστοποίηση από τις ενώσεις του κλάδου, οι οποίοι θα φέρουν και την ευθύνη σε περίπτωση (*fairness*) δίκαιης αποτύπωσης του προτεινόμενου στοιχείου.

3.2.8.2 Εκτίμηση των κινδύνων από ακίνητα. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι μαζί με την εκτίμηση της αξίας του ακινήτου ενδείκνυται η αναγνώριση της αστάθειας της αξίας, προκειμένου να υπάρχει καλύτερη εκτίμηση της εγγύησης που παρέχει το ακίνητο. Εν προκειμένω προτείνεται η προσφυγή σε μέσα που ήδη χρησιμοποιούν οι φορείς της χρηματοοικονομικής αγοράς και τα οποία είναι ουσιαστικά αποδεκτά από άλλες κοινοτικές ρυθμίσεις όπως, για παράδειγμα, η *value-at-risk* (δυναμική ζημία ή υποκείμενη σε κίνδυνο αξία) ⁽⁵⁾.

3.2.9 Αναγκαστικές πωλήσεις. Όταν η χρηματοδότηση ενυπόθηκης πίστης χωρίζεται σε μια πίστωση για το ακίνητο και σε μια πίστωση για τον δανειολήπτη, θα πρέπει να υπάρχει διάκριση μεταξύ του οικονομικού δικαιούχου και του εντολοδόχου που παρέχει την τυπική εγγύηση.

3.2.10 Εφαρμοστέο δίκαιο. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η δυνατότητα πραγματοποίησης επωφελών διαιτησιών λόγω των ευκαιριών που παρέχουν η πολιτική και φορολογική νομοθεσία των κρατών της Ένωσης συμβάλλει στην ολοκλήρωση της αγοράς η οποία διαφορετικά δεν θα ήταν δυνατή.

3.2.10.1 Κατά συνέπεια συμφωνούμε με τη διατήρηση των διαφόρων νομοθεσιών που υπάρχουν στα κράτη μέλη που δίνουν τη δυνατότητα στον συμβαλλόμενο να επιλέξει αυτή που μειώνει το συνολικό κόστος της πράξης χρηματοδότησης, όπως προβλέπεται στη Σύμβαση της Ρώμης ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Βλ. Οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, γνωστή ως οδηγία MIFID (Markets in Financial Instruments Directive) αριθ. 2004/39/ΕΚ που εγκρίθηκε στις 21 Απριλίου 2004, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα και τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2004.

⁽⁶⁾ Βλ. COM(2005) 650 της 15ης Δεκεμβρίου 2005.

3.2.11 Τοκογλυφικά επιτόκια. Για το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει τη θέση που έχει ήδη εκφράσει στο παρελθόν, ειδικότερα όσον αφορά τη δυσκολία ορθού ορισμού ενός επιπέδου τοκογλυφίας με την προσφυγή σε κανόνες που έχουν εγκριθεί για τα καταναλωτικά δάνεια για παράδειγμα. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι το καλύτερο όπλο κατά της τοκογλυφίας είναι η ενημέρωση. Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς τη θέσπιση μέσων επικοινωνίας σε ευρεία κλίμακα σχετικά με το άνοιγμα των επικίνδυνων πριμοδοτήσεων που εφαρμόζονται στις διάφορες κατηγορίες των δανειοληπτών.

3.2.12 Αναχρηματοδότηση της ενυπόθηκης πίστης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η θέση που προβάλλεται στη Λευκή Βίβλο για τη διαφοροποίηση των κανόνων αναχρηματοδότησης στη βάση του υποκειμενικού χαρακτήρα των μεσαζόντων (είτε ανήκουν στον τραπεζικό τομέα είτε όχι) εύκολα παρακάμπτεται.

3.2.12.1 Η χορήγηση ενυπόθηκης πίστης θα πρέπει ωστόσο να πραγματοποιείται πάντα από ένα εγκεκριμένο και ελεγχόμενο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Η προώθηση και η βοήθεια δομών διαμεσολάβησης (για παράδειγμα: φορέας παροχής συμβουλών) είναι αποδεκτή αρκεί να πραγματοποιείται από ειδικευμένα ιδρύματα ακόμη και αν δεν είναι πιστωτικά.

4. Προτάσεις της ΕΟΚΕ προς ανάπτυξη

4.1 Η πρόσφατη αμερικανική κρίση των στεγαστικών ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου «sub-prime» κατέδειξε ότι η αστάθεια των τιμών από κοινού με πρακτικές στις οποίες δεν εκτιμήθηκε επαρκώς ο κίνδυνος-πελάτης σε περίπτωση μη πληρωμής των υπερβολικών επιτοκίων σε σχέση με την αξία του υπό εγγύηση ακινήτου, μπορεί να προκαλέσει οικονομικές κρίσεις ικανές να αποσταθεροποιήσουν ολόκληρο το σύστημα. Ενδείκνυται συνεπώς σε οποιαδήποτε κοινοτική παρέμβαση να λαμβάνεται υπόψη αυτή η εμπειρία καθώς και τα σημεία που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο σημείο.

4.2 Συνεπώς είναι σκόπιμη η εισαγωγή, όπως προτείνεται στη Λευκή Βίβλο, ενός ενδεχόμενου 28ου συστήματος ρύθμισης της ενυπόθηκης πίστης, που να συμπληρώνει τα συστήματα που υφίστανται ήδη στα κράτη μέλη της ΕΕ. Τούτο θα μπορούσε να βοηθήσει στην ολοκλήρωση της κοινοτικής αγοράς ενυπόθηκων δανείων αυξάνοντας τις δυνατότητες επιλογής των συμβαλλομένων, χωρίς ωστόσο να δημιουργήσει προϋποθέσεις αστάθειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος όπως συνέβη με την κρίση των δανείων «sub-prime».

4.3 Συμβαίνει συχνά οι επιλογές για την αγορά ακινήτου, κυρίως δε κατοικίας, να επηρεάζονται από συναισθηματικούς (υποκειμε-

νικούς) παράγοντες που δεν έχουν καμία σχέση με την ορθή και λογική (αντικειμενική) εκτίμηση του ακινήτου. Γι αυτό οιαδήποτε παρέμβαση ρύθμισης της ενυπόθηκης πίστης από την πλευρά της Επιτροπής δεν θα πρέπει, για να είναι αποτελεσματική, να διαχωρίζεται από το πλαίσιο (αντικειμενικό ή υποκειμενικό) αναφοράς.

4.4 Θα ήταν ενδιαφέρον να αναπτυχθεί μια πρόταση, την οποία να εμβαθύνει η ΕΟΚΕ, που να συνίσταται στην υιοθέτηση ενός σχήματος ερμηνείας της ενυπόθηκης πίστης στο οποίο κάθε ενέργεια χρηματοδότησης να θεωρείται ως ένα χαρτοφυλάκιο αποτελούμενο από δύο παθητικές συνιστώσες:

— **η πρώτη αφορά τη χρηματοδότηση αγαθών (asset backed)**, το ύψος της οποίας καθορίζεται από την τιμή αγοράς και από την πιθανή αστάθεια της αξίας του ακινήτου·

— **η δεύτερη αφορά τη χρηματοδότηση προσώπων**, το ύψος της οποίας καθορίζεται από τις οικονομικές και χρηματοπιστωτικές ικανότητες του συμβαλλομένου.

4.5 Η υιοθέτηση ενός σχήματος διπλής υποθήκης (twin-mortgage) παρουσιάζει πλεονεκτήματα, που θα πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω, όπως:

— η απλοποίηση της αξιολόγησης των κινδύνων που συνδέονται με την ορθολογικότερη πλευρά της πράξης (χρηματοδότηση αγαθών) σε σχέση με τους κινδύνους που προκύπτουν από την οικονομική φερεγγυότητα του δανειολήπτη (χρηματοδότηση προσώπων)·

— η δυνατότητα εφαρμογής διαφανών τιμών σε σχέση με τις διαφορετικές καταστάσεις κινδύνου που χαρακτηρίζουν τις δύο συνιστώσες της χρηματοδότησης (αντικειμενική χρηματοδότηση του αγαθού και υποκειμενική του προσώπου)·

— η μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο οικονομικό σύστημα σε περίπτωση μη πληρωμών από υπερβολικά μεγάλο αριθμό δανειοληπτών, σε αντίθεση με όσα συνέβησαν πρόσφατα στη χρηματοπιστωτική αγορά (για παράδειγμα η κρίση των δανείων sub-prime).

4.6 Η ΕΟΚΕ ελπίζει η Επιτροπή να επιτύχει το συντομότερο δυνατό την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας, επιδεικνύοντας μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και δημιουργώντας τις προϋποθέσεις προκειμένου ο διαχωρισμός των θεσμικών πυλών των δύο πράξεων να αποτελεί τη βάση για την θέσπιση ενός ενδεχόμενου 28ου συστήματος.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξέλιξη του κλάδου των δομικών έργων στην Ευρώπη»

(2009/C 27/05)

Στις 6 Δεκεμβρίου 2007, η κ. Margot WALLSTRÖM, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδια για τις διοργανικές σχέσεις και την πολιτική επικοινωνίας, και ο κ. Günter VERHEUGEN, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδιος για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση όσον αφορά την:

«Εξέλιξη του κλάδου των δομικών έργων στην Ευρώπη».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Ιουνίου 2008, με βάση την εισηγητική έκθεση του **κ. HUVELIN**.

Κατά τη 446η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 57 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπέρασμα

1.1 Αντίθετα με ό,τι μπορεί να πιστεύουν ορισμένοι, το μέλλον της βιομηχανίας δομικών έργων θα εξαρτηθεί λιγότερο από τις δημόσιες πιστώσεις που θα εισπράξει (παρά το γεγονός ότι μια μεγαλύτερη συνέχεια στο προγραμματισμό θα αποτελούσε σημαντικό όφελος) και περισσότερο από την ικανότητα των αρμόδιων αρχών να διαμορφώσουν ένα κανονιστικό πλαίσιο που θα ισχύει για όλους και θα επιτρέπει τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια στον ανταγωνισμό και την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού και της τεχνογνωσίας των επιχειρήσεων κάθε μεγέθους.

1.2 Υπό αυτό το πνεύμα, η παρούσα γνωμοδότηση συνιστά, κυρίως, τα εξής:

- να καθοριστούν, όσο το δυνατόν συντομότερα, ενοποιημένες βάσει κανονισμού διαδικασίες για την προκήρυξη διαγωνισμών, οι οποίες θα παρέχουν στους πελάτες, κυρίως τους δημόσιους, το ευρύτερο και σαφέστερο δυνατό φάσμα εντός του οποίου, ως αρμόδιοι, θα μπορούν να επιλέγουν τον συμβατικό μηχανισμό που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους·
- να διανοιχτούν στους επαγγελματίες της βιομηχανίας δομικών έργων κανονιστικά περιθώρια που θα τους επιτρέπουν να προσφέρουν μείζονα συμβολή στις προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης: μέσα από τον συνυπολογισμό του συνολικού κόστους, με προσφυγή σε κάθε μεγέθους συμπράξεις ιδιωτικού-δημόσιου τομέα, καθώς και με χρηματοδοτήσεις στηριζόμενες στις προσδοκώμενες επιδόσεις· μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου είναι έτοιμες σήμερα να ανταποκριθούν επιτυχώς στην πρόκληση αυτή·
- να αναβαθμιστεί η εικόνα του κλάδου των δομικών έργων για να γίνει ελκυστικός στις σχολικές γενεές νέων και για να αποκατασταθεί η έλλειψη ενδιαφέροντος·
- να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια κατάρτισης σε επαγγέλματα που αντιπροσωπεύουν σημαντικότερο ποσοστό της μη επιδεχόμενης μετεγκατάστασης απασχόλησης στην Ευρώπη·
- να προωθηθεί η βιώσιμη οικοδομική δραστηριότητα στην ΕΕ·
- να διατηρηθεί ένα υγιές οικονομικό κλίμα και να διασφαλιστούν συνθήκες απασχόλησης που να σέβονται τις ανάγκες των ατόμων στις χώρες όπου εργάζονται·
- να προωθηθεί η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

1.3 Μόνον έτσι θα μπορέσει να γίνει η προετοιμασία για την πιθανή άφιξη, στο προσεχές μέλλον, ανταγωνιστών εκτός Ευρώπης.

2. Εισαγωγή (πλαίσιο)

2.1 Με την επιστολή της 6ης Δεκεμβρίου 2007, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κυρία Margot Wallström και κ. Günter Verheugen, στο πλαίσιο της συνέχισης της ατζέντας της Λισσαβόνας, ζήτησαν από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση προκειμένου να εξεταστεί εάν η νομοθεσία που διέπει τον τομέα των δομικών έργων και τον τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις «αποτελεί ένα συνεκτικό σύνολο, εάν συνάδει με τις τρέχουσες και μελλοντικές μεταλλαγές και, τέλος, σε ποιο βαθμό θα ήταν απαραίτητη μια προσπάθεια απλούστευσης, εξορθολογισμού και εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας στους τομείς αυτούς. Πρέπει να επισημανθεί ότι η προσπάθεια αυτή δεν πρέπει να περιοριστεί στη νομοθεσία που αφορά ειδικά τους ενδιαφερόμενους τομείς αλλά να επεκταθεί σε κάθε νομοθετική πράξη που επηρεάζει την ανάπτυξη τους (υγεία, ασφάλεια στην εργασία, προστασία του περιβάλλοντος κτλ) και να ενσωματώσει τα θεμιτά συμφέροντα που συνδέονται με αυτούς».

2.2 Είναι λοιπόν απαραίτητο να εξεταστεί το σύνολο των σημείων που αναφέρονται στην αίτηση γνωμοδότησης με αυστηρότητα και μέθοδο διότι το πεδίο έρευνας είναι εκτεταμένο και είχε αποτελέσει στο παρελθόν αντικείμενο διαφόρων σφαιρικών ερευνών, οι οποίες είχαν ανατεθεί από την Επιτροπή σε διαφόρους εξωτερικούς συμβούλους.

2.3 Όμως, η παρούσα γνωμοδότηση θα περιοριστεί μόνο στις πτυχές που αναφέρει ο αποδέκτης της, δηλαδή στις νομοθετικές ή κανονιστικές τροποποιήσεις ή απλουστεύσεις που αφορούν τον τομέα των δομικών έργων και, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής και αντικειμενικής θεώρησης του τομέα, δύναται να προσφέρουν βελτιώσεις που να οδηγούν σε καλύτερες συνθήκες λειτουργίας και ανάπτυξης.

2.4 Συνεπώς, η παρούσα γνωμοδότηση περιλαμβάνει ορισμένες χρήσιμες υπενθυμίσεις για τον τομέα των δομικών έργων, έτσι ώστε να προσεγγίζει τα επαγγέλματα του τομέα αυτού μέσα στο δικό τους περιβάλλον και με τους δικούς τους χαρακτηριστικούς περιορισμούς.

3. Θέση της οικοδομικής δραστηριότητας στην ευρωπαϊκή οικονομία

3.1 Με 2,7 εκατομμύρια επιχειρήσεις, ο κλάδος των δομικών έργων χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα ποσοστά το 2006, στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών:

	2006
Μερίδιο της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του τομέα στο ΑΕγχΠ	10,5 %
Μερίδιο των αμοιβών των μισθωτών του τομέα στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του	54,5 %
Μερίδιο των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (ΑΕΠΚ) του τομέα επί του συνόλου των ΑΕΠΚ	50,5 %
Μερίδιο της συνολικής απασχόλησης του τομέα στη συνολική απασχόληση όλων των τομέων ⁽¹⁾	7,2 %

⁽¹⁾ Η απασχόληση στην οικοδομή αποτελεί το 30,4 % της βιομηχανικής απασχόλησης. Πηγές: Eurostat και FIEC.

3.2 Ορισμένες υπενθυμίσεις

3.2.1 Η βιομηχανία δομικών έργων είναι μια δραστηριότητα που δεν επιδέχεται μετεγκατάσταση και, συνεπώς, είναι καθοριστική για τις μελλοντικές εξελίξεις της ευρωπαϊκής ανάπτυξης και του ευρωπαϊκού βιομηχανικού ιστού.

3.2.2 Η βιομηχανία δομικών έργων, λαμβανομένης υπόψη της ίδιας της δομής της παραγωγής της και της ανάγκης να διαθέτει σταθερά γεωγραφικά σημεία καταναμημένα σε όλες τις εθνικές επικράτειες και βαθιά ριζωμένα στην τοπική ζωή, διαδραματίζει ένα ρόλο στην κοινωνία και στη ζωή του πολίτη· το ρόλο αυτό δεν πρέπει να τον παραγνωρίζουμε, αλλά αντίθετα να τον ενθαρρύνουμε.

3.2.3 Τέλος, ο κλάδος αυτός οφείλει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε όλες τις δράσεις που συνδέονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη:

- ως αδιαμφισβήτητος επενδυτικός φορέας στον τομέα αυτό (κατοικίες, κτίρια γενικά, μεταφορές, παραγωγή ενέργειας κτλ),
 - με την προσαρμογή των μεθόδων εκτέλεσης, συμπεριλαμβανομένου του τομέα των υλικών, στις ανάγκες και απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης.
- 3.2.4 Προκειμένου να είναι πλήρης η περιγραφή του συνολικού περιβάλλοντος αυτού του τομέα δραστηριοτήτων, θα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που κατέβαλε ο τομέας τα τελευταία τριάντα χρόνια, τα επαγγέλματα του κλάδου των δομικών έργων συνεχίζουν να έχουν μια σχετικά αρνητική εικόνα. Η διαπίστωση αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη στην παρούσα γνωμοδότηση διότι αντικατοπτρίζεται:
- στο πνεύμα της νομοθεσίας που διέπει σε ορισμένες χώρες τους όρους σύναψης συμβάσεων και την αντιμετώπιση της παράνομης απασχόλησης,
 - στη σχετική δυσκολία προσέλκυσης νέων στο επάγγελμα (άμεση ελκυστικότητα) και κατάρτισης τους (δυσπιστία του γενικότερου εκπαιδευτικού συστήματος έναντι του κλάδου των δομικών έργων).

3.2.5 Η ίδια η φύση των επαγγελματιών αυτών, όσον αφορά τόσο τις ανάγκες των πελατών όσο και τα διάφορα τεχνικά δεδο-

μένα, οδηγεί στο γεγονός ότι βρισκόμαστε σήμερα και θα βρισκόμαστε και στο μέλλον αντιμέτωποι με μια αγορά άκρως «κατακερματισμένη», με συνέπεια την συνύπαρξη μεταξύ βιοτεχνών, μικρών, μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της μεγάλης επιχείρησης που ασχολείται μόνον με μεγάλα έργα πρέπει να σχετικοποιηθεί με βάση τη διαπίστωση ότι, στη συνολική ευρωπαϊκή αγορά, ο όγκος των έργων που υπερβαίνουν το μοναδιαίο ποσό των 20 εκατομμυρίων ευρώ, αποτελεί μόλις το 2 έως 5 % της συνολικής αγοράς των δομικών έργων.

3.2.6 Για το λόγο αυτό, οι μεγάλοι ευρωπαϊκοί όμιλοι που συχνά έχουν έντονη παρουσία στο παγκόσμιο επίπεδο αποτελούν, σε μεγάλο βαθμό, «ομοσπονδίες» μικρών και μεσαίων δομών που είναι εγκατεστημένες στο τοπικό επίπεδο και λειτουργούν στο ίδιο ανταγωνιστικό πλαίσιο με τον τοπικό ιστό των ανεξάρτητων ΜΜΕ.

3.2.7 Οι μεγάλοι ευρωπαϊκοί φορείς του τομέα αυτού αναπτύχθηκαν συνήθως σύμφωνα με ένα πρότυπο διαφορετικό από το λεγόμενο «αμερικανικό», δηλαδή ενσωμάτωσαν οι ίδιοι τρόπους διατήρησης και ανάπτυξης της τεχνογνωσίας τους βασίζόμενοι στην οξυδερκεία τους και τη συμμετοχή στο σχεδιασμό.

3.2.8 Χάρη στην προσέγγιση αυτή, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις κατέλαβαν στις παγκόσμιες αγορές μια θέση που οι ίδιες δημιούργησαν. Το πρότυπο αυτό, το οποίο βασίζεται στην ενσωμάτωση της σύλληψης και της υλοποίησης, δεν αποτελεί απαραίτητα προνόμιο των μεγάλων ομίλων αλλά μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων.

4. Ορισμένες βασικές αρχές

4.1 Το ζητούμενο αυτής της διερευνητικής γνωμοδότησης, που ζήτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πέρα από το στόχο της απλούστευσης της νομοθεσίας, πρέπει να είναι να προτείνει μια προσέγγιση που θα επιτρέπει:

- μια πραγματική διαφάνεια και ισότητα των ευκαιριών στις διαδικασίες προκήρυξης διαγωνισμών,
- το πέραςμα από μια νοοτροπία καχυποψίας, που είναι κατάλοιπο του μακρινού παρελθόντος, σε μια νοοτροπία εμπιστοσύνης και σύμπραξης,
- την ενσωμάτωση των εννοιών της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς και του συνολικού κόστους για όλη τη διάρκεια ζωής των έργων,
- τη διασφάλιση της πνευματικής ιδιοκτησίας,
- τη διασφάλιση ότι οι ελάχιστες συνθήκες απασχόλησης καθορίζονται στις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων και ότι έχουν θεσπιστεί έλεγχοι και κυρώσεις για περιπτώσεις παραβάσεων,
- τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων με τον μεγαλύτερο δυνατό περιορισμό των ρυθμίσεων και διαδικασιών, χωρίς όμως να θίγεται καμία πτυχή της ασφάλειας ούτε των ουσιαστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων.

4.2 Τα διάφορα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη στα νομοθετικά κείμενα θα πρέπει να επιτρέψουν (πέρα από τις διακυμάνσεις του όγκου των αγορών, που δεν αφορούν την παρούσα γνωμοδότηση) μια φυσιολογική ανάπτυξη των φορέων του τομέα, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η τήρηση μιας συνεκτικής κοινωνικής πολιτικής (απασχόληση — ασφάλεια — αμοιβές) και να βελτιωθεί η ελκυστικότητα του κλάδου για τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς (νέοι, γονείς, εκπαιδευτικοί κλπ.).

5. Κυριότερες προτάσεις

5.1 Τα κύρια στοιχεία στα οποία προτείνουμε να επικεντρωθούν οι προσπάθειες των αρμόδιων αρχών αφορούν κυρίως τα ακόλουθα:

- την ενοποίηση και απλούστευση των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων, προκειμένου να διασφαλισθούν ταυτόχρονα η διαφάνεια και η βελτιστοποίηση των μέσων και των ικανοτήτων,
- την προώθηση της καινοτομίας με την επίλυση, κυρίως, του προβλήματος της πνευματικής ιδιοκτησίας των ιδεών και των παραλλαγών,
- την κατάρτιση, τόσο την αρχική όσο και την συνεχή, που συνοδεύει τη σταδιοδρομία των μισθωτών,
- τη συμβολή στην αλλαγή της εικόνας του επαγγελματικού αυτού κλάδου που παρέχει εργασία στους νέους,
- την κοινωνική νομοθεσία που διέπει τόσο τις συνθήκες απασχόλησης όσο και τις ορθές πρακτικές στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας,
- τη βιώσιμη ανάπτυξη με την ευρεία έννοια του όρου: πρόκειται για ένα τομέα στον οποίο οι επιχειρήσεις δομικών έργων καλούνται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο και να αναλάβουν νέες ευθύνες.

5.2 Ενοποίηση και απλούστευση των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων

5.2.1 Δράση πρέπει να αναληφθεί σχετικά με τα εξής:

- τροποποίηση της νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις έτσι ώστε οι ισχύουσες οδηγίες να αντικατασταθούν από **κανονισμό** που να ενοποιεί πραγματικά τις διαδικασίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να εγγυάται ενιαίες συνθήκες ανταγωνισμού,
- ενίσχυση της συστηματικής επιλογής της καλύτερης προσφοράς και όχι της φθηνότερης,
- ένα αυστηρότερο πλαίσιο για τις αναθέτουσες αρχές όσον αφορά τον ανταγωνιστικό διάλογο, έτσι ώστε να διαμορφωθεί μια διαδικασία βελτιστοποίησης και όχι συστηματικής σύλησης των ιδεών και της πνευματικής ιδιοκτησίας,
- ενθάρρυνση της ταυτόχρονης ανάθεσης σύλληψης και εκτέλεσης, ώστε να συνδυάζεται, ήδη από τη φάση της σύλληψης, η τεχνογνωσία των επιχειρήσεων με το ταλέντο των δημιουργών,
- μεγαλύτερη χρήση των συνολικών συμβάσεων (κατασκευή-συντήρηση ή εταιρική σχέση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) προκειμένου να ανταποκριθεί ο τομέας στην πρόκληση της βιώσιμης ανάπτυξης, να προετοιμάσει και να οργανώσει την κατάλληλη απάντηση στις απόπειρες ντάμπινγκ από ορισμένες χώρες στην ευρωπαϊκή αγορά,
- πραγματική εναρμόνιση των κανόνων και των τεχνικών, ώστε να εξαλειφθούν τα εθνικά τεχνικά εμπόδια και να ενοποιηθεί η ευρωπαϊκή αγορά,
- συνεκτίμηση των αναγκών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για να μπορέσουν να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας τους και αποφευχθεί έτσι ο υπερβολικός διπολισμός του κλάδου.

Στον κατάλογο αυτό, πρέπει να είναι σαφές ότι, με το αίτημα για ορισμένες εξελίξεις της νομοθεσίας, το ζητούμενο δεν είναι να επιβάλλονται έτοιμες λύσεις, αλλά να παρέχεται στους κύριους των έργων ένα πλήρες φάσμα μηχανισμών, απ' όπου θα μπορούν να επιλέγουν εκείνον που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

5.2.2 Το σύνολο των τροποποιήσεων ή προσαρμογών αυτών αναμένεται να βελτιώσει τη διαφάνεια και την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ φορέων του ιδιωτικού, του δημόσιου ή του ευρύτερου

δημόσιου τομέα, και να καταστήσει σαφές ότι κάθε οικονομική παροχή απαιτεί πρόσκληση για υποβολή προσφορών και επίσημη σύμβαση.

5.3 Καινοτομία και πνευματική ιδιοκτησία:

5.3.1 Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του κλάδου των δομικών έργων συνίσταται στο ότι τα έργα που παράγονται είναι πάντοτε «πρωτό-τυπα». Τούτο οδηγεί στην εξεύρεση μιας ευρωπαϊκής νομοθεσίας που να προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία και να λαμβάνει υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των προστατευόμενων ιδεών: πρόκειται κυρίως για ιδέες που συλλαμβάνονται με την ευκαιρία μιας συγκεκριμένης πρόσκλησης για υποβολή προσφορών και δεν έχουν απαραίτητα ένα συστηματικό επαναληπτικό χαρακτήρα. Πρέπει να διαμορφωθεί ειδική νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την προστασία των τεχνικών ιδεών κατά τις διαδικασίες υποβολής προσφορών και τη θέσπιση δικαιωμάτων υπέρ των συμμετεχόντων στις διαδικασίες αυτές.

5.4 Κατάρτιση

5.4.1 Μια αρκετά γενική διαπίστωση, στην οποία έχουν καταλήξει οι επαγγελματίες του κλάδου των δομικών έργων στα περισσότερα από τα κράτη μέλη, αφορά το γεγονός ότι, στο σύνολό τους, τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα ανταποκρίνονται πλημμελώς στις ανάγκες του επαγγέλματος, και τούτο σε όλα τα επίπεδα κατάρτισης. Συνεπώς, είναι βέβαια σκόπιμο να βελτιωθούν οι σχέσεις μεταξύ των επαγγελματιών και των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, χρειάζεται όμως επίσης να δοθεί μια ώθηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα μπορούσε να αφορά τα ακόλουθα:

- προώθηση νομοθεσίας για την κατάρτιση στον τομέα της οικοδομής και των δημοσίων έργων στην Ευρώπη (αναγνώριση και ισοτιμίες όσον αφορά την πιστοποίηση της κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα),
- συμβολή στην ανάπτυξη της πρακτικής αξιοποίησης των ανθρωπίνων πόρων με την προώθηση της συνεχούς κατάρτισης. Ο τομέας των δομικών έργων, όπου είναι γνωστό ότι επικρατεί ένταση, δεν τυγχάνει της εκτίμησης των νέων και παρουσιάζει ιεραρχικές μεταπτώσεις στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας. Χρειάζεται σε μεγάλο βαθμό ικανό προσωπικό, δεδομένου ότι τα επαγγέλματα του κλάδου αυτού απαιτούν ειδικά και, μάλιστα, πολύ ειδικά προσόντα, καθώς επίσης και στέρεες βασικές γνώσεις. Οι τελευταίες πρέπει στην συνέχεια να αξιοποιούνται από τις επιχειρήσεις με την πρόσβαση των μισθωτών τους σε συνεχή κατάρτιση και σε δυνατότητες σταδιοδρομίας,
- γενίκευση ενός συστήματος «Erasmus» για τα επαγγέλματα της οικοδομής και των δημοσίων έργων στην Ευρώπη, στα διάφορα επίπεδα κατάρτισης, αξιοποιώντας την κτηθείσα πείρα, αλλά σε πολύ μικρή κλίμακα (με την βοήθεια του ΕΚΤ, σε τρεις τομείς: ελαιοχρωματιστές, επεξεργασία λίθων, αναπαλαίωση),
- ανάπτυξη ευρωπαϊκών πανεπιστημίων για τα επαγγέλματα της οικοδομής και των δημοσίων έργων και αναγνώριση ενός ευρωπαϊκού τίτλου εξειδικευμένου εργάτη,
- ανάπτυξη σχολών ανάθεσης συμβάσεων στην Ευρώπη προκειμένου οι πελάτες (δημόσιος και ιδιωτικός τομέας) να γνωρίζουν καλύτερα τις συμβάσεις και τους τρόπους εργασίας των επιχειρήσεων,
- ανάπτυξη ευρωπαϊκών οργανισμών ανώτερης διεπαγγελματικής συνεχούς κατάρτισης,
- προώθηση των ευρωπαϊκών επαγγελματικών προσόντων (π.χ. γλώσσες).

5.5 Κοινωνική νομοθεσία και νομοθεσία για την υγεία και την ασφάλεια

5.5.1 Η ισχύουσα νομοθεσία είχε πολύ θετικό και ουσιαστικό αντίκτυπο στον τρόπο εργασίας στον τομέα των δομικών έργων. Ωστόσο, χρειάζεται:

- να προωθηθούν οι ανταλλαγές ορθών πρακτικών στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας·
- να καταπολεμηθεί η παράνομη απασχόληση με πανευρωπαϊκά μέσα (χρήση και διασύνδεση των βάσεων δεδομένων, αναγνωριστικά σήματα και συστήματα ταυτοποίησης των εργαζομένων), με κυρώσεις, και με κατάλληλα προσαρμοσμένη φορολογία (χαμηλός συντελεστής ΦΠΑ, για παράδειγμα)·
- να διευκολυνθεί η εφαρμογή του κανονισμού REACH·
- να διευκολυνθούν οι ροές εργαζομένων χωρίς κοινωνικό ντάμπινγκ (με την αποδοχή των πρότερων διατυπώσεων που θεσπίζονται στα κράτη για τις αποσπάσεις) και να επιτραπεί η επιστροφή των ευρωπαίων εργαζομένων στις χώρες προέλευσής τους·
- δυνατότητα εκτέλεσης των προστίμων σε όλες τις χώρες της ΕΕ·
- αποδοχή των συνθηκών στη χώρα εργασίας ως βάση για κάθε μορφή κινητικότητας των εργαζομένων.

5.6 Βιώσιμη ανάπτυξη

5.6.1 Όπως προαναφέρθηκε, οι επαγγελματίες του κλάδου των δομικών έργων καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των παγκόσμιων προκλήσεων. Είναι σήμερα έτοιμοι να αναλάβουν την ευθύνη αυτή, στο μέτρο που η νομοθεσία και τα κίνητρα θα τους το επιτρέψουν, έτσι ώστε να προσφέρουν την προστιθέμενη αξία τους στην ευρωπαϊκή αγορά και να διαδώσουν την τεχνογνωσία τους σε άλλα μέρη του κόσμου, εκεί όπου γνωρίζουμε ότι πρέπει να καταβληθούν γιγάντιες και απαραίτητες προσπάθειες για να γίνουν ορατά σε όλους τα αποτελέσματα των ενεργειών.

5.6.2 Συνεπώς, χρειάζεται:

- να εισαχθεί η προσέγγιση με βάση το συνολικό κόστος (για όλη τη διάρκεια ζωής μιας επένδυσης) στους κανόνες των ευρωπαϊκών προσκλήσεων υποβολής προσφορών. Ο ορισμός μπορεί να γίνει μέσω μιας αναφοράς στην «βιώσιμη ανάπτυξη» και μιας έννοιας της καλύτερης προσφοράς. Με τον τρόπο αυτό, οι κύριοι των έργων θα μπορούν να λαμβάνουν πλήρως υπόψη στις επιλογές τους τη διάσταση της «βιώσιμης ανάπτυξης»,
- να ενθαρρυνθούν οι διαδικασίες εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, οι οποίες, ακριβώς για το λόγο ότι από τη φύση τους ενσωματώνουν τη σύλληψη, την υλοποίηση και τη

συντήρηση, θα μπορούσαν να αποτελέσουν το καλύτερο μέσον για τη βελτιστοποίηση του συνολικού κόστους,

- να ανακαταμεμηθούν ορισμένες χρηματοδοτικές ενισχύσεις ώστε να επικεντρωθούν, για το σύνολο των κρατών μελών, στο τεράστιο εργοτάξιο της ενεργειακής ανακαίνισης,
- να ενθαρρυνθούν οι εκτεταμένες συνολικές ανακαινίσεις δημοσίων έργων και κτιρίων,
- να προωθηθεί η ανάπτυξη και η ανάδειξη των οικολογικών συνοικιών (δημιουργία κοινοτικού σήματος, χρηματοδοτικά κίνητρα κλπ.).

5.6.3 Τόσο στον τομέα της οικοδομής, όσο και των μεταφορών, οι επιχειρήσεις του κλάδου, εάν τους δοθεί η δυνατότητα παρέμβασης στο σύνολο της αλυσίδας «σύλληψη-υλοποίηση-συντήρηση», είναι σε θέση να προσφέρουν αποφασιστική συμβολή, κυρίως όσον αφορά την εξασφάλιση της χρηματοδότησης των αναγκαίων εργασιών, με βάση την ικανότητά τους να διαχειρίζονται τις συνολικές δαπάνες και τη χρηματοδότηση των επενδύσεων μέσω μελλοντικών οικονομικών ενέργειας.

5.7 Οι ΜΜΕ του κλάδου των δομικών έργων

5.7.1 Το πρόβλημα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του τομέα των δομικών έργων δεν αφορά πραγματικά την πρόσβαση σε συγκεκριμένου είδους αγορές, όπως ισχύει για άλλες δραστηριότητες (βλ. σημείο 3.2.5 ανωτέρω).

5.7.2 Επομένως, η σκέψη των «ποσοτώσεων», που κάποιοι είχαν διατυπώσει και που οι ευρωπαϊκές αρχές απέρριψαν, δικαίως δεν θεωρείται δικαιολογημένη από τους εκπροσώπους των επαγγελματιών αυτών, πολύ περισσότερο μάλιστα που, στην πράξη, τα συγκεκριμένα ποσοστά που είχαν προταθεί από τις διάφορες πλευρές είναι κατά πολύ ανώτερα στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών.

5.7.3 Επομένως, το πρόβλημα των ΜΜΕ, εκτός των θεμάτων που εξετάζονται στον νόμο «Small Business Act», μπορεί να διευθετηθεί καλύτερα, εάν διασφαλισθεί:

- η εξεύρεση έξυπνων λύσεων για τη μεταβίβαση των επιχειρήσεων,
- η χορήγηση ενισχύσεων ή χρήση από κοινού των υπηρεσιών ή των χρηματοοικονομικών μέσων, έτσι ώστε, χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού, να επιτευχθεί η ισότητα ευκαιριών, κυρίως όσον αφορά την πρόσβαση των ΜΜΕ σε πολυσύνθετα έργα (συμπράξεις ιδιωτικού-δημόσιου τομέα και βιώσιμη ανάπτυξη), και
- η εξεύρεση λύσεων προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση των ΜΜΕ στην τυποποίηση και τις προδιαγραφές.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη»

(2009/C 27/06)

Στις 6 Δεκεμβρίου 2007, η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδια Επίτροπος για τις διοργανικές σχέσεις και την επικοινωνιακή στρατηγική, κ. Margot Wallström, και ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδιος Επίτροπος για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, κ. Günter Verheugen, ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να εκπονήσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα

«Η εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Calleja.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 135 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 12 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδια Επίτροπος για τις διοργανικές σχέσεις και την επικοινωνιακή στρατηγική, κ. Margot Wallström, και ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρμόδιος Επίτροπος για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, κ. Günter Verheugen, ζήτησαν από την ΕΟΚΕ να εκπονήσει διερευνητική γνωμοδότηση για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, δίνοντας συνέχεια και εμβαδύνοντας την ανάλυση προηγούμενης γνωμοδότησης⁽¹⁾, η οποία εξέταζε τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία.

1.1.1 Στην παρούσα μελέτη, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ατζέντα της Λισσαβώνας για τη διασφάλιση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, με τη διαχείριση των αλλαγών σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, στο κοινωνικό πεδίο, με την ενθάρρυνση της εμφάνισης αντιπροσωπευτικών κοινωνικών εταίρων, ώστε να μπορούν να διενεργούνται διαπραγματεύσεις στο κατάλληλο επίπεδο.

1.1.2 Η επίτευξη αυτών των στόχων πρέπει να συμβαδίσει με την απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου για τη βιομηχανία, πολιτική προτεραιότητα που αποτελεί ένα από τα κυριότερα στοιχεία της βιομηχανικής πολιτικής της Επιτροπής.

1.1.3 Αυτή η βιομηχανική πολιτική χαρακτηρίζεται, επιπλέον, από μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που συνεκτιμά τις ανάγκες των διαφόρων κλάδων.

2. Περίληψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων

2.1 Αναγνώριση της σημασίας του τομέα των υπηρεσιών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχει άμεση ανάγκη να επέλθει μια πραγματική αλλαγή και μια ευρύτερη επικέντρωση στην παροχή υπηρεσιών στη βιομηχανία, κάτι το οποίο δεν μπορεί πλέον να θεωρείται ότι έχει δευτερεύουσα σημασία. Η κοινωνία υφίσταται σημαντικές αλλαγές με επίκεντρο τις υπηρεσίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει, κατά συνέπεια, να αναγνωρίσει την εξέλιξη αυτή και να της αποδώσει μεγαλύτερη σημασία.

2.2 Ιεράρχηση των δράσεων

Δεδομένου του ευρέος φάσματος των δράσεων που μπορούν να αναληφθούν στους τομείς πολιτικής που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ιεραρχηθούν αυτές οι δράσεις κατά σειρά προτεραιότητας. Επείγει να σημειωθεί πρόοδος σε σχέση με τους δέκα βασικούς στόχους του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας για την περίοδο 2008-2010. Οι στόχοι αυτοί επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τη μελλοντική εξέλιξη των υπηρεσιών. Κατά την ΕΟΚΕ, οι δράσεις θα πρέπει να έχουν την ακόλουθη σειρά προτεραιότητας:

— Πολιτικές για τις υπηρεσίες στις επιχειρήσεις και Ομάδα Υψηλού Επιπέδου. Συνιστάται να συσταθεί Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αναλάβει μια βαθύτερη ανάλυση του τομέα, να επανεξετάσει και να αξιολογήσει τις τρέχουσες πολιτικές, για να εντοπίσει τις πλέον αποτελεσματικές και επιτυχημένες, και να προσδιορίσει συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων κενών και αναγκών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ποικιλομορφία των διαφόρων επιμέρους κλάδων του τομέα, προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποιους πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή και σε ποιο επίπεδο (περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό) θα πρέπει να ληφθούν μέτρα.

— Πολιτικές για την αγορά εργασίας στον τομέα της παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις. Από κοινωνική άποψη, πρέπει να εξεταστούν σε βάθος οι προκλήσεις που δημιουργούνται στον τομέα από τις νέες μορφές απασχόλησης που παράγονται από τις αλληλεπιδράσεις των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και της μεταποιητικής βιομηχανίας. Η ανάλυση αυτή θα πρέπει να καλύψει την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απασχολούνται με συμβάσεις υπεργολαβίας. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ο κοινωνικός διάλογος σε τομεακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να καταρτιστεί συγκεκριμένη ημερήσια διάταξη, προκειμένου να συζητηθούν οι συγκεκριμένες αλλαγές που έχουν επέλθει στις συνθήκες εργασίας και στις δυνατότητες απασχόλησης λόγω των διαρθρωτικών αλλαγών στον τομέα της παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις.

— Υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και πολιτικές για την καινοτομία. Πρέπει να υποστηριχθούν έντονα τα προγράμματα και οι πρωτοβουλίες Ε&Α και καινοτομίας για την προαγωγή της καινοτομίας στις υπηρεσίες. Πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή σε θέματα όπως οι οργανωτικές καινοτομίες, οι υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης προς τις επιχειρήσεις ή η διαχείριση της καινοτομίας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 318, 23.12.2006, σ. 4 (CCMI/035).

- *Ανάπτυξη προτύπων για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.* Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να συμβάλουν στην καθιέρωση προτύπων μέσω αυτορρύθμισης και κατόπιν εκτενών διαβουλεύσεων με τους χρήστες των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Η συμβολή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Τυποποίησης (CEN) και των εταίρων του (ανοικτή πλατφόρμα) είναι σημαντική για τη διάδοση των προϊόντων επιτυχών καινοτομιών, ιδιαίτερος με την ταχεία επίτευξη άτυπης συναίνεσης.
- *Προώθηση της επιστήμης των υπηρεσιών ως νέου κλάδου εκπαίδευσης και κατάρτισης.*
- *Εσωτερική αγορά και νομοθεσία που επηρεάζει τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.* Η ΕΟΚΕ έχει εντοπίσει μια σειρά τομέων στους οποίους πρέπει να αναληφθεί δράση με σκοπό την απλούστευση, διασαφήνιση και μείωση των κανονιστικών επιβαρύνσεων, χωρίς προφανώς να μειωθούν οι υφιστάμενες υποχρεώσεις όσον αφορά την υγιεινή και την ασφάλεια στην εργασία καθώς και την εκπροσώπηση των εργαζομένων. Μεταξύ άλλων, εφιστάται η προσοχή στο γεγονός ότι δεν έχει διενεργηθεί εκτίμηση των επιπτώσεων της οδηγίας για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και ότι προς τούτο απαιτείται μεγάλη προσπάθεια, ιδίως μετά τη μεταφορά της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία. Η εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει και τον προσδιορισμό πιθανών περαιτέρω δράσεων για το μεγαλύτερο άνοιγμα του εμπορίου και του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά της διευρυμένης ΕΕ.
- *Περαιτέρω βελτίωση των στατιστικών για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.* Συνιστάται στα κράτη μέλη να συνεργαστούν περισσότερο για να βελτιωθούν οι στατιστικές σχετικά με τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και ιδιαίτερος να συγκεντρωθούν περισσότερες πληροφορίες για την ποιότητά τους και τις επιδράσεις τους επί της οικονομίας των κρατών μελών. Αυτές οι στατιστικές και οι πληροφορίες αποτελούν απαραίτητο εργαλείο για τις κυβερνήσεις που προσπαθούν να βοηθήσουν τον κλάδο να αναπτύξει το δυναμικό του. Οι πρόσφατες τροποποιήσεις στο κεφάλαιο 74 της Γενικής Ονοματολογίας των Οικονομικών Δραστηριοτήτων στις ΕΚ (NACE) δεν επαρκούν για να εξασφαλίσουν οι απαραίτητες λεπτομέρειες για την εξαγωγή χρήσιμων δεδομένων σχετικά με τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 *Ιστορικό.* Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ που υιοθετήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006 (CCMI/035) προτείνεται να δοθεί περισσότερη προσοχή στον τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις λόγω της συμβολής του στις επιδόσεις της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας. Στη γνωμοδότηση εκείνη εξηγούνταν οι αλληλεπιδράσεις υπηρεσιών και βιομηχανίας και ο αντίκτυπος τους στις κοινωνικές και οικονομικές επιδόσεις από την άποψη της απασχόλησης, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Αυτή είναι και η αφετηρία για την παρούσα γνωμοδότηση, που συνεχίζει την ανάλυση του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Θα ήταν καλό να οριστεί ευθύς εξαρχής η έννοια των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις ως μια σειρά υπηρεσιών οι οποίες —χρησιμοποιώντας ως ενδιάμεσες εισροές— επηρεάζουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων, συμπληρώνοντας ή υποκαθιστώντας τη λειτουργία των εσωτερικών υπηρεσιών (Rubalcaba και Cox, 2007). Ο ορισμός αυτός παρουσιάζει κάποια αντιστοιχία με τη NACE rev. 1 (κωδικοί 72-74) και με τη νέα έκδοση της NACE (κωδικοί 69-74, 77-78, 80-82). Υπάρχουν δύο μείζονες κατηγορίες στον κλάδο των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις:

- Υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης (π.χ. πληροφορική και ΤΠΕ, συμβουλευτική διαχείρισης, λογιστική, παροχή φορολογικών και νομικών συμβουλών, μάρκετινγκ και σφυγμομετρήσεις της

κοινής γνώμης, τεχνικές υπηρεσίες και μηχανική, υπηρεσίες προσωπικού, επαγγελματική κατάρτιση και προσλήψεις)

- Λειτουργικές υπηρεσίες (π.χ. ασφάλεια, καθαρισμός, διαχείριση και τήρηση βιβλίων, πρόσληψη προσωρινού προσωπικού, τηλεφωνικά κέντρα, μετάφραση και διερμηνεία).

Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να συμβάλει στη μεγαλύτερη αναγνώριση αυτού του τομέα, να βοηθήσει στην απρόσκοπτη ανάπτυξή του και να ενισχύσει τις προσπάθειες των ευρωπαϊκών οικονομιών να γίνουν πιο ανταγωνιστικές στην παγκόσμια αγορά.

3.2 *Η σημασία των υπηρεσιών εν γένει και των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.* Οι υπηρεσίες είναι ένας κλάδος με διαρκώς αυξανόμενη σημασία για τους πολίτες, τους επαγγελματίες, τις επιχειρήσεις, τις περιφέρειες και τις διάφορες χώρες· μπορεί να λεχθεί ότι, μέχρι ένα ορισμένο βαθμό, οι υπηρεσίες καθορίζουν και τη νέα δυναμική προσφοράς και ζήτησης των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων. Παρά το γεγονός ότι οι υπηρεσίες υπεισέρχονται στις περισσότερες πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, συχνά δεν υπάρχουν τα αντίστοιχα στατιστικά δεδομένα. Ο παραδοσιακός καταμερισμός μεταξύ των παραγωγικών τομέων, παρότι είναι ελλιπής και αποκρύπτει την έντονη αλληλεξάρτηση που υπάρχει μεταξύ των διαφόρων οικονομικών κλάδων, μας επιτρέπει να εκτιμήσουμε τη σημασία των κυριότερων οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι υπηρεσίες είναι ένας αυξανόμενης σημασίας κλάδος της οικονομίας στην Ευρώπη, όπου το μερίδιό του στο σύνολο της απασχόλησης (70 %) είναι μικρότερο από ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες (80 %) και μεγαλύτερο από ό,τι στην Ιαπωνία (67 %). Και στις τρεις αυτές περιοχές, ο επιμέρους τομέας των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αναπτύχθηκε με ιδιαίτερα δυναμικό ρυθμό επιτυγχάνοντας ανάλογη αύξηση του μεριδίου του στο σύνολο της απασχόλησης. Οι επιχειρήσεις που έχουν ως κύρια δραστηριότητα την παροχή υπηρεσιών σε άλλες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 10-12 % του συνόλου της απασχόλησης και της παραγόμενης πρόσθετης αξίας. Εάν η παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις θεωρηθεί δευτερεύουσα δραστηριότητα, το μερίδιο της στην απασχόληση θα ήταν πολύ μεγαλύτερο. Στην Ευρώπη του 2004, οι χώρες που πρωτοστατούσαν στην παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις ήταν οι χώρες Μπενελούξ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και Γερμανία. Την περίοδο 1995-2004, σε ορισμένες χώρες, μεταξύ των οποίων η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Αυστρία, η Λετονία και η Μάλτα, αναπτύχθηκε σημαντικά ο κλάδος της παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις. Το στοιχείο αυτό υποδηλώνει μια κάποια σύγκλιση ορισμένων χωρών της ΕΕ. Πρόκειται αποκλειστικά για μια κατάταξη η οποία αντιστοιχεί στην απασχόληση σε επιχειρήσεις που έχουν ως κεντρική δραστηριότητα την παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις. Συνήθως, πρόκειται για μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

3.3 *Αξιολόγηση των εξελίξεων.* Η ΕΟΚΕ επανεξέτασε την κατάσταση υπό το φως των εξελίξεων που μεσολάβησαν από την προηγούμενη γνωμοδότηση που εξέδωσε τον Σεπτέμβριο του 2006 (CCMI/035) και παρατηρεί με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή αποδίδει πλέον στις αποφάσεις της πολύ περισσότερη σημασία στις υπηρεσίες που παρέχονται στον μεταποιητικό κλάδο:

- Στην ανακοίνωση «Ενδιάμεση εξέταση της βιομηχανικής πολιτικής: Συνεισφορά στη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση»⁽²⁾, η οποία εκδόθηκε μετά την προαναφερθείσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, προτείνεται η εμπεριστατωμένη εξέταση και ανάλυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της παροχής υπηρεσιών και του αντίκτυπου που έχει στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Εάν είναι απαραίτητο, θα υπάρξει περαιτέρω τομεακή παρακολούθηση. Το αποτέλεσμα θα είναι ο εντοπισμός όλων των εμποδίων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η αντιμετώπιση των πιθανών ελλείψεων της

⁽²⁾ COM(2007) 374, 4 Ιουλίου 2007.

- αγοράς οι οποίες ενδέχεται να δικαιολογούν την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που προκύπτουν στη βιομηχανία ή/και στον τομέα των υπηρεσιών. Αυτή η σε βάθος ανάλυση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πραγματοποιείται εφέτος και τα πορίσματά της αναμένεται να γίνουν γνωστά περί τα τέλη του έτους.
- Η δημοσίευση, τον Ιούλιο του 2007, του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την καινοτομία στον τομέα των υπηρεσιών: Προκλήσεις και κύρια ζητήματα για τις μελλοντικές δράσεις»⁽³⁾, η δημιουργία της ευρωπαϊκής πλατφόρμας για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 2008 και η επικείμενη ανακοίνωση για την καινοτομία στον τομέα των υπηρεσιών (αναμένεται στα τέλη του 2008) θα αποτελέσουν πιθανότατα σημαντικά βήματα προς την πραγματική ένταξη των υπηρεσιών στις πολιτικές της ΕΕ για την καινοτομία.
 - Η υιοθέτηση της οδηγίας για τις «Υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά»⁽⁴⁾, η οποία πρέπει να εφαρμοστεί το αργότερο μέχρι τις 28 Δεκεμβρίου 2009, θα αποτελέσει σημαντικό σημείο καμπής για την επίτευξη μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς των υπηρεσιών, υπό τον όρο ότι οι διατάξεις της οδηγίας θα ενσωματωθούν στη νομοθεσία των κρατών μελών και ότι θα διασφαλιστεί πως θα εφαρμόζεται το εργασιακό δικαίο και οι συλλογικές συμβάσεις της χώρας παροχής των υπηρεσιών. Τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι καταναλωτές θα είναι σε θέση να αξιοποιήσουν πλήρως τις ευκαιρίες που τους προσφέρονται. Η οδηγία θα ενθαρρύνει επίσης τη λειτουργία του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, διευκολύνοντας το εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ και παρέχοντας στις βιομηχανικές επιχειρήσεις μεγαλύτερες δυνατότητες να επιλέγουν περισσότερες, καλύτερες ή φθηνότερες υπηρεσίες. Τα νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα με τη χρήση υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις αναμένεται ότι θα οδηγήσουν σε αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας και σε βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων.
- 3.4 Δράσεις στήριξης υπέρ του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.** Πέρα από τις σημαντικότερες τρέχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ για την προαγωγή των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις στη βιομηχανική της πολιτική και στην πολιτική που εφαρμόζει για την καινοτομία, καθώς και τις δυνητικές περαιτέρω επιδράσεις της οδηγίας για την εσωτερική αγορά, υπάρχουν και άλλες δράσεις της Επιτροπής που υποστηρίζουν έμμεσα τον ρόλο των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στο χώρο της βιομηχανίας:
- Η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εφαρμόζει πλέον ένα αναθεωρημένο σύστημα κατάταξης NACE για τη συλλογή περισσότερων δεδομένων για τις υπηρεσίες.
 - Συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, με τη συγχώνευση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πληροφόρησης και του Κέντρου Διάδοσης της Καινοτομίας, το οποίο προσφέρει στις επιχειρήσεις περισσότερα από 500 σημεία επαφής⁽⁵⁾. Θα είναι χρήσιμο για τις ΜΜΕ και, κατά συνέπεια, για τη μεγάλη πλειοψηφία των παρόχων υπηρεσιών σε επιχειρήσεις.
- Από το 2005, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει προτάσεις για την απλούστευση και τον περιορισμό των διοικητικών επιβαρύνσεων. Οι τελευταίες προτάσεις, που δημοσιεύτηκαν το 2008, σχετίζονται με την εσπευσμένη μείωση του γραφειοκρατικού φόρτου⁽⁶⁾. Πρόκειται για ένα καλό νέο για τις ΜΜΕ, οι οποίες υποφέρουν από τις μεγάλες διοικητικές επιβαρύνσεις, λόγω του μεγέθους τους.
 - Το έγγραφο της Επιτροπής «Για τη θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια»⁽⁷⁾ συζητήθηκε και σημειώθηκε πρόοδος στον διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους. Αυτό θα μπορούσε να διευκολύνει σε πανευρωπαϊκή κλίμακα την εφαρμογή της έννοιας της ευελιξίας με ασφάλεια, με προσαρμογές στις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος. Στις δυναμικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών σε άλλες επιχειρήσεις, η ευελιξία με ασφάλεια, κατόπιν διαπραγμάτευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη όταν συμβαδίζει με τη δημιουργία καλύτερων και περισσότερο ποιοτικών θέσεων απασχόλησης. Για να μπορέσει η ΕΕ να ανταποκριθεί στις πιέσεις της παγκοσμιοποίησης, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.
 - Η έκδοση από την Επιτροπή του εγγράφου «Για μεγαλύτερη στήριξη της καινοτομίας μέσω της τυποποίησης στην Ευρώπη»⁽⁸⁾, μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, το οποίο προάγει την επίτευξη της συμμετοχής της βιομηχανίας και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων στην ανάπτυξη, εφαρμογή και χρήση προτύπων που υποστηρίζουν την καινοτομία σε συνδυασμό με μια αειφόρο βιομηχανική πολιτική.
- 3.5 Οι βασικές ανάγκες του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.** Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί στις πρωτοβουλίες για τις υπηρεσίες, υπάρχουν σημαντικά κενά που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η σημερινή ευρωπαϊκή πολιτική συγκλίνει πάρα πολύ με τις ανάγκες της μεταποιητικής βιομηχανίας, παραγνωρίζοντας ότι οι υπηρεσίες αποτελούν τον πρώτο σε μέγεθος τομέα της οικονομίας και συμβάλλουν στην ανάπτυξη κάθε πτυχής του επιχειρηματικού και κοινωνικού ιστού.

3.5.1 Οι περισσότερες από τις οριζόντιες και τομεακές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο επικεντρώνονται στη μεταποιητική βιομηχανία, ανεξάρτητα από τον εγγενή βοηθητικό ρόλο που διαδραματίζει σε αυτήν ο τομέας των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Υπάρχει, συνεπώς, άμεση ανάγκη για μια ισορροπημένη πολιτική της ΕΕ, η οποία να μην υποτιμά τη σημασία του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις για τη γενική ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, αλλά και της οικονομίας ως σύνολο. Οι οριζόντιες πολιτικές που στοχεύουν σε οποιοδήποτε οικονομικό κλάδο πρέπει να είναι πραγματικά οριζόντιες και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στη νέα οικονομία των υπηρεσιών, όπου η βιομηχανία και η παροχή υπηρεσιών είναι άρρηκτα συνδεδεμένες, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή οικονομία στην παγκόσμια αγορά ως άμεσο αποτέλεσμα των συνεργιών μεταξύ τους. Πολλές από τις πολιτικές πρωτοβουλίες της ΕΕ που αποτελούν τα στοιχεία της βιομηχανικής πολιτικής πρέπει να προσαρμοστούν και να εφαρμοστούν στις υπηρεσίες. Τούτο καλύπτει θέματα όπως, για παράδειγμα: την πλήρη εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών, το διεθνές εμπόριο, τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, την αγορά εργασίας, τα κοινωνικά μέτρα, την κατάρτιση και την περιφερειακή πολιτική, την Ε&Α, την καινοτομία, την τυποποίηση, την επιχειρηματικότητα, τη

⁽³⁾ SEC(2007) 1059, 27 Ιουλίου 2007.

⁽⁴⁾ Οδηγία 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006.

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση τύπου IP/08/192, 7 Φεβρουαρίου 2008.

⁽⁶⁾ Memo/08/12, 10 Μαρτίου 2008.

⁽⁷⁾ COM(2007) 359 τελικό.

⁽⁸⁾ COM(2008) 133 τελικό, 11 Μαρτίου 2008.

βελτίωση των στατιστικών και των πληροφοριών κλπ., με συνεκτίμηση παράλληλα, όπου είναι απαραίτητο, των ιδιαίτερων αναγκών των υπηρεσιών. Αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι σημαίνει πως όλες οι πολιτικές θα πρέπει να είναι κάδρες, να αφορούν δηλαδή ειδικά τις υπηρεσίες, αλλά μάλλον ότι ο αντίκτυπος που έχουν όλες αυτές οι πολιτικές για τις υπηρεσίες θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά και, όπου χρειάζεται, να λαμβάνονται ειδικά μέτρα.

3.5.2 Ορισμένες βασικές ανάγκες μπορούν να εντοπιστούν στους ακόλουθους τομείς:

- Η θέση των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στις βιομηχανικές πολιτικές. Μετά την πρόσφατη συνεκτίμηση των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και την ολοκλήρωση της τρέχουσας διαδικασίας αξιολόγησης, πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στις ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες η χρήση υπηρεσιών ευνοεί τις βιομηχανικές επιδόσεις, δηλαδή στον ρόλο που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες στην ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα της βιομηχανίας από οικονομική άποψη. Για να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό, η Ευρώπη πρέπει να επενδύσει στην καινοτομία, στη γνώση, στο βιομηχανικό σχέδιο, στην εφοδιαστική, στο μάρκετινγκ και άλλες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, δηλαδή σε ολόκληρη την αλυσίδα παραγωγής αξίας.
- Η θέση των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στις πολιτικές για την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση. Τα περισσότερα επαγγέλματα διαμορφώνονται στον χώρο των υπηρεσιών και η τάση αυτή θα συνεχιστεί (οι πολιτικοί ιδύνοντες δεν πρέπει να λησμονούν ότι το 20 % των ενδιάμεσων εισροών της μεταποιητικής βιομηχανίας προέρχονται από τον κλάδο των υπηρεσιών). Συνεπώς, ο δυνητικός αντίκτυπος που έχει η αγορά ή η ανάπτυξη υπηρεσιών από και σε επιχειρήσεις από όλο τον κόσμο (σε ποσοστό έως 30 %, σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ του 2006) υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προωθήσουν περισσότερο εκείνες τις δεξιότητες και τα προσόντα που θα επιτρέψουν στη βιομηχανία τους να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό.
- Η θέση των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στις πολιτικές για την καινοτομία και την παραγωγικότητα. Η προαγωγή της καινοτομίας στις υπηρεσίες ενισχύει ουσιαστικά την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας με την προσθήκη ποιοτικών συντελεστών. Οι καινοτόμοι υπηρεσίες ασκούν μείζονα και θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα, την απασχόληση και τη διάδραση με τους πελάτες. Ταυτόχρονα, ο τομέας μπορεί να προσφέρει ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, καλές συνθήκες και ένα περιβάλλον υψηλής έντασης γνώσης. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι εργαζόμενοι συμβάλλουν στην πραγμάτωση και την επιτυχία των καινοτόμων υπηρεσιών. Αυτό μπορεί να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να ανταγωνίζονται άλλες από καλύτερη θέση και στους εργαζομένους να αναπτύξουν νέες δυνατότητες απασχόλησης. Τα οφέλη των καινοτόμων υπηρεσιών θα πρέπει να κατευθύνονται προς την αντιμετώπιση του προβλήματος της στασιμότητας που εμφανίζουν οι δείκτες παραγωγικότητας στον τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Στις περισσότερες χώρες, οι δείκτες ανάπτυξης της παραγωγικότητας εξακολουθούν να είναι κατά κύριο λόγο χαμηλοί, ακόμη και αν η ύπαρξη προβλημάτων στατιστικού υπολογισμού οδηγεί στην υποτίμηση της συμβολής που έχει η παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις στη γενικότερη ανάπτυξη της παραγωγικότητας.
- Οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και η εσωτερική αγορά. Το ζητούμενο είναι η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής αγοράς υπηρεσιών, η οποία θα επιτρέψει στην ΕΕ να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης, με τη συνεκτίμηση όλων των συνθηκών που επηρεάζουν τις αγορές και την ανταγωνιστικότητα. Χρειάζεται ιδιαίτερη παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες στα κράτη μέλη και του αντίκτυπου της επί των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.

— Οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και οι περιφέρειες. Σε πολλές περιφέρειες οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις δεν είναι τόσο διαδεδομένες, εφόσον τείνουν να επικεντρώνονται στις μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές και σε περιοχές υψηλών εισοδημάτων. Σε περιφερειακό επίπεδο, πρέπει να προαχθεί και να τονωθεί τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και να αξιοποιηθούν στο μέγιστο τα υφιστάμενα δίκτυα που μπορούν να δημιουργούν συνέργειες μεταξύ των διαφόρων τοπικών παραγόντων.

— Υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και άλλες συναφείς πολιτικές. Υπάρχουν δύο είδη πολιτικών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις: ρυθμιστικές κυρίως πολιτικές (εσωτερική αγορά, ανταγωνισμός, βελτίωση της νομοθεσίας, δημόσιες συμβάσεις) και μη ρυθμιστικές κυρίως πολιτικές (καινοτομία, δεξιότητες, ποιότητα και απασχόληση, πρότυπα, επιχειρηματικότητα και ΜΜΕ, περιφερειακή πολιτική, γνώση και στατιστικές). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον ρόλο των προτύπων, στον νέο κλάδο της επιστήμης των υπηρεσιών και στις στατιστικές.

3.6 Αλληλεπιδράσεις δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις και στοχοθετημένων πολιτικών. Η πείρα έχει δείξει ότι οι δοκιμαστικές ολοκληρωμένες δράσεις θα μπορούσαν να επιδράσουν και να βοηθήσουν τον κλάδο των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις να αναπτυχθεί δυναμικά, ώστε να αντιμετωπίσει τις επικείμενες προκλήσεις. Πρέπει να συνεκτιμηθούν οι συνέργειες και οι αλληλεπιδράσεις των διάφορων πολιτικών.

3.7 Η οικονομική συλλογιστική είναι απαραίτητη κατά τη χάραξη ειδικών πολιτικών της ΕΕ για την προώθηση του τομέα της παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, όπως έδειξαν πρόσφατα οι Kox και Rubalcaba (βλ. Business Services in European Economic Growth, 2007). Για να υποστηρίξουν τα επιχειρήματά τους, πρόσβαλαν κυρίως διάφορες αποτυχίες της αγοράς και συστηματικές ελλείψεις, όπως η ασύμμετρη πληροφόρηση και οι εξωτερικοί παράγοντες.

3.8 Η ατζέντα της Λισσαβώνας 2008-2010. Οι πολιτικές που σχετίζονται με τον τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αποβούν χρήσιμες στο πλαίσιο της πρότασης για ένα κοινοτικό πρόγραμμα της Λισσαβώνας για την περίοδο 2008-2010 (COM(2007) 804). Οι περισσότεροι από τους δέκα βασικούς στόχους που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2010 αφορούν τις υπηρεσίες άμεσα ή έμμεσα.

3.8.1 Η Επιτροπή θα προτείνει ένα ανανεωμένο **Κοινωνικό Πρόγραμμα** έως τα μέσα του 2008 και θα συμβάλει στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση του ελλείμματος δεξιοτήτων. Διαπιστώνονται σημαντικές ελλείψεις και ανάγκες στις περισσότερες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα υψηλή ένταση εργασίας. Στη γνωμοδότησή της με τίτλο «Απασχόληση στις κατηγορίες προτεραιότητας (Στρατηγική της Λισσαβώνας)»⁽⁹⁾, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι φιλόδοξοι στόχοι της Λισσαβώνας για την απασχόληση υλοποιήθηκαν σε περιορισμένο μόνο βαθμό και ότι πολλές από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, ιδίως στην περίπτωση των γυναικών, ήταν θέσεις μερικής απασχόλησης. Οι πιο ηλικιωμένοι εργαζόμενοι εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν εμφανώς περιορισμένη προσφορά κατάλληλων θέσεων απασχόλησης και οι νέοι να βρίσκουν συνήθως διάφορες μορφές άτυπης απασχόλησης, σε ορισμένες περιπτώσεις χωρίς τη δέουσα νομική και κοινωνική προστασία. Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ τόνιζε ότι, στο πλαίσιο του συστήματος της ευελιξίας με ασφάλεια, τα στοιχεία που χρειάζονται είναι υψηλή κοινωνική προστασία, ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, εκπαίδευση, επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση.

⁽⁹⁾ EE C 256, 27.10.2007, σ. 93 (SOC/251).

3.8.2 Στις αρχές του 2008, η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις για μια **κοινή πολιτική για τη μετανάστευση**. Το γεγονός αυτό μπορεί να επηρεάσει τη μετανάστευση εργαζομένων με υψηλά προσόντα σε τομείς όπως οι υπηρεσίες υψηλής εντάσεως γνώσης σε επιχειρήσεις και των εργαζομένων με λιγότερα προσόντα σε κλάδους όπως οι υπηρεσίες καθαρισμού και ασφάλειας.

3.8.3 Η Κοινότητα θα υιοθετήσει **νομοθεσία για τις μικρές επιχειρήσεις** για να απελευθερώσει το αναπτυξιακό δυναμικό των ΜΜΕ καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Ο κλάδος των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις είναι αυτός που εμφανίζει την υψηλότερη «γεννητικότητα» αλλά και «θνησιμότητα», πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις νέες ΜΜΕ. Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε με τίτλο «Το δυναμικό των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ»⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ συνέστησε τον προσδιορισμό καλύτερα στοχοθετημένων και πιο εξορθολογισμένων ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών για τις ΜΜΕ για την προαγωγή της ανάπτυξης και της απασχόλησης κατά την περίοδο 2008-2010. Οι ΜΜΕ θα ωφεληθούν επίσης από την μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων της ΕΕ κατά 25 % μέχρι το 2012.

3.8.4 Η ΕΕ θα **ενισχύσει την εσωτερική αγορά και θα αυξήσει τον ανταγωνισμό στις υπηρεσίες**. Στη γνωμοδότηση που προαναφέρθηκε (INT 324), η ΕΟΚΕ επικρίνει τη μη ολοκλήρωση μέχρι στιγμής της ενιαίας αγοράς και ιδιαιτέρως την καθυστερημένη εφαρμογή των οδηγιών από τα κράτη μέλη, τις διοικητικές επιβαρύνσεις και την έλλειψη κινητικότητας της εργασίας. Τα εμπόδια αυτά είναι ανυπέρβλητα για τις ΜΜΕ.

3.8.5 Η ΕΕ θα πραγματοποιήσει την **πέμπτη ελευθερία** (την ελεύθερη κυκλοφορία της γνώσης) και θα δημιουργήσει έναν αυθεντικό Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Οι υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης προς τις επιχειρήσεις ενδέχεται να έχουν κάποιο ρόλο να διαδραματίσουν στο πλαίσιο αυτής της προτεραιότητας της Λισσαβώνας.

3.8.6 Η ΕΕ θα βελτιώσει τις **γενικές προϋποθέσεις για την καινοτομία**. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει επίσης μια γνωμοδότηση με θέμα «Επενδύσεις και καινοτομία»⁽¹¹⁾, στην οποία υποστηρίζει κατά βάση ότι η Ευρώπη πρέπει να πρωτοπορεί στην έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία και ότι γι' αυτό χρειάζονται περισσότεροι πόροι από τον προϋπολογισμό της, βελτίωση των εκπαιδευτικών διαρθρώσεων και γενική βελτίωση των προτύπων. Απαιτούνται, επίσης, ένα κοινωνικό κλίμα ανοιχτό στην πρόοδο και την καινοτομία, δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων και λήψη αποφάσεων που εμπνέουν εμπιστοσύνη στις επιχειρήσεις και αισιοδοξία στους επενδυτές, προκειμένου να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες στην Ευρώπη. Παράλληλα, πρέπει να αυξηθεί η επίγνωση της καθοριστικής σημασίας που διαδραματίζει η βασική έρευνα και να ενσταλαχτεί επιχειρηματικό πνεύμα σε όσους είναι διατεθειμένοι να προωθήσουν καινοτομίες και να αναλάβουν κινδύνους, αποδεχόμενοι ως ένα ορισμένο βαθμό τον κίνδυνο αποτυχίας που είναι αναπόφευκτος. Η ΕΟΚΕ εξέτασε επίσης το νομικό και κοινωνικό περιβάλλον σε σχέση με την καινοτομική επιχειρηματικότητα και μια φιλική προς την καινοτομία αγορά.

3.8.7 Η ΕΕ θα προωθήσει μια **βιομηχανική πολιτική** προσανατολισμένη προς μια πιο βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση. Ο ρόλος των περιβαλλοντικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής θα μπορούσε να υπαχθεί σε αυτή την προτεραιότητα.

3.8.8 Η ΕΕ θα διεξαγάγει διμερείς διαπραγματεύσεις με βασικούς εμπορικούς της εταίρους προκειμένου να προκύψουν **νέες**

ευκαιρίες για το διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις, και θα δημιουργήσει ένα κοινό χώρο ρυθμιστικών διατάξεων και προτύπων.

4. Ιεράρχηση των δράσεων για την προώθηση της παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις

Απαιτείται ιεράρχηση των δράσεων, δεδομένου ότι ο τομέας των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις καλύπτει ένα ευρύ πεδίο πολιτικής. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι προτεραιότητες θα πρέπει να έχουν ως εξής:

4.1 **Προτεραιότητα 1:** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να συγκροτήσει, στο πλαίσιο της πολιτικής για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, μία Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές πρωτοβουλίες βασίζονται σε μια ευρύτερη άποψη των υπηρεσιών και των αλληλεπιδράσεων που έχουν με τη βιομηχανία και το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι κύριοι στόχοι μιας παρόμοιας Ομάδας Υψηλού Επιπέδου θα μπορούσαν να είναι οι ακόλουθοι:

- η εμβάθυνση της ανάλυσης των αναγκών του τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών των ιδιαίτερα ποικιλόμορφων επιμέρους κλάδων του·
- η λεπτομερής αξιολόγηση των υφιστάμενων πολιτικών που επηρεάζουν τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και η χάραξη συγκεκριμένων πολιτικών δράσεων στο κατάλληλο επίπεδο (περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό)·
- η υπόδειξη στρατηγικών στόχων που θα πρέπει να υλοποιηθούν στις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ για τη GATS, με έμφαση στα μέτρα που είναι απαραίτητα ώστε να μπορέσουν οι ΜΜΕ να εξαγωγή υπηρεσίες·
- ο εντοπισμός και η συνένωση των ενδιαφερομένων όπου η εκπροσώπηση είναι πολύ περιορισμένη και αποσπασματική·
- η σύσταση Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, το οποίο θα παρακολουθεί τα μέτρα που εφαρμόζονται στα πλαίσια των πολιτικών πρωτοβουλιών της ΕΕ και θα προβάλλει τις καλύτερες πρακτικές. Το Παρατηρητήριο πρέπει να συμπεριλαμβάνει στα μέλη του εκπροσώπους της ΕΟΚΕ, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των επιχειρηματικών ενώσεων και εμπειρογνώμονες του κλάδου των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.

4.2 **Προτεραιότητα 2:** Πρέπει να προωθηθεί ένας κοινωνικός διάλογος αφιερωμένος ειδικά στον τομέα των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να συζητηθούν και να διατυπωθούν συστάσεις σχετικά με τα ακόλουθα:

- νέες ευκαιρίες απασχόλησης·
- διά βίου μάθηση·
- πρόκληση των υπεργολαβίων και των εξωχώριων δραστηριοτήτων·
- αναγνώριση του ελλείμματος δεξιοτήτων·
- μερική απασχόληση και τηλεργασία·
- το σύστημα της ευελιξίας με ασφάλεια στις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (το θέμα αυτό έχει ήδη εξεταστεί εν γένει από την ΕΟΚΕ σε πρόσφατη γνωμοδότησή της — SOC/283)·
- έλλειψη προσωπικού στις υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης προς τις επιχειρήσεις και ρόλος της μετανάστευσης·
- κινητικότητα.

⁽¹⁰⁾ EE C 256, 27.10.2007, σ. 8 (INT/324).

⁽¹¹⁾ EE C 256, 27.10.2007, σ. 17 (INT/325).

Στην πράξη, η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου τομεακού κοινωνικού διαλόγου (αναγνώριση των συμφωνιών, οργανωτική υποστήριξη) θα εξαρτηθεί από τον εντοπισμό και την αναγνώριση των αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών ενώσεων των εργοδωτών και των εργαζομένων.

4.3 Προτεραιότητα 3: E&A και καινοτομία στον τομέα των υπηρεσιών:

- ανάλυση των τρόπων προαγωγής της καινοτομίας στις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και του αντίκτυπου της στην παραγωγικότητα και στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη·
- ρόλος των υπηρεσιών υψηλής έντασης γνώσης προς τις επιχειρήσεις στην ανάπτυξη της καινοτομίας στον τομέα των υπηρεσιών·
- σχέση μεταξύ των εξελίξεων στον χώρο των ΤΠΕ και της καινοτομίας στον τομέα των υπηρεσιών·
- εμπεριστατωμένη αξιολόγηση των προγραμμάτων E&A και καινοτομίας για τον προσδιορισμό της θέσης που καταλαμβάνουν οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις·
- εφαρμογή λιτών βιομηχανικών μεθόδων στον τομέα των υπηρεσιών·
- ο ρόλος της καινοτομίας στις υπηρεσίες και άλλες πιθανές πολιτικές πρωτοβουλίες για τις υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης σε περιφερειακό επίπεδο. Χρήση πολιτικών για την καινοτομία με στόχο την προώθηση της προσφοράς και της ζήτησης υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις.

4.4 Προτεραιότητα 4: Ανάπτυξη προτύπων. Η ανάπτυξη προτύπων στο χώρο των υπηρεσιών είναι αργή και ωθείται γενικά από τη ζήτηση. Από την πλευρά των παρόχων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, υπάρχουν διαρθρωτικά προβλήματα. Η πλειονότητα αυτών είναι μικρές επιχειρήσεις που δεν ανήκουν σε αντιπροσωπευτικές οργανώσεις στη χώρα τους, πράγμα το οποίο αντανακλάται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την ανεπαρκή εκπροσώπηση της κατηγορίας αυτής στις ευρωπαϊκές οργανώσεις. Συνεπώς, ο μόνος τρόπος να βελτιωθεί η κατάσταση είναι να κινητοποιηθούν οι χρήστες για να εκφράσουν τις απαιτήσεις τους. Ο κλάδος των υπηρεσιών θα ωφεληθεί τα μέγιστα από την καθιέρωση σαφών προτύπων. Η ανάπτυξη προτύπων μπορεί να είναι χρήσιμη για τα ακόλουθα:

- τη θέσπιση πρόσθετων ή ακόμη και εναλλακτικών κανονιστικών ρυθμίσεων·
- τη βελτίωση της ποιότητας και την προώθηση του ανταγωνισμού·
- τον περιορισμό της ασύμμετρης πληροφόρησης, προς όφελος των παρόχων αλλά και των χρηστών σε μια αγορά η οποία στερείται διαφάνειας·
- τη διασφάλιση της δυνατότητας σύγκρισης στην περίπτωση που ο χρήστης βρίσκεται αντιμέτωπος με διάφορες προσφορές και πρέπει να αποφασίσει·
- την ευρύτερη διάδοση του οφέλους των προγραμμάτων E&A και καινοτομίας, για την ενθάρρυνση της καινοτομίας, με απώτερο στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών·
- τον περιορισμό των διαφωνιών με τη διασαφήνιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών και των χρηστών·
- την αποτροπή των κοινωνικών συγκρούσεων χάρη στην τήρηση, εκ μέρους των φορέων παροχής υπηρεσιών και των χρηστών, του εργασιακού δικαίου και των ισχυουσών συλλογικών συμβάσεων, με γενικές διαπραγματεύσεις, αν χρειασθεί, στο κατάλληλο επίπεδο·

— τη διευκόλυνση ορισμένων οικονομιών κλίμακας από μικρές επιχειρήσεις που παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ, προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος για τον περιορισμό των εμποδίων στα οποία προσκρούει η ολοκλήρωση της αγοράς·

— την ανάπτυξη ενός υγιούς κλάδου εξαγωγών και την παροχή βοήθειας κατά τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων και υπεργολαβιών για την παροχή υπηρεσιών.

4.5 Προτεραιότητα 5: Περαιτέρω βελτίωση των στατιστικών για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες εξαρτώνται από την ανάλυση των τρεχουσών τάσεων, οι οποίες μπορούν να προσδιοριστούν μόνο εφόσον υπάρχουν σαφείς και χρήσιμες στατιστικές. Η προφανώς ανεπαρκής αύξηση της παραγωγικότητας σε σύγκριση με τις ΗΠΑ θα μπορούσε να οφείλεται εν μέρει στην αναξιοπιστία των στατιστικών, οι οποίες στηρίζονται σε μια μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των επιδόσεων της μεταποιητικής βιομηχανίας. Η περαιτέρω βελτίωση των στατιστικών για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις δεν απαιτεί μόνο απόφαση της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αλλά και προθυμία των κυβερνήσεων των κρατών μελών να αλλάξουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για τη συγκέντρωση στατιστικών δεδομένων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον υπολογισμό του ρόλου που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις σε άλλους κλάδους της βιομηχανίας και των υπηρεσιών.

4.6 Προτεραιότητα 6: Η επιστήμη των υπηρεσιών

Η επιστήμη των υπηρεσιών (ή άλλως Επιστήμη, Διαχείριση και Μηχανική των Υπηρεσιών, SSME) είναι ένας αναδυόμενος κλάδος που καλύπτει τις διάφορες αποσπασματικές προσεγγίσεις του τομέα των υπηρεσιών όπως, μεταξύ άλλων, η οικονομία, η διαχείριση, το μάρκετινγκ και η μηχανική των υπηρεσιών. Οι ερευνητές και οι επιχειρήσεις του τομέα αναγνωρίζουν την ανάγκη της προώθησης και της καλύτερης ολοκλήρωσης όλων αυτών των κλάδων. Η μηχανική των υπηρεσιών παρέχει ένα καλό παράδειγμα στο χώρο της επιστήμης των υπηρεσιών. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα τεχνικό κλάδο που ασχολείται με τη συστηματική ανάπτυξη και τον σχεδιασμό προϊόντων εξυπηρέτησης με τη χρήση των κατάλληλων μοντέλων, μεθόδων και εργαλείων. Μολονότι η μηχανική των υπηρεσιών καλύπτει, επίσης, πτυχές της διαχείρισης των υπηρεσιών, ένα από τα βασικά επίκεντρα ενδιαφέροντός της είναι η ανάπτυξη νέων προϊόντων εξυπηρέτησης. Ταυτόχρονα, η μηχανική των υπηρεσιών ασχολείται επίσης με τον σχεδιασμό συστημάτων ανάπτυξης, δηλαδή με συναφή με τις υπηρεσίες θέματα γενικής E&A και με τη διαχείριση της καινοτομίας. Στο μέλλον, θα καθιερωθούν ως πάγιο χαρακτηριστικό οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για την από κοινού μηχανική υλικών αγαθών, λογισμικού και υπηρεσιών.

Η βασική έρευνα για νέα επιχειρηματικά μοντέλα, μεθόδους και εργαλεία θα δώσει σημαντική ώθηση στην επιστήμη των υπηρεσιών. Τέλος, η αυξανόμενη εναρμόνιση των προδιαγραφών για τις υπηρεσίες θα ενθαρρύνει τη θέσπιση προδιαγραφών και την αποτελεσματική ανάπτυξη νέων υπηρεσιών ⁽¹²⁾.

Η μηχανική των υπηρεσιών είναι ένας από τους ελάχιστους κλάδους του τομέα των υπηρεσιών που έχει διαμορφωθεί ουσιαστικά από την ευρωπαϊκή έρευνα. Η πληρέστερη ενσωμάτωση σε διεθνή δίκτυα και η συστηματική ανάπτυξη μιας ανεξάρτητης κοινότητας σχετικά με την μηχανική των υπηρεσιών έχουν καθοριστική σημασία για τη διατήρηση ηγετικού ρόλου στον τομέα αυτόν στο μέλλον ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Service engineering — methodical development of new service products, των Hans-Jorg Bullinger, Klaus-Peter Fahnrich και Thomas Meiren.

⁽¹³⁾ Thomas Meiren, Ινστιτούτο Βιομηχανικής Μηχανολογίας Fraunhofer, Στουτγάρδη, Γερμανία.

4.7 Προτεραιότητα 7: Η εσωτερική αγορά και η νομοθεσία για τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις

Μείωση και απλούστευση των κανονιστικών επιβαρύνσεων. Υπάρχουν διάφοροι περιορισμοί που επηρεάζουν αρνητικά τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών σε άλλες επιχειρήσεις και εξουδετερώνουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν για να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους και να δραστηριοποιηθούν σε άλλα κράτη μέλη. Στους περιορισμούς αυτούς περιλαμβάνονται προβλήματα που αφορούν την κινητικότητα της εργασίας και την αναγνώριση εκπαιδευτικών προσόντων. Τα τελευταία χρόνια, έχουν αυξηθεί ο όγκος και η πολυπλοκότητα των κανονιστικών διατάξεων, πράγμα το οποίο επιδεινώνει την επιβάρυνση των μικρών παρόχων υπηρεσιών. Τα σημαντικότερα σημεία στα οποία πρέπει να δοθεί προσοχή είναι τα ακόλουθα:

- Σύσταση και μεταβίβαση επιχειρήσεων. Ο χρόνος και τα ποσά που χρειάζονται για τη σύσταση μιας νέας επιχείρησης ή τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας μιας υφιστάμενης κυμαίνονται σε επίπεδο απαγορευτικό για τις ΜΜΕ.
- Εμπόδια στην εξαγωγή υπηρεσιών. Απαιτούνται πολλοί πόροι για την αναζήτηση των κανονιστικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητές τους και το κόστος των σχετικών συμβουλευτικών υπηρεσιών είναι υψηλό για τις ΜΜΕ που επιθυμούν να εξαγάγουν υπηρεσίες. Απαιτείται παρακολούθηση της κατάστασης στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, έτσι ώστε να αρθούν οποιαδήποτε άσκοπα εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών σε άλλες επιχειρήσεις στις ξένες αγορές. Η τράπεζα δεδομένων για την πρόσβαση στην αγορά που συγκρότησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να συμβάλει στον εντοπισμό παρόμοιων εμποδίων.
- Περιορισμοί της πολυκλαδικής συνεργασίας. Υπάρχουν εμπόδια στην είσοδο επαγγελματιών φορέων παροχής υπηρεσιών, τα οποία μπορεί να αρθούν όταν θα τεθεί σε εφαρμογή η οδηγία για τις υπηρεσίες.
- Ελλιπής μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας στα εθνικά δίκαια και νομοθετικές αποκλίσεις μεταξύ κρατών μελών. Έστω και εάν οι κανονιστικές διατάξεις δεν είναι κατά της εσωτερικής αγοράς, η υψηλή ανομοιογένεια μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ παρεμποδίζει την ολοκλήρωση της αγοράς.
- Δημόσιες συμβάσεις και κανονισμοί που αφορούν τον ανταγωνισμό μεταξύ ιδιωτικών και κρατικών επιχειρήσεων για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων.

- Εμπόδια που αποκλείουν την παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών. Προστατευτικές ρήτρες που υιοθετούν οι επαγγελματικές ενώσεις στα καταστατικά τους για να εμποδίσουν τη δραστηριοποίηση ομολόγων από άλλα κράτη μέλη στον κλάδο τους.
- Απόσπαση εργαζομένων με υψηλά προσόντα. Δυσχέρειες που προκύπτουν με την απόσπαση εργαζομένων σε άλλα κράτη μέλη, ακόμη και στην περίπτωση θέσεων που απαιτούν υψηλή εξειδίκευση. Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την απόσπαση εργαζομένων ⁽¹⁴⁾ θα μπορούσε να χρησιμεύσει για τον προσανατολισμό ενδεχόμενων δράσεων στο πεδίο αυτό.
- Αναγνώριση των προσόντων. Η οδηγία 2005/36/ΕΚ της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων έπρεπε να έχει τεθεί σε ισχύ μέχρι τις 20 Οκτωβρίου 2007. Αυτό σήμαινε αντικατάσταση δεκαπέντε προηγούμενων οδηγιών που καλύπτουν τα επαγγελματικά προσόντα. Θα έπρεπε να υπάρχει τώρα ένας πραγματικός εκσυγχρονισμός του κοινοτικού συστήματος το οποίο προωθεί την κοινοτική αγορά υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις διαμέσου μιας πιο ευέλικτης και αυτόματης αναγνώρισης των προσόντων. Στο μεσοδιάστημα, η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση συστήματος πληροφοριών για την εσωτερική αγορά (IMI) κρίνεται ως μια πρακτική προσέγγιση που μπορούν να υιοθετήσουν οι κυβερνήσεις και οι εργοδότες των κρατών μελών, ώστε να είναι σε θέση να ελέγχουν σε μια κεντρική τράπεζα δεδομένων ποια είναι η αρμόδια αρχή (σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο σε κάθε κράτος μέλος) για την έκδοση πιστοποιητικών επαγγελματικής ικανότητας και προσόντων και να επαληθεύουν τη γνησιότητα αυτών των πιστοποιητικών.
- Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας για τις υπηρεσίες. Μια τομεακή ανάλυση θα βοηθούσε τον κλάδο των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις να αξιοποιήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο το νέο κανονιστικό περιβάλλον και, ιδιαίτερα, να εντοπίσει τα εμπόδια που εναπομένουν μετά τη μεταφορά στο αστικό δίκαιο των διατάξεων της οδηγίας για τις υπηρεσίες. Η μεταφορά αυτής της οδηγίας θα υποβληθεί σε εμπεριστατωμένη εξέταση από το 2010, ώστε να μπορέσει να διενεργηθεί αξιολόγηση της προόδου της και να παρακολουθηθεί προσεκτικά ο τρόπος διεξαγωγής της. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον αντίκτυπο στον τομέα των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Τα συστήματα πληροφοριών για την εσωτερική αγορά μπορούν να προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες για την παρακολούθηση και την μελλοντική απλούστευση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁴⁾ Βλ. CESE 995/2008, 29.5.2008 (SOC/282) (ΕΕ C 224, 30.8.2008, σ. 95).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο απόσπασμα της γνωμοδότησης του τμήματος τροποποιήθηκε υπέρ μιας τροπολογίας που υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια. Συγκέντρωσε, εντούτοις, πάνω από το 25 % των εκπεφρασμένων ψήφων:

Σημείο 2.2 — 2η κουκίδα:

«— Πολιτική αγορά εργασίας στον τομέα της παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις. Από κοινωνική άποψη, πρέπει να εξεταστούν σε βάθος οι προκλήσεις που δημιουργούνται από τις νέες μορφές απασχόλησης που είναι προϊόν της αλληλεπίδρασης του κλάδου παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και της βιομηχανίας. Η ανάλυση αυτή πρέπει να καλύψει την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση, καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απασχολούνται με συμβάσεις υπεργολαβίας. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, προτείνεται να επεκταθεί ημερήσια διάταξη για τον κοινωνικό διάλογο, έτσι ώστε να εξεταστούν συγκεκριμένες αλλαγές που έχουν επέλθει σε ό,τι αφορά στις συνθήκες εργασίας και τις δυνατότητες για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης που οφείλονται στις διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες επηρεάζουν τον τομέα παροχής υπηρεσιών στις επιχειρήσεις.»

Αποτέλεσμα:

87 ψήφοι υπέρ της τροπολογίας, 35 ψήφοι κατά και 13 αποχές.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα καλλυντικά προϊόντα (αναδιατύπωση)»

COM(2008) 49 τελικό — 2008/0035 (COD)

(2009/C 27/07)

Στις 13 Μαΐου 2008, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα την:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα καλλυντικά προϊόντα (αναδιατύπωση)».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. **Krawczyk**.

Κατά την 446 σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 126 ψήφους υπέρ και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το στόχο και τους σκοπούς του σχεδίου κανονισμού καθώς και την αναδιατύπωση της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ με τη μορφή κανονισμού.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά την προσοχή στο γεγονός ότι ενδέχεται να προκύψει σημαντικό κόστος, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να εκπληρώσουν τις νέες απαιτήσεις όσον αφορά τις ορθές πρακτικές παρασκευής, την εκτίμηση της ασφάλειας και την προετοιμασία του φακέλου πληροφοριών προϊόντος, καθώς και όλες τις απαραίτητες δοκιμές.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ευκαταίω να ελαχιστοποιηθούν οι εν λόγω αρνητικές δημοσιονομικές συνέπειες που θα πλήξουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, διευκρινίζοντας π.χ. ότι για τα προϊόντα που θα διατεθούν στην αγορά για πρώτη φορά, ο φάκελος πληροφοριών προϊόντος και η εκτίμηση της ασφάλειας θα καταρτίζονται σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις.

1.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την περίοδο των 36 μηνών που ορίζεται πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την επικαιροποίηση των φακέλων πληροφοριών προϊόντων και την εκτίμηση της ασφάλειας των καλλυντικών προϊόντων που διατίθενται ήδη στην αγορά, η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί περαιτέρω μεταβατική περίοδος 24 μηνών μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εισαγωγή διαφοροποιημένου καθεστώτος για τις ουσίες που ταξινομούνται ως καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή («ΚΜΤ»). Η απαγόρευση της χρήσης παρόμοιων ουσιών πρέπει να διατηρηθεί.

2. Προοίμιο

2.1 Ο βασικός σκοπός της οδηγίας (οδηγία 76/768/ΕΟΚ) είναι να προστατεύσει την υγεία του καταναλωτή και να εναρμονίσει τις νομικές διατάξεις για τα καλλυντικά προϊόντα στην κοινή αγορά. Μια εκτίμηση της σημερινής κατάστασης της αγοράς δείχνει ότι οι τροποποιήσεις της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ και οι αποκλίσεις κατά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο από τα κράτη μέλη οδήγησαν σε μεγάλη ανασφάλεια δικαίου και σε πολλές νομικές αντιφάσεις.

Αυτές δημιούργησαν, αφενός διοικητικά βάρη και αφετέρου, περιττές δαπάνες για τις αρμόδιες αρχές καθώς και για τη βιομηχανία χωρίς να συμβάλουν στην ασφάλεια των καλλυντικών προϊόντων.

2.2 Η απλούστευση της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα (η «οδηγία για τα καλλυντικά») εξαγγέλθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας — Στρατηγική για την απλούστευση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος» και στην ετήσια στρατηγική πολιτικής της Επιτροπής για το 2007 και στο νομοθετικό και στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2007. Η Επιτροπή πρότεινε να απλουστεύσει την οδηγία για τα καλλυντικά με τη μορφή αναδιατύπωσης, η οποία αποτελεί νομοθετική τεχνική με την οποία κωδικοποιείται νομοθετικό κείμενο με τις τροποποιήσεις του και εισάγονται ουσιαστικές βελτιώσεις.

2.3 Με βάση την ανατροφοδότηση από την δημόσια ακρόαση που ξεκίνησε το 2006 καθώς και ορισμένες μελέτες της Επιτροπής, η τελευταία προέβη σε εκτενή αξιολόγηση του αντίκτυπου προτού καταρτιστεί η πρόταση κανονισμού (αναδιατύπωση) ⁽¹⁾.

2.4 Ο τομέας των καλλυντικών της ΕΕ χαρακτηρίζεται από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Το 97 % όλων των εταιρειών καλλυντικών προϊόντων της ΕΕ είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Από αυτές το 80 % έχουν λιγότερους από 19 υπαλλήλους. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις υπολογίζεται ότι απασχολούν περίπου τα δύο τρίτα του συνόλου των ατόμων που εργάζονται άμεσα στον τομέα των καλλυντικών στην ΕΕ.

2.5 Σε όρους απασχόλησης υπάρχουν περίπου 150 000 άτομα που εργάζονται στη βιομηχανία καλλυντικών προϊόντων στην Ευρώπη. Από το 1999, ο ευρωπαϊκός τομέας δημιουργεί συνεχώς νέες θέσεις εργασίας (αύξηση 1,2 % ετησίως).

2.6 Εκτός της άμεσης απασχόλησης, ο τομέας των καλλυντικών έχει ισχυρό έμμεσο αντίκτυπο στην απασχόληση όπως είναι στο λιανεμπόριο, στη διανομή και στις μεταφορές. Εκτιμάται ότι περίπου 350 000 θέσεις εργασίας έχουν δημιουργηθεί έμμεσα από τη βιομηχανία καλλυντικών.

⁽¹⁾ COM(2008) 49 τελικό — 2008/0025 (COD).

2.7 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το ενδιαφέρον και οι απόψεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του τομέα των καλλυντικών στην ΕΕ πρέπει να ληφθούν υπόψη όταν εξετάζεται ο αντίκτυπος της παρούσας πρότασης.

2.8 Οι ενδοκοινοτικές εξαγωγές καλλυντικών αυξάνονται κάθε χρόνο από το 1999, κατά μέσο όρο 5 % ετησίως σε όρους όγκου και 6,5 % ετησίως σε όρους αξίας.

2.9 Η βιομηχανία καλλυντικών είναι μια διεθνής επιχείρηση στην οποία η Ευρώπη είναι πολύ σημαντικός παράγοντας. Ο τομέας αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την ΕΕ η οποία είναι καθαρός εξαγωγέας. Το 2005, οι εξαγωγές καλλυντικών προϊόντων εκτός της ΕΕ ανήλθαν σε 16 δισεκατομμύρια ευρώ ενώ οι εισαγωγές σε 4,4 δισεκατομμύρια ευρώ.

2.10 Η κατάσταση διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Η Πολωνία αποτελεί ένα παράδειγμα αυτής της κατάστασης, διότι μεγάλο μέρος του τομέα των καλλυντικών της Πολωνίας είναι ακόμη ανεξάρτητο με περισσότερες από 400 επιχειρήσεις, που λειτουργούν κυρίως ως μικρομεσαίες. Η πολωνική αγορά καλλυντικών προϊόντων, η οποία σημείωσε ετήσια αύξηση 8,2 % το 2006 και 7,2 % το 2007 και η οποία εξακολουθεί να διαθέτει ισχυρό δυναμικό ανάπτυξης αποτελεί ένα καλό παράδειγμα συνεχούς ανάπτυξης που δεν καταγράφεται πλέον στις πέντε μεγαλύτερες ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης (Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία).

3. Εισαγωγή

Η οδηγία για τα καλλυντικά είναι μια πολύ λεπτομερής και ρυθμιστική νομοθετική πράξη. Από το 1976 η οδηγία για τα καλλυντικά τροποποιήθηκε 56 φορές με αποτέλεσμα τη δημιουργία ανασφάλειας δικαίου και νομικών αντιφάσεων και την παντελή απουσία οποιασδήποτε σειράς ορισμών.

3.1 Η προτεινόμενη αναδιτύπωση της οδηγίας του Συμβουλίου 76/768/ΕΟΚ έχει τους ακόλουθους βασικούς στόχους:

- να αρθούν η ανασφάλεια δικαίου και οι νομικές αντιφάσεις ως αποτέλεσμα των πολυάριθμων τροποποιήσεων·
- να αποφευχθούν οι αποκλίσεις κατά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, οι οποίες δεν συμβάλουν στην ασφάλεια των προϊόντων, αλλά, αντιθέτως, επιβαρύνουν το ρυθμιστικό φόρτο και το διοικητικό κόστος·
- να απλουστευθούν και να ενοποιηθούν ορισμένες διοικητικές διαδικασίες, όπως είναι η κοινοποίηση, η επαγρύπνηση για τα καλλυντικά και η διοικητική συνεργασία κατά την εποπτεία της αγοράς·
- να εξασφαλιστεί ότι τα καλλυντικά προϊόντα που τοποθετούνται στην αγορά της ΕΕ είναι ασφαλή, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της καινοτομίας σε αυτό τον τομέα·
- να διατηρηθούν οι κανόνες σχετικά με τις δοκιμές σε ζώα οι οποίοι προστέθηκαν στην οδηγία για τα καλλυντικά με την «έβδομη τροποποίηση» το 2003·
- να εισαχθούν σαφείς ελάχιστες απαιτήσεις για την εκτίμηση της ασφάλειας των καλλυντικών·

— να καθιερωθεί η δυνατότητα να ρυθμίζονται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι ουσίες ΚΜΤ κατηγορίας 1 και 2 με βάση τον πραγματικό τους κίνδυνο.

Τα βασικά στοιχεία του σχεδίου της πρότασης κανονισμού είναι τα εξής:

3.2 Η πρόταση της Επιτροπής διατηρεί το πεδίο της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ και ο ορισμός των καλλυντικών προϊόντων παραμένει αμετάβλητος. Κατά τη διάρκεια της δημόσιας ακρόασης που πραγματοποιήσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν υπέρ της αναδιτύπωσης της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ με τη μορφή κανονισμού.

3.3 Υπεβλήθη η πρόταση με νέους ορισμούς, όπως για τον παρασκευαστή, τον εισαγωγέα, τη διάθεση στην αγορά, την τοποθέτηση στην αγορά, τις εναρμονισμένες προδιαγραφές, τα ίχνη, τα συντηρητικά, τα χρωστικά, τα φίλτρα υπεριώδων ακτίνων, τις ανεπιθύμητες ενέργειες, τις σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες, την απόσυρση και την ανάκλησή του. Ωστόσο δεν προτείνεται κανένας ορισμός της βασικής έννοιας «καλλυντικά προϊόντα».

3.4 Εισήχθη η έννοια του υπεύθυνου προσώπου, που είναι εγκατεστημένο στην Κοινότητα. Περιγράφεται η ευθύνη στις περιπτώσεις των προϊόντων που προμηθεύεται ο καταναλωτής από τρίτες χώρες, π.χ. μέσω του διαδικτύου.

3.5 Εισήχθησαν οι αρχές της «νέας προσέγγισης»: η αναφορά στα εναρμονισμένα πρότυπα στις νομικές πράξεις, στο πεδίο των ορθών πρακτικών παρασκευής, στα υποδείγματα και στην ανάλυση καθώς και στους ισχυρισμούς σχετικά με τα καλλυντικά προϊόντα.

3.6 Καθιερώθηκαν οι ελάχιστες απαιτήσεις για την εκτίμηση της ασφάλειας και τον φάκελο πληροφοριών προϊόντος (φάκελος προϊόντος). Η εκτίμηση της ασφάλειας του καλλυντικού προϊόντος προτείνεται στο παράρτημα I του σχεδίου κανονισμού και βασίζεται στα τοξικολογικά χαρακτηριστικά των συστατικών του προϊόντος.

3.7 Προτάθηκε ένα διαφοροποιημένο καθεστώς που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου (και όχι στην επικινδυνότητα) για τις ουσίες που ταξινομούνται ως καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή («ΚΜΤ»), αντί του πρόσφατου καθεστώτος που βασίζεται στην επικινδυνότητα. Γενικά, η απαγόρευση των ουσιών ΚΜΤ των κατηγοριών 1 και 2 διατηρήθηκε. Πάντως η νέα προσέγγιση επιτρέπει, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, τη χρήση αυτών των ουσιών εφόσον έχει διαπιστωθεί για τα καταναλωτικά προϊόντα ότι είναι ασφαλείς.

3.8 Διατηρήθηκαν η γενική στρατηγική για την απαγόρευση των δοκιμών σε ζώα τελικών προϊόντων καθώς και τα χρονοδιαγράμματα των προθεσμιών για την απαγόρευση της εμπορίας καλλυντικών προϊόντων που περιέχουν συστατικά ή συνδυασμούς συστατικών τα οποία έχουν δοκιμαστεί σε ζώα.

3.9 Καθιερώθηκε ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση των ανεπιθύμητων ενεργειών και των σοβαρών ανεπιθύμητων ενεργειών. Τα στοιχεία για τις ανεπιθύμητες ενέργειες και τις σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες θα αποτελέσουν μέρος της έκθεσης ασφάλειας του καλλυντικού προϊόντος, η οποία θα γνωστοποιείται στο κοινό. Επιπλέον, σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες θα ανακοινώνονται χωρίς καθυστέρηση στις αρμόδιες αρχές.

3.10 Προτάθηκε η απλουστευμένη, επικεντρωμένη και ηλεκτρονική κοινοποίηση μέσω μιας «υπηρεσίας ενιαίας εξυπηρέτησης». Μέχρι σήμερα, πριν από την τοποθέτηση των καλλυντικών προϊόντων στην αγορά, η κοινοποίηση έπρεπε να γίνει χωριστά σε κάθε κράτος μέλος. Το πεδίο πληροφόρησης διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Επιπλέον, η χωριστή κοινοποίηση στα κέντρα δηλητηριάσεων απαιτείται σήμερα σε αρκετά κράτη μέλη.

3.11 Ενισχύθηκαν επίσης, η διοικητική συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών και η εφαρμογή των ορθών διοικητικών πρακτικών.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους στόχους και τους σκοπούς του σχεδίου κανονισμού — την απλούστευση και την εναρμόνιση ορισμένων διοικητικών διαδικασιών, διασφαλίζοντας υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας για τους καταναλωτές. Ο προτεινόμενος κανονισμός μπορεί αναμφίβολα να θεωρηθεί ως διαφανής. Οι νομικές του διατάξεις αποσαφηνίζουν προηγούμενες νομικές ασάφειες, οι οποίες στο παρελθόν είχαν οδηγήσει σε διαφορετικές ερμηνείες και εφαρμογές.

4.2 Η αναδιτύπωση της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ ως κανονισμού θα διασφαλίσει την ενιαία εφαρμογή των νομικών διατάξεων αυξάνοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων στην κοινή αγορά και θα απλουστεύσει τις διοικητικές διαδικασίες στις αγορές της ΕΕ.

4.3 Μολονότι η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών θα μπορούσε να μειώσει ορισμένα κόστη (π.χ. κοινοποίηση των προϊόντων και κοινοποίηση στα κέντρα δηλητηριάσεων), αναμένεται ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα χρειαστεί να επωμιστούν υψηλό κόστος για να εκπληρώσουν τις νέες απαιτήσεις όσον αφορά το περιεχόμενο του φακέλου πληροφοριών προϊόντος και την συμμόρφωσή του με το εναρμονισμένο πρότυπο EN ISO 22716 (GMP). Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι ισχύουσες νομικές διατάξεις δεν απαιτούν λεπτομερή τοξικολογικά στοιχεία στο ίδιο υψηλό επίπεδο με εκείνα που απαιτούνται στον προτεινόμενο κανονισμό.

4.4 Πρέπει να αναμένεται ότι το ποσό των πρόσθετων αναγκαίων δαπανών για την εκπλήρωση των απαιτήσεων του κανονισμού θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το μέγεθος της επιχείρησης. Τα έξοδα που συνδέονται με την προετοιμασία των φακέλων πληροφοριών προϊόντος και την εκτίμηση της ασφάλειας θα κληθούν να καλύψουν πρωτίστως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες άλλοτε συνήθιζαν να ετοιμάζουν τα υποτυπώδη στοιχεία που προσδιορίζονται από τις ισχύουσες νομικές διατάξεις.

Στην περίπτωση μεγάλων διεθνών εταιριών δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς τεράστια αύξηση του κόστους λόγω της μακροχρόνιας εμπειρίας που διαθέτουν, της εμπειρογνώσιας, των ανθρωπίνων πόρων, της τεχνολογικής τους υποδομής και της πρόσβασης στην τεχνολογία. Στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων παρασκευής προϊόντων για αρκετές αγορές της ΕΕ, το ευρωπαϊκό συγκεντρωτικό σύστημα κοινοποίησης θα απλουστεύσει οριστικά τις παλαιότερες διοικητικές διαδικασίες, και έτσι θα μειωθεί εν μέρει το κόστος κοινοποίησης. Επιπλέον, οι διεθνείς επιχειρήσεις έχουν ήδη εφαρμόσει συστήματα κοινοποίησης για τις δικές τους ομαδικές τυποποιήσεις πλαισίου (τύποι προϊόντων).

4.5 Στην περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορούμε να αναμένουμε τεράστια αύξηση του κόστους όσον αφορά τις ορθές πρακτικές παρασκευής, την εκτίμηση της ασφάλειας και την προετοιμασία του φακέλου πληροφοριών προϊόντος, καθώς και όλες τις απαραίτητες δοκιμές.

Μόνον όσον αφορά την έρευνα, τον φάκελο προϊόντος και την εκτίμηση της ασφάλειας το κόστος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι πιθανόν να αυξηθεί ακόμη και κατά 100 % για κάθε νέο προϊόν που τοποθετείται στην αγορά. Αυτό θα αυξήσει σε τεράστιο βαθμό το κόστος παραγωγής στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η κατάσταση αυτή θα επηρεάσει την τιμή λιανικής πώλησης των προϊόντων και κατά συνέπεια θα έχει αντίκτυπο στα συμφέροντα των καταναλωτών.

Θα πρέπει κανείς να έχει υπόψη του ότι, στην περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι σειρές προϊόντων παρασκευάζονται σε πολύ μικρότερο όγκο σε σύγκριση με τις μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις οι οποίες πωλούν μεγάλες ποσότητες προϊόντων. Ως αποτέλεσμα, οι δαπάνες για την έρευνα, τον φάκελο προϊόντος και την εκτίμηση ασφάλειας ανά προϊόν είναι πολύ υψηλότερες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ως εκ τούτου, η εκτίμηση του αντίκτυπου που προετοίμασε η Επιτροπή ενδεχομένως να είναι ανεπαρκής για τα κράτη μέλη, στα οποία δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όπως είναι η Ισπανία, η Ιταλία, η Πολωνία και η Βουλγαρία.

4.6 Κρίνεται σκόπιμο να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές δημοσιονομικές συνέπειες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, λόγω χάρη, μέσω της διασαφήνισης ότι ο φάκελος πληροφοριών προϊόντος και η εκτίμηση της ασφάλειας θα πρέπει να προετοιμάζονται σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις για τα προϊόντα που τοποθετούνται για πρώτη φορά στην αγορά. Κρίνεται αναγκαίο να επεκταθεί η μεταβατική περίοδος για την επικαιροποίηση των φακέλων πληροφοριών προϊόντων και την εκτίμηση της ασφάλειας για τα προϊόντα που διατίθενται ήδη στην αγορά.

4.6.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την περίοδο των 36 μηνών που καθορίζεται για την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την επικαιροποίηση των φακέλων πληροφοριών προϊόντων και την εκτίμηση της ασφάλειας των καλλυντικών προϊόντων που διατίθενται ήδη στην αγορά, η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί περαιτέρω μεταβατική περίοδος 24 μηνών μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

4.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την καθιέρωση δέσμης ορισμών. Αυτό θα διευκολύνει την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού και θα βοηθήσει την άρση νομικών ανασφαλειών και αντιφάσεων. Ωστόσο δεν προτείνεται κανένας νέος ορισμός της έννοιας «καλλυντικά προϊόντα». Η βιομηχανία καλλυντικών χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό καινοτομίας και κάθε χρόνο εισάγονται στην αγορά νέες ουσίες και κατηγορίες προϊόντων. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα όσον αφορά την ταξινόμηση των προϊόντων (καλλυντικά προϊόντα, φαρμακευτικά προϊόντα, κλπ.) και τα «οριακά προϊόντα». Είναι επομένως αναγκαίο να διενεργηθούν εκπαιδευτικές και ενημερωτικές εκστρατείες καθώς και να ενισχυθεί η εποπτεία της αγοράς σε αυτό τον τομέα.

4.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εισαγωγή της έννοιας του υπεύθυνου προσώπου. Ο καθορισμός υπεύθυνου προσώπου —το οποίο μπορεί να είναι ένας άλλος επιχειρηματίας και όχι ο παρασκευαστής— είναι χρήσιμη και συνεπής με τις υφιστάμενες πρακτικές της αγοράς, όπως είναι η υπεργολαβία και η ιδιωτική επισημάνση. Οι διατάξεις όσον αφορά το υπεύθυνο πρόσωπο θεσπίζουν την ευθύνη του σε περιπτώσεις όπου διατίθενται στην αγορά προϊόντα τρίτων χωρών, π.χ. μέσω του διαδικτύου.

4.9 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ορισμού και άλλες έννοιες, ιδίως μάλιστα σε μια νομική πράξη όπως ο κανονισμός. Πρόκειται, ειδικότερα, για τις έννοιες: «άρωμα» και «δραστικό συστατικό».

4.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ηλεκτρονική κοινοποίηση των καλλυντικών προϊόντων και για την ομαδική τυποποίηση στα κέντρα δηλητηριάσεων. Αυτό θα ενοποιήσει βέβαια τις διοικητικές διαδικασίες στην αγορά της ΕΕ.

4.11 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την εισαγωγή των αρχών της «νέας προσέγγισης» στη νομοθεσία για τα καλλυντικά προϊόντα. Η εφαρμογή εναρμονισμένων προδιαγραφών οι οποίες θα μπορούν να εφαρμόζονται εκουσίως από τους παρασκευαστές και τις αρμόδιες αρχές θα καταστήσει δυνατή την ενοποίηση των εφαρμόζομενων μεθοδολογιών. Οι εναρμονισμένες προδιαγραφές αποτελούν ένα καλό παράδειγμα μέσω αυτορρύθμισης, τα οποία είναι αφενός χρήσιμα και, αφετέρου, χρησιμοποιούνται εκουσίως από τη βιομηχανία καλλυντικών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ διατηρεί επιφυλάξεις όσον αφορά την άκριτη εφαρμογή των αρχών της «νέας προσέγγισης». Τα θέματα σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών πρέπει να διέπονται από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις.

4.12 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναφορά στα εναρμονισμένα πρότυπα αναφορικά με τους ισχυρισμούς για τα προϊόντα. Εντούτοις, τα εναρμονισμένα πρότυπα θα πρέπει να εστιάζονται στις μεθόδους που εφαρμόζονται για την αποτελεσματική αξιολόγηση της ορθότητας των ισχυρισμών και όχι στους ίδιους τους ισχυρισμούς. Οι ισχυρισμοί σχετικά με τα αποτελέσματα των καλλυντικών μπορούν να αξιολογούνται βάσει αξιόπιστων και αναπαραγώγιμων μεθόδων. Επιπλέον, στα εναρμονισμένα πρότυπα θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος και η ευρύτητα του θέματος.

4.13 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την καθιέρωση ενός διαφοροποιημένου καθεστώτος που βασίζεται στην εκτίμηση του κινδύνου για τις ουσίες που ταξινομούνται ως καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή («ΚΜΤ») που αναφέρονται στην οδηγία 67/548/ΕΟΚ (άρθρο 12, παράγραφος 2). Η απαγόρευση της χρήσης παρόμοιων ουσιών πρέπει να διατηρηθεί. Παρόλα αυτά, το σημερινό σύστημα βασίζεται στην επικινδυνότητα (π.χ. εγγενείς ιδιότητες της ουσίας) και δεν λαμβάνονται υπόψη η δόση και οι οδοί έκθεσης. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυτόματη απαγόρευση της αιθανόλης (δηλαδή το οινόπνευμα), εάν ταξινομηθεί εκ νέου ως ΚΜΤ κατηγορίας 1 ή 2, μολονότι η χρήση της συγκεκριμένης ουσίας στα καλλυντικά προϊόντα είναι ασφαλή. Το σχέδιο κανονισμού προβλέπει ότι οι ουσίες της ομάδας ΚΜΤ κατηγορίας 1 και 2 μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως συστατικά στα καλλυντικά εφόσον πληρούν ταυτόχρονα τρεις όρους (άρθρο 12, παράγραφος 2). Πάντως, ένας από τους όρους αυτούς προϋποθέτει ότι η ουσία πρέπει να χρησιμοποιείται νόμιμα στα τρόφιμα και τα προϊόντα διατροφής. Όμως μπορεί σαφώς να υπάρξουν περιπτώσεις στις οποίες ουσίες που έχουν ταξινομηθεί ως ΚΜΤ κατηγορίας 1 ή 2 θεωρούνται ασφαλείς για χρήση στα καλλυντικά προϊόντα, ωστόσο δεν επιτρέπεται η χρήση τους στα τρόφιμα (π.χ. φορμαλδεΐδη, βορικό οξύ, κλπ.). Οι διατάξεις του σχεδίου αποκλείουν οποιαδήποτε χρήση παρόμοιων ουσιών στη βιομηχανία καλλυντικών.

4.14 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των μεταβατικών περιόδων για την προσαρμογή του φακέλου των προϊόντων και την εκτίμηση της ασφαλείας σε περίπτωση που τα προϊόντα έχουν ήδη τοποθετηθεί στην αγορά (άρθρο 34). Το σχέδιο δεν εξειδικεύει κατά πόσον η

μεταβατική περίοδος εφαρμόζεται στα προϊόντα που τοποθετούνται στην αγορά ή και στα προϊόντα που διατίθενται ήδη στην αγορά. Ο καθορισμός της ίδιας μεταβατικής περιόδου (36 μήνες) για όλα τα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διατίθενται ήδη στην αγορά, πιθανόν να οδηγήσει σε μια κατάσταση κατά την οποία τα προϊόντα που έχουν να τοποθετηθεί νόμιμα στην αγορά θα πρέπει να αποσυρθούν λόγω έλλειψης επικαιροποιημένης επισήμανσης ή επικαιροποίησης των φακέλων πληροφοριών προϊόντος. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την μεταβατική περίοδο των 36 μηνών που ορίζεται πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την επικαιροποίηση των φακέλων πληροφοριών προϊόντων και την εκτίμηση της ασφαλείας των καλλυντικών προϊόντων που διατίθενται ήδη στην αγορά, η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί περαιτέρω μεταβατική περίοδος 24 μηνών μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού.

Στο έγγραφο SEC(2008) 117 στο οποίο περιλαμβάνεται έκθεση εκτίμησης αντικτύπου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει: «Όλες οι υπάρχουσες στατιστικές δείχνουν ότι ο αριθμός των παρενεργειών από τα καλλυντικά προϊόντα είναι πολύ χαμηλός (...). Επιπλέον, από τότε που η οδηγία για τα καλλυντικά τέθηκε σε ισχύ η βιομηχανία καλλυντικών δεν αντιμετώπισε μείζονα κρίση ασφαλείας, εκτός π.χ. από τον τομέα των τροφίμων».

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ορισμένες διατάξεις που περιέχονται στην πρόταση της Επιτροπής θα είναι δύσκολο να πληρωθούν. Μεταξύ των σημαντικότερων είναι το πεδίο εφαρμογής των στοιχείων που απαιτούνται για τους φακέλους πληροφοριών προϊόντος και για την εκτίμηση της ασφαλείας (άρθρο 7 και παράρτημα Ι).

5.2 Στο άρθρο 7, η εκτίμηση της ασφαλείας του καλλυντικού προϊόντος πρέπει να διενεργείται από ανεξάρτητο τρίτο μέρος, δηλαδή, εκτός της επιχείρησης.

5.3 Στο άρθρο 7, παράγραφος 3, ο όρος: «μη κλινικές μελέτες ασφαλείας» είναι ασαφής. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, ο όρος αυτός ερμηνεύεται διαφορετικά από τα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ. Σύμφωνα με την ερμηνεία που εφαρμόζουν οι αρμόδιες αρχές της Πολωνίας, κλινικές δοκιμές είναι οι δοκιμές που αφορούν φαρμακευτικά προϊόντα. Ερευνητικές μελέτες σε εθελοντές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των καλλυντικών προϊόντων (δερματολογικές δοκιμές, δοκιμές συμβατότητας, δοκιμές με όργανα) δεν μπορούν συνεπώς να θεωρηθούν ως κλινικές δοκιμές. Πάντως, ούτε μπορούν να θεωρηθούν ως μη κλινικές μελέτες κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3 του σχεδίου κανονισμού. Σύμφωνα με την οδηγία 2004/10/ΕΚ, οι διατάξεις ορθής εργαστηριακής πρακτικής δεν εφαρμόζονται στις δοκιμές σε ανθρώπους.

5.4 Επιπλέον, η απαίτηση όλες οι τοξικολογικές δοκιμές και οι απαραίτητες αναλύσεις για την εκτίμηση της ασφαλείας να πραγματοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της ορθής εργαστηριακής πρακτικής εμποδίζει τη χρήση των περισσότερων δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των τοξικολογικών βάσεων δεδομένων και των επιστημονικών δημοσιεύσεων, οι οποίες αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφόρησης. Ακόμη και στις πρόσφατες επιστημονικές δημοσιεύσεις, σπανίως απαντάται δήλωση συμμόρφωσης (ή μη συμμόρφωσης) με την αρχή της ορθής εργαστηριακής πρακτικής από τα εργαστήρια που πραγματοποίησαν τις σχετικές δοκιμές.

5.5 Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 4 του παραρτήματος I όσον αφορά την εκτίμηση καθαρότητας και σταθερότητας του υλικού συσκευασίας, την εκτίμηση των επιδράσεων μεταξύ των συστατικών και την εκτίμηση της επιρροής σχετικά με τη σταθερότητα του προϊόντος όσον αφορά την ασφάλεια του, διευκρίνιση για το χρονικό διάστημα μετά το άνοιγμα πιθανόν να είναι δύσκολο να πληρωθούν διότι δεν υπάρχει κοινή και αναγνωρισμένη μεθοδολογία, π.χ. με τη μορφή διεθνών και ευρωπαϊκών προδιαγραφών ή επιστημονικών δημοσιεύσεων. Επιπλέον, τα στοιχεία αυτά δεν είναι άμεσα διαθέσιμα.

5.5.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το περιεχόμενο του παραρτήματος I (Έκθεση ασφάλειας καλλυντικού προϊόντος) όσον αφορά τις ελάχιστες απαιτήσεις για τα στοιχεία που πρέπει να συλλεχθούν και τις δοκιμές που πρέπει να διενεργηθούν κατά την προετοιμασία ενός φακέλου προϊόντος. Αυτό θα βελτιώσει την ποιότητα του φακέλου προϊόντος, θα διευκολύνει την εποπτεία της αγοράς και, συνεπώς, θα συμβάλει στη ενίσχυση της ασφάλειας των καταναλωτών.

5.6 Η τιμή του NOAEL (επίπεδο μη παρατηρούμενης παρενέργειας — No Observed Adverse Effect Level) η οποία είναι απαραίτητη για τον υπολογισμό του περιθωρίου ασφαλείας (MoS — margin of safety) δεν είναι διαθέσιμη για πολλές ουσίες. Η υποχρέωση να προσδιοριστεί η τιμή του NOAEL θα έχει ως αποτέλεσμα δοκιμές σε ζώα οι οποίες παραβιάζουν την πολιτική της ΕΕ υπέρ της προώθησης εναλλακτικών μεθόδων. Επιπλέον, αυτό αποτελεί παράβαση των διατάξεων του άρθρου 14 (δοκιμές σε ζώα).

5.6.1 Στη νέα νομοθεσία θα πρέπει επομένως να αποσαφηνίζεται με ακρίβεια, ποιούς ελέγχους οφείλουν να πραγματοποιούν οι κατασκευαστές στις ουσίες που θα χρησιμοποιηθούν σε καλλυντικά προϊόντα, προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν κίνδυνοι για την υγεία των καταναλωτών.

5.7 Η ΕΟΚΕ δεν δέχεται ο κατάλογος των συστατικών να μπορεί να αναγράφεται μόνο στη συσκευασία (άρθρο 15, στοιχείο ζ)).

Πρέπει, υποχρεωτικά, να αναγράφεται στον άμεσο περιέκτη του προϊόντος.

5.8 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι στα καλλυντικά προϊόντα πρέπει να αναγράφονται ειδικές προειδοποιήσεις σχετικά με τη χρήση τους από παιδιά και να προσδιορίζεται με τρόπο σαφή και ιδιαίτερα ευανάγνωστο η ελάχιστη ηλικία, καθώς και εάν πρέπει να φυλάσσονται μακριά από τα παιδιά.

5.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι ο κανονισμός θα πρέπει να θεσπίζει σαφώς ότι, στην περίπτωση της εξ αποστάσεως πώλησης καλλυντικών προϊόντων, οι ίδιες πληροφορίες που πρέπει να αναγράφονται στην επισήμανση και στη συσκευασία των προϊόντων όταν αυτά πωλούνται στα καταστήματα, θα πρέπει ομοίως να παρουσιάζονται σαφώς στις προτάσεις των εξ αποστάσεως πωλήσεων.

5.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άσκηση μεγαλύτερων πιέσεων για διοικητική συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών, καθώς και για την εφαρμογή ορθών διοικητικών πρακτικών.

5.11 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευθυγράμμιση των πρώην παραρτημάτων που περιλαμβάνουν καταλόγους απαγορευμένων και επιτρεπόμενων με περιορισμούς ουσιών για χρήση στα καλλυντικά προϊόντα, με την προσθήκη των αριθμών CAS και EINECS και την ονομασία INCI καθώς και την καθιέρωση καταλόγου απογραφής συστατικών των καλλυντικών σε ηλεκτρονική μορφή.

5.12 Η απόσυρση του πρώην παραρτήματος I της οδηγίας 76/768/ΕΟΚ κρίνεται σκόπιμη. Η διάκριση σε κατηγορίες στον προηγούμενο κατάλογο ήταν μάλλον αυθαίρετη και υπήρχαν πολυάριθμες επαναλήψεις, όπως π.χ.: «πούδρες για το μακιγιάζ» και «προϊόντα για το μακιγιάζ και την αφαίρεση του». Επιπλέον ο πρώην κατάλογος είναι ήδη απηρχαιωμένος· υπάρχουν νέες κατηγορίες προϊόντων στην αγορά, όπως τα αυτοκόλλητα κατά της κυτταρίτιδας και τα χαρτομάντηλα καθαρισμού και ντεμακιγιάζ με δραστικές ουσίες.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/ΕΚ και της οδηγίας 2001/83/ΕΚ σχετικά με τις τροποποιήσεις των όρων της άδειας κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων»

COM(2008) 123 τελικό — 2008/0045 (COD)

(2009/C 27/08)

Στις 3 Απριλίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/ΕΚ και της οδηγίας 2001/83/ΕΚ σχετικά με τις τροποποιήσεις των όρων της άδειας κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. CEDRONE.

Κατά τη 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 127 ψήφους υπέρ και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας, έγγρ. COM(2008) 123 τελικό, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/ΕΚ και της οδηγίας 2001/83/ΕΚ διότι αναγνωρίζει ότι οι προτεινόμενες τροποποιήσεις εγγυώνται την εναρμόνιση των κανόνων για όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα ανεξαρτήτως της διαδικασίας που χρησιμοποιείται για τη χορήγηση άδειας ενόψει της διάθεσής τους στην αγορά.

1.2 Η εφαρμογή των ίδιων κριτηρίων για όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα καθιστά δυνατή, εκτός από τη διασφάλιση ίδιων κριτηρίων από πλευράς ποιότητας, ασφάλειας και αποτελεσματικότητας, τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της δημόσιας υγείας και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ενώ συγχρόνως απαλλάσσει τις επιχειρήσεις από περιττό διοικητικό και οικονομικό φόρτο.

1.3 Η ΕΟΚΕ πάντοτε υποστηρίζει και εξακολουθεί να υποστηρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για τη βελτίωση της ασφάλειας των φαρμακευτικών προϊόντων, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προστασία της υγείας των ανθρώπων και των ζώων.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επομένως να εξουσιοδοτηθεί η Επιτροπή να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2003 στις τροποποιήσεις που έπονται της χορήγησης άδειας, ανεξαρτήτως της χρησιμοποιούμενης διαδικασίας, με στόχο να αποφευχθεί η πιθανή παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των φαρμακευτικών προϊόντων, αλλά υπογραμμίζει συγχρόνως τη σημασία των μελλοντικών μέτρων που θα πρέπει να λάβει η Επιτροπή.

1.5 Η ΕΟΚΕ δράττεται και αυτής της ευκαιρίας προκειμένου να εκφράσει σθεναρά την πεποίθησή της ότι η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς απαιτείται να επιταχυνθεί περαιτέρω στους τομείς στους οποίους είτε δεν έχει ακόμη επιτευχθεί είτε έχει επιτευχθεί μόνον εν μέρει.

2. Πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1 Τον Νοέμβριο του 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόεβη σε ευρεία μεταρρύθμιση των κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα των

φαρμακευτικών προϊόντων με τη δημοσίευση δύο εγγράφων τα οποία περιλαμβάνουν συγκεκριμένες νομοθετικές διατάξεις: της οδηγίας 2001/82/ΕΚ περί κοινοτικού κώδικος για τα κτηνιατρικά φάρμακα και της οδηγίας 2001/83/ΕΚ περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για χρήση από τον άνθρωπο ⁽¹⁾.

2.2 Οι προαναφερθείσες νομοθετικές διατάξεις αποτέλεσαν συνέχεια μίας ριζικής μεταρρύθμισης που ξεκίνησε το 1993 με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Αξιολόγηση των Φαρμακευτικών Προϊόντων (ΕΜΕΑ) που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση, βάσει των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2309/93, και με τη θέση σε εφαρμογή νέων διαδικασιών χορήγησης άδειας για τη διάθεση στην αγορά φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων ⁽²⁾.

2.3 Ο εν λόγω κανονισμός, σύμφωνα με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, προέβλεπε —από 1ης Ιανουαρίου 1995— δύο διαδικασίες χορήγησης άδειας για τη διάθεση στην αγορά όλων των φαρμακευτικών προϊόντων:

- α) την καθιέρωση μίας «κεντρικής» διαδικασίας χορήγησης άδειας, με ισχύ σε ολόκληρη την κοινοτική επικράτεια, παρεχόμενης από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Αξιολόγηση των Φαρμακευτικών Προϊόντων· αυτή η άδεια κυκλοφορίας έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για τα φαρμακευτικά προϊόντα βιοτεχνολογίας και προαιρετικό χαρακτήρα για τα φαρμακευτικά προϊόντα που περιέχουν νέες δραστικές ουσίες·
- β) τη διατήρηση μίας εθνικής διαδικασίας χορήγησης άδειας, επονομαζόμενης «αποκεντρωμένης» διαδικασίας, σύμφωνα με την οποία η άδεια κυκλοφορίας διατίθεται από μία εθνική αρχή. Η διαδικασία αυτή παρέχει επίσης τη δυνατότητα εφαρμογής συγκεκριμένων κανόνων «αμοιβαίας αναγνώρισης» για την ενδεχόμενη διάθεση στην αγορά άλλων κοινοτικών χωρών φαρμακευτικών προϊόντων τα οποία έχουν λάβει άδεια κυκλοφορίας σε ένα επιμέρους κράτος μέλος.

2.4 Οι προαναφερθείσες διαδικασίες χορήγησης άδειας για τη διάθεση στην αγορά αποσκοπούσαν στην ορθή αξιολόγηση της σχέσης «κινδύνου/οφέλους» και στη διαμόρφωση υψηλών κριτηρίων ποιότητας, ασφάλειας και αποτελεσματικότητας, με συγκεκριμένο στόχο τη διαφύλαξη της υγείας των ευρωπαίων πολιτών και των ζώων.

⁽¹⁾ ΕΕ L 311 της 28.11.2001.

⁽²⁾ ΕΕ L 214 της 27.8.1993.

2.5 Η ενίσχυση αυτών των επιβεβλημένων εγγυήσεων αντικατοπτρίζεται στις οδηγίες 2001/82/EK και 2001/83/EK, οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένες διατάξεις για τη φαρμακοεπαγρύπνηση, προκειμένου να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας με την αύξηση της συχνότητας των ελέγχων, καθώς και με την περαιτέρω ενίσχυση και τον επακριβέστερο προσδιορισμό των κριτηρίων κοινοποίησης των ανεπιθύμητων ενεργειών.

2.6 Κατά τη διάρκεια των περιοδικών ελέγχων σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος χορήγησης άδειας στα φαρμακευτικά προϊόντα, η Επιτροπή εντόπισε προβλήματα όσον αφορά τις αλλαγές που θα μπορούσαν να επέλθουν έπειτα από τη χορήγηση των αδειών κυκλοφορίας που εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες αντιστοιχούν σε ποσοστό υψηλότερο του 80 % επί του συνόλου των αδειών κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων.

2.7 Οι εν λόγω αλλαγές, οι οποίες είναι μεταγενέστερες των εθνικών αδειών κυκλοφορίας, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1084/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1085/2003 που αφορούν ωστόσο αποκλειστικά πτυχές, όπως η διαδικασία παραγωγής, η συσκευασία των φαρμάκων ή τα στοιχεία του κατόχου των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά δεν καλύπτουν ουσιώδεις πτυχές όπως, παραδείγματος χάρι, η εισαγωγή νέων θεραπευτικών ενδείξεων ή οι αλλαγές του τρόπου χορήγησης ενός φαρμάκου.

2.8 Τα ανωτέρω έχουν ως αποτέλεσμα να διαφέρουν σε ορισμένες περιπτώσεις οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στα επιμέρους κράτη μέλη έπειτα από τη χορήγηση άδειας, γεγονός το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικούς κανόνες και ταξινομήσεις για το ίδιο προϊόν. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να επιφέρει ανομοιογένεια ως προς το επίπεδο προστασίας της υγείας λόγω διαφορετικής θεραπευτικής ταξινόμησης ή διαφορετικής χρήσης του ίδιου προϊόντος και επιπλέον να αποτελέσει εμπόδιο, ενίοτε τεχνητό, στην προβλεπόμενη ελεύθερη κυκλοφορία των φαρμακευτικών προϊόντων εντός της ΕΕ.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Προκειμένου να αποφευχθεί η εφαρμογή διαφορετικών όρων για το ίδιο φάρμακο, η Επιτροπή αποφάσισε να προτείνει την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/EK και της οδηγίας 2001/83/EK ζητώντας τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2003 —ο οποίος επί του παρόντος καλύπτει μόνον τα φάρμακα που εμπίπτουν στο πλαίσιο της «κεντρικής» διαδικασίας χορήγησης άδειας— σε όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα ανεξαρτήτως της διαδικασίας βάσει της οποίας αυτά έχουν εγκριθεί.

3.2 Η υπό εξέταση πρόταση αποτελεί τμήμα των πρωτοβουλιών απλούστευσης που προβλέπονται στο παράρτημα 2 του νομοθετικού προγράμματος και του προγράμματος εργασίας της Επιτροπής για το 2008 και προβλέπει μόνο μία νομοθετική παρέμβαση για την προσαρμογή ορισμένων άρθρων της οδηγίας 2001/82/EK και της οδηγίας 2001/83/EK στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2003, ο οποίος κατ' αυτόν τον τρόπο θα καλύπτει πλέον όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα.

3.3 Η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης θα επέφερε περιττό διοικητικό και οικονομικό φόρτο για τις επιχειρήσεις που

επιθυμούν να διαθέσουν τα προϊόντα τους στην αγορά πολλών χωρών της ΕΕ. Οι επιχειρήσεις αυτές βρίσκονται αντιμέτωπες με τις διαφορετικές νομοθεσίες των επιμέρους κρατών μελών και με διαφορετικές επιβαλλόμενες διοικητικές πρακτικές που μπορούν να αποτελέσουν εκ των πραγμάτων ένα τεχνητό εμπόδιο στην εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας.

3.4 Η πρόταση έχει αμιγώς νομικό χαρακτήρα και προβλέπει την τροποποίηση της νομικής βάσης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2003 προκειμένου να εξουσιοδοτηθεί η Επιτροπή να τροποποιήσει το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, με στόχο να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εναρμόνιση των κανόνων χορήγησης άδειας κυκλοφορίας.

3.5 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η εν λόγω νομοθετική παρέμβαση περί τροποποίησης αποτέλεσε αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, καθώς και ότι η οδός της νομικής τροποποίησης —η οποία προτάθηκε μεταξύ διαφόρων επιλογών— αποδείχθηκε ότι ήταν η καταλληλότερη για την επίτευξη εναρμονισμένων κανόνων κατά το στάδιο που έπεται της χορήγησης άδειας κυκλοφορίας, εκ παραλλήλου με υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και νομικής συνέπειας.

3.6 Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις για μία σειρά άρθρων βασίζονται στο άρθρο 95 της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει τη χρήση της διαδικασίας συναπόφασης και είναι σύμφωνο με την αρχή της επικουρικότητας και την αρχή της αναλογικότητας.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/82/EK και της οδηγίας 2001/83/EK διότι αναγνωρίζει ότι οι εν λόγω τροποποιήσεις, οι οποίες εγγυώνται την εναρμόνιση των κανόνων για όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα, καθιστούν δυνατή τόσο τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της δημόσιας υγείας όσο και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, απαλλάσσοντας συγχρόνως τις επιχειρήσεις από περιττό διοικητικό και οικονομικό φόρτο.

4.2 Όπως και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με αυτό το θέμα, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει —και μάλιστα ενθαρρύνει— τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για τη βελτίωση της ασφάλειας των φαρμακευτικών προϊόντων, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προστασία της υγείας των ανθρώπων και των ζώων.

4.3 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ τάσσεται επομένως υπέρ της εναρμόνισης, μέσω μιας απλής νομοθετικής τροποποίησης, των κανόνων που ρυθμίζουν όλα τα φαρμακευτικά προϊόντα —ακόμη και σε περίπτωση που η άδεια κυκλοφορίας τους έχει χορηγηθεί βάσει διαφορετικών διαδικασιών— εξαλείφοντας συγχρόνως τυχόν μεταγενέστερα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω προϊόντων.

4.4 Η ΕΟΚΕ, παρότι επικροτεί την τροποποίηση της νομικής βάσης, αναμένει την υπό εκπόνηση νομοθετική πρόταση διότι θεωρεί ότι η πρόταση αυτή έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία για το μέλλον του φαρμακευτικού κλάδου.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα απλά δοχεία πίεσης» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2008) 202 τελικό — 2008/0076 (COD)

(2009/C 27/09)

Στις 26 Μαΐου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα απλά δοχεία πίεσης» (Κωδικοποιημένη έκδοση).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά τη 446η σύνοδο της ολομελείας της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), αποφάσισε, με 142 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς σιδηροδρομικό δίκτυο εμπορευματικής προτεραιότητας»

COM(2007) 608 τελικό

(2009/C 27/10)

Στις 18 Οκτωβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Προς σιδηροδρομικό δίκτυο εμπορευματικής προτεραιότητας».

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του **κ. BUFFETAUT**.

Κατά την 446η σύνοδο ολομελείας της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 111 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η Επιτροπή όσον αφορά την κατάσταση των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θεωρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής οδεύουν μεν προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά παραμένουν άτολμες σε σχέση με την πρόκληση που τίθεται προς αντιμετώπιση.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για τη βελτίωση της κατάστασης απαιτείται:

- η παροχή μιας υπηρεσίας εφοδιαστικής αντί μιας απλής υπηρεσίας μεταφορών
- η μείωση του κόστους με στόχο τον καθορισμό ανταγωνιστικών τιμών

- η βελτίωση της αξιοπιστίας της παρεχόμενης υπηρεσίας
- η εύλογη μείωση της διάρκειας της διαδρομής «απ' άκρη σ' άκρη»
- η εισαγωγή ευελιξίας όσον αφορά την προσφορά και η ανάπτυξη ικανότητας άμεσης αντίδρασης σε περίπτωση δυσλειτουργίας.

1.3 Πραγματική υπηρεσία εφοδιαστικής

Η βασική ιδέα συνίσταται στο να απλοποιηθεί για τους πελάτες ό,τι είναι εκ φύσεως πολυσύνθετο στον σιδηροδρομικό τομέα. Αυτό προϋποθέτει πραγματική αξιολόγηση των αναγκών της πελατείας, σαφή και αξιόπιστη ενημέρωση, ανάπτυξη της προσφοράς ιδιωτικών φορταμαξιών, παροχή υπηρεσιών «απ' άκρη σ' άκρη» οι οποίες να περιλαμβάνουν τη φόρτωση και την εκφόρτωση.

1.4 Μείωση του κόστους

1.4.1 Για την επίτευξη του στόχου αυτού, κρίνεται σκόπιμο να συνεχιστεί η εφαρμογή της διαλειτουργικότητας και η τεχνική εναρμόνιση στην Ευρώπη. Κατά το παρελθόν, κάθε δικτυο καθόριζε τους δικούς του κανόνες και τα δικά του συστήματα κανονιστικών διατάξεων και ασφαλείας. Πλέον απαιτείται να δοθεί προτεραιότητα στη σταδιακή σύγκλιση όλων των συστημάτων και στην ταχύτερη δυνατή εφαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος διαχείρισης της κυκλοφορίας (ERTMS — European Rail Traffic Management System).

1.4.2 Με την πραγματοποίηση των ενδεδειγμένων επενδύσεων, όπου αυτό είναι αντικειμενικά δυνατό, θα πρέπει σταδιακά να τροποποιηθούν τα χαρακτηριστικά της σιδηροδρομικής υποδομής από πλευράς περιτυπώματος, μήκους αμαξοστοιχίας, σιδηροδρομικών ραγών και κλίσεων, καθώς και φορτίου ανά άξονα, προκειμένου να προσαρμοστούν στις ανάγκες των εμπορευματικών μεταφορών, όπως συμβαίνει παραδείγματος χάρη στις Ηνωμένες Πολιτείες.

1.4.3 Η πραγματική ανάπτυξη του ανταγωνισμού και το μεγαλύτερο άνοιγμα της αγοράς θα επέβαλαν τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας, η οποία εγείρει με τη σειρά της το ζήτημα της κατάρτισης του προσωπικού των αμαξοστοιχιών. Είναι γεγονός ότι οι νεοεισερχόμενες στην εν λόγω αγορά επιχειρήσεις σιδηροδρόμων ενδέχεται πράγματι να αντιμετωπίσουν πρόβλημα έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού. Θεωρείται επομένως σκόπιμο να διαμορφωθεί ένας ενδεδειγμένος κύκλος κατάρτισης για την κάλυψη της συγκεκριμένης ζήτησης και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.

1.4.4 Ο επιμερισμός του κόστους στον οποίο προβαίνουν οι διαχειριστές υποδομής μεταξύ των διάφορων επιχειρήσεων σιδηροδρόμων χρήζει επανεξέτασης και συγχρόνως θα ήταν σκόπιμο να κατανεμηθούν καλύτερα οι εξωτερικές δαπάνες στους ανταγωνιστικούς τρόπους μεταφοράς για την εξασφάλιση συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού, χωρίς στρεβλώσεις.

1.4.5 Ενδείκνυται, επίσης, να μελετηθούν και να υποστηριχθούν πρωτοβουλίες, όπως η γραμμή «Betuwe», το έργο New Opera ή το FERRMED, με στόχο την άντληση διδαγμάτων από διάφορες εμπειρίες και ορθές πρακτικές.

1.5 Βελτίωση της αξιοπιστίας της παρεχόμενης υπηρεσίας

1.5.1 Η θέσπιση δεσμευτικών συμβατικών κανόνων για την αποζημίωση των πελατών σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας κακής ποιότητας θα αποτελούσε κίνητρο για τη βελτίωση της παρεχόμενης υπηρεσίας.

1.5.2 Θα πρέπει να γίνει μια προσπάθεια προς την κατεύθυνση της ποιότητας και της αξιοπιστίας των διάφορων μεμονωμένων συνιστωσών που καθιστούν δυνατή την παροχή της εκάστοτε υπηρεσίας και αφορούν εξίσου το τροχαίο υλικό και τη σηματοδότηση, τις σιδηροδρομικές γραμμές και τα συστήματα πληροφοριών.

1.5.3 Η βελτίωση της αξιοπιστίας προϋποθέτει, επίσης, απονομή κανονιστικών χρονοδιαδρόμων στις εμπορευματικές μεταφορές, αλλά και τον καθορισμό κανόνων για την παροχή προτεραιότητας στις εμπορευματικές μεταφορές σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την κυκλοφορία στους εν λόγω χρονοδιαδρόμους προς το καλώς εννοούμενο συμφέρον όλων των χρηστών. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να υπάρξει ευελιξία όσον αφορά τις περιόδους και τα ωράρια κυκλοφορίας.

1.6 Εύλογη μείωση της διάρκειας της διαδρομής «απ' άκρη σ' άκρη»

1.6.1 Ένα από τα παράπονα που κατά κανόνα διατυπώνονται σχετικά με τις σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές αφορά το μήκος και τη βραδύτητα των διαδρομών. Για τη διευθέτηση του ζητήματος αυτού θα ήταν σκόπιμη η διαμόρφωση χρονοδιαδρόμων με περιορισμένο αριθμό στάσεων (ή ακόμη και χωρίς καμία στάση) και ο σχεδιασμός τους κατά τρόπο ο οποίος να περιορίζει στο ελάχιστο το ενδεχόμενο διαφωνίας με άλλες αμαξοστοιχίες ως προς την κυκλοφορία, καθώς και η μεγαλύτερη δυνατή παροχή προτεραιότητας, στο πλαίσιο της λειτουργικής διαχείρισης, στις εμπορευματικές μεταφορές σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την κυκλοφορία. Θεωρείται επίσης ενδεδειγμένη η ανάπτυξη των νυχτερινών εμπορευματικών αμαξοστοιχιών μεγάλης ταχύτητας.

1.6.2 Θα ήταν συγχρόνως αναγκαία η πραγματοποίηση επενδύσεων για την προσαρμογή της υποδομής κατά τρόπο ώστε να καταστεί κατάλληλη για την ανάπτυξη υψηλότερων ταχυτήτων, έχοντας ωστόσο κατά νου ότι η αύξηση της ταχύτητας σε μια δεδομένη σιδηροδρομική γραμμή έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του επιτρεπόμενου φορτίου ανά άξονα. Παρότι η σημερινή χαμηλή ταχύτητα των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών χρήζει διόρθωσης, πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι η σημαντικότερη συνιστώσα είναι η σταθερή ταχύτητα των αμαξοστοιχιών. Μια μέτρια αλλά σταθερή ταχύτητα είναι προτιμότερη από το φαινόμενο των συνεχών στάσεων και επανεκκινήσεων που οδηγούν τελικά σε συσσώρευση των καθυστερήσεων.

1.7 Εισαγωγή ευελιξίας

1.7.1 Οι παραδοσιακές αρχές και μέθοδοι διαχείρισης της κυκλοφορίας που παραχωρούν συστηματικά προτεραιότητα στις επιβατικές αμαξοστοιχίες σε θεωρητικά προκαθορισμένους χρονοδιαδρόμους έχουν το εξής ακούσιο αλλά πραγματικό αποτέλεσμα: όταν μια εμπορευματική αμαξοστοιχία έχει μια μικρή καθυστέρηση κατά την αναχώρηση (παραδείγματος χάρη, περίπου δέκα λεπτά), αυτό προκαλεί σχεδόν πάντα μια μεγάλη καθυστέρηση κατά την άφιξη (από μερικές ώρες έως ακόμη και μια ολόκληρη ημέρα).

1.7.2 Χάρη στη ανάπτυξη της τεχνολογίας στο μεσοπρόθεσμο/μακροπρόθεσμο διάστημα, θα καταστεί δυνατή η απρόσκοπτη κίνηση των εμπορευματικών αμαξοστοιχιών σε πραγματικό χρόνο, χωρίς να τίθεται ως μοναδικό σημείο αναφοράς ένας θεωρητικά προκαθορισμένος χρονοδιάδρομος. Με την εφαρμογή του «συστήματος επακολουθήσης αμαξοστοιχιών» που περιλαμβάνεται στο τελευταίο στάδιο του συστήματος ERTMS θα ήταν δυνατή η κυκλοφορία περισσότερων αμαξοστοιχιών στην ίδια σιδηροδρομική υποδομή, αφενός, και η καλύτερη αντιμετώπιση των περιπτώσεων διαταραχής της κυκλοφορίας, αφετέρου. Για αυτό το λόγο, όλα τα κράτη μέλη απαιτείται να επενδύσουν στο σύστημα ERTMS προκειμένου να επιτύχουν το συντομότερο δυνατό την ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας και τη συνέχιση της εκμετάλλευσης των διαφόρων εθνικών δικτύων.

1.7.3 Γεγονός παραμένει ότι απαιτούνται επενδύσεις τόσο για την ανάπτυξη μεταφορικής ικανότητας στα σημεία όπου παρατηρείται κυκλοφοριακή συμφόρηση όσο και για τις αποβάθρες φόρτωσης/εκφόρτωσης που επιτρέπουν τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων μεταφορών.

1.7.4 Το ζήτημα των σταθμών διαλογής και φόρτωσης και εκφόρτωσης είναι μεν σημαντικό, αλλά παραμένει συγχρόνως αναπόσπαστο κομμάτι του ζητήματος των δευτερευόντων δικτύων που τροφοδοτούν τις περιφέρειες για να καταστούν πραγματικά ανταγωνιστικές, οι σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα παράδοσης του φορτίου όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους πελάτες.

1.8 Ένα δίκτυο αφιερωμένο στις εμπορευματικές μεταφορές

1.8.1 Παρότι δεν είναι ιδιαίτερα ρεαλιστικό να προταθεί επί του παρόντος η δημιουργία ενός διευρωπαϊκού δικτύου αφιερωμένου στις εμπορευματικές μεταφορές, δεν χωρεί η παραμικρή αμφιβολία ότι ένα ξεχωριστό δίκτυο θα αποτελούσε τον καλύτερο τρόπο για την προώθηση των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, καθιστώντας τις πιο αξιόπιστες και χρονικά ακριβείς, καθώς και οικονομικά προσιτότερες και ταχύτερες. Η επιλογή των διαδρόμων εμπορευματικού προσανατολισμού είναι υπό τις παρούσες συνθήκες η πιο ρεαλιστική, αλλά ελλείπει μεγάλων διηπειρωτικών δικτύων εμπορευματικού προσανατολισμού, μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο να συμπεριληφθούν στους διαδρόμους εμπορευματικού προσανατολισμού ορισμένα τμήματα γραμμών ειδικά αφιερωμένα στις εμπορευματικές μεταφορές, με στόχο τη σύνδεση εξαιρετικά δραστήριων οικονομικών κέντρων, όπως καταδεικνύει η επιτυχία της γραμμής «Betuwe» που συνδέει τον λιμένα του Ρότερνταμ με τη Γερμανία. Όλα τα κράτη μέλη επιβάλλεται να αναλάβουν πραγματικά ενεργό δράση για την εφαρμογή των πολιτικών και των κανονιστικών διατάξεων που απαιτούνται για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των σιδηροδρόμων.

2. Η παρούσα κατάσταση

2.1 Μια ανησυχητική διαπίστωση

2.1.1 Οι εμπορευματικές μεταφορές σημείωσαν μεν αύξηση των επιδόσεων τους κατά 2,8 % ετησίως μεταξύ των ετών 1995 και 2005, αλλά το μερίδιο αγοράς των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών δεν έπαυσε να μειώνεται μέχρι να σταθεροποιηθεί από το 2005 και μετά γύρω στο 10 %, το χαμηλότερο επίπεδο του από το 1945.

2.1.2 Η Επιτροπή αποδίδει αυτές τις άσχημες επιδόσεις στην έλλειψη αξιοπιστίας, στην ανεπάρκεια μεταφορικής ικανότητας, στην αναποτελεσματικότητα της διαχείρισης των πληροφοριών, στη βραδύτητα και στην απουσία ευελιξίας. Εντούτοις, παρά τις εν λόγω δυσκολίες, υπάρχει δυνατότητα να προκύψουν νέες ευκαιρίες κατά την παρούσα οικονομική συγκυρία, η οποία χαρακτηρίζεται από την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών, την οδική συμφόρηση, την άνοδο των τιμών των καυσίμων, και από τη διαρκώς μεγαλύτερη μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος.

2.1.3 Στο παρελθόν, η Κοινότητα είχε επιδιώξει να προωθήσει τις σιδηροδρομικές μεταφορές βάσει των εξής τριών αξόνων πολιτικής:

- άνοιγμα της αγοράς σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, το οποίο συνοδεύτηκε από την αναδιάρθρωση των παλαιών επιχειρήσεων·
- ανάπτυξη της τεχνικής διαλειτουργικότητας και κοινών κανόνων ασφαλείας·
- προσδιορισμός του σιδηροδρομικού δικτύου στο γενικό πλαίσιο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

2.1.4 Δεν χωρεί η παραμικρή αμφιβολία ότι τα επιτευχθέντα αποτελέσματα είναι ανεπαρκή, κυρίως όσον αφορά τη διεθνή κυκλοφορία.

2.2 Μια εξελισσόμενη κοινή πολιτική μεταφορών

2.2.1 Η Λευκή Βίβλος για την ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το 2010 είχε ως φιλοδοξία τη μετατόπιση των μεταφορών από το οδικό προς το σιδηροδρομικό δίκτυο και προέβλεπε τη δημιουργία «πολυτροπικών διαδρόμων κυκλοφορίας με εμπορικό κατά πρότεραιότητα χαρακτήρα». Όπως είναι ήδη γνωστό, και επιδεικνύοντας ρεαλισμό, η αναθεώρηση της Λευκής Βίβλου το 2006 περιόρισε ελαφρώς τις φιλοδοξίες σχετικά με τη μετατόπιση

από το οδικό προς το σιδηροδρομικό δίκτυο και προώθησε την ιδέα της συντροπικότητας, τονίζοντας συγχρόνως την ανάγκη να ενθαρρυνθεί η σύσταση σιδηροδρομικού δικτύου εμπορευματικής προτεραιότητας.

2.2.2 Αυτή, ακριβώς, είναι η ιδέα που αναπτύσσεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, η οποία θέτει ως τριπλό στόχο τη βελτίωση της ταχύτητας, της αξιοπιστίας και της μεταφορικής ικανότητας για την κυκλοφορία σε ένα δίκτυο βασισμένο στα υφιστάμενα διευρωπαϊκά δίκτυα.

3. Οι προτάσεις της Επιτροπής

3.1 Η Επιτροπή υπενθυμίζει τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη αναληφθεί για την ενθάρρυνση, τη βελτίωση, ή την προώθηση των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών: ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας και της ενημέρωσης (Europtirails), κατασκευή έργων υποδομής (όπως η γραμμή «Betuwe»), δημιουργία συστημάτων διαδρόμων. Εντούτοις, οι εν λόγω πρωτοβουλίες αποδείχθηκαν ανεπαρκείς.

3.2 Όσον αφορά τη μορφή, εξετάζονται τρεις εναλλακτικές λύσεις: διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης, λήψη νέων μέτρων για τη δημιουργία δικτύου με εμπορευματικό προσανατολισμό και δρομολόγηση ειδικού προγράμματος που θα καταλήγει σε ευρωπαϊκό σιδηροδρομικό δίκτυο αποκλειστικά εμπορευματικό.

3.3 Πιστή στις επιταγές της αρχαίας φιλοσοφίας, η Επιτροπή θεωρεί ότι «in medio stat virtus» και απορρίπτει την πρώτη και την τρίτη εναλλακτική λύση, τη μια ως ελάχιστα φιλόδοξη και την άλλη ως ελάχιστα ρεαλιστική.

3.4 Οι προτεινόμενες δράσεις

3.4.1 Η Επιτροπή τάσσεται υπέρ της ανάπτυξης διεθνών διαδρόμων για την υλοποίηση ευρωπαϊκού δικτύου εμπορευματικού προσανατολισμού. Προτείνεται εν προκειμένω να δημιουργηθούν διάδρομοι εφοδιασμένοι με την κατάλληλη υποδομή, σε συνδυασμό με ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης και εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει την ενεργό ανάμειξη τόσο των κρατών μελών όσο και των διαχειριστών υποδομής.

3.4.2 Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προβλέπει σειρά νομοθετικών μέτρων, τα οποία εμπίπτουν στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της «πρώτης σιδηροδρομικής δέσμης» που έχει προγραμματιστεί για το 2008, καθώς και ορισμένα μέτρα για την παροχή κινήτρων και την εξασφάλιση πόρων χρηματοδότησης, οι οποίοι προτείνεται να αντληθούν από τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά πακέτα.

3.4.3 Η Επιτροπή προτείνει, κατά συνέπεια, να δοθεί ο νομικός ορισμός των διαδρόμων με εμπορευματικό προσανατολισμό, να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη και οι διαχειριστές υποδομής να δημιουργήσουν διεθνείς διαδρόμους εμπορευματικού προσανατολισμού και να αναζητηθούν οικονομικοί πόροι για τη χρηματοδότηση των διαδρόμων αυτών, αλλά στο πλαίσιο των ήδη υφισταμένων χρηματοδοτήσεων.

3.4.4 Μια από τις επικρίσεις που διατυπώνονται σχετικά με τις σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές αφορά την ελλιπή ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας και την απουσία ενημέρωσης των πελατών. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή επιθυμεί να εφαρμόσει μια γνήσια πολιτική ποιότητας και διαφάνειας και να προτείνει ένα νομοθετικό μέτρο για τη δημοσίευση δεικτών ποιότητας. Σκοπεύει, επίσης, να δημοσιεύσει έκθεση σχετικά με τα μέτρα που θα έχουν ληφθεί από τις επιχειρήσεις σιδηροδρόμων για τη βελτίωση της σιδηροδρομικής υπηρεσίας.

3.4.5 Ορισμένα τμήματα του δικτύου είναι κορεσμένα, κυρίως στο κεντρικό τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κατάσταση αυτή κινδυνεύει επιπλέον να επιδεινωθεί κατά τα επόμενα χρόνια και η αντιμετώπισή της προϋποθέτει, επομένως, συντονισμένες και εύστοχες επενδύσεις για τη βελτίωση της μεταφορικής ικανότητας των υποδομών από πλευράς μεγαλύτερου μήκους αμαξοστοιχίας, περιτυπώματος, φορτίου ανά άξονα και μέγιστης ταχύτητας. Η Επιτροπή συνιστά την κατάρτιση προγραμμάτων επενδύσεων από τους υπεύθυνους για τη διαχείριση των διαδρόμων, γεγονός το οποίο εγείρει το ζήτημα των επενδύσεων, οι οποίες θα ήταν σκόπιμο να εμπίπτουν στο πλαίσιο των υφισταμένων προγραμμάτων.

3.4.6 Το ζήτημα της απρόσκοπτης κίνησης και της αποτελεσματικότητας των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών θέτει με τη σειρά του το ζήτημα της απονομής χρονοδιαδρόμων για τις σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές. Επί του παρόντος, κάθε διαχειριστής υποδομής αποφασίζει σχετικά με την απονομή των χρονοδιαδρόμων βάσει των κανόνων που ισχύουν στο εκάστοτε κράτος μέλος. Η εναρμόνιση των κανόνων απονομής χρονοδιαδρόμων θεωρείται, επομένως, χρήσιμη για την επίτευξη αξιόπιστων και αποτελεσματικών χρονοδιαδρόμων.

3.4.7 Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει συμπληρωματικές νομοθετικές διατάξεις για την απονομή χρονοδιαδρόμων σε διεθνή κλίμακα και για την παροχή προτεραιότητας στις εμπορευματικές μεταφορές, ιδίως σε περίπτωση διαταραχής του δικτύου.

3.4.8 Όμως, οι εμπορευματικές μεταφορές χρειάζονται, επίσης, τερματικές εγκαταστάσεις και σταθμούς διαλογής· εντούτοις, στο παρελθόν και υπό την πίεση της τιμής της γης, υπήρξε τάση μάλλον για μείωση του αριθμού αυτών των σταθμών διαλογής και των τερματικών εγκαταστάσεων στις αστικές περιοχές.

3.4.9 Η εξέταση των προτάσεων της Επιτροπής καταδεικνύει σαφώς ότι για την επιτυχία των προτεινόμενων μέτρων απαιτούνται πρωτοβουλίες και κινητοποίηση εκ μέρους των κρατών μελών και των φορέων του σιδηροδρομικού κλάδου.

3.5 Γενικές παρατηρήσεις

3.5.1 Η περιγραφή στην οποία προβαίνει η Επιτροπή σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στον τομέα των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών δεν επιβάλλει τη διατύπωση ιδιαίτερων παρατηρήσεων, δεδομένου ότι απλώς επιβεβαιώνει όλα όσα ήταν ήδη γνωστά σχετικά με τις αδυναμίες του εν λόγω τομέα. Η ανατροπή της κατάστασης αυτής προϋποθέτει να καταβληθεί προσπάθεια για την κινητοποίηση τόσο των διαφόρων δημοσίων φορέων όσο και του κλάδου των επιχειρήσεων, όχι μόνον με την επίδειξη πολιτικής βούλησης και εμπορικού δυναμισμού, αλλά και με την παροχή χρηματοδότησης.

3.5.2 Εκεί βρίσκεται, ασφαλώς, και το αδύναμο σημείο. Η Επιτροπή προτείνει έναν ορισμένο αριθμό νομοθετικών μέτρων χωρίς, όμως, να προβλέπει την παραμικρή χορήγηση νέων πόρων χρηματοδότησης. Η νομική προσέγγιση είναι αναμφίβολα χρήσιμη, αλλά σαφώς ανεπαρκής. Οι πιστώσεις που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή του προτεινόμενου σχεδίου θα πρέπει να αναζητηθούν στο πλαίσιο των υφισταμένων προγραμμάτων, γεγονός το οποίο θα απαιτήσει λεπτές διευθετήσεις και θα δημιουργήσει μια κατάσταση αντίστοιχη προς το φαινόμενο των «συγκοινωνούντων δοχείων» που θα είναι δύσκολο να ρυθμιστεί.

3.5.3 Τέλος, η επιτυχία του σχεδίου προϋποθέτει την ευρεία αποδοχή του από τα κράτη μέλη και από τους διαχειριστές υποδομής, αλλά τα κράτη μέλη συχνά δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και ενδέχεται να έχουν άλλες προτεραιότητες στον σιδηροδρομικό τομέα και οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη διαχείριση της υποδομής, οι οποίες, ωστόσο, έχουν ωφεληθεί από το γεγονός ότι η δαπανηρή συντήρηση των δικτύων έχει διαχωριστεί από τη διαχείρισή τους, δεν βρίσκονται πάντοτε σε ανθηρή οικονομική κατάσταση.

3.6 Ειδικές παρατηρήσεις

3.6.1 Η δημιουργία διεθνών διαδρόμων με εμπορευματικό προσανατολισμό θα αποτελούσε, προφανώς, πρωταρχική προϋπόθεση για την ανάπτυξη των εμπορευματικών μεταφορών, αλλά είναι γνωστό τοις πάσι σε ποιο βαθμό οι εμπορευματικές μεταφορές έχουν έως τώρα θυσιαστεί προς όφελος της μεταφοράς επιβατών. Πρόκειται, συνεπώς, για ένα είδος πολιτιστικής επανάστασης που απαιτεί να γίνουν αποδεκτοί ορισμένοι αδιαφιλονίκητα δεσμευτικοί στόχοι από τα κράτη μέλη και να διατεθούν ίδιοι χρηματοδοτικοί πόροι, έχοντας πάντοτε κατά νου ότι για την κοινή γνώμη η παροχή προτεραιότητας στις επιβατικές αμαξοστοιχίες αποτελεί κεκτημένο που δεν μπορεί γενικώς να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Το ζητούμενο συνίσταται επομένως περισσότερο στη βέλτιστη διαχείριση των δικτύων και στη δημιουργία δικτύων με εμπορευματικό προσανατολισμό, χωρίς ωστόσο να μειωθεί η ποιότητα και η χρονική ακρίβεια της μεταφοράς επιβατών. Κατά τη δημιουργία διακρατικών διαδρόμων πρέπει να ληφθούν υπόψη το πλάτος των γραμμών και το υπάρχον τροχαίο υλικό των σιδηροδρομικών εταιρειών των νέων και των παλαιών κρατών μελών της ΕΕ, η κυκλοφορία των αγαθών που προέρχονται από υποψήφιες προς ένταξη και τρίτες χώρες, και ο ρωσικός θύλακας του Καλίνινγκραντ.

3.6.2 Τα ζητήματα της πληροφόρησης και της διαφάνειας είναι βεβαίως σημαντικά, αλλά είναι σαφές ότι οι πελάτες βασίζονται τις επιλογές τους πρωτίστως στα κριτήρια της τιμής, της αξιοπιστίας, της ταχύτητας μεταφοράς, της δυνατότητας εύκολης πρόσβασης στις τερματικές εγκαταστάσεις και της φόρτωσης και εκφόρτωσης. Επομένως, η καθοριστική συνιστώσα έγκειται στην ποιότητα της υπηρεσίας και αυτή εξαρτάται αφενός από τους μηχανισμούς οργάνωσης της σιδηροδρομικής κίνησης και αφετέρου από την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων.

3.6.3 Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, φαίνεται να τυγχάνει γενικής αποδοχής το γεγονός ότι αυτός ο τρόπος μεταφοράς προορίζεται ιδιαίτερα για ένα ορισμένο είδος εμπορευμάτων, κυρίως για τα εμπορεύματα βάρους άνω του ενός τόνου ή πολύ μεγάλης χωρητικότητας. Θεωρείται αναγκαίο να επιδιωχθεί η περαιτέρω διαφοροποίηση της πελατείας, ενδεχομένως με τη χρήση εμπορευματοκιβωτίων, η οποία θα καθιστούσε δυνατή τη διεύρυνση της αγοράς και τη μεγιστοποίηση της ανταγωνιστικότητας, σε μια συγκυρία χαρακτηριζόμενη από την άνοδο των τιμών των καυσίμων και την αυξανόμενη μέριμνα για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

3.6.4 Σχετικά με το ζήτημα των χρηματοδοτήσεων, η ανακοίνωση της Επιτροπής δημιουργεί μια εντύπωση αδυναμίας, στο μέτρο που δεν προβλέπεται καμία συγκεκριμένη χρηματοδότηση και που η προτεινόμενη λύση εδράζεται σε διευθετήσεις εντός των ορίων των υφισταμένων χρηματοδοτήσεων.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ανακοίνωση σχετικά με Ευρωπαϊκή Λιμενική Πολιτική»

COM(2007) 616 τελικό

(2009/C 27/11)

Στις 18 Οκτωβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ανακοίνωση σχετικά με Ευρωπαϊκή Λιμενική Πολιτική».

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2008 βάσει την εισηγητική έκθεση του κ. Simons.

Κατά την 446 σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 122 ψήφους υπέρ και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη νέα ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη λιμενική πολιτική, η οποία προτείνει κυρίως μέτρα «ήπιας νομοθεσίας». Επίσης, υποστηρίζει τη γενική επικέντρωση του ενδιαφέροντος στη δημιουργία ενός σταθερού επενδυτικού κλίματος, τη βιώσιμη ανάπτυξη των λιμένων, την επίτευξη ενός καλού κοινωνικού κλίματος σε αυτούς και τη συνεπή εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης.

1.2 Το ευρωπαϊκό λιμενικό σκηνικό αποκτά μεγαλύτερη ποικιλομορφία τόσο από την άποψη του αριθμού των λιμένων, όσο και του φάσματος των παρεχόμενων λειτουργιών και υπηρεσιών. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική θα πρέπει να στηρίζει αυτή τη διαδικασία που καθορίζεται από τις ανάγκες τις αγορές, εξασφαλίζοντας ότι όλοι οι ευρωπαϊκοί λιμένες μπορούν να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους.

1.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να αναπτύξει δίκτυο προσανατολισμένο στις σιδηροδρομικές μεταφορές και καλεί επείγοντως τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα, όχι εις βάρος της σιδηροδρομικής μεταφοράς επιβατών, στην υλοποίηση μείζονος σημασίας διασυνοριακών προγραμμάτων για την ανάπτυξη σιδηροδρομικών υποδομών που συνδέονται με λιμένες.

1.4 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία που ανέλαβε η Επιτροπή να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για την επίλυση των προβλημάτων ασάφειας που συνδέονται με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον στην ανάπτυξη των λιμένων και συνιστά τη δημοσίευσή τους πριν το τέλος του 2008.

1.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει περισσότερα μέτρα για να εξασφαλίσει την απλούστευση των διοικητικών διατυπώσεων στους λιμένες. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να παρουσιάσει έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Θαλάσσιων Μεταφορών Χωρίς Εμπόδια το 2008. Η Επιτροπή και, ιδιαιτέρως, τα κράτη μέλη πρέπει να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο σε ό,τι αφορά στον εκσυγχρονισμό των τελωνείων και να δώσουν στο θέμα αυτό υψηλότερη πολιτική προτεραιότητα.

1.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι η δημιουργία μια συγκρίσιμης κατάστασης μεταξύ λιμένων μπορεί να

προαχθεί με την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις και την διαφάνεια των λογαριασμών. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο οδηγός που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση σχετικά με τη χρήση συμβάσεων παραχώρησης και τις τεχνικοναυτιλιακές υπηρεσίες θεωρείται γενικά χρήσιμος και σαφής. Τέλος, η Επιτροπή πρέπει να αναλάβει περαιτέρω πρωτοβουλίες για να εξασφαλίσει τον αδέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των λιμένων της ΕΕ και των γειτονικών λιμένων που βρίσκονται σε τρίτες χώρες.

1.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την επιδίωξη της Επιτροπής να προάγει και να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των πόλεων και των λιμένων αυτών. Ιδιαίτερως, καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει για τη διενέργεια μιας κατάλληλης μελέτης με θέμα τον κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο των λιμένων.

1.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση της Επιτροπής να ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης προκειμένου να συστήσουν επιτροπή για έναν ευρωπαϊκό, τομεακό κοινωνικό διάλογο στους λιμένες.

2. Εισαγωγή

2.1 Την τελευταία δεκαετία, η ΕΟΚΕ συμμετείχε ενεργά στη συζήτηση για την ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική. Με δεδομένο τον ρόλο κλειδί που διαδραματίζουν οι θαλάσσιοι λιμένες για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, την ευημερία και τη συνοχή της ΕΕ, είναι σαφές ότι μια τέτοια κοινή πολιτική ενέχει μεγάλη πρόσθετη αξία.

2.2 Η ΕΟΚΕ εκπόνησε γνωμοδοτήσεις για την «Πράσινη Βίβλο σχετικά με τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές» COM(1997) 678 ⁽¹⁾ καθώς και για δύο νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το άνοιγμα της αγοράς υπηρεσιών σε ευρωπαϊκούς θαλάσσιους λιμένες ⁽²⁾. Την 26η Απριλίου 2007, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε περαιτέρω γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για μια κοινή ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική ⁽³⁾. Λαμβανομένου υπόψη του κλίματος αντιπαράθεσης που χαρακτήρισε τη συζήτηση της οδηγίας για τις λιμενικές υπηρεσίες, η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στα στοιχεία της ευρωπαϊκής πολιτικής για τους θαλάσσιους λιμένες, επί των οποίων οι ενδιαφερόμενοι φορείς του κλάδου θα μπορούσαν να συναινέσουν.

⁽¹⁾ ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών COM(2001) 35 τελικό, ΕΕ C 48 της 21.2.2001, σ. 122, και COM(2004) 654 τελικό, ΕΕ C 294 της 25.11.2005, σ. 25.

⁽³⁾ ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 57.

3. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με μία ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική

3.1 Στις 18 Οκτωβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωσή της σχετικά με μια ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική. Η ανακοίνωση αυτή είναι το αποτέλεσμα διαβουλεύσεων ετήσιας διάρκειας με τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίες συμπεριλάμβαναν δύο διασκέψεις και έξι θεματικές ημερίδες εργασίας. Η ανακοίνωση εμπίπτει στη στρατηγική της Επιτροπής για μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική και αποτελεί τμήμα του νέου προγράμματος εργασίας της για τις εμπορευματικές μεταφορές.

3.2 Ο στόχος της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για τους λιμένες είναι η προαγωγή των επιδόσεων του λιμενικού συστήματος της ΕΕ έτσι ώστε αυτό να είναι έτοιμο να καλύψει τις μελλοντικές ανάγκες της ΕΕ στο χώρο των μεταφορών. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προκλήσεις αυτές συμπεριλαμβάνουν τη ζήτηση για διεθνείς μεταφορές, την τεχνολογική πρόοδο, το ζήτημα των εκπομπών και της κλιματικής αλλαγής, το διάλογο μεταξύ λιμένων, πόλεων και ενδιαφερομένων πλευρών, καθώς και, τέλος, την τήρηση των κανόνων που ισχύουν σχετικά με τη διαφάνεια, τον ανταγωνισμό αλλά και γενικότερα την κοινοτική νομοθεσία.

3.3 Οι προτάσεις πολιτικής που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση συνίστανται γενικά σε ένα μείγμα ερμηνείας κανόνων της Συνθήκης και ενός σχεδίου δράσης με περαιτέρω μέτρα που κατά το μεγαλύτερο μέρος έχουν τη μορφή μη υποχρεωτικών κανόνων.

3.4 Οι προτάσεις αυτές έχουν ως εξής:

- Επιδόσεις των λιμένων και συνδέσεις με την ενδοχώρα.
- Επέκταση της δυναμικότητας με σεβασμό προς το περιβάλλον.
- Εκσυγχρονισμός.
- Ισότιμοι όροι ανταγωνισμού — Σαφήνεια για επενδυτές, φορείς εκμετάλλευσης και χρήστες.
- Καθιέρωση οργανωμένου διαλόγου μεταξύ των λιμένων και των πόλεων.
- Εργασία σε λιμένες.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής, επειδή αναγνωρίζει τη στρατηγική σημασία που έχουν οι θαλάσσιοι λιμένες για το εσωτερικό και το εξωτερικό εμπόριο της Ευρώπης, αλλά και επειδή συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας και της απασχόλησης.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προτείνει παρεμβατικά μέτρα, αλλά επικεντρώνεται, στο πλαίσιο των κανόνων της Συνθήκης για την ΕΕ, στη διαμόρφωση σταθερού επενδυτικού κλίματος, στην αειφόρο ανάπτυξη των λιμένων και στη δημιουργία καλής κοινωνικής ατμόσφαιρας στους λιμένες.

4.3 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί επίσης με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή χρησιμοποιεί, αφενός, πράξεις μη υποχρεωτικού χαρακτήρα/ενδοτικού δικαίου ως εναλλακτική λύση αντί της νομοθεσίας και, αφετέρου, μια προσέγγιση κατά περίπτωση.

4.4 Η ΕΟΚΕ έχει, εντούτοις, να διατυπώσει αρκετές ειδικές παρατηρήσεις και συστάσεις για τα διάφορα κεφάλαια της ανακοίνωσης της Επιτροπής.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Το ευρωπαϊκό πλαίσιο και οι προκλήσεις για το ευρωπαϊκό σύστημα λιμένων

5.1.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η κίνηση εμπορευματοκιβωτίων είναι σήμερα συγκεντρωμένη σε ολιγά-

ριθμους λιμένες της Βορειοδυτικής Ευρώπης. Πρέπει όμως να αναγνωριστεί ότι υπάρχει μια τάση προς τη συμμετοχή όλο και περισσότερων λιμένων στην ευρωπαϊκή αγορά εμπορευματοκιβωτίων αντί για τη διοχέτευση της κίνησης μέσω μερικών μόνο λιμένων. Οι λιμένες διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων που είχαν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη το 2006 ήταν κυρίως μικροί και μεσαίοι λιμένες, διασκορπισμένοι σε διάφορες λιμενικές περιοχές της Ευρώπης. Έτσι, εντείνεται διαρκώς ο ανταγωνισμός μεταξύ λιμενικών περιοχών που απέχουν πολύ ή μια από την άλλη (*). Η ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική μπορεί να υποστηρίξει την εξέλιξη αυτή μεριμνώντας ώστε οι ευρωπαϊκοί λιμένες να είναι σε θέση να αναπτύξουν πλήρως το δυναμικό τους κατά τρόπον βιώσιμο.

5.1.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, πέραν του καταλόγου των προκλήσεων που προσδιορίζει η Επιτροπή, τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και της ενοποίησης που χαρακτηρίζουν τον ευρωπαϊκό λιμενικό και ναυτιλιακό τομέα. Τα φαινόμενα αυτά είναι ιδιαίτερα εμφανή στην αγορά των μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων, αλλά εμφανίζονται και σε άλλες αγορές όπως τα οχηματαγωγά, οι μεταφορές γενικού φορτίου και οι μεταφορές φορτίων χύδην. Οι ευρωπαϊκοί θαλάσσιοι λιμένες συνεργάζονται με διεθνείς ναυτιλιακούς ομίλους, ενώ έχουν εμφανιστεί και μεγάλοι όμιλοι εκμετάλλευσης τερματικών σταθμών, οι οποίοι παρέχουν σήμερα υπηρεσίες σε διάφορους ευρωπαϊκούς λιμένες. Η πρόκληση για τις λιμενικές αρχές είναι πώς να εξασφαλίσουν τη δέσμευση αυτών των παγκόσμιων φορέων και τη συμμόρφωσή τους με τους αναπτυξιακούς στόχους του λιμένα σύμφωνα με τις σχετικές πολιτικές της Ευρώπης.

5.2 Επιδόσεις των λιμένων και συνδέσεις με την ενδοχώρα

5.2.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η πρώτη επιλογή για την αντιμετώπιση της αυξημένης ζήτησης για δυναμικότητα στους λιμένες πρέπει να είναι η βελτιστοποίηση της χρήσης των υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων και διαδρομών πρόσβασης. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, επίσης, ότι θα πρέπει να διενεργηθεί μια πλήρης κοινωνική ανάλυση κόστους-ωφελείας πριν προβλεφθεί η κατασκευή νέων υποδομών. Η ανάλυση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές, καθώς αυτές συνιστούν τους πυλώνες της στρατηγικής της Δισαβόνας.

5.2.2 Όπως εξηγήθηκε ανωτέρω, οι διεργασίες της αγοράς οδηγούν ήδη προς μία πιο διαφοροποιημένη αντίληψη για τους λιμένες της Ευρώπης. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί, αντίθετα, η αρχή «εκ των κάτω προς τα άνω», σύμφωνα με την οποία οι προτάσεις έργων θα υποδεικνύονται από τον φορέα διαχείρισης του λιμένα, από κοινού με τις περιφερειακές ή τις εθνικές αρχές εάν υπάρχει ανάγκη. Αυτό βεβαίως δεν αναιρεί το γεγονός ότι η ΕΕ θα εξακολουθήσει να τάσσει στόχους και να χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές.

(*) Σε μακροχρόνια βάση, το μέσο ευρωπαϊκό μερίδιο αγοράς εμπορευματοκιβωτίων σε λιμένες όπως του Αμβούργου και της Χάγης έπεσε από 61 % το 1975 σε 48 % το 2003, ενώ το μερίδιο αγοράς των λιμένων της Μεσογείου διπλασιάστηκε από 18 % το 1975 σε 36 % το 2003. Επιπλέον, το επίπεδο συγκέντρωσης λιμένων στην Ευρώπη για τη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων (όπως υπολογίζεται από το δείκτη Gini) μειώνεται σταθερά από το 1990, οδηγώντας έτσι σε μια άνοδο των σημείων εισόδου στην ευρωπαϊκή αγορά. Οι λιμένες εμπορευματοκιβωτίων με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη το 2006 (με σχετικούς όρους) ήταν κυρίως μεσαίοι και μικροί λιμένες σε διάφορες ευρωπαϊκές περιοχές (Αμστερνταμ, Sines, Rauma, Κωνσταντίνα, Kotka, Talin, Bremerhaven, Zeebrugge και Gdynia) — Πηγή: Institute of Transport and Maritime Management Antwerp (ITMMA)/University of Antwerp. Αυτό έρχεται σε μεγάλη αντίθεση με την κατάσταση στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου το επίπεδο συγκέντρωσης των λιμένων έχει αυξηθεί σημαντικά την ίδια περίοδο. Πηγή: Notteboom, T. (2007), Έκθεση σχετικά με την ευρωπαϊκή βιομηχανία θαλάσσιων λιμένων, η οποία χρησιμοποιεί δεδομένα που παρέχονται από την Eurostat και μεμονωμένους λιμένες).

5.2.3 Η Επιτροπή μπορεί, ωστόσο, να επωφεληθεί από την ενδιάμεση επανεξέταση του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΑ-Μ) το 2010, για να προσπαθήσει να εξαλείψει τα σημεία συμφόρησης στις συνδέσεις των λιμένων με την ενδοχώρα. Αυτό, εντούτοις, θα πρέπει να γίνει βάσει αντικειμενικών κριτηρίων.

5.2.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει επίσης την έκκλησή της στην Επιτροπή να εντείνει τις προσπάθειές της για την εξάλειψη των σημείων συμφόρησης που απομένουν στην ενδοχώρα μέσω των γενικών της προγραμμάτων για την πολιτική μεταφορών, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην εσωτερική ναυσιπλοΐα και τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Οι τελευταίες εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρό σημείο συμφόρησης που εμποδίζει τη βέλτιστη απόδοση των λιμένων και την ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα εφοδιαστικής. Σε σχέση με αυτό, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία που ανέλαβε η Επιτροπή να αναπτύξει δίκτυο προσανατολισμένο στις σιδηροδρομικές μεταφορές και καλεί επειγόντως τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα, όχι εις βάρος της σιδηροδρομικής μεταφοράς επιβατών, στην υλοποίηση μείζονος σημασίας διασυνοριακών προγραμμάτων για την ανάπτυξη σιδηροδρομικών υποδομών που συνδέονται με λιμένες.

5.3 Επέκταση της δυναμικότητας με σεβασμό προς το περιβάλλον

5.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί όλως ιδιαίτερος την πρωτοβουλία της Επιτροπής να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στα έργα ανάπτυξης των λιμένων. Αυτό θα αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα πρόόδου προς την άρση ορισμένων από τις ασάφειες της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας, όπως των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους και της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα. Δεδομένης της επείγουσας σημασίας αυτού του θέματος, η ΕΟΚΕ συνιστά να δημοσιευθούν αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές πριν από το τέλος του 2008.

5.3.2 Η ΕΟΚΕ καλεί, επίσης, την Επιτροπή να εξετάσει πρόσθετα μέτρα για την ενίσχυση του νομικού καθεστώτος των έργων ανάπτυξης των λιμένων και την απλούστευση της υφιστάμενης νομοθεσίας, όπως αναλύεται λεπτομερέστερα στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της (*).

5.3.3 Επισημαίνοντας σαφώς ότι τα μολυσμένα ιζήματα πρέπει να υπόκεινται σε κατάλληλη επεξεργασία, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επιπλέον ότι οι εκκρεμούσες νομοθετικές προτάσεις που αφορούν τη διαχείριση υδάτινων συστημάτων και ιζημάτων, όπως η οδηγία για τα απόβλητα και η «θυγατρική οδηγία» της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (**), πρέπει να αναγνωρίζουν ότι τα μη μολυσμένα ιζήματα δεν πρέπει να θεωρούνται απόβλητα και δεν χρειάζεται να υπόκεινται στην επεξεργασία των μολυσμένων ιζημάτων, διότι οι εργασίες βυθοκόρησης μη μολυσμένων ιζημάτων δεν εισάγουν ούτε προσθέτουν νέες ρυπογόνες ουσίες σε ένα υδάτινο σύστημα.

5.3.4 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις της Επιτροπής που αφορούν τη διαθεσιμότητα εγκαταστάσεων παραλαβής αποβλήτων πλοίων στους λιμένες και τη βελτίωση των ατμοσφαιρικών εκπομπών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι τα οικονομικά κίνητρα μέσω των λιμενικών τελών είναι καλύτερο να αφήνονται στην ευχέρεια κάθε μεμονωμένου φορέα διαχείρισης λιμένα, καθώς τέτοια μέτρα θα επηρέαζαν την οικονομική δομή των λιμένων, η οποία ποικίλει σημαντικά στην Ευρώπη.

(*) Βλέπε κεφάλαιο 4 της γνωμοδότησης ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 57, για μια κοινή ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική.

(**) Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα απόβλητα (COM(2005) 667) και πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της υδατικής πολιτικής και σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ (COM(2006) 397).

5.4 Εκσυγχρονισμός

5.4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση υποβολής νομοθετικής πρότασης για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Θαλάσσιων Μεταφορών Χωρίς Εμπόδια το 2008 και αναφέρεται στα ειδικά σχόλια που έχει ήδη εκφράσει σε διάφορες προηγούμενες γνωμοδοτήσεις (*).

5.4.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει για άλλη μια φορά τη σύστασή της ότι η ΕΕ θα πρέπει να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο στον εκσυγχρονισμό των τελωνείων και να διασφαλίσει ότι οι πολιτικές της για τα τελωνεία, την ασφάλεια στη θάλασσα, τη δημόσια υγεία και την περιβαλλοντική ποιότητα είναι δεόντως συντονισμένες και εναρμονισμένες και δεν μεταβιβάζουν αδικαιολόγητα κρατικές ευθύνες στους λιμένες.

5.4.3 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της δημιουργίας ενιαίων θυρίδων και της ανάπτυξης των πρωτοβουλιών «ηλεκτρονική ναυτιλία» (e-maritime), «ηλεκτρονικά φορτία» (e-Freight) και «ηλεκτρονικά τελωνεία» (e-Customs). Ταυτόχρονα, πιστεύει ότι οι λύσεις που βασίζονται στις ΤΠΕ θα πρέπει να είναι οικονομικά αποδοτικές και για τους μικρότερους και τους μεσαίους λιμένες.

5.4.4 Τέλος, όσον αφορά τη βελτίωση της απόδοσης, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να αναπτυχθεί, έως το τέλος του 2009, μια σειρά γενικών ευρωπαϊκών δεικτών, υπό την προϋπόθεση ότι οι δείκτες αυτοί θα σέβονται τα στοιχεία που είναι ευαίσθητα από εμπορικής σκοπιάς. Οι εν λόγω δείκτες, με βάση τους δείκτες που υφίστανται για τις αεροπορικές, ακτοπολικές και συνδυασμένες σιδηροδρομικές μεταφορές, θα αναπτυχθούν αναλόγως για τα στοιχεία που αφορούν τους λιμένες, όπως η απόδοση των λιμενικών εγκαταστάσεων, η συνεργασία μεταξύ λιμένων και η συγκέντρωση και συνεκμετάλλευση των δραστηριοτήτων της ενδοχώρας.

5.5 Ισότιμοι όροι ανταγωνισμού — Σαφήνεια για επενδυτές, φορείς εκμετάλλευσης και χρήστες

5.5.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής όσον αφορά τον ρόλο των λιμενικών αρχών και την ποικιλομορφία των συστημάτων διαχείρισης των λιμένων στην Ευρώπη. Προσυπογράφει ιδίως την αναγνώριση ότι τα σημαντικά καθήκοντα των λιμενικών αρχών εκπληρώνονται καλύτερα εάν οι αρχές αυτές διαθέτουν επαρκή βαθμό αυτονομίας και, ειδικότερα, πλήρη χρηματοοικονομική αυτονομία.

5.5.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, την εξαγγελία της Επιτροπής ότι θα εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις το 2008. Ως προς το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις βασικές αρχές, που είχε αναλύσει στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 26ης Απριλίου 2007, όσον αφορά τη χρήση δημόσιας χρηματοδότησης στους λιμένες.

5.5.3 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει επίσης με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή υιοθέτησε τη σύστασή της να επεκταθούν οι διατάξεις της οδηγίας 2006/111/ΕΚ σχετικά με τη διαφάνεια σε όλους τους εμπορικούς λιμένες, ανεξαρτήτως του ετήσιου κύκλου εργασιών τους.

(*) ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 50, γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής — Προς μια μελλοντική θαλάσσια πολιτική για την Ένωση: ένα ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες COM(2006) 275 τελικό.

ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 57, γνωμοδότηση για μια κοινή ευρωπαϊκή λιμενική πολιτική (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

ΕΕ C 151 της 17.6.2008, σ. 20, γνωμοδότηση με θέμα οι θαλάσσιες αρτηρίες και η ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα της επιμελητείας (διερευνητική γνωμοδότηση).

ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 68, γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής — Ενδιάμεση ανασκόπηση του προγράμματος για την προώθηση των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων [COM(2003) 155 τελικό] COM(2006) 380 τελικό.

5.5.4 Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της, η ΕΟΚΕ ζητούσε καθοδήγηση σχετικά με τη χρήση των διαδικασιών επιλογής, όπως οι δημόσιοι διαγωνισμοί ή άλλα αποδεκτά μέσα, τους όρους για τις συμβάσεις παραχώρησης, τις συμφωνίες μίσθωσης γης κλπ., όπως και σχετικά με το νομικό καθεστώς εκείνων των λιμενικών υπηρεσιών που αποτελούν δημόσια υπηρεσία, π.χ. επειδή εξυπηρετούν τη γενική ασφάλεια των λιμένων.

5.5.5 Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε σε αυτό το αίτημα, παρέχοντας στην ανακοίνωσή της για τη λιμενική πολιτική καθοδήγηση σχετικά με τη χρήση των συμβάσεων παραχώρησης και τις τεχνικές ναυτικές υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ερμηνεία που δίνει η Επιτροπή στους κανόνες της Συνθήκης και στη νομολογία είναι γενικότερα χρήσιμη και σαφής. Η ΕΟΚΕ τονίζει ωστόσο ότι κοινό χαρακτηριστικό των τεχνικών ναυτικών υπηρεσιών είναι η σχέση τους με την ασφάλεια πλοήγησης, βάσει του οποίου θα πρέπει να ενταχθούν στην κατηγορία των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.

5.5.6 Μια έξυπνη πολιτική συμβάσεων παραχώρησης θα πρέπει να διασφαλίζει τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό των λιμένων, όπως και τις βέλτιστες επιδόσεις και τη δέσμευση των φορέων διαχείρισης των τερματικών σταθμών. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να επανεξετάζει τακτικά την καθοδήγηση που έχει παράσχει σχετικά με τις παραχωρήσεις, ώστε να διασφαλίζει ότι ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους ανωτέρω στόχους και ότι περιέχει αρκετά κοινά στοιχεία ώστε να εγγυάται ισότιμους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των λιμενικών αρχών. Αυτό το τελευταίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένης της τρέχουσας διεργασίας ενοποίησης της αγοράς διακίνησης φορτίου που περιγράφηκε ανωτέρω.

5.5.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να βοηθήσει στη διάδοση των ορθών πρακτικών όσον αφορά τη διαφάνεια των λιμενικών τελών. Πιστεύει δε ακράδαντα ότι τα λιμενικά τέλη θα πρέπει να καθορίζονται στο τοπικό επίπεδο του κάθε λιμένα, ώστε να εξυπηρετούν όσο το δυνατόν καλύτερα τις απαιτήσεις των χρηστών και το γενικό συμφέρον του λιμένα.

5.5.8 Τέλος, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή ακολούθησε τη σύστασή της να δώσει προσοχή στις περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού από γειτονικούς λιμένες τρίτων χωρών. Μέσω των πολιτικών της για την προσχώρηση και τις εξωτερικές σχέσεις, η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να εντείνει τη δράση της για την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων που έχουν πολιτική υποκίνηση, όπως το εμπάργκο της Τουρκίας στα πλοία με κυπριακή σημαία και τα πλοία που προέρχονται από κυπριακούς λιμένες, τα ελληνοτουρκικά προβλήματα στο Αιγαίο και τα προβλήματα διέλευσης των συνόρων Ρωσίας-βαλτικών χωρών.

5.6 Καθιέρωση οργανωμένου διαλόγου μεταξύ των λιμένων και των πόλεων

5.6.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο της Επιτροπής να προωθήσει και να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των πόλεων και των λιμανιών τους. Η ενσωμάτωση των λιμένων στις πόλεις και στη ζωή των πόλεων, σε συνδυασμό με την αύξηση της συνειδητοποίησης, του ενδιαφέροντος ή ακόμη και της υπερηφάνειας των πολιτών για τις λιμενικές δραστηριότητες, έχουν ζωτική σημασία για τη βιώσιμη ανάπτυξη των λιμένων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει

ιδιαίτερα συνέργειες με τους τομείς του τουρισμού, της αναψυχής, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του πολιτισμού γενικά.

5.6.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης με έμφαση ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία για την άμεση και την έμμεση απασχόληση αλλά και την πρόσθετη αξία που παράγεται από τους ευρωπαϊκούς λιμένες. Για παράδειγμα, έχει την εντύπωση ότι τα στοιχεία για την απασχόληση που χρησιμοποιούνται στην ανακοίνωση υποτιμούν σε μεγάλο βαθμό την τρέχουσα κατάσταση. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διοργανώσει μια σωστή μελέτη του χώρου αυτού.

5.6.3 Τέλος, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προβεί σε εκτίμηση των επιπτώσεων των μέτρων ασφαλείας στην προσβασιμότητα των λιμένων και να δώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον δυνατό τρόπο συμβιβασμού αυτών των δύο.

5.7 Η εργασία στους λιμένες

5.7.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη προαγωγής ικανοποιητικών όρων και ασφαλών συνθηκών και περιβάλλοντος απασχόλησης, καθώς και εποικοδομητικών εργασιακών σχέσεων στους λιμένες. Παρατηρεί με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή αποδίδει σημαντική προσοχή σε αυτό το θέμα στην ανακοίνωσή της για τη λιμενική πολιτική.

5.7.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψή της ότι η αποτελεσματική λειτουργία των λιμένων εξαρτάται από μια συνιστώσα αξιοπιστίας και ασφαλείας, η οποία, παρά την τεχνολογική πρόοδο, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον ανθρώπινο παράγοντα. Αυτό εξηγεί την ανάγκη ειδικευμένου και καλά καταρτισμένου εργατικού δυναμικού στους λιμένες, τόσο στην ξηρά όσο και στα σκάφη. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και στη διατήρηση αυτών των συνθηκών, ενώ στο ευρωπαϊκό επίπεδο η Επιτροπή θα πρέπει να υποστηρίξει τη συμβολή τους διευκολύνοντας τον κοινωνικό διάλογο.

5.7.3 Η ΕΟΚΕ χαιρεί, συνεπώς, για την απόφαση της Επιτροπής να ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης προκειμένου να συστήσουν μια ευρωπαϊκή επιτροπή κοινωνικού διαλόγου στον λιμενικό τομέα, κατά την έννοια της απόφασης 98/500/ΕΚ της Επιτροπής.

5.7.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να δημιουργήσει ένα αμοιβαία αναγνωρίσιμο πλαίσιο για την κατάρτιση των λιμενεργατών, αλλά προτείνει να γίνει πρώτα σύγκριση των διάφορων υφιστάμενων συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης αυτού του κλάδου. Αυτό θα ήταν χρήσιμο να γίνει στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου.

5.7.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι απαιτείται αφενός στενή παρακολούθηση της εφαρμογής των κανόνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στους λιμένες, ανεξαρτήτως αν ανήκουν στην Κοινότητα ή έχουν θεσπισθεί από τον ΔΟΕ, και αφετέρου βελτίωση των στατιστικών για τα ατυχήματα. Μολαταύτα, η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να αναληφθούν πρωτοβουλίες σε όλα τα επίπεδα στα πλαίσια των κατάλληλων φόρουμ για την περαιτέρω βελτίωση της ασφαλείας και της υγείας.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τις «Οδικές μεταφορές — χρόνος εργασίας των αυτοαπασχολούμενων οδηγών»

(2009/C 27/12)

Στις 20 Νοεμβρίου 2007, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 Α των διατάξεων εφαρμογής του Εσωτερικού Κανονισμού, να καταρτίσει πρόσθετη γνωμοδότηση με θέμα τις:

«Οδικές μεταφορές — χρόνος εργασίας των αυτοαπασχολούμενων οδηγών».

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. CURTIS, ο οποίος αντικατέστησε τον κ. CHAGAS ⁽¹⁾.

Κατά την 446η σύνοδο της ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 121 ψήφους υπέρ, 14 κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι αυτοαπασχολούμενοι οδηγοί πρέπει όλοι να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/EK όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 της οδηγίας αυτής (από τις 23 Μαρτίου 2009).

1.2 Η υπαγωγή αυτή προϋποθέτει την ορθή μεταφορά της οδηγίας από τα κράτη μέλη και ειδικότερα τον ορισμό του αυτοαπασχολούμενου οδηγού.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υπαγωγή αυτή είναι αναγκαία για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, για την επίτευξη ισότιμων όρων ανταγωνισμού και για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των αυτοαπασχολούμενων και μετακινούμενων εργαζομένων — ειδικότερα δε της φυσικής και πνευματικής τους υγείας. Εννοείται ότι τα γενικά διοικητικά καθήκοντα που προσδιορίζονται στην οδηγία (άρθρο 3, α-2) δεν περιλαμβάνονται στον ορισμό του χρόνου εργασίας.

1.4 Για την ΕΟΚΕ, η εσωτερική αγορά των οδικών μεταφορών προϋποθέτει τη θέσπιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, πράγμα που θα επιτευχθεί με την αποτελεσματική και πραγματική εφαρμογή των κοινωνικών διατάξεων που αφορούν τον κλάδο. Με την εισαγωγή διάκρισης όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας για τον χρόνο εργασίας των αυτοαπασχολούμενων και των μετακινούμενων εργαζομένων, ενισχύεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να δεχτεί τη δυνατότητα υπαγωγής μόνον των «ψευδοαυτοαπασχολούμενων» οδηγών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

1.5 Για την αντιμετώπιση των ενδεχόμενων δυσκολιών κατά την εφαρμογή της υπαγωγής αυτής, η ΕΟΚΕ προτείνει τη συνυπευθυνότητα των διαφόρων φορέων στην αλυσίδα μεταφοράς όπως γίνεται με τον κανονισμό για τον χρόνο οδήγησης και τις περιόδους ανάπαυσης.

1.6 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ενίσχυση της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων εθνικών διοικήσεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας.

1.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων οδηγών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας πρέπει να γίνει χωρίς να τους δημιουργήσει πρόσθετο και ανώφελο διοικητικό φόρτο.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη μελετήσει επανειλημμένα τα θέματα της ευρωπαϊκής πολιτικής οδικής ασφάλειας και αποκτέσει εμπειριστатωμένη γνώση στον τομέα αυτό. Στην πλέον πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της με τίτλο «Η ευρωπαϊκή πολιτική για την οδική ασφάλεια και οι επαγγελματίες οδηγοί — Ασφαλείς και προστατευμένοι χώροι στάθμευσης» (TEN/290) ⁽²⁾, η ΕΟΚΕ εξέτασε το σημαντικό ζήτημα των χώρων ανάπαυσης των επαγγελματιών οδηγών ως τμήμα της πολιτικής για τις οδικές υποδομές. Ωστόσο, ένα άλλο πολύ σημαντικό ζήτημα το οποίο συμπληρώνει τη γνωμοδότηση για τους ασφαλείς και προστατευόμενους χώρους στάθμευσης είναι ο χρόνος εργασίας των αυτοαπασχολούμενων οδηγών στις οδικές μεταφορές. Οι διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές πτυχές καθώς και οι πτυχές της ασφάλειας δεν έχουν ακόμη εξετασθεί κατάλληλα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ένα επιπλέον κίνητρο για την κατάρτιση αυτής της πρόσθετης γνωμοδότησης είναι η έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις συνέπειες της εξαίρεσης των αυτοαπασχολούμενων οδηγών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2002, για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των εκτελούντων κινητές δραστηριότητες οδικών μεταφορών (COM(2007) 266 τελικό).

2.2 Σκοπός της οδηγίας 2002/15/CE είναι να θεσπίσει τις ελάχιστες προδιαγραφές για την οργάνωση του χρόνου εργασίας προκειμένου να βελτιωθεί η προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων που εκτελούν κινητές δραστηριότητες οδικών μεταφορών, καθώς και η οδική ασφάλεια και να υπάρξει περαιτέρω προσέγγιση των όρων ανταγωνισμού. Η οδηγία άρχισε να ισχύει στις 23 Μαρτίου 2002 και τα κράτη μέλη διέθεταν τρία χρόνια έως τις 23 Μαρτίου 2005 για να θέσουν σε εφαρμογή τις διατάξεις σχετικά με τους μετακινούμενους εργαζομένους. Το άρθρο 2, παράγραφος 1 της οδηγίας ορίζει ότι οι διατάξεις της οδηγίας εφαρμόζονται στους αυτοαπασχολούμενους οδηγούς από τις 23 Μαρτίου 2009, μόλις η Επιτροπή υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη σχετική νομοθετική πρόταση που βασίζεται στην εν λόγω έκθεση.

⁽¹⁾ Παρατηθέν μέλος.

⁽²⁾ EE C 175 της 27.7.2007, σελ. 88–90.

2.3 Στον τελικό συμβιβασμό που επιτεύχθηκε μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου επί της παρούσας πρότασης συμφωνήθηκε ότι το αργότερο δύο χρόνια πριν την ημερομηνία αυτή, δηλαδή στις 23 Μαρτίου 2007, η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στην οποία θα αναλύεται ποιες είναι οι συνέπειες που έχει η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων οδηγών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για την οδική ασφάλεια, τους όρους ανταγωνισμού, τη διάρθρωση του επαγγέλματος και τις κοινωνικές πτυχές. Στην έκθεση έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος στη διάρθρωση του κλάδου των μεταφορών και το εργασιακό περιβάλλον του επαγγέλματος του οδικού μεταφορέα.

2.4 Με βάση την έκθεση αυτή, η Επιτροπή έπρεπε να υποβάλει πρόταση είτε (α) για τον καθορισμό των τρόπων με τους οποίους θα περιληφθούν οι αυτοαπασχολούμενοι οδηγοί που αναλαμβάνουν δραστηριότητες καθαρά εγχώριων μεταφορών, για τους οποίους εξακολουθούν να υφίστανται ιδιαίτερες καταστάσεις· είτε (β) για τη μη συμπερίληψη των αυτοαπασχολούμενων οδηγών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

2.5 Το άρθρο 7 παράγραφος 2 της οδηγίας απαιτεί επίσης από την Επιτροπή να αξιολογήσει τις συνέπειες των διατάξεων για τη νυκτερινή εργασία και να τις αναφέρει έως τις 23 Μαρτίου 2007 στην έκθεση που είναι υποχρεωμένη να συντάσσει ανά διετία σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας.

3. Η έκθεση της Επιτροπής

3.1 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η έκθεση παρέχει τη γενική εικόνα που επικρατεί σήμερα στην εφαρμογή της οδηγίας από τα κράτη μέλη, πραγματεύεται τις πιθανές συνέπειες που θα έχει η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και αξιολογεί τις συνέπειες των διατάξεων της οδηγίας για τη νυκτερινή εργασία.

3.2 Το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι τα περισσότερα κράτη μέλη δεν κατάφεραν να μεταφέρουν την οδηγία μέσα στην τριετή μεταβατική περίοδο που προβλεπόταν. Κατά συνέπεια η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εκδώσει την πρώτη της διετή έκθεση, όπως όφειλε, τον Μάρτιο του 2007.

3.3 Όσον αφορά τις συνέπειες της εξαίρεσης των αυτοαπασχολούμενων οδηγών, η Επιτροπή υπενθυμίζει τους λόγους για τους οποίους είχε προτείνει την υπαγωγή τους: ο κανονισμός για τον χρόνο οδήγησης και τις περιόδους ανάπαυσης δεν κάνει τέτοιου είδους διακρίσεις μεταξύ των οδηγών· ο κίνδυνος κατακερματισμού του κλάδου ενθαρρύνει τους οδηγούς να γίνουν «ψευδοαυτοαπασχολούμενοι»· οι στόχοι του θεμιτού ανταγωνισμού και της βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας πρέπει να εφαρμόζονται σε ολόκληρο τον κλάδο.

3.4 Με βάση τα συμπεράσματα έκθεσης που συντάχθηκε από εξωτερικούς συμβούλους, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η κόπωση και οι συνέπειες της στην οδική ασφάλεια αφορά όλους τους οδηγούς, είτε αυτοί είναι αυτοαπασχολούμενοι είτε μετακινούμενοι. Επίσης στην έκθεση επιβεβαιώνεται ότι οι αυτοαπασχολούμενοι οδηγοί εργάζονται περισσότερες ώρες από τους μετακινούμενους και ότι και οι δύο κατηγορίες οδηγών εργάζονται πολύ περισσότερο από εργαζόμενους σε άλλους κλάδους.

3.5 Αν και αναγνωρίζεται ότι «η μείωση του χρόνου εργασίας θα βοηθούσε οπωσδήποτε στο μετριασμό της κόπωσης», στην έκθεση υπάρχει ωστόσο το συμπέρασμα ότι «αυτό θα οδηγούσε σε μεγαλύτερο άγχος, διότι οι αυτοαπασχολούμενοι οδηγοί προσπαθούν να επιτύχουν περισσότερα μέσα σε λιγότερο χρόνο, έτσι ώστε να διατηρήσουν την αποδοτικότητά τους, η οποία με τη σειρά της μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη κόπωση και σε ατυχήματα». Η Επιτροπή φαίνεται να συμφωνεί με την άποψη αυτή.

3.6 Όσον αφορά τους όρους ανταγωνισμού, η Επιτροπή αποδέχεται τα συμπεράσματα της έκθεσης σύμφωνα με τα οποία η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας θα ενισχύσει τις υφιστάμενες τάσεις κατακερματισμού και ότι τούτο δεν θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό του τομέα. Αντίθετα, η υπαγωγή τους θα έχει ως αποτέλεσμα αύξηση του κόστους και μείωση του χρόνου εργασίας, οπότε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των αυτοαπασχολούμενων στις οδικές εμπορευματικές μεταφορές θα μειωθεί ουσιαστικά. Με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή φαίνεται να ευνοεί την επιλογή ότι μόνον οι «ψευδοαυτοαπασχολούμενοι» θα πρέπει να υπαχθούν στην οδηγία.

3.7 Η Επιτροπή εκτιμά ότι «αν και η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων είναι προτιμητέα για οικονομικούς λόγους, οι πιθανές κοινωνικές επιπτώσεις όμως της εξαίρεσης ή της υπαγωγής τους είναι λιγότερο προφανείς. Η εξαίρεσή τους δεν θα βοηθήσει ίσως να μετριασθούν τα προβλήματα υγείας και ασφάλειας· από την άλλη πλευρά, η υπαγωγή τους μπορεί να προκαλέσει πρόσθετο άγχος και διοικητικό φόρτο για τους αυτοαπασχολούμενους, ενώ ταυτόχρονα θα μειώσει το εισόδημά τους».

3.8 Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων οδηγών μπορεί να τους δημιουργήσει μεγαλύτερο άγχος και οικονομικές δυσκολίες, μπορεί να είναι δυσεφάρμοστη και επομένως αναποτελεσματική.

3.9 Σε σχέση με την αξιολόγηση των συνεπειών των διατάξεων της οδηγίας για τη νυκτερινή εργασία, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η επιβολή των κανόνων πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της παρουσίασης από την Επιτροπή της έκθεσης σχετικά με τις συνέπειες της εξαίρεσης των αυτοαπασχολούμενων οδηγών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των εκτελούντων κινητές δραστηριότητες οδικών μεταφορών.

4.2 Η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων εργαζόμενων από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας προκάλεσε, σύμφωνα με πολλούς κοινωνικούς εταίρους, στρέβλωση του ανταγωνισμού στον τομέα των οδικών μεταφορών, πράγμα που οδήγησε πρόσφατα την ΕΟΚΕ να υποβάλει το ακόλουθο αίτημα στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ενδιάμεση εξέταση της Λευκής Βίβλου για τις μεταφορές» (TEN 257, εισηγήτης ο κ. Barbadillo Lopez) (3):

(3) EE C 161 της 13.7.2007, σελ. 89.

«Η κοινωνική νομοθεσία που καλύπτει τις οδικές μεταφορές πρέπει να διασφαλίζει την ισότητα μεταχείρισης των εργαζομένων, είτε αυτοί είναι μισθωτοί είτε αυτοαπασχολούμενοι, και, ως εκ τούτου, η οδηγία 15/2002 της 11ης Μαρτίου 2002, για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των εκτελούντων κινητές δραστηριότητες οδικών μεταφορών, πρέπει να ισχύσει άμεσα για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζομένους, χωρίς την προβλεπόμενη μεταβατική περίοδο, δεδομένου ότι στόχο της εν λόγω οδηγίας αποτελεί η οδική ασφάλεια, η αποφυγή των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και η προώθηση καλύτερων συνθηκών εργασίας» (Σημείο 4.3.1.2).

4.3 Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις όσον αφορά τα συμπεράσματα που αφορούν την οδική ασφάλεια, τους όρους ανταγωνισμού και τις κοινωνικές πτυχές που αναφέρονται στα αποτελέσματα της έκθεσης.

4.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι εάν επιθυμείται η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας, η επίτευξη ισότιμων όρων ανταγωνισμού και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των αυτοαπασχολούμενων και μετακινούμενων εργαζομένων —ειδικότερα δε της φυσικής και πνευματικής τους υγείας— οι αυτοαπασχολούμενοι εργαζόμενοι πρέπει να υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/EK.

4.5 Οι υπερβολικές ώρες εργασίας είναι παράγοντας που συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην κόπωση των οδηγών και άρα στην πιθανότητα να αποκοιμηθούν ενώ οδηγούν, πράγμα που σαφώς αντιτίθεται προς την οδική ασφάλεια. Ο δικαίος ανταγωνισμός εδραιώνεται όταν οι τιμές που πληρώνουν στους υπεργολάβους οι μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες διοργανώνουν την διανομή και την μεταφορά των εμπορευμάτων, αντικατοπτρίζουν τον σεβασμό των κοινωνικών διατάξεων που αφορούν τον τομέα τόσο για τους μετακινούμενους όσο και για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους.

4.6 Δεν είναι σίγουρο ότι η εξαίρεση των αυτοαπασχολούμενων από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/EK δεν θα προκαλέσει μεγαλύτερο άγχος, διότι οι αυτοαπασχολούμενοι θα δεχτούν πιέσεις από τους εργοδότες για να μειώσουν τις τιμές. Θα πρέπει να εργαστούν περισσότερο για να διατηρήσουν το επίπεδο των εισοδημάτων τους σε βάρος της οδικής ασφάλειας, της υγείας τους και της, ήδη επισφαλούς, ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικού και ιδιωτικού βίου.

4.7 Ωστόσο για την ΕΟΚΕ, η υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/EK προϋποθέτει την ορθή μεταφορά της οδηγίας και ειδικότερα τον ορισμό του αυτοαπασχολούμενου οδηγού.

4.8 Η Επιτροπή, ως θεματοφύλακας των Συνθηκών, οφείλει να μεριμνά για την σωστή μεταφορά από τα κράτη μέλη του ορισμού του «αυτοαπασχολούμενου οδηγού» όπως ορίζεται στο άρθρο 3 ε) (*) της οδηγίας. Η ορθή μεταφορά είναι η πρώτη

προϋπόθεση που πρέπει να εκπληρωθεί εάν ένα κράτος μέλος θέλει να καταπολεμήσει το φαινόμενο των «ψευδοαυτοαπασχολούμενων» οδηγών.

4.9 Επίσης, η υπαγωγή αυτή συνεπάγεται μία τροποποίηση της οδηγίας όσον αφορά τη συνυπευθυνότητα των διαφόρων φορέων της αλυσίδας μεταφοράς. Στον κανονισμό για τις ώρες οδήγησης και τις περιόδους ανάπαυσης (*), στο άρθρο 10, παράγραφος 4, ορίζεται ότι «Οι επιχειρήσεις, οι αποστολείς, οι μεταφορείς φορτίων, οι διοργανωτές ταξιδιών, οι εργολάβοι, οι υπεργολάβοι και τα γραφεία απασχόλησης οδηγών εξασφαλίζουν ότι τα συμβατικά συμφωνούμενα ωράρια δρομολογίων πληρούν τον παρόντα κανονισμό». Αυτή η συνυπευθυνότητα πρέπει να επεκταθεί στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τον χρόνο εργασίας. Τούτο θα θέσει στην ίδια μοίρα μετακινούμενους και αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους· πράγματι, όταν οι αυτοαπασχολούμενοι αναλαμβάνουν υπεργολαβίες, δέχονται πιέσεις για μείωση των τιμών, με αποτέλεσμα να εργάζονται περισσότερες ώρες. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός έναντι των μετακινούμενων εργαζομένων.

4.10 Τα συμπεράσματα της έκθεσης σχετικά με το πρόσθετο άγχος που θα επιφέρει η υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων οδηγών στην οδηγία, δεν είναι λογικά κατά την άποψη της ΕΟΚΕ. Ο ορισμός του χρόνου εργασίας που χρησιμοποίησαν οι σύμβουλοι δεν είναι σαφής. Εάν οι αυτοαπασχολούμενοι οδηγοί πρέπει στο ίδιο χρονικό διάστημα να προβαίνουν στις διοικητικές διατυπώσεις και στη διαχείριση του συνόλου των ενεργειών μεταφοράς, ενώ οι μετακινούμενοι εργαζόμενοι απαλλάσσονται από αυτές τις δραστηριότητες, τότε δημιουργείται πράγματι πρόσθετο άγχος. Εάν ασκούν την ίδια δραστηριότητα στον ίδιο χρόνο με τους μετακινούμενους εργαζόμενους δεν υφίσταται λόγος για τον οποίο ο αυτοαπασχολούμενος να έχει περισσότερο άγχος από τον μετακινούμενο εργαζόμενο. Εννοείται ότι τα γενικά διοικητικά καθήκοντα που προσδιορίζονται στην οδηγία (άρθρο 3, α-2) δεν περιλαμβάνονται στον ορισμό του χρόνου εργασίας.

4.11 Εξάλλου, εάν η μείωση του χρόνου εργασίας συμβάλει στη μείωση της κόπωσης αλλά δημιουργεί άγχος, οι αυτοαπασχολούμενοι εργαζόμενοι είναι καταδικασμένοι να επιλέγουν μεταξύ Σκύλας και Χάρυβδης. Για την ΕΟΚΕ, η οδική ασφάλεια προέχει και η κόπωση ως συνέπεια των υπεράριθμων ωρών εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της οδήγησης, μπορεί να είναι αιτία οδικών ατυχημάτων, είτε πρόκειται για αυτοαπασχολούμενο είτε για μετακινούμενο οδηγό.

4.12 Επίσης η έκθεση παραλείπει —και η Επιτροπή ακολουθεί τη λογική αυτή— να επισημάνει ότι το άγχος των οδηγών μπορεί να εξακολουθεί να υπάρχει και να αυξάνεται και επειδή εξαιρούνται από την οδηγία, διότι οι εργοδότες θα εκμεταλλευτούν το γεγονός αυτό για να ασκήσουν πιέσεις για την μείωση των τιμών.

4.13 Η Επιτροπή επισημαίνει το γεγονός ότι το Συμβούλιο δεν συμφώνησε να υιοθετηθεί καμιά απαίτηση για ελάχιστη συστηματική επιθεώρηση όσον αφορά τους κανόνες για τον χρόνο εργασίας. Η

(*) Άρθρο 3 ε) «αυτοαπασχολούμενος οδηγός»: κάθε πρόσωπο, η κύρια επαγγελματική δραστηριότητα του οποίου συνίσταται στην εκτέλεση, επί αμοιβή, οδικών μεταφορών επιβατών ή εμπορευμάτων, κατά την έννοια της κοινοτικής νομοθεσίας, βάσει κοινοτικής αδείας ή άλλης επαγγελματικής αδείας για την πραγματοποίηση των μεταφορών αυτών, το οποίο έχει την ελευθερία να εργάζεται αυτόνομα και δεν συνδέεται με εργοδότη με σύμβαση εργασίας ή με οποιαδήποτε άλλη μορφή ιεραρχικής εργασιακής σχέσης, το οποίο είναι ελεύθερο να οργανώνει τις σχετικές δραστηριότητες, του οποίου το εισόδημα εξαρτάται άμεσα από τα πραγματοποιούμενα κέρδη και το οποίο έχει την ελευθερία, ατομικά ή μέσω συνεργασίας με άλλους αυτοαπασχολούμενους οδηγούς, να έχει εμπορικές σχέσεις με διάφορους πελάτες. Για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής, οι οδηγοί που δεν πληρούν τα κριτήρια αυτά υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις και έχουν τα ίδια δικαιώματα που προβλέπει η παρούσα οδηγία για τους μετακινούμενους εργαζόμενους.

(*) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 561/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006, για την εναρμόνιση ορισμένων κοινωνικών διατάξεων στον τομέα των οδικών μεταφορών και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 3821/85 και (ΕΚ) αριθ. 2135/98 του Συμβουλίου καθώς και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3820/85 του Συμβουλίου.

ΕΟΚΕ, όπως και η Επιτροπή, εκφράζει τη λύπη της γι αυτό αλλά δεν προτίθεται να χρησιμοποιήσει αυτό το γεγονός για να μην προσαρμόσει τη νομοθεσία στους αυτοαπασχολούμενους οδηγούς. Δεν ισχύει το γεγονός ότι είναι δύσκολο να ελεγχθεί ο χρόνος εργασίας των αυτοαπασχολούμενων οδηγών και γι αυτό δεν πρέπει να υπαχθούν στην οδηγία. Για τον λόγο αυτό η συνυπευθυνότητα των φορέων της αλυσίδας μεταφορών στην εφαρμογή της νομοθεσίας είναι ενδιαφέρον στοιχείο. Εάν αποδειχθεί ότι οι συμβάσεις μεταξύ των διαφόρων φορέων της αλυσίδας μεταφορών είναι τέτοιες που να καθίσταται αδύνατη η εφαρμογή της μέσης διάρκειας των 48 ωρών, θα υπάρχει ένα στοιχείο που θα προστατεύει τον αυτοαπασχολούμενο οδηγό από υπεράριθμες ώρες εργασίας και οδηγησης.

4.14 Για την ΕΟΚΕ, η εσωτερική αγορά των οδικών μεταφορών προϋποθέτει τη θέσπιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, πράγμα που θα επιτευχθεί με την αποτελεσματική και πραγματική εφαρμογή των κοινωνικών διατάξεων που αφορούν τον κλάδο. Με την εισαγωγή διάκρισης όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας για τον χρόνο εργασίας των αυτοαπασχολούμενων και των μετακινούμενων εργαζόμενων, ενισχύεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να δεχτεί τη δυνατότητα υπαγωγής μόνον των «ψευδοαυτοαπασχολούμενων» οδηγών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

4.15 Εξάλλου η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναφέρει ότι πολλά κράτη μέλη με διαφορετικές διαρθρώσεις της αγοράς των οδικών μεταφορών, όπως η Εσθονία (με λίγους αυτοαπασχολούμενους) και η Σλοβακία (με το 70 % σε αυτοαπασχολούμενους) επέλεξαν την υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων στην οδηγία 2002/15/ΕΚ. Εάν έτσι έχει σήμερα η κατάσταση, η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί γιατί η Επιτροπή επιθυμεί οπωσδήποτε να κρατήσει τους αυτοαπασχολούμενους έξω από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/15/ΕΚ για οικονομικούς λόγους.

4.16 Δικαίως η Επιτροπή συγκαταλέγει στην έννοια των «πτυχών εργατικής νομοθεσίας» όχι μόνον την υγεία και την ασφάλεια και τις

συνθήκες εργασίας των μετακινούμενων εργαζομένων και των αυτοαπασχολούμενων οδηγών, αλλά και την αμοιβή τους και την ισορροπία μεταξύ εργασίας και ιδιωτικής τους ζωής.

4.17 Σύμφωνα με την Επιτροπή «η εξαίρεση προσφέρει στους αυτοαπασχολούμενους τη δυνατότητα να ελέγχουν περισσότερο την εργασία τους και να έχουν υψηλότερο εισόδημα, αναγκάζοντάς τους να επενδύουν περισσότερο σε χρόνο και ενέργεια για να έχουν κέρδη».

4.18 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο ορισμός του χρόνου εργασίας για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους δεν είναι σαφής και/ή προϋποθέτει ότι τα γενικά διοικητικά καθήκοντα δεν αποτελούν μέρος του χρόνου εργασίας. Στην τελευταία περίπτωση, η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί γιατί τα υψηλότερα εισοδήματα των αυτοαπασχολούμενων οδηγών οδηγούν στην εξαίρεσή τους από την οδηγία για τον χρόνο εργασίας.

4.19 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ενίσχυση της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων εθνικών διοικήσεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας.

4.20 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υπαγωγή των αυτοαπασχολούμενων οδηγών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας πρέπει να γίνει χωρίς να τους δημιουργήσει πρόσθετο και άνωφελο διοικητικό φόρτο.

4.21 Η Επιτροπή επιθυμεί, μετά την μελέτη αυτή, να προβεί σε περαιτέρω εκτίμηση του αντικτύπου πριν την νομοθετική πρόταση. Στην εκτίμηση του αντικτύπου πρέπει επίσης να συνεκτιμηθούν αρκετά νέα στοιχεία όπως ο νέος κανονισμός για τον χρόνο εργασίας και τις περιόδους ανάπαυσης. Επίσης, η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης στην εκτίμηση του αντικτύπου τη συνεχιζόμενη εξαίρεση των πραγματικών αυτοαπασχολούμενων από την εφαρμογή των κανόνων του κλάδου για τον χρόνο εργασίας. Η ΕΟΚΕ δεν είναι πεπεισμένη για την προστιθέμενη αξία μια άλλης εκτίμησης αντικτύπου.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (ΣΧΕΔΙΟ ΣΕΤ) “Η πορεία προς τις χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα”»

COM(2007) 723 τελικό

(2009/C 27/13)

Στις 22 Νοεμβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (ΣΧΕΔΙΟ ΣΕΤ) “Η πορεία προς τις χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα”».

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. ΖΒΟΪΛ.

Κατά την 446 σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 127 ψήφους υπέρ και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής, καθώς και τα συμπληρωματικά έγγραφα εργασίας, και προσυπογράφει την ανάλυση και την περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί σήμερα ως προς τις ενεργειακές τεχνολογίες. Όσο δεν υπάρχει μια καλά μελετημένη στρατηγική για την ανάπτυξη των ενεργειακών τεχνολογιών, είναι πολύ δύσκολο να αναπτυχθεί προβληματισμός σχετικά με τον μετριασμό των κλιματικών αλλαγών. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υιοθέτησης του σχεδίου ΣΕΤ.

1.2 Η ανακοίνωση ενισχύει, επίσης, σημαντικά το καίριο στοιχείο της ενεργειακής πολιτικής, την ασφάλεια δηλαδή του εφοδιασμού, τόσο σε επίπεδο υλικών, όσο και από την άποψη της κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού δεν αφορά αποκλειστικά την πρακτική πρόσβαση στην ενέργεια, αλλά και τη δυνατότητα απόκτησής της σε αποδεκτές για την κοινωνία τιμές.

1.3 Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή ορθά τοποθετεί την ανάπτυξη των ενεργειακών τεχνολογιών στην πρώτη θέση των προσπαθειών που πρέπει να τείνουν προς τον περιορισμό του φαινομένου των κλιματικών αλλαγών. Η τοποθέτηση αυτή συνάδει, εξάλλου, με τα συμπεράσματα της δέκατης τρίτης Διάσκεψης των Μερών (COP 13), που πραγματοποιήθηκε στο Μπαλί, το Δεκέμβριο του 2007 ⁽¹⁾.

1.4 Η ανακοίνωση της Επιτροπής τονίζει, δικαίως, τη σημασία του παράγοντα χρόνος, ο οποίος έχει καθοριστικό ρόλο για την εφαρμογή της προτεινόμενης στρατηγικής (σχέδιο ΣΕΤ), εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει να περιορίσει, έως το 2020, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σύμφωνα με τη δέσμευση που ανέλαβε το Μάρτιο του 2007.

1.5 Προκειμένου να επιταχυνθεί η ανάπτυξη και η ουσιαστική χρήση των νέων ενεργειακών τεχνολογιών, η ΕΕ πρέπει να διαθέτει περισσότερους μηχανισμούς, ειδικά εστιασμένους και αποτελεσματικούς, χάρη στους οποίους θα αξιοποιείται το δυναμικό της δημόσιας ενίσχυσης, της βιομηχανίας, των πανεπιστημίων και της έρευνας, και θα ενισχύονται οι συνέργειές τους. Η διευρυμένη

συνεργασία και η ανάπτυξη μέτρων που θα αποτρέπουν τον κατακερματισμό των ερευνητικών δραστηριοτήτων πρέπει επίσης να καθιερωθούν σε διεθνές επίπεδο.

1.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση της Επιτροπής, η οποία, στην ανακοίνωσή της, συνιστά να κινητοποιηθούν όχι μόνο χρηματοδοτικοί πόροι, αλλά κυρίως άνθρωποι, και μάλιστα σε τέσσερα επίπεδα: τόσο σε ιδιωτικό επίπεδο, όσο και σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την κινητοποίηση ανθρώπινων πόρων, είναι να εξασφαλιστεί γενικευμένη και κατάλληλη υποστήριξη της επιστημονικής και τεχνικής εκπαίδευσης.

1.7 Πέρα από τον καθορισμό των προτεραιοτήτων σε επίπεδο ΕΕ, το στρατηγικό σχέδιο θα έπρεπε να καθορίζει, και σε επίπεδο κρατών μελών, ειδικούς στόχους, λαμβάνοντας υπόψη τις ικανότητες και την εμπειρία που διαθέτει το καθένα, να προβλέπει την εκχώρηση επαρκών χρηματοδοτικών πόρων στο πλαίσιο των προϋπολογισμών (των εθνικών και του ευρωπαϊκού), να αξιοποιεί στον μέγιστο βαθμό τις ικανότητες έρευνας και ανάπτυξης, να μεριμνά για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα —για τον οποίο οι τάσεις της αγοράς της ενέργειας συνιστούν αρκετά σημαντικό κίνητρο—, και να προβλέπει και άλλους νομοθετικούς και φορολογικούς μηχανισμούς.

1.8 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι θα ήταν επιζήμιο να περιέλθει σε δεύτερη μοίρα ο σημαντικότερος ασφαλώς μηχανισμός για τον περιορισμό της αλλαγής του κλίματος, δηλαδή η στρατηγική για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των ενεργειακών τεχνολογιών, και να προκρίθουν άλλα ζητήματα, τα οποία, εντελώς αντικειμενικά, θα πρέπει να προσδώσουν στην εν λόγω διαδικασία ανάπτυξης ένα πλαίσιο στήριξης αναγκαίο και ενθαρρυντικό (πρόκειται κυρίως για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων, την υποστήριξη για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την τρίτη δέσμη μέτρων για την ενέργεια κλπ.). Μόνον εάν υπάρξουν συγκεκριμένες τεχνολογικές εξελίξεις, για την τελειοποίηση πιο αποτελεσματικών τεχνολογιών, είτε για την παραγωγή είτε για την κατανάλωση κάθε μορφής ενέργειας, θα μπορέσει να προκύψει πραγματική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

⁽¹⁾ Απόφαση της 13ης Διάσκεψης των Μερών της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος — σχέδιο δράσης του Μπαλί.

1.9 Η ιδιαίτερα εύστοχη και τεκμηριωμένη ανάλυση της σημερινής κατάστασης, που αποδεικνύεται καθόλου ικανοποιητική, δίνει δικαίως έμφαση στα προβλήματα οργάνωσης και διαχείρισης, τα οποία, όπως ακριβώς και οι τεχνικές και επιστημονικές προκλήσεις, πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των μελημάτων της κοινωνίας.

1.10 Σε κοινοτικό επίπεδο, συνιστάται η στροφή προς τις τεχνολογίες που αξιοποιούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προς τις μεθόδους παραγωγής θερμότητας που σέβονται το περιβάλλον και προς τις πλέον πρόσφατες υποδομές για τη μεταφορά και αποθήκευση ενέργειας, οι οποίες πρέπει να λάβουν την κατάλληλη υποστήριξη. Από οικονομική άποψη, ορισμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχουν, ωστόσο, ακόμη, μεγάλο κόστος, το οποίο και αναμένεται να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα. Οι τεχνολογίες για την εξοικονόμηση ενέργειας κατά την φάση της τελικής κατανάλωσης, οι καθαρές τεχνολογίες που στηρίζονται στα ορυκτά καύσιμα ή που κάνουν χρήση της ατομικής ενέργειας, σύμφωνα με τις αρχές της σχάσης ή της τήξης, καθώς και η αποθήκευση των πυρηνικών αποβλήτων έχουν παραμεληθεί. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι πολλές χώρες εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα και από την πυρηνική ενέργεια και ότι η κατάσταση αυτή δεν αναμένεται να αλλάξει στο προσεχές μέλλον.

1.11 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτείται να κληθεί ο ιδιωτικός τομέας να συμμετάσχει στη διαδικασία αυτή, και μάλιστα σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες γι' αυτό προϋποθέσεις, όχι μόνον καθορίζοντας τις αρχές, τις προτεραιότητες και τους στόχους των ενεργειακών πολιτικών, αλλά και θεσπίζοντας τους αναγκαίους για την εφαρμογή τους μηχανισμούς.

1.12 Το καθοριστικό στοιχείο έγκειται στη θέσπιση κανόνων αγοράς στον τομέα της ενέργειας, με τον δέοντα συνυπολογισμό του εξωτερικού κόστους, συμπεριλαμβανομένου και του κοινωνικού κόστους, στις τιμές όλων των πηγών ενέργειας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει πιθανότατα να δημιουργήσουν τις νομοθετικές και φορολογικές προϋποθέσεις, βάσει των οποίων θα συνδυαστούν με τον προσφορότερο τρόπο τα ιδιωτικά και τα δημόσια χρηματοδοτικά μέσα που αφιερώνονται στην ενεργειακή έρευνα και ανάπτυξη.

1.13 Οι πραγματικές φυσικές συνθήκες και η πρακτική πρόσβαση στις πηγές ενέργειας θα πρέπει να συνιστούν το βασικό κριτήριο για την αξιολόγηση της δυνατότητας αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο κάθε κράτος μέλος, καθώς και όταν τα κράτη μέλη εντάσσονται στα προγράμματα ανάπτυξης των ενεργειακών τεχνολογιών.

1.14 Η άνθηση των σύγχρονων ενεργειακών τεχνολογιών που απευθύνονται στο ευρύ κοινό πρέπει να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στην υλοποίηση των σχετικών ταχθέντων στόχων, σημαντικά θα μπορέσει να συμβάλει ο συνιστώμενος στρατηγικός συντονισμός της ενεργειακής έρευνας και ανάπτυξης, με την συμπερίληψη των προτεραιοτήτων (σε επίπεδο περιεχομένου, αλλά και προθεσμίων) που θα πρέπει να εφαρμόζονται σε κοινοτικό και σε εθνικό επίπεδο, και με την δημιουργία των αναγκαίων λειτουργικών μηχανισμών, όπως τα συστήματα διαχείρισης, ελέγχου και ροής πληροφοριών.

1.15 Όσον αφορά την ενίσχυση, πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της συνεργασίας σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης των νέων ενεργειακών τεχνολογιών, είναι σκόπιμο, προτού συναφθούν νέες

συμβάσεις, να δοθεί προτεραιότητα στη βέλτιστη χρήση των υφιστάμενων θεσμών, συνθηκών και συμφωνιών, κυρίως εκείνων των οποίων η αποτελεσματικότητα έχει ήδη αποδειχθεί στο παρελθόν.

1.16 Το σχέδιο ΣΕΤ συνιστά έναν θεμελιώδη στρατηγικό προσανατολισμό για την ευρωπαϊκή οικονομία σε θέματα ανάπτυξης και εφαρμογής των τεχνολογιών που αποσκοπούν στον περιορισμό των αλλαγών του κλίματος, χάρη στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020, και, κατόπιν, έως το 2050.

2. Εισαγωγή

2.1 Στις 22 Νοεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε πρόταση για τη θέσπιση ευρωπαϊκού στρατηγικού σχεδίου για τις ενεργειακές τεχνολογίες (σχέδιο ΣΕΤ) «η πορεία προς τις χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα» [COM(2007) 723 τελικό], καθώς και τα ακόλουθα έγγραφα εργασίας: «Πλήρης έκδοση της εκτίμησης αντικτύπου» [SEC(2007) 1508], «Σύνοψη της εκτίμησης αντικτύπου» [SEC(2007) 1509], «Χαρτογράφηση τεχνολογίας» [SEC(2007) 1510], και «Χαρτογράφηση ικανοτήτων» [SEC(2007) 1511]. Στο σύνολο των εγγράφων αυτών, συνοψίζονται οι διαθέσιμες λύσεις και μέσα που θα πρέπει να κινητοποιηθούν για την υλοποίηση των στόχων του σχεδίου ΣΕΤ. Τα έγγραφα αυτά απευθύνουν επείγουσα έκκληση για πιο στενή και καλύτερα συντονισμένη συνεργασία σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης, και τούτο σε όλα τα επίπεδα ⁽²⁾.

2.2 Πρόκειται για έναν στρατηγικό προσανατολισμό σε έναν τομέα σημαντικό, καθοριστικό μάλιστα, ο οποίος αποβλέπει στον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος χάρη στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Συγκεκριμένα, η ΕΕ θα πρέπει, έως το 2020, να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20 %, έως και κατά 30 %, εάν η διεθνής κοινότητα συνοδεύσει την ΕΕ στην πρωτοβουλία αυτή σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι βασικοί αυτοί στόχοι σε θέματα καταπολέμησης της αλλαγής του κλίματος, καθώς και τα κυριότερα σημεία του πολιτικού περιεχομένου της πρωτοβουλίας «Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη», ορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 9 Μαρτίου 2007.

2.3 Θα χρειασθεί να καταβληθούν υπέρμετρες προσπάθειες προκειμένου να σταθεροποιηθούν σε αποδεκτά επίπεδα οι συγκεντρώσεις διοξειδίου του άνθρακα. Η τεχνολογική καινοτομία είναι απολύτως αναγκαία. Το ερώτημα είναι μέχρι ποίου βαθμού θα πρέπει η πολιτική να επικεντρωθεί κατά τρόπον άμεσον στην παροχή κινήτρων για την καινοτομία ⁽³⁾. Η αυταρέσκεια της «ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας» είναι υπερβολικά επικίνδυνη, το δε σχέδιο ΣΕΤ, εφόσον καταρτισθεί και εφαρμοσθεί πλήρως, αποτελεί τη βασική και κατάλληλη επιλογή για να επιτευχθεί ο στόχος των απαιτούμενων μειώσεων

3. Έγγραφα της Επιτροπής

3.1 Η Ευρώπη πρέπει να ενεργήσει από τώρα, συγκεντρώνοντας τις δυνάμεις της ώστε να εξασφαλίσει ασφαλή εφοδιασμό βιώσιμης και ανταγωνιστικής ενέργειας. Η χρήση των τεχνολογιών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων της ενεργειακής πολιτικής για την Ευρώπη, την οποία υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 9 Μαρτίου 2007. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η

⁽²⁾ Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει διάφορες σημαντικές γνωμοδοτήσεις σχετικά με το ζήτημα, όπως η γνωμοδότηση INT/146 «Ερευνητικές ανάγκες για τη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού» (ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 13) και άλλες, που διατηρούν την επικαιρότητά τους.

⁽³⁾ Pielke, R.Jr at al, Dangerous assumptions, Nature, τ. 452/3 σσ. 531-532, 3 Απριλίου 2008.

υλοποίηση των σχετικών ταχθέντων στόχων, θα πρέπει να μειωθεί το κόστος των «καθαρών» μορφών ενέργειας και να τεθούν οι επιχειρήσεις της ΕΕ σε εξέχουσα θέση στον τομέα των τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, που συνιστά τομέα σε πλήρη και ταχεία άνοδο. Πιο μακροπρόθεσμα, για την επίτευξη του φιλόδοξου στόχου της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 60 έως 80 % μέχρι το 2050, θα πρέπει να προοδεύσει σημαντικά η έρευνα, ώστε να τελειοποιηθούν νέες γενεές τεχνολογίας.

3.2 Εάν ληφθούν υπόψη οι σημερινές τάσεις και οι προβολές που έχουν εκπονηθεί με βάση τις τάσεις αυτές, δεν βρισκόμαστε στο δρόμο της υλοποίησης των στόχων της ενεργειακής πολιτικής μας. Η εύκολη πρόσβαση στους πόρους μάς έχει οδηγήσει στην εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, ενώ έχει μειώσει το ενδιαφέρον για καινοτομία και τις επενδύσεις σε νέες ενεργειακές τεχνολογίες. Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί προϋπολογισμοί που εκχωρούνται στην έρευνα για την ενέργεια στην ΕΕ έχουν περιοριστεί αισθητά από τα υψηλότερα όρια, στα οποία έφθασαν κατά τη δεκαετία του 1980. Το αποτέλεσμα είναι ένα χρόνιο έλλειμμα επένδυσης στο δυναμικό και τις υποδομές της έρευνας. Εάν οι κυβερνήσεις της ΕΕ πραγματοποιούσαν σήμερα αντίστοιχες επενδύσεις με εκείνες του 1980, οι συνολικές δημόσιες δαπάνες της ΕΕ για την ανάπτυξη ενεργειακών τεχνολογιών θα ήταν τετραπλάσιες από το σημερινό τους επίπεδο, το οποίο ανέρχεται σε 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου ανά έτος.

3.3 Η διείσδυση νέων ενεργειακών τεχνολογιών στην αγορά εμποδίζεται επιπλέον από την ίδια τη φύση των ενεργειακών προϊόντων. Προστίθενται νομικά και διοικητικά εμπόδια, που καθιστούν το πλαίσιο αυτό ακόμη λιγότερο πρόσφορο για την καινοτομία. Υπό τις συνθήκες αυτές, η δημόσια παρέμβαση για την υποστήριξη της καινοτομίας σε θέματα ενέργειας είναι και αναγκαία και δικαιολογημένη.

3.4 Οι κυριότεροι παράγοντες παγκοσμίως, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία, αλλά και οι αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία, αντιμετωπίζουν τις ίδιες δυσκολίες και εντείνουν τις προσπάθειές τους στον τομέα των νέων ενεργειακών τεχνολογιών. Το μέγεθος της αγοράς τους, αλλά και οι δυνατότητες επενδύσεων και έρευνας, υπερβαίνουν κατά πολύ εκείνες των περισσότερων κρατών μελών. Ο κατακερματισμός των προσπαθειών, η άναρχη αύξηση του αριθμού των στρατηγικών έρευνας και οι χαμηλότερες της κρίσιμης μάζας δυνατότητες παραμένουν το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της έρευνας στην ΕΕ. Ωστόσο, εάν εξακολουθήσουμε να μένουμε πίσω στον ολόένα και σφοδρότερο παγκόσμιο αγώνα για τις αγορές τεχνολογικών προϊόντων με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, κινδυνεύουμε να αναγκαστούμε να προσφύγουμε σε εισαγόμενες τεχνολογίες προκειμένου να επιτύχουμε τους στόχους μας και, επομένως, να στερήσουμε τις επιχειρήσεις της ΕΕ από τεράστιες αγορές για τη διάθεση των προϊόντων τους.

3.5 Είναι γεγονός ότι η μετάβαση προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα θα χρειαστεί δεκαετίες και θα αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας· δεν μπορούμε, όμως, να καθυστερήσουμε την ανάληψη δράσης. Οι αποφάσεις που θα λάβουμε εντός της προσεχούς δεκαετίας ή δεκαεπταετίας θα έχουν ουσιαστικές συνέπειες για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, για την αλλαγή του κλίματος, για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη.

3.6 Κατά πρώτο λόγο, επιβάλλεται ριζοσπαστική αναβάθμιση της απόδοσης όσον αφορά τη μετατροπή, τον εφοδιασμό και την τελική κατανάλωση ενέργειας. Στους τομείς των μεταφορών, της οικοδομής και της βιομηχανίας, οι διαθέσιμες τεχνολογικές λύσεις πρέπει να μετατραπούν σε εμπορικές διεξόδους. Οφείλουμε να αξιοποιούμε πλήρως το δυναμικό που προσφέρουν οι τεχνολογίες των

πληροφοριών και της επικοινωνίας και οι οργανωτικές φύσεις καινοτομίες, καθώς επίσης και να χρησιμοποιούμε τους μηχανισμούς των δημοσίων αρχών και τους μηχανισμούς που στηρίζονται στην αγορά (*) για τη διαχείριση της ζήτησης και την προώθηση των νέων αγορών.

3.7 Στα έγγραφα που εξέδωσε, η Επιτροπή σημειώνει ότι κάποιες από τις τεχνολογίες που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του 2020 είναι ήδη διαθέσιμες σήμερα ή βρίσκονται στο τελικό στάδιο της εξέλιξής τους. Ωστόσο, ακόμη και με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις, δεν παύει να αποτελεί επιτακτική ανάγκη να κινητοποιηθούν εγκαίρως οι διαθέσιμες τεχνολογίες ενώ, γενικότερα, οι τεχνολογίες με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα παραμένουν δαπανηρές και προσκρούουν σε εμπόδια για τη διείσδυσή τους στην αγορά. Επομένως, επιβάλλεται μια διττή προσέγγιση: αφενός, να ενισχυθεί η έρευνα για τον περιορισμό του κόστους και τη βελτίωση των επιδόσεων και, αφετέρου, να ληφθούν αποφασιστικά μέτρα στήριξης με στόχο τη δημιουργία νέων εμπορικών ευκαιριών, την τόνωση της ανάπτυξης της αγοράς και την εξάλειψη των μη τεχνολογικών εμποδίων που αποθαρρύνουν την καινοτομία και την εξάπλωση στην αγορά των τεχνολογιών υψηλής απόδοσης και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Προκειμένου να υλοποιηθεί το όραμα του 2050, το οποίο τείνει, πρακτικά, στη χρήση τεχνολογιών που δεν θα εκλύουν διοξείδιο του άνθρακα, οφείλουμε να αναπτύξουμε μια νέα γενιά των τεχνολογιών αυτών, χάρη στις σημαντικές προόδους της έρευνας. Ορισμένες από αυτές τις τεχνολογίες θα έχουν, σίγουρα, μικρή επίδραση έως το 2020· έχει, όμως, μεγάλη σημασία να εντείνουμε ήδη από σήμερα τις προσπάθειές μας, ώστε οι τεχνολογίες αυτές να αποβούν αποδοτικές το ταχύτερο δυνατόν.

3.8 Τα ισχύοντα μέτρα, που έχουν υιοθετηθεί κατά τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για τις μελλοντικές δράσεις της ΕΕ: (i) σύσταση ευρωπαϊκών τεχνολογικών πλατφορμών· (ii) χρήση του μηχανισμού του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας (ERA-Net) ώστε να τεθούν οι βάσεις για έναν κοινό προγραμματισμό της έρευνας μεταξύ των κρατών μελών· (iii) συνεργασία μεταξύ ερευνητικών κέντρων σε ειδικούς τομείς, χάρη στα δίκτυα αριστείας. Το σχέδιο ΣΕΤ θα επικεντρώσει, θα ενισχύσει και θα καταστήσει συνεκτικές τις συνολικές προσπάθειες που αναπτύσσονται στην Ευρώπη, ούτως ώστε να επιταχυνθεί η καινοτομία στον τομέα των προηγμένων τεχνολογιών με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην Ευρώπη. Το σχέδιο ΣΕΤ προτείνει την επίτευξη των εξής στόχων: (i) ενός νέου κοινού στρατηγικού σχεδιασμού· (ii) μιας αποτελεσματικότερης εφαρμογής· (iii) μιας αύξησης των πόρων· και (iv) μιας νέας, πιο σύνθετης, προσέγγισης σε θέματα διεθνούς συνεργασίας.

3.9 Μια νέα μέθοδος εργασίας σε κοινοτικό επίπεδο απαιτεί ένα σύνθετο, δυναμικό και ευέλικτο μέσον για την καθοδήγηση της διαδικασίας, τον καθορισμό προτεραιοτήτων και την πρόταση δράσεων· με άλλα λόγια, μια συλλογική προσέγγιση του στρατηγικού σχεδιασμού. Οι διάφοροι παράγοντες πρέπει να αρχίσουν να επικοινωνούν και να λαμβάνουν αποφάσεις κατά τρόπο πολύ καλύτερα διαρθρωμένο και εστιασμένο, χαράσσοντας και εφαρμόζοντας δράσεις μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα σε ένα συνεργατικό πλαίσιο. Για τη διαχείριση της εφαρμογής του σχεδίου ΣΕΤ και την ενίσχυση της συνεκτικότητας μεταξύ εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών προσπαθειών, η Επιτροπή θα συγκροτήσει, εντός του 2008, Διευθύνουσα Ομάδα για τις Στρατηγικές Ενεργειακές Τεχνολογίες. Η Επιτροπή θα οργανώσει ευρωπαϊκή διάσκεψη κορυφής για τις ενεργειακές τεχνολογίες, το πρώτο εξάμηνο του 2009.

(*) «Πράσινη Βίβλος όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων», COM(2007) 140 τελικό, της 28.3.2007.

3.10 Για τον αποτελεσματικό στρατηγικό σχεδιασμό από τη Διευθύνουσα Ομάδα απαιτείται να είναι τακτικά διαθέσιμες αξιόπιστες πληροφορίες και δεδομένα. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει ελεύθερης πρόσβασης σύστημα διαχείρισης πληροφοριών και γνώσεων. Το σύστημα αυτό θα περιλαμβάνει «χαρτογράφηση τεχνολογίας» και «χαρτογράφηση ικανοτήτων» από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής ⁽⁵⁾.

3.11 Για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες ανάπτυξης και εισαγωγής στην αγορά χρειάζονται περισσότερο εστιασμένοι και ισχυρότεροι μηχανισμοί που να είναι ικανοί να έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στο δυναμικό παρέμβασης από το δημόσιο τομέα, την ευρωπαϊκή βιομηχανία και τους ερευνητές. Οι μηχανισμοί αυτοί θα λάβουν τις ακόλουθες μορφές: (i) ευρωπαϊκές βιομηχανικές πρωτοβουλίες, (ii) ευρωπαϊκός συνασπισμός ενεργειακής έρευνας, (iii) διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα και συστήματα του μέλλοντος.

3.12 Η προώθηση της επικέντρωσης και του συντονισμού των διαφόρων μηχανισμών και πόρων χρηματοδότησης θα συμβάλει στη βελτιστοποίηση των επενδύσεων, στην ενίσχυση των ικανοτήτων και στην εξασφάλιση συνεχούς χρηματοδότησης των τεχνολογιών κατά τις διάφορες φάσεις ανάπτυξης. Πρέπει να αντιμετωπισθούν οι εξής δύο προκλήσεις: **κινητοποίηση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων** για την έρευνα και τις συναφείς υποδομές, τις δράσεις επίδειξης σε βιομηχανική κλίμακα και τα σχέδια πρώτης εμπορικής αξιοποίησης· και **προώθηση της εξειδικευμένης εκπαίδευσης και κατάρτισης** για τη δημιουργία της ποσότητας και ποιότητας ανθρώπινων πόρων που απαιτούνται ώστε να αξιοποιηθούν πλήρως οι τεχνολογικές ευκαιρίες που θα διανοίξει η ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική.

3.13 Η Επιτροπή προτίθεται να παρουσιάσει **ανακοίνωση σχετικά με τη χρηματοδότηση τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα**, στο τέλος του 2008. Οι δράσεις των κρατών μελών για την διεύρυνση της βάσης των ανθρώπινων πόρων θα πρέπει να συντονίζονται καλύτερα, ώστε να επιτυγχάνονται οι μέγιστες δυνατές συνέργειες και να αυξηθεί η κινητικότητα στον κλάδο αυτόν.

3.14 Τα μέτρα που προτείνονται στο σχέδιο ΣΕΤ αναμένεται να ενισχύσουν τη στρατηγική της διεθνούς συνεργασίας. Πρέπει, επίσης, να μεριμνήσουμε ώστε η ΕΕ να έχει ομόφωνη άποψη στα ενδεχόμενα διεθνή φόρουμ, ώστε να εξασφαλίζεται μια συνεκτικότερη και ισχυρότερη σύμπραξη.

3.15 Η διαδικασία τεχνολογικής καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας στηρίζεται σήμερα σε εθνικά προγράμματα και κίνητρα, που κάνουν χρήση εθνικών πόρων για την υλοποίηση εθνικών στόχων. Το πρότυπο αυτό ανήκει πλέον οριστικά στο παρελθόν, σε μια εποχή όπου η ενέργεια ήταν φθηνή και όπου δεν υπήρχαν περιορισμοί ως προς τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Για να προκληθούν οι θεαματικές αλλαγές που θα χρειαστεί ο 21ος αιώνας σε θέματα ενέργειας, επιβάλλεται μια νέα πολιτική.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής, καθώς και τα συμπληρωματικά έγγραφα εργασίας, και προσυπογράφει την ανάλυση και την περιγραφή της κατάστασης που χαρακτηρίζει σήμερα τις ενεργειακές τεχνολογίες. Το να αντιδράσουμε στους

κινδύνους που αντιπροσωπεύει η αλλαγή του κλίματος για τον πλανήτη και το να συνεχίσουμε να ανταποκρινόμαστε στην υψηλή κατανάλωση ενέργειας των εκβιομηχανισμένων χωρών, αλλά και στην συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση των αναπτυσσόμενων χωρών, συνιστούν θεμελιώδεις διεθνείς προκλήσεις. Όσο δεν υπάρχει μια καλά μελετημένη στρατηγική και δεν γίνεται χρήση οικονομικότερων και αποτελεσματικότερων ενεργειακών τεχνολογιών, διακυβεύεται ο προβληματισμός σχετικά με τον περιορισμό του εύρους της κλιματικής αλλαγής.

4.2 Η ανακοίνωση ενισχύει, επίσης, σημαντικά το κείμενο στοιχείο της ενεργειακής πολιτικής, την ασφάλεια δηλαδή του εφοδιασμού, τόσο σε επίπεδο υλικών, όσο και από την άποψη της κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού δεν αφορά αποκλειστικά την πρακτική πρόσβαση στην ενέργεια, αλλά και τη δυνατότητα απόκτησής της σε αποδεκτές για την κοινωνία τιμές.

4.3 Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή ορδά τοποθετεί την ανάπτυξη των ενεργειακών τεχνολογιών στην πρώτη θέση των προσπαθειών που πρέπει να τείνουν προς τον περιορισμό του φαινομένου των κλιματικών αλλαγών. Η τοποθέτηση αυτή συνάδει, εξάλλου, με τα συμπεράσματα της δέκατης τρίτης Διάσκεψης των Μερών (COP 13), που πραγματοποιήθηκε στο Μπαλί, το Δεκέμβριο του 2007 ⁽⁶⁾. Η σημερινή και η μελλοντική διεθνής συνεργασία στον τομέα αυτόν θα πρέπει επίσης να καταστεί προτεραιότητα για την ΕΕ, δεδομένου ότι εμπεριέχει ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή οικονομία σε θέματα διάδοσης των αναγκαίων τεχνολογιών.

4.4 Η ανακοίνωση της Επιτροπής τονίζει, δικαίως, τη σημασία του παράγοντα χρόνος, ο οποίος έχει καθοριστικό ρόλο για την εφαρμογή της προτεινόμενης στρατηγικής (σχέδιο ΣΕΤ), εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει να περιορίσει, έως το 2020, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σύμφωνα με τη δέσμευση που ανέλαβε το Μάρτιο του 2007. Εάν δεν επιταχυνθούν οι διαδικασίες οργάνωσης και τελικής ανάλυσης των βασικών στρατηγικών κατευθύνσεων σχετικά με την ανάπτυξη των τεχνολογιών (όπως για τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις της έρευνας και της ανάπτυξης στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ιαπωνία), δεν θα σταθεί δυνατόν να κινητοποιηθούν αποτελεσματικά οι αναγκαίες δυνάμεις και μέσα για την ευδόση της πρώτης φάσης έως το 2020, ενώ φαίνεται ακόμη λιγότερο πιθανόν να επιτευχθεί αυτό για τη δεύτερη φάση, έως το 2050.

4.5 Προκειμένου να επιταχυνθεί η ανάπτυξη και η πραγματική χρήση των νέων ενεργειακών τεχνολογιών, η ΕΕ πρέπει να διαθέτει περισσότερους μηχανισμούς, ειδικά εστιασμένους και αποτελεσματικούς, χάρη στους οποίους θα αξιοποιείται το δυναμικό της δημόσιας ενίσχυσης, της βιομηχανίας και της έρευνας, και θα ενισχύονται οι συνέργειές τους. Στον τομέα της ενέργειας, η Ευρώπη διαθέτει ινστιτούτα ερευνών υψηλών επιδόσεων σε εθνικό επίπεδο, καθώς και άριστες ομάδες ερευνητών στα πανεπιστήμια και τα ειδικευμένα κέντρα. Οι εργασίες τους, δυστυχώς, δεν συντονίζονται, ενώ οι μηχανισμοί που έχουν μέχρι στιγμής εφαρμοστεί για το σκοπό αυτό έχουν αποδειχθεί ανεπαρκείς. Ο καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας του προτεινόμενου σχεδίου έγκειται στην βέλτιστη αξιοποίηση αυτού του δυναμικού. Θα πρέπει επίσης να καθιερωθεί διευρυμένη συνεργασία σε διεθνές επίπεδο.

⁽⁵⁾ Βλ. Τα έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Technology map» SEC(2007) 1510 («Χαρτογράφηση τεχνολογίας») και «Capacities map» SEC(2007) 1511 («Χαρτογράφηση ικανοτήτων»).

⁽⁶⁾ Απόφαση της 13ης Διάσκεψης των Μερών της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος — σχέδιο δράσης του Μπαλί.

4.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση της Επιτροπής, η οποία, στην ανακοίνωσή της, συνιστά να κινητοποιηθούν όχι μόνο χρηματοδοτικοί πόροι, αλλά κυρίως άνθρωποι, και μάλιστα σε τέσσερα επίπεδα: τόσο σε ιδιωτικό επίπεδο, όσο και σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο. Μέχρι σήμερα, η κινητοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων προσέκρουε σε ζητήματα προτεραιοτήτων και σε διαδικαστικές καθυστερήσεις. Το σχέδιο ΣΕΤ φιλοδοξεί να προωθήσει μια διαφορετική αντιμετώπιση και να επιταχύνει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η κινητοποίηση των ανθρώπινων πόρων, που εγγράφεται πάντοτε σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική, περιλαμβάνεται επίσης στη στρατηγική της Λισσαβώνας. Ωστόσο, οι προσπάθειες που έχουν αναπτυχθεί για την εξεύρεση των πόρων που απαιτούνται για την εφαρμογή των προτεινόμενων στρατηγικών αποδεικνύονται ακόμη ανεπαρκείς και υπερβολικά αργές. Η πρώτη απαραίτητη προϋπόθεση για την κινητοποίηση των ανθρώπινων πόρων είναι η εξασφάλιση γενικευμένης και κατάλληλης στήριξης προς την επιστημονική και τεχνική εκπαίδευση.

4.7 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι είναι αναγκαίο να επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με τις αντιλήψεις, τις προτεραιότητες και τους στόχους της ενεργειακής πολιτικής, αλλά και σχετικά με ένα στρατηγικό σχέδιο για τις ενεργειακές τεχνολογίες.

4.8 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι θα ήταν επιζήμιο να περιέλθει σε δεύτερη μοίρα ο σημαντικότερος ασφαλώς μηχανισμός για τον περιορισμό της αλλαγής του κλίματος, δηλαδή η στρατηγική για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των ενεργειακών τεχνολογιών, και να προκριθούν άλλα ζητήματα, τα οποία, εντελώς αντικειμενικά, θα πρέπει να προσδώσουν στην εν λόγω διαδικασία ανάπτυξης ένα σημαντικό πλαίσιο στήριξης (πρόκειται κυρίως για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων, την υποστήριξη για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την τρίτη δέσμη μέτρων για την ενέργεια κλπ.). Μόνον εάν υπάρξουν συγκεκριμένες τεχνολογικές εξελίξεις, για την τελειοποίηση πιο αποτελεσματικών τεχνολογιών, είτε αυτές αφορούν την παραγωγή είτε την κατανάλωση κάθε μορφής ενέργειας, θα μπορέσει να προκύψει πραγματική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η χρηματοδότηση της τεχνολογικής ανάπτυξης θα μπορούσε να εξασφαλιστεί, μεταξύ άλλων, από το προϊόν της πώλησης σε πλειστηριασμό των δικαιωμάτων εκπομπής αερίων που προκύπτουν από το κοινοτικό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, υπό τον όρο, βέβαια, ότι θα γίνει δεκτή η πρόταση για την εισαγωγή της διαδικασίας αυτής. Αυτή η πηγή χρηματοδότησης δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να είναι η μοναδική, κυρίως μάλιστα εάν δεν πρόκειται να τεθεί σε εφαρμογή πριν από το 2013.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ιδιαίτερα εύστοχη και τεκμηριωμένη ανάλυση της σημερινής κατάστασης, που αποδεικνύεται καθόλου ικανοποιητική, δίνει δικαίως έμφαση στα προβλήματα οργάνωσης και διαχείρισης, τα οποία, όπως ακριβώς και οι τεχνικές και επιστημονικές προκλήσεις, πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των μελημάτων της κοινωνίας.

5.2 Τα έγγραφα της ΕΕ στηρίζονται στην παραδοχή ότι υπάρχουν πάρα πολλές ενεργειακές τεχνολογίες που μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την πρόοδο στον τομέα της ενέργειας και να συμβάλουν στην υλοποίηση των σχετικών ταχθέντων στόχων. Λόγω της μεγάλης πληθώρας τους, μόνον ένα πραγματικό χαρτοφυλάκιο μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη αποτελεσμάτων. Εάν δεν διεξαχθεί εμπεριστατωμένη ανάλυση, είναι αδύνατο να αποκλεισθεί εξ αρχής μια κατεύθυνση, έστω και λίγα υποσχόμενη. Θα ήταν, ωστόσο, σκόπιμο να απορρίπτονται οι λιγότερο αποτελεσματικές επιλογές σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο, ώστε να μην κατασπαταλώνται άσκοπα οι πόροι. Με βάση ένα στρατηγικό πλαίσιο που θα εγκριθεί, το κάθε κράτος μέλος, ή ακόμη και η κάθε περιφέρεια, θα πρέπει να

έχει τη δυνατότητα να καθορίζει τις δικές του προτεραιότητες, σε συνάρτηση με τους τομείς εμπειρογνωμοσύνης του, με τις ικανότητες υλοποίησης και με την εμπειρία του.

5.3 Σε κοινοτικό επίπεδο, τα έγγραφα που εξετάζουν το ζήτημα αυτό συνιστούν μια στροφή προς τις τεχνολογίες που αξιοποιούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προς τις μεθόδους παραγωγής θερμότητας που σέβονται το περιβάλλον (ακόμη και για την θερμότητα που προορίζεται για παραγωγή ηλεκτρισμού) και προς τις πλέον σύγχρονες υποδομές για τη μεταφορά και αποθήκευση ενέργειας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτεραιότητες αυτές. Δεν πρέπει, όμως, να παραμελούνται και οι καθαρές τεχνολογίες που στηρίζονται στα ορυκτά καύσιμα —τα οποία, ακόμη και μακροπρόθεσμα, θα εξακολουθήσουν να συνιστούν την κύρια πρωτογενή πηγή ενέργειας—, αλλά και εκείνες που κάνουν χρήση της ατομικής ενέργειας, σύμφωνα με τις αρχές της σχάσης ή της τήξης, καθώς και η αποθήκευση των πυρηνικών αποβλήτων. Πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης της ΕΕ.

5.4 Η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι, προς το παρόν, η αγορά της ενέργειας δεν ενημερώνει σαφώς τους ιδύνοντες της ενεργειακής πολιτικής, τις κυβερνήσεις, ούτε τους ιδιωτικούς επενδυτές για την επείγουσα ανάγκη ανάπτυξης της εφαρμογής των νέων ενεργειακών τεχνολογιών, και τούτο επειδή οι τιμές των διαφόρων πηγών ενέργειας και καυσίμων δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη το σύνολο του εξωτερικού κόστους, συμπεριλαμβανομένου και του κοινωνικού. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους δεν έχει ακόμη επέλθει συμφωνία σε κοινοτικό επίπεδο ως προς τις προτεραιότητες για θέματα ενεργειακής έρευνας και ανάπτυξης, ούτε για θέματα διαμόρφωσης των χρηματοδοτικών πόρων και των λοιπών μηχανισμών που απαιτούνται για την στήριξη των προτεραιοτήτων αυτών.

5.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, πέρα από τον καθορισμό των προτεραιοτήτων σε επίπεδο ΕΕ, το στρατηγικό σχέδιο θα έπρεπε επίσης να καθορίσει, σύντομα και κατά τρόπο συντονισμένο, ειδικούς στόχους και σε επίπεδο κρατών μελών, να προβλέπει την εκχώρηση επαρκών χρηματοδοτικών πόρων από τους προϋπολογισμούς (τους εθνικούς και τον ευρωπαϊκό), να αξιοποιεί στον μέγιστο βαθμό τις ικανότητες έρευνας και ανάπτυξης, να μεριμνά για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα —για τον οποίο οι τάσεις της αγοράς της ενέργειας συνιστούν αρκετά σημαντικό κίνητρο—, και να προβλέπει και άλλους νομοθετικούς και φορολογικούς μηχανισμούς. Ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει οπωσδήποτε να κληθεί να συμμετάσχει στη διαδικασία αυτή, και μάλιστα σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες γι' αυτό προϋποθέσεις, όχι μόνον καθορίζοντας τις αρχές, τις προτεραιότητες και τους στόχους των ενεργειακών πολιτικών, αλλά και θεσπίζοντας τους πρακτικούς μηχανισμούς που απαιτούνται για την εφαρμογή τους.

5.6 Το καθοριστικό στοιχείο έγκειται στη θέσπιση κανόνων αγοράς στον τομέα της ενέργειας, με τον δέοντα συνυπολογισμό του εξωτερικού κόστους, συμπεριλαμβανομένου και του κοινωνικού κόστους, στις τιμές της ενέργειας. Αυτό θα δώσει την ευκαιρία στην αγορά να στέλνει εγκαίρως «μηνύματα» στους επενδυτές και στους ιδιωτικούς φορείς όσον αφορά την ανάγκη τεχνολογικών αλλαγών με στόχο τη διαφοροποίηση του μείγματος των χρησιμοποιούμενων πηγών ενέργειας και την όσο το δυνατόν αποδοτικότερη αξιοποίησή τους. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει, πιθανότατα, να δημιουργήσουν τις κατάλληλες νομοθετικές και φορολογικές συνθήκες ώστε να συνδυάζονται κατά καλύτερο τρόπο τα δημόσια και τα ιδιωτικά χρηματοδοτικά μέσα που αφιερώνονται στην ενεργειακή έρευνα και ανάπτυξη, χωρίς να παραμελούνται και οι εθελοντικοί μηχανισμοί, που θα οδηγήσουν σε καλύτερη αξιοποίηση των πόρων.

5.7 Τα κράτη που διαθέτουν πρόσφορες φυσικές συνθήκες εναποθέτουν μεγάλες ελπίδες στην επιτάχυνση της προόδου σχετικά με την αυξημένη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Υπάρχουν, όμως, και άλλα κράτη, τα οποία δεν διαθέτουν τέτοιες φυσικές συνθήκες ή που δεν μπορούν να τις αξιοποιήσουν σε οικονομικά αποδεκτές τιμές. Οι πραγματικές φυσικές συνθήκες και η πρακτική πρόσβαση στις πηγές ενέργειας θα πρέπει να συνιστούν το βασικό κριτήριο για την αξιολόγηση της δυνατότητας αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο κάθε κράτος μέλος, καθώς και για την ένταξη των κρατών μελών στα προγράμματα ανάπτυξης των ενεργειακών τεχνολογιών.

5.8 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι προτεραιότητες που αναφέρονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο ΣΕΤ είναι κάπως περιορισμένες, κυρίως όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι πηγές αυτές έχουν αναμφισβήτητη μεγάλη σημασία, όχι μόνο για την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, αλλά και για τη μείωση της εξάρτησης των κρατών μελών από την εισαγωγή ενέργειας και, τέλος, για την βιώσιμη ανάπτυξη. Από οικονομική άποψη, ορισμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχουν, ωστόσο, ακόμη, μεγάλο κόστος, το οποίο και αναμένεται να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα. Εξάλλου, η ενοποίηση των αγορών ενέργειας δεν εγείρει μόνο ζητήματα πολιτικής και οργανωτικής φύσεως· θα χρειαστεί επίσης να καταρτιστούν προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης με αντικείμενο, για παράδειγμα, τα «ευφυή» δίκτυα.

5.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι πολλές χώρες εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα και από την πυρηνική ενέργεια και ότι η κατάσταση αυτή δεν αναμένεται να αλλάξει στο προσεχές μέλλον. Αυτό ισχύει και για τις τρίτες χώρες με τις οποίες η ΕΕ θα πρέπει να συντονίσει τις προσπάθειές τις για την επιτάχυνση της έρευνας και ανάπτυξης σε θέματα ενεργειακών τεχνολογιών. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, συνεπώς, ότι οι προτεραιότητες της Ευρώπης δεν πρέπει να επικεντρώνονται υπερβολικά στις τεχνολογίες που αφορούν τη χρήση των ενεργειακών τεχνολογιών, αλλά ότι πρέπει να αποδίδουν αντίστοιχη σημασία και στις τεχνολογίες που επιτρέ-

πουν την εξοικονόμηση ενέργειας κατά τη φάση της τελικής κατανάλωσης και στις καθαρές τεχνολογίες που στηρίζονται στα ορυκτά καύσιμα (συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα). Η έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των πυρηνικών τεχνολογιών διαθέτουν ειδικό χρονοδιάγραμμα και συντονισμό. Θα πρέπει, όμως, να τονιστεί η σημασία της έρευνας και ανάπτυξης σε θέματα ατομικής ενέργειας, σήμερα με τη μορφή της σχάσης, κάποια μέρα ίσως με τη μορφή της τήξης, και σε θέματα διάρκειας της εκμετάλλευσης και ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων, δεδομένου ότι οι τεχνολογίες αυτές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ.

5.10 Εξυπακούεται ότι οι προσπάθειες εξοικονόμησης ενέργειας κατά τη μετατροπή, καθώς και κατά την φάση της τελικής κατανάλωσης μπορούν να συμβάλουν τα μέγιστα στην βιώσιμη ανάπτυξη, όπως επίσης και η άνθηση των σύγχρονων ενεργειακών τεχνολογιών. Σε επίπεδο ΕΕ, η αξιοποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών και ανθρώπινων πόρων στον ευρύτατο αυτό τομέα μπορεί να βελτιωθεί, εάν χαραχθεί και εφαρμοστεί δεόντως ένας στρατηγικός συντονισμός της ενεργειακής έρευνας και ανάπτυξης. Ο συντονισμός αυτός θα προκαθορίζει τις προτεραιότητες (από άποψη περιεχομένου και από άποψη προθεσμιών) που πρέπει να εφαρμόζονται σε κοινοτικό και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και τους αναγκαίους λειτουργικούς μηχανισμούς, όπως τα συστήματα διαχείρισης, ελέγχου και ροής των πληροφοριών. Η εναρμόνιση των διαδικασιών και των εγκαταστάσεων έχει επίσης σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή.

5.11 Όσον αφορά την ενίσχυση, πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της συνεργασίας σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης των νέων ενεργειακών τεχνολογιών, είναι σκόπιμο, προτού συναφθούν νέες συμβάσεις, να δοθεί προτεραιότητα στη βέλτιστη χρήση των υφιστάμενων θεσμών, συνθηκών και συμφωνιών, κυρίως εκείνων των οποίων η αποτελεσματικότητα έχει ήδη αποδειχθεί στο παρελθόν.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αλλαγή του κλίματος και γεωργία στην Ευρώπη»

(2009/C 27/14)

Με επιστολή της 25ης Οκτωβρίου 2007, η Γαλλική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ ζήτησε από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, με βάση το άρθρο 262 της Συνθήκης των ΕΚ, να εκπονήσει γνωμοδότηση για το ακόλουθο θέμα:

«Η σχέση μεταξύ της αλλαγής του κλίματος και της γεωργίας στην Ευρώπη».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. RIBBE και με συνεισηγητή τον κ. WILMS.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 94 ψήφους υπέρ, 30 ψήφους κατά και 13 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Περίληψη των συμπερασμάτων και συστάσεων της ΕΟΚΕ

1.1 Με επιστολή της 25ης Οκτωβρίου 2007, η Γαλλική Προεδρία ζήτησε από την ΕΟΚΕ να εκπονήσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Η σχέση μεταξύ της αλλαγής του κλίματος και της γεωργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο». Στην επιστολή αυτή ζητήθηκε από την ΕΟΚΕ ρητά να εξετάζει και το θέμα των βιοκαυσίμων.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει έντονες ανησυχίες σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί η αλλαγή του κλίματος στην ευρωπαϊκή γεωργία και συνεπώς και στις οικονομικές επιδόσεις πολλών αγροτικών περιοχών. Οι σοβαρότερες συνέπειες προβλέπεται να εμφανισθούν στη Νότια Ευρώπη, ως επακόλουθο των αναμενόμενων παρατεταμένων περιόδων ξηρασίας έως και λειψυδρίας. Οι συνέπειες αυτές μπορεί να προκαλέσουν ακόμη και πλήρη κατάρρευση της αγροτικής δραστηριότητας. Αλλά και σε άλλες περιφέρειες της Ευρώπης προβλέπεται να αντιμετωπίσουν οι αγρότες πολύ σοβαρά προβλήματα λόγω της αλλαγής του κλίματος, προβλήματα όπως η αισθητή μεταβολή της έντασης και της συχνότητας των βροχοπτώσεων. Σε αυτό ίσως προστεθούν και προβλήματα όπως η προσβολή των φυτών από νεοεμφανιζόμενες ή πιο διαδεδομένες νόσους και επιβλαβείς οργανισμούς.

1.3 Οι πολιτικοί ιθύνοντες οφείλουν συνεπώς να ενεργήσουν σύντομα και να εντάξουν την προστασία του κλίματος σε όλες τις πολιτικές.

1.4 Η γεωργία δεν είναι όμως μόνο θύμα της αλλαγής του κλίματος αλλά συμβάλει και στην εκπομπή αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, αν και προκαλεί λιγότερες εκπομπές σε διοξείδιο του άνθρακα απ' ό,τι σε μεθάνιο και ιλαρυντικό αέριο (υποξείδιο του αζώτου), αέρια που οφείλονται στην αλλαγή της χρήσης της γης αλλά και στη γεωργική παραγωγή αυτή καθαυτή. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναλύσει λεπτομερέστερα την σχέση κάθε επιμέρους γεωργικής δραστηριότητας με την αλλαγή του κλίματος, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα ως προς τις δράσεις που πρέπει να αναπτυχθούν, π.χ. στο πλαίσιο της πολιτικής κοινοτικών ενισχύσεων. Για το λόγο αυτό επιδοκιμάζει την πρόθεση της Επιτροπής να εντάξει στο μέλλον την προστασία του κλίματος σε μεγαλύτερο βαθμό στην Κοινή Γεωργική Πολιτική.

1.5 Η γεωργία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην προστασία του κλίματος, αν λάβει, μεταξύ άλλων, μέριμνα ώστε όχι μόνο να διατηρεί το απόθεμα άνθρακα που περιέχεται στο έδαφος αλλά να

το αυξάνει με μια εύστοχη παραγωγή χούμου, περιορίζοντας τη χρήση ενέργειας και παράγοντας βιομάζα για ενεργειακή χρήση με μεθόδους που συνάδουν με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος.

1.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η μελλοντική στρατηγική της ΕΕ για τα βιοκαύσιμα, όπως διαγράφεται σήμερα, και η οποία, σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής θα προκαλέσει σημαντικές εισαγωγές γεωργικών πρώτων υλών, δεν πρόκειται να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων για την προστασία του κλίματος με οικονομικά αποδοτικό τρόπο ή στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων πηγών εισοδήματος στη γεωργία. Αντί αυτής της στρατηγικής βιοκαυσίμων θα ήταν προτιμότερο να χαραχθεί μια σωστά μελετημένη στρατηγική για την παραγωγή βιομάζας, η οποία να μην εξαρτάται από τις εισαγωγές αλλά να βασίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι σήμερα στην μετατροπή γεωργικών υποπροϊόντων και αποβλήτων σε αξιοποιήσιμη ενέργεια και να αναθέτει στους γεωργούς ενεργό ρόλο στο πλαίσιο ενός διαφορετικά οργανωμένου και αποκεντρωμένου ενεργειακού κύκλου.

2. Βασικά στοιχεία και ιστορικό της γνωμοδότησης

2.1 Η γεωργία αποτελεί αναμφίβολα τον κατεξοχήν οικονομικό κλάδο που εξαρτάται από τις φυσικές συνθήκες (και επομένως και τις κλιματικές συνθήκες) και που συγχρόνως τις εκμεταλλεύεται, τις μεταβάλλει και ενδεχομένως τις διαμορφώνει.

2.2 Βασίζεται στην συστηματική χρήση της ηλιακής ενέργειας μέσω της φωτοσυνθετικής ικανότητας των φυτών, με στόχο την παραγωγή ενέργειας που να μπορεί να αξιοποιηθεί από τον άνθρωπο, είτε με τη μορφή τροφίμων είτε με τη μορφή ζωοτροφών. Εξάλλου, η ενέργεια που δεσμεύεται μέσω της φωτοσύνθεσης, πάντα χρησιμοποιούταν ως πηγή θερμότητας (π.χ. βιομάζα με τη μορφή ξυλείας).

2.3 Οι κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην Ευρώπη και οι οποίες ήταν έως τώρα ευνοϊκές για τη γεωργία, αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την πολύ διαφορετική διάθρωση και την πολυμορφία της ευρωπαϊκής γεωργίας. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι η αλλαγή των συνθηκών θα επηρεάσει τη γεωργία αλλά και τις συναφείς οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές των περιφερειών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

Η γεωργία ως θύμα της αλλαγής του κλίματος

3.1 Η αλλαγή του κλίματος και η αναμενόμενη αύξηση της θερμοκρασίας, αλλά προπαντός οι μεταβολές όσον αφορά τη συχνότητα των βροχοπτώσεων, θα έχουν καταστροφικές συνέπειες για τη γεωργία σε ορισμένες περιφέρειες της Ευρώπης. Ειδικά στη Νότια Ευρώπη, μπορεί να καταστεί εντελώς ανέφικτη η γεωργική παραγωγή λόγω των μεγάλων περιόδων ανομβρίας που μπορεί να προκαλέσουν ξηρασία και ενδεχομένως ερημοποίηση. Επίσης, οι πυρκαγιές στην ύπαιθρο μπορεί να πλήξουν σε μεγάλο βαθμό γεωργικές εκτάσεις ⁽¹⁾. Η οικονομία σε αυτές τις περιοχές απειλείται από μεγάλες απώλειες. Σύμφωνα με όλες τις επιστημονικές μελέτες, η αλλαγή του κλίματος θα έχει αντίκτυπο στους επιβλαβείς οργανισμούς και τις ασθένειες, που με τη σειρά τους θα μειώσουν πολύ σημαντικά τις αποδόσεις των πιο σημαντικών για τη διατροφή καλλιεργειών. Η αλλαγή του κύκλου ζωής των παθογόνων οργανισμών θα επιφέρει:

- αλλαγές στη γεωγραφική κατανομή των οργανισμών αυτών·
- αλλαγές στη συχνότητα εμφάνισης και στη σοβαρότητα των ασθενειών·
- τροποποίηση της στρατηγικής που χρησιμοποιείται για τον έλεγχο των ασθενειών.

3.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει σε αυτό το πλαίσιο διάφορα έγγραφα και πρωτοβουλίες της Επιτροπής για το θέμα αυτό, όπως π.χ. την Ανακοίνωση «Η αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ⁽²⁾ και τα σχέδια και προγράμματα που περιλαμβάνει, την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Η προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος» αλλά και το γεγονός ότι η ίδια η Επιτροπή έχει υπογραμμίσει ότι είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν στρατηγικές για μια λογική χρήση της γης. Επιπλέον, εφαρμόζονται διάφορες δράσεις σε πολλές χώρες.

3.3 Το ερώτημα τι θα συμβεί αν εγκαταλειφθεί η γεωργική χρήση μεγάλων εκτάσεων, π.χ. στη Νότια Ευρώπη, λόγω λειψυδρίας ή λόγω κρουσμάτων ακραίας θερμοκρασίας, φαίνεται να ξεπερνάει τη φαντασία των περισσότερων πολιτών αλλά και των πολιτικών ιθυνόντων. Η εξέλιξη αυτή θα έχει αρνητικές συνέπειες και για την απασχόληση στις πληγείσες περιφέρειες, λόγω μεταβολών στη χρήση της γης.

3.4 Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση προς όλους τους πολιτικούς ιθύνοντες να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να περιοριστούν στο ελάχιστο οι αρνητικές συνέπειες για τη γεωργία, μέσω της κατάρτισης ολοκληρωμένου και εμπεριστατωμένου προγράμματος για την προστασία του κλίματος. Επιπλέον, απαιτείται η ανάληψη ειδικών δράσεων για την προσαρμογή της αγροτικής δραστηριότητας στην κλιματική αλλαγή. Ο αγροτικός κλάδος πρέπει να προσαρμοστεί αποτελεσματικά και γρήγορα στις μεταβολές και διαφοροποιήσεις που θα υποστεί το κλίμα, δεδομένου ότι από την επιτυχία ή την αποτυχία των δράσεων αυτών θα εξαρτηθεί η συνέχιση της αγροτικής δραστηριότητας.

3.4.1 Σύμφωνα με τις τελευταίες εκθέσεις του ΟΟΣΑ και του FAO, η έρευνα και η καινοτομία πρέπει να αποτελούν βασικούς παράγοντες στην καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος. Μεταξύ των δράσεων προσαρμογής θα πρέπει να προωθηθεί η ανάπτυξη νέων φυτικών ειδών και ποικιλιών, καλύτερα προσαρμοσμένων στην κλιματική αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό, αποκτά ιδιαίτερη σημασία η πρόοδος της βελτίωσης του φυτικού και του ζωικού υλικού.

Η συμβολή της Γεωργίας στην αλλαγή του κλίματος

3.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι δεν πρέπει να εξετάζονται μόνο οι αρνητικές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος για τη γεωργία αλλά να λαμβάνεται υπόψη και η συμβολή της γεωργίας στην αλλαγή αυτή και να ληφθούν μέτρα ώστε να περιοριστούν οι βλαβερές επιπτώσεις της γεωργικής δραστηριότητας για το κλίμα. Επίσης, προέχει να ληφθούν υπόψη οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους η γεωργία μπορεί να συμβάλει στην προστασία του κλίματος.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει συνεπώς την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της «Έλεγχος της υγείας της κοινής γεωργικής πολιτικής» ⁽³⁾, χαρακτηρίζει την πολιτική για την προστασία του κλίματος ως μια από τις τέσσερις νέες «προκλήσεις» που αντιμετωπίζει η ΚΠΠ.

3.7 Βάσει του ορισμού της ΔΕΚΑ, οι εκπομπές που προέρχονται απευθείας από τη γεωργία ισοδυναμούν με το 10-12 % του συνολικού όγκου εκπομπών. Συνολικώς, το μερίδιο της γεωργίας στην παραγωγή αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου υπολογίζεται σε 8,5 έως 16,5 δισεκατομμύρια τόνους CO₂e ⁽⁴⁾ παγκοσμίως, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 17 έως 32 % ⁽⁵⁾ του συνολικού όγκου των αερίων αυτών.

3.8 Το ποσοστό συμμετοχής της γεωργίας στην παραγωγή των αερίων θερμοκηπίου στην Ευρώπη εκτιμάται ότι είναι σαφώς χαμηλότερο από το παγκόσμιο ποσοστό. Με βάση τη μέθοδο υπολογισμού που χρησιμοποιεί η ΔΕΚΑ (Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή), η Επιτροπή υπολογίζει το ποσοστό αυτό στο 9 %. Από το 1990 έως σήμερα η γεωργία επέτυχε στην Ευρώπη των 27 μείωση των εκπομπών κατά 20 % και στην Ευρώπη των 15 κατά 11 % ⁽⁶⁾. Η μέθοδος που χρησιμοποιεί η ΔΕΚΑ δεν καλύπτει όμως τις εκπομπές που οφείλονται στην αλλαγή της χρήσης γης ή στην κατανάλωση ενέργειας για την παραγωγή λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων καθώς και στα καύσιμα των ελκυστήρων γεωργικής χρήσης. Το αποτέλεσμα είναι να υπολογίζει η Επιτροπή π.χ. το ποσοστό συμμετοχής της γεωργίας στις εκπομπές αερίων στη Γερμανία στο 6 % ενώ η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση καταλήγει σε ποσοστό της τάξης του 11 έως 15 %, επειδή συνυπολογίζει όλες τις πηγές εκπομπών στη γεωργία.

Οι διάφορες επιπτώσεις των αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου γεωργικής προέλευσης

3.9 Η γεωργία συμμετέχει σε μικρό βαθμό στην καθαρή παραγωγή διοξειδίου του άνθρακα. Αυτό οφείλεται καταρχήν στο γεγονός ότι τα φυτά απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα και το μετατρέπουν σε οργανική ύλη. Με τη χρήση της βιομάζας, ο αποθηκευμένος σε αυτήν άνθρακας αποδεσμεύεται ως CO₂. Κατ' αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται ο κύκλος εντός του οποίου μεταφέρεται ο άνθρακας.

⁽¹⁾ Βλ. παραδείγματος χάρι τις πυρκαγιές στην Ελλάδα το 2007, που κατέστρεψαν μεταξύ άλλων ελαιώνες.

⁽²⁾ COM(2007) 414, 18 Ιουλίου 2007, γνωμοδότηση ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 67, υιοθετήσε στις 29 Μαΐου 2008.

⁽³⁾ COM(2007) 722 τελικό.

⁽⁴⁾ CO₂e = ισοδύναμο του άνθρακα.

⁽⁵⁾ Cool Farming: Climate impacts of agriculture and mitigation potential, Study by Greenpeace, Δεκέμβριος 2007.

⁽⁶⁾ Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, έκθεση ΕΟΠ 5/2007.

3.10 Σύμφωνα με την 4η έκθεση προόδου της ΔΕΚΑ ⁽⁷⁾, η πολιτική προστασίας του κλίματος θα πρέπει, όσον αφορά τον γεωργικό τομέα, να εστιάσει κυρίως στις εκπομπές μεθανίου και ιλαρυντικού αερίου. Η γεωργία ευθύνεται περίπου για το 40 % των συνολικών εκπομπών σε CH₄ και N₂O στην Ευρώπη. Και τα δύο αυτά αέρια επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το κλίμα: το ποσοστό του υποξειδίου του αζώτου στα αέρια του φαινομένου του θερμοκηπίου είναι 296 φορές μεγαλύτερο και αυτό του μεθανίου 23 φορές μεγαλύτερο από το ποσοστό του CO₂.

3.11 Ουσιαστικά, οι πτυχές της γεωργίας που επηρεάζουν περισσότερο το κλίμα είναι τέσσερις:

- α) η μετατροπή δασικών εκτάσεων, ελών, υγροτόπων ή βοσκοτόπων σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις,
- β) τα αέρια του φαινομένου του θερμοκηπίου που εκπέμπονται από γεωργικές εκτάσεις και εκτρεφόμενα ζώα, και
- γ) η χρήση της ενέργειας στη γεωργική εκμετάλλευση και στο άμεσο περιβάλλον, σε επιχειρήσεις που προηγούνται ή έπονται της γεωργικής παραγωγής, π.χ. με τη μορφή καυσίμων για κινητήρες ή θέρμανση, για την παραγωγή ορυκτών λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και άλλες μορφές χρήσης της ενέργειας για την παραγωγική διαδικασία ⁽⁸⁾,
- δ) η παραγωγή βιομάζας για ενεργειακή χρήση.

3.12 Εξαιρετική σημασία έχει επίσης η μετατροπή μη γεωργικών εκτάσεων σε εκτάσεις γεωργικής εκμετάλλευσης σε παγκόσμια κλίμακα. Προκαλεί πολύ μεγαλύτερες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου απ' ό,τι η καθαυτή γεωργική παραγωγή και η χρήση της ενέργειας στη γεωργία. Κάθε μετατροπή γης σε καλλιεργήσιμη έκταση συνεπάγεται εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου διότι, σε αντίθεση με τις ερήμους και ημιερήμους ή τις οικοδομημένες εκτάσεις, οι γεωργικές εκτάσεις κατακρατούν κατά μέσο όρο το μικρότερο ποσοστό άνθρακα στο έδαφος ⁽⁹⁾.

3.13 Η συζήτηση σχετικά με την αποψίλωση του τροπικού δάσους στον Αμαζόνιο ή στην Ινδονησία έχει γι αυτό θεμελιώδη σημασία. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η μαζική υλοτομία στις περιοχές αυτές αφορά σε ορισμένο βαθμό και την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή γεωργία ⁽¹⁰⁾.

Μετατροπή της χρήσης της γης/κατακράτηση άνθρακα

3.14 Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί επίσης το γεγονός ότι στην Ευρώπη σφραγίζονται καθημερινά μεγάλες εκτάσεις εδάφους με αποτέλεσμα να μην μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την γεωργική παραγωγή ή για την κατακράτηση άνθρακα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η οδηγία για την προστασία των εδαφών, που θα ήταν πολύ χρήσιμη σε αυτό το πλαίσιο, δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη.

⁽⁷⁾ IPCC WG III Chapter 8 (2007), Agriculture.

⁽⁸⁾ Συμπεριλαμβανομένου του προβλήματος παραγωγής ζωοτροφών.

⁽⁹⁾ Μετά τη θάλασσα, τα εδάφη δεσμεύουν το μεγαλύτερο ποσοστό άνθρακα. Αξίζει να αναφερθούν ορισμένοι αριθμοί, έχοντας υπόψη ότι μπορεί να παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις: καλλιεργήσιμες εκτάσεις περιέχουν περίπου 60 τ. άνθρακα ανά εκτάριο, βοσκοτόποι και δάση το διπλάσιο (όσον αφορά τα δάση πρέπει να συνυπολογίζεται και ο άνθρακας που παγιδεύεται από τα δέντρα), σε ένα εκτάριο βαλτότοπου δεσμεύονται περίπου 1 600 τ. άνθρακα.

⁽¹⁰⁾ Αυτό αφορά κυρίως την παραγωγή σόγιας ως ζωοτροφής για τα ζώα των ευρωπαϊκών κτηνοτρόφων, ή την παραγωγή φοινικέλαιου ή ελαίων από τον καρπό του θάμνου ζατρόφα για ενεργειακούς σκοπούς (τα επανοαζόμενα «βιοκαύσιμα»).

3.15 Η πολιτική για την προστασία του κλίματος πρέπει να λάβει υπόψη έξι σημαντικούς παράγοντες κατακράτησης άνθρακα ⁽¹¹⁾. Η γεωργία επηρεάζει κυρίως την επιφανειακή βιομάζα και τα εδάφη. Επειδή στόχος της γεωργίας είναι η ετήσια συγκομιδή της παραγόμενης βιομάζας, δεν δημιουργεί νέους παράγοντες κατακράτησης άνθρακα με τη μορφή βιομάζας.

3.16 Η μετατροπή δασών, ελών και βοσκοτόπων σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις προκαλεί την αποδέσμευση του άνθρακα που παγιδεύεται στο έδαφος. Συνεπώς, όσον αφορά την ευρωπαϊκή γεωργία, επιβάλλεται να διατηρηθούν όλες οι εκτάσεις που κατακρατούν ακόμη μεγάλες ποσότητες άνθρακα. Χρειάζεται γι αυτό δημιουργηθούν, με τα κατάλληλα μέσα, κίνητρα για την ενθάρρυνση της χρήσης ανάλογων γεωργικών μεθόδων.

3.17 Οι υφιστάμενες επιστημονικές γνώσεις επιβεβαιώνουν ότι, για λόγους προστασίας του κλίματος και μόνο, επιβάλλεται η άμεση απαγόρευση της μετατροπής ελών και δασικών εκτάσεων.

3.18 Κατά τις τελευταίες δεκαετίες μετατράπηκαν στην Ευρώπη μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις, μια διαδικασία που, παρά την επιβολή διάφορων όρων ⁽¹²⁾, όχι μόνο δεν έχει σταματήσει αλλά σε ορισμένες περιφέρειες άρχισε να επιταχύνεται με την προοπτική της αυξανόμενης χρήσης ενέργειας γεωργικής προέλευσης.

3.19 Η αιτία της συνεχιζόμενης μετατροπής βοσκοτόπων σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις είναι το γεγονός ότι οι γεωργοί επιτυγχάνουν σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις σαφώς μεγαλύτερα μικτά κέρδη. Οι εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για βοσκή απαιτούν περισσότερη εργασία ενώ τα βοσείδια που εκτρέφονται πλέον με κριτήρια πολύ υψηλών επιδόσεων, δεν επιτυγχάνουν τους επιδιωκόμενους στόχους με απλό χόρτο. Εξαρτώνται απόλυτα από ζωοτροφές «υψηλής απόδοσης» οι οποίες μπορούν να παραχθούν μόνο με πολύ μεγαλύτερη χρήση ενέργειας.

3.20 Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει προσεκτικά τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζεται αυτό το φαινόμενο από την πολιτική περιβάλλοντος και τη γεωργική πολιτική, π.χ. στο πλαίσιο της πρότασης για τον έλεγχο της υγείας της κοινής γεωργικής πολιτικής. Ζητεί γι αυτό να διεξαχθεί εμπεριστατωμένη συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν μορφές γεωργικής παραγωγής που σέβονται τη φύση και το περιβάλλον να καταστούν και πάλι οικονομικά ενδιαφέρουσες για τους γεωργούς.

Αέρια του φαινομένου του θερμοκηπίου που παράγονται στη γεωργική παραγωγή

3.20.1 Η χρήση λιπασμάτων αζώτου, χημικής ή οργανικής προέλευσης, αποτελεί την κυριότερη πηγή υποξειδίου του αζώτου. Κάθε φορά που πραγματοποιούνται ρίψεις μεγάλης ποσότητας αζώτου υπάρχει κίνδυνος να μην απορροφηθούν εγκαίρα ή πλήρως από τα φυτά και να αποδεσμευτεί υποξείδιο του αζώτου στο περιβάλλον. Κατά το παρελθόν, η περιβαλλοντική πολιτική εξέταζε κυρίως την επιβάρυνση των επιφανειακών υδάτων και του υδροφόρου ορίζοντα. Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί ένα νέο επιχείρημα για μια πιο κριτική εξέταση του κύκλου των λιπασμάτων.

⁽¹¹⁾ Το Πετρέλαιο, τα αποθέματα γαιάνθρακα και φυσικού αερίου, η βιομάζα στην επιφάνεια του εδάφους, ο άνθρακας που αποθηκεύεται στα εδάφη, οι ωκεανοί.

⁽¹²⁾ Βλ. π.χ. τα κριτήρια πολλαπλής συμμόρφωσης.

3.20.2 Ο καθηγητής κλιματολογίας κ. Crutzen εξέτασε τις εκπομπές υποξειδίου του αζώτου στην αλυσίδα παραγωγής βιοντίζελ από ελαιοκράμβη ⁽¹³⁾ και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίδραση των μεθυλεστέρων ελαιοκράμβης στο κλίμα μπορεί, υπό ορισμένους όρους, να είναι πολύ πιο βλαβερή απ' ό,τι το ντίζελ που παράγεται από πετρέλαιο, ακριβώς λόγω των υψηλών εκπομπών σε υποξείδιο του αζώτου που προέρχονται από ορυκτά λιπάσματα.

3.20.3 Μια άλλη πηγή εκπομπών υποξειδίου του αζώτου, αν και από ποσοτική άποψη λιγότερο σημαντική, είναι αποδόμηση οργανικής ύλης, κυρίως στις γεωργικές καλλιέργειες.

3.20.4 Το μεθάνιο που εκπέμπεται στη γεωργία στην Ευρώπη, προέρχεται κυρίως από μηρυκαστικά και ειδικά από τα βοοειδή. Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι η σημασία της επιβάρυνσης από μεθάνιο που παράγουν τα μηρυκαστικά αυξάνεται παγκοσμίως ⁽¹⁴⁾ και ότι το πρόβλημα αυτό θα αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις όσο αυξάνεται παγκοσμίως ο αριθμός του ζωικού κεφαλαίου. Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν και μειώθηκαν οι αγέλες βοοειδών στην Ευρώπη κατά τα τελευταία χρόνια ⁽¹⁵⁾, η Ευρώπη εξακολουθεί να είναι καθαρός εισαγωγέας αυτού του είδους.

3.21 Η κατανάλωση κρέατος επηρεάζει γενικά το κλίμα. Για την παραγωγή 1 θερμίδας ζωικής προέλευσης χρειάζονται 10 θερμίδες φυτικής προέλευσης. Όσο αυξάνεται η κατανάλωση κρέατος τόσο πρέπει να αυξηθεί και η καλλιέργεια ζωοτροφών, γεγονός που συνεπάγεται κατανάλωση ενέργειας και εντείνει την πίεση για αύξηση της απόδοσης των γεωργικών εκτάσεων. Η Ευρώπη, που χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλή κατανάλωση κρέατος, εισάγει μεγάλο μέρος των ζωοτροφών, η καλλιέργεια των οποίων δημιουργεί συχνά προβλήματα σε περιοχές εκτός της Ευρώπης (όπως η καλλιέργεια σόγιας στη λεκάνη του Αμαζονίου). Η ΕΟΚΕ προτείνει γι αυτό να χαραχθεί και να υλοποιηθεί μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την παραγωγή πρωτεϊνών.

3.22 Σημασία δεν έχει όμως μόνο η παραγόμενη ποσότητα κρέατος αλλά και ο τρόπος εκτροφής και συντήρησης των ζώων. Το κρέας και το γάλα μπορούν για παράδειγμα να παραχθούν σε συστήματα ελεύθερης βοσκής με εκτατική χρήση ενέργειας, όπου οι αγελάδες εκτρέφονται κατά την περίοδο βλάστησης στους βοσκοτόπους η σημασία των οποίων για την προστασία του κλίματος έχει υποτιμηθεί. Το κρέας και το γάλα μπορούν όμως να προέρχονται και από εκμεταλλεύσεις που δεν χρησιμοποιούν βοσκότοπους και εκτρέφουν τα ζώα κυρίως με ενσιρωμένο καλαμπόκι ή άλλες πλούσιες σε ενέργεια ζωοτροφές.

Η χρήση της ενέργειας στη γεωργία

3.23 Το γεγονός ότι η γεωργία μετατρέπει την ηλιακή ενέργεια σε άμεσα χρησιμοποιήσιμη φυτική ενέργεια θα παύσει να αποτελεί πλεονέκτημα όσο αυξάνεται η χρήση ορυκτών καυσίμων στην διαδικασία της γεωργικής παραγωγής καθώς και όσο λιγότερο χρησιμοποιούνται τα φυτικά προϊόντα άμεσα από τον άνθρωπο αλλά μετατρέπονται μέσω της «τελειοποίησης» σε ζωικά προϊόντα.

⁽¹³⁾ N₂O release from agro-biofuel production negates global warming reduction by replacing fossil fuels, in: Atmos. Chem. Phys. Discuss., 7, 11191–11205, 2007.

⁽¹⁴⁾ Περίπου 3,3 δισεκατομμύρια τόνοι CO₂e το χρόνο.

⁽¹⁵⁾ Παγκόσμιο ζωικό κεφάλαιο σε βοοειδή: 1.297 εκατομμύρια ζώα το 1990 και 1 339 εκατομμύρια ζώα το 2004. Στην Ευρώπη των 25: 111,2 εκατομμύρια ζώα το 1990 και 86,4 εκατομμύρια ζώα το 2004. Κίνα: 79,5 εκατομμύρια ζώα το 1990 και 106,5 εκατομμύρια ζώα το 2004.

3.24 Έτσι, ενώ οι εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν βιολογικούς τρόπους παραγωγής αρνούνται να χρησιμοποιήσουν ορυκτά λιπάσματα που διαλύονται στο νερό και φυτοφάρμακα, από την άλλη πλευρά, η χρήση των μέσων αυτών στη συμβατική γεωργία επιδεινώνει τις επιδόσεις της όσον αφορά την προστασία του κλίματος και τη χρήση ενέργειας.

3.24.1 Ορισμένες συγκριτικές μελέτες σχετικά με τις δαπάνες σε πρώτες ύλες και ενέργεια στη γεωργία αλλά και σχετικά με την κατακράτηση άνθρακα, δείχνουν ότι η βιολογική γεωργική παραγωγή χρειάζεται κατά μέσο όρο μικρότερες ποσότητες ενέργειας και αζώτου απ' ό,τι η συμβατική γεωργία. Ακόμη και αν ληφθεί υπόψη ότι η συμβατική γεωργία επιτυγχάνει κατά μέσο όρο μεγαλύτερη απόδοση, η βιολογική γεωργική παραγωγή παρουσιάζει μικρότερο ποσοστό εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ⁽¹⁶⁾. Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση της Γερμανίας θεωρεί γι αυτό ότι η ενίσχυση του βιολογικού τρόπου γεωργικής παραγωγής συνιστά συγχρόνως ενίσχυση της προστασίας του κλίματος ⁽¹⁷⁾.

3.24.2 Ορισμένες άλλες μελέτες καταλήγουν σε διαφορετικά συμπεράσματα.

3.25 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει επιμεριστικά, λαμβανομένων υπόψη και των περιορισμένων και αντιφατικών στοιχείων που διατίθενται, τις διαφορές όσον αφορά την επίδραση των επιμέρους γεωργικών και μη γεωργικών χρήσεων γης στο κλίμα, ώστε να εξαγάγει συμπεράσματα σχετικά με τις πολιτικές δράσεις που πρέπει να ληφθούν π.χ. στο πλαίσιο της πολιτικής ενισχύσεων.

Η συμβολή της γεωργίας στην επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με την αλλαγή του κλίματος

3.26 Η γεωργία μπορεί, επομένως, να επιτύχει με πολλούς τρόπους μείωση των αερίων του θερμοκηπίου που εκπέμπει. Μπορεί να το επιτύχει με την εγκατάλειψη της μετατροπής δασών, ελών, υγροτόπων και βοσκότοπων σε γεωργικές εκτάσεις, με τον περιορισμό των εκπομπών υποξειδίου του αζώτου και μεθανίου μέσω ήπιων μεθόδων καλλιέργειας και την όσο το δυνατό πιο μακροχρόνια κάλυψη του εδάφους (ενδιάμεσες ή δευτερεύουσες καλλιέργειες), με πολλαπλές αμειψισπορές (προκειμένου να περιοριστούν οι δυνατότητες προσβολής από ζημιόγονα) με την προσαρμογή των δόσεων των λιπασμάτων κλπ.

3.27 Για πολλά χρόνια, η χρήση της ενέργειας στη γεωργία δεν αντιμετωπιζόταν ως πρόβλημα, δεδομένου ότι η ενέργεια ήταν πολύ φτηνή. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι απαραίτητο να αποδίδεται στο μέλλον μεγαλύτερη σημασία στις ενεργειακά πιο αποδοτικές μορφές παραγωγής και να προωθούνται σε μεγαλύτερο βαθμό. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να συνεισφέρουν οι βιολογικές μέθοδοι παραγωγής καθώς και οι καλλιέργειες που απαιτούν χαμηλές εισροές.

⁽¹⁶⁾ Βλ. π.χ. την ειδική έκδοση του γερμανικού περιοδικού «Klimaschutz und Öko-Landbau» in: Ökologie & Landbau, τεύχος 1/2008.

⁽¹⁷⁾ Απάντηση της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης σε ερωτήσεις της ομάδας του κόμματος BÜNDNIS 90/Die Grünen στο γερμανικό κοινοβούλιο σχετικά με το θέμα «Γεωργία και προστασία του κλίματος», έντυπο 16/5346, σημείο 13.

3.28 Διάφορες δοκιμές σχετικά με τις μικτές καλλιέργειες απέδωσαν πολύ ελπιδοφόρα αποτελέσματα. Με αυτή τη μέθοδο καλλιεργούνται ταυτόχρονα στο ίδιο χωράφι π.χ. διάφορα είδη σιταριού, όσπρια και ελαιούχα φυτά, με αποτέλεσμα να χρειάζονται μικρότερες ποσότητες λιπασμάτων και ζιζανιοκτόνων και να αυξάνονται συγχρόνως η βιοποικιλότητα και η δημιουργία χούμου.

3.29 Η καλλιέργεια του χούμου έχει καθοριστική σημασία για την προστασία του κλίματος. Ειδικά στους αγρούς πρέπει στο μέλλον να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να επιτυγχάνεται όσο το δυνατό σταθερότερο και υψηλό ποσοστό χούμου και αυτό προϋποθέτει συχνά αλλαγή της αμειψισποράς. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί από κοινού με τα ερευνητικά ιδρύματα των κρατών μελών στην αξιολόγηση των υφιστάμενων και, ενδεχομένως, στην ανάθεση νέων ερευνών ώστε να βρεθούν και να προωθηθούν οι πιο κατάλληλες μέθοδοι.

3.30 Ιδιαίτερα θα πρέπει να εξετασθεί η σημασία που πρέπει να δίνεται στην παραδοσιακή παραγωγή κοπριάς. Επίσης, θα πρέπει να εξετασθεί μήπως η εξ ολοκλήρου χρήση του φυτού, όπως προβλέπεται για την παραγωγή βιοκαυσίμων δεύτερης γενιάς, είναι αντίθετη προς τους στόχους σχετικά με την δημιουργία χούμου.

4 Η χρήση βιοενέργειας/βιοκαυσίμων στη γεωργία

4.1 Η Γαλλική Προεδρία ζήτησε από την ΕΟΚΕ να εξετάσει στο πλαίσιο αυτής της γνωμοδότησης και το θέμα των βιοκαυσίμων. Η ΕΟΚΕ ανταποκρίνεται ευχαρίστως στο αίτημα αυτό αλλά παραπέμπει συγχρόνως σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁸⁾, στις οποίες αιτιολογεί με εμπειρισττωμένα επιχειρήματα την κριτική θέση της σχετικά με τη στρατηγική για τα βιοκαύσιμα.

4.2 Τα υψηλά ποσοστά εκπομπών CO₂ του γαιάνθρακα, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου δικαιολογούν απόλυτα τη στροφή προς την εξέταση των δυνατοτήτων της άμεσης χρήσης ενέργειας φυτικής προέλευσης. Η ΕΟΚΕ έχει αποφανθεί επανειλημμένα καταρχήν υπέρ της χρήσης της βιοενέργειας αλλά επιθυμεί να επισημάνει και πάλι ορισμένες βασικές αρχές που θεωρεί απαραίτητες.

4.2.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το δικαίωμα κατάλληλης τροφής αναγνωρίζεται ρητώς ως σημαντικό σκέλος των ανθρώπινων δικαιωμάτων γενικότερα. Η παραγωγή τροφίμων πρέπει να έχει προτεραιότητα σε σχέση με την παραγωγή ενέργειας.

4.2.2 Έχει, επίσης, σημασία, να μην χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια ενεργειακών φυτών εκτάσεις οι οποίες είτε συνιστούν σημαντικό παράγοντα κατακράτησης άνθρακα είτε είναι πολύ σημαντικές για την βιοποικιλότητα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι είναι αναγκαίο οι καλλιέργειες ενεργειακών φυτών να ανταποκρίνονται σε κριτήρια βιωσιμότητας. Στο ερώτημα αν επαρκούν τα κριτήρια βιωσιμότητας που περιέχονται στο σχέδιο οδηγίας «ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» ή αν πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν επαρκούν, θα απαντήσει λεπτομερώς στο πλαίσιο της γνωμοδότησής της για το σχέδιο οδηγίας. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι αντίστοιχα κριτήρια βιωσιμότητας θα πρέπει να ισχύουν γενικά για όλα τα καύσιμα, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους, αλλά και για τις ζωοτροφές.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 44 της 16.2.2008, σ. 34, και γνωμοδότηση TEN 338 για το σχέδιο οδηγίας σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ΚΟΜ(2008) 019, υπό εκπόνηση.

4.2.3 Σημαντικό δυναμικό διαθέτει η Ευρώπη επίσης και όσον αφορά την εκμετάλλευση γεωργικών αποβλήτων όπως π.χ. η βιομάζα που προέρχεται από την φροντίδα του τοπίου, αλλά αξιοποιεί το δυναμικό αυτό σε περιορισμένο βαθμό, επειδή η καλλιέργεια καθαρά ενεργειακών φυτών είναι οικονομικά πολύ πιο αποδοτική. Από αυτή την άποψη δόθηκαν λανθασμένα μηνύματα στο πλαίσιο της πολιτικής ενισχύσεων.

4.2.4 Κατά τη χρήση της βιοενέργειας πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην αποδοτικότητα. Είναι παράλογο, π.χ., να παράγεται βιολογικό αέριο από αραβόσιτο με εντατική χρήση ενέργειας, όταν δεν αξιοποιείται συγχρόνως και η θερμότητα που προκύπτει κατά την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο ουσιαστικά εξανεμίζονται περίπου τα δύο τρίτα της παραγόμενης ενέργειας.

4.2.5 Τα ενεργειακά φυτά παράγονται σήμερα, σε μια πρώτη φάση, με μεγάλη εισροή ενέργειας εφόσον τα παραγόμενα φυτά και έλαια υποβάλλονται στη συνέχεια σε περαιτέρω βιομηχανική επεξεργασία με μεγάλη κατανάλωση ενέργειας. Το αποτέλεσμα είναι πολλά βιοκαύσιμα να παρουσιάζουν χαμηλό και μάλιστα αρνητικό ισοζύγιο, όσον αφορά την ενεργειακή τους απόδοση και την προστασία του κλίματος, με καταστροφικές συνέπειες.

4.2.6 Για το λόγο αυτό το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) της Επιτροπής εκφράζει στη μελέτη με τίτλο «Biofuels in the European Context» αμφιβολίες αν θα επιτευχθεί ο στόχος της Επιτροπής να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μέσω της πρόσμιξης στα καύσιμα 10 % βιοκαυσίμων. Και άλλες μελέτες ⁽¹⁹⁾ καταλήγουν σε ανάλογα συμπεράσματα.

4.2.7 Επιπλέον, το ΚΚΕρ διατυπώνει ένα σκεπτικό θεμελιώδους σημασίας το οποίο, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, πρέπει να αναδειχθεί σε πολιτική αρχή. Η αποκτηθείσα βιομάζα θα πρέπει να χρησιμοποιείται εκεί που αποφέρει το μεγαλύτερο όφελος. Ο στόχος πρέπει να είναι η αποδοτικότητα ⁽²⁰⁾. Πώς δικαιολογείται η μετατροπή των μοριακών δομών των φυτών με βιομηχανικές διαδικασίες που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ενέργειας, όταν τα φυτά μπορούν διατεθούν άμεσα για ενεργειακή χρήση; Το ΚΚΕρ παρατηρεί ότι τα εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και θέρμανσης στην ΕΕ καταναλώνουν σχεδόν ίδιες ποσότητες πετρελαίου όσο και τα πετρελαιοκίνητα οχήματα. Αν χρησιμοποιηθούν ενεργειακά φυτά στα εργοστάσια αυτά, θα μπορούσε με 1 Megajoule βιομάζας να αντικατασταθεί περίπου 0,95 Megajoule πετρελαίου. Ενώ 1 Megajoule βιομάζας αντικαθιστά στις μεταφορές μόλις 0,35 έως 0,45 Megajoule πετρελαίου.

4.2.8 Μολαταύτα, η παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου μπορεί να μειωθεί χάρη στα ηλεκτροκίνητα οχήματα, τα οποία λειτουργούν με την ενέργεια που παράγεται από την καύση της βιομάζας.

4.3 Στη γνωμοδότησή της για «Το ενεργειακό μείγμα στις μεταφορές» ⁽²¹⁾, η ΕΟΚΕ αναφέρει ότι οι κινητήρες εσωτερικής καύσης θα αντικατασταθούν στις μεταφορές από ηλεκτροκίνητες. Είναι παράλογο να χρησιμοποιείται η ενέργεια φυτικής προέλευσης με τόσο αναποτελεσματικό τρόπο όπως συμβαίνει στον τομέα των βιοκαυσίμων.

⁽¹⁹⁾ Π.χ. το επιστημονικό συμβούλιο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Γεωργίας της Γερμανίας.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 162 της 25ης Ιουνίου 2008, σ. 72.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 162 της 25ης Ιουνίου 2008, σ. 52.

4.4 Σε μια συγκριτική μελέτη του ιδρύματος EMPA ⁽²³⁾ αναφέρεται το ακόλουθο παράδειγμα: για να διανύσει ένα VW-Golf 10 000 χιλιόμετρα, απαιτείται μια έκταση 2 062 τετραγωνικών μέτρων για την καλλιέργεια τεύτλων για βιοκαύσιμα. Αντιθέτως, αν χρησιμοποιηθούν ηλιακοί συσσωρευτές, η ενέργεια που απαιτείται για να διανυθούν τα 10 000 χιλιόμετρα, μπορεί να παραχθεί σε 37 τετραγωνικά μέτρα, δηλαδή στο ένα εξηκοστό του χωραφιού ζαχαρότευτλων.

4.5 Εξίσου αμφισβητήσιμη είναι η σκοπιμότητα του «τελειοποίησης» φυτικών ελαίων, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε κινητήρες εσωτερικής καύσης. Θα ήταν πιο λογικό να προσαρμόζονται οι κινητήρες στις μοριακές δομές των φυτών. Στο μεταξύ έχουν αναπτυχθεί κινητήρες, μεταξύ άλλων για ελκυστήρες και φορτηγά οχήματα, που λειτουργούν και με καθαρό φυτικό έλαιο και πληρούν όλους τους όρους που έχει θεσπίσει ή προγραμματίσει η ΕΕ σχετικά με τις εκπομπές των αυτοκινήτων. Παρόμοιες καινοτομίες πρέπει να υποστηρίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό.

4.6 Τα έλαια που χρειάζονται αυτοί οι κινητήρες μπορούν να παραχθούν σε μικτές καλλιέργειες, να μεταποιηθούν σε περιφερειακό επίπεδο και να διατεθούν με αποκεντρωμένο τρόπο. Αυτό θα σήμαινε ότι οι αγρότες θα μπορούσαν να παράγουν με διαδικασίες που σέβονται το περιβάλλον και το κλίμα και με χαμηλές εισροές, την ενέργεια που χρειάζονται οι ίδιοι αλλά και να συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ενεργειακών κύκλων σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτό θα καθιστούσε περιττές τις βιομηχανικές διαδικασίες μεταποίησης.

4.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί, συνεπώς, ότι η Ευρώπη δεν χρειάζεται στρατηγική βιοκαυσίμων αλλά μια καλύτερα μελετημένη ευρωπαϊκή στρατηγική βιομάζας, η οποία θα συμβάλλει σε μεγαλύτερο βαθμό στην προστασία του κλίματος αλλά και στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε σύγκριση με τη στρατηγική βιοκαυσίμων που προωθείται και η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ενεργειακών φυτών.

5 Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω μιας γεωργίας και μιας γεωργικής πολιτικής που συμβάλλουν στην προστασία του κλίματος

5.1 Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί ασφαλώς απειλή για τη γεωργία ορισμένων περιοχών της Ευρώπης, μπορεί όμως να αποτελέσει ευκαιρία τόσο για τη γεωργία όσο και για τους ευρωπαίους εργαζόμενους, αν η γεωργία λάβει σοβαρά υπόψη και ενισχύσει το ρόλο που της αναλογεί στο πλαίσιο της αναπροσαρμογής της πολιτικής για την προστασία του κλίματος.

5.2 Η γεωργία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό εργοδότη στην ΕΕ. Η Επιτροπή αναφέρεται στην ανακοίνωσή της λεπτομερώς στην εξέλιξη της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές ⁽²³⁾. Επισημαίνει ότι, παρά το γεγονός ότι η γεωργική απασχόληση στις αγροτικές περιοχές είναι, από ποσοστιαία άποψη, χαμηλή, ο τομέας υπέχει μεγάλη σημασία. Αναμένει ότι μέχρι το 2014 θα σημειωθεί μείωση της απασχόλησης (υπολογιζόμενη σε ισοδύναμα θέσεων πλήρους απασχόλησης) από 10 εκατομμύρια σε 4-6 εκατομμύρια εργαζομένων περίπου.

⁽²³⁾ Το EMPA είναι ερευνητικό ίδρυμα για τις επιστήμες των υλικών και την τεχνολογία. Ανήκει στην Ομοσπονδιακή Ανώτατη Σχολή Τεχνολογίας της Ζυρίχης.

⁽²³⁾ COM(2006) 857 «Απασχόληση στις αγροτικές περιοχές: κάλυψη του ελλείμματος θέσεων εργασίας».

5.3 Σε πολλά κράτη μέλη προβλέπεται σύμφωνα με προγνώσεις να σημειωθεί έλλειμμα σε ειδικευμένους εργαζόμενους και κυρίως σε εργαζόμενους που μπορούν να αναλάβουν διοικητικές αρμοδιότητες στις εκμεταλλεύσεις ή διαθέτουν γνώσεις για το χειρισμό πολύπλοκων τεχνικών εγκαταστάσεων. Επιπλέον, η χαμηλή ελκυστικότητα των υφιστάμενων θέσεων απασχόλησης επιδεινώνει το έλλειμμα σε ειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει την εξέλιξη αυτή και έχει τονίσει ότι χρειάζεται να διεξαχθεί συζήτηση σχετικά με την ποιότητα της απασχόλησης ⁽²⁴⁾.

Οι δυνατότητες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στον τομέα της βιοενέργειας

5.4 Ο ΕΟΠ εξέτασε σε μια μελέτη που εκπόνησε το 2006 τις δυνατότητες παραγωγής βιομάζας στην Ευρώπη με μεθόδους ήπιες για το περιβάλλον, για ενεργειακούς σκοπούς. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, με την προσθήκη βιομάζας από (οικιακά) απόβλητα και από την δασοκομία και υλοτομία, θα μπορεί να παραχθεί μέχρι το 2030 το 15-16 % των προβλεπόμενων αναγκών σε πρωτογενή ενέργεια της ΕΕ των 25. Αυτό θα συμβάλει πιθανόν στη διατήρηση ή και στη δημιουργία συνολικά 500 000 έως 600 000 θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές.

5.5 Αν και πόσες νέες θέσεις εργασίας ακριβώς θα δημιουργηθούν με την παραγωγή βιοενέργειας, θα εξαρτηθεί καθοριστικά από την στρατηγική που θα χαραχθεί για το σκοπό αυτό. Το επιστημονικό συμβούλιο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Γεωργίας της Γερμανίας, υπολογίζει ότι οι επιπτώσεις όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την προστασία του περιβάλλοντος θα είναι σημαντικές «με την προϋπόθεση ότι θα δοθεί προτεραιότητα στην παραγωγή βιοενέργειας σε εγκαταστάσεις συμπαραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος-θερμότητας καθώς και σε εγκαταστάσεις που λειτουργούν με την καύση ρινομάτων ξύλου ή με βιοαέριο από ημίρρευση κοπριάς και υπολείμματα». Σε περίπτωση όμως που η παραγωγή βιοενέργειας παραγκωνίσει την κτηνοτροφία, ή αν δοθεί προτεραιότητα σε βιοκαύσιμα που εξαρτώνται από εισαγωγές, η απασχόληση στη γεωργία θα σημειώσει αρνητική εξέλιξη.

5.6 Τα παραδείγματα επιτυχημένης μετάβασης προς κλειστά συστήματα βιοενέργειας αποδεικνύουν ότι η παραγωγή συγκεκριμένων μορφών βιοενέργειας μπορεί να είναι ωφέλιμη για τη γεωργία αλλά και την περιφερειακή αγορά εργασίας, τόσο από οικονομική, όσο από περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη (οι δήμοι Mureck και Güssing στην Αυστρία ή ο δήμος Jühnde στη Γερμανία καλύπτουν τις ενεργειακές τους ανάγκες κατά σχεδόν 170 % με ανανεώσιμες ενέργειες). Σε αυτό το εντυπωσιακό αποτέλεσμα για το περιβάλλον προστίθεται και ο θετικός αντίκτυπος για την τοπική αγορά εργασίας (στη βιοτεχνία), εκτός από τις θέσεις εργασίας που αφορούν αγρότες που προμηθεύουν τις πρώτες ύλες ⁽²⁵⁾.

5.7 Επειδή αναμένεται να αυξηθεί η διαφορά εισοδήματος και ευημερίας μεταξύ των αστικών κέντρων και των αγροτικών περιοχών, η πολιτική απασχόλησης πρέπει να επικεντρώνει την προσοχή κυρίως στις αγροτικές περιφέρειες. Η βιώσιμη παραγωγή ενεργειακών φυτών και τη μεταποίησή τους σε ενέργεια συμβάλει στην διασφάλιση και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην ύπαιθρο με την προϋπόθεση ότι η προστιθέμενη αξία που παράγεται θα παραμένει στην ενδιαφερόμενη περιοχή.

Διασφάλιση της ποιότητας της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα

5.8 Ο στόχος της προστασίας του κλίματος μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ειδικευμένο προσωπικό. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει για το σκοπό αυτό να προσφέρουν στους εργαζόμενους κατάλληλα προγράμματα κατάρτισης.

⁽²⁴⁾ ΕΕ C 120 της 16ης Μαΐου 2008, σ. 25.

⁽²⁵⁾ Περισσότερα στοιχεία στη δικτυακή πύλη www.seeg.at.

Καθορισμός και διασφάλιση κοινωνικών προτύπων

5.9 Κατά γενική άποψη, η ζήτηση για εισαγόμενη βιομάζα από αναπτυσσόμενες χώρες και αναδυόμενες οικονομίες θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο. Το ενδεχόμενο όφελος όσον αφορά το κόστος δεν πρέπει όμως να εκμηδενίζεται με την καταστροφή περιβαλλοντικών και κοινωνικών βιοτικών πόρων στις χώρες παραγωγής. Κατά την παραγωγή βιοενέργειας πρέπει, συνεπώς, να τηρούνται οι βασικοί κανόνες της ΔΟΕ όσον αφορά τις συνθήκες και την ασφάλεια στο χώρο εργασίας ⁽²⁶⁾.

Η συμμετοχή των εργαζομένων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων

5.10 Οι διαρθρωτικές αλλαγές που σημειώνονται στη γεωργία θα επηρεάσουν καθοριστικά την ποιότητα των θέσεων εργασίας και τα εισοδήματα. Οι εργαζόμενοι και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις πρέπει γι αυτό να συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία. Επειδή τα ευρωπαϊκά συστήματα συναπόφασης παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές, οι υφιστάμενες ευρωπαϊκές και εθνικές δομές θα πρέπει

να λαμβάνουν σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη τα συμφέροντα των εργαζομένων στη γεωργία όσον αφορά τη συμμετοχή. Παρόμοια προσέγγιση είναι σημαντική κυρίως με την προοπτική ότι χάρη σε αυτές τις μορφές επικοινωνίας και ανταλλαγής ιδεών, θα μπορούν να διασφαλιστούν και να διατηρηθούν θέσεις εργασίας.

5.11 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου στο γεωργικό τομέα, που συστάθηκε το 1999, αποτελεί, ως αντιπροσωπευτικό όργανο των κοινωνικών εταίρων, κατάλληλο φορέα εμπειρογνομοσύνης και διαβούλευσης σχετικά με θέματα που αφορούν την απασχόληση και τη μελλοντική εξέλιξη του ρόλου της γεωργίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά στη Επιτροπή να επεκτείνει την αποστολή της επιτροπής αυτής και σε θέματα που αφορούν την πολιτική για την προστασία του κλίματος. Λόγω της εμπειρογνομοσύνης τους σε θέματα που αφορούν την προστασία του κλίματος στον γεωργικό τομέα, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στις εθνικές επιτροπές παρακολούθησης της εξέλιξης του αγροτικού χώρου.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁶⁾ http://www.ilo.org/global/What_we_do/InternationalLabourStandards/lang-en/index.htm

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας»

COM(2008) 16 τελικό — 2008/0013 COD

(2009/C 27/15)

Στις 13 Φεβρουαρίου 2008, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας».

Το τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Adams.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 124 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η αξία του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ) θα υπολογιστεί με βάση τον αντίκτυπο που θα έχει επί των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη και τη σημασία του και τον υποδειγματικό ρόλο που θα διαδραματίσει για την τόνωση της δράσης σε παγκόσμια κλίμακα ή/και την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου παγκόσμιου προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό:

— Η μετάβαση σε ένα σύστημα που βασίζεται περισσότερο στον πλειστηριασμό δικαιωμάτων επιδοκμάζεται, δεδομένου ότι συνάδει με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», επιτρέπει την αποφυγή απροσδόκητων κερδών, παρέχει κίνητρα και χρηματοδοτικούς πόρους για την ανάπτυξη εγκαταστάσεων και προϊόντων χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και προάγει την καινοτομία.

— Δεδομένου ότι δεν υπάρχει αποτελεσματική διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, με ίσες υποχρεώσεις μείωσης των εκπομπών για όλες τις αντίστοιχες βιομηχανίες σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει να εξεταστούν μέτρα για την προστασία συγκεκριμένων ενεργοβόρων τομέων και υποτομέων που είναι εκτεθειμένοι στον διεθνή ανταγωνισμό, ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο «διαρροής άνθρακα» και να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών της ΕΕ. Το ΣΕΔΕ δεν πρέπει να έχει δυσμενείς συνέπειες στη ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της ΕΕ.

— Θα πρέπει να καταρτιστούν κανόνες σχετικά με τη δημοπράτηση και να υιοθετηθούν το συντομότερο δυνατό προς αποφυγή των περιττών αβεβαιοτήτων.

— Η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει προτάσεις για τον τρόπο με τον οποίο θα υλοποιηθεί η δέσμευση για τη μείωση των εκπομπών, αντί για 20 %, κατά 30 % σε περίπτωση που υπάρξει διεθνής συμφωνία.

— Πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να διαμορφωθεί μια κοινή βάση με την επικείμενη νομοθεσία για το σύστημα «ανωτάτων ορίων και εμπορίας» στις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες του ΟΟΣΑ.

— Οι θαλάσσιες μεταφορές πρέπει να συμπεριληφθούν στο ΣΕΔΕ, στην περίπτωση που ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας δεν υποβάλει επειγόντως αποτελεσματικές προτάσεις.

1.2 Το ΣΕΔΕ πρέπει να θεωρηθεί ότι προάγει μια οικονομία χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και ενθαρρύνει την προστασία του κλίματος, την προσαρμογή στις ανάγκες του και τον περιορισμό των βλαβών που υφίσταται.

— Η ελεύθερη εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής πρέπει να επιτρέπεται μόνο σύμφωνα με στόχους που είναι βασισμένοι σε συγκριτική αξιολόγηση και συγκεκριμένες επιδόσεις.

— Τουλάχιστον το 50 % των εσόδων από τον πλειστηριασμό των δικαιωμάτων εκπομπής πρέπει να δεσμεύεται για την προώθηση των μέτρων που ορίζονται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχεία α) έως στ).

— Πρέπει να επιλυθούν τυχόν προβλήματα που μπορεί να περιορίσουν τη συμβολή και την ανάπτυξη της συμπαραγωγής (CHP — συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ενέργειας) και την εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων θέρμανσης αστικών περιοχών.

— Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση από ό,τι γίνεται σήμερα στη δέσμη μέτρων της Επιτροπής στις δράσεις για θέματα που σχετίζονται με τη δασοκομία, όπως η δημιουργία δεξαμενών αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, η αποψίλωση και η χρήση γαιών.

1.3 Το ΣΕΔΕ πρέπει να επιδιώξει τον περιορισμό στο ελάχιστο των γραφειοκρατικών εμποδίων, σε συνδυασμό με την προαγωγή της σαφήνειας και της διαφάνειας.

— Πρέπει επειγόντως να διευκρινιστούν τα μέτρα που αναφέρονται στην πρόταση η ανάπτυξη των οποίων υπάγεται σήμερα στην διαδικασία της επιτροπολογίας.

— Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να αυξήσει το όριο εξαίρεσης για τις μικρές επιχειρήσεις από 10 000 σε 25 000 τόνους διοξειδίου του άνθρακα, υπό τον όρο ότι θα ληφθούν ισοδύναμα, αντισταθμιστικά μέτρα.

1.4 Το ΣΕΔΕ πρέπει να θεωρηθεί στην ΕΕ ως ένα δικαιοσύστημα. Ταυτόχρονα πρέπει να αναγνωριστεί η άμεση ανάγκη των χωρών που εκβιομηχανίστηκαν πρόσφατα και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και να καταπολεμήσουν τη φτώχεια.

- Πρέπει να επιδιωχθεί μια περισσότερο ισορροπημένη κατανομή των βαρών μεταξύ των κλάδων που υπάγονται στο ΣΕΔΕ και των λοιπών κλάδων.
- Ελλείψει διεθνούς συμφωνίας, πρέπει να επανεξεταστούν οι συνέπειες που είχε ο περιορισμός της χρήσης πιστωτικών μορίων σε μηχανισμούς όπως αυτοί της Κοινής Εφαρμογής (JI) και της Καθαρής Ανάπτυξης (CDM).
- Πρέπει να βρεθεί μια λύση για τις δυσχέρειες που μπορεί να προκύψουν στα ανατολικοευρωπαϊκά κράτη μέλη, στα οποία το μεγαλύτερο μέρος του ηλεκτρισμού δεν προέρχεται από την ΕΕ, αλλά από τη Ρωσία.

2. Εισαγωγή

2.1 Το ΣΕΔΕ καθιερώθηκε με την οδηγία 2003/87/ΕΚ, τον Οκτώβριο του 2003. Προορισμός του είναι ο έλεγχος των παραγόντων που συντελούν στην κλιματική αλλαγή, ιδιαίτερος των ανθρωπογενών αερίων του θερμοκηπίου (GHG), με την παροχή οικονομικών κινήτρων για τη μείωση των εκπομπών. Πρόκειται για ένα σύστημα «ανωτάτων ορίων και εμπορίας», στο οποίο τίθεται ένα ανώτατο όριο για τις επιτρεπόμενες εκπομπές ρύπων (κυρίως CO₂). Το ΣΕΔΕ είναι ο σημαντικότερος μηχανισμός της ΕΕ για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, προτιμότερος από την άμεση φορολόγηση των ορυκτών καυσίμων ή την έκδοση κανονισμού.

3. Γενικές αρχές

3.1 Στο σημερινό ΣΕΔΕ υπάγονται περισσότερες από 10 000 εγκαταστάσεις στον κλάδο της ενέργειας και στη βιομηχανία, οι οποίες παράγουν από κοινού το 40 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Οι εγκαταστάσεις αυτές λαμβάνουν *ex ante* άδειες εκπομπών και οφείλουν να συμβάλλουν ένα μέρος από τα δικαιώματα εκπομπών (ή πιστωτικά μόρια), τα οποία ισοδυναμούν με το δικαίωμα εκπομπής ποσότητας ίσης με τις πραγματικές εκπομπές τους. Το σύνολο των δικαιωμάτων και των πιστωτικών μορίων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ανώτατο όριο που έχει τεθεί, το οποίο είναι δηλωτικό του ορίου που επιτρέπεται να φτάσουν συνολικά οι εκπομπές. Οι επιχειρήσεις που εκπέμπουν περισσότερα αέρια του θερμοκηπίου από τα δικαιώματα που διαθέτουν πρέπει να αγοράζουν πιστωτικά μόρια από άλλες επιχειρήσεις, οι οποίες ρυπαίνουν λιγότερο, ή σε πλειστηριασμούς δικαιωμάτων εκπομπών.

3.2 Το θέμα αφορά στην εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών. Κάθε εγκατάσταση που υπάγεται στη ρύθμιση αυτή και εκπέμπει ρύπους πληρώνει για τη ρύπανση που προκαλεί, ενώ κάθε εγκατάσταση η οποία προξενεί λιγότερες εκπομπές από το όριο που έχει τεθεί ανταμείβεται. Έτσι, οι επιχειρήσεις που είναι σε θέση να περιορίσουν τις εκπομπές τους ευκολότερα και φθηνότερα θα πρέπει θεωρητικά να κάνουν αυτό, μειώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο τη ρύπανση με ένα όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο. Στο ΣΕΔΕ, η έννοια «δικαίωμα εκπομπής» αντιστοιχεί στο δικαίωμα εκπομπής ενός τόνου διοξειδίου του άνθρακα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Τα άλλα αέρια του θερμοκηπίου μετατρέπονται σε ισοδύναμα CO₂.

3.3 Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν τη χρήση πιστωτικών μορίων σε έργα με χαμηλές εκπομπές σε τρίτες χώρες, όπως

συμβαίνει και με τα δικαιώματα. Τα έργα αυτά πρέπει να έχουν αναγνωριστεί στο πλαίσιο μηχανισμών όπως αυτοί της Κοινής Εφαρμογής (JI) ή της Καθαρής Ανάπτυξης (CDM).

4. Περίοδοι εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής

4.1 Πρώτη περίοδος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής 1.1.2005-31.12.2007

4.1.1 Κατά την πρώτη περίοδο μάθησης δημιουργήθηκε η υποδομή για την εμπορία εκπομπών. Όμως, η αποτελεσματικότητά της ήταν πολύ περιορισμένη, επειδή τα κράτη μέλη είχαν εκχωρήσει πάρα πολλά δικαιώματα (τα κράτη μέλη κατάρτισαν για την πρώτη και τη δεύτερη φάση εθνικά σχέδια εκχώρησης δικαιωμάτων, στα οποία αναφέρονταν ο συνολικός όγκος των εκπομπών, καθώς και τα δικαιώματα που εκχωρήθηκαν σε κάθε εγκατάσταση. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, η τιμή των δικαιωμάτων παρουσίασε μεγάλες διακυμάνσεις και στο τέλος της πρώτης περιόδου εμπορίας η τιμή του άνθρακα κατέρρευσε.

4.1.2 Το ΣΕΔΕ δέχθηκε έντονη κριτική από πολλές πλευρές, κυρίως σε σχέση με τις αρχικές μεθόδους εκχώρησης δικαιωμάτων και τη χρήση των εσόδων, το ανώτατο όριο που είχε τεθεί, τα προβλήματα σχετικά με μια δίκαιη εκχώρηση δικαιωμάτων, την πολυπλοκότητά του, την παρακολούθηση και την τήρηση των σχετικών διατάξεων, τον κίνδυνο μεταγκατάστασης επιχειρήσεων που προξενούν σημαντικές εκπομπές σε άλλες χώρες οι οποίες δεν εφαρμόζουν αντίστοιχους κανόνες, την αξία, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των πιστωτικών μορίων JI/CDM και τη μελλοντική επιβολή ενός μειονεκτικού, υψηλού κόστους παραγωγής. Κατέστη, συνεπώς, σαφές ότι τα θέματα αυτά έπρεπε να συνεκτιμηθούν σε μια αναθεώρηση του ΣΕΔΕ, έτσι ώστε να αυξηθεί η αξιοπιστία του συστήματος στους κόλπους της βιομηχανίας αλλά και των ΜΜΕ.

4.2 Δεύτερη περίοδος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής 1.1.2008-31.12.2012

4.2.1 Το στάδιο αυτό ισχύει και για τα 27 κράτη μέλη και συμπίπτει με την πρώτη περίοδο δέσμευσης του πρωτοκόλλου του Κιότο και τις απαιτήσεις μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Μέχρι στιγμής, η τιμή των δικαιωμάτων εμφανίζει σταθερά ανοδική τάση και κυμαίνεται σε επίπεδα τα οποία ενθαρρύνουν έντονα τη θέσπιση μέτρων για τον περιορισμό των εκπομπών. Η σημερινή τιμή (Μάιος 2008) ανέρχεται περίπου σε 25 € τον τόνο. Για την περίοδο αυτή, η Επιτροπή διενέργησε συστηματική αξιολόγηση των ορίων που προτείνονται από τα κράτη μέλη με βάση τις εκπομπές που έχουν επαληθευθεί. Το αποτέλεσμα ήταν να τεθεί για τις εκπομπές των κλάδων που υπάγονται στο ΣΕΔΕ ένα ανώτατο όριο, το οποίο κυμαίνεται κατά μέσο όρο 6,5 % χαμηλότερα από το επίπεδο του 2005. Κατά την δεύτερη περίοδο εμπορίας δεν υπήρξαν πολλά άλλα σημεία που να επέβαλαν τροποποίηση του συστήματος, αν και οι εγκαταστάσεις που εκπέμπουν αέρια του θερμοκηπίου συνεχίζουν να ανταποκρίνονται και να προσαρμόζονται με δραστήριο τρόπο. Τα δεδομένα υποβάλλονται σε επαλήθευση, ενώ παράλληλα αυξάνεται και η πείρα που αποκτάται με την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής. Και στις δύο περιπτώσεις επιβεβαιώνεται η αντίληψη που αποτελεί τη βάση για τη ρύθμιση αυτή.

4.3 Τρίτη περίοδος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής 2013-2020

4.3.1 Η Επιτροπή προτείνει πλέον δραστικές αλλαγές του ΣΕΔΕ, οι οποίες θα τεθούν σε εφαρμογή κατά την περίοδο αυτή. Αυτός είναι και ο λόγος για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ.

5. Σύνοψη της πρότασης για την τροποποίηση της οδηγίας

5.1 Παρόλο που το ΣΕΔΕ της ΕΕ δημιούργησε τη μεγαλύτερη αγορά διοξειδίου του άνθρακα στον κόσμο ⁽¹⁾, η αρχική εκχώρηση υπερβολικών (δωρεάν) δικαιωμάτων εκπομπών στα ΕΣΚ αποτέλεσε πρόβλημα και είναι σαφές ότι δεν οδήγησε σε ουσιαστική μείωση των εκπομπών στους κλάδους του ΣΕΔΕ σε όλη την ΕΕ. Με δεδομένες τις σαφείς δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, πρέπει οπωσδήποτε να αναθεωρηθεί το ΣΕΔΕ, έτσι ώστε να δοθεί ένα μήνυμα για την τιμή του άνθρακα μακροπρόθεσμα, να προσφερθούν κίνητρα για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε εγκαταστάσεις με χαμηλή εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα και για τη μετατροπή της ευρωπαϊκής οικονομίας σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

5.2 Σκοπός της προτεινόμενης τροποποίησης είναι τα ακόλουθα:

- η καθιέρωση ενός πανευρωπαϊκού ανώτατου ορίου για τα δικαιώματα εκπομπών, αντί για 27 διαφορετικά εθνικά όρια — τα ΕΣΚ θα πάψουν να υφίστανται·
- σημαντική αύξηση του ποσοστού των δικαιωμάτων που διατίθενται σε πλειστηριασμό και εναρμόνιση των κανόνων για τη δωρεάν εκχώρηση δικαιωμάτων για την προαγωγή τεχνολογιών που προάγουν την αποδοτική χρήση άνθρακα·
- προσδιορισμός ενός μέρους των δικαιωμάτων που εκπλειστηριάζονται με βάση το κατά κεφαλή εισόδημα·
- η προσαρμογή βασικών ορισμών και η διασαφήνιση νομικών και τεχνικών πτυχών·
- η συμπερίληψη νέων κλάδων (πετροχημικά, αμμωνία και αλουμίνιο) και νέων αερίων του θερμοκηπίου (υποξείδιο του αζώτου υπερφθοράνθρακες) με αύξηση της κάλυψης κατά 6 %·
- η προσφορά της δυνατότητας να εξαιρούνται οι μικρότερες εγκαταστάσεις από το ΣΕΔΕ, υπό τον όρο ότι θα λαμβάνονται αντισταθμιστικά μέτρα·
- ο καθορισμός κανόνων για τη χρήση σχετικών ορίων που προέρχονται από έργα JI/CDM.

5.3 Από το 2013, τα δικαιώματα εκπομπών θα μειώνονται σταδιακά ⁽²⁾, πράγμα που θα οδηγήσει σε μείωση κατά 21 % των αερίων του θερμοκηπίου στο χώρο του ΣΕΔΕ της ΕΕ μέχρι το 2020, με έτος αναφοράς το 2005. Αυτή η διαδικασία μείωσης θα συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό κατά την τέταρτη περίοδο (2021-2028). Ταυτόχρονα, θα αυξηθεί το ποσοστό των δικαιωμάτων που θα χορηγούνται με πλειστηριασμό, αρχίζοντας από 60 % το 2013. Προτείνεται να μην χορηγηθούν δωρεάν δικαιώματα εκπομπών στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρισμού, πράγμα που σημαίνει ότι ο κλάδος αυτός θα πρέπει από το 2013 και μετά να αγοράζει τα δικαιώματα εκπομπών που χρειάζεται σε πλειστηριασμό ή στη δευτερογενή αγορά. Για τους άλλους κλάδους, τα δωρεάν δικαιώματα εκπομπών θα καταργηθούν σταδιακά έως το 2020. Εξαιρέση θα αποτελέσουν οι κλάδοι στους οποίους θεωρείται ότι υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να προκύψουν «διαρροές», δηλαδή μετεγκατάσταση επιχειρήσεων χωρίς ανάλογο περιορισμό των εκπομπών, με αποτέλεσμα την αύξηση των εκπομπών σε παγκόσμια κλίμακα. Στους τομείς αυτούς, τα δωρεάν δικαιώματα μπορούν να

ανέλθουν έως και σε 100 %. Η απόφαση αυτή ελήφθη το 2011. Τα κράτη μέλη θα διενεργήσουν τους πλειστηριασμούς και παροτρύνονται, χωρίς όμως να υποχρεούνται, να χρησιμοποιήσουν τα έσοδα για να επενδύσουν σε φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές.

5.4 Προσφέρεται η εγγύηση ότι τα πιστωτικά μόρια JI/CDM (από τρίτες χώρες), τα οποία μπορούν πλέον να αγοράζονται από επιχειρήσεις της ΕΕ, θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέχρι το 2020. Το σύνολο των μορίων που θα χρησιμοποιηθούν την περίοδο αυτή είναι ίσο προς τη συνολική ποσότητα που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί στη δεύτερη περίοδο εμπορίας, δηλαδή σε 1,4 εκατ. δικαιώματα, που αντιστοιχούν στο ένα τρίτο της γενικής μείωσης. Όταν ΕΕ αυξήσει τις προσπάθειές της για τη μείωση των εκπομπών στο πλαίσιο μιας διεθνούς συμφωνίας για το κλίμα, το 50 % της πρόσθετης προσπάθειας μπορεί να υλοποιηθεί με πιστωτικά μόρια JI/CDM.

5.5 Παρόλο που δεν θα επιτραπεί η χορήγηση πιστωτικών μορίων από τη χρήση της γης («δεξαμενές» διοξειδίου του άνθρακα, όπως τα δάση), θα μπορούσε να επιτραπεί η χορήγηση εγχώριων δικαιωμάτων που προκύπτουν από προγράμματα περιορισμού των εκπομπών που δεν καλύπτονται από το ΣΕΔΕ, υπό τον όρο ότι θα μπορούν να καταρτιστούν σαφείς κανόνες.

5.6 Έχει προβλεφθεί η διασύνδεση του ΣΕΔΕ της ΕΕ με άλλα συστήματα εμπορίας, έτσι ώστε να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη ενός παγκόσμιου συστήματος.

5.7 Υπό την προϋπόθεση ότι θα σημειωθεί διεθνής συμφωνία, το μέγεθος των δικαιωμάτων εκπομπών υπό το ΣΕΔΕ θα μειωθεί κατ' αναλογία με τη συμφωνία αυτή, ενώ θα αυξηθούν τα περιθώρια προσφυγής σε ΕΣΚ.

5.8 Προβλέπεται εκχώρηση δικαιωμάτων της τάξης του 5 % για νέες εγκαταστάσεις οι οποίες θα υπαχθούν στο σύστημα μετά το 2013. Θεωρείται πιθανό ότι οι εκπομπές από τις αερομεταφορές θα υπαχθούν στο ΣΕΔΕ περί τα τέλη της δεύτερης περιόδου, το θέμα αυτό όμως καλύπτεται από ξεχωριστή πρόταση ⁽³⁾.

5.9 Δεν προβλέπεται η υπαγωγή των θαλάσσιων μεταφορών στο ΣΕΔΕ.

6. Γενικές παρατηρήσεις

6.1 Το ΣΕΔΕ της ΕΕ δεν αποτελεί ακαδημαϊκό εγχείρημα ούτε κάποιο είδος «πράσινης» φορολογίας· συνδυάζει στοιχεία μιας προσέγγισης που στηρίζεται στην ελεύθερη αγορά με κανονιστικές ρυθμίσεις και με ένα γενικό προσανατολισμό ο οποίος είναι προϊόν διαμεσολάβησης και προσαρμόζεται διά μέσου πολιτικής διαδικασίας. Κάθε επιχείρηση είναι ελεύθερη να επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα μειώσει τις εκπομπές της και θα πρέπει να επιλέγει τον λιγότερο δαπανηρό τρόπο συμμόρφωσης με τους κανόνες που ισχύουν για τη ρύπανση. Ο βασικός ρόλος του ΣΕΔΕ είναι, συνεπώς, η παροχή κινήτρων που οδηγούν σε μείωση του κόστους που συνεπάγεται η υλοποίηση του στόχου του περιορισμού της ρύπανσης. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή την προσέγγιση και την υποστηρίζει.

⁽¹⁾ Διεθνής Τράπεζα, State and Trends of the Carbon Market, Μάιος 2007.

⁽²⁾ Από 1 974 εκατ. τόνους CO₂ σε 1 720 εκατ. τόνους.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: EE C 175 της 27.7.2007, σ. 47.

6.2 Ο σημερινός στόχος μείωσης της ρύπανσης —η σταθεροποίηση των GHG στην ατμόσφαιρα στα 450-550 μέρη ανά εκατομμύριο (ppm) μέχρι το 2050— εκτιμάται ότι θα στοιχίσει περί το 1 % του παγκόσμιου ΑΕγχΠ. Εάν δεν αναληφθούν αποτελεσματικές δράσεις, το παγκόσμιο ΑΕγχΠ θα μπορούσε να μειωθεί κατά 20 % ⁽⁴⁾. Όμως, η συνεχής συσσώρευση αποδείξεων και πορισμάτων μελετών ⁽⁵⁾ καταδεικνύει αύξηση της παραγωγής GHG και μείωση της απορροφητικής ικανότητας του πλανήτη, πράγμα που εγείρει σοβαρές επιφυλάξεις ως προς την επάρκεια των στόχων της μείωσης.

6.3 Το ΣΕΔΕ αποσκοπεί να πρωτοστατήσει σε ένα εγχείρημα που πρέπει να προσλάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Η διεργασία αυτή υλοποιείται μέσα σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, δεδομένου ότι η ατμόσφαιρα είναι ένα στοιχείο καθολικού ενδιαφέροντος. Συνεπώς, κατά την αξιολόγηση του συστήματος πρέπει να συνεκτιμηθεί η αλληλεπίδραση που έχει με τους παγκόσμιους ρυπογόνους φορείς και η επιρροή που ασκεί επ' αυτών.

6.4 Πρέπει να σημειωθεί ότι οι νομοθετικές προτάσεις στις ΗΠΑ, που πιθανότατα θα τεθούν σε ισχύ με τη νέα κυβέρνηση, στηρίζονται σε μια ρύθμιση ανωτάτων ορίων και εμπορίας με παρόμοια χαρακτηριστικά. Η θέσπιση κοινών κανόνων για τις ΗΠΑ και την ΕΕ θα αποτελούσε ένα ιδιαίτερα σημαντικό βήμα προς την καδιέρωση ενός συστήματος παγκοσμίου εμβέλειας. Εξίσου σημαντικές είναι και οι διασυνδέσεις με άλλες ρυθμίσεις που έχουν προταθεί στις χώρες του ΟΟΣΑ.

6.5 Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ενδιαφέρεται όλως ιδιαίτερος για το μέτρο στο οποίο το ΣΕΔΕ μπορεί να συμβάλλει με ουσιαστικό και βιώσιμο τρόπο στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου στον παγκόσμιο χώρο. Μπορεί το σύστημα αυτό να αποδείξει ότι η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία είναι αξιόπιστη και αποτελεσματική; Σχετικά με αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι ο στόχος που έχει θέσει η ΕΕ για την κατά 20 % μείωση των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 (στον οποίον στηρίζονται το ΣΕΔΕ και οι προτάσεις για την κατανομή των βαρών) είναι λιγότερο φιλόδοξος από τον στόχο της μείωσης κατά 25-40 % για τις βιομηχανικές χώρες, που προτάθηκε από την ΕΕ στη διάσκεψη για την κλιματική αλλαγή στο Μπαλί, τον Δεκέμβριο του 2007. Η Επιτροπή λαμβάνει ως αφετηρία τα όρια που συμφωνήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το φθινόπωρο του 2007· δεν εξετάζει εάν αυτό το επίπεδο μείωσης επαρκεί πραγματικά για την υλοποίηση των παγκόσμιων στόχων ή αν είναι απλά η μέγιστη μείωση που μπορεί να θεωρηθεί αποδεκτή, με δεδομένη την εξισορρόπηση των πολιτικών και οικονομικών βραχυπρόθεσμων συμφερόντων των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ συμπεραίνει ότι, με βάση την αύξηση των αποδείξεων για την κλιματική αλλαγή, οι στόχοι πρέπει να αναπροσαρμοστούν, έτσι ώστε να επιτευχθεί σημαντική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

6.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την τάση αύξησης της χρήσης πλειστηριακών δικαιωμάτων εκπομπών. Οι πλειστηριασμοί συνάδουν με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», επιτρέπουν την αποφυγή απροσδόκητων κερδών, προσφέρουν κίνητρα και χρηματοδοτικούς πόρους για την ανάπτυξη εγκαταστάσεων και προϊόντων χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και προάγουν την καινοτομία.

6.7 Υπάρχουν σήμερα πολλά ανεπίλυτα ζητήματα που αφορούν τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εν γένει. Τα σημαντικότερα σχετίζονται με τα ανταγωνιστικά μειονεκτήματα που συνεπάγεται για τις επιχει-

ρήσεις ένα αναθεωρημένο ΣΕΔΕ, ιδιαίτερος σε ό,τι αφορά τις χώρες εκτός ΕΕ που εκβιομηχανίστηκαν πρόσφατα. Οι χώρες αυτές υποστηρίζουν —εν μέρει ορθώς— ότι δεν μπορεί να παραγνωρίσει το γεγονός ότι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου οφείλονται, εκτός άλλων, σε δύο αιώνες εκβιομηχάνισης των δυτικών χωρών και ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η προσπάθεια που καταβάλλουν για να απαλλάξουν από τη φτώχεια μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους. Για να υπάρξει διεθνής συμφωνία και για να βρεθεί λύση και για αυτά τα ζητήματα, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις στις χώρες του ΟΟΣΑ πρέπει να προσφέρουν περισσότερη υποστήριξη και να δείξουν κατανόηση στα θέματα αυτά.

7. Ειδικές παρατηρήσεις

7.1 Για να εξελιχθεί το ΣΕΔΕ της ΕΕ σε διεθνές πρότυπο για την εμπορία άνθρακα, πρέπει οπωσδήποτε να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο συμπαγές και αποτελεσματικό. Για το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά τα ακόλουθα:

7.1.1 Η θέσπιση μέτρων για την προστασία συγκεκριμένων ενεργοβόρων βιομηχανικών τομέων και υποτομέων που είναι εκτεθειμένοι στον διεθνή ανταγωνισμό πρέπει να εξεταστεί μόνον εάν δεν υπάρχει μια αποτελεσματική διεθνής συμφωνία για το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, με ίσες επιβαρύνσεις για όλες τις αντίστοιχες βιομηχανίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ δεν πρέπει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της ΕΕ.

7.1.2 Εάν είναι δυνατόν, πρέπει να ληφθεί προηγουμένως μια απόφαση για τους τομείς στους οποίους, λόγω κινδύνου διαρροής, χορηγούνται δωρεάν δικαιώματα. Οι τομείς αυτοί πρέπει να προσδιοριστούν μέχρι τον Ιούνιο του 2010, αλλά η απόφαση πρέπει να ληφθεί νωρίτερα, σύμφωνα με τις οδηγίες, προκειμένου να αποφευχθεί το κλίμα αβεβαιότητας όσον αφορά τις επενδύσεις και να μπορέσουν οι εν λόγω τομείς να χαράξουν τα απαραίτητα μακροπρόθεσμα σχέδια.

7.1.3 Μολονότι η δημοπράτηση πρόκειται να αποτελέσει την κυρία μέθοδο χορήγησης δικαιωμάτων, δεν υπάρχει σχεδόν καμία ένδειξη όσον αφορά τον τρόπο οργάνωσης αυτών των πλειστηριασμών. Η αναφορά στη θέσπιση ρυθμίσεων για τους πλειστηριασμούς μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 δημιουργεί μόνο πρόσθετη αβεβαιότητα σε όλους τους συμμετέχοντες στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, λαμβανομένων υπόψη των απαραίτητων μαζικών επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα που εκκρεμούν.

7.1.4 Πρέπει να εξεταστεί η ανακατανομή των βαρών μεταξύ των διαφόρων κλάδων που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ και των κλάδων εκτός αυτού. Η ΕΟΚΕ διερωτάται αν είναι δικαιολογημένη η κατανομή των υποχρεώσεων μείωσης μεταξύ των κλάδων που υπάγονται στο ΣΕΔΕ (- 21 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005) και των άλλων κλάδων (- 10 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005). Οι έρευνες ⁽⁶⁾ δείχνουν ότι σε ορισμένους κλάδους που δεν υπάγονται στο ΣΕΔΕ και, ιδιαίτερος, στους δύο μεγαλύτερους που είναι συγκεκριμένα αυτοί των κατασκευών και των μεταφορών, υπάρχει δυνατότητα περιορισμού των εκπομπών με μηδενικό ή ακόμη και με αρνητικό κόστος. Επιπλέον, πρόκειται για κλάδους στους οποίους ο κίνδυνος διαρροής είναι σχετικά μικρός ή ακόμη και ανύπαρκτος. Εκτός αυτών, ο κλάδος των κατασκευών διαθέτει μεγάλο δυναμικό για τη δημιουργία απασχόλησης εντός της ΕΕ.

⁽⁴⁾ The Stern Review 2006.

⁽⁵⁾ Σύμφωνα με το παρατηρητήριο Mauna Loa στη Χαβάη, τα επίπεδα CO₂ στην ατμόσφαιρα ανέρχονται ήδη σε 387 ppm, που είναι και το υψηλότερο μέγεθος τα τελευταία 650 000 χρόνια.

⁽⁶⁾ Vattenfall/McKinsey, The Climate Map: http://www.vattenfall.com/www/ccc/cgc/Gemeinsame_Inhalte/DOCUMENT/567263vattenfall/P0271636.pdf

7.1.5 Όταν ο κλάδος των αερομεταφορών υπαχθεί στο σύστημα, όλα τα δικαιώματα εκπομπών που παραχωρούνται σε αυτόν πρέπει να εκπλειστηριάζονται ⁽⁷⁾.

7.1.6 Ενόψει της αύξησης των εκπομπών GHG από τη ναυτιλία (1,12 δισ. τόνοι παγκοσμίως — ποσότητα διπλάσια από την αντίστοιχη των αερομεταφορών ⁽⁸⁾) η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει προτάσεις για την υπαγωγή των ναυτιλιακών μεταφορών στο ΣΕΔΕ, στην περίπτωση που ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας δεν υποβάλει επειγόντως αποτελεσματικές προτάσεις.

7.1.7 Τα έσοδα από τον πλειστηριασμό των δικαιωμάτων, τα οποία υπολογίζονται σήμερα σε 500 δισ. € το χρόνο για την περίοδο μέχρι το 2020, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, για τη λήψη μέτρων για την προστασία του κλίματος, τον περιορισμό των βλαβών που έχει υποστεί και τις απαραίτητες προσαρμογές, ενώ πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περίπτωση των ευάλωτων και λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, καθώς και στην έρευνα και την ανάπτυξη. Η πρόταση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, για τη διάθεση του 20 % των εσόδων δεν επαρκεί για το σκοπό αυτό· έτσι χάνεται μια ευκαιρία για την προαγωγή της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αυξηθεί το μερίδιο αυτό τουλάχιστον στο 50 % των εσόδων. Επίσης, πρέπει να δοθεί προσοχή στην ενίσχυση του ρόλου της δασοκομίας, καθώς και στην πρόληψη της αποψίλωσης, τόσο στην ΕΕ όσο και όπου αλλού αποδεικνύεται ότι τα δάση παρέχουν ένα αποτελεσματικό μέσο για την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα.

7.1.8 Πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη σαφήνεια και διαφάνεια σε σχέση με τα μέτρα που αναφέρονται στην πρόταση και η ανάπτυξη των οποίων εξαρτάται σήμερα από τη διαδικασία επιτροπολογίας.

7.1.9 Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο αύξησης των οριακών τιμών για την εξαίρεση μικρών εγκαταστάσεων από 10 000 σε 25 000 τόνους διοξειδίου του άνθρακα, υπό τον όρο της θέσπισης ισοδύναμων αντισταθμιστικών μέτρων.

7.1.10 Στην πρόταση πρέπει να αναφέρεται με σαφέστερο τρόπο πώς σκοπεύει η ΕΕ να εκπληρώσει τη δέσμευσή της για περαιτέρω μείωση των εκπομπών CO₂ από 20 % σε 30 %, από τη στιγμή που θα επιτευχθεί διεθνής συμφωνία.

7.1.11 Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υπάρξουν επιπτώσεις για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των συστημάτων συμπαραγωγής (CHP), τα κράτη μέλη καλούνται να επανεξετάσουν τα τιμολόγια τροφοδότησης.

7.1.12 Σε ό,τι αφορά τη θέρμανση αστικών περιοχών, πρέπει να ληφθούν μέτρα για να αποφευχθεί η αποδάρρυνση των αποτελεσματικών σχετικών προσπάθειών.

7.1.13 Πρέπει να βρεθεί μια λύση για τα προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν στα ανατολικοευρωπαϊκά κράτη μέλη, όπου το μεγαλύτερο μέρος του ηλεκτρισμού δεν προέρχεται από την ΕΕ, αλλά από τη Ρωσία.

7.1.14 Η σημερινή πρόταση για την εξάρτηση της χρήσης πιστωτικών μορίων JI/CDM από τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας πρέπει να επανεξεταστεί, ιδιαιτέρως υπό το φως των επιπτώσεων που μπορούν να προκύψουν στη διεθνή κεφαλαιαγορά για τη χρηματοδότηση παρόμοιων προγραμμάτων.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁷⁾ Όπως είχε συστήσει η ΕΟΚΕ σε προηγούμενη γνωμοδότησή της (ΕΕ C 175 της 27.7.2007, σ. 47).

⁽⁸⁾ Έκθεση του ΔΝΟ, Φεβρουάριος 2008.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των προσαρτηθέντων κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το έτος 2020»

COM(2008) 17 τελικό — 2008/0014 (COD)

(2009/C 27/16)

Στις 11 Φεβρουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των προσαρτηθέντων κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το έτος 2020».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. MORKIS.

Κατά την 446η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 116 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 8 αποχές την παρούσα γνωμοδότηση:

1. Σύνοψη των παρατηρήσεων και συστάσεων της ΕΟΚΕ

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την οποία, προκειμένου να καταπολεμηθεί η κλιματική αλλαγή, ζητείται από τα κράτη μέλη να μοιραστούν τις προσπάθειες για να τηρηθεί η δέσμευση της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από πηγές που δεν καλύπτονται από την οδηγία 2003/87/ΕΚ (Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής) κατά την περίοδο από το 2013-2020.

1.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει και επικροτεί τον ηγετικό ρόλο της ΕΕ στις διεθνείς διαπραγματεύσεις σχετικά με τις δεσμεύσεις για το κλίμα και την προστασία του περιβάλλοντος. Μέσω των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, η ΕΕ πρωτοστατεί με το παράδειγμά της και μπορεί να ενθαρρύνει άλλες χώρες να υιοθετήσουν παρόμοια μέτρα.

1.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η κοινωνία των πολιτών μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο όσον αφορά την εφαρμογή της απόφασης και την τήρηση των δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι ενδιαφερόμενες χώρες. Τα κράτη μέλη οφείλουν να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για την προώθηση των κοινοτικών πρωτοβουλιών που αποβλέπουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και να επινοήσουν τρόπους για τη στήριξη των εν λόγω πρωτοβουλιών:

- Η κοινωνία πολιτών στο σύνολό της θα μπορούσε να διαδραματίσει βασικό ρόλο στην εφαρμογή της απόφασης. Οι απαιτήσεις της απόφασης και τα μέσα για την εφαρμογή της σε κάθε κράτος μέλος μπορούν με τον τρόπο αυτό να διαδοθούν ευρύτερα.
- Πρέπει, επίσης, να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε εκπαιδευτικές εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση του κοινού και την κατανόηση της ανάγκης να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.
- Είναι εξίσου σημαντικό να καταρτιστούν ειδικοί και να ευαισθητοποιηθεί ευρύτερα το κοινό στους τομείς της εξοικονόμησης ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος, και της κλιματικής αλλαγής.

1.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου θα πρέπει να υλοποιηθούν με τρόπο ώστε,

μακροπρόθεσμα, να διασφαλιστεί και μάλιστα να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Η ζήτηση για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και οικονομικά αποδοτικών προϊόντων και παραγωγικών διαδικασιών θα αυξάνεται όλο και περισσότερο σε παγκόσμιο επίπεδο, και η Ευρώπη μπορεί να ενισχύσει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα μέσω της ηγετικής θέσης που κατέχει σε πολλούς από αυτούς τους τομείς. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να στηρίξουν οικονομικά τις συναφείς δράσεις έρευνας και ανάπτυξης.

1.5 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της πρότασης απόφασης, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν προκαταβολικά από το επόμενο έτος ποσότητα ίση με 2 % του οικείου ορίου εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ή, εάν οι εκπομπές ενός κράτους μέλους υπολείπονται του ορίου που ορίζεται στην παράγραφο 2, το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να μεταφέρει στο επόμενο έτος τις οικείες πλεονάζουσες μειώσεις των εκπομπών. Η διάταξη είναι υπερβολικά άκαμπτη, δεδομένου ότι το ετήσιο πλαίσιο δεν προσφέρει την απαιτούμενη ευελιξία που απαιτείται για την υλοποίηση έργων μεγάλης κλίμακας και τη διασφάλιση ικανοποιητικών αποτελεσμάτων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα μικρά κράτη μέλη τα οποία εκτελούν μεγάλης κλίμακας έργα μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Η Επιτροπή προτείνει κάθε κράτος μέλος να καταρτίζει σχέδιο για την επίτευξη των εθνικών του στόχων. Ωστόσο, ο μέσος όρος των ετήσιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά την περίοδο 2013-2020 δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τον ετήσιο μέσο όρο εκπομπών κατά την περίοδο 2005-2020. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υλοποίηση αυτών των σχεδίων θα πρέπει να εστιάζεται σε τακτική βάση σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να εντοπίζονται αμέσως οι όποιες αποκλίσεις και να μπορούν να λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα.

1.6 Προκειμένου να αυξηθεί η συνολική σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας της συνολικής δέσμευσης της Κοινότητας και να εκπληρωθούν οι κοινοί στόχοι με το μικρότερο δυνατό κόστος, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στην παρούσα απόφαση θα πρέπει να προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη θα μπορούν να μεταφέρουν μέρος των επιτρεπόμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τους σε άλλο κράτος μέλος.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, με τη χρήση ευέλικτων εργαλείων σε έργα που έχουν σχεδιαστεί για τη διασφάλιση της από κοινού εφαρμογής του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης, πρέπει να εξευρεθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της δράσης που αναλαμβάνεται εντός της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και, αφετέρου, της έννοιας της αλληλεγγύης στο πλαίσιο της θέσπισης μέτρων μείωσης των εκπομπών στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, η χρήση ευέλικτων εργαλείων πρέπει να είναι κατάλληλη μόνο όταν μειώνουν πραγματικά τις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Δεν πρέπει να ενθαρρύνουν διαρροή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ΕΕ προς τρίτες χώρες.

1.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί και εγκρίνει τον επιμερισμό της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών. Φρονεί ότι το κοινό πρέπει να ενημερώνεται καλύτερα σχετικά με τις αρχές που διέπουν τον επιμερισμό της ευθύνης. Στις διευθετήσεις για τον επιμερισμό της ευθύνης, πρέπει να εκτιμώνται οι ειδικές συνθήκες κάθε μεμονωμένης χώρας, το κόστος που συνεπάγεται η μείωση των εκπομπών και οι επιπτώσεις της μείωσης στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της χώρας. Το αποτέλεσμα της απόφασης για τον επιμερισμό της ευθύνης θα πρέπει να είναι ισότητα του σχετικού κόστους της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε κάθε χώρα.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να θεσπίσει ένα καθεστώς αυτόματης συμμόρφωσης στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούν λόγω χάρη να επιβάλλονται χρηματικές ποινές σε βάρος κρατών μελών που υπερβαίνουν τις προβλεπόμενες ποσότητες των εκπομπών.

2. Εισαγωγή: το έγγραφο της Επιτροπής

2.1 Στις 23 Ιανουαρίου 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε δέση προτάσεων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.2 Στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι η υλοποίηση της συμφωνίας που επιτεύχθηκε κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 8 και 9 Μαρτίου 2007, με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να επιτύχει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20 % έως το 2020 σε σχέση με το 1990 και να διασφαλίσει ότι η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα ανέρχεται μέχρι το 2020 σε ποσοστό 20 %.

2.3 Το σύνολο των προσπαθειών μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου κατανέμεται μεταξύ των τομέων που υπάγονται στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΔΕ-ΕΕ) και εκείνων που δεν υπάγονται σε αυτό. Η Επιτροπή προτείνει την ακόλουθη προσέγγιση: μείωση κατά 21 % των εκπομπών εντός του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής μέχρι το 2020 σε σύγκριση με το 2005· μείωση κατά 10 % περίπου σε σύγκριση με το 2005 στους τομείς που δεν καλύπτονται από το ΣΕΔΕ-ΕΕ. Το αποτέλεσμα αυτών των δυο μειώσεων θα είναι μια συνολική μείωση κατά 14 % σε σύγκριση με το 2005, ποσοστό που ανέρχεται σε μείωση — κατά 20 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

2.4 Το Συμβούλιο εξέγγειλε ακόμη πιο φιλόδοξους στόχους υπό τον όρο ότι θα υπογραφεί μια παγκόσμια, συνολική συμφωνία

για την περίοδο μετά το 2012, ότι οι άλλες ανεπτυγμένες χώρες θα δεσμευθούν για ανάλογες μειώσεις εκπομπών και ότι οι οικονομικά πιο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες θα συμβάλουν καταλλήλως, ανάλογα με τις ευθύνες και τις δυνατότητές τους. Εντός των εν λόγω παραμέτρων, η Κοινότητα οφείλει να επιτύχει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 30 % μέχρι το 2020.

2.5 Η υπό εξέταση πρόταση απόφασης καθορίζει τη συμβολή των κρατών μελών στην τήρηση των δεσμεύσεων της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά την περίοδο 2013-2020 από πηγές που δεν καλύπτονται από την οδηγία 2003/87/ΕΚ (πηγές εκτός του ΣΕΔΕ-ΕΕ).

2.6 Η πρόταση απόφασης ορίζει τους κανόνες για τον καθορισμό της συμβολής των κρατών μελών στην τήρηση των δεσμεύσεων της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αερίων κατά την περίοδο 2013-2020.

2.7 Η Επιτροπή διατυπώνει, επίσης, την άποψη ότι η προσπάθεια για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου πρέπει να επιμεριστεί μεταξύ των κρατών μελών, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών οικονομικών συνθηκών και του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε κάθε χώρα. Έτσι, στα κράτη μέλη που σήμερα έχουν σχετικά χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και υψηλές προσδοκίες αύξησης του ΑΕγχΠ στο μέλλον, το 2020 θα επιτραπεί να εκλύουν υψηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με το 2005.

2.8 Λαμβανομένης υπόψη της προτεινόμενης διαφοροποίησης, η Επιτροπή συνιστά να τεθούν ορισμένα ανώτατα όρια για τις επιμέρους χώρες χωρίς, ωστόσο, να απαιτηθεί από κανένα κράτος μέλος να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου το 2020 κατά περισσότερο από 20 % σε σχέση με το 2005· ταυτόχρονα όμως δεν θα πρέπει να επιτραπεί σε κανένα κράτος μέλος να αυξήσει έως το 2020 τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά περισσότερο από 20 % σε σχέση με τα επίπεδα του 2005.

2.9 Η Επιτροπή προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος οφείλει, μέχρι το 2020, να περιορίσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από πηγές που δεν καλύπτονται από την οδηγία 2003/87/ΕΚ κατά το ποσοστό που προβλέπεται για το εν λόγω κράτος μέλος στο παράρτημα της απόφασης σε σχέση με το 2005.

2.10 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου πρέπει να γίνεται κατά την περίοδο 2013-2020 σε ετήσια βάση. Ωστόσο, υπάρχει ένας βαθμός ευελιξίας, με την έννοια ότι κάθε κράτος μέλος μπορεί να μεταφέρει στο επόμενο έτος μια ποσότητα ίση με 2 % του ορίου των οικείων εκπομπών αερίου θερμοκηπίου του ράτους μέλους. Οποιοδήποτε κράτος μέλος του οποίου οι εκπομπές υπολείπονται του ορίου του μπορεί, επίσης, να μεταφέρει τις οικείες πλεονάζουσες μειώσεις των εκπομπών στο επόμενο έτος.

2.11 Κάθε κράτος μέλος οφείλει να περιορίζει ετησίως τις εν λόγω εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου με γραμμική σχέση, ούτως ώστε οι εκπομπές να μην υπερβαίνουν το ανώτατο όριο που έχει οριστεί για το οικείο κράτος μέλος για το 2020, όπως προσδιορίζεται στο παράρτημα της παρούσας απόφασης.

2.12 Προκειμένου να δοθεί στα κράτη μέλη περισσότερη ευελιξία στην τήρηση των δεσμεύσεών τους, να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη στις τρίτες χώρες, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, και να παρασχεθεί βεβαιότητα στους επενδυτές, η Επιτροπή προτείνει τα κράτη μέλη να μπορούν να συνεχίζουν να χρησιμοποιούν πιστωτικά μόρια του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης (CDM) ώστε να διασφαλιστεί μια αγορά για τα εν λόγω πιστωτικά μόρια ακόμη και μετά το 2012.

2.13 Προκειμένου να διασφαλιστεί τόσο η ύπαρξη της εν λόγω αγοράς όσο και η περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ, έτσι ώστε να στηριχθεί η υλοποίηση των κοινοτικών στόχων που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ασφάλεια του εφοδιασμού, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα, προτείνεται να επιτραπεί η ετήσια χρήση από τα κράτη μέλη πιστωτικών μορίων που προκύπτουν από έργα μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε τρίτες χώρες, μέχρι να επιτευχθεί διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, μέχρι ποσοστού 3 % των εκπομπών κάθε κράτους μέλους από πηγές εκτός ΣΕΔΕ κατά το έτος 2005. Αυτή η μέγιστη ποσότητα αυτή ισοδυναμεί με το ένα τρίτο της προσπάθειας μείωσης το 2020. Πρέπει να επιτρέπεται σε κάθε κράτος μέλος να μεταβιβάζει το αχρησιμοποίητο τμήμα του ορίου αυτού σε άλλα κράτη μέλη.

2.14 Η Επιτροπή κρίνει ότι όταν επιτευχθεί διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δέχονται πιστωτικά μόρια προερχόμενα από μείωση των εκπομπών μόνον από χώρες οι οποίες θα έχουν κυρώσει τη συμφωνία αυτή και υπό τον όρο ότι θα εφαρμοστεί κοινή προσέγγιση.

2.15 Η Επιτροπή είναι, επίσης, της άποψης ότι εάν στο μέλλον η Κοινότητα συνάψει διεθνή συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, τα όρια των εκπομπών των κρατών μελών θα πρέπει να αναπροσαρμόστούν με βάση τη νέα δέσμευση της Κοινότητας όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, που θα καθορίζεται στην εν λόγω συμφωνία.

2.16 Τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 3 της απόφασης 280/2004/ΕΚ, οφείλουν να υποβάλουν ετήσιες εκθέσεις στις οποίες αναφέρουν τις ετήσιες εκπομπές τους που είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής του άρθρου 3 και τη χρήση πιστωτικών μορίων σύμφωνα με το άρθρο 4. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποβάλλουν επικαιροποιημένη πρόβλεψη της προόδου τους, πριν από την 1η Ιουλίου 2016.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, ζητείται από τα κράτη μέλη να επιμεριστούν τις προσπάθειες μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από πηγές που δεν καλύπτονται από την οδηγία 2003/87/ΕΚ (πηγές εκτός του συστήματος ΣΕΔΕ-ΕΕ) κατά την περίοδο 2013-2020 αποτελεί σημαντικό κρίκο μιας αλυσίδας αποφάσεων που έχουν ληφθεί για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

3.2 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η παρούσα απόφαση θα βοηθήσει την Κοινότητα να επιτύχει τους στόχους της όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή. Η κοινοτική πολιτική στον τομέα αυτό πρέπει να διασφαλίσει σημαντική μείωση των αερίων εκπομπών αερίου θερμοκηπίου διαμέσου της επιβολής δεσμευτικών απαιτήσεων στα κράτη μέλη σε συνδυασμό με αυστηρούς ελέγχους της συμμόρφωσης,

3.3 Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι η αποτελεσματικότητα της απόφασης του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον επιμερισμό των προσπαθειών για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δύο άλλες συνιστώσες της δέσμης νομοθετικών μέτρων για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή: την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την οδηγία ΣΕΔΕ-ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι οι συνιστώσες αυτές πρέπει να λειτουργήσουν με απόλυτη συνέργεια, δεδομένου ότι οποιαδήποτε τροποποίηση μίας εξ αυτών θα έχει επιπτώσεις στις άλλες δύο.

3.4 Οι δεσμεύσεις της Κοινότητας πρόκειται να προσαρμοστούν σε περίπτωση που συναφθεί διεθνής συμφωνία. Εναπόκειται πολλές ελπίδες στις διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν στο Μπαλί της Ινδονησίας, τον Δεκέμβριο του 2007, οι οποίες ενδεχομένως να είναι ζωτικής σημασίας για τη διεθνή δράση μέχρι το 2020. Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να ολοκληρωθούν οι εν λόγω διαπραγματεύσεις και να επιτευχθεί συμφωνία για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διάσκεψη για την κλιματική αλλαγή τη Κοπεγχάγης το 2009. Εξάλλου, αναμένεται να επιτευχθεί πρόοδος στο θέμα αυτό σε μια περαιτέρω διάσκεψη κορυφής, η οποία θα πραγματοποιηθεί πριν από τη διάσκεψη της Κοπεγχάγης στο Poznań της Πολωνίας.

3.5 Είναι ευχάριστο το γεγονός ότι η ΕΕ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στις εν λόγω διαπραγματεύσεις. Διαμέσου των δεσμεύσεών της, η ΕΕ δίνει το παράδειγμα και μπορεί να ενθαρρύνει τις άλλες χώρες να υιοθετήσουν παρόμοια μέτρα. Μολονότι αναδυόμενες χώρες όπως η Κίνα, η Ινδία και η Βραζιλία δεν προτίθενται, και είναι ευνόητο, να μειώσουν τις εκπομπές τους, είναι σε θέση να συγκρατήσουν οποιαδήποτε αύξηση των εκπομπών σε σχέση με την οικονομική μεγέθυνση. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να καταβάλει κάθε προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί μια διεθνής μετά-Κιότο συμφωνία με την οποία θα δεσμεύονται οι αναπτυσσόμενες χώρες να μειώσουν κατά 30 % τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2020, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Αυτό ευθυγραμμίζεται με τις εκτιμήσεις της 4ης έκδοσης αξιολόγησης της Διακυβερνητικής επιτροπής για την αλλαγή του κλίματος (IPCC), στην οποία υπολογίζεται ότι απαιτείται μείωση των εκπομπών κατά 25-40 % μέχρι το 2020 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 προκειμένου να περιοριστεί η αύξηση της θέρμανσης του πλανήτη κατά 2 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα. Εάν επιτευχθεί μια τέτοια διεθνής συμφωνία, θα πρέπει ασφαλώς να επανεξεταστούν η παρούσα καθώς και οι άλλες προτάσεις της δέσμης νομοθετικών μέτρων της Επιτροπής για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, προκειμένου να επιτευχθεί μια ισορροπία ανάμεσα στους στόχους που έχουν τεθεί και σε αυτό τον φιλόδοξο στόχο. Για το λόγο όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συνυπολογίσουν ότι οι στόχοι που έχουν τεθεί σήμερα για το 2020 αποτελούν μόνο ένα πρώτο στάδιο και ότι, σε εύθετο χρόνο, θα είναι απαραίτητο να καθοριστούν αυστηρότεροι στόχοι, ενδεχομένως ήδη το 2020, αλλά σε κάθε περίπτωση κατά τα χρόνια που θα ακολουθήσουν.

3.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα μέτρα για μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου θα πρέπει να υλοποιηθούν με τρόπο ώστε, μακροπρόθεσμα, να διασφαλιστεί και μάλιστα να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Η ζήτηση για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και οικονομικά αποδοτικών προϊόντων και παραγωγικών διαδικασιών θα αυξάνεται όλο και περισσότερο σε παγκόσμιο επίπεδο, και η Ευρώπη μπορεί να ενισχύσει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα μέσω της ηγετικής θέσης που κατέχει σε πολλούς από αυτούς τους τομείς. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει

να στηρίζουν οικονομικά τις συναφείς δράσεις έρευνας και ανάπτυξης, διότι, σε διαφορετική περίπτωση, είναι δύσκολο να επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι. Εκτός αυτού είναι σημαντικό να καταρτιστούν εμπειρογνώμονες και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού στους τομείς της εξοικονόμησης ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής.

3.7 Η κοινωνία των πολιτών μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή της παρούσας απόφασης και στην τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει οι ενδιαφερόμενες χώρες. Τα κράτη μέλη οφείλουν να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για να προωθήσουν κοινοτικές πρωτοβουλίες που αποβλέπουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και να αναπτύξουν τρόπους για τη στήριξη αυτών πρωτοβουλιών:

- Η κοινωνία των πολιτών στο σύνολό της θα μπορούσε να διαδραματίσει μείζονα ρόλο όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας απόφασης. Οι απαιτήσεις της απόφασης και τα μέσα για την εφαρμογής τους σε κάθε κράτος μέλος πρέπει να διαδοθούν ευρύτερα.
- Πρέπει, επίσης, να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις εκπαιδευτικές εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση του κοινού και την κατανόηση της ανάγκης για προσπάθειες προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.
- Είναι, επίσης, ζωτικής σημασίας να καταρτιστούν εμπειρογνώμονες και να ευαισθητοποιηθεί ευρύτερα το κοινό σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας, την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, με τη χρήση ευέλικτων εργαλείων σε έργα που έχουν σχεδιαστεί για τη διασφάλιση της από κοινού εφαρμογής του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης, πρέπει να εξευρεθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της δράσης που αναλαμβάνεται εντός της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και, αφετέρου, της έννοιας της αλληλεγγύης στο πλαίσιο της θέσπισης μέτρων μείωσης των εκπομπών στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, η χρήση ευέλικτων εργαλείων πρέπει να είναι κατάλληλη μόνο όταν μειώνουν πραγματικά τις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Δεν πρέπει να ενθαρρύνουν διαρροή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την ΕΕ προς τρίτες χώρες.

4.2 Η Επιτροπή προτείνει τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν πιστωτικά μόρια του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης (CDM) προκειμένου να διασφαλιστεί μια αγορά για αυτά τα πιστωτικά μόρια ακόμη και μετά το 2012. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί σχετικά με την ποιότητα των πιστοποιημένων μειώσεων των εκπομπών (CER) που προέρχονται από τον μηχανισμό καθαρής ανάπτυξης και προτείνει, προκειμένου τα κράτη μέλη που επενδύουν σε έργα που θα έχουν ξεκινήσει πριν από το 2013 να μπορούν να συνεχίζουν να επωφελούνται από τον μηχανισμό καθαρής ανάπτυξης, να αναθεωρούνται και να επαληθεύονται οι βασικές αρχές για να διαπιστώνεται εάν ένα έργο εξακολουθεί να θεωρείται συμπληρωματικό. Στην περίπτωση νέων έργων CDM που έχουν σχεδιαστεί να αποτελέσουν μέρος της συμβολής ενός κράτους μέλους στον επιμερισμό της μείωσης των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο τα έργα τα οποία χρησιμοποιούν βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (BAT).

4.3 Η Επιτροπή αναφέρεται μόνο στη γενική αρχή ότι οι δεσμεύσεις των χωρών με υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ για μείωση

των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου πρόκειται να είναι αυστηρότερες, ενώ οι δεσμεύσεις των χωρών με χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ θα είναι λιγότερο δεσμευτικές. Ωστόσο, είναι πολύ πιθανόν διαφορετικές χώρες, έστω και εάν —σε σχετικές τιμές— έχουν παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, να χρειάζονται προσπάθειες διαφορετικής έντασης προκειμένου να επιτύχουν αυτό το επίπεδο μείωσης εκπομπών. Στις ρυθμίσεις για τον επιμερισμό των προσπαθειών πρέπει να εκτιμώνται οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας, το κόστος που συνεπάγεται η μείωση των εκπομπών και οι επιπτώσεις της μείωσης στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της εκάστοτε χώρας. Η απόφαση για τον επιμερισμό της προσπάθειας πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα ισότητα του κόστους της μείωσης των εκπομπών σε σχέση με το ΑΕγχΠ κάθε χώρας.

4.4 Η ΕΟΚΕ παραπέμπει επίσης σε μια σαφή αντίφαση στο κείμενο της απόφασης. Η Επιτροπή προτείνει το 2005 ως έτος αναφοράς για την εκτίμηση της προσπάθειας των κρατών μελών για μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου, και το 2020 ως τέλος της εν λόγω περιόδου. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, κάθε κράτος μέλος περιορίζει ετησίως τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου με γραμμική σχέση. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της ίδιας παραγράφου, κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει ότι, το έτος 2013, οι συνολικές του εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από πηγές που δεν καλύπτει η οδηγία 2003/87/ΕΚ δεν υπερβαίνουν τις μέσες ετήσιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου των ετών 2008, 2009 και 2010 στο εν λόγω κράτος μέλος από τις συγκεκριμένες πηγές, όπως έχουν αναφερθεί και εξακριβωθεί σύμφωνα με την οδηγία 2003/87/ΕΚ και την απόφαση 280/2004/ΕΚ. Αυτό σημαίνει ότι το 2008, το 2009 και το 2010 είναι έτη αναφοράς για την εκτίμηση της κατάστασης το 2013.

4.5 Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της πρότασης απόφασης, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν προκαταβολικά από το επόμενο έτος ποσότητα ίση με 2 % του οικείου ορίου εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που αναφέρεται στην παράγραφο 2 ή, εάν οι εκπομπές των κρατών μελών υπολείπονται του ορίου της παραγράφου 2, τα εν λόγω κράτη μέλη μπορούν να μεταφέρουν στο επόμενο έτος το πλεόνασμα που έχουν από άποψη μείωσης των εκπομπών. Η διάταξη αυτή είναι πολύ άκαμπτη, δεδομένου ότι το ετήσιο πλαίσιο δεν έχει την ευελιξία που απαιτείται για την υλοποίηση προγραμμάτων μεγάλης κλίμακας και την επίτευξη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα μικρά κράτη μέλη τα οποία εφαρμόζουν προγράμματα μεγάλης κλίμακας για μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου.

Η Επιτροπή προτείνει κάθε κράτος μέλος να καταρτίζει σχέδιο για την υλοποίηση των εθνικών του στόχων. Ωστόσο, οι μέσες ετήσιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά την περίοδο 2013-2020 δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τις μέσες ετήσιες εκπομπές το έτος 2005. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υλοποίηση αυτών των σχεδίων θα πρέπει να εσπεύεται σε τακτική βάση σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να εντοπίζονται αμέσως οι όποιες αποκλίσεις και να μπορούν να λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα.

4.6 Προκειμένου να αυξηθεί η συνολική σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας της συνολικής δέσμευσης της Κοινότητας και να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι με το μικρότερο δυνατό κόστος, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η παρούσα απόφαση θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να μεταφέρει μέρος των οικείων δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου τους σε ένα άλλο κράτος μέλος.

4.7 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να θεσπίσει ένα καθεστώς αυτόματης συμμόρφωσης στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούν λόγω χάρη να επιβάλλονται χρηματικές ποινές σε βάρος κρατών μελών που υπερβαίνουν τις προβλεπόμενες ποσότητες των εκπομπών.

4.8 Εξάλλου, από άποψη δίκαιης γεωγραφικής κατανομής των έργων, το άρθρο 4, παράγραφος 1, περίπτωση γ) δεν είναι αρκετά λεπτομερές όσον αφορά τις οικείες πολιτικές αγορές πιστωτικών μορίων.

4.9 Για την εφαρμογή της υπό εξέταση απόφασης, η Επιτροπή οφείλει να παράσχει στα κράτη κατευθυντήριες γραμμές δράσης, εργαλεία και άλλα μέσα. Ένα καλό πρώτο μέτρο θα μπορούσε να είναι η έκδοση εγχειριδίου με παραδείγματα «επιτυχημένων περιπτώσεων» στην ΕΕ.

4.10 Για την επίτευξη του στόχου της παρούσας απόφασης, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να κάνουν χρήση των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής για έργα τα οποία δεν προκαλούν ή μάλιστα μειώνουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

4.11 Κατά την επόμενη περίοδο κατανομής 2013-2020 προβλέπεται πλειστηριασμός των πιστοποιητικών δικαιωμάτων εκπομπής για τις μονάδες που υπάγονται στο ΣΕΔΕ. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζονται οι πόροι που απαιτούνται για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στους τομείς που δεν καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέρος των εσόδων αυτών πρέπει να διατίθενται στους τομείς όπου καταβάλλονται προσπάθειες για μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου. Οι υπόλοιποι πόροι πρέπει να διατίθενται σε ένα ταμείο αλληλεγγύης για την εκτέλεση έργων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Βρυξέλλες 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 2000/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006»

COM(2008) 18 τελικό — 2008/0015 (COD)

(2009/C 27/17)

Στις 8 Φεβρουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 2000/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. WOLF.

Κατά την σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 138 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Περιεχόμενο

1. Περίληψη και συμπεράσματα
2. Εισαγωγή
3. Πρόταση της Επιτροπής
4. Γενικές παρατηρήσεις
5. Ειδικές παρατηρήσεις

1. Περίληψη και συμπεράσματα

1.1 Η δέσμευση και η μακροπρόθεσμη αποθήκευση (CCS) του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) που απελευθερώνεται από τη χρήση (καύση) των ορυκτών καυσίμων θα βοηθούσε ουσιαστικά στην

προστασία του κλίματος. Επομένως, η τεχνολογία πρέπει να αναπτυχθεί ταχύτερα και να τεθεί σε εφαρμογή το συντομότερο δυνατόν.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και τη χρήση CCS, και στηρίζει, σε γενικές γραμμές, το περιεχόμενό της.

1.3 Η οδηγία εξετάζει τις σημαντικότερες πτυχές του θέματος και προτείνει σχετικά νομοθετικά μέτρα. Ειδικότερα, εξετάζονται τα ζητήματα ανθρώπινης και περιβαλλοντικής ασφάλειας και οι σχετικές αρμοδιότητες έτσι ώστε να διασφαλιστεί δημόσια αποδοχή της οδηγίας και να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες των απλών πολιτών όσον αφορά την ασφάλεια.

1.4 Η ανάπτυξη της συνολικής αλυσίδας προστιθέμενης αξίας CCS, που περιλαμβάνει τη δέσμευση, τη μεταφορά και την αποθήκευση του CO₂, παραμένει σε πρώιμο και ακόμη, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε διερευνητικό στάδιο. Το γεγονός αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη στις διατάξεις της οδηγίας και να προσαρμοστούν ορισμένα σημεία.

1.5 Για να καταστεί δυνατή η ταχεία εφαρμογή των αρχικών προγραμμάτων, ορισμένα τμήματα της οδηγίας πρέπει να τροποποιηθούν έτσι ώστε να καταστούν πιο εύχρηστα τόσο από τις αρμόδιες εθνικές αρχές όσο και από τους πιθανούς επενδυτές, προσφέροντάς τους προγραμματική ασφάλεια καθώς και κίνητρα για δράση. Αυτό αφορά για παράδειγμα τα ζητήματα ευθύνης και τη φύση και το μέγεθος της χρηματοοικονομικής εγγύησης.

2. Εισαγωγή

2.1 Ύστερα από τις αποφάσεις που έλαβε το Συμβούλιο το Μάρτιο του 2007 σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, η Επιτροπή πρότεινε δέσμη μέτρων με τη μορφή χωριστών εγγράφων, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που έθεσε το Συμβούλιο στις αποφάσεις του. Τα μέτρα επικεντρώνονται στην ενεργειακή αποδοτικότητα, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την ανάπτυξη και χρήση των ανάλογων καινοτόμων τεχνολογιών. Η ΕΟΚΕ έχει επεξεργαστεί ειδικές γνωμοδοτήσεις για κάθε μέτρο ⁽¹⁾.

2.2 Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι προσπάθειες ανάπτυξης μεθόδων για τη σταθερή μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που οφείλονται στη χρήση ορυκτών καυσίμων. Τούτο είναι συγκεκριμένα το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης, η οποία εξετάζει την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής σχετικά με τη αποθήκευση CO₂ σε γεωλογικούς σχηματισμούς.

2.3 Η γνωμοδότηση αυτή συνδέεται με μια άλλη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την ίδια τεχνολογία, όπου εξετάζεται η Ανακοίνωση της Επιτροπής ⁽²⁾ με θέμα την Υποστήριξη της Έγκαιρης επίδειξης της αειφόρου ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Λαμβάνοντας υπόψη ότι, πρώτον, η αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας σε διεθνές επίπεδο είναι πιθανό να ικανοποιηθεί κυρίως με την χρήση ορυκτών καυσίμων και, δεύτερον, το στόχο συνολικής μείωσης των εκπομπών CO₂ ανά το παγκόσμιο κατά 50 % μέχρι το 2050 και κατά 60 έως 80 % στα βιομηχανικά κράτη, η Επιτροπή θεωρεί ουσιαστικό να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες μείωσης των εκπομπών. Συνεπώς, τα σημεία που έχουν ιδιαίτερη σημασία είναι η δέσμευση και η αποθήκευση του CO₂ (CCS σε συντομία) ⁽³⁾.

3.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών του Μαρτίου 2007 ζήτησε την ανάπτυξη του αναγκαίου τεχνικού, οικονομικού και κανονιστικού πλαισίου για να προχωρήσει η περιβαλλοντικά

ασφαλής CCS σε φάση καθιέρωσης. Η υπό εξέταση πρόταση αποτελεί ένα από τα μέσα επίτευξης του στόχου. Η πρόταση αφορά, κυρίως, τη θέσπιση ρυθμιστικού πλαισίου βάσει του άρθρου 175 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ. Επίσης, προβλέπει απλούστευση της νομοθεσίας και των διοικητικών διαδικασιών για τις δημόσιες αρχές, είτε ευρωπαϊκές, είτε εθνικές.

3.3 Η υφιστάμενη νομοθεσία, όπως εκείνη που ορίζεται με βάση τις οδηγίες 96/61/ΕΚ, 85/337/ΕΟΚ, 2004/35/ΕΚ και 2003/87/ΕΚ, λαμβάνεται υπόψη ή τροποποιείται από την πρόταση όπου είναι απαραίτητο.

3.4 Περιεχόμενο της πρότασης της Επιτροπής

3.4.1 Το Κεφάλαιο 1 καλύπτει το περιεχόμενο, το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της πρότασης. Δίνονται επίσης ορισμοί εννοιών.

3.4.2 Το Κεφάλαιο 2 καλύπτει την επιλογή των περιοχών αποθήκευσης και τις άδειες εξερεύνησης. Τα κράτη μέλη θα καθορίσουν τις περιοχές που προσφέρονται για αποθήκευση και τους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση των αδειών εξερεύνησης.

3.4.3 Το Κεφάλαιο 3 καλύπτει τις άδειες αποθήκευσης, τους όρους χορήγησης των αδειών αυτών καθώς και τις σχετικές αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σημαντικό στοιχείο είναι η αξιολόγηση του περιβαλλοντικού αντικτύπου, η οποία περιλαμβάνει εκτίμηση των επιπτώσεων και δημόσιες ακροάσεις.

3.4.4 Το Κεφάλαιο 4 καλύπτει την περίοδο εκμετάλλευσης, το κλείσιμο εγκαταστάσεων και τις μετέπειτα υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων κριτηρίων αποδοχής CO₂, υποχρεώσεων παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, επιθεωρήσεων, μέτρων σε περίπτωση ανωμαλιών ή/και διαρροής, καθώς και παροχής χρηματικής εγγύησης.

3.4.5 Το Κεφάλαιο 5 ορίζει διατάξεις σχετικά με την πρόσβαση στη μεταφορά και αποθήκευση.

3.4.6 Το Κεφάλαιο 6 καλύπτει γενικές διατάξεις σχετικά με την αρμόδια αρχή, τη διασυννοιακή συνεργασία, τις κυρώσεις, την υποβολή εκθέσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις τροποποιήσεις και τις συναφείς διαδικασίες επιτροπολογίας.

3.4.7 Το Κεφάλαιο 7 συγκεντρώνει τις απαιτούμενες τροποποιήσεις άλλων νομοθετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων προσαρμογών στη νομοθεσία για τα ύδατα και τα απόβλητα. Καθορίζονται επίσης οι πρόσθετοι όροι για την έγκριση των νέων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

3.4.8 Στο παράρτημα I ορίζονται λεπτομερή κριτήρια για τις απαιτήσεις σχετικά με το χαρακτηρισμό και την εκτίμηση επικινδυνότητας του τόπου. Στο παράρτημα II ορίζονται λεπτομερή κριτήρια για την παρακολούθηση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει τα παραρτήματα, και στην περίπτωση αυτή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει δικαίωμα συναπόφασης.

⁽¹⁾ CESE 1201/2008, CESE 1202/2008, CESE 1203/2008 της 9.7.2008, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

⁽²⁾ COM(2008) 13 τελικό.

⁽³⁾ CCS: Carbon Capture and Storage (Δέσμευση και αποθήκευση CO₂). Στη γνωμοδότηση TEN/340 — CESE 562/2008 προτείνεται η χρήση του αρκτικόλεξου CCTS: Carbon Capture, Transport and Storage (Δέσμευση, μεταφορά και αποθήκευση CO₂). Στην παρούσα γνωμοδότηση χρησιμοποιείται το αρκτικόλεξο CCS.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα επιστήσει την προσοχή ⁽⁴⁾ στο γεγονός ότι η προσφορά ενέργειας σε προσιτές τιμές είναι η κινητήρια δύναμη των σύγχρονων κοινωνικών οικονομιών της αγοράς και απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή όλων των βασικών υπηρεσιών. Συνεπώς, έχει ιδιαίτερη σημασία να ενισχυθεί η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών ⁽⁵⁾.

4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και τη χρήση CCS, και στηρίζει κατά το μεγαλύτερο μέρος το περιεχόμενό της.

4.3 Σχετικά, η ΕΟΚΕ έχει επιστήσει την προσοχή ⁽⁶⁾ στο γεγονός ότι τα ορυκτά καύσιμα: άνθρακας, πετρέλαιο και φυσικό αέριο συνιστούν τον ακρογωνιαίο λίθο ⁽⁷⁾ τόσο του ευρωπαϊκού, όσο και του παγκόσμιου ενεργειακού εφοδιασμού και θα διατηρήσουν μάλλον τη σημασία τους κατά τις προσεχείς δεκαετίες.

4.4 Τούτο δεν έρχεται σε αντίθεση με το δηλωμένο στόχο να αυξηθεί δραστικά το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ακόμα και αν ληφθεί υπόψη ο στόχος της ΕΕ για επίτευξη ενός μεριδίου ανανεώσιμων μορφών ενέργειας τουλάχιστον 20 % στη γενική κατανάλωση ενέργειας της ΕΕ μέχρι το 2020 ⁽⁸⁾, θα υπάρχει, για πολλές δεκαετίες ακόμη, σημαντική ανάγκη για ενέργεια που προέρχεται από άλλες πηγές, προκειμένου να καλυφθεί το υπόλοιπο 80 % —και μέχρι το 2050 περίπου το 50 %— της κατανάλωσης.

4.5 Στην περίπτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, μέχρι τώρα είναι δυνατή μόνο η χρήση υδροηλεκτρικής ενέργειας και βιομάζας για την παραγωγή ηλεκτρισμού στο επίπεδο που υπαγορεύεται από την ζήτηση, ενώ η αιολική και η ηλιακή ενέργεια χαρακτηρίζονται από περιορισμένη διαθεσιμότητα ⁽⁹⁾ που εξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για τη συνεχή ανάπτυξη και χρήση τέτοιων πηγών ενέργειας και για την ανάπτυξη επαρκών και οικονομικών επιλογών αποθήκευσης. Το θέμα αυτό όμως αποτελεί αντικείμενο χωριστών γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ.

4.6 Συνεπώς, για να εξασφαλιστεί το βασικό φορτίο —ως συμπλήρωμα ή/και ως υποκατάστατο ⁽¹⁰⁾ της πυρηνικής ενέργειας— ένας μεγάλος αριθμός μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα θα παραμείνει αναγκαίος. Επιπλέον, για να έχουμε την κατάλληλη —θετική ή αρνητική— εφεδρική ισχύ, χρειάζονται περισσότερες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής, των οποίων η παραγωγή να μπορεί να ρυθμιστεί αρκετά γρήγορα για να αντισταθμίσει τις διακυμάνσεις της παραγωγής ηλεκτρισμού από αιολική ενέργεια.

⁽⁴⁾ Π.χ. ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 72.

⁽⁵⁾ Βλ. CESE 1199/2008 της 9.7.2008, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

⁽⁶⁾ Βλ., CESE 643/2005 και, πιο πρόσφατα, CESE 1246/2007, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

⁽⁷⁾ Αρχικά, η χρήση CCS σχεδιάζεται κυρίως για την ηλεκτροπαραγωγή από ορυκτά καύσιμα. Στην ΕΕ, το 30 % περίπου της ηλεκτρικής ενέργειας προέρχεται επί του παρόντος από την πυρηνική ενέργεια, με σχεδόν μηδενικές εκπομπές CO₂ στην πράξη.

⁽⁸⁾ Βλ. Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2007.

⁽⁹⁾ Η βιομάζα ασκεί μόνο θετική επίδραση στις συνολικές εκπομπές CO₂ εάν η ενέργεια που χρησιμοποιείται για την παραγωγή, τη μεταφορά και την επεξεργασία δεν υπερβαίνει την παραγόμενη ενέργεια. Το άρθρ. 24 α) της οδηγίας για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής (ΣΕΔΕ) επιτρέπει την επιλογή της κατάλληλης στήριξης των εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας από βιομάζα που είναι εξοπλισμένες με CCS.

⁽¹⁰⁾ Στα κράτη μέλη που έχουν αποφασίσει να μην παράγουν πυρηνική ενέργεια.

4.7 Όσον αφορά την παροχή της μέγιστης και της εφεδρικής ισχύος, οι κύριες επιλογές είναι οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με φυσικό αέριο και οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί με αντλιοστάσια. Εντούτοις, υπάρχουν περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης υδροηλεκτρικών σταθμών με αντλιοστάσια, δεδομένου ότι απαιτούνται τοποθεσίες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί.

4.8 Για το βασικό και το ενδιάμεσο φορτίο, εκτός από τους πυρηνικούς σταθμούς, χρησιμοποιούνται κυρίως σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με άνθρακα. Στα κράτη μέλη που αποφάσισαν να μην παράγουν τα ίδια πυρηνική ενέργεια, η χρήση του άνθρακα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία για αυτό το είδος ηλεκτροπαραγωγής.

4.9 Επομένως, υπάρχει ανάγκη μείωσης των εκπομπών CO₂ στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, και στην περίπτωση χρήσης σταθμών ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με άνθρακα. Για την επίτευξη του στόχου αυτού ακολουθούνται δύο μέθοδοι που διαφέρουν από άποψης τεχνικών δυνατοτήτων και επιπτώσεων: αναπτύσσονται, αφενός, σταθμοί με ακόμη μεγαλύτερη αποδοτικότητα, και, αφετέρου, σταθμοί με CCS ⁽¹¹⁾. Στην περίπτωση των τελευταίων, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των εκπομπών CO₂ δεν εκλύεται πλέον στην ατμόσφαιρα, η διαδικασία περιλαμβάνει αναπόφευκτα σημαντική απώλεια αποδοτικότητας, προκειμένου να καλυφθούν οι πρόσθετες ανάγκες σε ενέργεια που οφείλονται σε CCS. Ακόμη, υπάρχει ανάγκη για συνεχή ανάπτυξη των τεχνολογιών δέσμευσης CO₂ κατά την βιομηχανική παραγωγική διαδικασία.

4.10 Η ανάπτυξη της CCS, με τη δέσμευση, τη μεταφορά και την αποθήκευση του CO₂, παραμένει σε πρώιμο ή ακόμη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, διερευνητικό στάδιο. Μπορεί μεν η αύξηση της αποδοτικότητας των συμβατικής τεχνολογίας σταθμών ηλεκτροπαραγωγής να σημειώνει βαθμιαία πρόοδο, θα φτάσει όμως σύντομα τα όρια του εφικτού. Λαμβάνοντας υπόψη την επείγουσα ανάγκη υποκατάστασης της ικανότητας των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής την προσεχή δεκαετία, η ΕΟΚΕ συστήνει μια πραγματιστική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι δύο τεχνολογίες θα αναπτύσσονται παράλληλα. Ενώ η αύξηση της αποδοτικότητας υποκινείται σε μεγάλο βαθμό από την αγορά, οι τεχνολογίες CCS —τόσο για τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής όσο και για την υποδομή— απαιτούν πρόσθετη υποστήριξη στα στάδια επίδειξης και μάρκετινγκ.

4.11 Η τεχνολογία CCS αναπτύσσεται με διάφορες μεθόδους: πρώτον, η ολοκληρωμένη τεχνολογία σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, όπου κατά τη διαδικασία εξαέρωσης άνθρακα το CO₂ δεσμεύεται πριν από την καύση, ενώ στη μέθοδο της καύσης με οξυγόνο, το CO₂ εμπλουτίζεται πριν από τη δέσμευση και, δεύτερον, η τεχνολογία μετάκαυσης, όπου καθαρίζονται τα καπναέρια από το CO₂ μετά την καύση (καθαρισμός CO₂). Μόλις αναπτυχθεί επαρκώς, η μέθοδος μετάκαυσης θα μπορέσει να εφαρμοστεί σε ιδιαίτερα αποδοτικούς νέους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, εφόσον αυτοί θα έχουν σχεδιαστεί ανάλογα («με ικανότητα δέσμευσης»). Ένα κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των διαφόρων μεθόδων είναι το γεγονός ότι το CO₂ που δεσμεύεται με τον τρόπο αυτό, πρέπει να μεταφερθεί από το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής στον κατάλληλο τόπο αποθήκευσης.

⁽¹¹⁾ Βλ. επίσης CESE 1246/2007, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

4.12 Το CO₂ μπορεί μόνο να αποθηκευτεί σε κατάλληλους, ασφαλείς γεωλογικούς σχηματισμούς. Οι μέχρι σήμερα έρευνες θεωρούν ότι οι καλύτερες επιλογές είναι οι μεγάλοι βάθους αλατούχοι υδροφόροι ορίζοντες και τα εξαντλημένα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ τα εγκαταλειμμένα ανθρακωρυχεία είναι πιθανώς λιγότερο κατάλληλα. Προκειμένου να αποτραπούν οι διαρροές, είναι ζωτικής σημασίας να υπάρξει κατά ένα μεγάλο μέρος εγκλωβισμός του CO₂ με μεγάλης έκτασης αδιαπέρατο υπερκείμενο πέτρωμα και όσο το δυνατόν λιγότερες επιφανειακές εξόδους.

4.13 Όταν, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας, επιλεγεί ένας τόπος αποθήκευσης και τηρηθούν οι ανάλογοι επαγγελματικοί κανόνες, οι κίνδυνοι που συνδέονται με την αποθήκευση πρέπει να κριθούν ελάχιστοι. Στην περίπτωση κατάλληλων σχηματισμών αποθήκευσης, η ξαφνική διαρροή μεγάλων ποσοτήτων CO₂ είναι σχεδόν αδύνατη ⁽¹²⁾. Πρέπει επίσης να καθοριστεί ότι οι σεισμικές δονήσεις δεν αποτελούν απειλή, και ότι επιλέγεται η μέγιστη πίεση αποθήκευσης έτσι ώστε να μη καταστρέφονται ⁽¹³⁾ τα αδιαπέραστα υπερκείμενα πετρώματα που χρησιμοποιούνται για αποθήκευση και σφράγιση, δεδομένου ότι είναι απαραίτητα για να διασφαλιστεί η αποθήκευση.

4.14 Το ζήτημα της ασφαλούς, μακρόχρονης αποθήκευσης του CO₂ είναι καίριο για να υπάρξει κοινωνική και πολιτική αποδοχή.

4.15 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επομένως πολύ σημαντικό να ενημερωθούν πλήρως οι πολίτες από την Επιτροπή και, ιδίως, από τα κράτη μέλη και τους δυνητικούς φορείς, για όλες τις πτυχές αυτής της νέας τεχνολογίας, και να συμμετάσχουν, μέσω διαφανούς διαλόγου, στη σχετική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για το λόγο αυτό, πρέπει να αναπτυχθούν οι κατάλληλες διαδικασίες.

4.16 Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να προτείνει ακόμη ένα προληπτικό μέτρο. Αφορά τις ενδεχόμενες αυξανόμενες ανάγκες σε CO₂ στο αιώτερο μέλλον, είτε με τη μορφή βασικής χημικής ουσίας, μιας χρήσης που δεν μπορεί να προβλεφθεί σήμερα, είτε ως κανονική μεταβλητή στο πλαίσιο του «φυσικού» μακροπρόθεσμου κύκλου του κλίματος ⁽¹⁴⁾. Για το λόγο αυτό, συνιστά να εφαρμοστεί οπωσδήποτε η αποθήκευση CO₂ ως πρόσθετο προληπτικό μέτρο για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας αλλά να προβλεφθεί συγχρόνως η δυνατότητα μιας —έστω μερικής— επανάκτησης του CO₂ στα πλαίσια των σχεδίων κλεισίματος εγκαταστάσεων ή να προβλεφθεί η τεκμηρίωση σχετικά με ενδεχόμενες δυνατότητες επανάκτησης από συγκεκριμένα συγκροτήματα αποθήκευσης. Φυσικά, εκείνο που προέχει είναι να εξασφαλιστεί ότι οι περιοχές αποθήκευσης είναι απολύτως ασφαλείς και στεγανές.

⁽¹²⁾ Μόνο τότε θα υπήρχε κίνδυνος για τον πληθυσμό της άμεσης γειτονικής περιοχής, δεδομένου ότι το CO₂, σε αντίθεση με το CO, δεν είναι τοξικό και δεν είναι θανατηφόρο παρά μόνο εάν φτάσει σε συγκέντρωση άνω του 8 % (επί του παρόντος η άμεση συγκέντρωση CO₂ στην ατμόσφαιρα είναι περίπου 380 ppm (ppm: εκατομμυριοστά)).

⁽¹³⁾ Σε αντίθεση με τη χρήση της γεωθερμίας.

⁽¹⁴⁾ Τα δείγματα πυρήνων γεώτρησης του πάγου παρέχουν τα στοιχεία σχετικά με τη συνολική εξέλιξη του κλίματος κατά τη διάρκεια των τελευταίων 600 000 ετών. Αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι στο παρελθόν υπήρξε διαδοχή θερμών περιόδων και παγετώνων, με εναλλαγή ανά τακτά χρονικά διαστήματα 100 000 ετών, με πρωινική παραλλαγή της θερμοκρασίας με το πέρασμα του χρόνου, και με ανάλογες μεταβολές στα επίπεδα συγκέντρωσης CO₂ στην ατμόσφαιρα. Δεδομένου ότι υπήρξε μια παρατεταμένη θερμή περίοδος, με τις θερμοκρασίες στο υψηλότερο σημείο της πρωινής καμπύλης, και ότι το τέλος της τελευταίας θερμής περιόδου ήταν πάνω από 100 000 έτη πριν, μια βαθμιαία πτώση της θερμοκρασίας του πλανήτη και στο επίπεδο CO₂ είναι πιθανά στο εγγύς μέλλον, εκτός εάν οι σημερινές ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έχουν ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα.

4.17 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και λαμβάνει θέση σχετικά με συγκεκριμένα σημεία της πρότασης στο επόμενο κεφάλαιο.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η πρόταση περιέχει τις θεμελιώδεις διατάξεις που είναι απαραίτητες για να παρασχεθεί στους φορείς εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων CCS το απαιτούμενο νομικό πλαίσιο, αν και σε έναν μικρό αριθμό περιπτώσεων υπερβαίνουν ό,τι είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου αυτού.

5.2 Ωστόσο, ορισμένα σημεία της πρότασης χρειάζονται διευκρινίσεις, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων και να εξασφαλιστεί η νομική βεβαιότητα.

5.3 Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, το δεσμευμένο και αποθηκευμένο CO₂ πιστώνεται ότι «δεν έχει εκπεμφθεί» σύμφωνα με σύστημα για την εμπορία εκπομπών (ETS)· συνεπώς, κανένα δικαίωμα εκπομπής CO₂ δεν επιστρέφεται στην περίπτωση αυτή (βλ. αιτιολογική σκέψη 23 όπου περιλαμβάνεται αναφορά στην οδηγία 2003/87/ΕΚ). Κατά συνέπεια, υπάρχει ένα αγοραστικό κίνητρο υπέρ των επενδύσεων σε εγκαταστάσεις CCS, αν και μέχρι τώρα αποδείχθηκε ανεπαρκές κατά τη φάση επίδειξης.

5.3.1 Επομένως, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση συμπερίληψης των μέτρων αυτών στο ETS· μια προσέγγιση βασισμένη στην αγορά είναι σαφώς προτιμότερη από ένα υποχρεωτικό CCS, και εάν ληφθεί υπόψη το τρέχον στάδιο ανάπτυξης της τεχνολογίας CCS, μια υποχρέωση όσον αφορά το CCS είναι σαφώς πρόωπη.

5.3.2 Αντιθέτως, θα ήταν ορθό να υποχρεωθούν οι νέοι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να διαθέτουν επαρκή χώρο για την υποδομή που απαιτείται για τη δέσμευση και την συμπίεση του CO₂ (άρθρο 32, προσαρμογή του άρθρου 9 α) στην Οδηγία 2001/80/ΕΚ). Ωστόσο, τα μέτρα αυτά, τα οποία κατά κανόνα επιφέρουν αύξηση του κόστους, θα πρέπει να συνδυάζονται με τα κατάλληλα κίνητρα αγοράς ⁽¹⁵⁾ (π.χ. ευνοϊκά πιστοποιητικά CO₂, χρήση ενός τμήματος των εσόδων από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής για CCS).

5.4 Προκειμένου να αποφευχθεί ο άσκοπος περιορισμός των δυνατοτήτων αποθήκευσης, θα πρέπει η απαγόρευση, που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παρ. 3 της πρότασης της Επιτροπής, να μην αναφέρεται στην «αποθήκευση σε γεωλογικούς σχηματισμούς» αλλά στους «τόπους αποθήκευσης». Τούτο, διότι οι γεωλογικοί σχηματισμοί ενδέχεται συχνά, σύμφωνα με τον ορισμό στο άρθρο 3, παρ. 4, να υπερβαίνουν το χώρο που καθορίζεται στο άρθρο 2, παρ. 1, ενώ αντιθέτως η έκταση ενός τόπου αποθήκευσης είναι αισθητά μικρότερη. Επιπλέον δυνατότητες αποθήκευσης θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μέσω μίας ρήτρης επιφύλαξης, η οποία θα προβλέπει αξιόπιστες συμβατικές συμφωνίες με κράτη εκτός της ΕΕ.

⁽¹⁵⁾ Βλ. σχετικά τις γενικές συστάσεις στο σημείο 3.3 του εγγράφου ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 72.

5.5 Ο προσδιορισμός του «τόπου αποθήκευσης» σύμφωνα με το άρθρο 3 (3), θα πρέπει απλά και μόνον να αναφέρεται σε εκείνο το «τμήμα» του «ειδικού γεωλογικού σχηματισμού» «χρησιμοποιούμενου για την αποθήκευση CO₂». (Ένας γεωλογικός σχηματισμός ενδέχεται να εκτείνεται —σε ότι αφορά την επιφάνεια— σε εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ ως «τόπος αποθήκευσης» μπορεί επομένως να προσδιορισθεί μόνο ένα τμήμα του πρώτου). Ως εκ τούτου, είναι όχι μόνο δυνατό, αλλά και πιθανό, να υπάρχουν πράγματι περισσότεροι τόποι αποθήκευσης σε έναν γεωλογικό σχηματισμό.

5.6 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 1 της πρότασης της Επιτροπής, τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα ορισμού των περιοχών από τις οποίες μπορεί να επιλέγονται τόποι αποθήκευσης. Εν προκειμένω, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι οι περιοχές που είναι κατ' αρχήν κατάλληλες για την αποθήκευση CO₂, θα πρέπει πράγματι να ορίζονται από τα κράτη μέλη, εφόσον δεν υπάρχουν σημαντικοί λόγοι που να παρεμποδίζουν το παραπάνω.

5.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι με την προτεινόμενη ρύθμιση προωθείται η μέγιστη δυνατή ασφάλεια. Τούτο είναι απαραίτητο τόσο για την προστασία του ανθρώπου, του περιβάλλοντος και του κλίματος⁽¹⁶⁾, όσο και για τη διασφάλιση της ακεραιότητας της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

5.7.1 Τούτο θα πρέπει να εξασφαλισθεί μέσω της χρήσης κατάλληλων και σύγχρονης τεχνολογίας συστημάτων παρακολούθησης. Η απαίτηση αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την χορήγηση των αντιστοίχων αδειών εκ μέρους των κρατών μελών⁽¹⁷⁾.

5.7.2 Τα συστήματα παρακολούθησης προϋποθέτουν και πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες στον καθ αυτό τόπο αποθήκευσης θα πρέπει να κατανοούνται και να μοντελοποιούνται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο (οι μετρήσεις που πραγματοποιούνται πάνω ή κοντά στη γήινη επιφάνεια δεν είναι από μόνες τους επαρκώς αξιόπιστες). Για αυτόν το λόγο, τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται θα πρέπει, κατά το δυνατόν, να έχουν βεβαιωθεί ή να έχουν πιστοποιηθεί βάσει δύο ανεξαρτήτων συστημάτων προσομοίωσης ή μοντελοποίησης.

5.7.3 Ως «διαρροή» θα πρέπει να νοείται η «διαρροή CO₂ από το συγκρότημα αποθήκευσης, η οποία ανιχνεύεται μέσω των τελευταίας τεχνολογίας συστημάτων παρακολούθησης». Τούτο διότι, αφενός δεν υφίσταται απόλυτη (δηλαδή κατά 100 %) στεγανότητα, αφετέρου μία τέτοια στεγανότητα δεν θα μπορούσε να αποδειχθεί εξαιτίας της φυσικής αποδέσμευσης CO₂ από το έδαφος. Επιπλέον, η στεγανότητα αυτή δεν είναι απαραίτητη ούτε για λόγους ασφαλείας, ούτε για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος⁽¹⁸⁾. Ο ορισμός αυτός, που συνδέεται με την εκάστοτε πιο προηγμένη τεχνολογία, θα είχε ως συνέπεια τη διαρκή τελειοποίηση των συστημάτων παρακολούθησης —τα οποία μεταξύ άλλων θα προάγονταν περαιτέρω χάρη στην εξέλιξη της CCS— συμβάλλοντας έτσι δυναμικά στην περαιτέρω αύξηση της ασφάλειας.

5.7.4 Εάν, στο πλαίσιο της μελλοντικής συνήθους λειτουργίας, χρειαστεί να τεθούν ανώτατα επιτρεπτά όρια διαρροής, θα μπορούσε να επιλεγεί το επίπεδο εκείνο, στο οποίο αποκλείονται ενδεχόμενες επιπτώσεις στην ασφάλεια και στο κλίμα και, κατά παρέκκταση, στα πιστοποιητικά εκπομπών, παραδείγματος χάρι να τεθεί το όριο της διαρροής στο 0,1 %/100a.

5.8 Η διάρκεια ισχύος των αδειών εξερεύνησης την οποία προτείνει η Επιτροπή στο άρθρο 5, παρ. 3 είναι εξαιρετικά σύντομη. Η πείρα διδάσκει ότι απαιτούνται —ακόμα και υπό τις καλύτερες συνθήκες— τουλάχιστον τέσσερα χρόνια, προκειμένου να εφαρμοσθεί το πρόγραμμα εργασίας της εξερεύνησης. Δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να χρειασθεί να διακοπεί μία εξερεύνηση, εξαιτίας της εκπομπής της χορηγηθείσας προθεσμίας εξερεύνησης, συμπεριλαμβανομένης τυχόν παράτασης, ακόμα και εάν λείπουν λίγα μόνον στοιχεία. Για αυτό το λόγο, θα πρέπει να προβλεφθεί μία ευέλικτη ρύθμιση, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις εκάστοτε τοπικές συνθήκες, απαιτώντας όμως ταυτόχρονα από τους φορείς εκμετάλλευσης μία επικεντρωμένη προσέγγιση στα προγράμματα εξερεύνησης, προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν αποκλεισμός ενδεχόμενων τόπων αποθήκευσης, εξαιτίας καθυστερημένων εξερευνήσεων.

5.9 Η εξερεύνηση ενός πιθανού τόπου αποθήκευσης απαιτεί τεχνογνωσία, εξειδικευμένο προσωπικό, χρόνο και χρήμα. Εντούτοις η επιτυχία δεν είναι σε καμία περίπτωση εξασφαλισμένη. Ως εκ τούτου, θα εξέλιπε ένα αποφασιστικό κίνητρο για εξερεύνηση, εάν η δέσμευση αυτή εκ μέρους των επιχειρήσεων δεν συνδυαζόταν με ένα πρόνομο για τη χρήση του τόπου αποθήκευσης. Η ρύθμιση, την οποία προτείνει η Επιτροπή στο άρθρο 5, παρ. 4, θα πρέπει επομένως να συμπληρωθεί με την αναγνώριση του δικαιώματος πρώτης πρόσβασης στην αποθήκευση, π.χ. με την εξής πρόταση (που ήδη συζητείται): «μετά το χρονικό αυτό διάστημα, η άδεια εξερεύνησης του δυνητικού συγκροτήματος αποθήκευσης CO₂ είτε θα μετατρέπεται σε άδεια αποθήκευσης CO₂, είτε θα παραχωρείται για όλη την καλυπτόμενη περιοχή».

5.10 Η πρόταση εκπόνησης σχεδίου διορθωτικών μέτρων είναι ορθή. Εντούτοις, το εν λόγω σχέδιο διορθωτικών μέτρων (άρθρο 9, παρ. 6 και άρθρο 16, παρ. 1) θα πρέπει να εφαρμοσθεί σε αντιστοιχία με την αναπροσδιοριζόμενη έννοια της διαρροής (άρθρο 3, παρ. 5).

5.11 Στα άρθρα 6 έως 9, η Επιτροπή προτείνει διατάξεις σχετικά με την αίτηση αδειών αποθήκευσης, όπως επίσης σχετικά με τις προϋποθέσεις και το περιεχόμενο των αδειών αποθήκευσης. Από τις διατάξεις αυτές συμπεραίνεται με σαφήνεια ότι σε ένα γεωλογικό σχηματισμό ενδέχεται να δραστηριοποιούνται περισσότεροι φορείς εκμετάλλευσης.

5.11.1 Κατά βάση, η ΕΟΚΕ επικροτεί την αρχή της πρόσβασης χωρίς διακρίσεις. Σε ό,τι αφορά ωστόσο την ευθύνη σε περίπτωση διαρροών και τη μετατόπιση της ευθύνης στο κράτος, ενδέχεται να προκύψουν σοβαρά προβλήματα οριοθέτησης.

5.11.2 Για αυτόν το λόγο θα πρέπει να ισχύει ο κανόνας ότι σε ένα συγκρότημα αποθήκευσης θα μπορεί να χορηγηθεί άδεια σε έναν μόνον φορέα εκμετάλλευσης. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ένας σαφής επιμερισμός της ευθύνης. Η πρόσβαση στον τόπο αποθήκευσης χωρίς διακρίσεις μπορεί να διασφαλισθεί εξίσου δυνάμει του άρθρου 20.

⁽¹⁶⁾ Συχνά απευθύνεται έκκληση για «υγεία, ασφάλεια και περιβάλλον» (Αγγλικά: «Health, Security, Environment» HSE).

⁽¹⁷⁾ Βλ. επίσης σχετικά το άρθρο 13(2) της πρότασης οδηγίας και το σχετικό παράρτημα II.

⁽¹⁸⁾ Σε αντίθετη περίπτωση θα χρειάζονταν πιστοποιητικά εκπομπών: σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής.

5.12 Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, μία εθνική αρχή οφείλει, πριν την τελική χορήγηση άδειας (άρθρα 10 και 18), να ενημερώσει την Επιτροπή και, στη συνέχεια, να περιμένει τη γνωμοδότηση της τελευταίας εντός έξι μηνών. Η γνωμοδότηση της Επιτροπής θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την έγκριση, σε περίπτωση δε απόκλισης από την γνωμοδότηση, θα πρέπει να ανακοινωθούν στην Επιτροπή οι λόγοι της εν λόγω απόκλισης.

5.12.1 Η προτεινόμενη ρύθμιση ενδέχεται να οδηγήσει σε καθυστερήσεις και σε αυξημένες διοικητικές επιβαρύνσεις. Επιπλέον, αντίκειται στην αρχή της επικουρικότητας.

5.12.2 Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά να τροποποιηθούν οι εν λόγω ρυθμίσεις της οδηγίας κατά τέτοιο τρόπο, ώστε αφενός να διασφαλίζεται μία επαρκής ομοιογένεια στις πρακτικές των κρατών μελών, αφετέρου να αποφεύγονται περιττές καθυστερήσεις και να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας. Το παραπάνω θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν περιορισθεί η διαδικασία έγκρισης σε μία υποχρέωση ενημέρωσης της Επιτροπής εκ μέρους των εθνικών αρχών. Σε περίπτωση παράβασης, η Επιτροπή θα έχει τη δυνατότητα να προσφύγει στο δοκιμασμένο μέσο μίας διαδικασίας επί παραβάσει σύμφωνα με το άρθρο 226 της Συνθήκης ΕΚ. Η διάταξη του άρθρου 10 θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: «Οι αρμόδιες εθνικές αρχές ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις αποφάσεις τους σχετικά με την έγκριση αποθήκευσης, οι οποίες υπόκεινται στον έλεγχο της Επιτροπής».

5.13 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι οι εθνικές αρχές απαιτείται να διαθέτουν αποτελεσματικά μέσα και να διενεργούν τακτικούς ελέγχους, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή η ασφάλεια των τόπων αποθήκευσης. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει κατά πόσο ο προτεινόμενος από την Επιτροπή πρόσθετος έλεγχος των αδειών αποθήκευσης ανά πέντε χρόνια συμβάλει στον παραπάνω στόχο, καθότι αναμένεται να μην επιφέρει κανένα πρόσθετο όφελος, παρά μόνον επιπλέον διοικητικές επιβαρύνσεις για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

5.14 Στο άρθρο 18 της πρότασης της Επιτροπής θεσπίζονται υψηλές απαιτήσεις για τη μεταβίβαση στο εκάστοτε κράτος της ευθύνης για τον τόπο αποθήκευσης. Η εν λόγω ρύθμιση είναι ορθή και επικροτείται από την ΕΟΚΕ.

5.14.1 Στο άρθρο 18, παρ. 1 ορίζεται ωστόσο ότι όλα τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να δείχνουν ότι το CO₂, που έχει αποθηκευθεί, θα παραμείνει «πλήρως» απομονωμένο στο αέριο μέλλον. Εντούτοις, δεδομένου ότι δεν μπορεί να υπάρξει απόλυτη στεγανότητα, η ως άνω προϋπόθεση θα πρέπει να παραλειφθεί. Σχετικά με το ζήτημα αυτό, η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις απόψεις, τις οποίες παρέθεσε στα σημεία 5.7.3 και 5.7.4.

5.14.2 Προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν ανυπερβλήτα εμπόδια στη μεταβίβαση της ευθύνης, η πρόταση θα πρέπει να αναδιατυπωθεί ως εξής: «... εφόσον δεν αναμένονται διαρροές στο προσεχές μέλλον»⁽¹⁹⁾ (σε αντιστοιχία με τον ορισμό που αναφέρθηκε στο σημείο 5.7.3).

5.15 Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής οι επιχειρήσεις, κατά την εγκατάσταση τόπων αποθήκευσης και την έναρξη των εργασιών αποθήκευσης, οφείλουν να καταβάλουν μία χρηματική εγγύηση (άρθρο 19). Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διάταξη αυτή, εκφράζοντας την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η επιλογή της μορφής της εγγύησης αυτής υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

5.15.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει ωστόσο μη ενδεδειγμένη την καταβολή πλήρους εγγύησης πριν από την υποβολή της αίτησης για άδεια αποθήκευσης. Αντιθέτως, η εν λόγω παροχή χρηματικής εγγύησης θα πρέπει καταρχήν να συνδέεται με την ασφάλεια που απαιτείται κατά την εξέλιξη του εγχειρήματος. Σε διαφορετική περίπτωση μειώνεται το —ήδη ανεπαρκές— οικονομικό κίνητρο για τις επιχειρήσεις να επενδύσουν στη νέα αυτή τεχνολογία.

5.15.2 Σε περίπτωση διαρροής, που επισύρει επιπτώσεις στο κλίμα, απαιτείται η αγορά πρόσθετων δικαιωμάτων εκπομπών. Μία τέτοια διαρροή είναι ωστόσο απίθανη, δεδομένων των εκτενών ελέγχων που προηγούνται της χορήγησης αδειών αποθήκευσης. Για την περίπτωση αυτή, αρκεί επομένως ως χρηματική εγγύηση η απόδειξη επαρκών στοιχείων ενεργητικού των φορέων εκμετάλλευσης, τα οποία θα είναι διαθέσιμα ακόμα και σε περίπτωση αφερεγγυότητας των τελευταίων. Δεδομένου ότι η πιθανότητα εμφάνισης τέτοιων περιπτώσεων είναι ελάχιστη, τυχόν περαιτέρω απαιτήσεις ενδέχεται να επιβαρύνουν δυσανάλογα την επενδυτική ικανότητα των επιχειρήσεων.

5.16 Οι διαδικασίες που, σύμφωνα με το παράρτημα Ι, απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό και την αξιολόγηση των τόπων αποθήκευσης βρίσκονται ακόμα, κατά ορισμένο βαθμό, στο στάδιο έρευνας και ανάπτυξης. Προς όφελος της πρακτικής εφαρμογής, η τεχνολογική πρόοδος θα πρέπει επομένως να αποτελεί σημείο αναφοράς κατά την κατάρτιση των εγγράφων για την αίτηση.

5.17 Στα παραρτήματα 1-4, όπως επίσης στην αξιολόγηση του κινδύνου των πιθανών τόπων αποθήκευσης, θα πρέπει να διευκρινισθεί η έννοια της βιόσφαιρας. Με τον όρο βιόσφαιρα, ο οποίος δεν θα πρέπει να έχει αρνητική χροιά, θα πρέπει να νοείται όχι μόνον η βιόσφαιρα στην επιφάνεια της γης, αλλά και η βιόσφαιρα έως το επίπεδο πόσιμου νερού (υδροφόροι ορίζοντες πόσιμων υδάτων).

5.18 Επιπλέον θα πρέπει να διευκρινιστούν η σύνθεση και οι μέθοδοι εργασίας των ομάδων εμπειρογνομόνων, οι οποίες είναι αρμόδιες για την τρέχουσα αναθεώρηση του παρατήματος.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁹⁾ Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η φράση «στο αέριο μέλλον», η οποία χρησιμοποιείται στην πρόταση της Επιτροπής είναι προδήλως παραπλανητική και αντιφατική.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με αντικείμενο την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 2 για την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά»

COM(2008) 211 τελικό — 2008/0081 (COD)

(2009/C 27/18)

Στις 22 Μαΐου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 παράγραφος 1 και το άρθρο 251 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο, απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με αντικείμενο την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 2 για την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά».

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στη γνωμοδότηση 655/2004-2003/0282 COD, που υιοθέτησε στις 28 Απριλίου 2004 (*), η ΕΟΚΕ, κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου) απεφάσισε, με ψήφους 138 υπέρ, μία κατά και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τις χρησιμοποιημένες ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές», ΕΕ C 117 της 30.4.2004.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η μη ενεργειακή μεταλλευτική βιομηχανία στην Ευρώπη»

(2009/C 27/19)

Στις 17 Ιανουαρίου 2008, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 29(2) του Εσωτερικού Κανονισμού της αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η μη ενεργειακή μεταλλευτική βιομηχανία στην Ευρώπη».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 24 Ιουνίου 2008 με εισηγητή τον κ. Fornea και συνεισηγητή τον κ. Pop.

Κατά την 446η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 135 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 10 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Οι κύριοι πυλώνες για τη μελλοντική ασφάλεια του εφοδιασμού πρώτων υλών στην Ευρώπη είναι οι εξής: **ο εγχώριος εφοδιασμός, ο διεθνής εφοδιασμός, η ανάπτυξη ικανοτήτων και η επάρκεια πόρων.**

— Η πολιτική σχετικά με τον **εγχώριο εφοδιασμό** πρώτων υλών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βιομηχανία, την περιβαλλοντική πολιτική και το χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η βέλτιστη πρακτική στον εν λόγω τομέα θα πρέπει να επεκτείνεται σε νέους πιθανούς χώρους. Η πρόσβαση στους εγχώριους πόρους των κρατών μελών θα πρέπει να ενθαρρύνεται με την εξασφάλιση της απαραίτητης ισορροπίας μεταξύ των πολιτικών περιβάλλοντος και βιομηχανικής ανάπτυξης, και με την παροχή εναρμονισμένων κινήτρων ανάπτυξης και προστασίας για την επέκταση υφιστάμενων τόπων εξόρυξης και τη δημιουργία νέων, όταν αυτοί είναι, από τη μια μεριά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμοι και επιθυμητοί και, από την άλλη μεριά, περιβαλλοντικά αειφόροι.

— Ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης στο **διεθνή εφοδιασμό** ορυκτών θα πρέπει να αξιολογείται καταλλήλως από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, εφόσον οι πρώτες ύλες εισάγονται κατά κανόνα από χώρες εκτός ΕΕ. Κατά την εξέταση της πολιτικής επενδύσεων και της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων, πρέπει να τηρούνται τα ευρωπαϊκά περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα. Οι ευρωπαίοι χρήστες πρέπει να έχουν εξασφαλισμένη πρόσβαση σε πρώτες ύλες και η στρατηγική εξάρτηση της ΕΕ θα πρέπει να μειωθεί.

— Η **ανάπτυξη ικανοτήτων** στις ευρωπαϊκές μη ενεργειακές εξορυκτικές βιομηχανίες συνδέεται με ποικίλες προκλήσεις, όπως διοικητικά εμπόδια, την ανάγκη βελτίωσης της εικόνας του κλάδου, την ανάγκη απασχόλησης καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, τεχνικές διαχείρισης, εκπαίδευση και κατάρτιση.

— Η **βελτίωση της αποτελεσματικότητας** των διαδικασιών εξόρυξης πόρων εξαρτάται από την πρόοδο σε άλλους τομείς που συνδέονται με την εξόρυξη ορυκτών και άλλους κλάδους, και απαιτεί τη συνεργασία Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κρατών μελών.

1.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτρέπει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να επεξεργαστούν τις ακόλουθες συστάσεις (βλέπε παράγραφο 3.2 για τις αναλυτικές συστάσεις):

— **Καλύτερη νομοθεσία** μέσω ενός βελτιωμένου νομικού πλαισίου και συστήματος αδειοδότησης, ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά τις πολιτικές χωροταξικού σχεδιασμού, μείωση του υπερβολικού διοικητικού φόρτου για την έκδοση αδειών, διευκόλυνση δραστηριοτήτων διερεύνησης, προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης για την επέκταση τόπων εξόρυξης και προστασία κοιτασμάτων ορυκτών ⁽¹⁾,

— **Ενίσχυση της ικανότητας** εξόρυξης και προστασίας του περιβάλλοντος με την επέκταση της βέλτιστης πρακτικής στο πλαίσιο του Natura 2000, υπεράσπιση της αρχής της εγγύτητας στις διαδικασίες μεταφοράς για μείωση της ρύπανσης και του κόστους, και βελτίωση της πρόσβασης στους πόρους ⁽²⁾,

— **Ενίσχυση της πληροφόρησης** σε επίπεδο ΕΕ με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού συστήματος γεωλογικής ικανότητας και πληροφοριών ορυκτών πόρων, το οποίο θα αναπτυχθεί με βάση τις ικανότητες των εθνικών γεωλογικών επιθεωρήσεων των κρατών μελών.

2. Γενική επισκόπηση του κλάδου

2.1 Τα ορυκτά είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη και συνεπώς για την ποιότητα ζωής μας και τη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων. Τα μη ενεργειακά ορυκτά ⁽³⁾ αποτελούν βασικά υλικά για την καθημερινή ζωή: ένα σπίτι περιέχει έως και **150 τόνους ορυκτών** σε τσιμέντο, άργιλο, γύψο, ανθρακικό ασβέστιο, σύνθετα υλικά, γυαλί, βαφές, κεραμικά, πλακάκια και τόνους μετάλλων. Ένα αυτοκίνητο περιέχει έως και **150 κιλά ορυκτών** σε καουτσούκ, πλαστικό, γυαλί και περισσότερο από **έναν τόνο μετάλλων**. Το **50 %** των βαφών

⁽¹⁾ Βλέπε παράγραφο 3.2.1 για αναλυτικές συστάσεις.

⁽²⁾ Βλέπε παράγραφο 3.2.2 για αναλυτικές συστάσεις.

⁽³⁾ Σύμφωνα με το SEC(2007) 771, τα μη ενεργειακά ορυκτά ταξινομούνται ως εξής: μεταλλικά ορυκτά (χαλκός, σίδηρος, άργυρος, κλπ.), βιομηχανικά ορυκτά (αλάτι, άστριος, καολίνη, κλπ.) και οικοδομικά ορυκτά. Σύμφωνα με το IP — 07 — 767, στην περίπτωση των μεταλλικών ορυκτών η ικανότητα της Ευρώπης να εξασφαλίζει τον δικό της εφοδιασμό μέσω της εγχώριας εξόρυξης είναι πολύ περιορισμένη. Για παράδειγμα, 177 εκατομμύρια τόνοι μεταλλικών ορυκτών συνολικής αξίας 10,4 δισεκατομμυρίων ευρώ εισήχθησαν στην ΕΕ το 2004 συγκριτικά προς την παραγωγή περίπου 30 εκατομμυρίων τόνων της ΕΕ.

και χαρτικών είναι από ορυκτά. Το γυαλί και τα κεραμικά περιέχουν επίσης ορυκτά ⁽⁴⁾ σε ποσοστό έως και **100 %**. Ο χωροταξικός σχεδιασμός της εξορυκτικής δραστηριότητας εξασφαλίζει ότι οι κοινωνιακές και οικονομικές ανάγκες καθώς και ο αντίκτυπος της εξόρυξης και της επεξεργασίας στους ανθρώπους και το περιβάλλον αντιμετωπίζονται σφαιρικά, λαμβάνοντας υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής του ορυχείου/λατομείου, από την αρχή της εξορυκτικής διαδικασίας, και ενσωματώνοντας το κλείσιμο και τη σχετική μέριμνα στη διαδικασία χωροταξικού σχεδιασμού. Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και του αυξημένου ανταγωνισμού στις αγορές πρώτων υλών, η στρατηγική σημασία του εξορυκτικού κλάδου αυξάνεται διαρκώς. Όσον αφορά την τεχνολογία εξόρυξης, η Ευρώπη κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως, η οποία όμως θα πρέπει να παγιωθεί ενόψει μελλοντικών εξελίξεων.

2.2 Σήμερα, το 70 % της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας εξαρτάται από ουσίες-προϊόντα εξόρυξης, ενώ στην ΕΕ των 27 κρατών μελών συντελείται μια ευρεία αναδιάρθρωση της μεταλλευτικής βιομηχανίας και η τιμή των μετάλλων στην παγκόσμια αγορά σημειώνει σταθερή άνοδο. Για την αντιμετώπιση αυτής της τάσης οι ευρωπαϊκές βιομηχανικές πολιτικές θα πρέπει να λάβουν υπόψη το γεγονός ότι η ασφάλεια της προσφοράς και της ζήτησης πρώτων υλών θα πρέπει να προέχει στο πλαίσιο των δυνάμεων της ελεύθερης αγοράς.

2.3 Οι ευρωπαϊκές μη ενεργειακές εξορυκτικές βιομηχανίες απασχολούν **295 000 εργαζομένους** σε περίπου **18 300 επιχειρήσεις**, με κύκλο εργασιών **45,9 δισεκατομμυρίων ευρώ**, και περιλαμβάνουν πολλές ΜΜΕ ⁽⁵⁾. Ο κλάδος προωθεί την περιβαλλοντική υπευθυνότητα και την αειφόρο ανάπτυξη μέσω των οργανώσεων των μελών του, και σέβεται το θεσμό της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

2.4 Πολλοί Ευρωπαίοι δεν αναγνωρίζουν τη σημασία της εξορυκτικής δραστηριότητας, στο μέλλον όμως η βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης θα εξαρτάται σημαντικά από τις ουσίες που εξορύσσονται σε τοπικό επίπεδο, ενώ η υψηλή ζήτηση για ορυκτά που προέρχονται από χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία θα επηρεάσει πιθανότατα την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ ⁽⁶⁾. Στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας προσέγγισης, οι εν λόγω περιοχές συγκεντρώνουν τη μερίδα του λέοντος όσον αφορά τις πρώτες ύλες και τους χρηματοοικονομικούς πόρους, με αποτέλεσμα τη βιομηχανική αναδιάρθρωση και τις μετατοπίσεις επενδύσεων σε διεθνή κλίμακα.

2.5 Για την αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης και της κλιματικής αλλαγής, η ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη και η ολοκληρωμένη μεταλλευτική πολιτική της ΕΕ αποτελούν στρατηγικά στοιχεία ζωτικής σημασίας. Αυτό αναγνωρίστηκε ήδη από την απαρχή του ευρωπαϊκού οικοδομήματος ⁽⁷⁾. Καθώς τα κράτη μέλη δεσμεύονται να στηρίζουν τις προσπάθειες της ΕΕ για την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνον εάν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες έχουν ασφαλή πρόσβαση σε μη ενεργειακά ορυκτά, πρωτίστως σε ορυκτά και μέταλλα βάσης και υψηλής τεχνολογίας, που είναι ζωτικής

σημασίας για τις «πράσινες οικονομίες». Τα μεταβαλλόμενα μοντέλα συμπεριφοράς, η ενεργειακή επάρκεια και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχουν οδηγήσει σε περισσότερες τεχνολογίες και περισσότερες δραστηριότητες Ε&Α. Είναι γεγονός ότι ο τεχνολογικός εξοπλισμός περιέχει μεγάλες ποσότητες μετάλλων, μεγάλο ποσοστό των οποίων είναι σπάνια και πολύτιμα μέταλλα, τα οποία πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είναι σχεδόν ανύπαρκτα στην Ευρώπη ⁽⁸⁾.

2.6 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή χαιρετίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημοσίευση μιας ανακοίνωσης το 2008 σχετικά με τη βελτίωση των όρων βιώσιμης πρόσβασης σε πρώτες ύλες. Η ανακοίνωση θα πρέπει να προτείνει εφικτές, ρεαλιστικές και υποστηρικτικές δράσεις, μέσω των οποίων οι βιομηχανίες θα μπορούν να εξασφαλίσουν βελτιωμένους όρους βιώσιμης πρόσβασης σε πόρους. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι βιομηχανίες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις εφοδιασμού:

- μειωμένη διαθεσιμότητα προσβάσιμων κοιτασμάτων κατάλληλων για εξόρυξη ορυκτών, λόγω ανεπαρκούς ή βραχυπρόθεσμου χωροταξικού σχεδιασμού της χρήσης γης ή λόγω ανεπαρκούς ενσωμάτωσης γεωλογικών πληροφοριών,
- υψηλός διοικητικός φόρτος και κόστος για την εξασφάλιση αδειών εξόρυξης, λόγω πρόσθετων ρυθμίσεων και χρονοβόρων προκαταρκτικών μελετών,
- δυσκολίες στην εξασφάλιση αδειών εξόρυξης, τόσο για νέες εξορυκτικές δραστηριότητες όσο και για την επέκταση των υφιστάμενων.

2.7 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει τη συνεισφορά των ειδικών της Επιτροπής στο έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Ανάλυση της ανταγωνιστικότητας της μη ενεργειακής εξορυκτικής βιομηχανίας στην ΕΕ» ⁽⁹⁾ (προσωρινή μετάφραση) και υπογραμμίζει το γεγονός ότι η ικανότητα της Ευρώπης να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό της με μεταλλικά ορυκτά μέσω της εγχώριας εξόρυξης παραμένει περιορισμένη, παρά τη διεύρυνση της ΕΕ.

2.7.1 Η βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού των ευρωπαϊκών βιομηχανιών μπορεί να επιτευχθεί με περαιτέρω ουσιαστικές επενδύσεις στον εξορυκτικό κλάδο των νέων κρατών μελών με γεωλογικές δυνατότητες, με τη χρήση και βελτίωση των υφιστάμενων μηχανισμών συνδρομής της ΕΕ.

2.7.2 Σημαντικοί ορυκτοί πόροι υπάρχουν στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου η γεωλογική δομή επέτρεπε πάντα την ανάπτυξη εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, σε αυτές τις νέες χώρες της ΕΕ ο κλάδος χρηματοδοτείτο εν μέρει από το κράτος, επομένως η κατάσταση σήμερα δεν παρουσιάζει τις πραγματικές δυνατότητες της μη ενεργειακής μεταλλευτικής βιομηχανίας. Από αυτήν τη σκοπιά είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν επενδύσεις ιδιωτικών κεφαλαίων σε αυτές τις εξορυκτικές εταιρείες, με στόχο την εξασφάλιση χρηματοοικονομικών πόρων, οι οποίοι μέχρι τώρα παρέχονταν κυρίως από το κράτος.

⁽⁸⁾ Η προσέγγιση αυτή συναντάται στην τέταρτη έκδοση της ομάδας υψηλού επιπέδου για την ανταγωνιστικότητα, την ενέργεια και το περιβάλλον της 27ης Νοεμβρίου 2007 και στη σύνοδο της G8 στο Heiligendamm, στις 6-8 Ιουνίου 2007. Η ομάδα υψηλού επιπέδου για την ανταγωνιστικότητα, την ενέργεια και το περιβάλλον παρέχει μια πλατφόρμα ενδυνάμωσης της πολιτικής δέσμευσης που απαιτείται για την έναρξη μιας συνεκτικής στρατηγικής με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε πρώτες ύλες.

⁽⁹⁾ SEC(2007) 771.

⁽⁴⁾ Euromines.

⁽⁵⁾ Eurostat.

⁽⁶⁾ *China's commodity hunger. Implications for Africa and Latin America* — Έρευνα της Deutsche Bank.

⁽⁷⁾ Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Χάλυβα και Άνθρακα που υπεγράφη το 1951.

2.7.3 Για την εξασφάλιση του εφοδιασμού της ευρωπαϊκής βιομηχανίας με πρώτες ύλες και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της, πρέπει να εξετασθούν τα προβλήματα του άνισου ανταγωνισμού όσον αφορά το βιώσιμο εφοδιασμό και την πρόσβαση σε ορυκτούς πόρους. Οι προκλήσεις αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη σε υψηλό επίπεδο και με ολοκληρωμένο τρόπο, με τη συνεκτίμηση ποικίλων πολιτικών, όπως των πολιτικών εμπορίου, ανάπτυξης, ενέργειας, υποδομών και μεταφορών, επιχειρήσεων και καταναλωτών.

2.7.4 Η εξορυκτική βιομηχανία συνδέεται με μια σειρά άλλων κλάδων, όπως η τεχνολογία και η προμήθεια εξοπλισμού, η έρευνα, η παροχή συμβουλών, οι χρηματοοικονομικές και οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες, κλπ. ⁽¹⁰⁾ Για αυτόν ακριβώς το λόγο μια εξορυκτική δραστηριότητα συνήθως εξασφαλίζει κατά μέσο όρο τέσσερις φορές περισσότερες έμμεσες παρά άμεσες θέσεις εργασίας στην περιοχή όπου πραγματοποιείται. Οι δυνατότητες περιφερειακής ανάπτυξης είναι σημαντικές, ιδίως σε περιοχές όπου άλλη οικονομική ανάπτυξη είναι δύσκολη.

2.7.5 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί την Επιτροπή να εξετάσει τις βέλτιστες πρακτικές και τις πρότυπες λειτουργίες που υπάρχουν σε επίπεδο κρατών μελών με στόχο την ανάπτυξη και την προώθησή τους σε επίπεδο ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τα τεχνικά θέματα σχετικά με την τεχνολογία, αλλά και την πείρα των κρατών μελών στην οργάνωση γεωλογικών μελετών και τη διαχείριση ορυχείων και λατομείων ⁽¹¹⁾.

Σε διεθνή κλίμακα έχει αναπτυχθεί ένα σχέδιο διάθεσης πόρων ⁽¹²⁾, το οποίο παρέχει κατευθύνσεις και περιπτωσιολογικές μελέτες σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης των βέλτιστων ορυκτών πόρων για την οικονομική ανάπτυξη. Μια τέτοια περιπτωσιολογική μελέτη μπορεί να αναπτυχθεί και στην ΕΕ.

3. Κύριοι πλώνες και συστάσεις για το μελλοντικό εφοδιασμό πρώτων υλών

3.1 Εγγώριος εφοδιασμός

3.1.1 Η περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους, ο υψηλός διοικητικός φόρτος και το αυξανόμενο κόστος για τις διαδικασίες αιτήσεων αδειοδότησης οδηγούν σε μειωμένες επενδύσεις στον κλάδο της μη ενεργειακής βιομηχανίας της ΕΕ, ακόμα και σε περιοχές με υψηλή ζήτηση. Μια ευρωπαϊκή πολιτική εφοδιασμού πρώτων υλών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βιομηχανική και περιβαλλοντική πολιτική, καθώς και το χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης, με στόχο την εξασφάλιση καλύτερου συντονισμού μεταξύ των εθνικών αρχών σχεδιασμού και των ευρωπαϊκών επιπέδων πολιτικής.

3.1.2 Ορισμένες εθνικές πρωτοβουλίες χωροταξικού σχεδιασμού της εξορυκτικής δραστηριότητας για τις κοινότητες και την τοπική αυτοδιοίκηση παρέχουν καλά παραδείγματα σχετικά με τον τρόπο σφαιρικής διαχείρισης της ανάγκης της κοινωνίας και της οικο-

νομίας για τα ορυκτά, καθώς και του αντικτύπου της εξόρυξης και της επεξεργασίας για τους ανθρώπους και το περιβάλλον.

3.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί την Επιτροπή να συμπεριλάβει τις ακόλουθες συστάσεις στην προτεινόμενη ανακοίνωσή της:

3.2.1 Βελτίωση του νομικού πλαισίου και του συστήματος αδειοδότησης (καλύτερη νομοθεσία)

— βελτίωση των πολιτικών χωροταξικού σχεδιασμού της εξορυκτικής διαδικασίας μέσω της ανταλλαγής ορθών πρακτικών στο πλαίσιο της ομάδας εφοδιασμού πρώτων υλών της ΕΕ ⁽¹³⁾, και πιο συγκεκριμένα, από τη μια μεριά, όσον αφορά την αξιοποίηση των γεωλογικών επιθεωρήσεων και την εμπειρογνομοσύνη και γνώση τους σχετικά με τα κοιτάσματα και, από την άλλη μεριά, όσον αφορά τις διαβουλεύσεις με φορείς ήδη παρόντες σε περιοχές που υπόκεινται σε σχεδιασμό της υποδομής και της προστασίας της φύσης,

— ανάπτυξη ενός συστήματος ενιαίας εξυπηρέτησης (ενιαίο σημείο επαφής για όλα τα μέρη που συμμετέχουν στην έκδοση αδειών και το οποίο είναι σε θέση να αξιολογεί οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα) με στόχο τη βελτίωση του χωροταξικού σχεδιασμού της χρήσης γης και των διαδικασιών αδειοδότησης. Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος εμπίπτει στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους της ΕΕ,

— διευκόλυνση της διερεύνησης μέσω της υποστήριξης δραστηριοτήτων αυτού του είδους στην Ευρώπη στο πλαίσιο καλύτερων εθνικών νομοθεσιών και πιο συγκεκριμένα με:

— την παροχή κινήτρων σε εταιρείες διερεύνησης για την εκτέλεση των σχετικών εργασιών,

— τη βελτίωση της ασφάλειας κατοχής για εκτάσεις διερεύνησης με στόχο την αύξηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών,

— τη μείωση του χρόνου απόκτησης εκτάσεων διερεύνησης,

— τη διενέργεια ενημερωτικών εκστρατειών με στόχο τη σύσταση εταιρειών διερεύνησης και την προσέλκυση εξωτερικών εταιρειών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων διερεύνησης εντός της ΕΕ ⁽¹⁴⁾,

— διευκόλυνση της διερεύνησης και της εξόρυξης με την αναθεώρηση της υπάρχουσας νομοθεσίας και την εξασφάλιση καλύτερης εφαρμογής με πιο αποτελεσματικές διαδικασίες και προθεσμίες,

— εξασφάλιση συνεκτικής εφαρμογής όσον αφορά τη συμβατότητα των στόχων προστασίας της φύσης και της εξόρυξης ορυκτών πόρων,

⁽¹⁰⁾ Για παράδειγμα στο σύγχρονο εξορυκτικό κλάδο οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες είναι πολύ σημαντικές για την εξέλιξη ενός ορυχείου. Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα διαφέρουν ανάλογα με το στάδιο: διερεύνηση, στάδιο σκοπιμότητας, ανάπτυξη ορυχείου, επιχειρήσεις, κλείσιμο ορυχείου.

⁽¹¹⁾ Παρατηρείται σε υπάρχουσες περιπτωσιολογικές μελέτες στη Φινλανδία, τη Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

⁽¹²⁾ Πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 2004 από το Διεθνές Συμβούλιο Μεταλλευμάτων και Μετάλλων και αποσκοπεί στον προσδιορισμό ορθών πολιτικών πρακτικών για επενδύσεις σε μεταλλευτικές δραστηριότητες σε εθνικό/περιφερειακό και εταιρικό επίπεδο στις αναπτυσσόμενες χώρες.

⁽¹³⁾ Η ομάδα εφοδιασμού πρώτων υλών είναι μια ομάδα εμπλεκόμενων φορέων, στην οποία συμμετέχουν βιομηχανίες, περιβαλλοντικές ΜΚΟ, συνδικάτα, κράτη μέλη και η Επιτροπή.

⁽¹⁴⁾ Σύμφωνα με τη δεκάτη όγδοη ετήσια έκδοση των εταιρικών στρατηγικών διερεύνησης της οικονομικής ομάδας μετάλλων, οι υψηλές τιμές βασικών αγαθών αύξησαν την αξία διερεύνησης μη σιδηρούχων μετάλλων παγκοσμίως σε 10,5 δισεκατομμύρια δολάρια το 2007. Οι δέκα πρώτες χώρες σε προϋπολογισμό εξορυκτικής διερεύνησης είναι: ο Καναδάς 19 %, η Αυστραλία 12 %, οι ΗΠΑ 7 %, η Ρωσία 6 %, το Μεξικό 6 %, το Περού 5 %, η Χίλι 4 %, η Νότια Αφρική 4 %, η Κίνα 3 % και η Βραζιλία 3 %.

- εκτίμηση της βιωσιμότητας της επέκτασης ενός υφιστάμενου τόπου εξόρυξης πρώτων υλών έναντι του ανοίγματος ενός νέου σε διαφορετική τοποθεσία για την κάλυψη της ζήτησης και την επίτευξη οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων,
- απλούστευση της υπάρχουσας νομοθεσίας και εξάλειψη περιττών διοικητικών εμποδίων όπως η πολλαπλή αναφορά,
- προστασία των κοιτασμάτων ορυκτών παρέχοντας μεγαλύτερη προτεραιότητα στους ορυκτούς πόρους στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ (ανταγωνιστικότητα, ανάπτυξη, περιβάλλον, έρευνα, βιομηχανία, περιφερειακή ανάπτυξη), ούτως ώστε οι αποδεδειγμένοι πόροι να μην αποκλείονται άσκοπα από τη μη μεταλλευτική ανάπτυξη. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εφόσον:
 - εξασφαλιστεί ότι κάθε κράτος μέλος της ΕΕ έχει μια εθνική πολιτική εφοδιασμού που δημοσιεύεται τακτικά στα αγγλικά,
 - προσδιοριστούν οι υπάρχουσες και μελλοντικές εξορυκτικές δυνατότητες της ΕΕ και ενημερώνονται τακτικά οι σχετικές πληροφορίες, με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτές,
 - προσδιοριστούν τα ορυκτά στρατηγικής σημασίας για την ΕΕ και συντονιστούν οι εθνικές πολιτικές για τον εφοδιασμό τους.

3.2.2 Ενίσχυση της συμβατότητας της εξόρυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας

- ανάπτυξη συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών (GIS) ⁽¹⁵⁾ σχετικά με την τοποθεσία, τη φύση, τις πηγές και τα αποθέματα ορυκτών πόρων εντός και εκτός ΕΕ για τη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των εξορυκτικών δυνατοτήτων στο χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης, μεταξύ άλλων για την επιλογή και τον ορισμό προστατευόμενων περιοχών,
- παροχή περιπτωσιολογικών μελετών ορθών πρακτικών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 6 της οδηγίας «Natura 2000»,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των εκτιμήσεων περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, με την ανάπτυξη καλύτερων και σαφέστερων οδηγιών εφαρμογής για τα κράτη μέλη με στόχο:
 - την επίτευξη εναρμονισμένης προσέγγισης στην ΕΕ,
 - τη μείωση των χρονικών περιόδων για την παροχή των εν λόγω εκτιμήσεων, καθώς και του χρόνου ανταπόκρισης των αρχών, παρέχοντας έτσι περισσότερη νομική σταθερότητα και προβλεψιμότητα για τους επενδυτές,
- προώθηση της χρήσης της βέλτιστης πρακτικής εξόρυξης για τη συγκράτηση της μείωσης της βιοποικιλότητας,
- υπεράσπιση της αρχής της εγγύτητας στον εφοδιασμό ορυκτών εντός της ΕΕ, όπου είναι δυνατό, με στόχο τη μείωση των μεταφορών και των σχετικών εκπομπών και θορύβων,

- παροχή πρόσβασης σε απομακρυσμένες περιοχές με την ενσωμάτωση της πρόσβασης σε κοιτάσματα ορυκτών στο σχεδιασμό της υποδομής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, παρέχοντας ταυτόχρονα, όπου κρίνεται σκόπιμο, πιο οικολογικές μεταφορές για μεγάλες ποσότητες υλικών χύμα, π.χ. σιδηροδρομικές και θαλάσσιες μεταφορές,
- θαλάσσια συσσωματώματα,
- περιστολή του φαινομένου εναντίωσης των κατοίκων μιας περιοχής σε νέα έργα μέσω ενός ερευνητικού προγράμματος για θέματα μείωσης της όχλησης, πράγμα που θα βελτιώσει το βαθμό αποδοχής από τις κοινότητες.

3.2.3 Ενίσχυση της πληροφόρησης για τα ορυκτά κοιτάσματα σε επίπεδο ΕΕ

- πρόσβαση των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής σε πιο πλήρη στοιχεία για τους πόρους: παραγωγή, εργαζόμενοι, εισόδημα, γη που χρησιμοποιείται για την εξόρυξη ορυκτών και γη που επιστρέφεται για άλλες χρήσεις, προκειμένου να λαμβάνονται οι αποφάσεις με βάση τα καλύτερα διαθέσιμα δεδομένα,
- μεγαλύτερη προσοχή, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, στην αυξανόμενη σημασία των ευρωπαϊκών μετάλλων, βιομηχανικών ορυκτών και συσσωματωμάτων σε πολιτικό και νομοθετικό επίπεδο,
- συνεκτίμηση των γεωλογικών πληροφοριών στο χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης και παροχή πληροφοριών σχετικά με τα κοιτάσματα ορυκτών για βάσεις δεδομένων χρήσης γης, καθώς και σοβαρή μελέτη του ενδεχόμενου δημιουργίας ευρωπαϊκού συστήματος γεωλογικής ικανότητας με βάση τις υπάρχουσες εθνικές και περιφερειακές γεωλογικές επιθεωρήσεις και τις δυνατότητές τους. Η αποστολή του θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής:
 - προσδιορισμός στρατηγικών πόρων και υπόδειξή τους στα κράτη μέλη ως κύριες προτεραιότητες για το χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης,
 - ενσωμάτωση στο σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου ⁽¹⁶⁾ (πλαίσιο πολιτικής σε λανθάνουσα κατάσταση από το 1999) της κοινοτικής προοπτικής για την πρόσβαση σε ορυκτούς πόρους και σύνδεση με τις πολιτικές χωροταξικού σχεδιασμού της εξορυκτικής δραστηριότητας των κρατών μελών της ΕΕ,
 - ανάλυση του αντικτύπου που έχουν οι πολιτικές για την κλιματική αλλαγή στον εφοδιασμό ορυκτών και σε επίπεδο αυτότητας,
 - βελτίωση της γνώσης σχετικά με τη διανομή και την ποιότητα των ορυκτών πόρων στην ΕΕ και της στρατηγικής σημασίας τους, και αξιολόγηση των δυνατοτήτων στο πλαίσιο της παγκόσμιας παρακολούθησης του περιβάλλοντος και της ασφάλειας (GMES),

⁽¹⁵⁾ Σύστημα γεωγραφικών πληροφοριών.

⁽¹⁶⁾ Στόχος των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης, όπως ορίστηκε από το άτυπο συμβούλιο των υπουργών της ΕΕ για θέματα χωροταξικού σχεδιασμού στο Πότσδαμ στις 10-11 Μαΐου 1999, είναι η συνεργασία προς την κατεύθυνση μιας ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, την προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, και μια πιο ισόρροπη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

- ανάπτυξη πανευρωπαϊκής γεωλογικής βάσης δεδομένων με βάση την αρχή INSPIRE ⁽¹⁷⁾ και την εκτίμηση του ενδεχομένου κρυφών μεταλλικών και ορυκτών κοιτασμάτων στις κύριες μεταλλογενετικές/εξορυκτικές περιοχές,
 - χρήση πληροφοριών και υπηρεσιών που προκύπτουν από την παρατήρηση της γης όπως η GMES, μια κοινοτική πρωτοβουλία που ξεκίνησε στη σύνοδο κορυφής του Γκέτεμποργκ το 2001 μαζί με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη βιωσιμότητα. Η κύρια υπηρεσία παρακολούθησης της γης (LMCS) της GMES θα παρέχει από το 2008 ενιαίους ψηφιακούς διανυσματικούς χάρτες της πραγματικής χρήσης γης/κάλυψης γης σε ολόκληρη την Ευρώπη (38 χώρες συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας) με σταδιακά αυξανόμενη ακρίβεια (ελάχιστη μονάδα χαρτογράφησης 1ha, ξεκινώντας από την υπάρχουσα κάλυψη Corine Land με 25 ha). Ένα άλλο κομμάτι της LMCS επιλέγει πόλεις και άλλα «ενδιαφέροντα σημεία» με ακόμα μεγαλύτερη ακρίβεια (0,25 ha) και ένα περιεχόμενο προσαρμοσμένο στη διαχείριση περιοχών που υπόκειται σε εντατική χρήση και αλλαγή.
- Επίσης, απόκτηση ευρύτερων γνώσεων σχετικά με τις εξορυκτικές δυνατότητες βαθύτερων σημείων των κύριων μεταλλογενετικών περιοχών της Ευρώπης: ενώ οι γεωλογικές πληροφορίες και γνώσεις είναι πολύ καλές στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης όσον αφορά τα 100 πρώτα μέτρα κάτω από την επιφάνεια της γης, οι γνώσεις και οι χωρικές πληροφορίες για τα βαθύτερα τμήματα αυτών των περιοχών παραμένουν περιορισμένες, παρόλο που πιθανόν φιλοξενούν τα κοιτάσματα ορυκτών που χρειάζεται η Ευρώπη για την κάλυψη των μελλοντικών της αναγκών. Η εκμετάλλευση βαθύτερων κοιτασμάτων έχει πολλαπλά πλεονεκτήματα: ελάχιστες επιπτώσεις στην επιφάνεια, επομένως ευρύτερη κοινωνική αποδοχή και περιορισμένο περιβαλλοντικό αντίκτυπο,
- ένα παγκόσμιο σχέδιο για τη στήριξη των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ είναι επίσης υπό ανάπτυξη. Αυτές οι πληροφορίες θα επιτρέψουν τα εξής:
 - συλλογή αρκετών μεταλλευτικών δεδομένων, χωροταξικά αντιπροσωπευτικών και προβλέψιμων,
 - εντοπισμός και ποσοτικός προσδιορισμός περιοχών με ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης ή/και εξορυκτικές υποδομές,
 - προσδιορισμός πιθανών περιοχών σύγκρουσης (π.χ. προστατευόμενοι φυσικοί τόποι) ή περιοχών αντιστάθμισης,
 - παρακολούθηση των επιπτώσεων στα ύδατα οικιακής χρήσης και των αποτελεσμάτων της ρύπανσης,
 - παρακολούθηση της διαδικασίας φυσικής επαναφοράς μετά το κλείσιμο του τόπου εξόρυξης,
 - λήψη άμεσων μέτρων σε περίπτωση ατυχημάτων.

⁽¹⁷⁾ Οδηγία 2007/2/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

4. Διεθνής εφοδιασμός

4.1 Ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης στην προσφορά και τη ζήτηση ορυκτών πόρων δεν έχει αξιολογηθεί πλήρως από την ΕΕ ούτε από τα κράτη μέλη της ⁽¹⁸⁾. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναγνωρίζει ότι υπάρχουν πολλοί λόγοι για την εισαγωγή πρώτων υλών από χώρες εκτός της ΕΕ. Ωστόσο, το ενδεχόμενο της μη τήρησης των ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών και κοινωνικών προτύπων κατά τη διαδικασία παραγωγής εισαγόμενων προϊόντων θα οδηγούσε όχι μόνο σε μείωση της ανταγωνιστικότητας για την οικονομία της ΕΕ, αλλά και σε μετατόπιση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων.

4.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτρέπει την Επιτροπή να υποβάλει τις ακόλουθες συστάσεις στην προτεινόμενη ανακοίνωσή της:

- προσδιορισμός στρατηγικών πόρων και υπόδειξη τους στα κράτη μέλη ως κύριες προτεραιότητες για το χωροταξικό σχεδιασμό της χρήσης γης,
- δημιουργία συνθηκών που τονώνουν την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής εξορυκτικής βιομηχανίας, αξιοποιώντας πλήρως τα επιτεύγματα της έρευνας και της καινοτομίας και προωθώντας επενδύσεις,
- προσδιορισμός και τεκμηρίωση των εισαγωγών και εξαγωγών πρώτων υλών και αξιολόγηση της μακροπρόθεσμης πολιτικής και οικονομικής αξιοπιστίας,
- δημιουργία νέων προγραμμάτων με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για βελτιωμένη βιωσιμότητα της εξορυκτικής δραστηριότητας, μεταφορά και χρήση των ορυκτών σε περιοχές με καλά αποθέματα,
- εξασφάλιση μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ΟΟΣΑ και του φόρουμ βιώσιμων πρώτων υλών UNEP ότι τα εισαγόμενα προϊόντα παράγονται με βιώσιμο τρόπο,
- υποστήριξη των κοινοτικών επενδύσεων σε μη κοινοτικές χώρες, με ιδιαίτερη έμφαση στη Λατινική Αμερική, την Αφρική, τη Ρωσία και τις χώρες της Κεντρικής Ασίας ⁽¹⁹⁾,
- υποστήριξη της εφαρμογής των ευρωπαϊκών προτύπων σε χώρες προέλευσης μέσω προγραμμάτων συνεργασίας,
- η βελτίωση της πρόσβασης και η μακροπρόθεσμη σταθερότητα του εφοδιασμού πρέπει να συνεκτιμούνται κατά τη χάραξη των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ και θα πρέπει να εξετάζονται από αξιωματούχους της ΕΕ σε υψηλόβαθμες διμερείς συναντήσεις και συνόδους κορυφής.

5. Ανάπτυξη ικανοτήτων

5.1 Οι ευρωπαϊκές μη ενεργειακές εξορυκτικές βιομηχανίες αντιμετωπίζουν ποικίλες προκλήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη ικανοτήτων, γεγονός που σχετίζεται με την ανάπτυξη υφιστάμενων ικανοτήτων και τη δημιουργία νέων. Μια σημαντική συνιστώσα είναι η βελτίωση της εικόνας του κλάδου. Ωστόσο, δεν είναι το μόνο μέτρο που πρέπει να ληφθεί για την προσέλκυση καινούριων και νέων ανθρώπων, τη διατήρηση του υπάρχοντος ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού του κλάδου και τη βελτίωση της ικανότητάς του να συμβαδίζει με τον εκσυγχρονισμό του κλάδου.

⁽¹⁸⁾ Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη πραγματοποιεί αξιολόγηση για το θέμα αυτό στο Μέρος 2 της έκδοσης παγκόσμιων επενδύσεων 2007.

⁽¹⁹⁾ Σύμφωνα με τα δεδομένα πρώτων υλών, Στοκχόλμη, Ιανουάριος 2008, οι συνολικές επενδύσεις στην παγκόσμια μεταλλευτική βιομηχανία στο τέλος του 2007 ανέρχονταν σε 308 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, ήτοι 50 % πάνω από το 2006 που με τη σειρά του ήταν 20 % πάνω από το 2005.

5.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει τα ακόλουθα στην ανακοίνωσή της:

- ανάπτυξη προγράμματος ενίσχυσης δεξιοτήτων με κοινοτική ή εθνική υποστήριξη για ένα υπάρχον καταρτισμένο εργατικό δυναμικό που χρειάζεται περαιτέρω κατάρτιση και εκπαίδευση, καθώς και μιας πολιτικής δια βίου εκπαίδευσης,
- έναρξη ειδικών κοινοτικών προγραμμάτων για την αξιοποίηση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του διαθέσιμου ειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε πιθανές θέσεις εργασίας και επενδύσεις σε πιθανούς τόπους εξόρυξης ως ένας από τους κυριότερους παράγοντες (τεχνολογία, τεχνογνωσία, μεταλλευτικές πληροφορίες) για την παροχή πρόσβασης σε σημαντικά κοιτάσματα ορυκτών παγκοσμίως,
- επενδύσεις σε πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά προγράμματα για την αύξηση της συνολικής ικανότητας στον εν λόγω τομέα με τη μελέτη της υπάρχουσας εθνικής υποστήριξης για την εξορυκτική δραστηριότητα και την επεξεργασία ορυκτών, καθώς και σε τμήματα γεωλογίας με στόχο την προσέλκυση φοιτητών και σε ερευνητικές δραστηριότητες στους σχετικούς κλάδους,
- προτροπή από τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων για την ανάπτυξη ομάδων και τεχνολογικών πάρκων σε εξορυκτικές περιοχές, καθώς η εξορυκτική βιομηχανία συνδέεται με άλλους βιομηχανικούς φορείς και παρόχους υπηρεσιών, και είναι γνωστό ότι μια θέση εργασίας στον εξορυκτικό κλάδο δημιουργεί τέσσερις επιπλέον θέσεις,
- ενημέρωση σχετικά με το ρόλο των ορυκτών και τη βιωσιμότητα των βιομηχανιών μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, συζητήσεων, συνεδρίων και μιας διατομεακής προσέγγισης: για παράδειγμα προαγωγή εννοιών στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, όπως η οικοεξόρυξη, η οικονομική γεωλογία, η υπεύθυνη χρήση ορυκτών πόρων, κλπ.,
- προώθηση θεμάτων υγείας και ασφάλειας και σχετική έρευνα ως αναπόσπαστη αναγκαιότητα για τη βιωσιμότητα του κλάδου των ορυκτών πόρων,
- ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη επαγγελματικών κινδύνων και σε προληπτικά ιατρικά μέτρα.

6. Επάρκεια πόρων

6.1 Η συμμετοχή άλλων κλάδων στη διαδικασία εξόρυξης ορυκτών είναι ζωτικής σημασίας για την επάρκεια πόρων. Υπογραμμίζεται ότι μια ενεργή εξορυκτική βιομηχανία στην Ευρώπη αποτελεί επίσης κινητήριο δύναμη για την ανάπτυξη ευρωπαϊκών παρόχων τεχνολογίας και υπηρεσιών παγκόσμιου κύρους.

6.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί την Επιτροπή να υποβάλει τις ακόλουθες συστάσεις στην προτεινόμενη ανακοίνωσή της:

- προτροπή της Επιτροπής να στηρίξει πλήρως την ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα για τους βιώσιμους ορυκτούς πόρους ⁽²⁰⁾, καθώς μόλις πρόσφατα αναγνωρίστηκε επίσημα,
- προώθηση της βιομηχανικής συμμετοχής σε κοινοτικά και εθνικά προγράμματα E&A σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για αυξανόμενη βιώσιμη εξόρυξη, και ενός προγράμματος για τη χρήση πρώτων υλών μέσω της τεχνολογικής βελτίωσης,
- συμμετοχή των κατασκευαστών εξοπλισμού σε ένα τέτοιο πρόγραμμα για την περαιτέρω μείωση
 - του θορύβου και ταυτόχρονα την αύξηση της ασφάλειας
 - της σκόνης σε συνεργασία με τους κατασκευαστές φίλτρων
 - των επιπέδων CO₂ και της ενεργειακής κατανάλωσης σε συνεργασία με εταιρείες ενέργειας
 - των δονήσεων στο χώρο εργασίας
 - της χρήσης υδάτων σε ολόκληρο τον κλάδο
- βελτίωση της διαχείρισης και της επιχειρησιακής αποδοχής μέσω:
 - της ανακύκλωσης
 - της επεξεργασίας ορυκτών για τη βελτίωση της επάρκειας (κάνοντας περισσότερο με λιγότερα)
 - της χρήσης ορυκτών για την προστασία πολύτιμων και σπάνιων πόρων
 - της χρήσης εναλλακτικών πρώτων υλών, μεταξύ των οποίων δευτερεύουσες πρώτες ύλες και υλικά αποβλήτων κατά περίπτωση
 - της προώθησης της συνεισφοράς του κύκλου ζωής των βιομηχανιών
- προώθηση περιβαλλοντικών συνεργειών π.χ. παραγωγή σε τοπικό επίπεδο για την αποφυγή προβλημάτων μεταφοράς,
- προώθηση, μέσω των διευθύνσεων της Επιτροπής, μιας αξιολόγησης της υπάρχουσας κατάστασης των δομών μεταφορικού κόστους (με σιδηρόδρομο, φορτηγίδα και πλοίο) και της ανταγωνιστικότητάς τους σε διεθνές πλαίσιο, όπως συμβαίνει στον ενεργειακό τομέα,
- υποστήριξη μελετών για τη βιοποικιλότητα σε ορυχεία και λατομεία,
- προώθηση της χρήσης δευτερογενών υλικών στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁰⁾ ETP SMR, web: <http://www.etpsmr.org/>.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη των μειονοτήτων — οι Ρομά»

(2009/C 27/20)

Στις 27 Οκτωβρίου 2006 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το θέμα:

«Η ένταξη των μειονοτήτων — οι Ρομά».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008. Εισηγήτρια ήταν η κ. SIGMUND, συνεισηγήτρια η κυρία SHARMA.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 130 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Συστάσεις

Η ριζική αλλαγή των σχέσεων μεταξύ των μειονοτήτων ⁽¹⁾ και ιδιαίτερα των Ρομά, και της πλειοψηφίας του πληθυσμού, που είναι αναγκαία για την ένταξή τους και την αλλαγή της κοινωνικής και οικονομικής τους κατάστασης, συνιστά μια μακροχρόνια διαδικασία που απαιτεί έναν διττό τρόπο προσέγγισης:

- α) βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση προβλημάτων που απαιτούν επείγοντα μέτρα, όπως π.χ. η υιοθέτηση στα κράτη μέλη νομοθεσίας για την ενίσχυση της πραγματικής εφαρμογής και υλοποίησης των ευρωπαϊκών οδηγιών που στοχεύουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων και διασφαλίζουν τα δικαιώματα των πολιτών·
- β) εκκίνηση μακροπρόθεσμης διαδικασίας που θα διαρκέσει μερικές δεκαετίες, σε επίπεδο κρατών μελών αλλά και σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, με στόχο τη βελτίωση της εκπαίδευσης των παιδιών και των νέων Ρομά ή την προώθηση της γλώσσας και του πολιτισμού των Ρομά.

Συνεπώς, οι λύσεις δεν πρέπει να αναζητηθούν μόνο σε επίπεδο ΕΕ αλλά κυρίως σε επίπεδο κρατών μελών και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης της συνεργασίας και των εταιρικών σχέσεων.

Η ένταξη των εθνικών μειονοτήτων και ειδικά των Ρομά προϋποθέτει:

1. κατάλληλο νομικό πλαίσιο για την ανάληψη δράσης, βασιζόμενο στο κοινοτικό κεκτημένο καθώς και στους τομείς εφαρμογής της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (εκπαίδευση, απασχόληση, κοινωνική προστασία και ένταξη)·

⁽¹⁾ ΣΥΣΤΑΣΗ 1201 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (1993), Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες· με τον όρο «εθνική μειονότητα» νοείται μια ομάδα ατόμων σε ένα κράτος· που κατοικούν στην επικράτεια του κράτους αυτού· διατηρούν μακροχρόνιους, σταθερούς και διαρκείς δεσμούς με αυτό το κράτος, παρουσιάζουν διαφορετικά εθνικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά ή γλωσσικά χαρακτηριστικά· οι ομάδες αυτές είναι επαρκώς αντιπροσωπευτικές, αν και μικρότερες σε πλήθος από ό,τι ο υπόλοιπος πληθυσμός του κράτους ή μιας περιφέρειάς του· ωθούνται από τη βούληση να διατηρήσουν από κοινού εκείνο που συνιστά την κοινή ταυτότητά τους, είτε αυτό είναι πολιτισμός ή παραδόσεις, είτε θρησκεία ή γλώσσα.

Αγγλικό κείμενο:

<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta93/EREC1201.htm>

Ελληνική απόδοση, πηγή: Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την προστασία των μειονοτήτων και τις πολιτικές κατά των διακρίσεων σε μια διευρυμένη Ευρώπη (2005/2008(INI)) EE C 124 E της 25.5.2006, σ. 405–415.

2. μια γενική και μακροπρόθεσμη συνεκτική στρατηγική της Επιτροπής·
3. διαρθρωμένη, διάφανη και αειφόρο συνεργασία μεταξύ όλων των παραγόντων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και προώθηση της ανάπτυξης των δυνατοτήτων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων·
4. ενεργό και υπεύθυνη συμμετοχή των εκπροσώπων των Ρομά στη διαδικασία αυτή·
5. θεσμοθετημένο και υπεύθυνο πλαίσιο για την πρακτική εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων και
6. ανάπτυξη προγραμμάτων θετικών δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυταπασχόλησης.

Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία έδρας «Jean Monnet» για τη γλώσσα (Ρομανί ή Ρομανές) και τον πολιτισμό των Ρομά.

Οι συστάσεις αυτές δεν πρόκειται να έχουν κανένα αποτέλεσμα αν υλοποιηθούν μέσω μιας προσέγγισης από την κορυφή προς τη βάση. Μόνο με την προϋπόθεση ότι θα πεισθούν τα μέλη της κοινότητας των Ρομά και ιδιαίτερα οι άνδρες επικεφαλής των κοινοτήτων, θα επιτευχθούν θετικές αλλαγές. Γι αυτό απαιτούνται επενδύσεις στην κατάρτιση των Ρομά. Οι πόροι του Ευρωπαϊκού Διαρθρωτικού Ταμείου θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό.

1. Εισαγωγή

1.1 Με επιστολή της 27ης Οκτωβρίου 2006, η Αντιπρόεδρος της Επιτροπής και Επίτροπος κυρία Margot Wallström, αρμόδια για διοργανικά θέματα, ζήτησε από την ΕΟΚΕ, με την ευκαιρία της ανακήρυξης του 2007 ως «Ευρωπαϊκό Έτος Ίσων Ευκαιριών για Όλους», να εκπονήσει διερευνητική γνωμοδότηση σχετικά με το ερώτημα με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να προωθηθούν συντονισμένες ενέργειες προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος και η αποτελεσματικότητα όλων των διαθέσιμων μέσων για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των μειονοτήτων, και ιδιαίτερα των Ρομά, και την ένταξή τους.

1.2 Επειδή η ΕΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις⁽²⁾ της το θέμα των διακρίσεων που εισάγονται σε πολλούς τομείς σε βάρος των μειονοτήτων, παραπέμπει καταρχάς στις παρατηρήσεις που έχει διατυπώσει στις γνωμοδοτήσεις αυτές και οι οποίες αφορούν και τους Ρομά. Στην παρούσα γνωμοδότηση θα επικεντρωθεί στην ιδιαιτερότητα της κατάστασης που αντιμετωπίζουν οι Ρομά σε διάφορους τομείς της ζωής. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί να συμβάλουν οι προτάσεις της στην επίτευξη προόδου σε αυτό το θέμα και υπογραμμίζει τη σημασία μιας συνεκτικής γενικής στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2. Οι Ρομά στην Ευρώπη

2.1 **Οι Ρομά και η ιστορία τους:** επειδή η προέλευση μιας μειονότητας επηρεάζει τόσο την κοινωνική και πολιτική τους ταυτότητα όσο και τον κίνδυνο εμφάνισης συγκρούσεων, η γνώση της ιστορικής της προέλευσης έχει σημασία τόσο για την ίδια τη μειονότητα όσο και για τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Οι Ρομά έφθασαν στην Ευρώπη πριν από περισσότερο από επτά αιώνες. Υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες τόσο σχετικά με την παρουσία διαφόρων κοινοτήτων Ρομά σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης από το 15ο αιώνα, όσο και σχετικά με τις διακρίσεις, τον αποκλεισμό και τις διώξεις που έχουν υποστεί. Σε ορισμένες χώρες οι Ρομά υπήρξαν θύματα δουλείας, ενώ κατά τον 20ό αιώνα έγιναν αντικείμενο ιδιαίτερα απάνθρωπων διώξεων που υποστήριζαν κρατικές αρχές: σύμφωνα με εκτιμήσεις, περισσότεροι από μισό εκατομμύριο Ρομά έχασαν τη ζωή τους λόγω των φυλετικών διώξεων και της γενοκτονίας που εξαπέλυσε το καθεστώς των Ναζί.

Συνεπώς, η ιστορία των Ρομά στην Ευρώπη είναι μια συνέχεια από διώξεις και αδιάλειπτες διακρίσεις, γεγονός που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε γιατί ακόμα και σήμερα πολλοί Ρομά φέρουν σημάδια ψυχικού τραύματος.

Για τους λόγους αυτούς πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου να απαλλαγούν οι Ρομά από το στίγμα του θύματος και να γίνουν από παθητικά άτομα που αντιμετωπίζονται λίγο έως πολύ με καχυποψία, σε δραστήρια άτομα, ικανά να αναλάβουν ενεργό και υπεύθυνο ρόλο στην κοινωνία και κυρίως σε θέματα που αφορούν την κοινότητά τους.

2.2 **Οι Ρομά και η δημογραφική τους εξέλιξη:** δεν υπάρχουν αξιόπιστες στατιστικές και συνεπώς δεν διαθέτουμε αξιόπιστα δημογραφικά στοιχεία σχετικά με τους Ρομά. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός των Ρομά που ζουν στην Ευρώπη, κυμαίνεται μεταξύ δέκα και δώδεκα εκατομμυρίων (εκ των οποίων επτά έως εννέα εκατομμύρια ζουν στην ΕΕ). Εκτιμάται, επίσης, ότι το 60 % των Ρομά ζει

σε συνθήκες βαθιάς φτώχειας και στο περιθώριο της κοινωνίας⁽³⁾. Μολονότι ότι η μορφή και η έκταση του αποκλεισμού είναι όμοιες σε όλα τα κράτη μέλη, υπάρχουν κάποιες διαφορές που οφείλονται σε ιστορικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες.

Η δημογραφική εξέλιξη των Ρομά διαφέρει από αυτήν της πλειοψηφίας του πληθυσμού: η αυξανόμενη αναλογία τους στο σύνολο του ευρωπαϊκού πληθυσμού, παρά την υψηλή παιδική θνησιμότητα και το χαμηλό προσδόκιμο ζωής, αποτελεί μακροπρόθεσμη πρόκληση για όλους τους τομείς της κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής. Αν δεν επιτευχθεί σημαντική βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης των Ρομά, τα κράτη μέλη θα αντιμετωπίζουν έναν αυξανόμενο αριθμό ατόμων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη και θα απομυζούν το σύστημα κοινωνικής προστασίας. Είναι, συνεπώς, αναγκαίο να χαραχθούν πολιτικές και στρατηγικές στον τομέα της εκπαίδευσης και της απασχόλησης προσαρμοσμένες στις παραδόσεις και στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες διαβίωσης των Ρομά. Μόνο με την προϋπόθεση ότι θα διατεθούν δυνατότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης που είναι αποδεκτές από αυτήν την κοινότητα, θα είναι οι Ρομά σε θέση να προσφέρουν στην κοινωνία στην οποία ανήκουν την ενεργό συμμετοχή που δικαίως περιμένει από αυτούς.

2.2.1 **Οι Ρομά και η γλώσσα τους:** Η ρομανί (ή ρομανές) είναι μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα που χρησιμοποιείται σε πολλές διαφορετικές μορφές από πολλές κοινότητες Ρομά της Ευρώπης. Αν και υπάρχουν πολλές παραλλαγές/διάλεκτοι της ρομανί, ένα μεγάλο μέρος του λεξιλογίου είναι κοινό και κατανοείται από τους περισσότερους ρομά σε όλη την Ευρώπη. Η ρομανί ομιλείται σε πολλές κοινότητες Ρομά ως μητρική γλώσσα. Εξάιρεση αποτελούν χώρες όπως η Ισπανία όπου η γλώσσα αυτή έχει σχεδόν χαθεί διότι είχε απαγορευτεί κατά το παρελθόν. Η αναγνώριση της σημασίας της ρομανί, η τυποποίηση και η διδασκαλία της έχει θεμελιώδη σημασία τόσο εντός όσο και εκτός της μειονότητας. Εκτός από το «Institut des langues et des civilisations orientales» στο Παρίσι, η σχολή ξένων γλωσσών του πανεπιστημίου του Βουκουρεστίου διαθέτει επίσης τμήμα διδασκαλίας της γλώσσας αυτής. Κάποιες εργασίες έγιναν στο Πανεπιστήμιο της Πράγας σχετικά με μια τοπική διάλεκτο της ρομανί, ενώ το Πανεπιστήμιο Εϊνβός της Βουδαπέστης διοργάνωσε μαθήματα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες. Σχετική έρευνα διεξάγεται και στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ.

Η κοινή γλώσσα σφυρηλατεί την κοινή ταυτότητα. Συνεπώς, η προώθηση της γλώσσας τους έχει θεμελιώδη σημασία για την κοινωνική αναγνώριση και την πολιτιστική ταυτότητα των Ρομά.

⁽²⁾ Παραθέτουμε ορισμένα από τα κυριότερα έγγραφα σχετικά με το θέμα. Οι ιστοθέσεις προτείνουν διάφορους άλλους συνδέσμους και αναφορές καθώς και παραδείγματα ορθών πρακτικών, ορισμένες φορές σε διάφορες γλώσσες.

Η κατάσταση των Ρομά στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2004

(http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/roma04_de.pdf).

«Αποφύγοντας την παγίδα της εξάρτησης», UNDP, 2003

(<http://roma.undp.sk/>).

Τελική έκθεση με τίτλο «the Human Rights Situation of the Roma, Sinti and Travellers in Europe» (Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ρομά, των Σίντι και των Πλανόβιων στην Ευρώπη) (http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/documentation/default_en.asp).

«Σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά και των Σίντι στο χώρο του ΟΑΣΕ» (www.osce.org/odihr/).

«Ανάλυση των πολιτικών για την καταπολέμηση των φυλετικών διαχωρισμών στις χώρες που συμμετέχουν στη δεκαετία για την ένταξη των Ρομά» (www.romadecade.org).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13ης Σεπτεμβρίου 2006 με θέμα: «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: κ. Pariza Castanos (ΕΕ C 318 της 23ης Δεκεμβρίου 2006). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση» — εισηγητής: κ. Pariza Castanos, ΕΕ C 80 της 30.3.2004, Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα: Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων, εισηγητής: η κ. Sharma (ΕΕ C 200 της 18.7.2000). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 10ης Δεκεμβρίου 2003 με θέμα: Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας εισηγήτρια η κυρία Sharma (ΕΕ C 80 της 30.3.2004).

Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία έδρας «Jean Monnet» για τη γλώσσα ρομανί και τον πολιτισμό των Ρομά.

2.3 Οι Ρομά ως συνιστώσα του ευρωπαϊκού πολιτισμού

Κατά τη διάρκεια των αιώνων οι Ρομά συνέβαλαν σημαντικά στην πολυμορφία του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως αποδεικνύουν τα πολυάριθμα παραδείγματα στο χώρο της μουσικής και των τεχνών. Το 2008, ως Έτος του Διαπολιτισμικού Διαλόγου, αποτελεί ιδανική ευκαιρία για την προβολή και την ενίσχυση αυτής της σχέσης.

3. Τα στάδια της ζωής ενός Ρομά

3.1 Οι Ρομά: μια ζωή σημαδεμένη από διακρίσεις: Στις μέρες μας, οι κοινωνικές και θεσμικές διακρίσεις και ο ρατσισμός κατά των τσιγγάνων αποτελούν καθημερινό φαινόμενο στο οποίο αναφέρονται συχνά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με βάση την κοινοτική νομοθεσία η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη. Οι Ρομά είναι ευρωπαίοι πολίτες και διαθέτουν δικαιώματα, κυρίως με βάση το άρθρο 13 της αναθεωρητικής Συνθήκης. Η μη αναγνώριση των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί πράξη δυσμενούς διάκρισης (ενδεχομένως, μάλιστα, θεσμικής διάκρισης).

3.1.1 Πριν και μετά τη γέννηση: Οι διακρίσεις που ενέχουν τα κοινωνικά συστήματα συμβάλλουν ώστε να μεγαλώνουν τα κορίτσια Ρομά σε συνθήκες μεγάλης φτώχειας, υποσιτισμένα, και να γίνονται υποσιτισμένες μητέρες που φέρνουν στο κόσμο λιποβαρή βρέφη. Η προγεννητική φροντίδα σε μειονοτικές κοινότητες είναι σχεδόν ανύπαρκτη με αποτέλεσμα τόσο οι μητέρες όσο και τα βρέφη να υποφέρουν από υποσιτισμό. Η περίθαλψη κατά τον τοκετό είναι επίσης περιορισμένη, αφενός επειδή η βοήθεια που παρέχουν επισκέπτριες νοσοκόμες και οι κινητές υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι σπάνια και αφετέρου επειδή η πρόσβαση στα νοσοκομεία εξαρτάται από τις δυνατότητες μεταφορών ή από την οικονομική κατάσταση της μέλλουσας μητέρας. Για το λόγο αυτό τα βρέφη δεν εγγράφονται στα δημοτολόγια και δεν εμβολιάζονται κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Ωστόσο, η απλή ένταξη των Ρομά στα συστήματα υγείας δεν επαρκεί προκειμένου να αντιστραφεί η αρνητική εξέλιξη της κατάστασης της υγείας τους. Χρειάζονται επείγοντως μέτρα προσαρμοσμένα στις πολιτιστικές παραδόσεις των Ρομά, όπως η ενημέρωση σε θέματα υγείας, ο οικογενειακός προγραμματισμός, μαζικοί εμβολιασμοί και εξετάσεις για την ανίχνευση της φυματίωσης σε ολόκληρες κοινότητες. Πρέπει να ενθαρρύνεται η λήψη παρόμοιων μέτρων με την ενεργό συμμετοχή των (κατάλληλα εκπαιδευμένων) γυναικών Ρομά και διαμεσολαβητών Ρομά στον τομέα της υγείας, μέσω κινητών μονάδων περίθαλψης αλλά και μέσω της προσιτής και κατανοητής ενημέρωσης των κοινοτήτων Ρομά. Τα κράτη μέλη οφείλουν να φροντίζουν ώστε κάθε βρέφος Ρομά να εγγράφεται στα μητρώα γεννήσεων και να διαθέτει πιστοποιητικό γεννήσεως.

3.1.2 Η ανάπτυξη κατά την πρώτη παιδική ηλικία έχει σημασία για την επιτυχημένη σχολική εκπαίδευση και την ένταξη, διότι τα πρώτα χρόνια είναι καθοριστικά για την υπόλοιπη ζωή. Από αυτή την άποψη, τα προγράμματα μητέρας-παιδιού, οι ομάδες παιχνιδιού, υποστηρίζουν τις μητέρες όσο και τα εκπαιδευτικά προγράμματα για γονείς, αλλά αποτελούν συγχρόνως μια από κάθε άποψη ολοκληρωμένη προσέγγιση και λαμβάνουν υπόψη τις οικογενειακές ανάγκες. Το πρόγραμμα «Sure Start» που πρωτοεφαρμόστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο και διαδόθηκε σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυασμού της

ένταξης μητέρων και μικρών παιδιών και παροχής υπηρεσιών ημερήσιας φύλαξης των παιδιών. Σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη υπάρχει έλλειψη χώρων υψηλής ποιότητας ημερήσιας φύλαξης για παιδιά ανταποκρινόμενων στους στόχους της Βαρκελώνης, στους οποίους όμως, όταν υπάρχουν, τα παιδιά Ρομά συχνά δεν γίνονται δεκτά.

3.1.3 Η σχολική ηλικία (6-14 ετών): Το υψηλό ποσοστό αποχής των παιδιών Ρομά από την υποχρεωτική εκπαίδευση και η ελλιπής εγγραφή σε δημοτολόγια, η απροθυμία των γονιών να στείλουν τα παιδιά τους (και ιδιαίτερα τα κορίτσια) στο σχολείο, ο φυλετικός διαχωρισμός και οι ακατάλληλες μέθοδοι διδασκαλίας αποτελούν επιπρόσθετα αίτια που αναφέρονται σε πολλές εκθέσεις (*). Προκειμένου να σπάσει ο φαύλος κύκλος των γενεών Ρομά χωρίς εκπαίδευση, χρειάζονται μέσα για την ενθάρρυνση της ένταξης στο σχολικό σύστημα και την εξάλειψη του φυλετικού διαχωρισμού. Το σύστημα CCT (Conditional Cash Transfer — «υπό όρους μεταφορά χρημάτων»), που έχει καθιερωθεί σε ορισμένες χώρες και χρησιμεύει στην ενθάρρυνση της ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα, θα πρέπει να συνδεθεί με τον όρο ότι οι γονείς μπορούν να αποδείξουν ότι το παιδί τους είναι εγγεγραμμένο και διαθέτει πιστοποιητικό γεννήσεως. Μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο ότι η φοίτηση των παιδιών σε εκπαιδευτικό ίδρυμα επιτυγχάνεται όταν τα παιδιά έχουν ενταχθεί και διαθέτουν όλες τις υπηρεσίες και εκπαιδευτικές μεθόδους που χρειάζονται προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις (όσον αφορά τις γλωσσικές γνώσεις, η προσαρμογή στον σχολικό ρυθμό, κλπ.). Τα γεύματα (ανάλογα με το εισόδημα) και τα σχολικά εγχειρίδια πρέπει να διατίθενται δωρεάν για όλα τα παιδιά του δημοτικού σχολείου. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξετάσουν το θέμα αυτό εάν θέλουν η εκπαίδευση να καθιερωθεί ως μακροπρόθεσμη προτεραιότητα.

Ο διαχωρισμός στον τομέα της εκπαίδευσης οφείλεται καταρχάς στο γεωγραφικό διαχωρισμό των Ρομά από τον υπόλοιπο πληθυσμό. Επιπλέον, παρατηρείται συχνά ότι οι γονείς που δεν ανήκουν σε αυτή την κοινότητα αποσύρουν τα παιδιά τους από σχολεία στα οποία το ποσοστό των παιδιών Ρομά είναι πολύ υψηλό, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται χωριστά σχολεία ή χωριστές τάξεις για παιδιά Ρομά. Για διάφορους λόγους τα σχολεία αυτά δεν επιτυγχάνουν το απαιτούμενο επίπεδο, με συνέπεια να καταλήγουν απολύτως ικανά παιδιά Ρομά σε ειδικά σχολεία και να μην έχουν πλέον τη δυνατότητα να εισαχθούν στη μέση εκπαίδευση.

Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι παιδιά Ρομά εντάσσονται συχνά σε σχολεία με παιδιά με νοητική καθυστέρηση. Αυτό επιτυγχάνεται είτε μέσω προσχολικών τεστ που εισάγουν διακρίσεις είτε με παραπλανητικά κίνητρα, όπως η προσφορά δωρεάν μεταφοράς και γευμάτων στο σχολείο. Η ένταξη υγιών παιδιών σε ειδικά σχολεία συνιστά σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρέπει να καταπολεμηθεί με κάθε νομικό και διοικητικό μέσο.

Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο τα παιδιά δεν πηγαίνουν στο σχολείο είναι η φτώχεια, είτε επειδή οι γονείς δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να επιβαρυνθούν με το σχετικό κόστος, είτε επειδή υποχρεώνουν τα παιδιά να εργαστούν για να συμβάλουν στη διαβίωση της οικογένειας, είτε επειδή πρέπει να φροντίζουν τα μικρότερα αδέρφια τους. Αυτό το φαινόμενο πλήττει ιδιαίτερα τα κορίτσια.

(*) 40 % των παιδιών Ρομά μένουν εκτός της σχολικής εκπαίδευσης (0,5 % του υπόλοιπου πληθυσμού). Το 38 % των παιδιών Ρομά εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο (4 % όσον αφορά τον υπόλοιπο πληθυσμό). Τα κορίτσια βρίσκονται σε ακόμη χειρότερη θέση εφόσον μόνο ένα στα τρία τελειώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση (19 στα 20 για τον υπόλοιπο πληθυσμό). Μόνο το 8 % των παιδιών Ρομά τελειώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (το 64 % όσον αφορά τον υπόλοιπο πληθυσμό) και λιγότερο από το 0,5 % εισάγεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (δεν διατίθενται στοιχεία σχετικά με τον αριθμό που ολοκληρώνει την τριτοβάθμια εκπαίδευση). Πηγή: UNDP (Πρόγραμμα Ανάπτυξης των ΗΕ).

3.1.4 Η ενηλικίωση

3.1.4.1 Η κατάσταση όσον αφορά τη στέγαση χαρακτηρίζεται από άσχημες συνθήκες διαβίωσης και από συνεχόμενο διαχωρισμό. Όσοι κατοικούν σε πρόχειρους καταυλισμούς με ανύπαρκτες υποδομές και άσχημες συνθήκες συντήρησης, χωρίς πρόσβαση σε δίκτυο νερού, ηλεκτρισμού και αποχέτευσης, με άθλιες συνθήκες υγιεινής και σε περιβάλλον μολυσμένο, δεν διαθέτουν κανένα δικαίωμα ιδιοκτησίας. Συνεπώς δεν διαθέτουν μόνιμη διεύθυνση και δεν μπορούν γι αυτό να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους όσον αφορά τις κοινωνικές παροχές, την απασχόληση, την εκπαίδευση ή την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Πολλά από αυτά τα προβλήματα οφείλονται σε κοινωνικές διακρίσεις και στην εχθρική στάση έναντι των τσιγγάνων. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νομαδικός τρόπος ζωής είναι μάλλον συνέπεια παρά αίτια του αποκλεισμού τους. Μολονότι σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των Ρομά έχουν μόνιμη κατοικία, ο νομαδικός τρόπος ζωής τους εξακολουθεί να αναφέρεται ως εξήγηση του αποκλεισμού τους.

3.1.4.2 Η εκπαίδευση συνιστά τη σημαντικότερη επένδυση στο μέλλον. Το υψηλό ποσοστό αναλφάβητων και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των Ρομά προκαλούν δυσοίονες προβλέψεις για το μέλλον. Τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε τα εκπαιδευτικά τους συστήματα να μην εισάγουν διακρίσεις σε βάρος των Ρομά. Επιπλέον, θα πρέπει να καθιερώσουν προγράμματα για ενήλικες για την απόκτηση δεξιοτήτων ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής καθώς και για τη δια βίου μάθηση.

Για τους Ρομά, η πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση και σε μια επαγγελματική κατάρτιση υψηλού επιπέδου είναι εξαιρετικά δύσκολη. Πέρα από τις προσπάθειες των κρατών μελών για την ένταξη των Ρομά στο επίσημο σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα και για την αναγνώριση πτυχίων που έχουν αποκτηθεί στην άτυπη εκπαίδευση. Επίσης, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη ευελιξία οι δεξιότητες που έχουν αποκτηθεί σε άλλη χώρα.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση που έχει υιοθετήσει η Επιτροπή στα πλαίσια της πολιτικής για την εκμάθηση γλωσσών, η οποία ενθαρρύνει και την εκμάθηση μειονοτικών γλωσσών, θα πρέπει να αξιοποιηθεί και προς όφελος των Ρομά.

3.1.4.3 Η οικονομική ένταξη μιας μειονότητας προϋποθέτει ότι τα μέλη της έχουν υπερβεί ορισμένα εμπόδια τα οποία συχνά αλληλοεπηρεάζονται⁽⁷⁾. Τα άτομα αυτά αποκλείονται αυτομάτως από την αγορά εργασίας όταν δεν διαθέτουν καμία ή διαθέτουν ανεπαρκή ή μη αναγνωρισμένη επαγγελματική κατάρτιση. Όταν σε αυτό προστίθεται και ο «αντιτσιγγανισμός», το πρόβλημα διπλασιάζεται. Δεκάδες τεκμηριωμένων περιπτώσεων αποδεικνύουν ότι η ανεργία των Ρομά οφείλεται σε φυλετικές διακρίσεις. Στην πράξη, τα άτομα που ανήκουν σε μειονότητες δεν έχουν καμία πρόσβαση στη δια βίου μάθηση.

Οι Ρομά διαθέτουν κατά μέσο όρο πολύ μεγάλες ικανότητες επιχειρηματικής σκέψης και δράσης. Συνεπώς θα πρέπει να βρεθούν τρόποι και μέσα ώστε να οδηγηθούν έξω από την παραοικονομία και να ενταχθούν στην οργανωμένη οικονομική ζωή, π.χ. με τη χορήγηση μικροδανείων ή μέσω μηχανισμών για την ενθάρρυνση της ίδρυσης και για την προώθηση επιχειρήσεων ώστε να υπερβληθούν οι προκλήσεις και τα εμπόδια.

⁽⁷⁾ Η Συμβουλευτική Ομάδα Υψηλού επιπέδου για την κοινωνική ένταξη των εθνικών μειονοτήτων και την πλήρη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας υπέβαλε το Δεκέμβριο 2007 έκθεση με τίτλο «Οι συμμετοχή των εθνικών μειονοτήτων στην αγορά εργασίας». Η έκθεση αυτή απαριθμεί τα κυριότερα εμπόδια της ένταξης στην αγορά εργασίας (http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/hlg/etmin_en.pdf).

Πολλά νοικοκυριά Ρομά εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνική πρόνοια και άλλες κρατικές παροχές (όπως η σύνταξη γήρατος ή τα επιδόματα για τα συντηρούμενα τέκνα) ενώ συμμετέχουν συγκριτικά σε περιορισμένο βαθμό στην επίσημη οικονομία. Λόγω αυτής της κατάστασης, η συμμετοχή των Ρομά στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης είναι ασύμμετρη (οι εισφορές τους είναι μικρότερες από τις παροχές που λαμβάνουν). Αυτή η ασυμμετρία προκαλεί κοινωνικές εντάσεις και προκαταλήψεις και συχνά γίνεται αιτία αποκλεισμού.

Μια δυνατότητα θα ήταν η διάθεση πρόσθετων πόρων με βάση το κριτήριο «παροχές ως ανταμοιβή προσπαθειών», προκειμένου να δημιουργηθούν κίνητρα για την προτίμηση της νόμιμης απασχόλησης, μέσω της παροχής ειδικών κοινωνικών επιδομάτων. Στην αντίθετη περίπτωση θα εξακολουθήσει να λειτουργεί το ίδιο το σύστημα ως πηγή φυλετικού αποκλεισμού. Σε συνεργασία με κρατικούς και μη ιδιωτικούς φορείς θα μπορούσαν γι αυτό να αναπτυχθούν προγράμματα για την (επ)ένταξη στην αγορά εργασίας.

Οι διακρίσεις στο χώρο εργασίας καθώς και κατά την υποβολή αίτησης για πρόσληψη έχουν τεκμηριωθεί επανειλημμένα με εμπειροστατωμένο τρόπο. Το φαινόμενο αυτό πρέπει να καταπολεμηθεί με νομικά μέσα. Συγχρόνως, όμως, οι Ρομά θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση ώστε να μπορούν να αποκτήσουν επαγγελματικές δεξιότητες. Έτσι θα προκληθεί συγχρόνως και μια πλήρης πολιτισμική αλλαγή.

3.1.4.4 Η προστασία της υγείας: Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο (ανεπαρκές εισόδημα) και οι κακές συνθήκες διαβίωσης (έλλειψη καθαριότητας, ανεπαρκής υγιεινή, έλλειψη καθαρού ύδατος) εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία. Η πρόσβαση σε υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε οικισμούς Ρομά είναι περιορισμένη, ιδιαίτερα επειδή οι περισσότεροι Ρομά δεν είναι εγγεγραμμένοι σε δημοτολόγιο και επομένως δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στο σύστημα υγείας. Ακόμη και όταν η πρόσβαση στο σύστημα δημόσιας υγείας εντάσσεται στα μέτρα υπέρ της ισότητας, οι Ρομά έχουν συνήθως πρόσβαση σε χωριστό τμήμα των υπηρεσιών υγείας, γεγονός που αποτελεί επίσης διάκριση. Η πρόσβαση σε ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αποτελεί βασικό δικαίωμα όλων των πολιτών.

3.1.4.5 Οι γυναίκες Ρομά κατέχουν συνήθως χαμηλή θέση στην ιεραρχία της οικογένειας, διαθέτουν ελλιπή ή καμία εκπαίδευση και έχουν περιορισμένες δυνατότητες απασχόλησης. Συχνά παντρεύονται σε πολύ νεαρή ηλικία και έχουν αλληπάλληλους τοκετούς. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί επίσης ένα θέμα που δεν πρέπει να υποτιμάται, μολονότι το ποσοστό των περιπτώσεων που αποκρύπτονται είναι μεγάλο. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το αυξανόμενο φαινόμενο της πορνείας και της σωματεμπορίας.

Ωστόσο, μολονότι δεν είναι οφθαλμοφανές για τους μη ρομά, οι γυναίκες Ρομά είναι εκείνες που επιφέρουν αλλαγές στην κοινότητα (κυρίως όσον αφορά την αύξηση ικανοτήτων και τις πολιτισμικές αλλαγές) και που φροντίζουν για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών και ιδιαίτερα των κοριτσιών. Η συμμετοχή των μητέρων στους συλλόγους γονέων και η ανάληψη ευθυνών, ή επιδρούσε επομένως πολύ θετικά στη σχολική φοίτηση των παιδιών.

3.1.4.6 Οι κοινωνικές διακρίσεις και ο αντιτσιγγανισμός που εκφράζονται με τη μορφή στερεοτύπων και προκαταλήψεων έναντι μειονοτήτων και ιδιαίτερα Ρομά, είναι βαθιά ριζωμένοι και αποδεικνύει ότι η άγνοια και οι πολιτισμικές διαφορές μεταδίδονται από γενεά σε γενεά. Η αντίληψη ότι οι κοινότητες αυτές είναι κοινωνικά κατώτερες είναι ευρέως διαδεδομένη και αποτελεί αιτία περεταίρω απομόνωσης, φτώχειας, βίας και τελικά αποκλεισμού.

3.2 Οι Ρομά και ο κύκλος της ένταξης

3.2.1 Η ένταξη δεν είναι μονόδρομος, αλλά διεργασία που πραγματοποιείται προς δύο κατευθύνσεις και απαιτεί προσπάθειες τόσο από τις μειονότητες όσο και από τον υπόλοιπο πληθυσμό. Πολλοί Ρομά, φοβούμενοι την απώλεια των αρχών, των παραδόσεων και της πολιτιστικής τους ταυτότητας, προβάλλουν έντονες επιφυλάξεις όταν πρόκειται να εφαρμοστούν μέτρα ένταξης. Εξίσου δύσκολο είναι όμως και για τους μη Ρομά να αποβάλλουν τις βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις που τους μεταδίδονται από γενεά σε γενεά και να υιοθετήσουν μια θετική στάση έναντι του πολιτισμού των Ρομά.

3.2.2 Από την άλλη πλευρά όμως, το περίπου 40 % των Ρομά, που δεν ζουν σε συνθήκες φτώχειας και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις σε συνθήκες έστω και περιορισμένης ευμάρειας, μολονότι δεν αποτελεί το πλέον ορατό τμήμα των Ρομά, αποτελεί απτή απόδειξη ότι οι Ρομά είναι ικανοί να ενταχθούν στην κοινωνία χωρίς να εγκαταλείψουν την πολιτισμική τους ταυτότητα.

3.2.3 Ένα θετικό βήμα αποτελούν οι εκτενείς δημοσιεύσεις των συλλόγων των Ρομά που αποσκοπούν στην μεγαλύτερη προβολή, στην ενεργό συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα και στην ευαισθητοποίηση⁽⁶⁾. Ωστόσο, θα μπορούσαν να γίνουν πολύ περισσότερα. Θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν π.χ. επενδύσεις σε κοινότητες των Ρομά μέσω συμφωνιών που να προβλέπουν ανάληψη δεσμεύσεων, δικαιώματα ιδιοκτησίας και ανάληψη ευθυνών. Τα μικροδάνεια, που συνήθως χρησιμεύουν για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως μοχλός για την βελτίωση των υποδομών ή των συστημάτων διδασκαλίας. Η οικονομική ενίσχυση θα μπορούσε να χορηγείται σε πολύ μικρά ποσά ως ανταπόδοση για την εκπλήρωση υποχρεώσεων όπως π.χ. η σχολική φοίτηση των παιδιών ή η υποβολή σε τακτικούς ελέγχους της υγείας⁽⁷⁾.

3.2.4 Η ισότιμη συμμετοχή μειονοτήτων στην κοινωνία προϋποθέτει την εφαρμογή αποτελεσματικών και μακροπρόθεσμων μέτρων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των μειονοτήτων αυτών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εστιάζονται σωστά χωρίς να προκαλούν τον αποκλεισμό άλλων ομάδων. Γι αυτό όμως, οι πολιτικοί ιθύνοντες, η οικονομία και η κοινωνία στο σύνολό της πρέπει να επιδείξουν ταυτόχρονα τη βούληση να μην εισάγουν διακρίσεις, να προωθούν ίσες ευκαιρίες για όλους και να διαχειρίζονται σωστά την πολυμορφία. Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά προγράμματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε αυτή την περίπτωση για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων.

⁽⁶⁾ Βλ. παραδείγματα: <http://www.soros.org/initiatives/roma>, http://www.romeurope.org/?page_id=14, <http://www.romnews.com/community/index.php>, <http://www.enar-eu.org/>, http://www.unionromani.org/union_in.htm, <http://www.romanicriss.org/>, <http://www.erionet.org/>, <http://www.grtleeds.co.uk/index.html>, <http://www.etudestsiganes.asso.fr/>, <http://www.fnasat.asso.fr/>, <http://romove.radio.cz/en/>, <http://www.spolu.nl/index.html>.

⁽⁷⁾ Μουχάμαντ Γιουνούς, βραβείο Νόμπελ 2006. Το παράδειγμα της τράπεζας Grameen-Bank στο Μπαγκλαντές θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για τις κοινότητες των Ρομά.

Είναι αναγκαίο να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξάλειψη των επιφυλάξεων και προκαταλήψεων που εξακολουθούν να υφίστανται τόσο στους Ρομά όσο και σε μη Ρομά όχι μόνο εφαρμόζοντας τα αναμφίβολα απαραίτητα πρακτικά μέτρα αλλά και με την χάραξη κοινών στρατηγικών για το μέλλον σε συνεργασία με προσωπικότητες και διαμεσολαβητές και από τις δύο πλευρές. Πρόσωπα που θεωρούνται πρότυπα προς μίμηση στην κοινότητα των Ρομά, μπορούν να αναλάβουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο.

4. Οι Ρομά στην Ευρώπη

4.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

4.1.1 Η Επιτροπή καταβάλει από πολύ καιρό προσπάθειες για την επίλυση του προβλήματος της ένταξης. Χάρη στη δημιουργία μιας διύπηρεσιακής ομάδας για θέματα Ρομά πριν από λίγα χρόνια, βελτιώθηκε η ροή των πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών της Επιτροπής και έχει επιτευχθεί ένας ορισμένος βαθμός συντονισμού μεταξύ των πολυάριθμων τομέων δράσης.

4.1.2 Η ομάδα υψηλού επιπέδου για την κοινωνική ένταξη εθνικών μειονοτήτων, που συστάθηκε από την Επιτροπή τον Ιανουάριο 2006 άσκησε κριτική στην έκθεση που υπέβαλε το Δεκέμβριο 2007⁽⁸⁾ στην οποία περιλαμβάνονται συστάσεις σχετικά με τις πολιτικές που πρέπει να θεσπισθούν για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά όσον αφορά την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Η ομάδα εμπειρογνομόνων διευκρίνισε στην έκθεσή της ότι βιώσιμες λύσεις μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω ενός κατάλληλου μίγματος πολιτικών, σε συνδυασμό με μια πραγματιστική προσέγγιση.

4.1.3 Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ασχολείται επίσης εντατικά με το θέμα αυτό⁽⁹⁾. Θα πρέπει όμως να αναφερθούν και οι εκτενείς μελέτες, εκδόσεις και οι εκδηλώσεις του προκατόχου του, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας.

4.2 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

4.2.1 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασχολείται από πολύ καιρό με αποφασιστικότητα και στο πλαίσιο μιας κοινής προσέγγισης όλων των πολιτικών ομάδων με τα ζητήματα των μειονοτήτων, με την ένταξη των τσιγγάνων και με την καταπολέμηση των διακρίσεων των οποίων γίνονται θύματα. Έχουν ήδη υιοθετηθεί πολλές εκθέσεις και ψηφίσματα για το θέμα αυτό όπως πρόσφατα, στις 31 Ιανουαρίου 2008⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ «Παρά τα πολυάριθμα προγράμματα και τις πρωτοβουλίες που εφαρμόστηκαν για τους Ρομά, η κατάσταση εξελίσσεται με αργούς ρυθμούς και τα αποτελέσματα ήταν λιγότερα από τα προσδοκώμενα, κυρίως λόγω προβλημάτων διαρθρωτικού χαρακτήρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συστηματική συνεκτίμηση της ίσης μεταχείρισης πρέπει να αποτελεί στρατηγικό στόχο της Ένωσης και των κρατών μελών, αλλά ότι είναι απαραίτητο να ληφθούν και ειδικά στοχοθετημένα μέτρα για την ένταξη των Ρομά.» (Βλ. υποσημείωση 6) (ελεύθερη μετάφραση — το κείμενο δεν διατίθεται στα ελληνικά).

⁽⁹⁾ «Roma and Travellers in Public Education» (Οι Ρομά και πλανόδιοι στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα) EUMC/FRA, 2006 (http://fra.europa.eu/fra/material/pub/ROMA/roma_report.pdf).

⁽¹⁰⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που υιοθετήθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2008 σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τους Ρομά (σημείο 6) «... παροτρύνει την Επιτροπή να αναπτύξει μια ευρωπαϊκή στρατηγική πλαίσιο για την ένταξη των Ρομά, με στόχο την εξασφάλιση πολιτικής συνοχής σε επίπεδο ΕΕ στο θέμα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά και παροτρύνει την Επιτροπή παράλληλα να διαμορφώσει κατά συνεκτικό τρόπο ένα κοινотικό σχέδιο δράσης για την ένταξη των Ρομά που θα παρέχει την οικονομική στήριξη για την υλοποίηση των στόχων της ευρωπαϊκής στρατηγικής πλαισίου για την ένταξη των Ρομά» Βλ. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0035+0+DOC+XML+V0//EL>.

4.3 Το Συμβούλιο

4.3.1 Το Συμβούλιο ασχολήθηκε με το θέμα αυτό τελευταία στις 14 Δεκεμβρίου 2007, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ίσων Ευκαιριών ⁽¹¹⁾.

4.4 Το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη)

Και οι δύο οργανισμοί έχουν ήδη συμβάλει σε πολλούς τομείς στη βελτίωση της κατάστασης και συνεχίζουν τη δράση τους με τη λήψη μέτρων που απευθύνονται ειδικά στους Ρομά. Ιδιαίτερη σημασία για την προστασία των μειονοτήτων (και συνεπώς και των Ρομά) έχει η Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Περιφερειακές και Μειονοτικές Γλώσσες. Η εκστρατεία ευαισθητοποίησης «Dosta!» αποτελεί επίσης εξαιρετικό παράδειγμα προσπάθειας για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού σχετικά με τις προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα.

4.5 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει λάβει ορισμένες καινοτόμες αποφάσεις δημιουργώντας έτσι τις βασικές προϋποθέσεις για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των Ρομά ⁽¹²⁾.

4.6 Τα Ηνωμένα Έθνη προωθούν από πολλά χρόνια την ένταξη των Ρομά, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της UNDP, της UNICEF και της UNESCO.

4.7 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών

4.7.1 Το **Open Society Institute** (Ίδρυμα Ανοικτής Κοινωνίας), που υποστηρίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, ανέπτυξε την πρωτοβουλία «Δεκαετία ένταξης των Ρομά 2005-2015» ⁽¹³⁾.

4.7.2 Η Ευρωπαϊκή Συμμαχία για την Πολιτική για τους Ρομά (ERPC) ⁽¹⁴⁾ που ιδρύθηκε πρόσφατα, δεσμεύτηκε να προασπίσει την αρχή της κοινωνικής ένταξης μέσω της συμμετοχής και επιδιώκει την επίτευξη της συμμετοχής των Ρομά σε όλες τις σχετικές διαδικασίες.

⁽¹¹⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας, σημείο 50 «Στη» συνάρτηση αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, έχοντας επίγνωση της πολύ ιδιαίτερης κατάστασης που αντιμετωπίζουν οι «Ρομά σε ολόκληρη την Ένωση, καλεί τα κράτη μέλη και την Ένωση να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο για τη μεγαλύτερη κοινωνική τους ένταξη, για την επίτευξη αυτού του σκοπού καλεί την Επιτροπή να εξετάσει τις πολιτικές και τα μέσα που υπάρχουν και να υποβάλει στο Συμβούλιο πριν από τα τέλη του Ιουνίου 2008 έκθεση για την επιτευχθείσα πρόοδο» (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/97683.pdf).

⁽¹²⁾ (<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?sessionId=7828574&-skin=hudoc-en>).

⁽¹³⁾ Το πρόγραμμα «Δεκαετία ένταξης των Ρομά 2005-2015» υιοθετήθηκε τον Ιούνιο 2003 κατά τη διάσκεψη «Οι Ρομά σε μια διευρυνόμενη Ευρώπη — Οι προκλήσεις του μέλλοντος με την ενεργό συνεργασία της Επιτροπής. Οι συμμετέχουσες χώρες (Δημοκρατία της Τσεχίας, Σλοβακία, Ουγγαρία, Κροατία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Σερβία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Μαυροβούνιο) υιοθέτησαν ένα σχέδιο δράσης το οποίο περιλαμβάνει προτάσεις για την επίτευξη τεσσάρων βασικών στόχων: εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία και στέγαση. Στο πλαίσιο της Διάσκεψης ιδρύθηκε επίσης ένα Ταμείο για την Εκπαίδευση των Ρομά» (<http://www.romadecade.org/>) (<http://romaeducationfund.hu/>).

⁽¹⁴⁾ Μέλη της είναι: Amnesty International (AI), European Roma Rights Center (ERRC), European Roma Information Office (ERIO), European Network against Racism (ENAR), Open Society Institute (OSI), Spolu International Foundation (SPOLU), Minority Rights Group International (MRGI), European Roma Grassroots Organisation (ERGO) (<http://www.romadecade.org/portal/downloads/News/Towards%20an%20EU%20Roma%20Policy%20ERPC%20-%20Final.pdf>).

4.7.3 Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ρομά και Πλανοδίων (ERTF) ⁽¹⁵⁾ αξίζει μια ιδιαίτερη μνεία: δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Προέδρου της Φινλανδίας Tarja Halonen και διαθέτει, μετά από τη συμφωνία εταιρικής σχέσης που έχει συνάψει με το Συμβούλιο της Ευρώπης, ιδιαίτερο καθεστώς στους κόλπους αυτού του οργανισμού και μπορεί να συμμετάσχει στις εργασίες του.

4.7.4 Δεδομένου ότι ο τομέας της απασχόλησης αποτελεί έναν από τους τομείς που έχουν προτεραιότητα για τους Ρομά και εντάσσεται στις αρμοδιότητές τους, θα πρέπει και **οι κοινωνικοί εταίροι** να αναλάβουν σημαντικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Η πείρα της Συνομοσπονδίας Ευρωπαϊκών Συνδικάτων (ETUC) καθώς και των εθνικών ευρωπαϊκών συνομοσπονδιών των εργοδοτών, μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο στοιχείο της σχεδιαζόμενης διαδικασίας.

5. Συμπέρασμα

5.1 Η διαπίστωση ότι τα αποτελέσματα όλων των προσπαθειών που έχουν καταβληθεί έως σήμερα για την ένταξη των Ρομά και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους είναι ανεπαρκή, επαναλαμβάνεται σε όλες τις εργασίες που έχουν εκπονηθεί σε αυτόν τον τομέα.

5.2 Η λήψη των απαραίτητων μέτρων εμπίπτει τόσο στις αρμοδιότητες της Ένωσης όσο και στις αρμοδιότητες των κρατών μελών. Με βάση το άρθρο 13 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, το 2000 υιοθετήθηκαν οδηγίες για την καταπολέμηση των διακρίσεων, οι οποίες αποτελούν κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω η ευρωπαϊκή νομοθεσία ώστε να λαμβάνεται υπόψη και η κατάσταση των Ρομά, π.χ. μέσω μιας οδηγίας κατά των διαχωρισμών. Επιπλέον, η ένταξη των Ρομά θα πρέπει να έχει προτεραιότητα κατά τη χρησιμοποίηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

5.3 Σε ό,τι αφορά τα θέματα των Ρομά που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των κρατών μελών, η **ανοικτή μέθοδος συντονισμού** που δημιουργήθηκε στη δεκαετία του 1990, μπορεί να αποτελέσει μια αποτελεσματική προσέγγιση ⁽¹⁶⁾. Η ΕΟΚΕ προτείνει γι αυτό να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενες ανοικτές μέθοδοι συντονισμού και να επεκταθούν σε θέματα που αφορούν τις μειονότητες και ιδιαίτερα τους Ρομά. Ως πρώτο βήμα προτείνεται να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση των Ρομά στις διάφορες υπάρχουσες διαδικασίες της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ειδικότερα απασχόληση, κοινωνική ένταξη, και εκπαίδευση). Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού και τα μέσα της μπορούν να χρησιμοποιηθούν από κοινού από τα κράτη μέλη προκειμένου να αξιολογηθούν τα πρότυπα βέλτιστων πρακτικών και να εξετασθούν τα γενικά πρότυπα ή τα βασικά σχέδια που εστιάζονται σε μια τοπική κοινότητα. Προκειμένου τα σχέδια αυτά να επιφέρουν αποτελέσματα και να είναι βιώσιμα, πρέπει να έχουν διακλαδικό χαρακτήρα και να στηρίζονται σε σχέδια δράσης στα οποία συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι και ιδιαίτερα οι

⁽¹⁵⁾ Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ρομά και Πλανοδίων (<http://www.ertf.org/en/index.html>).

⁽¹⁶⁾ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας θέσπισε την εφαρμογή της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στον τομέα της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της πολιτικής για τις επιχειρήσεις, της καινοτομίας και της έρευνας καθώς και στον τομέα της διαρθρωτικής οικονομικής μεταρρύθμισης: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκετεμποργκ επέκτεινε νε το πεδίο εφαρμογής στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου. Σήμερα η ανοικτή μέθοδος συντονισμού εφαρμόζεται και στον τομέα των νέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στην Ανακοίνωση σχετικά με μια ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης ((COM)2007 242 τελικό), την εφαρμογή της ανοικτής μεθόδου συντονισμού και στον τομέα του πολιτισμού. Όρισε επίσης ρητά ότι στη διαδικασία αυτή πρέπει να συμμετάσχουν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών.

οργανώσεις των Ρομά. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν υποχρεώσεις, δράσεις, αξιολογήσεις καθώς και μηχανισμούς πληροφόρησης και διάδοσης που θα πρέπει να ενισχύονται κατάλληλα μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού αποτελεί το πιο ενδεδειγμένο μέσο για την επίλυση μεγάλου αριθμού νομικών και κοινωνικών προβλημάτων τα οποία είναι, για ιστορικούς λόγους, συναισθηματικά φορτισμένα και αφορούν τις μειονότητες και ιδιαίτερα τους Ρομά.

5.4 Η επιτυχία όλων αυτών των πρωτοβουλιών θα εξαρτηθεί από την αποτελεσματικότητα των δικτύων και της συνεργασίας μεταξύ **όλων** των ενδιαφερομένων. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα αποδείξει την προστιθέμενη αξία της ως γέφυρα προς την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών⁽¹⁷⁾ και έχει δεσμευτεί να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων των μειονοτήτων, ιδιαίτερα των Ρομά, μέσω θεσμοποιημένης και συνεπώς αειφόρου συνεργασίας.

5.5 Η διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με την ένταξη των Ρομά, που θα διοργανωθεί το Σεπτέμβριο από την Επιτροπή, θα προσφέρει ενδεχομένως το κατάλληλο πλαίσιο για μια δημόσια συζήτηση των προτάσεών της για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών καθώς και σχετικά με τα πρώτα συγκεκριμένα βήματα στην προαναφερθείσα διαδικασία.

Με την ευκαιρία αυτή, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να παρουσιάσει τα μέτρα που έχει προγραμματίσει ως συνέχεια της παρούσας γνωμοδότησης. Σε αυτό το πλαίσιο θα μπορούσαν, επίσης, να εξετασθούν μορφές μακροπρόθεσμης συνεργασίας με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης η οποία να μην περιορίζεται σε συμβάντα της επικαιρότητας.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

6. Τελικές παρατηρήσεις

6.1 Η ΕΟΚΕ ξεκίνησε τις εργασίες της με αφορμή το «Ευρωπαϊκό Έτος Ίσων Ευκαιριών» αλλά τις ένταξε στη συνέχεια, σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου.

Ο πολιτισμός, όπως τον αντιλαμβάνεται η ΕΟΚΕ, είναι μια διεργασία που επηρεάζει όλες τις πτυχές της ζωής, ένα είδος διακήρυξης κοινών αξιών, ένας κοινός τρόπος ζωής και ουσιαστικό μέσο επικοινωνίας στο πλαίσιο των προσπαθειών για την καλύτερη ένταξη σε όλους τους τομείς. Δεδομένου ότι συνδυάζει τη λογική με συναισθηματικά στοιχεία συνιστά μια ολιστική προσέγγιση για την επίλυση προβλημάτων. Χάρη σε αυτή την κοινωνική διάσταση του πολιτισμού, ο διαπολιτισμικός διάλογος αναδεικνύεται σε μέσο για τη διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά τις μειονότητες και ιδιαίτερα τους Ρομά, ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι συνεπώς το πιο κατάλληλο μέσο για τη σταδιακή εξάλειψη των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων, της καχυποψίας και της έλλειψης κατανόησης που δημιουργήθηκαν με το πέρασμα των αιώνων, ώστε να επιτευχθεί μια και για τις δύο πλευρές αποδεκτή μορφή ένταξης στη βάση ενός ισχυρού νομικού πλαισίου και σε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού.

6.2 Η ΕΟΚΕ εύχεται να πραγματοποιηθεί το πρώτο συγκεκριμένο βήμα προς την υλοποίηση των προτάσεών της πριν από τη λήξη του Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου και ότι θα ακολουθήσουν και άλλα βήματα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δημιουργικότητας και Καινοτομίας, το 2009, και του Ευρωπαϊκού Έτους για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, το 2010.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁷⁾ Βλ. σχετικά τις εργασίες της Συμβουλευτικής Επιτροπής Βιομηχανικών Μεταλλαγών (ΣΕΒΜ), υποεπιτροπή «στρατηγικής της Λισσαβώνας» και ομάδα συνδέσμου μεταξύ της ΕΟΚΕ και των ευρωπαϊκών οργανώσεων και δικτύων της κοινωνίας των πολιτών.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στοιχεία για τη δομή, οργάνωση και λειτουργία πλατφόρμας για τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση σε επίπεδο ΕΕ πολιτικών ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών»

(2009/C 27/21)

Με επιστολή τους με ημερομηνία 24 Ιουλίου 2007 η κ. Margot WALLSTRÖM και ο κ. Franco FRATTINI, Αντιπρόεδροι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, διερευνητική γνωμοδότηση με το ακόλουθο θέμα:

«Στοιχεία για τη δομή, οργάνωση και λειτουργία πλατφόρμας για τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση σε επίπεδο ΕΕ πολιτικών ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. PARIZA CASTAÑOS.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 136 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Διά των Αντιπροέδρων της, κ. Franco FRATTINI και κας Margot WALLSTRÖM, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Στοιχεία για τη δομή, οργάνωση και λειτουργία πλατφόρμας για τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση σε επίπεδο ΕΕ πολιτικών ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών».

1.2 Τα τελευταία χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει πολλές γνωμοδοτήσεις⁽¹⁾ με σκοπό να τοποθετηθεί η ένταξη στον πυρήνα των ευρωπαϊκών πολιτικών για το άσυλο και τη μετανάστευση, ενώ έχει καταβάλει πολύ δυναμικές προσπάθειες για την προώθηση αυτών των πολιτικών, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

1.3 Η ΕΟΚΕ έχει ενθαρρύνει τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση των γνωμοδοτήσεων, επειδή εκτιμά ότι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στις πολιτικές ένταξης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσαν, το 2002, τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των κρατών μελών να συμμετάσχουν σε μια ευρεία διάσκεψη⁽²⁾, η οποία αποτέλεσε μια πρώτη ώθηση προς μια κοινή προσέγγιση των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ένταξη και στα συμπεράσματα της οποίας προτεινόταν η κατάρτιση κοινοτικού προγράμματος για την ένταξη και η δημιουργία ταμείου για τη χρηματοδότηση των προσπαθειών επίτευξης των στόχων που τέθηκαν.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2002, με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 2003, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σ. 92).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 13ης και 14ης Σεπτεμβρίου 2006, με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128).

⁽²⁾ Διάσκεψη με θέμα «Μετανάστευση: Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση της ένταξης», Βρυξέλλες, 9-10 Σεπτεμβρίου 2002.

2. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο σχετικά με την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών

2.1 Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», της 21ης Μαρτίου 2002⁽³⁾, η ΕΟΚΕ υπογράμμισε την ανάγκη εφαρμογής σαφών και αποτελεσματικών πολιτικών κοινωνικής ένταξης, βάσει προγράμματος-πλαίσιο της ΕΕ. Παρότι το κοινό πλαίσιο για την ένταξη των μεταναστών δεν ήταν εύκολο να καταρτιστεί, όταν κυρωθεί η Συνθήκη της Λισαβόνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα διαθέτει πλέον καλύτερους πολιτικούς και νομικούς μηχανισμούς για την εφαρμογή του.

2.2 Το Πρόγραμμα της Χάγης⁽⁴⁾, για την ενίσχυση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην ΕΕ, υπογραμμίζει ότι η ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών είναι κεντρικής σημασίας πολιτική στρατηγική για την εδραίωση της ελευθερίας εντός της ΕΕ κατά την περίοδο 2005-2009⁽⁵⁾.

2.3 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επέστησε την προσοχή στην ανάγκη προώθησης του συντονισμού των εθνικών πολιτικών για την ένταξη και των πρωτοβουλιών της ΕΕ, όπως περιγράφεται στις κοινές βασικές αρχές για την ένταξη, που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις» της 19ης Νοεμβρίου 2004⁽⁶⁾, και οι οποίες συνιστούν ένα κοινό πλαίσιο για την

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2002, με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112).

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», ΕΕ C 53 της 3.3.2005, σ. 1.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2005, για την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Το πρόγραμμα της Χάγης: Δέκα προτεραιότητες για την επόμενη πενταετία — Η εταιρική σχέση για την ανανέωση της Ευρώπης στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 120).

⁽⁶⁾ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2618η σύνοδος του Συμβουλίου «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις», Βρυξέλλες, 19 Νοεμβρίου 2004, 14615/04.

ένταξη των μεταναστών. Αυτή η κατεύθυνση επιβεβαιώθηκε, επίσης, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Το πρόγραμμα της Χάγης: Δέκα προτεραιότητες για την επόμενη πενταετία»⁽⁷⁾, στην οποία γίνεται λόγος για την ανάγκη θέσπισης ευρωπαϊκού πλαισίου για την ένταξη, με βάση τις προαναφερόμενες κοινές βασικές αρχές, το οποίο θα εγγυάται τον σεβασμό των θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων που προασπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση και θα προωθήει την καταπολέμηση των διακρίσεων.

2.4 Οι εν λόγω κοινές βασικές αρχές προσφέρουν μια συνεκτική ανάλυση της ευρωπαϊκής αντίληψης για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, βάσει του στόχου της «ένταξης πολιτών», η οποία, σύμφωνα με τον ορισμό της ΕΟΚΕ⁽⁸⁾, βασίζεται «στην προοδευτική εξίσωση των μεταναστών με τον υπόλοιπο πληθυσμό όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όπως, επίσης, την πρόσβασή τους στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τους διαύλους συμμετοχής των πολιτών υπό συνθήκες ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισης». Αντιλαμβάνονται δε την ένταξη στο πλαίσιο μιας αμφίδρομης προσέγγισης, η οποία προϋποθέτει την καταβολή αμοιβαίων προσπαθειών προσαρμογής και υπευθυνότητας τόσο από τους μετανάστες όσο και από τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής.

2.5 Στην ανακοίνωση της 1ης Σεπτεμβρίου 2005, με θέμα «Κοινό Πρόγραμμα για την Ένταξη — Πλαίσιο σχετικά με την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽⁹⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε συγκεκριμένα μέτρα για την πρακτική εφαρμογή και την ενίσχυση της εφαρμογής των κοινών βασικών αρχών σε επίπεδο κρατών μελών και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή αναγνώρισε, επίσης, ότι η συμμετοχή του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχία της ένταξης, καθώς και να τεθεί σε εφαρμογή μια συνολική και συνεκτική προσέγγιση του πλαισίου της ΕΕ.

2.6 Ενόψει των ανωτέρω, και μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, προτάθηκε, σε συνεργασία με το δίκτυο εθνικών σημείων επαφής, η δημιουργία ιστοτόπου στο Διαδίκτυο, η κατάρτιση εγχειριδίων, η εκπόνηση ετησίων εκθέσεων για τη μετανάστευση και την ένταξη και η δημιουργία ενός **Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη**.

2.7 Στα συμπεράσματά του, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου του 2007 επικροτεί «τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για βελτίωση της συνεχούς και στενότερης συνεργασίας σε ενωσιακό επίπεδο καθώς και μεταξύ κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και του διαπολιτισμικού διαλόγου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαιρετίζει ιδίως τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου σχετικά με την ενίσχυση των ενωσιακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης μέσω της προώθησης της ενότητας μέσα στην ποικιλομορφία. Τονίζει δε ότι είναι σκόπιμο να αναληφθούν περαιτέρω πρωτοβουλίες ώστε να διευκολυνθεί η ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα πολιτικών κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στα κράτη μέλη»⁽¹⁰⁾.

2.8 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τη σφαιρική προσέγγιση που πρότείνε προσφάτως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δεδομένου ότι η ένταξη και ο

διαπολιτισμικός διάλογος πρέπει να συνιστούν θεμελιώδη στοιχεία της μεταναστευτικής πολιτικής της ΕΕ.

2.9 Στα συμπεράσματά του, το Συμβούλιο «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις» της 12ης και 13ης Ιουνίου 2007⁽¹¹⁾ αναγνώρισε τη συμπληρωματική και αδιάσπαστη σχέση που υπάρχει μεταξύ μετανάστευσης και ένταξης. Ακολουθώντας επ' αυτού τις συστάσεις που διατυπώθηκαν κατά την άτυπη συνεδρίαση της 10ης και 11ης Μαΐου 2007, στο Πότσδαμ, των αρμοδίων για την ένταξη υπουργών, στην οποία συμμετείχε η ΕΟΚΕ, το Συμβούλιο υπογράμμισε την ανάγκη επανεξέτασης σε πολιτικό επίπεδο ενδεχόμενων νέων μέτρων με σκοπό την ενίσχυση του ευρωπαϊκού πλαισίου για την ένταξη και των πολιτικών ένταξης των κρατών μελών.

2.10 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι καλούνται να διαδραματίσουν συγκεκριμένο ρόλο όσον αφορά τόσο την ενίσχυση της συνεκτικότητας και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης των μεταναστών όσο και την κατάρτιση των πολιτικών ή την αξιολόγηση του αντίκτυπου των εν λόγω πολιτικών στο εσωτερικό της ΕΕ. Στη γνωμοδότηση της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, με θέμα «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών»⁽¹²⁾, η ΕΟΚΕ αναφέρεται στην ενεργό συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους ως ζωτικής σημασίας στοιχείο για την προαγωγή των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ένταξη. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει συγκεκριμένα τη σημασία των κοινωνικών εταίρων, των οργανώσεων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των οργανώσεων των μεταναστών, των αθλητικών και πολιτιστικών συλλόγων, των θρησκευτικών κοινοτήτων, των συλλόγων γειτόνων, των εκπαιδευτικών κοινοτήτων, των σχολείων και πανεπιστημίων, των μέσων ενημέρωσης κλπ., όσον αφορά τον ρόλο που διαδραματίζουν στη διαδικασία ένταξης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και υπογραμμίζει ότι είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν, να ενισχυθούν, να αναγνωριστούν οι οργανώσεις αυτές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κατά την ανανέωση του πλαισίου της ΕΕ για την ένταξη των μεταναστών.

2.11 Η εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων υποδοχής και ένταξης των μεταναστών πρέπει να συνοδεύεται από ευρεία συμμετοχή και άμεση συνεργασία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεων των μεταναστών. Η οπτική αυτή επιβεβαιώθηκε επίσης στην 3η ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και την ένταξη, η οποία δημοσιεύθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 2007 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽¹³⁾. Στην εν λόγω έκθεση επαναλαμβάνεται η πρόταση της σύγκλησης ενός **Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη**, στο πλαίσιο του οποίου οι ενδιαφερόμενοι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ένταξης στο εσωτερικό της ΕΕ θα μπορούσαν να ανταλλάξουν εμπειρίες και να διατυπώσουν συστάσεις⁽¹⁴⁾.

2.12 Η υιοθέτηση ενός σταθερού και φιλόδοξου χρηματοδοτικού πλαισίου θα συμβάλει εξάλλου σημαντικά στην προαγωγή πολιτικών ένταξης και στην ανταλλαγή εμπειριών. Στο πλαίσιο του προγράμματος αλληλεγγύης και διαχείρισης των μεταναστευτικών

(7) Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Το πρόγραμμα της Χάγης: Δέκα προτεραιότητες για την επόμενη πενταετία — Η εταιρική σχέση για την ανανέωση της Ευρώπης στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», COM(2005) 184 τελικό, Βρυξέλλες, 10.5.2005.

(8) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2002, με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112).

(9) Ανακοίνωση της Επιτροπής «Κοινό Πρόγραμμα για την Ένταξη — Πλαίσιο σχετικά με την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση», COM(2005) 389 τελικό, Βρυξέλλες, 1.9.2005.

(10) http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/94951.pdf, σημείο 20.

(11) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2807η σύνοδος του Συμβουλίου «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις», 12 και 13 Ιουνίου 2007, 10267/07.

(12) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 13ης και 14ης Σεπτεμβρίου 2006, με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128).

(13) Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Τρίτη ετήσια έκθεση για τη μετανάστευση και την ένταξη», COM(2007) 512 τελικό, Βρυξέλλες, 11.9.2007.

(14) Βλ. Σημείο 3.1 της ανακοίνωσης COM(2007) 512 τελικό.

ροών για την περίοδο 2007-2013, το ευρωπαϊκό ταμείο ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών ⁽¹⁵⁾ θα διευκολύνει τον σχεδιασμό εθνικών πολιτικών που θα εμπνέονται από τις προαναφερθείσες κοινές βασικές αρχές, και θα ευνοήσει την ανανέωση της πολιτικής της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

2.13 Ομοίως, στη μεταρρυθμιστική Συνθήκη, που εγκρίθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2007 στη Λισαβόνα (**Συνθήκη της Λισαβόνας**), αναγνωρίστηκε επισημώς ότι η εφαρμογή μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την ένταξη των μεταναστών αποτελεί μία από τις κεντρικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Τίτλος V (νέα αριθμηση) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προσφέρει για πρώτη φορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση μια νομική βάση (άρθρο 63α, παράγραφος 4 — νέο άρθρο 79, παράγραφος 4), η οποία θα της επιτρέπει να θεσπίζει κοινά νομοθετικά μέτρα για την ενθάρρυνση και στήριξη της δράσης των κρατών μελών υπέρ της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών ⁽¹⁶⁾.

3. Πρόταση της ΕΟΚΕ ενόψει της δημιουργίας του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη

3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται να βελτιωθεί η συνοχή των πολιτικών της ΕΕ, τώρα που έχουν πλέον δρομολογηθεί διάφορα μέσα: κοινό πρόγραμμα για την ένταξη, ευρωπαϊκό ταμείο ένταξης, εθνικά σημεία επαφής για την ένταξη, εγχειρίδια για την ένταξη, ετήσιες εκθέσεις για τη μεταναστευση και την ένταξη, ιστότοπος στο Διαδίκτυο κλπ. Θεωρεί επίσης ότι είναι αναγκαίο να ανοίξει και πάλι η συζήτηση σχετικά με την ανοικτή μέθοδο συντονισμού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει στο Συμβούλιο να εφαρμοστεί η ανοικτή μέθοδος συντονισμού για την ένταξη, πράγμα που, μερικά χρόνια πριν, δεν είχε γίνει δεκτό από το Συμβούλιο.

3.2 Προκειμένου να ενισχυθεί η συνεκτικότητα της πολιτικής αυτής και των συναφών μέσων, είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί μια **πλατφόρμα συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών**. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ζητήσει την εκπόνηση της παρούσας διερευνητικής γνωμοδότησης και αισθάνεται ότι την τιμά ιδιαιτέρως.

3.3 Έχοντας υπόψη της άλλες υφιστάμενες πλατφόρμες, στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ, καθώς και τις εθνικές πρακτικές, η ΕΟΚΕ προτείνει η ευρωπαϊκή πλατφόρμα να ονομαστεί **Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη**, σύμφωνα και με την πρόταση της Επιτροπής ⁽¹⁷⁾.

3.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το Φόρουμ πρέπει να συγκροτηθεί με εξελικτικό τρόπο. Η πρώτη συνεδρίασή του πρέπει να πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2008, με αντικείμενο το χρονοδιάγραμμα εργασιών και την ολοκλήρωση της διάρθρωσής του.

3.5 Οι λειτουργίες του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη

3.5.1 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁸⁾, η ΕΟΚΕ έχει υποδείξει ότι απαιτείται μια σφαιρική προσέγγιση της ένταξης, η οποία προϋποθέτει να συμμετέχουν όλοι οι φορείς και, ιδιαίτερα, οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3.5.2 Στην ανακοίνωσή της σχετικά με το Κοινό Πρόγραμμα για την Ένταξη ⁽¹⁹⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι οι βασικές λειτουργίες του φόρουμ αυτού θα πρέπει να είναι «η διαβούλευση, η ανταλλαγή εμπειριών και [η] διατύπωση συστάσεων».

3.5.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή τη θέση και θεωρεί ότι το Φόρουμ θα μπορέσει να διαδραματίσει αυτόν τον ρόλο μέσω της εκπόνησης εκθέσεων σχετικά με τις πολιτικές για την ένταξη, στις οποίες θα μπορούν να προτείνονται και προσανατολισμοί.

3.5.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να συμβουλευούνται το Φόρουμ σχετικά με τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την ένταξη.

3.5.5 Το Φόρουμ θα δύναται επίσης να καταρτίζει εκθέσεις υπόψη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ ιδία πρωτοβουλία, με σκοπό τη βελτίωση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών.

3.5.6 Η ανταλλαγή τεχνικών γνώσεων και ορθών πρακτικών, σε συνεργασία με το δίκτυο των εθνικών σημείων επαφής, πρέπει να είναι μία από τις πλέον σημαντικές λειτουργίες του Φόρουμ.

3.5.7 Το Φόρουμ θα έχει τη δυνατότητα συνεργασίας σε διασκέψεις που αφορούν το «Εγχειρίδιο σχετικά με την ένταξη» και συμμετοχής στις συνεδριάσεις των εθνικών σημείων επαφής.

3.5.8 Οι δραστηριότητες του Φόρουμ, καθώς και οι εκθέσεις και τα συμπεράσματά του, θα δημοσιεύονται στον ιστότοπο της ΕΟΚΕ, καθώς και στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα θέματα ένταξης, ο οποίος θα αποτελεί συγχρόνως έναν δίαυλο που θα επιτρέπει τη συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών και των υπηκόων τρίτων χωρών (εικονικό Φόρουμ).

3.6 Σύνθεση

3.6.1 Το Φόρουμ θα αποτελείται από 100 μέλη, κατ' ανώτατο όριο, και θα συνεδριάζει δύο φορές κατ' έτος.

3.6.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι η προστιθέμενη αξία του Φόρουμ θα συνίσταται στο να «συγκεντρώσει πολλά ενεργά ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της ένταξης σε επίπεδο ΕΕ, όπως για παράδειγμα συντονίστριες οργανώσεις με μέλη σε πολλά κράτη μέλη» ⁽²⁰⁾. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη αυτή της Επιτροπής και εκτιμά ότι μία από τις προτεραιότητες σε αυτόν τον τομέα είναι η ένταξη στην αγορά εργασίας με ισότιμους όρους, και γι' αυτό είναι άλλωστε αναγκαία η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο Φόρουμ.

⁽¹⁵⁾ http://ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm

⁽¹⁶⁾ Άρθρο 63α, παράγραφος 4, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (νέος τίτλος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας — Άρθρο 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας): «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήδη νομοθετική διαδικασία, μπορούν να θεσπίζουν μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών μελών με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, αποκλειόμενης οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.» (ΕΕ C 306 της 17.12.2007, σ. 62).

⁽¹⁷⁾ COM(2005) 389 τελικό.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2002, με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112) και της 13ης και 14ης Σεπτεμβρίου 2006, με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128).

⁽¹⁹⁾ COM(2005) 389 τελικό.

⁽²⁰⁾ COM(2005) 389 τελικό.

3.6.3 Σημαντικό είναι να λειτουργεί το Φόρουμ με βάση μια ευρωπαϊκή προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία και τις εθνικές πρακτικές. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμμετάσχουν σε αυτό εκπρόσωποι οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο.

3.6.4 Το ένα τρίτο των μελών του Φόρουμ θα εκπροσωπεί τις οργανώσεις που λειτουργούν σε επίπεδο ΕΕ και δραστηριοποιούνται στον τομέα της ένταξης των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών εταίρων.

3.6.5 Οι λοιποί συμμετέχοντες θα προέρχονται από συμβουλευτικά όργανα των κρατών μελών (από ένας έως τέσσερις εκπρόσωποι). Θα πρέπει, λοιπόν, να συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ: τα φόρουμ, οι πλατφόρμες, τα συμβούλια και τα παρεμφερή όργανα που υπάρχουν στα κράτη μέλη, ειδικότερα δε εκείνα στα οποία συμμετέχουν και οργανώσεις μεταναστών. Στα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τέτοια όργανα, θα συμμετέχουν οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές (ή παρεμφερείς οργανισμοί).

3.6.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει καθοριστική σημασία να διευκολυνθεί η συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη των οργανώσεων μεταναστών, οι οποίες στην πλειονότητά τους είναι οργανωμένες σε εθνικό μόνον επίπεδο και δεν διαθέτουν ευρωπαϊκό δίκτυο. Για τον λόγο αυτόν, τα φόρουμ, οι πλατφόρμες, τα συμβούλια ή οι ΟΚΕ των κρατών μελών θα ορίζουν τους εκπροσώπους των οργανώσεων μεταναστών που θεωρούνται οι πλέον αντιπροσωπευτικές.

3.7 Κατά τον ορισμό των συμμετεχόντων, οι οργανώσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ισορροπία των φύλων.

3.7.1 Το Φόρουμ θα μπορεί να προσκαλεί στις συνεδριάσεις του παρατηρητές και εμπειρογνώμονες, ιδίως από τους ειδικευμένους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, πανεπιστημιακούς και ερευνητές, καθώς και τα ευρωπαϊκά δίκτυα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

3.7.2 Για να ενθαρρυνθεί η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη πρέπει να δικτυωθεί με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και ευρωπαϊκές).

3.7.3 Στις συνεδριάσεις του Φόρουμ θα συμμετέχει η ΕΟΚΕ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο σημείο 3.8· θα μπορούν επίσης να συμμετέχουν εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών.

3.8 Η ενεργός συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

3.8.1 Η ΕΟΚΕ θα συμμετέχει πολύ ενεργά στις δραστηριότητες του Φόρουμ και θα συγκροτήσει προς τούτο, στους κόλπους του ειδικευμένου τμήματος SOC, μια μόνιμη ομάδα μελέτης σχετικά με την ένταξη, απαρτιζόμενη από δεκαπέντε μέλη. Μέσω της μόνιμης αυτής ομάδας μελέτης, το Φόρουμ θα συνεργάζεται με την ΕΟΚΕ στην κατάρτιση γνωμοδοτήσεων.

3.8.2 Τα μέλη της μόνιμης ομάδας μελέτης θα συμμετέχουν στις συνόδους ολομέλειας του Φόρουμ.

3.8.3 Δυνάμει της νέας νομικής βάσης της Συνθήκης της Λισσαβόνας, η ΕΟΚΕ θα καταρτίσει νέες γνωμοδοτήσεις με πολιτικές προτάσεις και συστάσεις για την ενίσχυση και στήριξη της δράσης των κρατών μελών υπέρ της ένταξης.

3.9 Διάρθρωση του Φόρουμ

3.9.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει μια πολύ ευελικτη διάρθρωση του Φόρουμ:

- ένας/μία πρόεδρος, που θα ορίζεται από την ΕΟΚΕ, με τη σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής·
- τρεις αντιπρόεδροι, οι οποίοι θα ορίζονται από το Φόρουμ·
- ένα προεδρείο, το οποίο θα αποτελείται από τον πρόεδρο και τους τρεις αντιπροέδρους και θα συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές κατ' έτος·
- μια γραμματεία περιορισμένου μεγέθους, η οποία θα αποτελείται από δύο άτομα της ΕΟΚΕ·
- το Φόρουμ θα συνεδριάζει στην έδρα της ΕΟΚΕ, που θα αποτελεί και τη δική του έδρα·
- το Φόρουμ θα συνεδριάζει σε ολομέλεια δύο φορές κατ' έτος, κατόπιν προσκλήσεως του προέδρου·
- για την κατάρτιση των εκθέσεων, θα μπορούν να συγκροτούνται ολιγομελείς ομάδες μελέτης.

3.10 Πρόγραμμα εργασίας του Φόρουμ

3.10.1 Οι κοινές βασικές αρχές για την ενσωμάτωση θα καθορίσουν τον χάρτη πορείας για τις δραστηριότητες του Φόρουμ και, κατά συνέπεια, το πρόγραμμα εργασίας του.

3.10.2 Το πρόγραμμα εργασίας θα καταρτιστεί από το προεδρείο του Φόρουμ, το οποίο θα λάβει υπόψη τα προγράμματα εργασίας των οργάνων της ΕΕ και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

3.10.3 Το Φόρουμ θα μπορεί να αξιολογεί τους στόχους και τα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης, όπως και τα υπόλοιπα μέσα που προβλέπονται στην ευρωπαϊκή πολιτική για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών.

3.11 Εσωτερικός κανονισμός

3.11.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει να εγκριθεί ο εσωτερικός κανονισμός του Φόρουμ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν πρότασης της ΕΟΚΕ.

3.11.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ορίζονται οι συμμετέχοντες στο Φόρουμ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν πρότασης της ΕΟΚΕ.

3.12 Χρηματοδοτικό πλαίσιο

3.12.1 Το Φόρουμ θα πρέπει να χρηματοδοτείται με οικονομικούς πόρους που θα παρέχονται από τα όργανα της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης»

(2009/C 27/22)

Στις 25 Οκτωβρίου 2007, η μελλοντική γαλλική Προεδρία ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα:

«Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Olsson.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 133 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Τη στιγμή της υιοθέτησης της παρούσας γνωμοδότησης, και υπό το φώς του δημοψηφίσματος 12 Ιουνίου για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το καθεστώς και το μέλλον της Συνθήκης πρέπει να διασαφηνιστούν. Η γνωμοδότηση αναφέρεται ευρύτατα στη Συνθήκη της Λισαβόνας και στη διάσταση και τις δυνατότητες της κοινωνικής πολιτικής της. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα επιχειρήματα υπέρ ενός νέου φιλόδοξου και συμμετοχικού ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης εξακολουθούν να είναι επίκαιρα και ακόμη πιο αναγκαία.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης (ΕΠΚΔ), έτσι ώστε η κοινωνική εξέλιξη της ΕΕ να συμβαδίζει με τις εξελίξεις της οικονομίας και της αγοράς. Είναι δε εύθετη στιγμή να αναπτυχθεί αυτό το πρόγραμμα τώρα, έπειτα από τη νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία θεσπίζει νέες δυνατότητες, αρμοδιότητες και στόχους, προκειμένου να δοθεί νέα ώθηση σε μια πιο συμμετοχική και δυναμική κοινωνική Ευρώπη. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να προωθεί, με απτούς και έμπρακτους τρόπους, τους στόχους και τις φιλοδοξίες της ΕΕ στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής για μια περίοδο που θα εκτείνεται πολύ πιο πέρα από το 2010 και να αποτελεί έναν ολοκληρωμένο χάρτη πορείας για την πολιτική δράση.

1.2 Ο κοινωνικός διάλογος παραμένει βασικός πυλώνας και πρέπει να ενισχυθεί. Το πρόγραμμα θα πρέπει να αποκαταστήσει την επαφή με τους πολίτες και την οργανωμένη κοινωνία τους, μέσω του διαλόγου των πολιτών και με τη διασύνδεση των πρωτοβουλιών της ΕΕ με συμμετοχικές διαδικασίες που αναπτύσσονται «από τη βάση προς τα άνω».

1.3 Το πρόγραμμα θα πρέπει να καλύπτει ιδίως πεδία πολιτικής όπως η ποιότητα ζωής, τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, η ενίσχυση της ικανότητας δράσης των πολιτών, η κοινωνική αλληλεγγύη, η υψηλή ποιότητα απασχόλησης και εργασίας, η κοινωνική επιχειρηματικότητα, η διαχείριση των αλλαγών, η προαγωγή των βασικών κοινωνικών προτύπων στις εξωτερικές και ιδίως στις εμπορικές σχέσεις της ΕΕ. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα μέσα και εργαλεία. Η κοινοτική μέθοδος θα πρέπει να διατηρηθεί, αλλά και να συμπληρωθεί με άλλες «νέες» μεθόδους. Η χρηματοδοτική υποστήριξη του προγράμματος μπορεί να γίνει με ανακατανομή των κονδυλίων του τρέχοντος προϋπολογισμού, ενώ κατά τη μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού μετά το 2013 θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνική συνοχή.

2. Εισαγωγή — Ιστορικό

2.1 Η επικείμενη γαλλική Προεδρία της ΕΕ έχει ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει

γνωμοδότηση σχετικά με το ενδεχόμενο ενός ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

2.2 Με την αίτηση γνωμοδότησής της, η γαλλική Προεδρία φαίνεται να δίδει συνέχεια στην προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την *ανασκόπηση της ευρωπαϊκής κοινωνικής πραγματικότητας*, στην οποία η ΕΟΚΕ υποστήριζε ότι «προκειμένου να οικοδομηθεί η βάση μιας νέας συναίνεσης όσον αφορά τις κοινωνικές προκλήσεις που απασχολούν την Ευρώπη, χρειάζεται να διατυπωθεί ένα νέο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», το οποίο να λαμβάνει υπόψη τόσο τις οικονομικές πραγματικότητες όσο και τις κοινωνικές προσδοκίες ⁽¹⁾.

2.3 Η εν λόγω γνωμοδότηση αναφερόταν στο *ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989*, το οποίο αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος του αναγνωρίσιμου πλέον *ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου* και καταδείκνυε την πραγματικότητα της κοινωνικής διάστασης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς. Ήταν ένα τριετές πρόγραμμα δράσης, το «κύριο μέσο στήριξης για τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον κοινωνικό τομέα», με 45 σαφή μέτρα, τα οποία θεωρούσε «επιτακτικό να προαχθούν, προκειμένου να δοθεί απτή έκφραση, σε κοινοτικό επίπεδο, στις αρχές που περιλαμβάνονται στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων» ⁽²⁾. Τα μέτρα ήταν νομοθετικά και μη νομοθετικά και κάλυπταν την κοινοτική δράση σε όλα σχεδόν τα κοινωνικά πεδία, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της «βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας» που προβλέπεται στη Συνθήκη.

2.4 Το ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο που επιτεύχθηκε χάρη στο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989 δεν συμβαδίζει με τις σημερινές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, της κλιματικής αλλαγής και της δημογραφικής εξέλιξης. Οι προκλήσεις αυτές οξύνθηκαν ακόμη περισσότερο με την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, τις διαταραχές των χρηματοπιστωτικών αγορών και την επαπειλούμενη επισιτιστική κρίση. Ορισμένες ομάδες και πολίτες διαισθάνονται μάλιστα κάποια τελμάτωση της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, σε σύγκριση με την πρόοδο των πολιτικών για την εσωτερική αγορά.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18.1.2007 με θέμα «Ανασκόπηση της πραγματικότητας της ευρωπαϊκής κοινωνίας», εισηγητής: ο κ. Olsson (EE C 93 της 27.4.2007), σημείο 5.8.

⁽²⁾ Από τον Χάρτη για το Πρόγραμμα, Social Europe 1/90, σ. 28.

2.5 Η καταγραφή της κοινωνικής πραγματικότητας κατέδειξε ότι μία ταχέως μεταβαλλόμενη ευρωπαϊκή κοινωνία της αφθονίας παρέχει μεν περισσότερες ευκαιρίες, γεννά όμως και νέους κοινωνικούς κινδύνους. Θέματα όπως οι διαφορές των εισοδημάτων, η ισότητα των ευκαιριών, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας, η ισότητα και οι μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, το «ρήγμα μεταξύ των γενεών», τα μεταβαλλόμενα οικογενειακά πρότυπα και η πρόσβαση στη στέγη και στις υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, η κατάσταση των αναπήρων, η μετανάστευση και η κοινωνική ενσωμάτωση τονίστηκαν ιδιαίτερα στο πλαίσιο αυτής της καταγραφής.

3. Νέο πλαίσιο για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης

3.1 Οι πολιτικοί συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο ότι απαιτούνται νέες πολιτικές κατευθύνσεις για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που τίθενται στο ευρωπαϊκό πρότυπο κοινωνίας. Οι ευρωπαίοι πολίτες αναμένουν νέες δράσεις κοινωνικής πολιτικής, οι οποίες θα πρέπει να συντείνουν στην κοινωνική πρόοδο και στην οικονομική βιωσιμότητα.

3.2 Η μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας διανοίγει μια νέα δυνατότητα για την εφαρμογή ενός ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης, αναθέτοντας στην ΕΕ νέους κοινωνικούς στόχους⁽³⁾: πλήρη απασχόληση και κοινωνική πρόοδο, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και προστασίας, ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

3.3 Η μεταρρυθμιστική Συνθήκη ενισχύει επίσης τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη αυτών των κοινωνικών στόχων.

3.4 Οι δυνατότητες περαιτέρω ενίσχυσης της κοινωνικής Ευρώπης καθιερώνονται, πιο συγκεκριμένα, με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με την υποχρεωτική πρόβλεψη μιας «ορίζουσας κοινωνικής ρήτρας» και το Πρωτόκολλο για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος. Η Συνθήκη παρέχει επίσης δυνατότητες «ενισχυμένης συνεργασίας», τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να προωθήσουν και να αξιοποιήσουν στον κοινωνικό τομέα⁽⁴⁾.

3.5 Η Συνθήκη επιβεβαιώνει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων και τη συμβολή τους σε μίαν Ευρώπη οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Με τις διατάξεις της για τη «συμμετοχική δημοκρατία» παρέχει επίσης νέες ευκαιρίες και πρόσθετα μέσα —όπως π.χ. η «πρωτοβουλία των πολιτών»— για τη συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεών τους στην οικοδόμηση μιας περισσότερο κοινωνικής Ευρώπης. Η ΕΟΚΕ οφείλει να διαδραματίσει ενεργό ρόλο σε αυτό το πεδίο.

3.6 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε επίσης να υπενθυμίσει τη δήλωση⁽⁵⁾ εννέα κυβερνήσεων, οι οποίες τόνισαν την ανάγκη ενίσχυσης του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, καθώς αυτό έχει οδηγήσει σε κοινωνική πρόοδο και μπορεί να ανταποκριθεί στις σημερινές προκλήσεις. Η δήλωση υπογραμμίζει την ευθύνη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων για την αναζωογόνηση της κοινωνικής Ευρώπης και την αξιοποίηση όλων των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, με έμφαση στον κοινωνικό διάλογο. «Η ΕΕ-27 δεν μπορεί να είναι μόνο μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών, αλλά θα πρέπει να εγγυάται την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ελευθερίας και

των κοινωνικών δικαιωμάτων, ώστε η εσωτερική αγορά να μπορεί να ρυθμίζεται και στο κοινωνικό επίπεδο». Στο πλαίσιο των εξωτερικών της πολιτικών, η Ένωση θα πρέπει να προάγει τις αξίες του κοινωνικού της προτύπου για την εξασφάλιση δίκαιης παγκοσμιοποίησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.

3.7 Εν ολίγοις, είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης (ΕΠΚΔ), έτσι ώστε η κοινωνική εξέλιξη της ΕΕ να συμβαδίζει με τις εξελίξεις της οικονομίας και της αγοράς, να συμβάλει στην υιοθέτηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας και να προωθήσει τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές της πτυχές, ώστε να εξελιχθούν μαζί. Είναι δε εύθετη στιγμή να αναπτυχθεί αυτό το πρόγραμμα τώρα, έπειτα από τη νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, προκειμένου να δοθεί νέα ώθηση σε μια πιο συμμετοχική και δυναμική κοινωνική Ευρώπη, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών. Προς τούτο, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης θα πρέπει να είναι πλήρως ενσωματωμένο στη μετά τη Λισαβόνα στρατηγική, η οποία θα βασίζεται στους τέσσερις πυλώνες απασχόληση, ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και βιωσιμότητα και στην οποία η κοινωνική διάσταση θα έχει την ίδια βαρύτητα με την οικονομική.

4. Αρχές και στοιχεία ενός νέου ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης

4.1 Το νέο ΕΠΚΔ πρέπει να εδράζεται σταθερά στις αξίες και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτοί προβλέπονται στη Συνθήκη της Λισαβόνας. Θα πρέπει να αποτελεί πλαίσιο αναφοράς για ένα δημοκρατικό, αλληλέγγυο, βιώσιμο, ανταγωνιστικό και χωρίς κοινωνικές διακρίσεις χώρο ευημερίας για όλους τους πολίτες της Ευρώπης με βάση την ευρύτερη κατανομή των ευκαιριών, ώστε να μην μένει κανείς στο περιθώριο, καθώς και σημαντικό εργαλείο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών, όπως αυτά κατοχυρώνονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Θα πρέπει να βασίζεται στην εποικοδομητική συνεργασία των κρατών μελών και όχι σε έναν ανταγωνιστικό «αγώνα δρόμου για τη χαμηλότερη θέση» όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα, την κοινωνική προστασία και τις συνθήκες εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα επιβεβαιώσει με τον τρόπο αυτό τις προθέσεις της σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου δηλαδή την εξασφάλισή τους στο βέλτιστο επίπεδο.

4.2 Το ΕΠΚΔ προωθεί το όραμα ενός ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνίας, το οποίο περιλαμβάνει ταυτόχρονα τόσο την έννοια της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς» όσο και εκείνη του «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου». Ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών και ενισχύει την ικανότητα δράσης τους αναγνωρίζοντάς τους δικαιώματα και ευθύνες, ενώ ταυτόχρονα προάγει τη συμμετοχική δημοκρατία και προσδιορίζει και κινητοποιεί τους κατάλληλους φορείς στο πλαίσιο ενός ενισχυμένου κοινωνικού διαλόγου και ενός αποτελεσματικού διαλόγου των πολιτών. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να ενθαρρύνει μια δημιουργική και καινοτόμο προσέγγιση της αντιμετώπισης των νέων προκλήσεων και κινδύνων.

4.3 Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να βασίζεται στις μακροχρόνιες κοινωνικές και κοινωνιακές προοπτικές, και να ανταποκρίνεται στις νέες προσδοκίες και συνθήκες. Η προοπτική της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, πρέπει να δώσει έμφαση στα μέτρα για τα παιδιά και τη νέα γενιά.

⁽³⁾ Άρθρο 2.

⁽⁴⁾ Τίτλος IV, άρθρο 10.

⁽⁵⁾ Νέα ώθηση στην κοινωνική Ευρώπη. Υποβλήθηκε από τους Υπουργούς Απασχόλησης του Βελγίου, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Κύπρου, του Λουξεμβούργου και της Ουγγαρίας:
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>

4.4 Το πρόγραμμα οφείλει, συνεπώς, να προσαρμόσει στα νέα δεδομένα και να επιβεβαιώσει τους στόχους, τις προτάσεις και τις φιλοδοξίες της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ για μια περίοδο που θα εκτείνεται πολύ πιο πέρα από το 2010. Θα πρέπει να αποτελεί έναν ολοκληρωμένο χάρτη πορείας για την πολιτική δράση σε όλα τα επίπεδα, με στόχο την επανενεργοποίηση μιας κοινωνικής Ευρώπης, και να υποστηρίζεται με «Κοινωνικές Ατζέντες» ⁽⁶⁾ που θα αναπροσαρμόζονται τακτικά στη βάση των κοινών αξιών.

4.5 Το ΕΠΚΔ συμβαδίζει με ένα δυναμικό ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο ⁽⁷⁾. Η ισχύς του προτύπου αυτού έγκειται κυρίως στην ικανότητά του να βασίζεται στις κοινές αξίες, που ενυπάρχουν σε μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων, για τη θέσπιση μέσων, διαδικασιών και δράσεων από κοινού με νόμιμους εταίρους, εξασφαλίζοντας πραγματική σύγκλιση όσον αφορά την πρόοδο. Η ικανότητα χρηματοδοτικής παρέμβασης της ΕΕ είναι καθοριστικό στοιχείο για την εξασφάλιση μιας συνεκτικής ανάπτυξης και την κάλυψη των διαρθρωτικών καθυστερήσεων ορισμένων χωρών.

4.6 Το πρόγραμμα αναγνωρίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική πρόοδος αλληλεξαρτώνται και αλληλοενισχύονται. Ο συνδυασμός της οικονομικής ανταγωνιστικότητας με την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη αποτελεί τον πλέον κατάλληλο τρόπο προώθησης της ευημερίας των λαών της Ευρώπης. Το πρόγραμμα θα μπορούσε, με κάποιες εγγυήσεις για τους δικαιούχους, να προβλέψει τον συνδυασμό ιδιωτικών και δημόσιων πρωτοβουλιών για την εξεύρεση βιώσιμων πηγών χρηματοδότησης μιας κοινωνικής πρόνοιας καθολικής κάλυψης. Με τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει επίσης να δημιουργήσει ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει καθολικές, προσίτες και ποιοτικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας.

4.7 Το νέο ΕΠΚΔ θα πρέπει, κατά συνέπεια, να υποστηρίζει την κοινωνικά υπεύθυνη επιχειρηματικότητα και τον θεμιτό ανταγωνισμό σε ισότιμες συνθήκες, επιτρέποντας στην εσωτερική αγορά να ευδοκιμεί δίχως κίνδυνο εμφάνισης φαινομένων «κοινωνικού ντάμπινγκ». Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα θα πρέπει, πιο συγκεκριμένα, να εστιάσει στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων απασχόλησης για το μέλλον και στην κοινωνία της γνώσης που απαιτείται προς τούτο.

4.8 Η προώθηση της επιχειρηματικότητας με την ευρεία έννοια όπως, ορίζεται από την Επιτροπή ⁽⁸⁾, θα βελτιώσει τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές επιδόσεις ⁽⁹⁾. Η πολυμορφία στον εν λόγω τομέα πρέπει να διασφαλιστεί και να ενθαρρυνθεί, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι ιδιαιτερότητες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, καθώς και η συμβολή τους στην κοινωνική διάσταση. Ένα ευρωπαϊκό καταστατικό για τις ενώσεις, τα ιδρύματα, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις μικρές επιχειρήσεις είναι απαραίτητο για να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ όλων των οικονομικών φορέων.

⁽⁶⁾ Η Επιτροπή υιοθέτησε ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα στις 2 Ιουλίου 2008 (COM(2008) 412 τελικό).

⁽⁷⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 6.7.2006 με θέμα «Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο», εισηγητής: ο κ. Ehnmärk (ΕΕ C 309 της 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ορίσει την επιχειρηματικότητα ως εξής: «Η επιχειρηματικότητα αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να μετατρέψει τις ιδέες σε δράση. Περιλαμβάνει τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την ανάληψη κινδύνων καθώς και την ικανότητα κατάρτισης και διαχείρισης σχεδίων προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι. Στηρίζει όλους τους πολίτες στην καθημερινή ζωή, τόσο στο σπίτι όσο και στην κοινωνία, και ειδικότερα τους εργαζομένους στο να γνωρίζουν το πλαίσιο της εργασίας τους και να είναι ικανοί να αξιοποιούν τις ευκαιρίες και αποτελεί το θεμέλιο για τις ειδικότερες δεξιότητες και γνώσεις που χρειάζονται οι επιχειρηματίες οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε κοινωνική ή εμπορική δραστηριότητα». Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, 25.10.2007 με θέμα «Επιχειρηματικό πνεύμα και Ατζέντα της Λισαβόνας», σημείο 2.2. Εισηγητρια: η κυρία Sharma, Συνεισηγητής: ο κ. Olsson (ΕΕ C 44 16.2.2008).

⁽⁹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση ανωτέρω.

4.9 Το ΕΠΚΔ θα πρέπει να βασίζεται σε μια σφαιρική και συνεκτική προσέγγιση και να διερευνά την ιδέα της ενσωμάτωσης της κοινωνικής διάστασης και σε άλλους τομείς πολιτικής. Πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο μέρος της μακροοικονομικής και της φορολογικής πολιτικής, της πολιτικής ανταγωνισμού, της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, της βιομηχανικής πολιτικής, της εδαφικής συνοχής και της εξωτερικής διάστασης της ΕΕ.

4.10 Ένα νέο ΕΠΚΔ θα προωθήσει με απόδοτο το νέο κοινωνικό όραμα «ευκαιριών ζωής» για τον 21ο αιώνα, που παρουσιάστηκε πρόσφατα από την Επιτροπή ⁽¹⁰⁾. Η Επιτροπή προτείνει συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο δράσης της ΕΕ και υπογραμμίζει ότι αυτό το πρόγραμμα ευκαιριών, πρόσβασης και αλληλεγγύης απαιτεί μακροπρόθεσμες επενδύσεις στο κοινωνικό και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι εν λόγω επενδύσεις θα αυξήσουν την οικονομική απόδοση, αλλά μπορούν να δικαιολογηθούν και από τη σκοπιά της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα αυτή την ιδέα και φρονεί ότι πρέπει να βρεθούν καινοτόμοι τρόποι χρηματοδότησης του ανθρώπινου και του κοινωνικού κεφαλαίου, τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό επίπεδο. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να στραφεί και προς αυτές τις επενδύσεις. Θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί η δυνατότητα ενός πανευρωπαϊκού δανειοδοτικού μέσου για την ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών.

4.11 Το ΕΠΚΔ θα πρέπει επίσης να συμβάλει στην επίτευξη μιας πιο δικαίας και πιο ισορροπημένης παγκοσμιοποίησης, προβάλλοντας τις αρχές και τις αξίες του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ. Στις εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες, θα πρέπει να παρέχεται περισσότερη τεχνική και χρηματοδοτική στήριξη, προκειμένου να ενισχυθούν ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος των πολιτών, καθώς και οι πολιτικές για την απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια. Οι εμπορικές σχέσεις θα πρέπει να καθοδηγούνται από τον σεβασμό των ανθρώπινων και των κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως προβλέπονται π.χ. στις αρχές και τους κανόνες της ΔΟΕ ⁽¹¹⁾.

5. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

5.1 Για να επιτευχθεί κοινωνική πρόοδος, τα όργανα της ΕΕ θα πρέπει να ανταποκριθούν στον καθοδηγητικό τους ρόλο και στις υποχρεώσεις που τους αναθέτει η Συνθήκη. Είναι, συνεπώς, εύθετη η στιγμή για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης. Στην πράξη, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν με πρακτικότητα και αποδοτικότητα όλα τα διαθέσιμα μέσα και μέτρα που προβλέπονται για τον σκοπό αυτό στη Συνθήκη ⁽¹²⁾, με αναγνώριση, ταυτόχρονα, των απαιτήσεων της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

5.2 Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης του 1989 και το σχέδιο για την ενιαία αγορά του 1992, με το οποίο συμβάδιζε, απέδειξαν αμφότερα την αξία της «κοινωνικής μεθόδου». Καθώς η μέθοδος αυτή είναι και σήμερα έγκυρη για την αναθεώρηση της εσωτερικής αγοράς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να είναι εξίσου έγκυρη και για την αναζωογόνηση της κοινωνικής διάστασης. Υπάρχουν, συνεπώς, δυνατότητες νομοθετικής δράσης στην ΕΕ των 27.

⁽¹⁰⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη: ένα νέο κοινωνικό όραμα για την Ευρώπη του 21ου αιώνα», COM(2007) 726 τελικό.

⁽¹¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 με τίτλο «Διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων εμπορικών συμφωνιών: Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ», εισηγητής: ο κ. Peel, συνεισηγητρια: η κ. Pichenot (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 82).

⁽¹²⁾ Ιδίως στο άρθρο 136 της Συνθήκης της Λισαβόνας.

5.3 Ταυτόχρονα, η πλούσια και πολυφωνική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στα διάφορα επίπεδα μπορεί να συντελέσει στην ανάπτυξη μεγαλύτερης αίσθησης «οικειοποίησης». Θα πρέπει να συμμετάσχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, για να γίνει το ΕΠΚΔ χρήσιμο, απτό, πρακτικό και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα εξασφαλιστεί διασύνδεση των πρωτοβουλιών της ΕΕ με μια προσέγγιση ενθάρρυνσης των δράσεων «από τη βάση προς τα άνω», όπως περιγράφεται κατωτέρω.

5.4 Θα πρέπει να προσδιοριστούν οι ανάγκες, οι ανησυχίες και οι προσδοκίες των πολιτών. Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανασκόπηση της κοινωνικής πραγματικότητας μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο και να εφαρμόζεται σε πιο μόνιμη βάση, φθάνοντας μέχρι και στο τοπικό επίπεδο. Οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαβίβαση των αιτημάτων των πολιτών στο εκάστοτε κατάλληλο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού. Θα πρέπει να συμμετέχουν συστηματικά στις ανασκοπήσεις και τις διαβουλεύσεις που διοργανώνει η Επιτροπή, στα πλαίσια των οποίων η ΕΟΚΕ θα διαδραματίσει το ρόλο της, ως διαμεσολαβητή.

5.5 Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της διοργάνωσης μιας μόνιμης δημόσιας συζήτησης σε όλα τα επίπεδα για την εξέταση των μελλοντικών προκλήσεων και των στρατηγικών επιλογών στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών. Σκοπός της συζήτησης αυτής θα πρέπει να είναι να συμβάλει σε μια νέα, προοδευτική συναίνεση σχετικά με την ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, η οποία θα βασίζεται στην κοινή δέσμευση όλων των συμμετεχόντων.

5.6 Ο διατομεακός, τομεακός και διεθνικός κοινωνικός διάλογος παραμένει ένας από τους βασικούς πυλώνες του κοινωνικού προτύπου στα κράτη μέλη και στο επίπεδο της ΕΕ. Οι εργοδότες και οι συνδικαλιστικές ενώσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, δεδομένου ότι αποτελούν ισχυρές κινητήριες δυνάμεις της επίτευξης οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Η κατάρτιση κοινών εκθέσεων ανάλυσης και οι προτεραιότητες που έχουν θέσει οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι θα αποτελέσουν ουσιαστικά στοιχεία του πλαισίου με τις κατάλληλες δράσεις που θα αναληφθούν τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο ⁽¹³⁾.

5.7 Ο διάλογος των πολιτών —ο οποίος πρέπει να διακριθεί σαφώς από τον κοινωνικό διάλογο— θα είναι άλλος ένας βασικός πυλώνας στο μέλλον. Η εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεών τους σε όλα τα επίπεδα για την οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης θα είναι πραγματική πρόκληση.

5.8 Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές και οι παρεμφερείς οργανισμοί θα πρέπει να τεθούν σε τέτοια θέση ώστε να μπορούν να κληθούν να συμμετάσχουν, μαζί με τις κυβερνήσεις τους, σε όλα τα στάδια της χάραξης και της εφαρμογής του ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

5.9 Οι υπάρχουσες εταιρικές σχέσεις και ο διάλογος στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών πρέπει να ενισχυθούν στην πράξη. Θα

πρέπει να διαδοθούν, και ενδεχομένως να διερευνηθούν περαιτέρω, οι θετικές εμπειρίες και τα πρότυπα εταιρικών σχέσεων που συνέβαλαν στην κοινωνική ευημερία — είτε αυτά προέρχονται από τα κράτη μέλη είτε από το πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

5.10 Η αυτονομία και οι ικανότητες των κοινωνικών και οικονομικών φορέων πρέπει να προαχθούν και να υποστηριχθούν με αποτελεσματικά δημόσια μέτρα, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον που θα βελτιώσει την ικανότητά τους να εκφράζουν την οπτική της «βάσης» και να υποδεικνύουν τους κυριότερους τομείς πολιτικής.

6. Κύριοι τομείς πολιτικής

6.1 Βιώσιμη διαδρομή ζωής

— Ασφαλείς ατομικές πορείες μέσω συλλογικών δεσμεύσεων. Κοινές αρχές για την αντιμετώπιση των επαγγελματικών μεταβάσεων σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων και, ιδιαίτερα, για την υποστήριξη της «ευελιξίας με ασφάλεια» ⁽¹⁴⁾ μέσω της εγγυημένης παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της πρόσβασης στις υπηρεσίες, της διατήρησης των δικαιωμάτων και της διασφάλισης επαρκούς εισοδήματος, και μέσω μιας δημόσιας και/ή ιδιωτικής χρηματοδότησης σε σχέση με τους φιλόδοξους στόχους που έχουν τεθεί για την ασφάλεια. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να προσαρμοστούν και να συμπληρωθούν, ει δυνατόν, με συλλογικές συμφωνίες και χρηματοδοτικές παροχές αλληλοβοήθειας.

— Βελτιωμένη ποιότητα ζωής μέσω ενός χάρτη κοινωνικής βιωσιμότητας που να καλύπτει, για παράδειγμα, θέματα όπως τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, η κοινωνική προστασία, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η υγεία και τα δικαιώματα των ασθενών, συμπεριλαμβανομένων των ψυχικά ασθενών.

6.2 Διασφάλιση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων

— Ευρωπαϊκός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Οι αρχές και οι διατάξεις του Χάρτη θα πρέπει να συμβάλουν στον προσανατολισμό και στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ και των σχετικών δράσεων.

— Επαγρύπνηση για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων. Ανάληψη συμπληρωματικών νομοθετικών δράσεων και άλλων μέτρων για τη διασφάλιση της τήρησης των διατάξεων της Συνθήκης ⁽¹⁵⁾, προκειμένου να καλυφθούν όλοι οι λόγοι διακρίσεων.

— Κύρωση των διεθνών και των ευρωπαϊκών μέσων που αφορούν τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ανάληψη δράσεων για τη διασφάλιση της νομικής και πρακτικής εφαρμογής των διατάξεων των εν λόγω μέσων και την καλύτερη παρακολούθηση του θέματος από την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁽¹³⁾ Βλ., π.χ., την κοινή έκθεση ανάλυσης: «Key challenges facing European Labour Markets» [«Κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας»], που δημοσίευσαν οι BusinessEurope, CCEP και ETUC τον Οκτώβριο του 2007.

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για τη θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια», εισηγητής: ο κ. Jansson, συνεισηγητής: ο κ. Ardlie (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 48).

⁽¹⁵⁾ Άρθρο 16 Ε της Συνθήκης της Λισσαβώνας (πρώην άρθρο 13).

6.3 Ενίσχυση της ικανότητας δράσης των πολιτών — Ανάπτυξη ικανοτήτων

- Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανάπτυξης γνώσεων ⁽¹⁶⁾. Παροχή νομικής βάσης και επαρκών οικονομικών πόρων για καίριες προτεραιότητες και δράσεις διά βίου μάθησης.
- Εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία, και πιο συγκεκριμένα:
 - υιοθέτηση δέσμης μέτρων για την απασχόληση των νέων με σημαντικές επενδύσεις, για τη διασφάλιση της πρόσβασης των νέων σε μία αξιοπρεπή πρώτη επαγγελματική εμπειρία, που θα οδηγήσει σε μονιμότερη απασχόληση στην αγορά εργασίας·
 - παροχή δεύτερης ευκαιρίας στα άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο πρόωγα.
- Κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο για τις πολιτικές ενσωμάτωσης. Υιοθέτηση αποτελεσματικών, συνεκτικών και βασισμένων στον σεβασμό των δικαιωμάτων πολιτικών για την ενσωμάτωση των μεταναστών, των προσφύγων και των μειονοτήτων με την υποστήριξη φιλόδοξων οικονομικών πόρων. Σταθερή υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ενσωμάτωσης που έχει προταθεί από την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή, για να δοθεί φωνή στους μεταναστεύστες.

6.4 Προς μια κοινωνία για όλους

- Εξάλειψη της φτώχειας
 - διατήρηση του στόχου της εξάλειψης της φτώχειας σε όλα τα κράτη μέλη·
 - υλοποίηση ενός οράματος με μηδενική παιδική φτώχεια·
 - αξιοπρεπείς συντάξεις για την καταπολέμηση της φτώχειας των ηλικιωμένων·
 - θέσπιση κοινών αρχών, με σεβασμό της επικουρικότητας, για ένα αξιοπρεπές ελάχιστο εισόδημα.
- Ισότητα των φύλων
 - εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Ισότητα των Φύλων (μέσω της νομοθεσίας, της ΑΜΣ και κοινών αρχών)·
 - σεβασμός των ατομικών δικαιωμάτων των γυναικών·
 - αύξηση της συμμετοχής τους σε όλους τους κοινωνικούς τομείς·
 - καταπολέμηση της φτώχειας των γυναικών·
 - επενδύσεις σε οικονομικά και γεωγραφικά προστιές υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων·
 - επανεξέταση των συστημάτων φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης·
 - καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

⁽¹⁶⁾ Βλ. την εισήγηση του Günther Schmied «Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course» στην άτυπη σύνοδο των Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων στο Guimarães, Πορτογαλία, Ιούλιος 2007: http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, σ. 69.

- Ανταπόκριση στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας
 - δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τις Οικογένειες, που υιοθέτησαν οι αρχηγόι κρατών, σε αυτό το πλαίσιο·
 - σύσταση μιας «Συμμαχίας για τους Ηλικιωμένους» ⁽¹⁷⁾·
 - διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης και της χρηματοδοτικής βιωσιμότητας της μακροχρόνιας φροντίδας·
 - έναρξη ερευνητικού προγράμματος·
 - δημιουργία παρατηρητηρίου των βέλτιστων πρακτικών.
- Μια ολοκληρωμένη στρατηγική της ΕΕ για την αναπηρία
 - παρουσίαση πρότασης-πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων ειδικά για λόγους αναπηρίας·
 - παγίωση της αρχής της ενσωμάτωσης του θέματος της αναπηρίας σε όλες τις πολιτικές·
 - παρουσίαση ολοκληρωμένης δέσμης νομοθετικών μέτρων και εκτιμήσεις του αντικτύπου άλλων νόμων.
- Βελτίωση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας:
 - εισαγωγή της απαιτούμενης νομικής σταθερότητας προκειμένου να εξασφαλισθεί η λειτουργία των υπηρεσιών κοινής ωφελείας και, ιδιαίτερα, των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας καθώς και η διατήρηση υψηλού επιπέδου ποιότητας, ενώ ταυτόχρονα γίνονται σεβαστές οι αρμοδιότητες των φορέων·
 - ανάπτυξη ποιοτικών μέσων για την αξιολόγηση των επιδόσεων αυτών των υπηρεσιών με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους και σε σχέση με το κόστος·
 - προώθηση των επενδύσεων με συνδυασμό δημόσιων/ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων (σύμπραξη δημόσιου/ιδιωτικού τομέα) κυρίως στον τομέα των δημόσιων υποδομών των οποίων η εκμετάλλευση αποφέρει εισοδήματα.

6.5 Δημιουργία απασχόλησης και εργασίας υψηλής ποιότητας

- Μια φιλόδοξη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, μετρήσιμοι στόχοι στους τομείς της ενεργοποίησης, της διά βίου μάθησης, της απασχόλησης των νέων και της ισότητας των φύλων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συγκριτικής αξιολόγησης. Η Επιτροπή θα πρέπει να έχει περισσότερες εκτελεστικές εξουσίες.
- Η κινητικότητα μπορεί να γίνει μια ευκαιρία για όλους. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα οφέλη της εσωτερικής αγοράς με την πλήρη εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας του ανθρώπινου δυναμικού εντός της ΕΕ σε συνδυασμό με:
 - κατάλληλα μέτρα κοινωνικής ασφάλισης (αποδοτικός διεθνικός συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και δυνατότητα μεταφοράς των κοινωνικών δικαιωμάτων σύνταξης και υγείας)·

⁽¹⁷⁾ SOC/308, σχέδιο γνωμοδότησης με θέμα «Ανταπόκριση στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων» και εισηγήτρια την κ. Heipisch. Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα (η γνώμη εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο 2008).

- πρόσβαση στη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση·
 - ίση μεταχείριση των αποσπασμένων και των διακινούμενων εργαζομένων με τους εργαζόμενους της χώρας υποδοχής·
 - πιο αποτελεσματικοί και συντονισμένοι μηχανισμοί ελέγχου της απόσπασης εργαζομένων.
- Εργασία υψηλής ποιότητας με δίκαιη αμοιβή.
- κοινές αρχές για την προώθηση της εργασίας υψηλής ποιότητας με δίκαιη αμοιβή, με παράλληλη μείωση της απασχόλησης υπό επισφαλείς συνθήκες·
 - μέτρα για τους εργαζόμενους χαμηλής εξειδίκευσης και τους ακόμη ανειδίκευτους εργαζόμενους·
 - ενισχυμένες δράσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας·
 - ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού δείκτη ποιότητας της εργασίας·
 - δράσεις για τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας και αποτελεσματικά μέτρα για την αντιμετώπιση των νέων κινδύνων, καθώς και όσον αφορά τους νέους τύπους απασχόλησης.
- Εξάλειψη όλων των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της εφαρμογής αποτελεσματικών στρατηγικών για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των δύο φύλων, την καταπολέμηση του αποκλεισμού και της δημιουργίας δυνατοτήτων ενσωμάτωσης.

6.6 Προώθηση της επιχειρηματικότητας σε κοινωνικό πλαίσιο

Προώθηση της επιχειρηματικότητας με την ευρύτερη δυνατή έννοια, για την ενίσχυση της ανάπτυξης, τη βελτίωση της απασχόλησης, αλλά και την επίτευξη κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

- Επιχειρήσεις, κυρίως κοινωνικές επιχειρήσεις και άλλες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, ως δρόμοι για την αποτελεσματική ενσωμάτωση στην κοινωνία και την εργασία.
- Τα προγράμματα της Επιτροπής για την στήριξη της επιχειρηματικότητας θα πρέπει να δίνουν έμφαση στην ποιοτική απασχόληση.
- Εταιρική κοινωνική ευθύνη. Ανάδειξη της Ευρώπης σε πόλο αριστείας όσον αφορά την ΕΚΕ, μέσω της παροχής από την ΕΕ κινήτρων για κοινές δράσεις των εργοδοτών, των συνδικαλιστικών ενώσεων, των ΜΚΟ και των δημόσιων αρχών για την ανάπτυξη, εκτός του πλήρους σεβασμού του δικαιώματος στην εργασία και του κοινωνικού δικαίου, βιώσιμων προτύπων και ορθών πρακτικών.

6.7 Πρόβλεψη και παρακολούθηση των διαρθρωτικών αλλαγών

- Διαχείριση των αλλαγών στο πλαίσιο μιας εταιρικής σχέσης μεταξύ των επιχειρήσεων και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, όπου η ενημέρωση και η διαβούλευση με τους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους είναι ουσιώδης για την εξεύρεση των κατάλληλων λύσεων.

— Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής, της βιομηχανικής, της οικονομικής και της κοινωνικής διάστασης στις προτάσεις της ΕΕ για τη βιομηχανία, την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον και, παράλληλα, διασφάλιση των κατάλληλων χρηματοδοτικών μέσων για τη στήριξη των νέων τεχνολογιών και τη δημιουργία απασχόλησης.

6.8 Έμφαση στην εξωτερική διάσταση

- Προώθηση των χαρακτηριστικών στοιχείων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ (ιδίως των εννοιών της αξιοπρεπούς εργασίας, του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου των πολιτών, π.χ. στις πολιτικές που αφορούν το εμπόριο, τις χώρες ΑΚΕ και τις γειτονικές χώρες).
- Ενίσχυση της προσέγγισης της ΔΟΕ
 - κύρωση και υλοποίηση από τα κράτη μέλη όλων των συναφών συμβάσεων της ΔΟΕ, συμπεριλαμβανομένων όσων αφορούν την καταπολέμηση των διακρίσεων·
 - ενσωμάτωση των βασικών κανόνων της ΔΟΕ στις εμπορικές συμφωνίες·
 - ενίσχυση του εποπτικού συστήματος της ΔΟΕ.
- Προαγωγή της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής επισήμανσης
- Αναγωγή των συμβάσεων του ΣΓΠ+ σε σημείο αναφοράς ⁽¹⁸⁾
- Προώθηση διεθνών συστημάτων διακυβέρνησης για τις νέες τεχνολογικές και περιβαλλοντικές επιλογές και νέους διεθνείς δημοσιονομικούς κανόνες
- Προαγωγή διεθνών συμφωνιών για την ΕΚΕ
- Ανάπτυξη και διαχείριση της πολιτικής μετανάστευσης σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης.

7. Μέθοδοι και μέσα

7.1 Γενικές παρατηρήσεις

7.1.1 Η εξεύρεση κατάλληλων και αποτελεσματικών μεθόδων για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και την προώθηση της κοινωνικής προόδου είναι ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας.

7.1.2 Επιπροσθέτως της ενισχυμένης εφαρμογής του «κοινωνικού κεκτημένου», θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως τόσο τα υφιστάμενα όσο και τα νέα στοιχεία της Συνθήκης, που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Το ίδιο ισχύει και για τους άλλους τρόπους δράσης και τα μέτρα.

7.2 Νέα και εκκρεμούσα νομοθεσία

7.2.1 Είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα νομοθετικά μέτρα στο πλαίσιο των άρθρων 136 και 137 της Συνθήκης, όπως:

- η απεμπλοκή της εκκρεμούσας νομοθεσίας (χρόνος εργασίας, εργασία μέσω πρακτορείων, μεταφερόμενες συμπληρωματικές συντάξεις κλπ.)·

⁽¹⁸⁾ Βλ. σημείο 5.7 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ της 22.4.2008 με τίτλο «Διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων εμπορικών συμφωνιών: Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ», εισηγητής: ο κ. Peel, συνεισηγήτρια: η κ. Pichenot (EE C 211 της 19.8.2008, σ. 82).

- η βελτίωση ορισμένων οδηγιών·
- η σταδιακή κατάργηση του δικαιώματος εξαίρεσης·
- η υιοθέτηση πλαισίου για τους νέους τύπους απασχόλησης και τους νέους κινδύνους στον χώρο εργασίας.

7.3 Ενίσχυση της διαδικασίας μεταφοράς, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων

- Στενή παρακολούθηση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και των συνεπειών της για το κοινωνικό κεκτημένο και, αν είναι απαραίτητο, θέσπιση πολιτικών και νομοθετικών μέτρων προς αποφυγή του ενδεχομένου της υπονόμησης θεμελιωδών δικαιωμάτων ⁽¹⁹⁾.
- Πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία μεταφοράς και εφαρμογής της νομοθεσίας, των δράσεων και των προγραμμάτων της Κοινότητας.
- Βελτίωση των ικανοτήτων ελέγχου και επιθεώρησης σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία και εφαρμογής των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

7.4 Συρρύθμιση και αυτορύθμιση

7.4.1 Τα μέσα συρρύθμισης και αυτορύθμισης (συμφωνίες, εθελοντικοί κώδικες δεοντολογίας, πρότυπα κλπ.) μπορούν να συμπληρώσουν τη νομοθεσία-πλαίσιο και τα άλλα μέτρα της ΕΕ και στον κοινωνικό τομέα. Ο κοινωνικός διάλογος εμπίπτει άλλωστε και ο ίδιος σε αυτά τα μέσα. Η συρρύθμιση και η αυτορύθμιση μπορούν να είναι δυναμικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στη ραγδαία εξέλιξη των κοινωνικών συνθηκών. Ωστόσο, θα πρέπει πάντα να αξιολογούνται προσεκτικά, να βασίζονται στη συμμετοχή και την ευθύνη όλων των ενδιαφερομένων και να μην οδηγούν σε πιο αδύναμο νομικό καθεστώς από ό,τι η διαθέσιμη κοινοτική μέθοδος.

7.5 Ανάγκη ενίσχυσης της αυτονομίας και της αποτελεσματικότητας του κοινωνικού διαλόγου

7.5.1 Το τρέχον κοινό πρόγραμμα εργασίας των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων για την περίοδο 2006-2008 δείχνει ότι ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τις ευρωπαϊκές προκλήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι θα υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέσα για να επιτύχουν εύρυθμη, δυναμική και αυτόνομη λειτουργία των εργασιακών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΕ μπορεί να τους υποστηρίξει σ' αυτό ως εξής:

- διασφαλίζοντας τη δέουσα διαβούλευση με τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο του άρθρου 138 της Συνθήκης·
- διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη εφαρμογή των κοινών μακροπρόθεσμων προγραμμάτων εργασίας τους·

⁽¹⁹⁾ Π.χ. απόφαση του ΔΕΚ C-341/05 της 18.12.2007 (υπόθεση Laval un Partneri Ltd κατά Svenska Byggnadsarbetareförbundet και άλλων), απόφαση του ΔΕΚ για την υπόθεση Viking και απόφαση του ΔΕΚ C-346/06 (υπόθεση Rüffert).

- ενισχύοντας και με νέα μέσα τις ικανότητες κατάρτισης και δράσης των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων των εργοδοτών, ιδίως στα νέα κράτη μέλη·

- ενθαρρύνοντας τις διεθνικές συλλογικές συμφωνίες με τη διασφάλιση ενός σταθερού νομικού πλαισίου για πανευρωπαϊκές συλλογικές διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων, το οποίο να περιλαμβάνει και διατάξεις για τη μεταφορά των συλλογικών συμφωνιών·

- μεριμνώντας για την περαιτέρω επεξεργασία των οδηγιών για τη συνεργασία των εργαζομένων, ιδίως για τα δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης.

7.6 Διάλογος των πολιτών — Ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας

7.6.1 Οι διατάξεις της Συνθήκης της Λισαβόνας για τη «συμμετοχική δημοκρατία» ⁽²⁰⁾ παρέχουν νέες ευκαιρίες για την πλήρη συμμετοχή και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, πέραν των κοινωνικών εταίρων, στη διαδικασία χάραξης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση ενός νέου ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης.

7.6.2 Η ΕΟΚΕ είναι το όργανο που εκπροσωπεί την οργανωμένη κοινωνία πολιτών στο επίπεδο της ΕΕ. Η Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνει το πεδίο όπου μπορεί να διαδραματίσει πλήρως τον ρόλο της ως μεσολαβητή μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα διερευνήσει τρόπους και μέσα για να καταστήσει πραγματικά λειτουργικό το νέο άρθρο της Συνθήκης και θα αξιολογήσει τις διάφορες μεθόδους συμμετοχής και διαβούλευσης, καθώς και τις εκτιμήσεις αντικτύπου που χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή και τα άλλα όργανα της ΕΕ, με στόχο να καταστήσει τις μεθόδους αυτές πιο αξιόπιστες, πιο χρήσιμες και πιο συμμετοχικές. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για ένα «καταστατικό του Ευρωπαϊκού Σωματείου» ⁽²¹⁾.

7.7 Το δικαίωμα πρωτοβουλίας των πολιτών — ένα σημαντικό μέσο

7.7.1 Το δικαίωμα πρωτοβουλίας των πολιτών ⁽²²⁾ μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά μέσα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην προσπάθειά της να προωθήσει μια κοινωνική Ευρώπη που είναι πιο κοντά στους πολίτες και στις κοινωνικές προσδοκίες τους.

7.7.2 Ως εκ τούτου, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα αυτής της νέας ρήτρας της Συνθήκης. Πρέπει να εξετάσουν κάτω από ποιες συνθήκες μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν και πώς μπορεί να καταστεί πραγματικά λειτουργική. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει σ' αυτή την ανάλυση, ζητώντας επίσης τη συνεισφορά των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών, καθώς και των εθνικών οργανώσεων τις οποίες εκπροσωπούν τα μέλη της.

⁽²⁰⁾ Άρθρο 8 Β.

⁽²¹⁾ Βλ. π.χ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 28.1.1998 με θέμα «Τα σωματεία και τα ιδρύματα στην Ευρώπη», εισηγητής: ο κ. Olsson (ΕΕ C 95 της 30.3.1998).

⁽²²⁾ Άρθρο 8 Β.4.

7.8 Ενισχυμένη συνεργασία

7.8.1 Η διαρκώς αυξανόμενη πολυμορφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα επιχείρημα υπέρ της ενισχυμένης συνεργασίας. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να προχωρήσουν πιο μακριά και ταχύτερα σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής μπορούν να αξιοποιήσουν αυτήν την ευκαιρία για να βρουν κοινές και ενδεδειγμένες λύσεις. Αυτό, φυσικά, δεν θα πρέπει ούτε να οδηγήσει σε «κοινωνικό ντάμπινγκ» ούτε να αφήσει τελειώς πίσω όσους δεν συμμετέχουν. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοιου είδους συνεργασία μεταξύ κρατών μελών υφίσταται ήδη σε ορισμένους τομείς ⁽²³⁾.

7.8.2 Μερικοί τομείς που προσφέρονται για ενισχυμένη συνεργασία είναι οι εξής:

- επίτευξη κοινής προσέγγισης σχετικά με τον τρόπο ολοκλήρωσης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ·
- δυνατότητα μεταφοράς και άλλων κοινωνικών δικαιωμάτων, πέραν εκείνων που καλύπτονται από τον κανονισμό για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ⁽²⁴⁾·
- δράσεις για την ενίσχυση των διάφορων κοινοτικών στρατηγικών όπου η αρμοδιότητα ανήκει κατά κύριο λόγο στα κράτη μέλη όπως, για παράδειγμα, στον τομέα της εκπαίδευσης.

7.9 Ανοικτή μέθοδος συντονισμού (ΑΜΣ)

7.9.1 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει την ΑΜΣ, θεωρώντας ωστόσο ότι θα έπρεπε να είναι πιο αποτελεσματική. Η ΑΜΣ έχει αποφέρει ορισμένα αποτελέσματα· δυστυχώς, όμως, πολύ συχνά τα κράτη μέλη δεν επιδεικνύουν επαρκή δέσμευση στους στόχους και τα μέτρα που έχουν συμφωνηθεί.

7.9.2 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να αξιοποιηθεί η ΑΜΣ για τον καθορισμό τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών στόχων, συνοδευόμενων από καλύτερους κοινωνικούς δείκτες, και να χρησιμοποιηθεί σε νέους τομείς, για παράδειγμα στις πολιτικές για την ενσωμάτωση, τη διαγενεακή αλληλεγγύη και την απασχόληση.

7.9.3 Η ΑΜΣ θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο σε τοπικό επίπεδο, αντανakλώντας έτσι τη συμμετοχική προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή» και τον απαραίτητο συντονισμό των εταίρων και των πολιτικών για την επίτευξη τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης με την υποστήριξη των διαρθρωτικών ταμείων.

7.9.4 Ορισμένες προτάσεις:

- τοπικά, περιφερειακά και εθνικά σχέδια δράσης ως ουσιώδες στοιχείο του ευρωπαϊκού προγράμματος κοινωνικής δράσης·
- συγκριτική αξιολόγηση της ίδιας της ΑΜΣ με βάση συγκεκριμένους στόχους και δείκτες, αξιολογήσεις από ομοτίμους και ανταλλαγή ορθών πρακτικών, όπου θα πρέπει να τονίζεται η διακυβέρνηση και ιδιαίτερα η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα.

⁽²³⁾ Για παράδειγμα το ευρώ και το Σένγκεν.

⁽²⁴⁾ Κανονισμός 883/04.

7.10 Κοινές αρχές

7.10.1 Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής, π.χ. σχετικά με την ευελιξία με ασφάλεια, εισήγαγαν μια «νέα» μέθοδο, η οποία βασίζεται σε κοινές αρχές ως συστάσεις που επαφίενται στην καλή θέληση των κρατών μελών ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Η μέθοδος αυτή φαίνεται αξιολογική όταν εστιάζει σε πολύ ειδικά θέματα και όταν τα κράτη μέλη επιθυμούν να επιτευχθεί πρόοδος, ακόμη και αν η κοινοτική αρμοδιότητα είναι περιορισμένη. Καθώς εμπλέκονται πολλοί τομείς πολιτικής, απαιτείται ολοκληρωμένη προσέγγιση.

7.10.3 Η «μέθοδος των κοινών αρχών» αποτελεί επίσης ευκαιρία για συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, όχι μόνο στη διατύπωση, αλλά ακόμη και στη διαπραγμάτευση και στην εφαρμογή τους.

7.10.4 Είναι, ωστόσο, απαραίτητο να διασυνδεθεί αυτή η «νέα» μέθοδος με άλλα μέσα και μεθόδους της ΕΕ, π.χ. με την ΑΜΣ και τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές της στρατηγικής της Λισαβόνας, προκειμένου να αξιολογηθεί και να μετρηθεί η αποτελεσματικότητα και η ορθή εφαρμογή της. Κατά την εφαρμογή, έχει σημασία να τηρούνται όντως οι κοινές αρχές ώστε να μη προκαλείται αθέμιτος ανταγωνισμός.

7.11 Δείκτες

7.11.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εισαχθεί στο πλαίσιο του ΕΠΚΔ και με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων, μια ειδική δράση για τους δείκτες που θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- θέσπιση νέων δεικτών «ευημερίας» που δεν συνδέονται στενά με το ΑΕγχΠ/ΑΕΠ, αλλά επιτρέπουν την καταγραφή της προόδου της κοινωνικής ανάπτυξης ⁽²⁶⁾·
- κατάρτιση αξιόπιστων και συγκρίσιμων κοινωνικών δεικτών υψηλής ποιότητας για την παροχή μιας επαρκώς λεπτομερούς και πραγματικής εικόνας της προόδου σε σχέση με τους στόχους·
- ανάπτυξη ποιοτικών δεικτών για τη μέτρηση, επί παραδείγματι, της προσβασιμότητας και της ποιότητας σε σχέση με τις προσδοκίες, καθώς και της συμμετοχής των χρηστών και της φιλικής προς το χρήστη αντιμετώπισης, για να καταδειχθεί πώς ικανοποιούνται οι ανάγκες των πολιτών.

7.12 Εκτίμηση του αντικτύπου των πολιτικών της ΕΕ

7.12.1 Η νομοθεσία, οι πολιτικές και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να εξετάζονται ως προς τις κοινωνικές τους συνέπειες. Η Επιτροπή φέρει ιδιαίτερη ευθύνη για αυτή την εκτίμηση του αντικτύπου, στην οποία θα πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς. Θα πρέπει να αξιολογούνται ανά πενταετία όλοι οι σημαντικοί τομείς κοινωνικής πολιτικής και, ειδικότερα, ο αντίκτυπός τους στην απασχόληση, την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την αειφορία. Θα πρέπει να θεσπιστούν ποιοτικά κριτήρια για την υποστήριξη της απαραίτητης αυτής ανάλυσης και αξιολόγησης.

⁽²⁵⁾ Βλ. π.χ. την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια» (COM(2007) 359 τελικό) κ.ά. (ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 48).

⁽²⁶⁾ Σύμφωνα με το έργο του οικονομολόγου και κατόχου βραβείου Νόμπελ Armatya Sen.

7.13 Οικονομικοί πόροι

7.13.1 Το δημοσιονομικό μέσο για την υλοποίηση ενός προγράμματος κοινωνικής δράσης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο μιας πλήρους αποτύπωσης τόσο των κοινοτικών όσο και των εθνικών οικονομικών πόρων.

7.13.2 Στο πλαίσιο της δημοσιονομικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις δράσεις που υποστηρίζουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Μια ανακατανομή των πόρων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση και την προαγωγή της συνοχής, της απασχόλησης και του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και, συνεπώς, του ΕΠΚΔ, σύμφωνα με τις πενταετείς αξιολογήσεις (βλέπε σημείο 7.12.1).

7.13.3 Ωστόσο, μέχρι να τεθεί σε ισχύ ο νέος προϋπολογισμός (2013), οιρισμένες ανακατανομές πόρων μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του υφιστάμενου προϋπολογισμού με και χωρίς επαναδιαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών μελών.

7.13.4 Περισσότερη συνοχή και συντονισμός απαιτείται μεταξύ των διαφόρων ταμείων (π.χ. ταμείο συνοχής, περιφερειακό ταμείο, κοινωνικό ταμείο, ταμείο αγροτικής ανάπτυξης, ευρωπαϊκό ταμείο

προσαρμογής στην παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠ)) για την ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στις διάφορες πολιτικές.

7.13.5 Προτάσεις για μεσοπρόθεσμες πρωτοβουλίες

- επανεξέταση του ΕΤΠ με ιδιαίτερη έμφαση στο πεδίο και στις μεθόδους εφαρμογής του και την καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της σύνδεσής του με το ΕΚΤ. Θα πρέπει να εξεταστεί ως ενδεχόμενο η επέκταση του ΕΤΠ για να καλύψει τον αντίκτυπο των πολιτικών για την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον στην απασχόληση·
- τα διαρθρωτικά ταμεία θα πρέπει να ανταποκρίνονται περισσότερο στις μικρές κλίμακας, αλλά αποτελεσματικές υποστηρικτικές δομές στο επίπεδο της βάσης·
- θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα Ταμείο Κοινωνικής Καινοτομίας, για την υποστήριξη νέων πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τη θετική εμπειρία του προγράμματος Equal·
- άμεση σύσταση ενός Δημογραφικού Ταμείου ⁽²⁷⁾·
- ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁷⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18ης Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με την «Τέταρτη έκθεση συνοχής», εισηγητής: ο κ. Derruine (ΕΕ C 120 της 16.5.2008).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης»

COM(2007) 637 τελικό — 2007/0228 (CNS)

(2009/C 27/23)

Στις 7 Φεβρουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. PARIZA CASTAÑOS).

Κατά την 446η σύνοδο της ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 139 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 9 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

1.1 Οκτώ χρόνια πέρασαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε όπου η ΕΕ αποφάσισε να προωθήσει μια κοινή πολιτική για τη μετανάστευση· ωστόσο, σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος σε μία από τις θεμελιώδεις πτυχές, συγκεκριμένα, στην πολιτική και τη νομοθεσία για την εισδοχή των μεταναστών. Εντούτοις, η πρόοδος αυτή αντιστοιχεί στις εθνικές νομοθεσίες για τη ρύθμιση της εισδοχής χωρίς καμία εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ. Οι νομοθεσίες αυτές διαφέρουν σημαντικά και εκφράζουν αντιφατικές πολιτικές.

1.2 Έχουν περάσει περισσότερα από τρία χρόνια από τότε που η Επιτροπή κατήρτισε την «Πρόταση οδηγίας για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων»⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ και το Κοινοβούλιο κατήρτισαν θετικές γνωμοδοτήσεις⁽²⁾. Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν ξεπέρασε την πρώτη ανάγνωση στο Συμβούλιο. Έκτοτε, ορισμένα κράτη έχουν διαμορφώσει νέα νομοθεσία για την οικονομική μετανάστευση, ακολουθώντας πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις.

1.3 Κατά τα προσεχή έτη, η Ευρώπη θα χρειαστεί νέους οικονομικούς μετανάστες για να συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη⁽³⁾. Η δημογραφική κατάσταση μας δείχνει ότι η στρατηγική της Λισαβόνας ενδέχεται να καταρρεύσει, αν δεν τροποποιήσουμε τις πολιτικές για τη μετανάστευση. Χρειάζονται ενεργητικές πολιτικές για την εισδοχή εργαζομένων τόσο υψηλής όσο και χαμηλότερης ειδίκευσης.

⁽¹⁾ COM(2001) 386 τελικό.

⁽²⁾ Βλ. την γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 16ης Ιανουαρίου 2002 σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων». Εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS (ΕΕ C 80 της 3.4.2002) και την έκθεση του ΕΚ στην ΕΕ C 43 Ε της 19.2.2004 (εισηγήτρια: η κ. TERRÓN i CUSÍ).

⁽³⁾ Βλ. τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2007 (Σχέδιο για τη νόμιμη μετανάστευση) και τη Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 10ης Δεκεμβρίου 2003 σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 80 της 30.4.2004).

1.4 Είναι λυπηρό το γεγονός ότι στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένες κυβερνήσεις προέβαλαν βέτο στις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής και διατηρούν τις παλιές περιοριστικές πρακτικές προηγούμενων εποχών. Εν τω μεταξύ, αυξάνεται η παραισικονομία και η αδήλωτη εργασία που αποτελούν πραγματικό «φαινόμενο έλξης» για τους μετανάστες χωρίς έγγραφα· πρόκειται, συγκεκριμένα, για το φαινόμενο του οποίου επιδιώκεται η μείωση μέσω της Πρότασης οδηγίας για την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες⁽⁴⁾, για την οποία έχει καταρτίσει γνωμοδότηση⁽⁵⁾ η ΕΟΚΕ. Ελλείψει κοινής ευρωπαϊκής νομοθεσίας, τα κράτη μέλη υιοθετούν νέες νομοθεσίες με πολύ διαφορετικές πολιτικές προσεγγίσεις, προσθέτοντας νέα προβλήματα για την εναρμόνιση. Οι διαφορετικές αυτές πολιτικές προσεγγίσεις και οι νομοθετικές αποκλίσεις προξενούν σύγχυση και αβεβαιότητα στους πολίτες.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Συνθήκη της Λισαβόνας περιλαμβάνει τη νομοθεσία για τη μετανάστευση στην κανονική διαδικασία (πρωτοβουλία της Επιτροπής, ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και συναπόφαση του Κοινοβουλίου).

1.6 Όμως, η υπό εξέταση πρόταση συζητείται στο Συμβούλιο σύμφωνα με τον άγονο κανόνα της ομοφωνίας. Συνεπώς, όπως το πρότεινε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση για το Πρόγραμμα της Χάγης⁽⁶⁾ «η αλλαγή αυτή πρέπει να γίνει επείγοντως, πριν από τη μελέτη των νέων νομοθετικών προτάσεων». Η ΕΟΚΕ προτείνει στο Συμβούλιο να υιοθετήσει τη «μεταβατική» διαδικασία που ισχύει ήδη για το άσυλο, προκειμένου οι οδηγίες αυτές να εγκριθούν με ειδική πλειοψηφία και συναπόφαση του Κοινοβουλίου.

⁽⁴⁾ COM(2007) 249 τελικό.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13ης Μαρτίου 2008 με θέμα την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών», εισηγήτρια: η κ. Roksandić, συνεισηγήτης: ο κ. Almeida Freire, που υιοθετήθηκε στη σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 2008 (ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 70).

⁽⁶⁾ Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 15ης Δεκεμβρίου 2005 με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Το πρόγραμμα της Χάγης: Δέκα προτεραιότητες για την επόμενη πενταετία — Η εταιρική σχέση για την ανανέωση της Ευρώπης στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης», εισηγητής: ο κ. Pariza Kastanos (ΕΕ C 65 της 17.3.2005).

1.7 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη αναφέρει ότι «για τη νέα νομοθεσία όσον αφορά την εισδοχή, είναι καλύτερο να θεσπιστεί ένα γενικό, οριζόντιο νομοθετικό πλαίσιο παρά τομεακοί κανόνες»⁽⁷⁾. «Η πρόταση οδηγίας για την εισδοχή, που κατήρτισε στο παρελθόν η Επιτροπή και που η ΕΟΚΕ υποστήριξε με ορισμένες τροποποιήσεις⁽⁸⁾, εξακολουθεί να αποτελεί καλή νομοθετική πρόταση. Συμπληρωματικά, μπορούν να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες για τομεακά ζητήματα και ειδικές συνθήκες. Αν το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιλέξει μια τομεακή προσέγγιση, μόνο για την εισδοχή μεταναστών με υψηλή επαγγελματική ειδίκευση, δεν θα είναι χρήσιμη για τη ρύθμιση μεγάλου μέρους της μετανάστευσης και, επιπλέον, θα εισάγει διακρίσεις. Αυτή η επιλογή μπορεί να είναι πιο εύκολη για το Συμβούλιο, όμως απομακρύνεται από τις ευρωπαϊκές ανάγκες».

1.8 Η Συνθήκη της Λισαβόνας καθορίζει τα όρια της κοινής νομοθεσίας: το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον αριθμό των μεταναστών που θα γίνουν δεκτοί στο έδαφός τους. Ο περιορισμός αυτός δεν αποτελεί εμπόδιο για την επίτευξη υψηλού βαθμού νομοθετικής εναρμόνισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι κίνητρο για να γίνεται η εθνική διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης με κοινές και διαφανείς διαδικασίες. Στο πλαίσιο της κοινωνικής νομοθεσίας, η αρμόδια αρχή για την έκδοση των αδειών εργασίας και διαμονής θα είναι η αντίστοιχη αρχή κάθε κράτους μέλους. Έτσι, κάθε κράτος μέλος θα μπορεί να αποφασίζει σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης που χρειάζεται⁽⁹⁾. Οι εθνικές νομοθεσίες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές συνθήκες κάθε χώρας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νομοθεσία για την εισδοχή των μεταναστών εργαζομένων συνδέεται με τις αγορές εργασίας και, συνεπώς, οι εθνικές αρχές οφείλουν να προβούν σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους.

1.10 Εξάλλου, το Πρόγραμμα της Χάγης του Νοεμβρίου 2004, αναγνώρισε ότι «η νόμιμη μετανάστευση θα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομίας που βασίζεται στη γνώση στην Ευρώπη και στην προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και θα συμβάλει κατ' αυτόν τον τρόπο στην υλοποίηση της στρατηγικής της Λισαβόνας».

1.11 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2006 υιοθέτησε το Σχέδιο πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση σε δύο στόχους:

1.11.1 Προσδιορισμός των όρων εισδοχής που ισχύουν για συγκεκριμένες κατηγορίες μεταναστών, οι οποίοι θα διατυπωθούν μέσω τεσσάρων ειδικών νομοθετικών προτάσεων που αφορούν τους εργαζόμενους με ιδιαίτερα προσόντα, τους εποχιακούς εργαζόμενους, τους αμειβόμενους ασκούμενους και τα πρόσωπα που μεταφέρονται στο εσωτερικό της ίδιας επιχείρησης.

⁽⁷⁾ Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 9ης Ιουνίου 2005 με θέμα: «Πράσινη Βίβλος — Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (EE C 286 της 17.11.2005).

⁽⁸⁾ Βλ. τη Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 16ης Ιανουαρίου 2002 σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (EE C 80 της 3.4.2002).

⁽⁹⁾ Βλέπε υποσημείωση 4.

1.11.2 Θέσπιση του γενικού πλαισίου μιας ισότιμης προσέγγισης που να βασίζεται στο σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων στον τομέα της μετανάστευσης.

1.12 Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα δύο γνωμοδοτήσεις⁽¹⁰⁾ με τις οποίες προτείνει να γίνεται η διαχείριση της μετανάστευσης σε συνεργασία με τις χώρες καταγωγής, με στόχο την προώθηση της ανάπτυξής τους. Η ΕΟΚΕ πρότενε σε πρόσφατη γνωμοδότηση⁽¹¹⁾ ότι είναι απαραίτητο να γίνει ελαστικότερη η οδηγία 2003/109 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες· επίσης, υπέβαλε και άλλες προτάσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την διαμόρφωση νέων οδηγιών σχετικά με την εισδοχή.

2. Πρόταση οδηγίας

2.1 Η πρόταση επιδιώκει να διευκολύνει την εισδοχή των υψηλά ειδικευμένων εργαζομένων μέσω της εναρμόνισης της ταχείας διαδικασίας για την εισδοχή, η οποία βασίζεται σε κοινό ορισμό και κριτήρια και σε ευνοϊκές συνθήκες διαμονής. Περιλαμβάνει ειδικό καθεστώς για νέους επαγγελματίες και ευνοεί την ενδοκοινοτική κινητικότητα.

2.2 Πρακτικό και προσωπικό πεδίο εφαρμογής

2.2.1 Στόχος είναι, αφενός, να καθοριστούν οι προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής για περισσότερους από τρεις μήνες των υπηκόων τρίτων χωρών και των μελών της οικογένειάς τους για το σκοπό της απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης και, αφετέρου, να προσδιοριστούν τα κριτήρια διαμονής τους σε άλλα κράτη μέλη. Ως «απασχόληση υψηλής ειδίκευσης» ορίζεται η άσκηση γνώσης και αποτελεσματικής εργασίας υπό την καθοδήγηση άλλου για την οποία ένα πρόσωπο πληρώνεται και για την οποία απαιτείται τίτλος σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή τουλάχιστον τρία έτη ισοδύναμης επαγγελματικής πείρας.

2.2.2 Το πεδίο προσωπικής εφαρμογής περιλαμβάνει υπηκόους τρίτων χωρών που υποβάλλουν αίτηση εισδοχής στην επικράτεια κράτους μέλους για το σκοπό της απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης. Εξαιρούνται οι κάτωθι κατηγορίες: οι αιτούντες διεθνούς προστασίας ή βάσει καθεστώτων προσωρινής προστασίας, οι πρόσφυγες, οι ερευνητές, μέλη της οικογένειας ευρωπαίων πολιτών που ασκούν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, όσοι διαθέτουν το καθεστώς του «επί μακρόν διαμένοντος» στην ΕΕ και όσοι καλύπτονται από διεθνείς συμβάσεις.

⁽¹⁰⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 25ης Οκτωβρίου 2007 με θέμα την «Κοινοτική πολιτική για τη μετανάστευση και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την προώθηση της ανάπτυξης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (EE C 44 της 16.2.2008) τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12ης Δεκεμβρίου 2007 με θέμα τη «Μετανάστευση και ανάπτυξη: ευκαιρίες και προκλήσεις» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), εισηγητής: ο κ. Sharma, που υιοθετήθηκε στη σύνολο ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (EE C 120 της 16.5.2008, σ. 82).

⁽¹¹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 25ης Οκτωβρίου 2007 με θέμα την «Κοινοτική πολιτική για τη μετανάστευση και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την προώθηση της ανάπτυξης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (EE C 44 της 16.2.2008).

2.2.3 Η οδηγία θα εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων που περιλαμβάνονται σε διμερείς ή πολυμερείς συνθήκες με τρίτες χώρες. Ακόμη, δεν θα δίνεται το δικαίωμα των κρατών μελών να υιοθετούν ή να διατηρούν ευνοϊκότερες διατάξεις, με την επιφύλαξη των όσων αναφέρονται στους όρους εισδοχής στο πρώτο κράτος μέλος.

2.3 Διαδικασίες, προϋποθέσεις και δικαιώματα

2.3.1 Η πρόταση θεσπίζει τους όρους εισόδου και τα κριτήρια εισδοχής του υποψηφίου ο οποίος οφείλει

- α) να προσκομίσει έγκυρη σύμβαση εργασίας ή δεσμευτική προσφορά εργασίας τουλάχιστον για ένα έτος·
- β) να πληροί τις προϋποθέσεις που θεσπίζονται από την εθνική νομοθεσία για την άσκηση του νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος που προσδιορίζεται στη σύμβαση εργασίας ή στη δεσμευτική προσφορά εργασίας·
- γ) για τα μη νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, να προσκομίσει τα έγγραφα που πιστοποιούν τα σχετικά υψηλά επαγγελματικά προσόντα για το επάγγελμα ή τον τομέα·
- δ) έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα και έγκυρη άδεια παραμονής·
- ε) ασφάλιση υγείας·
- στ) να μην αποτελεί απειλή για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία.

2.3.2 Ο ακαθάριστος μηνιαίος μισθός που αναφέρεται στη σύμβαση εργασίας ή στη δεσμευτική προσφορά εργασίας δεν πρέπει να είναι κατώτερος από εθνικό κατώτατο όριο μισθού το οποίο προβλέπεται και δημοσιεύεται για το σκοπό αυτό από τα κράτη μέλη και το οποίο πρέπει να ισούται τουλάχιστον με τον τριπλάσιο ελάχιστο ακαθάριστο μηνιαίο μισθό όπως θεσπίζεται στο εθνικό δίκαιο ⁽¹²⁾.

2.3.3 Οι υπήκοοι τρίτων χωρών κάτω των 30 ετών με επαγγελματικά προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαλλάσσονται από ορισμένες από αυτές τις προϋποθέσεις. Ο ακαθάριστος μηνιαίος μισθός αντιστοιχεί τουλάχιστον στα δύο τρίτα του εθνικού κατώτατου ορίου μισθού. Εξάλλου, εάν ο αιτών έχει ολοκληρώσει τις σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο εκάστοτε κράτος μέλος και απέκτησε πτυχίο (Bachelor) και μεταπτυχιακό (Master's) σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκεται στην επικράτεια της Κοινότητας δεν απαιτούνται αποδεικτικά στοιχεία για την επαγγελματική πείρα επιπλέον του τίτλου σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

2.3.4 Σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 19.5, όλα αυτά δεν θίγουν την αρμοδιότητα των κρατών μελών να καθορίσουν τον όγκο

⁽¹²⁾ «Τα κράτη μέλη στα οποία δεν προβλέπεται ελάχιστος μισθός καθορίζουν ότι το ελάχιστο εθνικό κατώτατο όριο μισθού ισούται τουλάχιστον με το τριπλάσιο ελάχιστο εισόδημα δυνάμει του οποίου οι πολίτες του συγκεκριμένου κράτους μέλους δικαιούνται κοινωνικής πρόνοιας σε αυτό το κράτος μέλος». Άρθρο 5.2.

εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για απασχόληση υψηλής ειδίκευσης.

2.4 Μπλε κάρτα

2.4.1 Στους υπηκόους τρίτων χωρών που πληρούν τα κριτήρια αυτά χορηγείται μπλε κάρτα ΕΕ. Η μπλε κάρτα ισχύει για δύο έτη και ανανεώνεται τουλάχιστον για περίοδο ίσης διάρκειας ⁽¹³⁾. Εάν η σύμβαση εργασίας καλύπτει περίοδο μικρότερη από δύο έτη, η μπλε κάρτα της ΕΕ χορηγείται για τη διάρκεια της σύμβασης εργασίας.

2.4.2 Τα κράτη μέλη καθορίζουν εάν οι αιτήσεις για μπλε κάρτα πρέπει να υποβάλλονται από τον υπήκοο τρίτης χώρας ή από τον εργοδότη του.

2.4.3 Κατά γενικό κανόνα, η αίτηση εξετάζεται και μελετάται όταν ο υπήκοος τρίτης χώρας διαμένει εκτός επικράτειας ΕΕ. Ωστόσο, η πρόταση παρέχει επίσης στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, σύμφωνα βεβαίως με τις εθνικές νομοθεσίες τους, να δεχτούν μια αίτηση για έκδοση άδειας διαμονής όταν ο υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται νόμιμα στην επικράτειά τους ακόμη και εάν δεν διαθέτει άδεια διαμονής.

2.5 Δικαιώματα

2.5.1 Κατά τα πρώτα δύο έτη νόμιμης διαμονής στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, ως κατόχου μπλε κάρτας της ΕΕ, η πρόσβαση του ενδιαφερομένου στην αγορά εργασίας περιορίζεται στην άσκηση μισθωτών δραστηριοτήτων που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης της κάρτας. Μετά τη λήξη της περιόδου αυτής, αναγνωρίζεται στο μετανάστη εργαζόμενο παρόμοια μεταχείριση με εκείνη που επιφυλάσσεται στους πολίτες του κράτους μέλους όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην απασχόληση υψηλής ειδίκευσης. Η ανεργία καθαυτή δεν αποτελεί λόγο ανάκλησης της μπλε κάρτας της ΕΕ, εφόσον η περίοδος ανεργίας δεν υπερβαίνει τρεις διαδοχικούς μήνες.

2.5.2 Η μπλε κάρτα παρέχει στον κάτοχό της την ίδια μεταχείριση με εκείνη που ισχύει για τους πολίτες του κράτους μέλους στους ακόλουθους τομείς: συνθήκες εργασίας (αμοιβή, απόλυση, υγεία και ασφάλεια στον τόπο εργασίας), ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, προσχώρηση και συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση (υποτροφίες), αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων επαγγελματικών τίτλων, κοινωνική ασφάλιση, κοινωνική αρωγή, καταβολή κεκτημένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων κατά τη μετακίνηση σε τρίτη χώρα, φορολογικά πλεονεκτήματα, πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών που τίθενται στη διάθεση του κοινού (συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών για την πρόσβαση σε στέγαση και τη συνδρομή των υπηρεσιών απασχόλησης) και ειδικότερη πρόσβαση στο σύνολο της επικράτειας του κράτους μέλους.

⁽¹³⁾ Ο τύπος άδεια διαμονής που καλείται μπλε κάρτα της ΕΕ πρέπει να συνάδει με τις διατάξεις του κανονισμού αριθ. 1030/2002, για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών, της 13.6.2002 (ΕΕ L 157 της 15.6.2002).

2.5.3 Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν παρεκκλίσεις όπως να εμποδίζουν την πρόσβαση σε ορισμένες επαγγελματικές δραστηριότητες και σε ορισμένα κοινωνικά δικαιώματα.

2.5.4 Το προοίμιο της πρωτοβουλίας επισημαίνει ότι οι ευνοϊκές προϋποθέσεις για την οικογενειακή επανένωση και για την πρόσβαση στην εργασία για τους συζύγους πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο κάθε καθεστώτος που αποβλέπει στην προσέλκυση υψηλά ειδικευμένων εργαζομένων στην ΕΕ. Για το λόγο αυτό, η πρόταση παρουσιάζει μια σειρά παρεκκλίσεων από τις προϋποθέσεις που ορίζει η οδηγία 2003/86 για το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση ⁽¹⁴⁾, προκειμένου να διευκολύνει την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος από αυτού του είδους τους μετανάστες.

2.5.5 Η πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει επίσης σειρά παρεκκλίσεων από την οδηγία 2003/109/ΕΚ για τους υπηκόους τρίτων χωρών με δικαίωμα μακρόχρονης διαμονής ⁽¹⁵⁾. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών με υψηλή ειδίκευση θα απολαύουν περισσότερα δικαιώματα και ευνοϊκότερη και ελαστικότερη διοικητική μεταχείριση από τους υπόλοιπους που διαθέτουν καθεστώς διαμένοντος μακράς διάρκειας.

2.5.6 Τα κράτη μέλη χορηγούν στον υπήκοο τρίτης χώρας του οποίου έγινε δεκτή η αίτηση κάθε διευκόλυνση για την απόκτηση των απαιτούμενων θεωρήσεων.

2.5.7 Μετά από δύο έτη νόμιμης διαμονής σε ένα κράτος μέλος ως κατόχου μπλε κάρτας της ΕΕ, επιτρέπεται, σύμφωνα με την πρόταση, στον ενδιαφερόμενο να μετακινηθεί σε δεύτερο κράτος μέλος για το σκοπό της απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται για την απόκτηση της μπλε κάρτας στο πρώτο κράτος. Τα μέλη της οικογένειάς του μπορούν να τον συνοδεύσουν ή να διαμείνουν μαζί του.

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει ότι είναι δυνατή μια κοινή διαδικασία, ταχεία και διαφανής, για την εισδοχή μεταναστών εργαζομένων με τήρηση της συνθήκης της Λισαβόνας και, συγκεκριμένα, του δικαιώματος των κρατών μελών να καθορίζουν τον αριθμό των μεταναστών που γίνονται δεκτοί στο έδαφός τους.

3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, σύμφωνα με τις αρχές και τις αξίες της ΕΕ, η νομοθεσία για τη μετανάστευση πρέπει να τηρεί τον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων.

3.3 Όταν κυρωθεί και τεθεί σε ισχύ η συνθήκη της Λισαβόνας θα είναι σαφέστερες οι αρμοδιότητες της ΕΕ και το Συμβούλιο θα υιοθετεί αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία και με συναπόφαση του

Κοινοβουλίου, και έτσι θα υπερβληθεί ο ισχύον κανόνας της ομοφωνίας που εμποδίζει την υιοθέτηση μιας πραγματικά κοινής νομοθεσίας.

3.4 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτείνει στο Συμβούλιο, όσον αφορά την υιοθέτηση της νομοθεσίας για τη μετανάστευση (η υπό εξέταση οδηγία και οι επόμενες), να εφαρμοστεί η κανονική διαδικασία (με τον ίδιο τρόπο που αποφασίστηκε η νομοθεσία για το άσυλο), προλαμβάνοντας ό,τι προβλέπεται στη συνθήκη της Λισαβόνας. Επίσης, προτείνει στην Επιτροπή να επιταχύνει την επεξεργασία των υπόλοιπων οδηγιών που προβλέπονται για τους επόμενους μήνες (τους εποχιακούς εργαζόμενους, τους αμειβόμενους ασκούμενους και τα πρόσωπα που μεταφέρονται στο εσωτερικό της ίδιας επιχείρησης).

3.5 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να διαδίδει η ΕΕ κατάλληλη κοινή νομοθεσία με υψηλό βαθμό εναρμόνισης, προκειμένου η μετανάστευση να εντάσσεται σε νόμιμες διαδικασίες, ευέλικτες και διαφανείς, κατά τις οποίες οι υπήκοοι τρίτων χωρών να απολαύουν δίκαιης μεταχείρισης και να έχουν παρόμοια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους ευρωπαίους πολίτες.

3.6 Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπηκόων τρίτων χωρών που περιλαμβάνονται στην υπό εξέταση πρόταση και αφορούν την ίση μεταχείριση ως προς τις αμοιβές, τις συνθήκες εργασίας, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, αποτελούν μια καλή βάση νομοθεσίας για τη μετανάστευση, η οποία να καλύπτει όλες τις κατηγορίες μεταναστών εργαζομένων.

3.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το γεγονός ότι η νέα νομοθεσία για τη μετανάστευση περιλαμβάνει πρόβλεψη για την οικογενειακή επανένωση κατά τρόπο λιγότερο περιοριστικό από ό,τι προβλέπει η οδηγία 2003/86.

3.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η νομοθεσία για τη μετανάστευση είναι πιο ευέλικτη όσον αφορά τις άδειες διαμονής, όπως είχε η ίδια προτείνει σε πρόσφατη γνωμοδότηση ⁽¹⁶⁾, προκειμένου να διαμορφωθούν κυκλικά καθεστώτα μετανάστευσης που να διευκολύνουν την ανάπτυξη των χωρών προέλευσης και να αντισταθμίζουν τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις της «διαρροής εγκεφάλων». Η εν λόγω γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ προτείνει ορισμένες τροποποιήσεις στην πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το καθεστώς κατοίκου μακράς διάρκειας υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών (2003/109/CE), προκειμένου να καταστούν ελαστικότερες ορισμένες διαδικασίες. Η παρούσα γνωμοδότηση περιλαμβάνει επίσης διάφορες προτάσεις για τις υπόλοιπες οδηγίες για την εισδοχή.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ύψος της αμοιβής για την αναγνώριση της ιδιότητας του εργαζομένου υψηλής ειδίκευσης δεν αποτελεί κατάλληλη προϋπόθεση.

⁽¹⁴⁾ Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης της 22.9.2003 (ΕΕ L 251 της 3.10.2003).

⁽¹⁵⁾ Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, ΕΕ L 16 της 23.1.2004.

⁽¹⁶⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 25ης Οκτωβρίου 2007 με θέμα την «Κοινωνική πολιτική για τη μετανάστευση και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την προώθηση της ανάπτυξης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), εισηγήτης: ο κ. Pariza Castañes (ΕΕ C 44 της 16.2.2008).

4.2 Η έννοια της υψηλής ειδίκευσης πρέπει να συνδέεται με τίτλους και επαγγελματικά προσόντα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή με ισοδύναμα υψηλά επαγγελματικά προσόντα και όχι με την αμοιβή που θα λάβει ο εργαζόμενος ⁽¹⁷⁾.

4.3 Εξάλλου, η επιλογή της αμοιβής ως μία από τις προϋποθέσεις για απόκτηση της μπλε κάρτας ΕΕ θα δυσχεράνει τη θέσπιση μιας κοινής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πολύ σημαντικές διαφορές που υφίστανται επί του παρόντος ως προς τον ελάχιστο διεπαγγελματικό μισθό στα κράτη μέλη εμποδίζουν την εναρμόνιση.

4.4 Η ΕΕ οφείλει να σημειώσει ταχεία πρόοδο στην αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, λαμβάνοντας υπόψη τη διαδικασία της Μπολόνια που έχει ως στόχο τη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης των τίτλων των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων. Για όσο διάστημα δεν υφίσταται ένα ευρωπαϊκό σύστημα αναγνώρισης των επαγγελματιών προσόντων, θα πρέπει να υπάρχει μια εθνική αρχή που να χορηγεί την αναγνώριση με βάση την οδηγία 2005/36 για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, τα κριτήρια του ΔΟΕ για τον ορισμό των εργαζομένων με υψηλή ειδίκευση ⁽¹⁸⁾ και τη Διεθνή πρότυπη ταξινόμηση της εκπαίδευσης (Internacional Standard Classification of Education — ISCED 1997 ⁽¹⁹⁾) της UNESCO.

4.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το κριτήριο της τριετούς επαγγελματικής πείρας στον ορισμό της «απασχόλησης υψηλής ειδίκευσης». Όμως και σε αυτή την περίπτωση ενδέχεται να υπάρξουν προβλήματα στην πράξη όσον αφορά επαγγέλματα για τα οποία οι τίτλοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν ευρύτερη εμβέλεια. Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει η εθνική αρχή να αξιολογεί τις επαγγελματικές ισοτιμίες σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

4.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να παράσχει προτιμησιακούς όρους στους μετανάστες εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης μέσω της θέσπισης μιας ευνοϊκότερης μεταχείρισης από αυτήν που προβλέπεται στις οδηγίες 2003/86 και 2003/109, ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων κατηγοριών μεταναστών. Είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι οι παρεκκλίσεις αυτές δεν θίγουν τη γενικότερη συνεκτικότητα της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και την αρχή της ίσης μεταχείρισης ⁽²⁰⁾.

4.6.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας για την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης παρέχει περισσότερες διευκολύνσεις και δικαιώματα στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι

το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα που δεν μπορεί να εξαρτάται από την οικονομική δραστηριότητα ή την απασχόληση του εργαζόμενου. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις την τροποποίηση της οδηγίας 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση έτσι ώστε να περιλαμβάνει τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στην πρόταση οδηγίας για την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης ⁽²¹⁾.

4.6.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της διότι η πρόταση οδηγίας δεν παγώνει το δικαίωμα απασχόλησης στα μέλη της οικογένειας του κατόχου μπλε κάρτας όταν μετακινείται σε άλλο κράτος μέλος.

4.6.3 Εξάλλου, το νομικό καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι ύστερα από περίοδο διαμονής πέντε ετών αποκτούν το ευρωπαϊκό καθεστώς διαμένοντος μακράς διαρκείας, θα είναι λιγότερο ευνοϊκό σε σύγκριση με τους μετανάστες εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης. Η σταθερή και μόνιμη διαμονή θα αποτελέσει παράγοντα δευτερεύουσας σημασίας ενώ θα πρέπει να παραχωρηθεί ασφάλεια δικαίου και ενσωμάτωση στην ΕΕ. Σε πρόσφατη γνωμοδότησή της ⁽²²⁾, η ΕΟΚΕ αναφέρει ότι χρειάζεται να γίνει ελαστικότερη η οδηγία 2003/19 για όλους τους διαμένοντες μακράς διαρκείας.

4.7 Η πρόταση περιλαμβάνει ορισμένα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως δεν συνάδουν με τις υποχρεώσεις διεθνούς δικαίου των κρατών μελών. Για παράδειγμα, η απαίτηση σύμφωνα με την οποία, κατά τα πρώτα δύο έτη νόμιμης διαμονής, περιορίζεται η επαγγελματική κινητικότητα κατόχου μπλε κάρτας ΕΕ δεν συνάδει με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το καθεστώς του μετανάστη εργαζόμενου του 1977, η οποία στο άρθρο 8 ορίζει ότι η περίοδος αυτή διαρκεί ένα έτος κατά μέγιστο όριο.

4.8 Σύμφωνα με την πρόταση οδηγίας, ένας κάτοχος μπλε κάρτας που είναι άνεργος για τρεις συνεχείς μήνες δεν μπορεί να ανανεώσει την κάρτα αυτή. Όμως, ούτε η περίοδος των τριών μηνών αντιστοιχεί με εκείνη των πέντε μηνών που αναγνωρίζεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το καθεστώς του μετανάστη εργαζόμενου (άρθρο 9 παρ. 4).

4.9 Η ΕΟΚΕ προτείνει να επιτραπεί περίοδος ανεργίας έξι μηνών έτσι ώστε να τηρηθούν οι διεθνείς συμβάσεις και να διευκολυνθούν οι εργαζόμενοι στην πρόσβαση σε άλλη απασχόληση. Η προθεσμία αυτή είναι απαραίτητη ιδίως όταν ο εργαζόμενος συμμετέχει σε πρόγραμμα κατάρτισης για την πρόσβαση σε νέα απασχόληση.

⁽¹⁷⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 30ής Μαΐου 2007 για την «Πρόταση Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη δια βίου μάθηση» σημείο 5.6, εισηγητής: ο κ. Rodríguez García-Caro (ΕΕ C 175 της 27.7.2007).

⁽¹⁸⁾ Βλ. τη Διεθνή Τυποποιημένη Ταξινόμηση Επαγγελμάτων ΔΟΕ CIVO-88.

⁽¹⁹⁾ http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

⁽²⁰⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε· Συμπεράσματα της Προεδρίας, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999. Σημείο 18 των συμπερασμάτων: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διασφαλίζει μια δίκαιη μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος των κρατών μελών της. Μια σθεναρότερη πολιτική κοινωνικής ένταξης θα πρέπει να έχει ως στόχο την παροχή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων συγκρίσιμων με εκείνα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει εξάλλου να προωθεί την άνευ διακρίσεων μεταχείριση στον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον πολιτιστικό τομέα και να προβλέπει μέτρα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας».

⁽²¹⁾ Η Επιτροπή θα δημοσιεύσει τους προσεχείς μήνες μια έκθεση αξιολόγησης σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας.

⁽²²⁾ Βλέπε υποσημείωση 18.

4.10 Για την ΕΟΚΕ, τα μεταβατικά μέτρα που περιορίζουν προσωρινά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων που προέρχονται από τα νέα κράτη μέλη αποτελούν παρέκκλιση που πρέπει να εξαλειφθεί σύντομα, ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά στην απασχόληση προσώπων με υψηλά προσόντα· πρέπει, επίσης, να διασφαλισθεί η αρχή της προτίμησης των πολιτών της ΕΕ.

4.11 Δεν θα πρέπει να εξαιρούνται οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Όπως έχει ήδη προτείνει η ΕΟΚΕ, τα πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας πρέπει να μπορούν να εργάζονται ⁽²³⁾, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων με υψηλή ειδικευση.

4.12 Το γεγονός ότι η οδηγία προβλέπει ένα ελαστικότερο σύστημα για τους νέους κάτω των τριάντα ετών (χαμηλότερες

αμοιβές), μπορεί να θεωρηθεί ως προστασία ενός συστήματος διακρίσεων και η ΕΟΚΕ δεν είναι σύμφωνη με αυτό.

4.13 Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης. Έχει ήδη καταρτίσει πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας για την προώθηση των πολιτικών ενσωμάτωσης ⁽²⁴⁾ και έχει οργανώσει διασκέψεις και ακροάσεις. Η ΕΕ και οι εθνικές αρχές οφείλουν να συνεργαστούν για την προώθηση πολιτικών ενσωμάτωσης, διότι τόσο η ενσωμάτωση όσο και προώθηση της ίσης μεταχείρισης και η καταπολέμηση των διακρίσεων αποτελούν προκλήσεις για την ευρωπαϊκή κοινωνία και κατέχουν ιδιαίτερη σημασία για τις τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Φόρουμ ενσωμάτωσης ⁽²⁵⁾.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²³⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12 Μαρτίου 2008 με θέμα «Πράσινο βιβλίο για το μελλοντικό κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου», εισηγήτρια: η κ. Le Nouail-Marlière, που υιοθετήθηκε στη σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 2008 (ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 77).

⁽²⁴⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 21.3.2002 με θέμα «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 125 της 27.5.2002).

Τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 2003 με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 80 της 30.3.2004).

Τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13ης και 14ης Σεπτεμβρίου 2006 με θέμα «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 318 της 23.12.2006).

Τη Διάσκεψη με θέμα «Μετανάστευση: ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 9 και 10 Σεπτεμβρίου 2002

⁽²⁵⁾ <http://integrationforum.teamwork.fr/>.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος»

COM(2007) 638 τελικό — 2007/0229 (CNS)

(2009/C 27/24)

Στις 7 Φεβρουαρίου 2008 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Ιουνίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Pariza Castaños.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 140 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

1.1 Οκτώ χρόνια μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, όπου η ΕΕ αποφάσισε να προωθήσει μια κοινή πολιτική για τη μεταναστευση, ελάχιστες πρόοδοι έχουν σημειωθεί σε μια από τις βασικότερες πτυχές: την πολιτική και τη νομοθεσία για την εισδοχή μεταναστών. Η ρύθμιση της εισδοχής εξακολουθεί να υπάγεται στις εθνικές νομοθεσίες, χωρίς καμία εναρμόνιση της ΕΕ. Και οι εθνικές νομοθεσίες παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές, ενώ εκφράζουν και αντιφατικές πολιτικές.

1.2 Έχουν περάσει πάνω από έξι χρόνια από την εκπόνηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της «Πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων»⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσαν επ' αυτής θετικές γνωμοδοτήσεις⁽²⁾. Ωστόσο, η πρόταση δεν προχώρησε πέρα από την πρώτη ανάλυση στο Συμβούλιο. Έκτοτε, ορισμένα κράτη μέλη κατήρτισαν νέες νομοθεσίες για θέματα εισδοχής οικονομικών μεταναστών, με πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις του θέματος.

1.3 Κατά τα προσεχή έτη, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα χρειαστεί τη συμβολή νέων οικονομικών μεταναστών στην οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξη⁽³⁾. Η δημογραφική κατάσταση υποδηλώνει ότι η στρατηγική της Λισσαβώνας κινδυνεύει να παραλύσει εάν δεν τροποποιηθούν οι πολιτικές εισδοχής μεταναστών. Απαιτούνται ενεργοί πολιτικές για την εισδοχή εργαζομένων, τόσο με υψηλό όσο και με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης.

1.4 Είναι ακατανόητο, στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένες κυβερνήσεις να έχουν ασκήσει το δικαίωμα αρνησικυρίας έναντι των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής και να διατηρούν τις παλιές περιοριστικές πολιτικές άλλων εποχών. Στο μεταξύ, αναπτύσσονται η παραοικονομία και η παράνομη απασχόληση, που συγκροτούν τον πραγματικό «κράχτη προσέλευσης» για τους μετανάστες χωρίς επίσημα έγγραφα. Καθώς δεν υπάρχει κοινή ευρωπαϊκή νομοθεσία, τα κράτη μέλη προβαίνουν στην υιοθέτηση νέων νομοθεσιών, με πολύ διαφορετικές πολιτικές προσεγγίσεις, γεγονός που αυξάνει τα προβλήματα εναρμόνισης. Οι διαφορετικές αυτές πολιτικές προσεγγίσεις και οι νομοθετικές αποκλίσεις προξενούν σύγχυση και ανασφάλεια στους πολίτες.

1.5 Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει την άποψη ότι, για την νομοθεσία σχετικά με την εισδοχή μεταναστών, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εγκαταλείψει τον κανόνα της ομοφωνίας και να υιοθετεί τις αποφάσεις του με ειδική πλειοψηφία και σε συναπόφαση με το Κοινοβούλιο⁽⁴⁾. Μόνον έτσι θα μπορέσει να εκπονηθεί μια νομοθεσία υψηλής ποιότητας, που να αντιπροσωπεύει πρόοδο για την εναρμόνιση στην ΕΕ.

1.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, στη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η νομοθεσία για τη μετανάστευση συμπεριελήφθη στην συνήθη νομοθετική διαδικασία (πρωτοβουλία της Επιτροπής, ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και συναπόφαση με το Κοινοβούλιο).

1.7 Ωστόσο, η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας συζητείται στο Συμβούλιο σύμφωνα με την άκαρπη διαδικασία της ομοφωνίας. Ως εκ τούτου, όπως είχε ήδη προτείνει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της σχετικά με το πρόγραμμα της Χάγης⁽⁵⁾, «η αλλαγή αυτή πρέπει να

⁽¹⁾ COM(2001) 386 τελικό.

⁽²⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 16ης Ιανουαρίου 2002, για την «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων», εισηγητής ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 80 της 3.4.2002, σ. 37) και τη γνωμοδότηση του ΕΚ στην ΕΕ C 43 Ε της 19.2.2004, σ. 230 (εισηγήτρια: η κ. TERRON i CUSÍ).

⁽³⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2006 (Σχέδιο Πολιτικής για τη Νόμιμη Μετανάστευση). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 10ης Δεκεμβρίου 2003, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σ. 92).

⁽⁴⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 15ης Δεκεμβρίου 2005, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο "Το πρόγραμμα της Χάγης: Δέκα προτεραιότητες για την επόμενη πενταετία — Η εταιρική σχέση για την ανανέωση της Ευρώπης στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης"», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 120).

⁽⁵⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 4.

γίνει επείγοντως, πριν από τη μελέτη των νέων νομοθετικών προτάσεων». Η ΕΟΚΕ προτείνει στο Συμβούλιο να υιοθετηθεί η διαδικασία της επονομαζόμενης ρήτρας «γέφυρα», η οποία ισχύει ήδη για θέματα ασύλου, ούτως ώστε οι οδηγίες αυτές να υιοθετηθούν με ειδική πλειοψηφία και συναπόφαση με το Κοινοβούλιο.

1.8 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει την άποψη ότι «για τη νέα νομοθεσία όσον αφορά την εισδοχή, είναι καλύτερο να θεσπιστεί ένα γενικό, οριζόντιο νομοθετικό πλαίσιο μάλλον παρά τομεακοί κανόνες. Η πρόταση οδηγίας για την εισδοχή που κατήρτισε στο παρελθόν η Επιτροπή και που η ΕΟΚΕ υποστήριξε με ορισμένες τροποποιήσεις, εξακολουθεί να αποτελεί ορθή νομοθετική πρόταση. Συμπληρωματικά, μπορούν να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες για τομεακά ζητήματα και ειδικές συνθήκες. Αν το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιλέξει μια τομεακή προσέγγιση, μόνο για την εισδοχή μεταναστών με υψηλή επαγγελματική ειδίκευση, δεν θα είναι χρήσιμη για τη ρύθμιση μεγάλου μέρους της μετανάστευσης και, επιπλέον, θα εισάγει διακρίσεις. Αυτή η επιλογή μπορεί να είναι πιο εύκολη για το Συμβούλιο, όμως απομακρύνεται από τις ευρωπαϊκές ανάγκες»⁽⁶⁾.

1.9 Η Συνθήκη της Λισσαβόνας θεσπίζει τα όρια για την κοινή νομοθεσία: το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον αριθμό μεταναστών που μπορούν να γίνουν δεκτοί στην επικράτειά τους. Η οριοθέτηση αυτή δεν εμποδίζει να επιτευχθεί υψηλός βαθμός νομοθετικής εναρμόνισης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί κίνητρο προκειμένου η εθνική διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης να διεξάγεται με βάση κοινές και διαφανείς διαδικασίες. Αρμόδια για την έκδοση των αδειών διαμονής και εργασίας θα είναι η αντίστοιχη αρμόδια αρχή του εκάστοτε κράτους μέλους, μέσα στο πλαίσιο, όμως, της κοινοτικής νομοθεσίας. Έτσι, το κάθε κράτος θα μπορεί να αποφασίζει, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, τα χαρακτηριστικά της εισερχόμενης μετανάστευσης. Οι εθνικές νομοθεσίες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην κάθε χώρα, μέσα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

1.10 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, οριζόντιου χαρακτήρα, σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους, καθώς και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, ανταποκρίνεται στις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποκτήσει μια σφαιρική πολιτική για την εισερχόμενη μετανάστευση.

1.11 Πρόκειται για στόχο που έχει υιοθετηθεί ήδη από τον Οκτώβριο του 1999, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, στην τελική δήλωση του οποίου αναφέρεται ότι η ΕΕ πρέπει να εξασφαλίζει δίκαια μεταχείριση στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών της, και να τους παρέχει δικαιώματα και υποχρεώσεις αντίστοιχα με εκείνα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.12 Εξάλλου, στο πρόγραμμα της Χάγης, του Νοεμβρίου του 2004, αναγνωρίζεται ότι «η νόμιμη μετανάστευση θα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομίας που βασίζεται στη γνώση στην Ευρώπη και στην προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και θα συμβάλει κατ' αυτόν τον τρόπο στην υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας».

1.13 Το 2004, η Επιτροπή εξέδωσε Πράσινη Βίβλο⁽⁷⁾, με στόχο την έναρξη προβληματισμού και περιόδου διαβουλεύσεων σχετικά

με τη διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ κατήρτισε επ' αυτής γνωμοδότηση⁽⁸⁾, στην οποία πρότεινε να αποκτήσει η ΕΕ μια κοινή νομοθεσία για την εισδοχή μεταναστών, η οποία θα διαθέτει υψηλό βαθμό εναρμόνισης, διευκρινίζοντας ότι μια οριζόντια νομοθεσία είναι προτιμότερη από την τομεακή.

1.14 Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2006, συμφωνήθηκε το σχέδιο πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση, που φιλοδοξεί να ανταποκριθεί σε δύο στόχους:

1.14.1 Να προσδιορίσει τους όρους εισδοχής για ορισμένες ειδικές κατηγορίες μεταναστών, που θα αναπτυχθούν σε τέσσερις ειδικές νομοθετικές προτάσεις, οι οποίες θα αφορούν, αντίστοιχα: τους εργαζόμενους υψηλών προσόντων, τους εποχικούς εργαζόμενους, τους αμειβόμενους ασκούμενους και τα πρόσωπα που μετατίθενται ενδοϋπηρεσιακά.

1.14.2 Να θεσπίσει το γενικό πλαίσιο για μια δίκαια προσέγγιση, που θα στηρίζεται στο σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε θέματα μετανάστευσης.

2. Πρόταση οδηγίας

2.1 Στόχος της πρότασης οδηγίας είναι να εξασφαλίσει ένα ασφαλές νομικό καθεστώς στους εργαζόμενους τρίτων χωρών που έχουν γίνει ήδη δεκτοί και να εισάγει μια απλούστευση των διαδικασιών για τους νέους αιτούντες.

2.2 Σήμερα, υπάρχουν στην ΕΕ μεγάλες διαφορές μεταχείρισης των μεταναστών εργαζομένων εκ μέρους των διαφόρων κρατών μελών.

2.3 Επίσης, μεγάλες ανισότητες μεταχείρισης υφίστανται οι μετανάστες εργαζόμενοι σε σύγκριση με τους εργαζόμενους πολίτες της ΕΕ.

2.4 Στην οδηγία, επιχειρείται να θεσπιστεί μια ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για την χορήγηση μιας ενιαίας άδειας που θα επιτρέπει στους υπηκόους τρίτων χωρών να διαμένουν και να εργάζονται στην επικράτεια κράτους μέλους, καθώς και να κατοχυρωθεί ένα κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα: εργασιακές συνθήκες, μισθοί, απολύσεις, ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση και στις βασικές παροχές κοινωνικής ασφάλισης κλπ.

2.5 Πρόκειται για οδηγία οριζόντιου χαρακτήρα, η οποία αφορά τους οικονομικούς μετανάστες, αλλά και όλους εκείνους που έχουν γίνει αρχικά δεκτοί για άλλους λόγους, εκτός της εργασίας, και στη συνέχεια απέκτησαν το δικαίωμα εργασίας στη βάση διατάξεων του κοινοτικού ή εθνικού δικαίου (μέλη της οικογένειας, πρόσφυγες, φοιτητές, ερευνητές κλπ.).

2.6 Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής: οι αποσπασμένοι εργαζόμενοι⁽⁹⁾, επειδή δεν θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος της αγοράς εργασίας του κράτους μέλους στο οποίο έχουν αποσπαστεί τα πρόσωπα που έχουν μετατεθεί προσωρινά ενδοϋπηρεσιακά, οι

⁽⁶⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 4.

⁽⁷⁾ «Πράσινη Βίβλος: για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης», COM(2004) 811 τελικό.

⁽⁸⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 9ης Ιουνίου 2005, με θέμα «Πράσινη Βίβλος: για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης», εισηγητής: ο κ. Pariza Castañος ΕΕ C 286 της 17.11.2005.

⁽⁹⁾ Οδηγία 96/71/ΕΚ.

προμηθευτές υπηρεσιών βάσει συμβάσεως, οι ασκούμενοι μεταπτυχιακού επιπέδου, οι εποχικοί εργαζόμενοι και, τέλος, όσοι έχουν αποκτήσει το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος.

2.7 Με την πρόταση οδηγίας θεσπίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να εξετάζουν κάθε αίτηση διαμονής και εργασίας στην επικράτειά τους στο πλαίσιο ενιαίας διαδικασίας και, εφόσον η αίτηση γίνεται δεκτή, να χορηγούν ενιαία άδεια διαμονής και εργασίας.

2.8 Προς τον σκοπό αυτόν, το κάθε κράτος μέλος οφείλει να ορίσει μια αρμόδια αρχή για την παραλαβή των αιτήσεων και την χορήγηση της άδειας, με την επιφύλαξη του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών όσον αφορά την εξέταση της αίτησης και την λήψη της σχετικής απόφασης.

2.9 Η ενιαία άδεια πρέπει να ακολουθεί τον εναρμονισμένο τύπο της άδειας διαμονής για τους υπηκόους τρίτων χωρών που θεσπίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1030/2002.

2.10 Η ενιαία άδεια παρέχει στον κάτοχο της το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στην επικράτεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους και ελεύθερης πρόσβασης στο σύνολο της επικράτειας, διέλευσης από άλλα κράτη μέλη και άσκησης των δραστηριοτήτων που επιτρέπονται βάσει της ενιαίας άδειας.

2.11 Όσον αφορά την ενιαία διαδικασία, θεσπίζονται ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις, όπως η υποχρέωση αιτιολόγησης σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης. Σε κάθε περίπτωση, δεδομένου ότι πρόκειται για αρμοδιότητα των κρατών μελών, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια απόρριψης πρέπει να καθορίζονται από το εθνικό δικαίο.

2.12 Επίσης, θεσπίζεται η υποχρέωση καθορισμού ένδικων μέσων για την περίπτωση απόρριψης, τα οποία πρέπει να προσδιορίζονται γραπτώς στη σχετική κοινοποίηση. Θα πρέπει, επίσης, να ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος για τα έγγραφα που απαιτούνται για την υποβολή της αίτησης, καθώς και για τα οφειλόμενα τέλη.

2.13 Όσον αφορά τα δικαιώματα, θεσπίζεται ένα ελάχιστο πρότυπο ως προς το οποίο πρέπει να εξασφαλίζεται ισότητα μεταχείρισης για όλους εκείνους στους οποίους θα έχει χορηγηθεί ενιαία άδεια, με την επιφύλαξη του δικαιώματος των κρατών μελών να υιοθετούν ευνοϊκότερες διατάξεις.

2.14 Ορίζεται ότι οι εργαζόμενοι τρίτων χωρών θα απολαμβάνουν ισότητα μεταχείρισης με τους εθνικούς εργαζομένους, τουλάχιστον ως προς τα ακόλουθα:

- Συνθήκες εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβής και της απόλυσης καθώς και της υγείας και ασφάλειας στον τόπο εργασίας.
- Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της προσχώρησης και συμμετοχής σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση.
- Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.
- Αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων επαγγελματικών τίτλων, σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές διαδικασίες.
- Η ισότητα μεταχείρισης σε θέματα κοινωνικής ασφάλειας καλύπτει τις παροχές που προβλέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ)

αριθ. 1408/71, με επέκτασή του στα πρόσωπα που φθάνουν σε ένα κράτος μέλος από τρίτη χώρα.

— Καταβολή κεκτημένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων σε περίπτωση μετακίνησης σε τρίτη χώρα.

— Φορολογικά πλεονεκτήματα.

— Πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών στέγασης και της συνδρομής που προσφέρεται από τις υπηρεσίες απασχόλησης.

2.15 Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν την ίση μεταχείριση:

- απαιτώντας τη γνώση της γλώσσας προκειμένου να χορηγήσουν πρόσβαση στην εκπαίδευση·
- περιορίζοντας τα δικαιώματα όσον αφορά τις υποτροφίες σπουδών·
- περιορίζοντας την ισότητα μεταχείρισης ως προς τις εργασιακές συνθήκες (αμοιβή, απόλυση και υγεία στον τόπο εργασίας), την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, τα φορολογικά πλεονεκτήματα και τα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης σε εκείνους που κατέχουν όντως θέση εργασίας.

2.16 Όσον αφορά την αναγνώριση τίτλων, προβλέπεται η ισότητα μεταχείρισης σε σχέση με τις εθνικές διαδικασίες, με αναφορά στην οδηγία 2005/36/ΕΚ, υπό την έννοια ότι ένας υπήκοος τρίτης χώρας που έχει αποκτήσει προσόντα σε άλλα κράτη μέλη θα δικαιούται την αναγνώριση των προσόντων αυτών υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως και οι πολίτες της Ένωσης.

2.17 Ως προς την ισότητα μεταχείρισης σε θέματα πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην κατοικία, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν το δικαίωμα στην κοινωνική στέγη στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν ήδη στο εν λόγω κράτος μέλος τουλάχιστον για τρία χρόνια.

2.18 Τέλος, η πρόταση οδηγίας εξασφαλίζει την εφαρμογή των πλέον ευνοϊκών διατάξεων που περιλαμβάνονται στις κοινοτικές συμφωνίες ή των πλέον ευνοϊκών διεθνών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν υιοθετηθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης και ισχύουν για τους διακινούμενους εργαζομένους που είναι υπήκοοι κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η πρόταση τελεί, επίσης, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων διατάξεων, περιλαμβανομένων σε διεθνείς συμβάσεις που απαγορεύουν τις διακρίσεις για λόγους ιδιαιτεριότητας.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει την άποψη ότι, για την υιοθέτηση της νομοθεσίας για την εισερχόμενη μετανάστευση, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εγκαταλείψει τον κανόνα της ομοφωνίας και να υιοθετεί τις αποφάσεις του με ειδική πλειοψηφία και σε συναπόφαση με το Κοινοβούλιο ⁽¹⁰⁾. Μόνον έτσι θα καταστεί δυνατή η κατάρτιση μιας ποιοτικής νομοθεσίας, που να συνεπάγεται προόδους ως προς την εναρμόνιση στην ΕΕ.

3.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας εντάσσει τη νομοθεσία για τη μετανάστευση στην συνήδη νομοθετική διαδικασία (πρωτοβουλία της Επιτροπής, ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και συναπόφαση με το Κοινοβούλιο).

⁽¹⁰⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 4.

3.3 Όταν επικυρωθεί και τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβώνας, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες της ΕΕ και των κρατών μελών θα είναι σαφέστερες, ενώ το Συμβούλιο θα υιοθετεί τις αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία και σε συναπόφαση με το Κοινοβούλιο, ξεπερνώντας τον σήμερα ισχύοντα κανόνα της ομοφωνίας, ο οποίος εμποδίζει την υιοθέτηση μιας πραγματικής κοινής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτείνει στο Συμβούλιο, για την υιοθέτηση της νομοθεσίας περί εισερχόμενης μετανάστευσης, να εφαρμοστεί η συνήθης νομοθετική διαδικασία (όπως ακριβώς αποφασίστηκε και για τη νομοθεσία σχετικά με το άσυλο), εφαρμόζοντας εκ των προτέρων τα όσα προβλέπονται στη Συνθήκη της Λισαβώνας.

3.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει, κατά τις εργασίες του Συμβουλίου, να δοθεί προτεραιότητα στην υπό εξέταση οδηγία έναντι της οδηγίας σχετικά με την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης [COM(2007) 637] και των άλλων τομεακών οδηγιών. Προτείνει, επίσης, στην Επιτροπή να επισπεύσει την κατάρτιση των λοιπών οδηγιών για την εισδοχή τις οποίες έχει προβλέψει για τους προσεχείς μήνες (για τους εποχικούς εργαζόμενους, για τους αμειβόμενους ασκούμενους και για τα πρόσωπα που μετατίθενται ενδοϋπηρεσιακά).

3.5 Επιθυμία της ΕΟΚΕ είναι να αποκτήσει η ΕΕ κατάλληλη κοινή νομοθεσία, με υψηλό βαθμό εναρμόνισης, ώστε η εισερχόμενη μετανάστευση να διοχετεύεται μέσω νόμιμων διαδικασιών, ευέλικτων και διαφανών, στο πλαίσιο των οποίων οι υπήκοοι τρίτων χωρών θα έχουν δικαία μεταχείριση, με δικαιώματα και υποχρεώσεις συγκρισιμα προς εκείνα των πολιτών της Ένωσης.

3.6 Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των υπηκόων τρίτων χωρών που περιλαμβάνονται στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, με βάση την ιδιότητα μεταχείρισης ως προς τους μισθούς, τις εργασιακές συνθήκες, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, συνιστούν ένα καλό πρώτο βήμα για τη μελλοντική νομοθεσία επί της εισερχόμενης μετανάστευσης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η οδηγία αυτή, οριζόντιου χαρακτήρα, η οποία περιλαμβάνει μια ενιαία διαδικασία και ένα σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος, έχει θεμελιώδη σημασία για την ΕΕ, προκειμένου να τεθούν οι βάσεις μιας κοινής πολιτικής για την οικονομική μετανάστευση. Η πρόταση οδηγίας σέβεται το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον αριθμό μεταναστών που θα πρέπει να γίνουν δεκτοί στην επικράτεια τους.

4.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει τη σημασία που έχει η πρόταση της Επιτροπής προκειμένου να αποκτήσει η ΕΕ οριζόντια νομοθεσία σχετικά με τη διαδικασία εισδοχής και σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων στην επικράτεια των κρατών μελών υπηκόων τρίτων χωρών.

4.3 Στη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο ⁽¹¹⁾, η ΕΟΚΕ είχε ταχθεί υπέρ μιας ενιαίας διαδικασίας για την μετανάστευση για λόγους εργασίας: «Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ άδειας παραμονής και άδειας εργασίας υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις νομοθεσίες των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαία

να υπάρξει εναρμονισμένη νομοθεσία στην ΕΕ. Η αρμόδια αρχή για την έκδοση των αδειών θα είναι τα κράτη μέλη. Η άδεια που παρέχεται από ένα κράτος θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως προς τα αποτελέσματά της από τα υπόλοιπα κράτη της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία η νομοθεσία να μειώσει όσο γίνεται περισσότερο τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και να διευκολύνει τα πράγματα για τα ενδιαφερόμενα άτομα: τους μετανάστες, τους εργοδότες και τις αρχές. Είναι επιθυμητό να υπάρξει μία ενιαία άδεια: η άδεια παραμονής, που θα συνοδεύεται από έγκριση εργασίας».

4.4 Όσον αφορά τα δικαιώματα, η ΕΟΚΕ, στην προαναφερόμενη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο, έχει ήδη εκφράσει την άποψη ότι: «Αφετηρία θα πρέπει να είναι η αρχή των μη διακολύσεων. Ο μετανάστης εργαζόμενος, όποια και αν είναι η περίοδος για την οποία έχει την έγκριση να παραμείνει και να εργαστεί, θα πρέπει να διαθέτει τα ίδια οικονομικά εργασιακά [και κοινωνικά] δικαιώματα με τους υπόλοιπους εργαζομένους». Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων στα διάφορα επίπεδα (επιχειρήσης, κλαδικό, εθνικό και ευρωπαϊκό), για την προώθηση της ιδιότητας μεταχείρισης στην εργασία. Η ΕΟΚΕ, σε συνεργασία με το Ίδρυμα του Δουβλίνου και με τους κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης, διοργάνωσε ακρόαση, τα συμπεράσματα της οποίας έχουν περιληφθεί σε προγενέστερη γνωμοδότηση ⁽¹²⁾.

4.5 Στη γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο ⁽¹³⁾, η ΕΟΚΕ δήλωνε ότι: «Ειδικότερα η ΕΟΚΕ προτείνει ένα σύνολο δικαιωμάτων που θα πρέπει να χορηγηθούν στους υπηκόους τρίτων χωρών που εργάζονται προσωρινά νομίμως». Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι καταβάλλουν τους φόρους στις εθνικές αρχές της χώρας υποδοχής, καθώς και τις κοινωνικές εισφορές που συνδέονται με την εργασία, σύμφωνα με τη νομοθεσία των κρατών μελών.

4.6 Στην ίδια γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ πρότεινε επίσης, πέρα από την ιδιότητα μεταχείρισης στην εργασία (συνθήκες, μισθοί και απολύσεις, υγεία και ασφάλεια στον τόπο εργασίας, δικαιώματα του συνεταιρίζεσθαι κλπ.), να περιλαμβάνονται τα εξής:

- Δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης, που περιλαμβάνει υγειονομική περίθαλψη.
- Δικαίωμα, στις ίδιες συνθήκες με τους υπηκόους, πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες που περιλαμβάνουν και την κατοικία.
- Πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση σύμφωνα με την πρόταση της κοινοτικής οδηγίας ⁽¹⁴⁾.
- Αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και τίτλων.
- Δικαίωμα στην εκπαίδευση των ανηλίκων που περιλαμβάνει ενισχύσεις και υποτροφίες.
- Δικαίωμα άσκησης εκπαιδευτικού λειτουργήματος και επιστημονικής έρευνας.
- Δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.
- Δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσία [ευρέσεως εργασίας].

⁽¹²⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castañes (ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128).

⁽¹³⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 8.

⁽¹⁴⁾ Βλ. την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου COM(2004) 178 τελικό «σχετικά με ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας». Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 27ης Οκτωβρίου 2004, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την υποβολή πρότασης οδηγίας και δύο προτάσεων σύστασης προκειμένου να διευκολυνθεί η εισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», εισηγήτρια: η κ. KING (ΕΕ C 120 της 20.5.2005, σ. 60).

⁽¹¹⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 8.

- Δικαίωμα διδασκαλίας στη γλώσσα της κοινωνίας υποδοχής.
- Σεβασμός στις πολιτιστικές διαφορές.
- Δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης και διαμονής στο κράτος μέλος.

4.7 Ακόμη, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε, το 2004, γνωμοδότηση πρωτοβουλίας ⁽¹⁵⁾, όπου πρότεινε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη να επικυρώσουν τη «Διεθνή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους», την οποία υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1990 ⁽¹⁶⁾, προκειμένου να συμβάλει η Ευρώπη στην καθολική καθιέρωση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των διακινούμενων εργαζομένων. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να υιοθετήσει νέες πρωτοβουλίες για την επικύρωση της Σύμβασης, με στόχο την ενίσχυση ενός διεθνούς συστήματος δικαιωμάτων των μεταναστών.

4.8 Η ΕΟΚΕ προτείνει να περιληφθεί νέα αιτιολογική σκέψη στην πρόταση οδηγίας, με στόχο η νομοθεσία για την εισερχόμενη μετανάστευση να τηρεί τους κανόνες της ΔΟΕ, ειδικότερα δε τις συμβάσεις της ΔΟΕ σχετικά με τους διακινούμενους εργαζόμενους (C 97 και C 143).

4.9 Επίσης, η ΕΟΚΕ προτείνει να εγγυάται η οδηγία την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του κοινοτικού κεκτημένου, καθώς και την κοινοτική νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

4.10 Από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, δεν πρέπει να εξαιρεθούν οι εποχικοί εργαζόμενοι. Παρότι η Επιτροπή καταρτίζει ειδική οδηγία επ' αυτού, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης, ιδιαίτερα στον εργασιακό τομέα, πρέπει να εξασφαλίζεται και για αυτή την κατηγορία εργαζομένων.

4.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της και τις αντιρρήσεις της ως προς το ενδεχόμενο η οδηγία να επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίζουν την ισότητα μεταχείρισης ⁽¹⁷⁾ όσον αφορά τις εργασιακές συνθήκες (μισθοί και απολύσεις, υγεία και ασφάλεια στον τόπο εργασίας, κοινωνική ασφάλιση) και την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Ο περιορισμός αυτός έρχεται σε αντίφαση με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2. Οι περιορισμοί αυτοί ενδέχεται επίσης να

θίγουν την αρχή περί μη διακρίσεων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η ισότητα μεταχείρισης συνιστά μία από τις αρχές του κοινοτικού δικαίου.

4.12 Σε κάθε περίπτωση, οι περιορισμοί πρέπει πάντοτε να νοούνται υπό την οπτική άλλων, πιο ευνοϊκών διεθνών δεσμευτικών νομικών πλαισίων, όπως είναι, συγκεκριμένα, η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα ή η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, πέρα από διάφορες Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), καθώς και κοινοτικών και εθνικών ρυθμιστικών πράξεων, που επίσης είναι ευνοϊκότερες.

4.13 Όταν απορρίπτεται η αίτηση για τη χορήγηση ενιαίας άδειας, η οδηγία προβλέπει ότι αυτό γίνεται γραπτώς και ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει στα δικαιοδοτικά όργανα του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Η ΕΟΚΕ προτείνει, όταν πρόκειται για απόρριψη της ανανέωσης, αναστολή ή ανάκληση της άδειας, η προσφυγή ⁽¹⁸⁾ του ενδιαφερομένου στα δικαστήρια να συνεπάγεται αναστολή της διοικητικής απόφασης μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης.

4.14 Τέλος, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία που έχει η ένταξη. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει διάφορες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας για την προώθηση των πολιτικών για την ένταξη και έχει διοργανώσει σχετικές διασκέψεις και ακροάσεις ⁽¹⁹⁾. Η ΕΕ και οι εθνικές αρχές πρέπει να συνεργάζονται για την προώθηση των πολιτικών ένταξης, δεδομένου ότι η ένταξη, η προώθηση της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων συνιστούν πρόκληση για την ευρωπαϊκή κοινωνία και, ειδικότερα, για τις τοπικές αρχές, για τους κοινωνικούς εταίρους και για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ένταξη ⁽²⁰⁾.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁵⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 30ής Ιουνίου 2004, με θέμα: «Η Διεθνής Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σ. 49).

⁽¹⁶⁾ Ψήφισμα 45/158, της 18ης Δεκεμβρίου 1990, που ετέθη σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2003 (http://www.un.org/french/documents/view_doc.asp?symbol=A%2FRES%2F45%2F158&Submit=Recherche&Lang=F,ES/EN/FR).

⁽¹⁷⁾ Άρθρο 12, παρ. 2.

⁽¹⁸⁾ Άρθρο 8.

⁽¹⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 21ης Μαρτίου 2002, με θέμα: «Η μετανάστευση, η ένταξη και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 10ης Δεκεμβρίου 2003, για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σ. 92).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 13ης Σεπτεμβρίου 2006 με θέμα: «Η εισερχόμενη μετανάστευση στην ΕΕ και οι πολιτικές ένταξης: Η συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών», εισηγητής: ο κ. Pariza Castaños (ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128).

Διάσκεψη με θέμα «Μετανάστευση: ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην κοινωνική ενσωμάτωση», Βρυξέλλες, 9 και 10 Σεπτεμβρίου 2002.

⁽²⁰⁾ <http://integrationforum.teamwork.fr/>.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας (2009)»

COM(2008) 159 τελικό — 2008/0064 (COD)

(2009/C 27/25)

Στις 7 Απριλίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας (2009)».

Στις 21 Απριλίου 2008, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη».

Δεομένου του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Rodríguez García-Caro και υιοθέτησε με 108 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει απόλυτα τις δράσεις ενθάρρυνσης της δημιουργικότητας και προώθησης της καινοτομίας που αναπτύσσονται μεταξύ των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία να αφιερωθεί το Ευρωπαϊκό Έτος στη στήριξη και την ενθάρρυνση της δημιουργικότητας μέσω της δια βίου μάθησης ως κινητήριας δύναμης της καινοτομίας. Η ΕΟΚΕ έχει αναφερθεί επανειλημμένα στη σημασία που έχει η προώθηση της καινοτομίας στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας⁽¹⁾. Παρά το γεγονός ότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας, θεωρεί ότι η πρόταση απόφασης που έχει ως αντικείμενο τη γνωμοδότηση δεν αποτελεί το καλύτερο μέσο για την επίτευξη του προτεινόμενου στόχου και βασίζει την άποψη αυτή στις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

1.2 Ενώ προηγούμενα Ευρωπαϊκά Έτη διοργανώνονταν με άνεση χρόνου και οι προτάσεις υποβάλλονταν έως και δύο έτη πριν από την έναρξη του εορτασμού, στη συγκεκριμένη περίπτωση, από την έγκριση της Πρότασης της Επιτροπής έως την έναρξη του Ευρωπαϊκού Έτους παρεμβάλλονται μόνο επτά μήνες προκειμένου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν την Απόφαση και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να οργανώσουν και να συντονίσουν τις δράσεις που θα αναλάβουν. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διαδικασία αυτή είναι εσπευσμένη και μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τον εορτασμό του Ευρωπαϊκού Έτους Δημιουργικότητας και Καινοτομίας το οποίο απαιτεί μια προετοιμασία που να ανταποκρίνεται στη σημασία που έχει και σε αυτήν που πρέπει να του δοθεί.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13.12.2006 με θέμα «Αποδέσμευση και ενίσχυση του δυναμικού της Ευρώπης στους τομείς της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας» (εισηγητής: ο κ. Wolf (EE C 325 της 30.12.2006)).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 14.12.2005 με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (2007-2013)», εισηγητής: ο κ. Welschke, συνεισηγητήρια, η κ. Fusco (EE C 65 της 17.3.2006).

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12.7.2007 με θέμα «Επενδύσεις στη γνώση και την καινοτομία (στρατηγική της Λισαβόνας)», εισηγητής: ο κ. Wolf (EE C 256 της 27.10.2007).

1.3 Η πρόταση οδηγίας χαρακτηρίζεται από μεγάλη αοριστία σε δύο τομείς πολύ σημαντικούς για την ΕΟΚΕ οι οποίοι καθιστούν απαραίτητο να διευκρινιστεί και να διασαφηνιστεί περισσότερο το κείμενο της Πρότασης. Οι δύο αυτές πτυχές αφορούν τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Έτους και τη μνεία για τη στήριξη ή τη συμμετοχή άλλων προγραμμάτων ή πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συνδέονται με τη δια βίου μάθηση.

1.3.1 Εάν γίνει δεκτή η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι δηλαδή δεν είναι απαραίτητη η πρόβλεψη ειδικών πόρων για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Έτους και εάν συμφωνηθεί ότι θα χρησιμοποιηθούν οι δημοσιονομικές δυνατότητες του Προγράμματος για τη δια βίου μάθηση το οποίο περιλαμβάνει ειδικούς στόχους για την προώθηση της καινοτομίας, στην Πρόταση δεν περιλαμβάνεται κανένα ποσό που να προορίζεται για την εκδήλωση αυτή και αναφέρεται απλώς ότι η πηγή της χρηματοδότησης θα είναι το προαναφερθέν Πρόγραμμα για τη δια βίου μάθηση καθώς και άλλα προγράμματα που δεν διευκρινίζονται ούτε αναφέρονται και από τα οποία θα χρηματοδοτηθούν οι δράσεις. Με βάση όσα αναφέρονται στην Πρόταση απόφασης, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να συμπεριληφθεί κάποιο αριθμητικό δεδομένο σχετικά με τις προβλέψεις του κόστους της εκδήλωσης. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να συμπεριληφθεί στην Πρόταση μια δημοσιονομική εκτίμηση.

1.3.2 Όσον αφορά τη χρηματοδοτική στήριξη που θα μπορούσαν να προσφέρουν άλλα προγράμματα και πολιτικές, η ασάφεια της Πρότασης είναι ακόμη μεγαλύτερη. Οι διατάξεις μπορούν να ερμηνευθούν ως εξής: δεδομένου ότι η προώθηση της καινοτομίας αποτελεί έναν από τους συγκεκριμένους στόχους άλλων προγραμμάτων (όπως «Επιχειρηματικότητα και καινοτομία» και «Υποστήριξη της πολιτικής για τις ΤΠΕ», τα οποία περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία), τότε τα προγράμματα αυτού του τύπου θα συγχρηματοδοτήσουν τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Έτους. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διευκρινιστεί στην Πρόταση ποια προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν το Ευρωπαϊκό Έτος, σε ποιο βαθμό και πώς θα συντονιστούν οι πρωτοβουλίες μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων συγχρηματοδότησης, των οποίων τη διαχείριση έχουν αναλάβει διαφορετικές Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.4 Με βάση τα επιχειρήματα αυτά, τα οποία καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ προτείνει να επανεξετάσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την Πρότασή της και να λάβει υπόψη τις σχετικές παρατηρήσεις. Επίσης, η ΕΟΚΕ προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να λάβουν υπόψη τις σχετικές παρατηρήσεις και να τροποποιήσουν προς την κατεύθυνση αυτή το κείμενο της Απόφασης στους τομείς όπου παρατηρείται η μεγαλύτερη ασάφεια.

2. Εισαγωγή

2.1 Στα συμπεράσματα του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας του Μαρτίου 2000, επιπλέον από τις αναφορές στην ανάγκη θέσπισης ευρωπαϊκού πλαισίου για τον καθορισμό των νέων βασικών δεξιοτήτων που πρέπει να παρέχει η δια βίου μάθηση και στο ό,τι οι άνθρωποι είναι το πολυτιμότερο κεφάλαιο της Ευρώπης, υπογραμμίζεται η ανάγκη να προσαρμοστούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης καθώς και στην ανάγκη βελτίωσης του επιπέδου και της ποιότητας της εργασίας.

2.2 Τα βασικά αυτά προσόντα ή οι ουσιαστικές δεξιότητες για τη δια βίου μάθηση που εντοπίστηκαν και εκφράστηκαν στη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 ⁽²⁾, μπορούν να θεωρηθούν ουσιαστικός παράγοντας καινοτομίας, παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας σε μια κοινωνία της γνώσης. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη γνωμοδοτήσει σχετικά με τη σύσταση αυτή ⁽³⁾.

2.3 Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Μαρτίου 2007 στις Βρυξέλλες, το Συμβούλιο ζήτησε από τα κράτη μέλη και από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συνεχίσουν να καταβάλλουν προσπάθειες για τη δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου για την καινοτομία και την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο που αφορά την ενίσχυση της καινοτομίας, της έρευνας και της εκπαίδευσης, το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι τα κράτη μέλη αποφασίζουν να βελτιώσουν τις γενικές συνθήκες για την καινοτομία, όπως οι ανταγωνιστικές αγορές, και να κινητοποιήσουν πρόσθετους πόρους για τις δραστηριότητες στον τομέα της έρευνας της ανάπτυξης και της καινοτομίας. Για το λόγο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προχωρήσουν με την εφαρμογή της στρατηγικής για την καινοτομία, θεωρώντας δεδομένο ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν προϋποθέσεις για την ορθή λειτουργία του «τριγώνου της γνώσης» (εκπαίδευση — κατάρτιση — καινοτομία).

2.4 Η θέσπιση Ευρωπαϊκού Έτους Δημιουργικότητας και Καινοτομίας αποτελεί έναν ορθό τρόπο συμβολής στον προβληματισμό για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη και τούτο θα πραγματοποιηθεί με την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τη σημασία που έχουν η δημιουργικότητα και η ικανότητα καινοτομίας για τη βελτίωση της προσωπικής τους ανάπτυξης και την αύξηση της συλλογικής ευημερίας.

⁽²⁾ ΕΕ L 394 της 30.12.2006.

⁽³⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18ης Μαΐου 2006 για την «Πρόταση Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη δια βίου μάθηση» εισηγήτρια: η κ. Herczog (ΕΕ C 195 της 18.8.2006).

3. Κύρια σημεία της πρότασης

3.1 Η πρόταση απόφασης ορίζει το 2009 ως Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας και θέτει ως γενικό στόχο τη στήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών για την προώθηση της δημιουργικότητας, μέσω της διά βίου μάθησης, ως φορέα καινοτομίας και ως βασικού παράγοντα για την ανάπτυξη των προσωπικών, των εργασιακών, των επιχειρηματικών και των κοινωνικών ικανοτήτων και της καλής διαβίωσης όλων των ατόμων στην κοινωνία. Στο γενικό αυτό στόχο προστίθενται δεκατρείς παράγοντες που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της δημιουργικότητας και της ικανότητας καινοτομίας.

3.2 Τα μέτρα που προτείνονται για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, συνέδρια και πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση όσον αφορά τη σημασία της δημιουργικότητας και της ικανότητας καινοτομίας, εκστρατείες προώθησης των βασικών μηνυμάτων, εντοπισμός και διάδοση των παραδειγμάτων ορθών πρακτικών και κατάρτιση μελετών σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

3.3 Θεσπίζεται ο ρόλος του εθνικού συντονιστή επιφορτισμένου με τη διοργάνωση της συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Έτος και ορίζεται ότι ο συντονισμός των δραστηριοτήτων πραγματοποιείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω συνεδριάσεων των εθνικών συντονιστών, τις οποίες οργανώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.4 Τέλος, η πρόταση ορίζει ότι η χρηματοδότηση θα προέλθει από το πρόγραμμα δια βίου μάθησης, με την επιφύλαξη της στήριξης και συγχρηματοδότησης από άλλα προγράμματα που αφορούν τις επιχειρήσεις, τη συνοχή, την έρευνα και την κοινωνία της πληροφορίας.

4. Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη στήριξη στις δράσεις ενθάρρυνσης της δημιουργικότητας και προώθησης της καινοτομίας που αναπτύσσονται μεταξύ των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Καινοτομία: ο αντίκτυπος της στις βιομηχανικές μεταλλάξεις και ο ρόλος της ΕΤΕ» ⁽⁴⁾ η ΕΟΚΕ ανέφερε ότι «η καινοτομία θα πρέπει κυρίως να εδράζεται σε μία ευρεία βάση εκπαίδευσης και κατάρτισης, σύμφωνα με τα κριτήρια της δια βίου μάθησης». Για το λόγο αυτό και σύμφωνα με τη θέση της, η ΕΟΚΕ θα στηρίξει αποφασιστικά τη χρήση των μέσων αυτών που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της δημιουργικότητας και της ικανότητας καινοτομίας, αν και θεωρεί απαραίτητο να προβεί στις ακόλουθες παρατηρήσεις σχετικά με την υπό εξέταση Πρόταση.

4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία να αφιερωθεί ένα ευρωπαϊκό έτος στη στήριξη και την ενίσχυση της δημιουργικότητας των ευρωπαίων πολιτών μέσω της δια βίου μάθησης η οποία είναι η κινητήρια δύναμη της καινοτομίας. Η

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 11.7.2007 με θέμα «Καινοτομία: ο αντίκτυπος της στις βιομηχανικές μεταλλάξεις και ο ρόλος της ΕΤΕ», εισηγήτρια: ο κ. Τότθ, συνεισηγήτης: ο κ. Calvet Chambón (ΕΕ C 256 της 27.10.2007).

ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει τη σημασία της ενίσχυσης της καινοτομίας ως τμήμα των διεργασιών επίτευξης των στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας. Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση Αho^(?) ανέφερε ότι θα πρέπει να προωθηθεί μια νοοτροπία καινοτομίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές προκλήσεις και η πρόκληση της παραγωγικότητας.

Ωστόσο, αν και η ΕΟΚΕ στηρίζει το πλαίσιο του ευρωπαϊκού έτους δημιουργικότητας και καινοτομίας, δεν πιστεύει ότι η εν λόγω πρόταση απόφασης είναι το καλύτερο δυνατό μέσο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, τόσο για λόγους ουσίας του περιεχομένου του εγγράφου όσο και για λόγους μορφής με την οποία διαμορφώθηκε και εγκρίθηκε.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βασική προσέγγιση της πρωτοβουλίας αυτής δεν είναι η πλέον κατάλληλη για αυτό τον τύπο δράσης. Το σημείο 3 της αιτιολογικής έκθεσης, το οποίο αφορά τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, αναφέρει ότι πραγματοποιήθηκαν ανεπίσημες συζητήσεις με μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με τα κράτη μέλη. Τούτο σημαίνει ότι η πρόταση καταρτίστηκε σύμφωνα με μια προσέγγιση από την «κορυφή στη βάση», από τα θεσμικά όργανα στους πολίτες.

Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τέτοιου είδους προσεγγίσεις από τη βάση στην κορυφή κατά τις οποίες τα μέλη της κοινωνίας και οργάνωσης δεν έχουν συμμετάσχει στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του έτους, έχουν περισσότερες πιθανότητες να περάσουν απαρατήρητες από το κοινό από ό,τι εάν είχαν γίνει προσπάθειες για την ενεργό συμμετοχή εκείνων των οποίων η μετέπειτα συμμετοχή είναι απαραίτητη για την τελική επιτυχία.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να αναφερθεί η παρατήρηση που διατύπωσε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση, τα αποτελέσματα και τη γενική αξιολόγηση του ευρωπαϊκού έτους των ατόμων με αναπηρίες 2003^(?). Στη γνωμοδότηση αυτή^(?), η ΕΟΚΕ ζήτησε από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να ευνοήσουν μια προσέγγιση από τη «βάση στην κορυφή» κατά την προετοιμασία τέτοιου είδους πρωτοβουλιών. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη προπαρασκευής των Ευρωπαϊκών Ετών σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή.

4.4 Λαμβανομένων υπόψη τόσο του γεγονότος ότι το Ευρωπαϊκό Έτος δημιουργικότητας και καινοτομίας αναμένεται να ξεκινήσει την 1η Ιανουαρίου 2009 όσο και των προδεδειγμένων που συνεχίζουν να ισχύουν για την έγκρισή του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (πρώτη ανάγνωση), η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ εσπευσμένο το χρονοδιάγραμμα για την κατάρτιση και έγκριση του εν λόγω ευρωπαϊκού έτους. Σε προηγούμενες περιπτώσεις, η ΕΟΚΕ είχε υιοθετήσει τη γνωμοδότησή της ένα έτος πριν από την

έναρξή⁽⁸⁾, γεγονός που δείχνει το σχεδιασμό της Επιτροπής. Ακόμη, ένα παράδειγμα αυτού του σχεδιασμού είναι η υιοθέτηση από την Ολομέλεια της ΕΟΚΕ στη σύνοδο του Μαΐου 2008 της γνωμοδότησης⁽⁹⁾ με θέμα την Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (2010)⁽¹⁰⁾.

Ίσως θα ήταν πιο φρόνιμο να μετατεθεί η πρωτοβουλία αυτή και να μην οριστεί Ευρωπαϊκό Έτος για το 2009 παρά να εγκριθεί εσπευσμένα μια απόφαση που να μην επιτρέπει την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων λόγω έλλειψης χρόνου για το σχεδιασμό των σχετικών δράσεων.

4.5 Στο σημείο 3.2 της αιτιολογικής έκθεσης της Πρότασης προβλέπεται να έχει το Ευρωπαϊκό Έτος αντίκτυπο τουλάχιστον παρόμοιο με τις προηγούμενες πρωτοβουλίες όπως το Ευρωπαϊκό Έτος δια βίου μάθησης ή το Ευρωπαϊκό Έτος εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού. Ωστόσο, στην πρόταση δεν περιλαμβάνεται κανένα άρθρο ούτε αναφορά στην εκ των υστέρων αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν, γεγονός που σημαίνει ότι ο αντίκτυπος τους θα υλοποιηθεί είτε εμπειρικά, είτε με τη βοήθεια έμμεσων δεικτών του προγράμματος δια βίου μάθησης ή άλλων προγραμμάτων που σχετίζονται με την πρωτοβουλία.

4.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η ευελιξία θέσπισης προτεραιοτήτων με ετήσια ή πολυετή βάση, τόσο του προγράμματος δια βίου μάθησης ή άλλων προγραμμάτων, επιτρέπει ένα επαρκές χρηματοδοτικό περιθώριο προκειμένου να μην χορηγούνται πόροι από άλλες πηγές για τον εορτασμό του Ευρωπαϊκού Έτους. Πράγματι, η προώθηση της καινοτομίας περιλαμβάνεται στους συγκεκριμένους στόχους του προγράμματος δια βίου μάθησης και άλλων προγραμμάτων όπως «Επιχειρηματικότητα και καινοτομία» και «Υποστήριξη της πολιτικής για τις ΤΠΕ», τα οποία περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία. Για το λόγο αυτό, αν και η πρόταση δεν αναφέρει ρητά αυτό το πρόγραμμα πλαίσιο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι δυνατόν να διοργανωθεί η πρωτοβουλία με βάση τα υφιστάμενα προγράμματα και προϋπολογισμούς όπως αναφέρεται στο σημείο 5 της αιτιολογικής έκθεσης της Πρότασης.

⁽⁸⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 8.12.1999 για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου — Ευρωπαϊκό έτος γλωσσών 2001», γενικός εισηγητής: ο κ. RUPP (EE C 51 της 23.2.2000).

Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 24.4.2002 για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Έτους της Εκπαίδευσης διά του Αθλητισμού 2004», εισηγητής: ο κ. κ. Κορυφίδης (EE C 149 της 21.6.2002).

Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 14.12.2005 για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Ίσων Ευκαιριών για όλους (2007) — Προς μια δίκαιη κοινωνία», εισηγήτρια: η κ. Herczog (EE C 65 της 17.3.2006).

Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 20.4.2006 για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου (2008)», εισηγήτρια: η κ. Cser (EE C 185 της 8.8.2006).

⁽⁹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 29.5.2008 με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (2010)», εισηγητής: ο κ. Pater, συνεισηγήτρια: η κ. Koller (EE C 204 της 30.8.2008, σ. 106).

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 797 τελικό.

^(?) «Creating an innovative Europe» EUR 22005 ISBN 92-79-00964-8.

⁽⁹⁾ COM(2005) 486 τελικό.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 14.2.2006 με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση, τα αποτελέσματα και τη γενική αξιολόγηση του ευρωπαϊκού έτους των ατόμων με αναπηρίες 2003», σημείο 1.2, εισηγήτρια: η κ. Anca (EE C 88 της 11.4.2006).

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στο άρθρο 2 της πρότασης αναφέρεται ο συγκεκριμένος στόχος παρουσίασης μιας σειράς παραγόντων που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της δημιουργικότητας και της ικανότητας καινοτομίας. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες που περιλαμβάνουν από διάφορες πτυχές που πρέπει να αναπτυχθούν.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτοί οι στόχοι και/ή παράγοντες θα πρέπει να γίνουν πιο σαφείς, έτσι ώστε οι δράσεις που πρέπει να αναληφθούν να εστιάζονται σε ουσιαστικές πτυχές της δημιουργικότητας και της καινοτομίας ως κέντρα βάρους της δράσης, στους πολίτες και ειδικότερα στους νέους ως αποδέκτες των δράσεων και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και τα κοινωνικά οικονομικά και επιχειρηματικά δίκτυα ως διαύλους της εν λόγω δράσης.

5.2 Ένα έτος που αφιερώνεται στη δημιουργικότητα και την καινοτομία πρέπει να περιλαμβάνει καινοτόμα μέτρα για την επίτευξη των προτεινόμενων στόχων. Τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 3, συνολικά κατάλληλα, είναι τα μέτρα που χρησιμοποιούνται συνήθως για οποιοδήποτε τύπο εκστρατείας ευαισθητοποίησης, προώθησης και διάδοσης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν ιδιαίτερα παραγωγικό, ιδίως για τους νεότερους, να προστεθούν στα μέτρα που προβλέπονται στο προαναφερθέν άρθρο και καινοτόμα μέτρα, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Πρότασης. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί διαγωνισμός ιδεών με σκοπό την εξεύρεση ενός μέσου που να συμβάλλει στην προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας κατά τρόπο πιο ορατό σε όλη την Ευρώπη. Ή ακόμη, θα μπορούσε να θεσπισθεί ένα ετήσιο ή διετές ευρωπαϊκό βραβείο το οποίο να αξιοποιεί και να ενθαρρύνει τις πραγματικά καινοτόμες ιδέες και τη δημιουργικότητα των νεότερων πολιτών σε όλους τους τομείς και τις δραστηριότητες.

5.3 Με την επιφύλαξη των όσων διατυπώθηκαν στις Γενικές Παρατηρήσεις σχετικά με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Έτους μέσω των προγραμμάτων για την διά βίου μάθηση και του προγράμματος πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το άρθρο 6 της πρότασης θα πρέπει να διασαφηνίσει περισσότερο μια τόσο σημαντική πτυχή για την επιτυχή διεξαγωγή του έτους αυτού.

5.3.1 Η απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, δημοσιονομική πρόβλεψη. Θα μπορούσε να περιλαμβάνει ένα ποσό που να βαρύνει τον προϋπολογισμό για το 2009 και μετέπειτα των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούν το Ευρωπαϊκό Έτος ή θα μπορούσε να εκφραστεί ως μέγιστο ποσοστό των δαπανών που βαρύνουν τις κατάλληλες λογιστικές χρήσεις των προαναφερθέντων προγραμμάτων. Οποιαδήποτε από τις λύσεις αυτές θα ήταν επιτυχής, δεδομένου ότι για την ΕΟΚΕ δεν είναι ορθό να υπάρχει πλήρης ασάφεια όσον αφορά την πρόληψη των δαπανών για τη δράση αυτή.

5.3.2 Το άρθρο 6 της Πρότασης αρχίζει ως εξής: «Με την επιφύλαξη της στήριξης που μπορεί να δοθεί στο Έτος από προγράμματα και πολιτικές σε άλλους τομείς, όπως οι επιχειρήσεις, η συνοχή, η έρευνα και η κοινωνία των πληροφοριών ...» Όσον αφορά τη διατύπωση του άρθρου αυτού, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, λόγω της ασάφειας της ανωτέρω φράσης, δεν καθορίζεται η μορφή συμμετοχής ή συγχρηματοδότησης που μπορούν να παράσχουν άλλες Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προγράμματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό ή ακόμη το πρόγραμμα για την δια βίου μάθηση. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διευκρινιστεί στο εν λόγω άρθρο ποια προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν το Ευρωπαϊκό Έτος, σε ποιο βαθμό και πώς θα συντονιστούν οι πρωτοβουλίες μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων συγχρηματοδότησης, των οποίων τη διαχείριση έχουν αναλάβει διαφορετικές Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

5.4 Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει αναφορά στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και της εμβέλειας του Ευρωπαϊκού Έτους. Είναι σημαντικό, στο τέλος της περιόδου που καλύπτει το Ευρωπαϊκό Έτος, να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν και των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν προκειμένου να συναχθούν συμπεράσματα για την προετοιμασία άλλων ευρωπαϊκών ετών και για να γίνει γνωστή η εμβέλεια και η επιτυχία των προσπάθειών.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η καλύτερη ενσωμάτωση στην εσωτερική αγορά ως πρωταρχικός παράγοντας για την συνοχή και την ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών»

(2009/C 27/26)

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η καλύτερη ενσωμάτωση στην εσωτερική αγορά ως πρωταρχικός παράγοντας για την συνοχή και την ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Ιουνίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Gauci.

Κατά την 446η σύνοδο ολομελείας της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 118 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να υιοθετήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για μια καλύτερη ενσωμάτωση των νησιωτικών περιοχών στην εσωτερική αγορά, διότι τούτο αποτελεί καίριο παράγοντα για την ενίσχυση της συνοχής και της ανάπτυξης της Ένωσης και, συνεπώς, για την πλήρη επιτυχία των στόχων της αναθεωρημένης Ατζέντας της Λισαβόνας. Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση αιτιολογείται στο βαθμό που τα νησιά αντιμετωπίζουν κοινά καίρια προβλήματα παρά τις διαφορές τους (ιδίως ως προς το μέγεθός τους).

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη θέσπιση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου κοινοτικών πολιτικών που να καλύπτουν όλα τα σχετικά προβλήματα των ευρωπαϊκών νησιωτικών περιοχών με συνεκτικό τρόπο.

1.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη υγιούς διακυβέρνησης για την αντιμετώπιση προβλημάτων όπως η ενημέρωση και επικοινωνία, η ποσοτικοποίηση και η εκτίμηση της ποιότητας των δεδομένων, μια κοινή στρατηγική άποψη, η δικτύωση και οι συσπειρώσεις και η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθεί ένας τέτοιος στόχος, είναι σημαντικό να διαμορφωθούν οι απαραίτητες καλές συνθήκες που θα επιτρέψουν στους τοπικούς θεσμούς να εκτιμήσουν το κόστος του νησιωτικού χαρακτήρα. Για τον λόγο αυτό, χρειάζεται να υπάρχουν στα νησιά τοπικές στατιστικές υπηρεσίες και δείκτες τιμών. Τελικά, θα πρέπει να αναδειχθεί μια κοινή στατιστική μεθοδολογία μεταξύ όλων των τοπικών στατιστικών υπηρεσιών στα ευρωπαϊκά νησιά.

1.4 Σε επίπεδο εφαρμογής, η ΕΟΚΕ ζητεί, πρώτον, την πραγματοποίηση αξιολόγησης του αντίκτυπου στις νησιωτικές περιοχές για κάθε πρωτοβουλία της ΕΕ στον τομέα της εσωτερικής αγοράς, δεύτερον, τη συμπερίληψη της «νησιωτικής διάστασης» σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ και, τρίτον, την απλούστευση των διοικητικών υποχρεώσεων, ειδικά για τις ΜΜΕ.

1.5 Δεδομένου ότι η προσβασιμότητα αποτελεί καίριο ζήτημα για τα νησιά, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει την ποιότητα της Εδαφικής Συνέχειας. Ένα τέτοιο μέσο θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω στην ΕΕ. Επίσης, η λειτουργία του θα πρέπει να έχει κατευθύνση από τα νησιά προς την ηπειρωτική χώρα και όχι το αντίστροφο.

1.6 Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή των Περι-

φερειών και την ίδια με την οποία να παρακολουθείται και να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των διαφόρων μέτρων που λαμβάνονται για την επίλυση των προβλημάτων των ευρωπαϊκών νησιωτικών περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό, οι προτάσεις δράσεων εκ μέρους της Επιτροπής θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή την Ετήσια Έκθεση. Συνεπώς, μπορεί να λεχθεί ότι η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί την αφετηρία μιας μακροπρόθεσμης δυναμικής διαδικασίας.

2. Εισαγωγή

2.1 Σύμφωνα με τον ορισμό της Eurostat, ένα νησί πρέπει:

- να έχει έκταση τουλάχιστον ενός τετραγωνικού χιλιομέτρου·
- να βρίσκεται σε απόσταση τουλάχιστον ενός χιλιομέτρου από την ηπειρωτική χώρα·
- να έχει μόνιμο πληθυσμό τουλάχιστον 50 κατοίκων·
- να μην έχει μόνιμη σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα· και
- να μην βρίσκεται σε αυτό πρωτεύουσα χώρας της ΕΕ.

2.2 Ωστόσο, ένας τέτοιος ορισμός θα πρέπει να επανεξετάζεται και να ανανεώνεται, με βάση το αυτονόητο ότι ένα νησί είναι μια γεωγραφική περιοχή στην οποία η οδική πρόσβαση δεν είναι δυνατή. Επιπλέον, ο ορισμός του σημείου 2.1 δεν έχει νομική βάση και χρησιμοποιείται μόνο ως αναφορά και ελλείψει καλύτερου ορισμού ο οποίος λαμβάνει υπόψη τη νέα πραγματικότητα της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιλαμβάνει νησιωτικά κράτη μέλη.

2.2.1 Κατά τον ορισμό των νησιών θα πρέπει κανείς να λαμβάνει επίσης υπόψη τη δήλωση 33 της Συνθήκης της Λισαβόνας, σύμφωνα με την οποία: «Η [Διακυβερνητική] Διάσκεψη θεωρεί ότι η αναφορά του άρθρου 174 σε “νησιωτικές περιοχές” μπορεί να περιλαμβάνει και νησιωτικά κράτη στο σύνολό τους, εφόσον ικανοποιούνται τα αναγκαία κριτήρια».

2.3 Επί του παρόντος, οι νησιωτικές περιοχές της ΕΕ ανήκουν σε 14 χώρες της ΕΕ. Περίπου 21 εκατομμύρια νησιώτες ζουν στις νήσους της ΕΕ. Οι νησιωτικές αυτές περιοχές παρέχουν στην ΕΕ οικονομική και γεωπολιτική παρουσία σε σχεδόν όλους τους ωκεανούς του πλανήτη και διαμορφώνουν ένα ενεργό σύνορο με πολλές ηπείρους.

2.4 Τα νησιά, όπως και τα κράτη μέλη, είναι ποικιλόμορφα. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει τις ακόλουθες τροπολογίες.

2.4.1 Είναι ποικιλόμορφα από διαρθρωτική άποψη και, τούτο, διότι άλλα είναι περιφερειακά ενώ άλλα εξόχως απόκεντρα με ιδιαιτερότητες που καταγράφονται στη Συνθήκη ΕΕ (Άρθρο 299, παρ. 2). Ορισμένα είναι μικρά (εκείνα με πληθυσμό μικρότερο των 50 ατόμων), ενώ άλλα είναι μεγάλα.

2.4.2 Είναι επίσης ποικιλόμορφα από θεσμική άποψη, διότι ορισμένα είναι νησιωτικά κράτη, άλλα έχουν περιφερειακό καθεστώς και ορισμένα είναι παράκτια νησιά και αποτελούν τμήμα μιας ηπειρωτικής περιφερειακής αρχής.

2.5 Ωστόσο, παρά τις διαφορές τους, τα νησιά παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που μπορούν να τα διαφοροποιήσουν ριζικά από την ηπειρωτική χώρα, π.χ. όσον αφορά τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, τις μεταφορές και το περιβάλλον κ.λπ. Οι πτυχές αυτές αξίζουν εμβάθυνσης ώστε να θεσπιστεί μια πολιτική για τα εδάφη αυτά που να λαμβάνει υπόψη τόσο τα κοινά χαρακτηριστικά όσο και τις ιδιαιτερότητές τους οι οποίες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να διαφέρουν οι δυνατότητες και οι προκλήσεις των μεμονωμένων νησιών. Η ΕΟΚΕ προτίθεται να επανέλθει αργότερα στο θέμα αυτό.

2.6 Διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά όσον αφορά τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, τις μεταφορές (προβλήματα πρόσθετου κόστους) και το περιβάλλον.

2.7 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε δημόσια συζήτηση για το μέλλον της εσωτερικής αγοράς στην νέα ανακοίνωση της με τίτλο «Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα» (20 Νοεμβρίου 2007) ⁽¹⁾· είναι σημαντικό να εξετασθεί η θέση των νησιών στο προβληματισμό αυτό.

3. Ιστορικό

3.1 Από τότε που χρησιμοποιείται η νέα μεθοδολογία διακυβέρνησης, η οποία χαρακτηρίζεται από μια ολοκληρωμένη προσέγγιση (ειδικότερα με το Πράσινο βιβλίο και το Γαλάζιο βιβλίο σχετικά με τη μελλοντική πολιτική της ΕΕ για τη θάλασσα), τα ζητήματα της εσωτερικής αγοράς δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται χωριστά από τα περιφερειακά. Η εσωτερική αγορά δεν είναι αυτοσκοπός: είναι ένα μέσο στην υπηρεσία των χωρών και των ανθρώπων.

3.2 Οι νησιωτικές περιοχές πάντοτε αναζητούσαν τρόπους ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς, και για τον λόγο αυτό χρειάζεται να προβλέπουν τις μελλοντικές αλλαγές.

3.3 Η περιφερειακή πολιτική αποτελεί χρήσιμο μέσο για τις νησιωτικές περιοχές. Ωστόσο, είναι ένα μέσο που πρέπει να αναπτυχθεί και να βελτιωθεί σε ένα ολοκληρωμένο κοινοτικό πλαίσιο προκειμένου οι νησιωτικές περιοχές να μην ανήκουν στην εσωτερική αγορά μόνον από νομική άποψη, αλλά και να διαδραματίζουν πλήρες ρόλο σε αυτή, τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνική άποψη. Ενόψει της μελλοντικής πολιτικής για την εδαφική συνοχή την οποία θα χαράξει η Επιτροπή μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, πρέπει να συμπεριληφθεί και η πτυχή αυτή.

3.4 Αυτό το ολοκληρωμένο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών καλύπτει τόσο τις περιφερειακές πολιτικές και τις πολιτικές για τη

συνοχή όσο και, ειδικότερα, τις ακόλουθες πολιτικές: μεταφορές, ενέργεια και νερό, εκπαίδευση και εργασία, έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, ανταγωνισμός, βιομηχανική πολιτική, περιβάλλον καθώς και γεωργία και αλιεία.

3.5 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει πρώτα να εξεταστεί η τρέχουσα κατάσταση των νησιωτικών περιοχών με βάση την 4η έκθεση συνοχής.

3.5.1 Αν και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα υποστηρίζουν μία ολοκληρωμένη προσέγγιση των πολιτικών τους, προκαλεί έκπληξη ότι η Επιτροπή δεν φαίνεται να διαθέτει ολοκληρωμένη ανάλυση όσον αφορά τα προβλήματα των νησιωτικών περιοχών.

3.5.2 Σύμφωνα με την Επιτροπή, η δυσκολία πρόσβασης είναι ένα «ιδιαιτέρως πρόβλημα» που αντιμετωπίζουν οι νησιωτικές περιοχές.

3.5.3 Η Επιτροπή τονίζει δικαιολογημένα ότι το μικρό μέγεθος του πληθυσμού τους είναι ένα άλλο πρόβλημα. Συνεπώς, τα νησιά έχουν μικρές τοπικές αγορές που περιορίζουν την ικανότητα ανάπτυξης των νησιωτικών ΜΜΕ λόγω της έλλειψης οικονομικών κλίμακας. Ειδικότερα, το γεγονός αυτό περιορίζει την ικανότητά τους να κατακτήσουν ευρωπαϊκές αγορές.

3.5.4 Μια άλλη συνέπεια είναι ότι τα περισσότερα νησιά δεν μπορούν να βασίζονται στην εγχώρια αγορά τους ⁽²⁾ η οποία είναι πολύ περιορισμένη για να συντηρήσει μια πλήρη και αποδοτική οικονομία. Το απλό αυτό γεγονός αναγκάζει τις τοπικές ΜΜΕ να εξάγουν. Και αυτή είναι η μόνη λύση που έχουν.

3.5.5 Ακόμη, πρέπει να ληφθεί υπόψη μια άλλη σειρά δυσκολιών που οφείλονται στο φυσικό μειονέκτημα κάθε νησιού, συγκεκριμένα, όλες οι δυσκολίες που έχουν σχέση με το νησιωτικό χαρακτήρα. Το σημαντικό πρόσθετο κόστος μεταφοράς περιορίζει ουσιαστικά την ανταγωνιστικότητά τους. Παραδόξως, η κατάσταση κατά την οποία το κόστος μεταφοράς μπορεί να «προστατεύσει» τις νησιωτικές αγορές με τον περιορισμό του ανταγωνισμού από την ηπειρωτική χώρα, πιθανόν να καταλήξει στην πράξη σε καταστάσεις μονοπωλίου στα νησιά.

3.5.6 Επίσης, ο νησιωτικός χαρακτήρας θέτει το ακόλουθο θέμα (προβλήματα που καθορίζουν επίσης τις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές προοπτικές τους):

— Βασικοί πόροι (όπως το πόσιμο νερό, η ενέργεια, οι πρώτες ύλες, ο ζωτικός χώρος και οι αρόσιμες γαίες) είναι περιορισμένοι, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται το φαινόμενο της σπάνειας και της έλλειψης οικονομικής διαφοροποίησης. Τούτο προκαλεί επίσης και το πρόβλημα της μίας και μόνης δραστηριότητας. Το ζήτημα αυτό τονίστηκε και στην Ανάλυση των νησιωτικών περιοχών και των εξόχως απομακρυσμένων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽³⁾, που υπογράμμισε ιδιαίτερα την έλλειψη πόσιμου νερού με συνέπεια έντονα προβλήματα κατά την καλοκαιρινή περίοδο στα μεσογειακά νησιά όταν πολυάριθμοι τουρίστες βρίσκονται εκεί. Έχουν δημιουργηθεί μονάδες αφαλάτωσης, αλλά οι παραδοσιακές καταναλώνουν σημαντικές ποσότητες ηλεκτρισμού. Πολλά νησιά παρουσιάζουν έλλειψη επαρκούς εφοδιασμού σε ενέργεια και πρέπει να εισάγουν καύσιμα ή ηλεκτρισμό μέσω υποθαλάσσιων καλωδίων.

⁽¹⁾ Το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς (ΠΕΑ) της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής επεξεργάζεται επί του παρόντος γνωμοδότηση για την εν λόγω δέση (INT/409, εισηγητής: ο κ. Cassidy, συνεισγητές: οι κ.κ. Hencks και Carrellini) και για την «Κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση της εσωτερικής αγοράς» (INT/416, εισηγητής: ο κ. Adamczyk) ως συμπλήρωμα της πρώτης. Δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα (η γνώμη εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο 2008).

⁽²⁾ Πρέπει να τονισθεί ότι είναι θετικό το γεγονός ότι το σημείο αυτό αναγνωρίζεται από την 4η έκθεση συνοχής όσον αφορά τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες (COM(2007) 273 τελικό, σ. 50).

⁽³⁾ Analysis of the island regions and outermost regions of the European Union, Planistat, March 2003.

— Οι κίνδυνοι από τα φυσικά φαινόμενα επιδεικνύουν την κατάσταση: το νησιωτικό περιβάλλον είναι οικολογικά ευαίσθητο.

3.5.7 Συγκεκριμένα όσον αφορά το ζήτημα της πρόσβασης:

— Κατά πρώτον, παρατηρείται ότι ορθώς η Επιτροπή αναφέρει ότι η δύσκολη πρόσβαση μπορεί να συνοψιστεί στο ότι «ο χρόνος ταξιδιού με αυτοκίνητο ή τρένο αυξάνεται κατά το χρόνο της θαλάσσιας διαδρομής». Συνεπώς, οι κάτοικοι των νησιών και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις τους αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος μεταφοράς, μικρή συχνότητα δρομολογίων και κοινωνικούς και κλιματικούς κινδύνους ως αποτέλεσμα του νησιωτικού τους χαρακτήρα (*).

— Κατά δεύτερον, επίσης ορθώς η Επιτροπή θέτει τις «μεταφορές» και την «επικοινωνία» στο επίκεντρο της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών αυτών. Συνεπώς, εάν η ανάπτυξη των αστικών κέντρων εξαρτάται από την τριπλή προσβασιμότητα (οδική/σιδηροδρομική/αεροπορική) (*), παρόμοια ανάλυση ισχύει ακόμα περισσότερο για τα νησιά, πολλά από τα οποία αντιμετωπίζουν επίσης προβλήματα προσβασιμότητας HDSL (*). Το γεγονός ότι «οι διεθνείς σχέσεις και διασυνδέσεις προς άλλα μείζονα οικονομικά κέντρα» αποτελούν τα βασικά κριτήρια για την προσέλκυση των επενδύσεων (*), αποκτά ιδιαίτερη διάσταση.

— Τέλος, η πρόσβαση στη μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά είναι ιδιαίτερα δυσχερής για τις νησιωτικές περιοχές. Όπως προαναφέρθηκε, επιβαρύνονται με υψηλό κόστος μεταφοράς και, συνεπώς, οι ΜΜΕ των νησιωτικών περιοχών δεν είναι ελκυστικές. Πληττονται επίσης από το γεγονός ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους ίδιους τρόπους παραγωγής με τις ηπειρωτικές περιοχές. Λόγω του κόστους προμήθειας προϊόντων δεν μπορούν να παράγουν εγκαίρως. Επομένως το κόστος παραγωγής είναι υψηλότερο.

3.6 Όλα αυτά τα στοιχεία αναδυσκνύουν την αδυναμία των νησιών να ενταχθούν στην εσωτερική αγορά: δεν διαθέτουν τις απαραίτητες συνθήκες που θα τους επιτρέψουν να αξιοποιήσουν όλα τα οφέλη που προσφέρει η εσωτερική αγορά 500 εκατομμυρίων καταναλωτών.

3.6.1 Η ΕΕ πρέπει να αποφύγει μια μονοδιάστατη πολιτική και να προωθήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, όπως προαναφέρθηκε. Το πρόβλημα των νησιών είναι περίπλοκο δεδομένου ότι σφραγίζουν διάφορα μειονεκτήματα. Όμως, τα νησιά οφείλουν να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματά τους, τα οποία υπάρχουν και μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μια ολοκληρωμένη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, αλιευτικοί πόροι, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τον τουρισμό, ισχυρή πολιτιστική ταυτότητα, φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.

3.6.2 Ακόμη, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι σε συνοδευτικό έγγραφο της προαναφερθείσας ανακοίνωσης «Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα», η Επιτροπή προωθεί την ιδέα της πρόσβασης στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (SGI) σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως αναφέρει και η Επιτροπή «είναι σημαντικό για την προώθηση της εδαφικής συνοχής στην ΕΕ». Και προσδίδει «Περιοχές με γεωγραφικό ή φυσικό μειονέκτημα, όπως ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιοχές, νησιά, ορεινές ζώνες, αραιοκατοικημένες περιοχές και περιοχές στα εξωτερικά σύνορα,

συχνά αντιμετωπίζουν προβλήματα από πλευράς πρόσβασης σε υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, οφειλόμενα στη μεγάλη τους απόσταση από σημαντικές αγορές ή στο αυξημένο κόστος προσπέλασης. Αυτές οι ειδικές ανάγκες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη». Συνεπώς, η Επιτροπή φαίνεται ότι έχει συνειδητοποιήσει το πρόβλημα και, πλέον, είναι δυνατόν να αναληφθούν πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό.

3.7 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το θέμα της ενσωμάτωσης των νησιών στην εσωτερική αγορά παραμένει προβληματικό ήδη από την εποχή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης. Οι νησιωτικές περιοχές παραμένουν ευάλωτες. Όπως προαναφέρθηκε, τα περισσότερα νησιά δεν μπορούν να βασιστούν στις εσωτερικές αγορές τους. Οι νησιωτικές ΜΜΕ αναγκάζονται να πωλούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στην ευρωπαϊκή ηπειρωτική χώρα. Ωστόσο, οι δυσκολίες πρόσβασης και μονοδιάστατης οικονομικής δραστηριότητας αποτελούν τροχοπέδη στην ανταγωνιστικότητά τους.

3.8 Με βάση τα ανωτέρω, η ΕΟΚΕ ζητεί να συμπεριληφθεί στη μελλοντική νομοθεσία μια ειδική αξιολόγηση όλων των σχετικών προτάσεων για τα νησιά. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στα προβλήματα των νησιών, ώστε να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη οι θεμελιώδεις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας που απαιτούν τα νησιά.

4. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση με βάση τα πλεονεκτήματα των ευρωπαϊκών νήσων

4.1 Όπως έχει προαναφερθεί, η ΕΟΚΕ ζητεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στα προβλήματα των νησιών της Ευρώπης που να συνοδεύεται από ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο κοινωνικών πολιτικών.

4.2 Τα νησιά πρέπει να βρουν τη θέση τους κατά την αναθεώρηση της εσωτερικής αγοράς (*). Η ανακοίνωση της 20ής Νοεμβρίου 2007 επαναλαμβάνει τις κατευθυντήριες γραμμές υπέρ των ΜΜΕ, όπως αναφέρθηκε στην ενδιάμεση έκθεση του Φεβρουαρίου 2007.

4.3 Οι ΜΜΕ πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να αναλάβουν διασυνοριακές δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη ενός μηχανισμού εδαφικής συνέχειας που να είναι ικανός να βοηθά τους ευρωπαίους νησιώτες να απευθύνονται σε αγορές, τόσο μέσω της ηπειρωτικής χώρας (μέλους) όσο και μέσω μιας γειτονικής ηπειρωτικής χώρας (μέλους). Υπάρχουν συγκεκριμένα και αποτελεσματικά παραδείγματα. Το Bornholm, μια δανική νήσος, αξιοποιεί μια επιδοτούμενη από το κράτος θαλάσσια σύνδεση με το Ystad, στη Σουηδία. Εδαφική συνοχή υφίσταται επίσης μεταξύ της ηπειρωτικής Γαλλίας για της Κορσικής.

4.3.1 Το μέσο της επιδοτούμενης θαλάσσιας σύνδεσης έχει βελτιώσει την ποιότητα των συνθηκών μεταφοράς μεταξύ των δύο γαλλικών εδαφών και, βεβαίως, αξίζει να αναπτυχθεί και με την Ιταλία (εφόσον είναι ευκολότερο για έναν Κορσικανό να μεταβεί στην ηπειρωτική Ευρώπη μέσω Ιταλίας παρά μέσω Γαλλίας). Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα είναι ενδιαφέρον να μελετηθεί η δυνατότητα επέκτασης αυτής της πρακτικής σε όλα τα ευρωπαϊκά νησιά και να «εξευρωπαϊσθεί» η χρήση της. Επίσης, η εμπειρία δείχνει ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου μέσου πρέπει να λειτουργεί από τα νησιά προς την ηπειρωτική χώρα και όχι το αντίστροφο.

(*) Ο ενιαίος ευρωπαϊκός χώρος πληρωμών (ΕΕΧΠ) δρομολογήθηκε στις 28.1.2008 και θα καταστήσει τις διασυνοριακές πληρωμές εξίσου εύκολες με τις εγχώριες.

(*) 4η Έκθεση για τη συνοχή (COM(2007) 273 τελικό, σ. 65).

(*) Υψιρρυθμή ψηφιακή συνδρομητική γραμμή (High bit-rate digital subscriber line).

(*) 4η Έκθεση για τη συνοχή (COM(2007) 273 τελικό, σ. 60).

(*) Βλ. γνωμοδότηση με τίτλο «Αναθεώρηση της Ενιαίας Αγοράς» (ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 25).

4.3.2 Ένα τέτοιο μέσο «εξευρωπαϊσμού» της εδαφικής συνέχειας θα συγκεκριμενοποιήσει την διασυννοική ολοκλήρωση, όπως τονίζεται από την Επιτροπή στην ανακοίνωση της «Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα».

4.4 Μια εσωτερική αγορά με επίκεντρο την κοινωνία της γνώσης μπορεί να εκφραστεί, μεταξύ άλλων, με τη διάδοση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην ΕΕ. Η ιδέα αυτή μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία για τη διαφοροποίηση των νησιωτικών οικονομιών.

4.5 Δεν πρέπει να λημονείται ότι οι νησιωτικές περιοχές διαθέτουν φυσικό περιβάλλον που είναι ευνοϊκό προς την καινοτομία (για παράδειγμα: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, γαλάζιες βιοτεχνολογίες ...). Έχοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με την 4η έκδοση συνοχής που προαναφέρθηκε, η οικονομική αποδοτικότητα και η αποδοτικότητα των καινοτομιών συνδέονται, οι νησιωτικές περιοχές διαθέτουν μεγάλα περιθώρια ελιγμών.

4.6 Δεδομένου ότι στα περισσότερα νησιά έχουν σχέση με αλιευτικές δραστηριότητες, η βιοενέργεια μπορεί να ενδιαφέρει τους υδατοκαλλιεργητές και τους αλιείς-ναυτικούς. Οι κρατικές πολιτικές πρέπει να παρέχουν τα μέσα για την ανάπτυξη τέτοιων πρωτοβουλιών. Πρέπει να βοηθήσουν τα νησιά να αναπτύξουν ανανεώσιμους θαλάσσιους πόρους (όπως ενέργεια θαλάσσιου κλυδονισμού, κυματική ενέργεια ή ακόμη, ειδικά για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, θαλάσσια θερμική ενέργεια).

4.7 Στην περίπτωση της γεωργίας, πρέπει να επιτραπεί ευελιξία στην εφαρμογή των δύο πυλώνων της ΚΓΠ, προκειμένου να επωφεληθούν περισσότερο οι νησιώτες γεωργοί.

4.8 Τέτοιες πηγές ενέργειας είναι ουσιαστικές για τα νησιά που ασφυκτούν από την υψηλή πίεση στη χρήση γης και των οποίων η γεωγραφική εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα λειτουργεί ως τροχοπέδη στην ανάπτυξη τους. Συνεπώς, θα πρέπει να εξευρεθούν εναλλακτικές λύσεις στην εξάρτηση αυτή προς όφελος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τα εδάφη αυτά. Στο πλαίσιο αυτό, τα νησιά αποτελούν αξιολογικούς τόπους για πειραματισμό και ανάπτυξη, και με τον τρόπο αυτό μπορούν να είναι χρήσιμα για την Ευρώπη. Συγκεκριμένα, η νήσος Réunion ανακοίνωσε πρόσφατα ότι επιθυμεί να ακολουθήσει μια πολιτική «αποκλειστικά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας». Έχουν ήδη εντοπιστεί σημαντικές θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η αιολική ενέργεια είναι ένα ακόμη καλό παράδειγμα. Η μονάδα El Hierro στο αρχιπέλαγος των Καναρίων νησιών θα εξοπλιστεί πλήρως με ένα συνδυασμό ανεμογεννητριών και υδροηλεκτρισμού έως το 2009.

4.9 Για να βασίζεται η εσωτερική αγορά σε ορθή ευρωπαϊκή νομοθεσία (*) είναι απαραίτητο να μελετηθεί με ποιο τρόπο εφαρμόζονται οι υφιστάμενοι ευρωπαϊκοί νόμοι και να ελεγχθεί εάν όντως τα αποτελέσματά τους είχαν προβλεφθεί εξαρχής. Όσον αφορά τα κανονιστικά προβλήματα που συζητήθηκαν ανωτέρω, παρόμοια πρωτοβουλία θα έχει ασφαλώς θετική επίδραση στις νησιωτικές περιοχές. Θα μπορούσε ίσως να κατασφραγιστεί το ακόλουθο πιλοτικό σχέδιο: σύμφωνα με την οδηγία για τις υπηρεσίες, η Επιτροπή οφείλει από τις 28 Δεκεμβρίου 2011 και στη συνέχεια ανά τριετία, να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συγκεντρωτική έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να χαραχθεί μια εδαφική προσέγγιση και να αξιολογείται η κατάσταση στα νησιά σε σύγκριση με τις άλλες περιφέρειες.

4.10 Όλα αυτά τα στοιχεία συμβάλλουν στην εξεύρεση δυνατών λύσεων για την καλύτερη ενσωμάτωση των νησιών στην εσωτερική αγορά στο μέλλον. Μια τέτοια ενσωμάτωση βασίζεται στην επίτευξη δύο στόχων: της ελκυστικότητας και της διαφοροποίησης.

5. Κατάλληλη εφαρμογή πολιτικών στα ευρωπαϊκά νησιά

5.1 Για να επιτευχθούν οι δύο στόχοι που προαναφέρθηκαν, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η κατάλληλη εφαρμογή των πολιτικών εξαρτάται από τις ακόλουθες πρωτοβουλίες.

5.1.1 Διασφάλιση καλύτερων συνδέσεων μεταξύ των νησιών και της ηπειρωτικής χώρας χάρη στις πολιτικές μεταφορών και καινοτομίας.

5.1.1.1 Πολλοί νησιώτες επιχειρηματίες διαμαρτύρονται για το πρόσθετο κόστος αποστολής των προϊόντων τους στην ηπειρωτική χώρα (μεταφορικό). Ορισμένες μελέτες μιλούν για πρόσθετο κόστος έως και 20 %. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα προϊόντα διαφέρουν το ένα το άλλο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ακριβής μελέτη (με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες). Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθεί ένας τέτοιος στόχος, είναι σημαντικό να διαμορφωθούν οι απαραίτητες καλές συνθήκες που θα επιτρέψουν στους τοπικούς θεσμούς να εκτιμήσουν το κόστος του νησιωτικού χαρακτήρα. Για τον λόγο αυτό, χρειάζεται να υπάρχουν στα νησιά τοπικές στατιστικές υπηρεσίες και δείκτες τιμών. Στο τέλος της διαδικασίας αυτής, θα πρέπει να αναδειχθεί μια κοινή στατιστική μεθοδολογία μεταξύ όλων των τοπικών στατιστικών υπηρεσιών στα ευρωπαϊκά νησιά.

5.1.1.2 Γενικότερα, τα νησιά χρειάζονται αποτελεσματικές κοινωφελείς υπηρεσίες.

5.1.2 Θα πρέπει να υιοθετηθεί μια γεωγραφική προσέγγιση στην πρωτοβουλία για τη «Βελτίωση της νομοθεσίας» που να συνεπάγεται:

- αξιολόγηση του αντικτύπου κάθε κοινοτικής πρωτοβουλίας για την εσωτερική αγορά στα νησιά. Όχι μόνο διατομεακή αλλά και γεωγραφική· συμπερίληψη της «νησιωτικής διάστασης» σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ·
- ευελιξία κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας·
- απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, ειδικότερα όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ·
- οι δημόσιες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο οφείλουν να ακολουθήσουν την ίδια στάση·
- κατά συνέπεια, εκτός από την πτυχή της απλούστευσης, χρειάζεται να εφαρμοστούν στρατηγικές οι οποίες να είναι συνεκτικές από το ένα πολιτικό επίπεδο στο άλλο.

5.1.3 Χρειάζεται να ενθαρρυνθούν οι υπάλληλοι των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποκτούν κατάρτιση στις νήσους, έτσι ώστε να κατανοήσουν την πραγματικότητα στα ιδιαίτερα αυτά εδάφη. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ στηρίζει έντονα το «Πρόγραμμα επιχειρηματικής εμπειρίας» (Enterprise experience program) και καλεί τις ευρωπαϊκές νήσους να φιλοξενούν τους ευρωπαίους υπαλλήλους. Τούτο αποτελεί ευκαιρία και για αυτούς να επικοινωνήσουν επιτόπου και άμεσα με τους νησιώτες για ευρωπαϊκά θέματα. Η συνεδρίαση της ομάδας μελέτης στο Αιάκειο στις 7 και 8 Απριλίου 2008 το απέδειξε. Η συνάντηση με πολίτες της ΕΕ στα κράτη μέλη συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της ΕΕ και στη μεγαλύτερη σύζηση των πολιτικών της.

5.1.4 Θα πρέπει να τονισθεί η σημασία των περιφερειακών κρατικών ενισχύσεων στο μέλλον. Για το σημείο αυτό συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ υποστήριξε θερμά τις προτάσεις της έκθεσης Musotto, και συγκεκριμένα:

- «ευελιξία στην εφαρμογή των υφιστάμενων και μελλοντικών πολιτικών κρατικών ενισχύσεων, χωρίς η ευελιξία αυτή να προκαλεί απαράδεκτες στρεβλώσεις της αγοράς εντός της ΕΕ»·

(*) Βλ. γνωμοδοτήσεις με τίτλο «Βελτίωση της νομοθεσίας» (ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 39) και με τίτλο «Τρόποι βελτίωσης της εφαρμογής και επιβολής της κοινοτικής νομοθεσίας» (ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 52).

— μελέτη της δυνατότητας επέκτασης του καθεστώτος που επιτρέπει την παροχή ενισχύσεων σε όλες τις νησιωτικές περιφέρειες που δεν είναι νησιωτικά κράτη ή εσωτερικά νησιά.

5.1.5 Θα πρέπει να ενισχυθούν οι ικανότητες των νησιωτικών ΜΜΕ:

5.1.5.1 Να διευκολύνουν την πρόσβαση των ΜΜΕ στην έρευνα και την τεχνολογία, π.χ. με τη βοήθεια μέσω των όπως το JEREMIE. Πράγματι, τα νησιά πλήττονται από μεγάλες ελλείψεις σε ερευνητές, εργαστήρια και διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η ιδιωτική έρευνα είναι επίσης τόσο περιορισμένη που επιβάλλεται να ενισχυθεί η δημόσια έρευνα. Η ιδέα των ελεύθερων ζωνών πρέπει επίσης να μελετηθεί. Σε σύγκριση με την κατάσταση στην ηπειρωτική χώρα, τα νησιά παρουσιάζουν υστέρηση. Εξάφραση αποτελούν οι περιπτώσεις όπου υπάρχει «βολονταριστική» πολιτική των δημοσίων αρχών ή οι περιπτώσεις όπου ένας τομέας είναι τόσο σημαντικός από οικονομική άποψη που να επιτρέπει να δημιουργηθεί μία κρίσιμη μάζα ικανή να δημιουργήσει ή να στηρίξει ερευνητικές δραστηριότητες. Ακόμη, μια τέτοια προσέγγιση εμπεριέχει τη διαφύλαξη της παραδοσιακής τεχνολογίας, μια διάσταση της καινοτομίας που δεν πρέπει να λημονείται.

5.1.5.2 Να εξάγουν σε τρίτες χώρες. Αξίζει να υπενθυμιστεί ότι η Επιτροπή, στην ενδιάμεση έκθεση της σχετικά με την αναθεώρηση της εσωτερικής αγοράς (Φεβρουάριος 2007), συνιστά μια μελλοντική εσωτερική αγορά ανοικτή σε ολόκληρο τον κόσμο. Μια τέτοια στάση επιβεβαιώνεται και στην ανακοίνωση με τίτλο «Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα». Σε αυτήν, η Επιτροπή ζητεί την «Επέκταση του ρυθμιστικού χώρου της ενιαίας αγοράς». Η άποψη αυτή μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί μέσω προγραμμάτων συνεργασίας της ΕΕ και των κρατών μελών της με τις γειτονικές χώρες.

5.1.5.3 Να αξιοποιήσουν ένα εργατικό δυναμικό υψηλών προσόντων. Τα νησιά υποφέρουν από την αποχώρηση των νέων οι οποίοι προτιμούν την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και τα υψηλά εισοδήματα στις ηπειρωτικές περιφέρειες. Ακόμη και αν το ΑΕγχΠ δεν αποτελεί τον βέλτιστο δείκτη ή κριτήριο, η 4η έκθεση για τη συνοχή υπογραμμίζει ότι η αύξηση του εξαρτάται από την παραγωγικότητα και το εργατικό δυναμικό. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών όσον αφορά την ανάπτυξη πανεπιστημίων και άλλων τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στα νησιά. Οι πρωτοβουλίες αυτές αποτελούν την προϋπόθεση για την κατάρτιση των κατοίκων των νησιών. Για παράδειγμα, μετά την επαναλειτούργια του το 1981 και χάρη σε έναν αυξανόμενο αριθμό φοιτητών, το πανεπιστήμιο της Κορσικής μπόρεσε να ενισχύσει τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου. Μια τέτοια βελτίωση έχει περιορίσει ορισμένες ανισορροπίες της αγοράς εργασίας και έχει στηρίξει την επέκταση τομέων της οικονομίας (όπως μεταποίηση τροφίμων, τουρισμός ...) και των επιχειρήσεων.

5.1.5.4 Να βασίζονται στα χαρακτηριστικά τους, προκειμένου να εξεύρουν την καταλληλότερη μορφή ανάπτυξης. Σχετικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δικαίως υπογραμμίζει στο Πράσινο βιβλίο της για τη θαλάσσια πολιτική το γεγονός ότι «η διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί να ευνοήσει την ανταγωνιστικότητα των παράκτιων και νησιωτικών προορισμών». Η διαφοροποίηση αυτή, δεδομένου ότι αφορά μια (μη) τεχνολογική διάσταση της καινοτομίας και συμβαδίζει με την ανάγκη συνολικής διαφοροποίησης των νησιωτικών οικονομικών δραστηριοτήτων (πολλά νησιά χαρακτηρίζονται από το πρόβλημα της μονοδιάστατης ενασχόλησης με τον τουρισμό), συνοδεύεται από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- πραγματοποίηση πλήρους απολογισμού της κατάστασης σε κάθε ευρωπαϊκό νησί·
- κατάρτιση καταλόγου όλων των μειονεκτημάτων του νησιού στον τομέα του τουρισμού·

— καθορισμός του επιπέδου υποδομών για κάθε νησί·

— προώθηση των ανταλλαγών και συμβολή στην ανάπτυξη υπηρεσιών ξενοδοχειακών και μεταφορικών υποδομών μέσω της υπογραφής ειδικών συμβάσεων μεταξύ νησιωτικών περιοχών και Ευρωπαϊκής Ένωσης·

— μελέτη των δυνατοτήτων στήριξης και διάρθρωσης που μπορεί να προβλεφθεί προκειμένου να καταστεί δυνατή η διαφοροποίηση του τουρισμού (πολιτιστικός, αγροτικός, αρχαιολογικός, νεανικός, αθλητικός, αλιευτικός, επιχειρηματικός τουρισμός ...).

— μελέτη της πρότασης για την εφαρμογή περιφερειακών σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης των νήσων που μπορεί να προηγούνται ευρωπαϊκών δράσεων και να καθίστανται υποχρεωτικά προκειμένου να επωφεληθούν από εξειδικευμένη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών νησιωτικών περιοχών στο πλαίσιο του προγραμματισμού, για την περίοδο 2007-2013, του στόχου των Διαρθρωτικών Ταμείων «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»·

— προσδιορισμός των μεθόδων που θα επιτρέψουν στα νησιά να καταστήσουν το περιβάλλον πηγή οικονομικών δραστηριοτήτων (συγκεκριμένα με την ανάπτυξη στρατηγικών προσέλκυσης τουριστών που θα βασίζονται σε οικολογικά ξενοδοχεία, οικολογικά εστιατόρια, οι υπαίθριες δραστηριότητες, εκδρομές εξερεύνησης του περιβάλλοντος ...). Τέτοιες πρωτοβουλίες αφορούν ειδικότερα τον τομέα των ξενοτικών κατοικιών.

6. Υγιής διακυβέρνηση ώστε να ληφθεί πλήρως υπόψη η κατάσταση στα ευρωπαϊκά νησιά

6.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει την εφαρμογή των κάτωθι προτάσεων στη νομοθετική διαδικασία:

6.1.1 Να υπάρχει η καλύτερη δυνατή πληροφόρηση σχετικά με την κατάσταση των νησιών. Πρέπει να υπογραμμισθεί ιδιαίτερα η σημασία της ενημέρωσης των στατιστικών στοιχείων και της αντιπαράθεσης περαιτέρω στατιστικών δεδομένων σχετικά με τα νησιά, διότι αποτελούν τα απαραίτητα μέσα για τη χάραξη των κατάλληλων κρατικών πολιτικών (σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο). Μια τέτοια προσέγγιση πρέπει, πρώτα, να βασίζεται σε κατά περίπτωση αξιολόγηση η οποία να λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, την ειδική κοινωνική και οικονομική κατάσταση των νησιών. Αυτό θα αποτελέσει ευκαιρία για να εξετασθεί η σχέση των κριτηρίων του ΑΕγχΠ κατά την αξιολόγηση των δυσχερειών που αντιμετωπίζονται σε περιφερειακό επίπεδο.

6.1.1.1 Συνεπώς, προϋπόθεση για τη χάραξη και εφαρμογή κάθε κοινοτικής πολιτικής όσον αφορά τις νησιωτικές περιοχές αποτελεί η ύπαρξη επαρκών και αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων και σχετικών δεικτών. Τα κριτήρια με βάση το ΑΕγχΠ και τα ποσοστά ανεργίας είναι άκρως ακατάλληλα, τουλάχιστον μεμονωμένα, για να επιτύχουν ικανοποιητική κατανόηση της πραγματικής κατάστασης στις νησιωτικές περιοχές και των περίπλοκων μηχανισμών που τις καθιστούν διαφορετικές από το υπόλοιπο τμήμα της Κοινότητας.

6.1.1.2 Η κατάσταση αυτή δεν είναι νέα, αλλά έχει επί μακρόν επισκιαστεί από το γεγονός ότι σε κάθε περίπτωση η μεγάλη πλειοψηφία του νησιωτικού πληθυσμού της ΕΕ ελάμβανε το μέγιστο επίπεδο ενισχύσεων (Στόχος 1) και δεν συνέτρεχε πρακτικός λόγος να εξεταστεί αυτό το πολύπλοκο ζήτημα. Ωστόσο, η διαδικασία διεύρυνσης και οι συνεπόμενες στατιστικές επιπτώσεις (δηλ. η σχετική ευμάρεια των προηγούμενων μειονεκτικών περιοχών) κατέστησαν σαφές ότι χρειάζεται να περιγραφούν τόσο η κατάσταση όσο και οι ανάγκες των νησιωτικών περιοχών από καλύτερους και καλύτερα στοχοθετημένους στατιστικούς δείκτες.

6.1.1.3 Όπως αναφέρει και η έκθεση Musotto: «περατέρω προσπάθειες πρέπει να προσανατολιστούν προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης στατιστικών δεικτών καταλληλότερων να παράσχουν μια σαφή στατιστική εικόνα του αναπτυξιακού επιπέδου και ικανοποιητική κατανόηση των περιοχών με γεωγραφικά και φυσικά μειονεκτήματα, ιδίως όταν υπάρχουν συσσωρευμένες δυσκολίες, όπως για οροσειρές, αρχιπελάγη και περιπτώσεις διπλά νησιωτικού χαρακτήρα [...] οι δείκτες αυτοί πρέπει να καθιστούν δυνατή την καλύτερη εκτίμηση των διαφορών μεταξύ αυτών των περιφερειών και της υπόλοιπης ΕΕ, αλλά επίσης να καθιστούν δυνατή την εκτίμηση των ανισοτήτων που υπάρχουν εντός των περιφερειών αυτών».

6.1.2 Να συγκροτηθεί διυπηρεσιακή ομάδα για τα νησιά στο πλαίσιο της Επιτροπής, προκειμένου να εξασφαλισθεί ολοκληρωμένη προσέγγιση κατά την αντιμετώπιση των δυσκολιών τους.

6.1.3 Η ΕΟΚΕ καλεί τις τοπικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών να συνεργαστούν (και, σε όσους το κάνουν ήδη, να το συνεχίσουν), προκειμένου να διαμορφώσουν κοινές αναπτυξιακές στρατηγικές. Είναι απαραίτητο να διαθέτουν οι νησιωτικές κοινότητες μια προσέγγιση έργου στο πλαίσιο μιας θετικής εταιρικής σχέσης.

6.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, προς όφελος της χρηστής διακυβέρνησης, θα πρέπει να πραγματοποιείται τακτική εξέταση της κατάστασης στα νησιά, και ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την ίδια με την οποία να παρακολουθείται και να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των διαφόρων μέτρων που λαμβάνονται για την επίλυση των προβλημάτων των ευρωπαϊκών νησιωτικών περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό, οι προτάσεις δράσεων εκ μέρους της Επιτροπής θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή την Ετήσια Έκθεση. Συνεπώς, μπορεί να λεχθεί ότι η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί την αφετηρία μιας μακροπρόθεσμης δυναμικής διαδικασίας.

7. Τελικά συμπεράσματα

7.1 Συνοψίζοντας, το ερώτημα της καλύτερης ενσωμάτωσης των νησιών στην εσωτερική αγορά μπορεί να οδηγήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη να εξερευνήσουν δύο διαφορετικούς τρόπους σε σχέση με τους προαναφερθέντες.

7.2 Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών με νησιωτικές περιφέρειες ή νησιώτικα κράτη μέλη (Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Μάλτα, Κύπρος, ΗΒ, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Σουηδία). Όσον αφορά τις συνθήκες που πρέπει να υπάρξουν για την επίτευξη του στόχου μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για τις νησιωτικές περιοχές, η λύση αυτή φαίνεται ότι είναι αδύνατον να εφαρμοστεί. Κατά συνέπεια, στο βαθμό που η πρόταση πρέπει να προέρχεται από τα κράτη μέλη, θα πρέπει να επιλεγεί μια προσέγγιση από τη βάση προς τα άνω. Αυτός είναι και ο λόγος, όπως προαναφέρθηκε, που οι αναπτυξιακές στρατηγικές σε τοπικό επίπεδο είναι απαραίτητες. Με την προοπτική αυτή, τα Επιχειρησιακά προγράμματα (στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων 2007-2013 πρέπει να θεωρηθούν ως μια καλή βάση για τη μελλοντική περίοδο 2014-2020).

7.3 Το μελλοντικό ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο μπορεί να βελτιώσει τις παρούσες λύσεις χάρη στη Συνθήκη της Λισαβόνας και στην αναδιτύπωση του άρθρου 158 της Συνθήκης ΕΚ.

7.3.1 Το νέο μελλοντικό άρθρο 158 τροποποιείται από τη συνθήκη της Λισαβόνας ως εξής:

α) Στο πρώτο εδάφιο, οι όροι «οικονομική και κοινωνική συνοχή» αντικαθίστανται από τους όρους «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή».

β) Στο δεύτερο εδάφιο, οι λέξεις «ή νήσων» και οι λέξεις «συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών» διαγράφονται.

γ) Προστίθεται το ακόλουθο νέο εδάφιο: **«Μεταξύ των εν λόγω περιοχών, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές, τις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές».**

7.3.2 Αυτή η αναδιτύπωση συνάδει με το γεγονός ότι, χάρη στη Συνθήκη της Λισαβόνας (η οποία πρέπει να κυρωθεί), η εδαφική διάσταση αποτελεί νέο στοιχείο της ευρωπαϊκής συνοχής. Η αναγνώριση αυτή τονίζει την πρόθεση της ΕΕ να λάβει υπόψη όλες τις καταστάσεις που απαντώνται στην επικράτειά της. Συνεπώς, το μελλοντικό άρθρο 158 αποτελεί τη συγκεκριμενοποίηση μιας τέτοιας βούλησης.

7.3.3 Ο ορισμός της εδαφικής συνοχής δεν αποτελεί εύκολο έργο. Βεβαίως, το μελλοντικό Πράσινο βιβλίο θα αποτελέσει μια ενδιαφέρουσα ευκαιρία ενημέρωσης σχετικά με τις διάφορες υφιστάμενες προσεγγίσεις. Με την προοπτική αυτή, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξέταση της εδαφικής συνοχής σημαίνει αναζήτηση μέσων για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ όλων των εδαφών (και βεβαίως, οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων που αφιερώνονται στο Στόχο αυτό πρέπει να αυξηθούν κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού μετά το 2013), και για την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών (δημοσίων αρχών και κοινωνίας των πολιτών) κατά την επεξεργασία και εφαρμογή των σχετικών πολιτικών. Ο ορισμός της εδαφικής συνοχής δεν αποτελεί εύκολο έργο. Βεβαίως, το μελλοντικό Πράσινο βιβλίο θα αποτελέσει μια ενδιαφέρουσα ευκαιρία ενημέρωσης σχετικά με τις διάφορες υφιστάμενες προσεγγίσεις. Με την προοπτική αυτή, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξέταση της εδαφικής συνοχής ξεπερνά τις απλές οικονομικές στατιστικές με στόχο τη συνεκτίμηση της πρόδηλης γεωγραφικής πραγματικότητας του εδάφους και των συνακόλουθων αδυναμιών που έχουν τη δυνατότητα, στην περίπτωση ορισμένων εδαφών, να απειλήσουν σοβαρά την κοινωνικοοικονομική συνοχή. Η εδαφική συνοχή μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως μέσο για την ενίσχυση της συνεργασίας εντός του νησιωτικού εδάφους αλλά και μεταξύ όλων των εδαφών (και βεβαίως, τα διαρθρωτικά ταμεία που αφιερώνονται στο στόχο αυτό πρέπει να υποστηριχθούν κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού μετά το 2013), και για την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών (δημοσίων αρχών και κοινωνίας των πολιτών) κατά την επεξεργασία και εφαρμογή των σχετικών πολιτικών.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι λόγοι για τη διαφορά μεταξύ αντιληπτού και πραγματικού πληθωρισμού»

(2009/C 27/27)

Στις 17 Ιανουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι λόγοι για τη διαφορά μεταξύ αντιληπτού και πραγματικού πληθωρισμού».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Ιουνίου 2008, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. **O. DERRUINE**.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2008), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 125 υπέρ και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συστάσεις

1.1 Όπως έχει ήδη συστήσει παλαιότερα η ΕΟΚΕ, «στις στατιστικές που αφορούν τους μισθούς (ίσως μάλιστα και τα εισοδήματα) θα πρέπει το δείγμα να κατανέμεται τουλάχιστον σε πεμπτημύρια, ώστε να αξιολογείται καλύτερα η επίδραση της μισθολογικής πολιτικής επί της σταθερότητας των τιμών»⁽¹⁾. Στο σημείο 4.3.3. φαίνονται οι διαφορές στα πρότυπα κατανάλωσης, ανάλογα με το επίπεδο των εισοδημάτων. Στις διαφορές αυτές προστίθεται το γεγονός ότι η περιθωριακή τάση κατανάλωσης παρουσιάζει επίσης διακυμάνσεις· ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μπορεί να εντοπισθεί ποια τάξη εισοδημάτων επωφελείται από ποια μισθολογική αύξηση (σε εκατοστιαίο ποσοστό). Διαφορετικά, η νομισματική πολιτική ενδέχεται να επηρεάζει κατά τρόπο μη ενδεικνυόμενο τις αυξήσεις μισθών και εισοδημάτων.

1.1.1 Συμπληρωματικά, και σύμφωνα με το εγχείρημα που διεξήγαγε η Εθνική Τράπεζα του Βελγίου⁽²⁾, θα ήταν σκόπιμο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή/και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να δημοσιεύει, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, την επίδραση του πληθωρισμού επί της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, σε συνάρτηση με το επίπεδο των εισοδημάτων τους.

1.1.2 Όσον αφορά τα νησιά της Ευρώπης, θα πρέπει το καθένα τους να διαθέτει, σε τοπικό επίπεδο, στατιστικές υπηρεσίες και δείκτες τιμών, ώστε να μπορεί να υπολογίζεται αντικειμενικά το πρόσθετο κόστος που οφείλεται στο νησιωτικό τους χαρακτήρα. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει οι στατιστικές τους υπηρεσίες να αναπτύξουν μια κοινή μεθοδολογία αξιολόγησης.

1.2 Επίσης, τα κράτη μέλη και η Eurostat θα πρέπει να κληθούν να αξιοποιούν καλύτερα τις καταγραφές των τιμών στις οποίες προβαίνουν, ώστε να εξάγουν λεπτομερείς δείκτες, διακρίνοντας την εξέλιξη των τιμών ανά κατηγορία κυκλωμάτων διανομής και ανά κατηγορία προϊόντων, χωρισμένων ανάλογα με την ποιότητά τους (προϊόντα χαμηλής ποιότητας, μέσης ποιότητας και υψηλής ποιότητας). Πράγματι, υπάρχουν βάσιμοι ίσως φόβοι ότι τα «χαμηλής ποιότητας» προϊόντα —κυρίως τρόφιμα— έχουν σημειώσει ακόμη μεγαλύτερη αύξηση στις τιμές τους. Επιπλέον, η διεθνής σύγκριση των στοιχείων σχετικά με τις τιμές, που συγκεντρώνουν τα αρμόδια για τον υπολογισμό του πληθωρισμού όργανα, θα μπορούσε να βοηθήσει να απαντηθούν τα ερωτήματα που τίθενται στο σημείο 1.4. Ακόμη, η ΕΟΚΕ διερωτάται μήπως θα ήταν σκόπιμο να μελετηθεί ένας ειδικός δείκτης τιμών για τους ηλικιωμένους.

1.3 Η ΕΟΚΕ εύχεται να ολοκληρωθούν σύντομα οι προβληματισμοί που δρομολογούνται σήμερα, υπό την αιγίδα της Eurostat, προκειμένου να προταθούν αυστηρές μεθοδολογίες ώστε να ενσωματωθεί η εξέλιξη του κόστους της κατοικίας στη μέτρηση του πληθωρισμού. Ελπίζει, επίσης, ότι θα συνοδευθούν από πρακτικές προτάσεις που θα απευθύνονται στους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους. Γενικότερα η ΕΟΚΕ ζητεί να συμμετάσχει της μεθοδολογικής αναθεώρησης του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.Δ.ΤΚ) που πραγματοποιεί η Eurostat.

1.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να μελετήσει την παράλληλη εξέλιξη των δεικτών των τιμών κατανάλωσης, παραγωγής και εισαγωγής, καθώς παρατηρείται το εντυπωσιακό φαινόμενο η τιμή εισαγωγής ορισμένων ενδεικτικών προϊόντων να έχει μειωθεί σημαντικά, αλλά αυτό να μην γίνεται αισθητό για τον τελικό καταναλωτή. Θα ήταν απαράδεκτο να υπερτιμολογούνται ορισμένα προϊόντα επειδή οι καταναλωτές δεν διαθέτουν κάποιες σημαντικές πληροφορίες. Κάτι τέτοιο θα είχε αναπόφευκτα αντίκτυπο στο ενιαίο νόμισμα, του οποίου θα μειωνόταν η αξιοπιστία, χωρίς αυτό να φέρει καμία ευθύνη.

⁽¹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Οι οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της εξέλιξης των χρηματοπιστωτικών αγορών», ΕΕ C 10 της 15.1.2008, σ. 96, § 1.14.

⁽²⁾ Εθνική Τράπεζα του Βελγίου «L'évolution de l'inflation en Belgique: une analyse de la Banque nationale de Belgique réalisée à la demande du gouvernement fédéral» (Η εξέλιξη του πληθωρισμού στο Βέλγιο: μια ανάλυση που διεξήγαγε η Εθνική Τράπεζα του Βελγίου, κατόπιν αιτήσεως της ομοσπονδιακής κυβέρνησης), *Revue économique*, 2008, σ. 17.

1.5 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η Eurostat για τη συγκέντρωση των στοιχείων, διερωτάται, όμως, μήπως θα ήταν δυνατόν να δημοσιεύονται ταχύτερα τα στοιχεία που αφορούν τις καταναλωτικές δαπάνες των ιδιωτικών νοικοκυριών. Η σημερινή καθυστέρηση είναι της τάξεως των τριών ετών (για παράδειγμα, τα στοιχεία του 2005 κοινοποιήθηκαν το 2008!!!). Ορισμένα στοιχεία (ειδικότερα, εκείνα που αφορούν την κατανομή του εισοδήματος) δεν έχουν ενημερωθεί από το ... 2001. Τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα μήπως, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων της κοινωνίας, θα ήταν σκόπιμο να διεξάγονται συχνότερα οι έρευνες (προς το παρόν, μία έρευνα ανά εξαετία).

1.6 Τέλος, η ΕΟΚΕ συνιστά να υποστηριχθούν οι δημόσιοι οργανισμοί και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις που συμβάλλουν στη διαφώτιση των καταναλωτών και τους συνδράμουν όταν καλούνται να προβούν σε επιλογές, η ανάλυση των οποίων καθίσταται όλο και δυσκολότερη καθώς οι τεχνικές εμπορικής προώθησης και οι προσφορές «πακέτων» προϊόντων/υπηρεσιών γίνονται όλο και πιο επιτηδευμένες.

2. Εισαγωγή

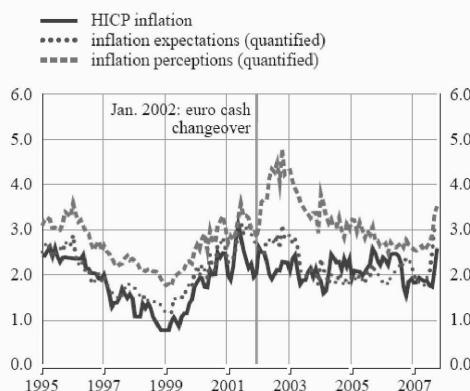
2.1 Το ενιαίο νόμισμα, από την καθιέρωσή του ήδη (καθορισμός των ισοτιμιών το 1999, κυκλοφορία των κερμάτων και τραπεζογραμμάτων το 2002 για τα πρώτα μέλη της ΟΝΕ), αποτέλεσε αντικείμενο κάθε είδους επικρίσεων: σε πρώτη φάση, η υποτίμηση του ευρώ σε σύγκριση με τα κυριότερα διεθνή νομίσματα προκάλεσε κάποιες κοροϊδίες, ενώ η ραγδαία άνοδος του τα τρία τελευταία χρόνια οδήγησε σε ανησυχίες όσον αφορά την εξωτερική ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Άλλωστε, ορισμένες κυβερνήσεις τροφοδότησαν το αίσθημα αυτό προκειμένου να αποκρύψουν τα δικά τους σφάλματα στις οικονομικές πολιτικές. Μάλιστα, κάποιοι κύκλοι —που αντιπροσωπεύουν μια μικρή μειονότητα, είναι η αλήθεια— υπέδειξαν το ενιαίο νόμισμα ως παράγοντα που εξηγεί, εν μέρει τουλάχιστον, την απουσία πραγματικής σύγκλισης των χωρών της ζώνης του ευρώ, και, με βάση το σκεπτικό αυτό, έφτασαν μέχρι να εξετάσουν το ενδεχόμενο αποχώρησης της χώρας τους από την ζώνη του ευρώ ...

2.2 Οι στατιστικές που αφορούν τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) υποδηλώνουν ότι ο πληθωρισμός σημείωσε σημαντική πτώση κατά την τρίτη φάση προετοιμασίας της ΟΝΕ και ότι διατηρήθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα έκτοτε, πιθανότατα επειδή η ευκολότερη σύγκριση των τιμών τόνωσε τον ανταγωνισμό και περιόρισε την άνοδο των τιμών. Ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό Ευρωπαίων πιστεύουν ότι το ευρώ ευθύνεται για τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει η εθνική τους οικονομία και ότι η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα επέφερε πληθωριστικές πιέσεις που συρρικνώνουν την αγοραστική τους δύναμη. Εξάλλου, ορισμένοι θα ήταν υπέρ της επιστροφής στη διπλή επισημάνση των τιμών, κάτι που θα συνιστούσε καταστροφική οπισθοδρόμηση σύμφωνα με τους υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Το αποτέλεσμα είναι μια δυσπιστία έναντι του ευρώ και, πέραν αυτού, της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Αναφέρεται ενδεικτικά ότι, τον Σεπτέμβριο του 2002, το 59 % των Ευρωπαίων θεωρούσαν «γενικά θετικό» το ενιαίο νόμισμα, έναντι 29 % που το αντιμετώπιζαν με δυσπιστία (δημοσκόπηση του Ευρωβαρομέτρου, 2006). Τέσσερα χρόνια μετά, ο ενθουσιασμός που είχε εγείρει ένα από τα σπουδαιότερα ευρωπαϊκά πολιτικά εγχειρήματα της τελευταίας εικοσαετίας έχει σχεδόν εξαφανιστεί: το 81,4 % των πολιτών πιστεύουν ότι το ευρώ επέφερε αύξηση των τιμών.

2.3 Μέχρι την καθιέρωση του ευρώ, η εξέλιξη του αντιληπτού από τους καταναλωτές πληθωρισμού αντιστοιχούσε χονδρικά στον ΕνΔΤΚ. Αυτό έπαψε να ισχύει από το 2002, ενώ το 2003 σημειώθηκε η μεγαλύτερη απόκλιση, που στη συνέχεια απορροφήθηκε εν μέρει. Από το 2006, η απόκλιση σημείωσε νέα αύξηση. Από τα τέλη του 2004, ο αντιληπτός πληθωρισμός έχει σταθεροποιηθεί σε επίπεδα ανώτερα από εκείνα του 2001.

Chart B HICP inflation and consumers' quantified inflation perceptions and expectations

(annual percentage changes)

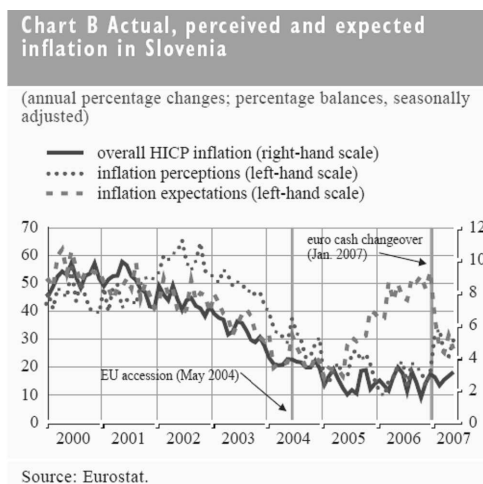

Sources: European Commission Business and Consumer Surveys, Eurostat and ECB staff calculations.

Note: HICP inflation in October 2007 refers to Eurostat's flash estimate.

2.4 Στις περισσότερες από τις χώρες που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004, ο πραγματικός πληθωρισμός σημείωσε αύξηση την εποχή της προσχώρησης —ή και από το 2003 ήδη—, ως συνέπεια της ανόδου της έμμεσης φορολογίας και των κρατικά ελεγχόμενων τιμών, ιδίως των τιμών των γεωργικών προϊόντων. Στη συνέχεια, σε ορισμένες από τις χώρες αυτές, σημείωσε πτώση. Όμως, ο αντιληπτός πληθωρισμός σημείωσε ταχύτερη αύξηση. Η Τσεχική Δημοκρατία είναι η μόνη χώρα όπου ο αντιληπτός πληθωρισμός είναι κατώτερος από τον πραγματικό πληθωρισμό, σύμφωνα με στοιχεία των αρχών του 2008.

2.5 Στην περίπτωση της Σλοβενίας, που είναι η πρώτη από τις χώρες αυτές που υιοθέτησε το ενιαίο νόμισμα, διαπιστώνεται επίσης ότι ο αντιληπτός πληθωρισμός σημείωσε άλμα το 2007, κατά την μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή, και ότι το άλμα αυτό είχε «προετοιμαστεί» από τις προβλέψεις αύξησης των τιμών κατά τη διετία που προηγήθηκε της μετάβασης.

2.6 Οι προβληματισμοί αυτοί σχετικά με την υγεία του ευρώ έρχονται σε αντίφαση με τις σχετικές εκτιμήσεις των χωρών, συμπεριλαμβανομένων των εξω-ευρωπαϊκών: σύμφωνα με το ΔΝΤ, το μερίδιο του ευρώ στα διεθνή αποθέματα αυξήθηκε κατά 18 % περίπου το 1999 έως και κατά 25 % το 2004. Η επιτυχία αυτή είναι ακόμη πιο σημαντική στις αναδυόμενες χώρες. Το γεγονός ότι το 37 % όλων των συναλλαγματικών συναλλαγών παγκοσμίως και από 41 % έως 63 % των εισαγωγών και εξαγωγών εκφράζονται σε ευρώ αποτελεί απόδειξη της επιτυχίας του.

2.7 Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας φιλοδοξεί να εξηγήσει καλύτερα την εξέλιξη του πληθωρισμού, καθώς και τους λόγους της συνεχιζόμενης απόκλισης μεταξύ του αντιληπτού από το ευρύ κοινό πληθωρισμού και του πραγματικού πληθωρισμού, και να διατυπώσει, ενδεχομένως, ορισμένες συστάσεις.

3. Εξέλιξη των τιμών στην ζώνη του ευρώ και στις τρεις μη συμμετέχουσες χώρες

3.1 Κατά την άποψη πολλών Ευρωπαίων, το ευρώ οδήγησε σε αύξηση των τιμών. Εάν, όμως, συνέβαινε κάτι τέτοιο, τότε ο πληθωρισμός θα εμφάνιζε διαφορετική εξέλιξη στις χώρες της ζώνης του ευρώ απ' ό,τι στις λοιπές χώρες. Η εξέλιξη, όμως, των τιμών στην ζώνη του ευρώ ήταν ανάλογη με την εξέλιξη στις τρεις χώρες (Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία) που δεν συμμετείχαν στο ενιαίο νόμισμα.

3.1.1 Στον πίνακα συσχέτισης εμφανίζεται σε ποιον βαθμό οι διακυμάνσεις των τιμών ήταν ανάλογες στη ζώνη του ευρώ και στις τρεις λοιπές χώρες, αφενός, και, αφετέρου, μεταξύ των χωρών αυτών. Οι τιμές του κάθε διασταυρούμενου σημείου κυμαίνονται από το 0 (απουσία συσχέτισης) έως το 1 (πλήρης συσχέτιση).

Πίνακας συσχέτισης, 2000-2002

	Ζώνη ευρώ	Δανία	Σουηδία	Ηνωμένο Βασίλειο
Ζώνη ευρώ	1,00	0,52	0,67	0,67
Δανία		1,00	0,35	0,47
Σουηδία			1,00	0,47
Ηνωμένο Βασίλειο				1,00

Πίνακας συσχέτισης, 2002-2004

	Ζώνη ευρώ	Δανία	Σουηδία	Ηνωμένο Βασίλειο
Ζώνη ευρώ	1,00	0,29	0,78	0,80
Δανία		1,00	0,34	0,40
Σουηδία			1,00	0,75
Ηνωμένο Βασίλειο				1,00

Πηγή: Eurostat, ίδιοι υπολογισμοί

3.1.2 Η συσχέτιση μεταξύ πληθωρισμού της ζώνης του ευρώ, αφενός, και του Ηνωμένου Βασιλείου και της Σουηδίας, αφετέρου, σταθεροποιήθηκε μετά από την μετάβαση στο ευρώ. Το αντίθετο συνέβη με τη Δανία. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η απόκλιση μεταξύ τιμών στη Δανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο μειώνεται, ενώ η απόκλιση σε σχέση με τις τιμές της Σουηδίας παραμένει σταθερή, αλλά πιο μικρή.

3.1.3 Εντύπωση προξενεί επίσης το γεγονός ότι, με εξαίρεση της συσχέτισης Δανίας — Ηνωμένου Βασιλείου, παρατηρείται μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ των τριών αυτών εκτός ευρώ χωρών ανά δύο, παρά μεταξύ της καθεμιάς από αυτές και της ζώνης ευρώ.

3.2 Αυτό αποδεικνύει ότι οι διακυμάνσεις των τιμών στο εσωτερικό της ζώνης του ευρώ δεν μπορούν να αποδίδονται στο ευρώ, δεδομένου ότι παρόμοιες ήταν και οι διακυμάνσεις στις χώρες που δεν υιοθέτησαν το κοινό νόμισμα.

3.3 Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι 12 κύριες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών (ατομική κατανάλωση των νοικοκυριών με βάση το σκοπό) βάσει των οποίων υπολογίζεται ο ΕνΔΤΚ, και σημειώνεται για την καθεμία τους ο μέσος συντελεστής στάθμισης και ο ρυθμός αύξησης των τιμών κατά τα δύο έτη που προηγούνται και που έπονται της μετάβασης στο ευρώ. Δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε ότι, στο επίπεδο αυτό, μόνο τρεις κατηγορίες εμφανίζουν σαφή αύξηση της τιμής (αλκοολούχα ποτά και καπνός —για τα οποία η αύξηση μπορεί να δικαιολογηθεί από την αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης—, υγεία και μεταφορές). Αυτό δεν αποκλείει σε πιο αναλυτικό επίπεδο να έχουν σημειωθεί μεγαλύτερες αυξήσεις (λ.χ. για τα μισθώματα, οι τιμές των οποίων σημείωσαν αυξήσεις από 1,5 % μεταξύ 2000 και 2002 έως 2 % μεταξύ 2002 και 2004).

Ζώνη ευρώ	2000-2002	2002-2004	Αύξηση των τιμών	Μέσος συντελεστής στάθμισης 2000-2004
cr00 Σύνολο ΕνΔΤΚ	2,31	1,99		
cr01 Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	4,47	1,50	×	157,91
cr02 Αλκοολούχα ποτά, καπνός και ναρκωτικές ουσίες	3,11	5,42	✓	39,71
cr03 Είδη ένδυσης και υπόδησης	0,64	- 0,09	×	75,87
cr04 Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο και άλλα καύσιμα	2,81	2,19	×	154,96
cr05 Επίπλωση και διακόσμηση, οικιακός εξοπλισμός και συνήθης συντήρηση κατοικιών	1,68	1,12	×	79,84
cr06 Υγεία	1,59	4,93	✓	36,04
cr07 Μεταφορές	1,49	2,51	✓	153,67
cr08 Επικοινωνίες	- 5,07	- 0,73	✓	28,23
cr09 Αναψυχή και πολιτισμός	1,22	0,10	×	98,10

Ζώνη ευρώ	2000-2002	2002-2004	Αύξηση των τιμών	Μέσος συντελεστής στάθμισης 2000-2004
cp10 Εκπαίδευση	3,46	3,49	✓	9,21
cp11 Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	3,69	3,23	✗	91,25
cp12 Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	2,86	2,53	✗	75,25

Πηγή: Eurostat, ίδιοι υπολογισμοί

4. Οι λόγοι για τη διαφορά μεταξύ αντιληπτού και παρατηρηθέντος πληθωρισμού

4.1 Κοινωνικο-οικονομικοί λόγοι

4.1.1 Η εισαγωγή του ευρώ συνέπεσε με τους μήνες που ακολούθησαν την «11η Σεπτεμβρίου» και που χαρακτηρίζονταν παγκοσμίως από κλίμα ανασφάλειας, μεταξύ άλλων και οικονομικής. Το γεγονός αυτό ενισχύθηκε από την υποβάθμιση της διεθνούς συγκυρίας, σε μια περίοδο που ήρθε σε καταφανή αντίθεση με τα έτη 1999 και 2000, όπου είχε σημειωθεί πρωτοφανής άνθηση.

4.1.2 Ένας από τους κύριους παράγοντες που εξηγούν την σταθερή αυτή απόκλιση μεταξύ του αντιληπτού και του παρατηρηθέντος πληθωρισμού έγκειται στον συνδυασμό διαφόρων στοιχείων: η συχνότητα αγοράς των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμεύουν για τον υπολογισμό του ΕνΔΤΚ· η εξέλιξη των αντίστοιχων τιμών· η σημασία που τους αποδίδουν οι καταναλωτές.

4.1.2.1 Στον παρακάτω πίνακα, επιχειρείται μια αντικειμενική παρουσίαση των στοιχείων αυτών, μέσω της συγκέντρωσης του συνόλου των δεικτών αναφοράς του ΕνΔΤΚ σε πέντε ομάδες: τα αγαθά και οι υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο τακτικών αγορών (τουλάχιστον μία φορά το μήνα)· τα αγαθά και οι υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο λιγότερο συχνών αγορών, και εκείνα για τα οποία η συχνότητα αγοράς μπορεί να παρουσιάζει διακυμάνσεις ανάλογα με τα άτομα και με τις περιστάσεις. Για τις δύο πρώτες κατηγορίες, γίνεται επίσης διάκριση ανάλογα με το εάν το εν λόγω αγαθό ή υπηρεσία υπόκειται σε ισχυρό ανταγωνισμό σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

4.1.2.2 Προκύπτει σαφώς ότι, συνολικά, οι τιμές των στοιχείων αναφοράς που δεν υπόκεινται σε ισχυρό ανταγωνισμό σημείωσαν αύξηση πολύ ταχύτερη από τον μέσο πληθωρισμό κατά το διάστημα 2000-2007 (+ 2,12 %). Από τον πίνακα αυτόν, επιβεβαιώνεται επίσης ότι οι τιμές των αγαθών που αγοράζονται λιγότερο συχνά και που υπόκεινται σε ισχυρό ανταγωνισμό συνέβαλαν σημαντικά στον μετριασμό του πληθωρισμού (+ 0,37 %), καθώς, μάλιστα, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τον πληθωρισμό (το μερίδιό τους βαρύνει κατά 27 % τον πληθωρισμό, ερχόμενο αμέσως μετά από την ομάδα «τακτικές αγορές/χαμηλός ανταγωνισμός», που αντιπροσωπεύει το 34 %).

Κατηγορίες στοιχείων αναφοράς	Ένταση του ανταγωνισμού	Ετήσια αύξηση 2000-2007 επί %	Συμβολή στον ΕνΔΤΚ	Ποσοστιαία συμμετοχή στον ΕνΔΤΚ επί %
Τακτικές αγορές	χαμηλή	2,34	0,92	339,4
	ισχυρή	2,00	0,06	28,8
Μη τακτικές αγορές	χαμηλή	2,91	0,51	204,7
	ισχυρή	0,37	0,26	269,1
Κυμαινόμενες	—	2,38	0,37	157,88
IPCH		2,12	2,12	1 000,00

Πηγή: Eurostat, ίδιοι υπολογισμοί

4.1.2.3 Ο ρόλος των μη τακτικών αγορών που υπόκεινται σε ισχυρό ανταγωνισμό αντικατοπτρίζει τις τάσεις του διεθνούς εμπορίου και τις διαρθρωτικές του μεταβολές. Το 1995, τα δύο τρίτα των εισαγωγών μεταποιημένων προϊόντων προέλευσης εκτός της ζώνης του ευρώ προέρχονταν από χώρες με υψηλό κόστος. Το 2005, το μερίδιο αυτό σημείωσε πτώση στα 50 %. Η υποχώρηση οφείλεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ το μερίδιο των αναδυόμενων οικονομιών και, σε μικρότερο βαθμό, των νέων κρατών μελών σημείωσε αύξηση. Οι εξελίξεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών ενδέχεται να επηρέασαν επίσης, θετικά ή αρνητικά, τις εμπορικές σχέσεις με τους εμπορικούς εταίρους της ζώνης του ευρώ.

Μερίδιο των (ομάδων) χωρών στις εισαγωγές της ζώνης του ευρώ

	υψηλού κόστους	εκ των οποίων			χαμηλού κόστους	εκ των οποίων	
		ΗΠΑ	Ιαπωνία	Ην. Βασίλειο		Κίνα	Νέα κράτη μέλη
1995	65,7	16,1	10,7	20,3	34,3	5	8
1997	65,2	17,7	9,6	21,2	34,8	5,8	8,4
1999	64,1	18,4	9,8	19,6	35,9	6,3	9,8
2001	60,2	18,1	8,5	18,6	39,8	7,9	11,6
2003	55,1	15,1	7,8	16,6	44,9	11	14
2005	50,7	13,9	6,7	15	49,3	14,8	13,1
Μεταβολή 1995-2005	- 15,0	- 2,2	- 4,0	- 5,3	15,0	9,8	5,1

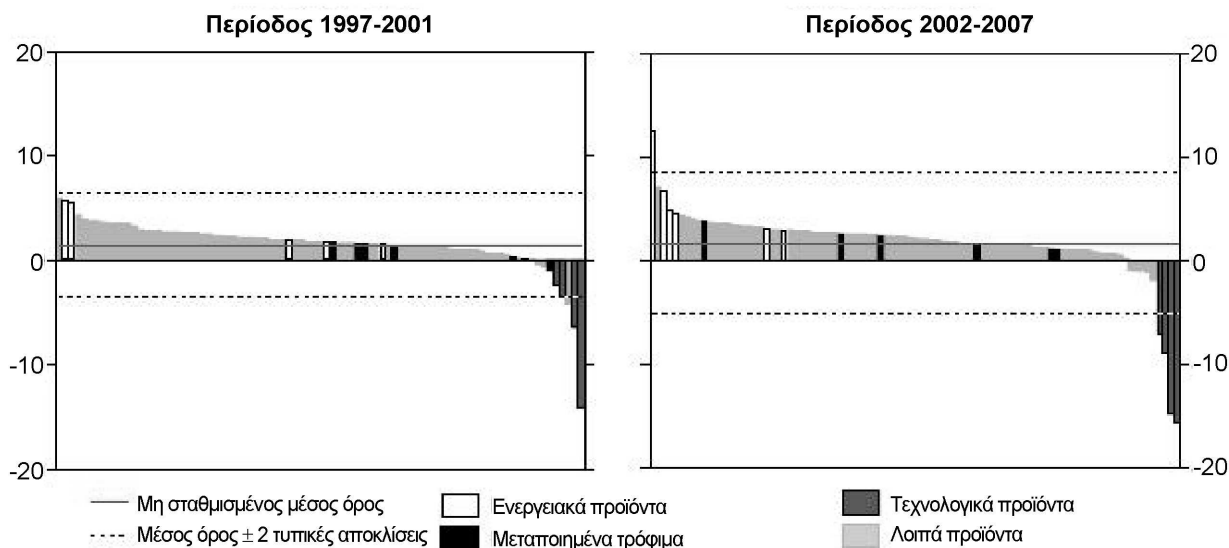
Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο, Αύγουστος 2006

4.1.3 Από το 2002, έχει καταγραφεί αστάθεια των τιμών πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι κατά τα χρόνια που προηγήθηκαν της μετάβασης στο ευρώ.

Διασπορά της εξέλιξης των σχετικών τιμών

(ποσοστιαία ετήσια διακύμανση)

ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εθνική Τράπεζα του Βελγίου, Φεβρουάριος 2008

4.1.4 Το επίπεδο εισοδήματος των νοικοκυριών επηρεάζει επίσης το πώς εκλαμβάνουν την εξέλιξη των τιμών. Συμπληρωματικά, οι διαφορές στον πληθυσμό ως προς το πώς ο καθένας αντιλαμβάνεται τον πληθωρισμό εντείνονται ενδεχομένως από την αύξηση του αριθμού των ατόμων που ζουν μόνοι και που καλούνται να αρκестούν σε έναν μόνο μισθό (ή εισόδημα) για να αντιμετωπίσουν όλα τα έξοδά τους. Η κατάσταση δυσχεραίνει ιδιαίτερα όταν υπάρχουν παιδιά, όταν το εισόδημα είναι χαμηλό, για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση, για τις γυναίκες —που εξακολουθούν να υφίστανται μισθολογικές και επαγγελματικές διακρίσεις—, για τα άτομα που έχουν «ευέλικτη» σύμβαση εργασίας.

Σχήμα 2α Πώς αντιλαμβάνονται τον πληθωρισμό και την προσωπική τους οικονομική κατάσταση οι καταναλωτές της ζώνης του ευρώ

(soldes d'opinions; cvs)

Source: Enquête de la Commission européenne auprès des consommateurs

Σχήμα 2β Πώς αντιλαμβάνονται τον πληθωρισμό και την γενική οικονομική κατάσταση οι καταναλωτές της ζώνης του ευρώ

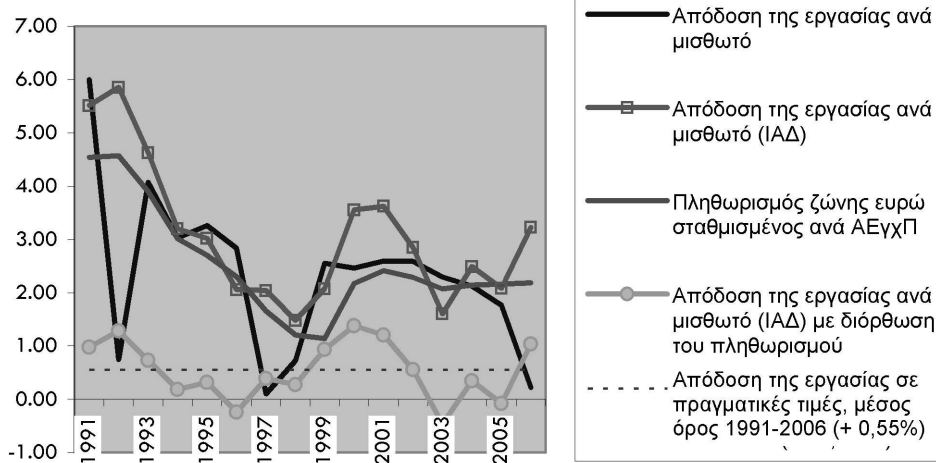
(soldes d'opinions; cvs)

Source: Enquête de la Commission européenne auprès des consommateurs

Πηγή: «Mesures et perceptions de l'inflation dans la zone euro» (Μετρήσεις και πρόσληψη του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ), Μηνιαίο Δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, 05/2007, σσ. 63-72

Ζώνη ευρώ: πληθωρισμός και μισθοί ανά άτομο, 1991-2006
(πηγή: ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Eurostat, ίδιοι υπολογισμοί)

4.1.5 Ας σημειωθεί ότι τα χαρακτηριστικά των αγαθών και υπηρεσιών που συγκροτούν τον ΕνΔΤΚ ενδέχεται να μεταβάλλονται από το ένα έτος στο άλλο και να εμφανίζουν βελτίωση της ποιότητας, χωρίς η τιμή τους να αλλάξει. Δεδομένου ότι ο δείκτης ΕνΔΤΚ δεν λαμβάνει υπόψη τέτοιου είδους μεταβολές, αυτό θα καταγραφεί στον δείκτη ως μείωση της τιμής (ενώ δεν αποκλείεται το εν λόγω αγαθό ή υπηρεσία να μην είναι πλέον διαθέσιμο στην αγορά υπό την προηγούμενη μορφή του· συνεπώς, η μείωση της τιμής θα συνιστά «μείωση» μόνο «στα χαρτιά», που δεν θα ανταποκρίνεται, στην πραγματικότητα, σε τίποτα). Σύμφωνα με την ΕΚΤ, το καθαρό μερίδιο που αντιπροσωπεύουν, επί των δαπανών, τα αγαθά των οποίων η ποιότητα τείνει να βελτιώνεται πολύ και συχνά, εκτιμάται σε 8-9 % περίπου του συνολικού ΕνΔΤΚ (αυτοκίνητα, υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα κλπ.).

4.1.6 Πρέπει επίσης να αναφερθούν οι πρακτικές ορισμένων εμπόρων λιανικής πώλησης και επιχειρηματιών, οι οποίοι, κατά τη μετάβαση στο ευρώ, στρογγυλοποίησαν καταχρηστικά τις τιμές προς τα άνω (μισθώματα), αν και ορισμένες πρόσθετες δαπάνες δικαιολογούνται ενδεχομένως από τις διαδικασίες που συνδέονται με την επανασημάνση κλπ., ή από το γεγονός ότι η άνοδος των τιμών δεν είχε μεταφερθεί άμεσα, επειδή προτίμησαν να συνοψίσουν τις δύο διαδικασίες σε μία, μεταφέροντας την άνοδο των τιμών κατά τη στιγμή της μετάβασης στο ευρώ. Η Eurostat εκτιμά ότι η συμβολή στον ΕνΔΤΚ της μετάβασης στο ευρώ ανήλθε σε 0,12 έως 0,29 εκατοστιαίες μονάδες επί του συνολικού ΕνΔΤΚ της ζώνης του ευρώ, εντός του 2002.

4.1.7 Τέλος, ορισμένα μεμονωμένα γεγονότα, που δεν συνδέονται με το ενιαίο νόμισμα, συνέπεσαν με τη μετάβαση στο ευρώ και ενδέχεται να συνέβαλαν σε μια αύξηση του αντιληπτού πληθωρισμού. Πρόκειται για τη σημαντική αύξηση των τιμών του πετρελαίου (+ 35 % μεταξύ Δεκεμβρίου 2001 και Απριλίου 2002) και για τις πενιχρές εσοδείες που οφείλονταν στον δριμύτατο χειμώνα που έπληξε την Ευρώπη, και οι οποίες είχαν αντίκτυπο και στις εκτός της ζώνης του ευρώ οικονομίες.

4.2 Ψυχολογικοί λόγοι

4.2.1 Οι καταναλωτές ενδέχεται να δείχνουν πιο ευαίσθητοι στις ανόδους παρά στις πτώσεις των τιμών, για όποιο προϊόν και εάν πρόκειται, και η ευαισθησία αυτή οξύνθηκε από το άλμα προς το άγνωστο που αντιπροσώπευε το νέο ενιαίο νόμισμα, από τη δυσπιστία που προκάλεσαν οι πολλαπλές επισημάνσεις διαφορετικών τιμών για ένα και το αυτό προϊόν λόγω της μετάβασης στο ευρώ, και από τις σημαντικές δαπάνες που συνδέονται με αγαθά και υπηρεσίες οι τιμές των οποίων αυξήθηκαν (μισθώματα, τρόφιμα, βενζίνη).

4.2.2 Καθώς οι δαπάνες στέγασης σε περίπτωση ιδιοκατοίκησης εξαιρούνται πλέον από το «καλάθι» του ΕνΔΤΚ, οι σημαντικές αυξήσεις των τιμών των ακινήτων σε ορισμένες χώρες δικαιολογούν ίσως τη διαφορά μεταξύ του αντιληπτού και του πραγματικού πληθωρισμού.

4.2.3 Ακόμη, οι καταναλωτές που μετατρέπουν στο παλαιό εθνικό νόμισμα την τιμή σε ευρώ ενός προϊόντος που σκέπτονται να αγοράσουν, λαμβάνουν ως σημείο αναφοράς την τιμή που ίσχυε πριν από την μετάβαση στο ευρώ. Αυτό στρεβλώνει την αντίληψη των πραγμάτων, δεδομένου ότι η παλαιά τιμή δεν είναι πλέον επίκαιρη, λόγω του πληθωρισμού ⁽³⁾.

4.2.4 Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι πολλοί καταναλωτές, ακόμη μάλιστα και παρατηρητές, συγχέουν την εξέλιξη της αγοραστικής δύναμης με τις αυξανόμενες προσδοκίες σε θέματα επιπέδου διαβίωσης. Πολλοί δείκτες, όμως, υποδηλώνουν ότι οι προσδοκίες των καταναλωτών σχετικά με το επίπεδο διαβίωσης τονώνονται περισσότερο ακόμη απ' ό,τι στο παρελθόν, λόγω των συχνών τεχνολογικών μεταβολών, της εμφάνισης νέων προϊόντων ή υπηρεσιών (που έχουν την τάση να προστίθενται στις συνήθειες δαπάνες), των όλο και πιο επιτηδευμένων συστημάτων εμπορικής προώθησης, και της ταχύτατης διάδοσης των προτύπων κατανάλωσης που υπαγορεύει η κοινωνική πίεση. Για παράδειγμα, η αγορά ενός συστήματος GPS, που προστίθεται σε άλλες δαπάνες, ή η αντικατάσταση των λαχανικών από προ-πλυμένα και έτοιμα για κατανάλωση λαχανικά δημιουργούν την εντύπωση ότι βαρύνουν την αγοραστική δύναμη, ενώ οφείλονται σε πιέσεις επί του προϋπολογισμού των νοικοκυριών οφειλόμενες σε αύξηση των προσδοκιών ταχύτερη από την αύξηση των εισοδημάτων.

4.3 Μεθοδολογικοί λόγοι

4.3.1 Δεν τίθεται θέμα αμφισβήτησης της εγκυρότητας του ΕνΔΤΚ, ο οποίος στηρίζεται σε μηνιαία παρατήρηση και καταγραφή εκ μέρους των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών για άνω των 700 αντιπροσωπευτικών αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή περίπου 1,7 εκατομμύριο καταγραφές σε 180 000 σημεία πώλησης κάθε μήνα.

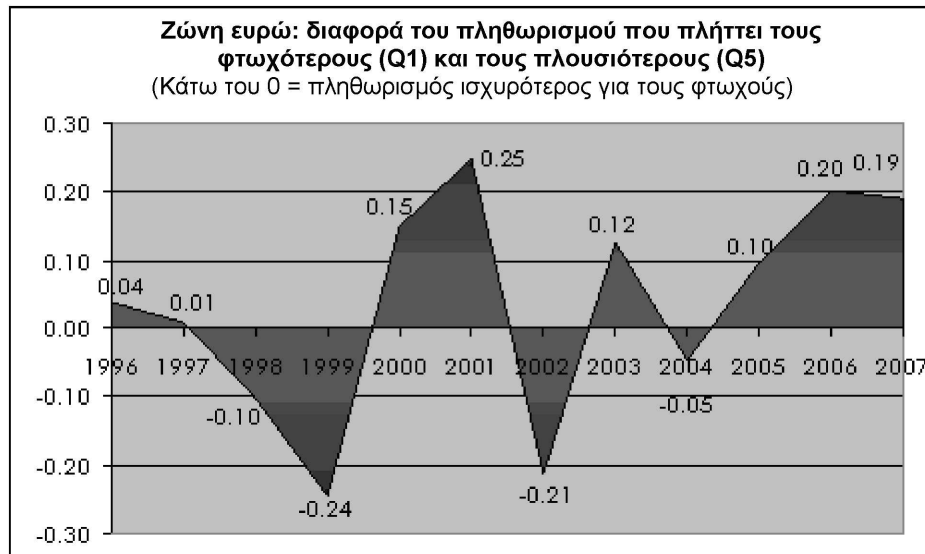
4.3.2 Πρέπει, όμως, να υπενθυμίσουμε ότι ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) προκύπτει από ορισμένες συμβάσεις, κυρίως δε όσον αφορά (1) την επιλογή των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμεύουν ως στοιχεία αναφοράς και αποτελούν τις συνιστώσες του και (2) τη στάθμιση του καθενός από τα στοιχεία αυτά.

4.3.3 Ωστόσο, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, η διάρθρωση των δαπανών των νοικοκυριών παρουσιάζει διακυμάνσεις σε συνάρτηση με τα εισοδήματά τους. Οι μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρατηρούνται στα πραγματικά μισθώματα για στέγαση, τα οποία αντιπροσωπεύουν δαπάνη που βαρύνει πέντε έως έξι φορές περισσότερο το 20 % των λιγότερο ευκατάστατων απ' ό,τι το 20 % των πλέον εύπορων. Η διαφορά αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι οι τελευταίοι είναι ταυτόχρονα ιδιοκτήτες και ενοικιαστές. Ως εκ τούτου, συναισθάνονται διαφορετικά την εξέλιξη των τιμών των ακινήτων. Τα λιγότερο ευκατάστατα νοικοκυριά αφιερώνουν, επίσης, ένα μερίδιο των εσόδων τους κατά 81 % μεγαλύτερο στην αγορά προϊόντων διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών, γεγονός που τα καθιστά πιο ευαίσθητα στις ραγδαίες αυξήσεις τιμών των τροφίμων στις διεθνείς αγορές. Τα πιο εύπορα νοικοκυριά καταναλώνουν κατά 67 % περισσότερο απ' ό,τι τα νοικοκυριά του πρώτου πεμπτημορίου για αγορά νέων οχημάτων. Καθώς, κατά το διάστημα 2000-2008, οι τιμές των νέων οχημάτων εξελίχθηκαν πολύ πιο αργά απ' ό,τι ο ΕνΔΤΚ, αισθάνονται έντονα την θετική αυτή εξέλιξη.

⁽³⁾ Παράδειγμα: στα τέλη του 2002, σκέπτομαι να αγοράσω ένα αυτοκίνητο και θυμάμαι ότι, ένα χρόνο πριν, θα μου είχε κοστίσει 100 μονάδες. Χρησιμοποιώ το 100 ως σημείο αναφοράς σήμερα, ενώ, έκτοτε, ο πληθωρισμός, σύμφωνα με τις μετρήσεις βάσει του ΕνΔΤΚ, ήταν της τάξεως του 2,2 %. Συνεπώς, η τιμή που θα έπρεπε να θεωρήσω ως τιμή αναφοράς δεν είναι 100, αλλά 102,2. Εάν καταστρώσω τα σχέδιά μου το 2007, η απόκλιση θα είναι ακόμη μεγαλύτερη, αφού η τιμή αναφοράς θα έπρεπε να είναι 114!

Ζώνη ευρώ — ΕνΔΤΚ = 1 000 (έτος: 2005)	Μέση ετήσια αύξηση επί % (2000-2008 — ΕνΔΤΚ = 2,3)	1ο πεμπτημόριο	5ο πεμπτημόριο	Διαφορά 1ο-5ο πεμπτημόριο	Μέση δαπάνη κατανάλωσης (σε ΜΑΔ)	Μερίδιο στον ΕνΔΤΚ	Διαφορά
cr01 Διατροφή και μη αλκοο- λούχα ποτά	2,5	195	108	80,6	143,3	154,91	11,6
cr02 Αλκοολούχα ποτά, καπνός και ναρκωτικές ουσίες	4,1	29	17	70,6	21,4	40,71	19,3
cr03 Είδη ένδυσης και υπόδησης	1,4	54	62	- 12,9	60,3	74,20	13,9
cr04 Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο και άλλα καύσιμα	3,1	325	251	29,5	278,9	150,50	- 128,4
εξ ων: cr041 Πραγματικά μισθώματα για στέγαση	1,9	134	24	458,3	53,8	63,50	9,7
cr042 Τεκμαρτά μισθώματα για στέγαση	—	106	151	- 29,8	143,9		-
cr05 Επίπλωση και διακό- σμηση, οικιακός εξοπλισμός και συνήθης συντήρηση κατοι- κιών	1,3	41	69	- 40,6	56,8	76,5	19,7
cr06 Υγεία	2,5	31	42	- 26,2	35,7	41,67	5,9
cr07 Μεταφορές	2,8	92	146	- 37,0	125,6	153,31	27,7
εξ ων: cr071 Αγορά οχημάτων	1,2	23	70	- 67,1	48,1	47,93	- 0,1
cr08 Επικοινωνίες	-2,7	37	24	54,2	28,6	29,19	0,6
cr09 Αναψυχή και πολιτισμός	0,6	64	90	- 28,9	83,0	94,66	11,7
cr10 Εκπαίδευση	4,0	7	10	- 30,0	8,7	9,49	0,8
cr11 Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	3,2	42	67	- 37,3	55,2	93,19	38,0
cr12 Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	2,3	85	113	- 24,8	102,5	81,67	-20,8
εξ ων: cr121 Προσωπική φροντίδα	1,9	27	25	8,0	26,1	26,36	0,2
cr125 Ασφάλειες	2,5	44	63	- 30,2	55,2	18,60	- 36,6

4.3.3.1 Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται ο πληθωρισμός που υφίσταται η καθεμία από τις ακραίες ομάδες εισοδημάτων σε συνάρτηση με το καταναλωτικό της πρότυπο και εμφανίζονται οι σχετικές αποκλίσεις από το 1996. Κατά την τελευταία αυτή δωδεκαετία, ο πληθωρισμός που πλήττει τα φτωχότερα στρώματα υπερέρβη κατά έξι χρονικές περιόδους εκείνων που πλήττει τα πλουσιότερα στρώματα, ενώ το αντίθετο παρατηρήθηκε κατά τρεις χρονικές περιόδους. Για τρία χρόνια δεν διαπιστώνονται ουσιαστικές διαφορές.

4.3.3.2 Πέρα από την διαρθρωτική αυτή επίδραση, διαπιστώνεται ότι, κατά τις περιόδους αύξησης των τιμών των πρώτων υλών διατροφής, τα πιο φτωχά νοικοκυριά, που επιλέγουν τις φθηνές μάρκες ή που πραγματοποιούν τις αγορές τους στα καταστήματα που προσφέρουν μεγάλες εκπτώσεις, πάλι πλήττονται περισσότερο, δεδομένου ότι οι πρώτες ύλες διατροφής αντιπροσωπεύουν την κυριότερη συνιστώσα της τιμής κατανάλωσης των προϊόντων διατροφής (ενώ, αντίθετα, το μερίδιο των εξόδων συσκευασίας, εμπορικής προώθησης κλπ. είναι μικρότερο).

4.3.3.3 Επίσης, τα φτωχότερα νοικοκυριά δεν μπορούν να μετριάσουν τον αντίκτυπο της αύξησης των τιμών στον προϋπολογισμό τους, δεδομένου ότι, διαρθρωτικά, διαθέτουν χαμηλά ποσοστά αποταμίευσης και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης στην πίστωση, ενώ, εξάλλου, κινδυνεύουν να οδηγηθούν στην παγίδα της υπερχρέωσης.

4.3.3.4 Η διαπίστωση αυτή ισχύει και σε επίπεδο κρατών μελών, δεδομένου ότι, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, τα νοικοκυριά αφιερώνουν διαφορετικά μερίδια των εσόδων τους στις διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, σε συνάρτηση με γεωγραφικά χαρακτηριστικά (ο νησιωτικός χαρακτήρας επιφέρει υψηλό κόστος μεταφοράς), με το επίπεδο της κοινωνικής και οικονομικής τους ανάπτυξης (οι οικογένειες της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας αφιερώνουν στη διατροφή σχεδόν τριπλάσιο ποσοστό των εισοδημάτων τους απ' ό,τι οι ομόλογές τους των λοιπών χωρών) κλπ. Οι δύο τελευταίες στήλες δείχνουν σε ποιον βαθμό είναι ομοιογενείς οι σχετικές δαπάνες μεταξύ των διαφόρων ομάδων χωρών ή εντός της ζώνης του ευρώ (όσο χαμηλότερος είναι ο συντελεστής διακύμανσης, τόσο μεγαλύτερη ομοιογένεια υπάρχει). Στις χώρες της ζώνης του ευρώ διαπιστώνονται σημαντικές ομοιότητες, ενώ αυτό συμβαίνει λιγότερο με άλλες ομάδες χωρών. Αυτό φανερώνει τα όρια του δείκτη ΕνΔΤΚ, ο οποίος, δεδομένου ότι βασίζεται σε μέσες σταθμίσεις, δεν μπορεί, εξ ορισμού, να αντικατοπτρίζει την ιδιαίτερη κατάσταση της κάθε χώρας. Το συμπέρασμα αυτό δεν πρέπει να υποτιμάται από τις χώρες που προσχωρούν στη ζώνη του ευρώ, δεδομένου ότι έχει συνέπειες στο επίπεδο της νομισματικής πολιτικής και του πληθωρισμού.

	ζώνη ευρώ (εκτός LU)	3 «παλαιά» κράτη μέλη εκτός ζώνης ευρώ	νέα κράτη μέλη εκτός ζώνης ευρώ (εκτός Κύπρου, Μάλτας και Σλοβενίας)	Κύπρος, Μάλτα	Ρουμανία, Βουλγαρία	συντελεστής διακύμανσης μεταξύ των ομάδων αυτών	συντελεστής διακύμανσης εντός ζώνης ευρώ
Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο και άλλα καύσιμα	26,11	30,57	22,86	15,33	25,15	0,23	0,10
Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά	14,24	11,06	25,85	18,17	37,88	0,50	0,18
Μεταφορές	12,94	13,82	10,22	15,60	5,73	0,33	0,16

	ζώνη ευρώ (εκτός LU)	3 «παλαιά» κράτη μέλη εκτός ζώνης ευρώ	νέα κράτη μέλη εκτός ζώνης ευρώ (εκτός Κύπρου, Μάλτας και Σλοβενίας)	Κύπρος, Μάλτα	Ρουμανία, Βουλγαρία	συντελεστής διακύμανσης μεταξύ των ομάδων αυτών	συντελεστής διακύμανσης εντός ζώνης ευρώ
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	10,14	7,65	6,25	6,89	3,07	0,38	0,29
Αναψυχή και πολιτισμός	8,65	12,33	6,98	8,02	3,54	0,40	0,32
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	6,21	5,27	3,97	7,68	2,34	0,40	0,35
Αλκοολούχα ποτά, καπνός και ναρκωτικές ουσίες	2,61	2,56	3,05	2,32	4,78	0,32	0,40
Επίπλωση και διακόσμηση, οικιακός εξοπλισμός και συνήθης συντήρηση κατοικιών	5,77	6,34	5,00	8,30	3,39	0,31	0,13
Είδη ένδυσης και υπόδησης	5,70	4,92	6,02	8,04	4,66	0,23	0,21
Υγεία	3,53	2,12	3,54	3,89	4,07	0,22	0,44
Επικοινωνίες	3,06	2,73	5,21	3,16	4,72	0,29	0,17
Εκπαίδευση	1,05	0,63	1,05	2,59	0,66	0,68	0,61

Σημείωση: Για το Λουξεμβούργο (LU) δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

4.3.4 Ομοίως, παρατηρείται μια διαφορά, ορισμένες φορές σημαντική, ανάμεσα στην μέση διάρθρωση των δαπανών κατανάλωσης και στον τρόπο κατά τον οποίο τα στοιχεία αναφοράς σταθμίζονται για τον υπολογισμό του ΕνΔΤΚ. Για παράδειγμα, κατά μέσον όρο, τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ αφιέρωναν το 27,5 % των εισοδημάτων τους για στέγαση, ύδρευση και ενέργεια, ενώ η αντίστοιχη ομάδα στοιχείων συμμετέχει μόνο κατά 16,3 % στον ΕνΔΤΚ. Η υγεία και οι ασφάλειες είναι επίσης υποβαθμισμένες στη στάθμιση. Αντίθετα, υπερ-εκπροσωπούνται στον ΕνΔΤΚ η διατροφή, οι μεταφορές, και η κατηγορία «Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια».

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στα κοινοτικά προγράμματα προενταξιακής βοήθειας στη Δημοκρατία της Αλβανίας»

(2009/C 27/28)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε βάσει του άρθρου 29(2) του Εσωτερικού της Κανονισμού να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στα κοινοτικά προγράμματα προενταξιακής βοήθειας στη Δημοκρατία της Αλβανίας».

Το ειδικευμένο τμήμα Εξωτερικών Σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Ιουνίου με βάση εισηγητική έκθεση της κας Florio.

Κατά την 446η σύνοδο ολομελείας της, της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 122 ψήφους υπέρ, και μία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η σταθερότητα, η ειρήνη, η ανάπτυξη και η ενοποίηση ολόκληρης της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων έχει θεμελιώδη σημασία για το παρόν και το μέλλον της Ευρώπης. Για τον λόγο αυτό με την πάροδο του χρόνου κατέστη όλο και πιο προφανής η ανάγκη να ενισχυθούν οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των χωρών της περιοχής.

1.2 Η Αλβανία, λόγω της γεωγραφικής της θέσης επί της Μεσογείου και λόγω της σημασίας των ευαίσθητων μερικές φορές ισορροπιών της περιοχής, αξίζει ιδιαίτερης προσοχής εκ μέρους των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Η ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση αποτέλεσε για περισσότερο από μια δεκαετία το βασικό πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εταίρων της στη Νότια Μεσόγειο, με στόχο την επίτευξη μακροπρόθεσμης σταθερότητας στην περιοχή αυτή· η Αλβανία συμμετέχει στην ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση από τις αρχές Νοεμβρίου 2007.

1.3 Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει μία σειρά παρεμβάσεων για την προώθηση της οικονομικής, δημοκρατικής και κοινωνικής ανάπτυξης των αλβανικών θεσμικών οργάνων. Στο επίκεντρο των προγραμμάτων βρίσκονται επίσης οι τοπικές αρχές και η κοινωνία των πολιτών προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή και η ανάμειξη των πολιτών στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

1.4 Με την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, η ΕΟΚΕ έχει την πρόθεση να καταστήσει προφανή τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών και την ανάγκη παρακολούθησης της προόδου που επιτεύχθηκε, αλλά και των εμποδίων που παραμένουν ακόμη στην Αλβανία, με σκοπό την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και την καλύτερη ενοποίηση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

1.5 Μία αντιπροσωπεία της ΕΟΚΕ, απαρτιζόμενη από μέλη τα οποία εκπροσωπούσαν τις τρεις ομάδες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, πραγματοποίησε αποστολή στα Τίρανα της Αλβανίας από την 31η Μαρτίου έως την 1η Απριλίου 2008. Με αυτή την ευκαιρία τα μέλη της αποστολής είχαν τη δυνατότητα να συναντηθούν με πολυάριθμους εκπροσώπους ενώσεων και οργανώσεων της αλβανικής κοινωνίας των πολιτών και να πραγματοποιήσουν έναν εξαιρετικά εποικοδομητικό διάλογο μαζί τους, ο οποίος συνεκτιμήθηκε κατά την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης.

2. Συμπεράσματα και συστάσεις

2.1 Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, σε όλες τις μορφές της, είναι ζωτικής σημασίας για τη δημοκρατική και αστική ανάπτυξη

οποιασδήποτε χώρας ⁽¹⁾. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση μίας χώρας όπως η Αλβανία η οποία, ενισχυόμενη από τη σημαντική γεωπολιτική της θέση, έχει σημειώσει αξιοσημείωτη πρόοδο κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών όσον αφορά την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και την προσέγγιση με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τους δυτικούς οργανισμούς (ΝΑΤΟ).

2.2 Η παρακολούθηση των πολιτικών που υιοθετούνται από τις κυβερνήσεις, καθώς και η έμπρακτη συμμετοχή των πολιτών στις εν λόγω πολιτικές, αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την επίτευξη δημοκρατικής και συμμετοχικής κοινωνικής προόδου.

2.3 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί επομένως ότι θα ήταν σκόπιμο το Γραφείο της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Αλβανία να επιδείξει μεγαλύτερη προσοχή και να διαθέσει περισσότερους πόρους στη δράση της κοινωνίας των πολιτών στο σύνολό της, η οποία πρέπει να συμπεριληφθεί μεταξύ των προτεραιοτήτων της εν λόγω Αντιπροσωπείας. Η δράση αυτή θα πρέπει να ενισχυθεί στις αγροτικές και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της συγκεκριμένης χώρας.

2.4 Λαμβανομένης υπόψη τόσο της παρουσίας διαφόρων διεθνών φορέων στην Αλβανία, οι οποίοι υποστηρίζουν μέσω ποικίλων σχεδίων τη δράση της κοινωνίας των πολιτών σε αυτή τη χώρα, όσο και της ύπαρξης ορισμένων δυσκολιών και ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν τον κοινωνικό ιστό της εν λόγω χώρας, ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ θα μπορέσει να συνδεθεί με την πραγματικότητα θεωρείται εξαιρετικά σημαντικός. Ειδικότερα όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η πρόσβαση αυτή θα πρέπει να υπόκειται σε ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες κρίνεται σκόπιμο να ευνοούν τις οργανώσεις που αποδεικνύουν ότι διαθέτουν σαφώς καθορισμένους στόχους σε βάθος χρόνου και τις ενώσεις που εκπροσωπούν τους πολίτες με πραγματική αντιπροσωπευτικότητα.

2.5 Σε μία κοινωνία η οποία τελεί εν εξελίξει, ο τριμερής κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο. Επισημαίνονται ιδιαίτερα τα βήματα προόδου που πραγματοποιήθηκαν από το 1996 με τη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Εργασίας, παρότι εξακολουθούν να υφίστανται έως σήμερα δυσκολίες σχετικά με τη λειτουργία του. Θα ήταν σκόπιμο να υπάρξει διαφάνεια, συμμετοχή και πραγματική ανάμειξη των φορέων που συμμετέχουν σε αυτό, φορέων οι οποίοι θα πρέπει συγχρόνως να είναι αντιπροσωπευτικοί και συνευθυνοποιημένοι. Το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας θα πρέπει να πραγματοποιεί τακτικές συνεδριάσεις και να περιλαμβάνει στην ημερήσια διάταξή του το σύνολο των σημαντικότερων θεμάτων που σχετίζονται με τις πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, προβλέποντας τη διεξαγωγή συζητήσεων που να επηρεάζουν το έργο της κυβέρνησης.

⁽¹⁾ Η σημασία της κοινωνίας των πολιτών και οι δυσκολίες που αυτή αντιμετωπίζει στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων επισημαίνονται επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με θέμα «Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2007-2008», COM(2007) 663 τελικό.

2.6 Παράλληλα θα πρέπει, κατά την ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών της Αλβανίας, να προβληθεί ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την επαγγελματική κατάρτιση όλων των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ευνοώντας τις οργανώσεις που δρουν εντός του κοινωνικού ιστού της Αλβανίας.

2.7 Η ΕΟΚΕ —λαμβανομένης υπόψη της ταχύτητας με την οποία συντελούνται οι εξελίξεις— δεσμεύεται να συνεχίσει τη δράση της για την παρακολούθηση και την υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην Αλβανία και επισημαίνει τη σημασία της χώρας αυτής για τη σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής.

2.8 Όπως προβλέπεται στα συμπεράσματα της 2ης συνεδρίασης του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών των Δυτικών Βαλκανίων (Λιουμπλιάνα, 4-5 Ιουνίου 2008), η σύσταση μίας Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής και για την Αλβανία θα μπορούσε ενδεχομένως να εκφράσει τις απαιτήσεις της κοινωνίας των πολιτών και να συμβάλει στην οικοδόμηση μίας ισχυρής σχέσης των συναφών οργανώσεων με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Επίσης, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε, με το έργο της στην περιοχή των Βαλκανίων, να εντείνει τη συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των χωρών της περιοχής αυτής, πλήρως συμπεριλαμβανομένης και της Αλβανίας.

2.9 Οι ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν καθοριστικής σημασίας ρόλο όσον αφορά τη συμμετοχή και την ενημέρωση των αλβανικών οργανώσεων για τις κοινοτικές πολιτικές και προγράμματα.

3. Τα μέσα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αλβανία

3.1 Το γενικό πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ έναντι των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων συνίσταται στη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ) στην οποία συμμετέχει και η Αλβανία.

3.2 Τον Ιανουάριο του 2006 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μία ευρωπαϊκή εταιρική σχέση με την Αλβανία η οποία προβλέπει την επιδίωξη μίας σειράς βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προτεραιοτήτων. Ακολούθως, τον Ιούλιο του 2006 τα θεσμικά όργανα της Αλβανίας υιοθέτησαν εθνικό σχέδιο δράσης προκειμένου να υλοποιηθούν οι συστάσεις που περιέχονται στην Ευρωπαϊκή Εταιρική Σχέση. Η αλβανική κυβέρνηση επανεξετάζει επί του παρόντος το σχέδιο δράσης του 2006 ενόψει της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εταιρικής Σχέσης κατά το 2008. Στις 12 Ιουνίου 2006, η Αλβανία υπέγραψε μία Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ), εξασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ένα πλαίσιο κοινών δεσμεύσεων σχετικά με οικονομικές, εμπορικές και πολιτικές πτυχές και ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την περιφερειακή συνεργασία.

3.3 Κατά το χρονικό διάστημα 2001-2007 το βασικό χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεργασία με την Αλβανία ήταν το πρόγραμμα CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation — Κοινωνική Βοήθεια για την Ανασυγκρότηση, την Ανάπτυξη και τη Σταθεροποίηση), το οποίο προέβλεπε πέντε βασικούς τομείς παρέμβασης:

— Σταθεροποίηση της δημοκρατίας: με τη βοήθεια μικρών σχεδίων υποστηρίζεται η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ που ασχολούνται με την προώθηση των ανθρωπίνων,

κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων και με πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του εκλογικού συστήματος.

— Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις: υποστήριξη της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας του δικαστικού συστήματος, των εισαγγελικών αρχών και της αστυνομίας. Λαμβάνονται μέτρα για την ολοκληρωμένη διαχείριση των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων με την υποστήριξη των δραστηριοτήτων της αστυνομίας των συνόρων.

— Δημιουργία υποδομής στη διοίκηση: προγράμματα για τη μεταρρύθμιση του φορολογικού και δασμολογικού συστήματος, για τις δημόσιες συμβάσεις, για τη συλλογή και τη διαχείριση των στατιστικών στοιχείων.

— Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη: διευκόλυνση των συναλλαγών και ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων. Υποστηρίζονται επίσης το πρόγραμμα Tempus, καθώς και προγράμματα για την προώθηση της ανώτερης εκπαίδευσης και κατάρτισης.

— Περιβάλλον και φυσικοί πόροι: δράσεις για την υποστήριξη της νομοθεσίας περί αστικού και περιφερειακού σχεδιασμού σε θέματα περιβάλλοντος. Μία άλλη πτυχή αφορά την υποστήριξη των προγραμμάτων που σχετίζονται με την ποιότητα των υδάτων και του αέρα και με τη διάθεση των αποβλήτων.

Το πρόγραμμα CARDS διήλθε από ένα πρώτο στάδιο κατά το οποίο επικεντρώθηκε κυρίως στη φυσική ανασυγκρότηση, για να εστιάσει κατόπιν στη βελτίωση της λειτουργίας της διοίκησης του κράτους με σκοπό να ικανοποιηθούν οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Εταιρικής Σχέσης και οι προϋποθέσεις για την υλοποίηση της ΣΣΣ. Κατά το διάστημα 2001-2006 διατέθηκαν συνολικά στο πρόγραμμα CARDS 282,1 εκατομμύρια ευρώ όσον αφορά την Αλβανία ⁽²⁾.

3.4 Από τον Ιανουάριο του 2007, μετά τη μεταρρύθμιση του πλαισίου των ενισχύσεων της ΕΕ και των τροποποιήσεων που επήλθαν, το πρόγραμμα CARDS αντικαταστάθηκε από το νέο μέσο προενταξιακής βοήθειας (IPA — Instrument for Pre-Accession Assistance), κύρια λειτουργία του οποίου είναι η συνένωση σε ένα ενιαίο πρόγραμμα των μέσων βοήθειας που προορίζονται τόσο για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες όσο και για τις πιθανές υποψήφιες χώρες. Στο πλαίσιο του IPA, υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2007 το Ενδεικτικό Έγγραφο Πολυετούς Σχεδιασμού (Multiannual Indicative Planning Document — MIPD) 2007-2009 για την Αλβανία, βάσει του οποίου η χώρα θα λάβει συνολικά 212,9 εκατομμύρια ευρώ.

3.5 Τον Σεπτέμβριο του 2007 υπεγράφη μεταξύ της ΕΕ και της Αλβανίας συμφωνία για τη διευκόλυνση της χορήγησης θεωρήσεων η οποία αναμένεται να τεθεί σε ισχύ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008, μόλις ικανοποιηθούν όλοι οι προβλεπόμενοι όροι, πράγμα που θα πρέπει να διευκολύνει τα ταξίδια των αλβανών πολιτών στην Ένωση.

3.6 Η συμμετοχή της Αλβανίας στην **Κεντροευρωπαϊκή Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών** (ΚΕΣΕΣ) και στο Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη, μαζί με την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (ΕΤΑΑ) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) συμβάλλει στη δημιουργία ενός δικτύου διαφόρων φορέων που επιδιώκουν την περαιτέρω προσέγγιση της Αλβανίας προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

⁽²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή:
http://ec.europa.eu/enlargement/albania/eu_albania_relations_en.htm

4. Σύντομη παρουσίαση της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης στην Αλβανία

4.1 Η οικονομική ανάπτυξη στην Αλβανία σημείωσε πρόσφατα ελαφρά κάμψη μετά την ενεργειακή κρίση που έπληξε την χώρα. Τα μεταναστευτικά εμβάσματα, κυρίως από την Ιταλία και την Ελλάδα, συνεχίζουν να είναι ο κύριος παράγοντας υποστήριξης της αλβανικής οικονομίας. Η γεωργία συμβάλλει στον σχηματισμό του ΑΕγχΠ κατά το ένα τρίτο, το επίσημο ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 13,46 %, ενώ η άτυπη οικονομία εξακολουθεί να κατέχει σημαντική θέση.

4.2 Οι διαφορές ανάμεσα στις αγροτικές ζώνες του Βορρά που είναι πιο φτωχές και καθυστερημένες και στις αστικές ζώνες του Νότου εξακολουθούν να υφίστανται και επηρεάζουν σημαντικά τη σημερινή κατάσταση της χώρας. Οι διαφορές αυτές οφείλονται ακόμη και σε πρόσφατα γεγονότα που συνδέονται κυρίως με τις συρράξεις που σημειώθηκαν στα Βαλκάνια και με τις αρνητικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των εμπάργκο) που έπληξαν τις χώρες οι οποίες ενεπλάκησαν άμεσα ή έμμεσα στις συρράξεις.

4.3 Απαιτείται να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος για την καταπολέμηση της διαφθοράς που εξακολουθεί να μαστίζει πολλούς τομείς της οικονομίας και της διοίκησης.

4.4 Όλες οι υφιστάμενες πολιτικές δυνάμεις συμφωνούν να καταβάλουν προσπάθειες με στόχο την επιτάχυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αλλά στην πράξη δεν υπάρχει καμία αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της πλειοψηφίας (κυβέρνησης) και της μειοψηφίας (αντιπολίτευσης) για την υλοποίηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων.

4.5 Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης συμφωνίας για μία ΣΣΣ έχει σημειωθεί τελευταίως μέτρια πρόοδος όσον αφορά το δικαστικό σύστημα (η οποία καταγράφεται και στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα Δυτικά Βαλκάνια ⁽³⁾), αλλά εξακολουθούν να απαιτούνται παρεμβάσεις όσον αφορά τόσο τη νομοθεσία που διέπει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) όσο και την καταπολέμηση της αδήλωσης εργασίας, της διαφθοράς, του οργανωμένου εγκλήματος και της φτώχειας. Χρήζει δε παρακολούθησης το χάσμα που συχνά παρατηρείται μεταξύ της προώθησης νομοθετικών μεταρρυθμίσεων και της εφαρμογής τους.

4.6 Το 2009 θα διεξαχθούν βουλευτικές εκλογές ενόψει των οποίων ελπίζεται ότι θα καταστεί δυνατή η εδραίωση του εκλογικού συστήματος και των υποδομών που απαιτούνται για τη διεξαγωγή δημοκρατικών εκλογών, όπως η κατάρτιση εκλογικού καταλόγου με τους έχοντες δικαίωμα ψήφου.

4.7 Η επίσημη πρόσκληση που έλαβε η Αλβανία για την προσχώρησή της στο ΝΑΤΟ, κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Βουκουρεστίου στις 2-4 του περασμένου Απριλίου, αποτελεί ένα στοιχείο το οποίο χρήζει συνεκτίμησης προκειμένου να συμπληρωθεί το γενικό γεωπολιτικό πλαίσιο και η διαδικασία ένταξης της Αλβανίας στους θεσμούς της Δύσης.

5. Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

5.1 Η ΕΕ έχει δρομολογήσει μία στρατηγική που βασίζεται στη συμμετοχική διαδικασία με την ανάμειξη της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών κυβερνήσεων και των χορηγών. Προς τούτο καταρτίστηκε συμμετοχικό σχέδιο δράσης που προβλέπει την ανάμειξη της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση του προγράμματος μεσοπρόθεσμων δαπανών, μέσω του οποίου αποφασίζεται η κατανομή των πόρων στους διάφορους τομείς.

5.2 Εξάλλου συγκροτήθηκαν ομάδες διαβούλευσης της κοινωνίας των πολιτών σε τέσσερις σημαντικούς τομείς: γεωργία, εκπαίδευση, υγεία και κοινωνικές και εργασιακές υποθέσεις, καθώς και μία εθνική ομάδα διαβούλευσης και μία τεχνική γραμματεία στο Υπουργείο Οικονομικών. Υπογραμμίζεται η σημασία των σχεδίων για τη θεσμική ενίσχυση των τοπικών διοικήσεων με σκοπό την προώθηση της συμμετοχής τους στην εν λόγω διαδικασία.

5.3 Η συμμετοχή των τοπικών αρχών και των φορέων που αναπτύσσουν δραστηριότητα διαφόρων ειδών στο έδαφος της Αλβανίας έχει θεμελιώδη σημασία για την παγίωση της δημοκρατίας και τον έλεγχο των πολιτών επί των πεπραγμένων της δημόσιας διοίκησης. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε μία χώρα όπως η Αλβανία που προσπαθεί να προσαρμοσθεί στα ευρωπαϊκά πρότυπα ενόψει μίας μελλοντικής προσχώρησης ως πλήρες μέλος.

5.4 Η δράση της αλβανικής κοινωνίας των πολιτών αντιμετωπίζει δυσκολίες λόγω της περιορισμένης συμμετοχικής δημοκρατίας. Οι διεθνείς οργανώσεις και τα αντίστοιχα προγράμματά τους για αναπτυξιακή ενίσχυση διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων των οργανώσεων και των ενώσεων της κοινωνίας των πολιτών: αυτό είναι το πρώτο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη έναντι μίας κοινωνίας που επιδιώκει, βήμα — βήμα, την οικοδόμηση και την παγίωση των δημοκρατικών θεσμών της. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι και οι ΗΠΑ έχουν σημαντική παρουσία στην αλβανική κοινωνία με προγράμματα αναπτυξιακής ενίσχυσης, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της οργάνωσης USAID.

5.5 Από πολιτική άποψη, η υποστήριξη της ΕΕ και των λοιπών διεθνών οργανισμών που παρέχεται με στόχο την εκπλήρωση των προτύπων που απαιτούνται για την πλήρη ολοκλήρωση πρέπει να συμπορεύεται με την αυτόνομη και σαφή πολιτική βούληση του αλβανικού λαού και των εκπροσώπων του για την προώθηση μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της χώρας. Εν προκειμένω, χαίρεται η απόφαση της αλβανικής κυβέρνησης να διαδώσει στην κοινωνία των πολιτών ποσό ανερχόμενο σε ένα εκατομμύριο ευρώ στο πλαίσιο του πιο πρόσφατου νόμου επί του προϋπολογισμού. Ελπίζεται ότι οι μέθοδοι χρηματοδότησης και η διάθεση των εν λόγω κεφαλαίων (που δεν έχουν μέχρι στιγμής αποφασιστεί) θα διακρίνονται από πραγματική διαφάνεια και θα τύχουν αποτελεσματικής παρακολούθησης.

5.6 Προκειμένου να αναπτυχθεί ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθεί ο διάλογος, ο οποίος δείχνει να είναι ακόμη ανεπαρκής και ατελής, μεταξύ της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών. Η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο στάδιο τόσο της θέσπισης όσο και του ελέγχου της νομοθεσίας θεωρείται χρήσιμη αφενός για την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων και αφετέρου για την αποδοχή τους.

5.7 Στην Αλβανία υπάρχουν πολυάριθμες μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, όπως τα δικαιώματα των γυναικών, η προάσπιση της δημοκρατίας, η διαφάνεια και η αξιοκρατία των θεσμών, τα ερευνητικά κέντρα, οι ενώσεις προστασίας των καταναλωτών, κλπ. Οι αδυναμίες που μπορούν γενικά να διαπιστωθούν αφορούν τη συγκέντρωση των περισσότερων από τις οργανώσεις αυτές στα Τίρανα, χωρίς εκτεταμένη παρουσία σε όλη την εθνική επικράτεια, το ενίοτε υπερβολικά ευρύ πεδίο παρέμβασής τους το οποίο λειτουργεί εις βάρος της αποτελεσματικότητάς τους, καθώς και την υπερβολικά «επαγγελματική» αντιμετώπιση της δράσης τους.

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Δυτικά Βαλκάνια: ενίσχυση της ευρωπαϊκής προοπτικής», COM(2008) 127 τελικό.

5.8 Κατά τη διάρκεια της αποστολής τους στην Αλβανία, τα μέλη της ΕΟΚΕ παρατήρησαν στην αλβανική κοινωνία των πολιτών ορισμένα φαινόμενα τα οποία δυστυχώς εμφανίζονται και σε άλλες χώρες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, όπως η δημιουργία οργανώσεων συχνά με πολύ μικρό αριθμό μελών και ο υπερβολικός «επαγγελματισμός» των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, μέχρι του σημείου να μετατρέπονται σε οργανώσεις που ακολουθούν τους ίδιους κανόνες της αγοράς.

5.9 Η γεωργία, η οποία εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος του ΑΕγχΠ και να απασχολεί μεγάλο αριθμό εργαζομένων, πληρώνει ακόμη το τίμημα των ιδιωτικοποιήσεων της δεκαετίας του '90 (που πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με το πρόγραμμα που προτάθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα) οι οποίες οδήγησαν στη δημιουργία πολυάριθμων μικρών γεωργικών επιχειρήσεων που δυσκολεύονται να οργανωθούν για την προάσπιση των κοινών τους συμφερόντων. Για τον λόγο αυτό οι ενώσεις των γεωργών μας διαβεβαίωσαν ότι διάκινται ευνοϊκά σε μία μεταρρύθμιση με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του οικονομικού και παραγωγικού συστήματος της αλβανικής γεωργίας.

6. Η κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο

6.1 Στην Αλβανία ο κοινωνικός διάλογος και η αντιπροσωπευτικότητα των κοινωνικών εταίρων δεν εξελίχθηκε όπως στα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση των τελευταίων ετών δεν επέτρεψε την εγκαθίδρυση ολοκληρωμένου κοινωνικού διαλόγου.

6.2 Τα εμπόδια για την ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων (κυρίως των συνδικάτων) υφίστανται ακόμη, με κορωνίδα το επεισόδιο που σημειώθηκε τον Αύγουστο του 2007, όταν δικαστικοί επιμελητές ακολουθούμενοι από όργανα της τάξης επέβαλαν σε δύο συνδικαλιστικές συνομοσπονδίες να εγκαταλείψουν τις έδρες τους τις οποίες μίσθωναν τα συνδικάτα κατηγορούν εν προκειμένω την κυβέρνηση για τη συγκεκριμένη απόφαση. Όσον αφορά το πρόβλημα αυτό, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτείται να εξευρεθεί μία κοινά αποδεκτή λύση, με στόχο την ταχύτερη δυνατή αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των συνδικάτων και της κυβέρνησης και να διασφαλιστεί ότι κάθε πλευρά θα επωμισθεί αποτελεσματικότερα το ρόλο της.

6.3 Τα συνδικάτα της Αλβανίας⁽⁴⁾ ζητούν να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή, ιδιαίτερα όσον αφορά λεπτά θέματα, όπως τα προς υιοθέτηση μέτρα για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών, η καταπολέμηση της διαφθοράς και της άτυπης οικονομίας, οι μεταρρυθμίσεις στον ενεργειακό και πετρελαϊκό τομέα, καθώς και οι επιπτώσεις τους στην απασχόληση.

6.4 Οι ενώσεις των επιχειρηματιών, παρότι αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω κατακερματισμού και ελλείπει διάθεσης συνεργασίας, παραπονιούνται για απουσία διαφάνειας, συμμετοχής και ανάμειξης στη νομοθετική διαδικασία, ιδίως όσον αφορά τα μέτρα που έχουν μεγαλύτερες επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Καλούνται όλοι οι συμμετέχοντες στον τριμερή διάλογο να επιδιώξουν την τήρηση των κανόνων και την επίτευξη πραγματικής αντιπροσωπευτικότητας.

6.5 Ο σημαντικότερος αρμόδιος οργανισμός για τον τριμερή διάλογο στην Αλβανία είναι το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας που συστάθηκε το 1996 και έχει ως στόχο την εναρμόνιση των συμφερόντων των διαφόρων οικονομικών φορέων, τον περιορισμό των συγκρούσεων και τη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης⁽⁵⁾.

6.6 Κατά τη διάρκεια αυτών των ετών, η δράση του Συμβουλίου προσέδωσε νομιμότητα στους κοινωνικούς εταίρους και επηρέασε μέχρι κάποιο βαθμό ορισμένες σημαντικές επιλογές, κυρίως στον τομέα των μισθολογικών πολιτικών. Για την αξιολόγηση του έργου που επιτελεί το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας χρήζει συνεκτίμησης η πολιτική αστάθεια στην Αλβανία, ιδίως προς τα τέλη της δεκαετίας του '90, που οδήγησε στη συχνή αλλαγή των Υπουργών Εργασίας.

6.7 Οι εκπρόσωποι τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων δηλώνουν δυσαρεστημένοι από τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Εργασίας υποστηρίζοντας αφενός ότι διακρίνεται από ασυνέχεια δράσης και αφετέρου ότι δεν καλείται να εκφέρει γνώμη σχετικά με καίρια πολιτικά ζητήματα, όπως οι ιδιωτικοποιήσεις και οι δημοσιονομικοί νόμοι.

6.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το Εθνικό Συμβούλιο Εργασίας είναι καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου στην Αλβανία, καθώς και ότι θα πρέπει να αποτελέσει τόπο διεξαγωγής ουσιαστικής συζήτησης και διαμεσολάβησης σχετικά με θέματα μείζονος εθνικής σπουδαιότητας. Η αντιπροσωπευτικότητα των φορέων που συμμετέχουν σε αυτό, τα χρονοδιαγράμματα και η τακτική περιοδικότητα των συνεδριάσεων του είναι ζωτικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία του.

6.9 Η Αλβανία υιοθέτησε ένα νόμο για τη σύσταση Επιθεώρησης Εργασίας. Εντούτοις, η δυνατότητα παρέμβασης και η λειτουργικότητα του εν λόγω φορέα εντός της επικράτειας είναι ακόμη περιορισμένες, ενώ εξακολουθούν να υφίστανται προβλήματα λόγω αδυναμιών που σχετίζονται με τη θέσπιση νομοθεσίας και την εφαρμογή κανόνων στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁴⁾ Τα κυριότερα συνδικάτα της Αλβανίας είναι τα εξής δύο: η Ένωση Ανεξάρτητων Συνδικάτων Αλβανίας (BSPSH) και η Συνομοσπονδία Συνδικάτων Αλβανίας (KSSH), τα οποία συστάθηκαν αμφότερα το 1992.

⁽⁵⁾ Ο κανονισμός που διέπει τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Εργασίας περιλαμβάνεται στο άρθρο 200 του αλβανικού Εργατικού Κώδικα (νόμος αριθ. 7961 της 12.7.1995 και επόμενες τροποποιήσεις του).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Δημιουργία δικτύων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή»

(2009/C 27/29)

Με επιστολή της 15ης Δεκεμβρίου 2007, η κ. Benita FERRERO-WALDNER, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αρμόδια για τις Εξωτερικές Σχέσεις και την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, βάσει του άρθρου 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

«Δημιουργία δικτύων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Ιουνίου 2008 με βάση την έκθεση του εισηγητή κ. Manoliu και του συνεισηγητή κ. Mitov.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 9 και 10 Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 143 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου εκπονήθηκε για να στραφεί η πολιτική προσοχή στην περιοχή και να αξιοποιηθούν οι νέες ευκαιρίες που προσφέρονται λόγω της ένταξης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ΕΕ. Η Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου εστιάζεται σε πέντε θέματα: χρηστή διακυβέρνηση, μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον και καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος.

1.2 Η Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου θα πρέπει να συμβάλει επίσης στην προώθηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, καθώς και της αρχής του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών. Θα πρέπει επίσης να συμβάλει στη μείωση της φτώχειας στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου σε συνεργασία με τους συναφείς διεθνείς οργανισμούς.

1.3 Η ΕΟΚΕ καλεί τις κυβερνήσεις των παρευξεινίων χωρών, τους περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον περιφερειακό διάλογο και την περιφερειακή συνεργασία προσφέροντας με τον τρόπο αυτό νέες προοπτικές για σημαντικά θέματα όπως η διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, η προώθηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, της ανάπτυξης και του εμπορίου, η συνεργασία στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος και οι επαφές μεταξύ των λαών.

1.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες και προκλήσεις στην παρευξείνια περιοχή οι οποίες απαιτούν συντονισμένη δράση σε περιφερειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων βασικών τομέων όπως είναι η ενέργεια, οι μεταφορές, το περιβάλλον, η κυκλοφορία και η ασφάλεια.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις διάφορες ιδιωτικές και δημόσιες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών οργανώσεων στη διαμόρφωση του μέλλοντος της περιοχής. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σύνδεση των υφιστάμενων δικτύων συνεργασίας της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών οργανώσεων με το Φόρουμ του Ευξείνου Πόντου για συνεργασία και διάλογο (Φόρουμ ΕΠ) και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας του Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ).

1.6 Η ΕΟΚΕ προωθεί τη σύσταση εθνικών ΟΚΕ και Τριμερών Επιτροπών σε όλες τις παρευξείνιες χώρες και την ενίσχυση του ρόλου τους, καθώς και την ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας ανάμεσα σε τριμερείς διαρθρώσεις στην περιοχή. Στις χώρες που δεν διαθέτουν εθνική ΟΚΕ, οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία διαβούλευσης και στη σύσταση εθνικών ΟΚΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη διεξαγωγή μιας ολοκληρωμένης έρευνας σχετικά με την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων στις χώρες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου.

1.8 Τον Νοέμβριο του 2008, η ΕΟΚΕ και η ΔΟΕ θα οργανώσουν κοινή διάσκεψη σχετικά με το «Ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου: Δημιουργία περιφερειακών δικτύων και προώθηση του κοινωνικού διαλόγου». Στην εν λόγω διάσκεψη, η οποία θα αποτελέσει τη συνέχεια της παρούσας διερευνητικής γνωμοδότησης, θα συμμετάσχουν περιφερειακοί ενδιαφερόμενοι φορείς.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ ανταποκρίνεται ευχαρίστως στο αίτημα της κ. Benita Ferrero-Waldner, Επιτρόπου αρμόδιας για τις εξωτερικές σχέσεις και την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ), να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση για τη Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου. Το ενδιαφέρον της Επιτροπής εστιάζεται κυρίως στην εκτίμηση του τρόπου με τον οποίο οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) θα μπορέσουν να συμμετάσχουν περισσότερο στην εφαρμογή της ανακοίνωσης της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου — Μια νέα πρωτοβουλία περιφερειακής συνεργασίας» COM(2007) 160 τελικό.

2.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρώτη κοινή συνεδρίαση των Υπουργών Εξωτερικών των 27 κρατών μελών της ΕΕ με τους ομολόγους τους από τις παρευξείνιες χώρες που έλαβε χώρα στις 14 Φεβρουαρίου 2008 στο Κίεβο. Η συμμετοχή της ΕΟΚΕ ως παρατηρητή στη συνεδρίαση αποτελεί σημαντικό βήμα για την εφαρμογή της στρατηγικής για την περιφερειακή συνεργασία στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου.

2.3 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της παρευξείνιας περιοχής

2.3.1 Η παρευξείνια περιοχή⁽¹⁾ είναι μια γεωγραφική περιοχή πλούσια σε φυσικούς πόρους και με στρατηγική γεωγραφική θέση στη συμβολή Ευρώπης, Κεντρικής Ασίας και Μέσης Ανατολής. Σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε, η ευημερία, η σταθερότητα και η ασφάλεια των γειτόνων της ΕΕ γύρω από τον Εύξεινο Πόντο⁽²⁾ ενδιαφέρουν άμεσα και έχουν στρατηγική σημασία για την ΕΕ. Η παρευξείνια περιοχή είναι μια αγορά με μεγάλο αναπτυξιακό δυναμικό που πλησιάζει τα 200 εκατομμύρια κατοίκους, μεταφορικός και ενεργειακός κόμβος και σημείο σύγκλισης διαφόρων πολιτισμών, αλλά και ανεπίλυτων διενέξεων.

2.3.2 Τρεις πολιτικές της ΕΕ είναι σημαντικές σ' αυτό το πλαίσιο: η προενταξιακή διαδικασία στην περίπτωση της Τουρκίας, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) με τους πέντε προς ανατολάς εταίρους της ΕΠΓ (Ουκρανία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν) που συμμετέχουν ενεργά και στην παρευξείνια συνεργασία και η Στρατηγική Εταιρική Σχέση με τη Ρωσική Ομοσπονδία, η οποία βασίζεται σε τέσσερις Κοινούς Χώρους.

2.3.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη συμβολή της Επιτροπής σε ένα ευρύ φάσμα τομεακών πρωτοβουλιών περιφερειακής σημασίας που αφορούν: τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες· το κράτος δικαίου, τη συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας· την εμπορική και οικονομική ολοκλήρωση και τη νομοθετική σύγκλιση· τις μεταφορές, τη ναυτιλιακή πολιτική και την ενέργεια· το περιβάλλον· την κοινωνία των πληροφοριών· την απασχόληση, την κοινωνική πολιτική και τις ίσες ευκαιρίες· το ανθρώπινο κεφάλαιο, την εκπαίδευση· και τη δημόσια υγεία.

2.3.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες και προκλήσεις στην παρευξείνια περιοχή οι οποίες απαιτούν συντονισμένη δράση σε περιφερειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων βασικών τομέων όπως είναι η ενέργεια, οι μεταφορές, το περιβάλλον, η κυκλοφορία και η ασφάλεια.

2.3.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ύπαρξη διαφορετικών σχημάτων, προσεγγίσεων και πολιτικών των περιφερειακών οργανώσεων στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου και των πρωτοβουλιών συνεργασίας δείχνουν την έκταση που μπορεί να λάβει η συνεργασία για την ανάπτυξη και τη διαχείριση των συνεργειών στην παρευξείνια περιοχή. Μια επισκόπηση των υφιστάμενων περιφερειακών οργανισμών, πρωτοβουλιών συνεργασίας, προγραμμάτων και κέντρων πολιτικών αναλύσεων παρέχεται στα παραρτήματα.

2.4 Οι στόχοι της ΕΕ στην παρευξείνια περιοχή

2.4.1 Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες στην παρευξείνια περιοχή για να ενισχύσει τις προσπάθειες εκδημοκρατισμού, να υποστηρίξει τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και την ανάπτυξη, να προστατεύσει τη σταθερότητα και να ενθαρρύνει την περιφερειακή συνεργασία.

2.4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μεγαλύτερη συμμετοχή της ΕΕ θα πρέπει να συμπληρώσει τις διμερείς προσπάθειες, να τονώσει την περιφερειακή συνεργασία, να διασφαλίσει μεγαλύτερη συνοχή και πολιτική καθοδήγηση και να εστιάσει την πολιτική προσοχή στο περιφερειακό επίπεδο, ώστε να επιτευχθεί εκείνη η ζώνη σταθερότητας, ευημερίας και συνεργασίας την οποία η ΕΕ επιθυμεί να μοιράζεται με όλες τις νέες γειτονικές της χώρες.

2.4.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η περιφερειακή προσέγγιση της παρευξείνιας περιοχής δεν θα πρέπει ούτε να θεωρείται ούτε να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή αντί της ένταξης στην ΕΕ ή να χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό των οριστικών συνόρων της ΕΕ.

3. Χαρακτηριστικά των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή

3.1 Το ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο των δέκα χωρών της περιοχής του Ευξείνου Πόντου διαφέρει σημαντικά και, κατά συνέπεια, διαφέρουν και οι συνθήκες των κοινωνιών των πολιτών τους. Κατά τη διάρκεια της σοβιετικής περιόδου, οι «κοινωνικοί φορείς» ή η «επαγγελματική συνεργασία» περιορίζονταν από το καθεστώς του κυβερνώντος κόμματος σε απλούς «ιμάντες διαβίωσης». Αυτό μπορεί να θεωρηθεί κοινό περιφερειακό σχήμα στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου, εκτός από την Τουρκία και την Ελλάδα. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, όλες οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης επιδίδονται σε μια ραγδαία πολιτική και οικονομική μετάβαση, που έχει σημαντικές συνέπειες και για τις κοινωνίες των πολιτών τους.

3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της παρευξείνιας περιοχής, με βάση την αμοιβαία κατανόηση των κοινών αξιών και των θεμελιωδών ελευθεριών, τη δέσμευση για μια δημοκρατική κοινωνία ανοιχτή σε όλους και διάλογο βασισμένο στην ανεξαρτησία των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών.

3.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η βραδεία ανάπτυξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή οφείλεται στις ακόλουθες βασικές αιτίες: αδυναμία του δικαστικού συστήματος και εξάρτησή του από τις κυβερνήσεις (στις περισσότερες περιπτώσεις, το δικαστικό σύστημα προστατεύει τα συμφέροντα των αρχών κατά των πολιτών)· απουσία ισορροπημένης κατανομής των εξουσιών και των ευθυνών μεταξύ των κεντρικών και των τοπικών αρχών· ενίσχυση της κατασταλτικής και της φορολογικής λειτουργίας των κυβερνήσεων· χειραγώγηση των δημόσιων υπαλλήλων μέσω της διαφθοράς και της δωροδοκίας· μετατροπή των πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών σε πλάσματικές έννοιες· περιορισμός της πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες· διατήρηση από τις κυβερνήσεις ψευδοδιαλόγου με επιλεγμένους αντιπροσώπους της αποκλεισμένης κοινωνίας των πολιτών· ανυπαρξία των νομικών και οικονομικών προϋποθέσεων για την υποστήριξη πραγματικά ελεύθερων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών· εξάρτηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από διεθνείς ή εταιρικές οικονομικές χορηγίες· ισχυρή ανάπτυξη δημοκρατικού πνεύματος.

3.4 Είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθεί μια σφαιρική και συγκριτική μελέτη της κατάστασης των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου. Αυτή η μελέτη πρέπει να καλύψει τις προκλήσεις που προκύπτουν λόγω της τρέχουσας κατάστασης στην περιοχή, να εστιασθεί στις υφιστάμενες δυνατότητες για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου ενός περιφερειακού δικτύου, και να αναλύσει τις πρωτοβουλίες που αναδύονται για την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην ανωτέρω μελέτη θα πρέπει επίσης να αναλυθούν η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, οι κανόνες και διαδικασίες καταχώρισης και φορολόγησης, η ελευθερία έκφρασης και η λειτουργία τριμερών διαβουλευσεων.

(1) Η παρευξείνια περιοχή περιλαμβάνει τις εξής χώρες: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία και Δημοκρατία της Μολδαβίας προς δυσμάς, Ουκρανία και Ρωσία βορείως, Γεωργία, Αρμενία και Αζερμπαϊτζάν προς ανατολάς και Τουρκία νοτίως. Μολονότι η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Ελλάδα δεν είναι παράκτιες χώρες του Ευξείνου Πόντου, η ιστορία, η εγγύτητα και οι στενοί δεσμοί τους τις καθιστούν φυσικούς περιφερειακούς εταίρους.

(2) Με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ΕΕ, ο Εύξεινος Πόντος έγινε ευρωπαϊκή θάλασσα.

4. Δίκτυα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην παρευξείνια περιοχή

4.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι αποτελεί ευθύνη της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών οργανώσεων να αποφασίσουν πώς επιθυμούν να οργανωθούν σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

4.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση της Επιτροπής να μην δημιουργηθεί νέα περιφερειακή δομή για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ενθαρρύνει την ανάπτυξη της διάστασης της κοινωνίας των πολιτών στα υφιστάμενα δίκτυα, καθώς και τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε περιφερειακά και διεθνικά δίκτυα.

4.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να αναπτύξουν στενότερους δεσμούς με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας του Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ), που είναι η πλατφόρμα για την οικονομική συνεργασία στην περιοχή και ο πιο αναπτυγμένος διακυβερνητικός περιφερειακός οργανισμός στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν χρήσιμο να συμπεριληφθεί μια πραγματική εταιρική σχέση με τις ΟΚΠ ως βασική συνιστώσα των πολιτικών προσανατολισμών και των δραστηριοτήτων του ΟΣΕΠ.

4.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το Φόρουμ ΕΠ (Φόρουμ του Ευξείνου Πόντου για συνεργασία και διάλογο) θα μπορούσε να αποτελέσει πλατφόρμα για ανοιχτό διάλογο ανάμεσα στις κυβερνήσεις και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, βάσει της πείρας που διαθέτει στη συγκέντρωση ΜΚΟ από την περιοχή και στη διευκόλυνση των διεπαφών κρατικών-μη κρατικών φορέων. Το φόρουμ αυτό συστάθηκε το 2006 από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων διαφόρων χωρών της περιοχής του Ευξείνου Πόντου. Δεν θα έχει μόνιμη διάρθρωση και δεν θα αναπαράγει τις δραστηριότητες των υφιστάμενων μηχανισμών συνεργασίας στην περιοχή.

4.5 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στους εξής τομείς συνεργασίας: προσδιορισμός θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος, κατάρτιση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στρατηγικών για την ανάπτυξη των ικανοτήτων της κοινωνίας των πολιτών, προώθηση ευρύτερων συνεργειών μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να δημιουργηθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την επιτυχία σχεδίων περιφερειακής συνεργασίας, αξιολόγηση των υφιστάμενων μέσων, αποτίμηση των εθνικών και περιφερειακών ικανοτήτων, καθορισμός των βασικών απαιτήσεων και προετοιμασία του μέλλοντος με διακρατικό τρόπο.

4.6 Τα εδραιωμένα δίκτυα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών οργανώσεων θα πρέπει να είναι ανοιχτά στη συμμετοχή κάθε οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου.

5. Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές στην παρευξείνια περιοχή

5.1 Η ΕΟΚΕ συνεργάζεται με τρεις εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές (ΟΚΕ) και δύο παρεμφερείς οργανισμούς από την περιοχή του Ευξείνου Πόντου (βλ. παράρτημα Ι για λεπτομερή περιγραφή), οι οποίες συμμετέχουν επίσης ενεργά στη Διεθνή Ένωση Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών (AICESIS). Πρόκειται για τις εξής χώρες και όργανα:

— Βουλγαρία — Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

— Ελλάδα — Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

— Ρουμανία — Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

— Ρωσία — Δημόσιο Επιμελητήριο

— Ουκρανία — Εθνική Τριμερής Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

5.2 Η ΕΟΚΕ έχει υπογράψει Μνημόνιο Συμφωνίας με το Δημόσιο Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Επίσης, σχεδιάζεται η ενίσχυση της συνεργασίας με την Εθνική Τριμερή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ουκρανίας. Η Ρωσία διαθέτει επίσης μια τριμερή επιτροπή, με την οποία η ΕΟΚΕ θα πρέπει να αναπτύξει διάλογο.

5.3 Η ΕΟΚΕ συνεργάζεται με την Τουρκία μέσω της Μικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής. Η Τουρκία διαθέτει Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή· αυτή, εντούτοις, δεν είναι σαφώς προσδιορισμένο θεσμικό όργανο και δεν συμμετέχει στα διεθνή δίκτυα των ΟΚΕ.

5.4 Στη Δημοκρατία της Μολδαβίας υπάρχει η Εθνική Επιτροπή Διαβούλευσης και Συλλογικών Διαπραγματεύσεων, μια τριμερής επιτροπή η οποία συστάθηκε βάσει του νόμου για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Πρόεδρος αυτής της επιτροπής είναι ο πρώτος αντιπρόεδρος της κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και τη γραμματειακή υποστήριξη έχει αναλάβει το Υπουργείο Οικονομίας και Εμπορίου, το οποίο είναι επίσης αρμόδιο για εργασιακά θέματα. Και στη Γεωργία συγκροτείται επί του παρόντος Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αλλά η ΕΟΚΕ δεν έχει ξεκινήσει ακόμη συνεργασία με τα δύο αυτά όργανα.

5.5 Στις χώρες που δεν διαθέτουν εθνική ΟΚΕ, οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία διαβούλευσης και στη σύσταση εθνικής ΟΚΕ.

5.6 Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η ενίσχυση της συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και της διεθνούς συνεργασίας της ΕΟΚΕ με τις ΟΚΕ των παρευξείνιων χωρών. Μακροπρόθεσμα, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία ενός δικτύου μεταξύ των υφιστάμενων και των νέων Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών, καθώς και άλλων τριμερών διαρθρώσεων στην περιοχή.

6. Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των εθνικών, περιφερειακών και διεθνών πολιτικών

6.1 Η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών προσφέρει νέες προοπτικές για σημαντικά θέματα, γι' αυτό η ΕΟΚΕ καλεί τις κυβερνήσεις των παρευξείνιων χωρών, τις περιφερειακές και διεθνείς οργανώσεις να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον περιφερειακό διάλογο. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι ακόλουθοι τέσσερις τομείς πρέπει να έχουν το προβάδισμα στον διάλογο και τη συνεργασία:

— Διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών·

— Προώθηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, της ανάπτυξης και του εμπορίου·

— Συνεργασία στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος·

— Επαφές μεταξύ των λαών.

6.2 Διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών

6.2.1 Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να αξιοποιήσει πλήρως τη Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου και του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για την προώθηση της διασυννοριακής και της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του διαπολιτισμικού διαλόγου για τη διευθέτηση των διενέξεων και τη δημιουργία ενός χώρου βιώσιμης δημοκρατίας, κράτους δικαίου και χρηστής διακυβέρνησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.2.2 Ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού της ανεξαρτησίας των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και της ελευθερίας του Τύπου, θα πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ, στις διμερείς σχέσεις και στην περιφερειακή προσέγγιση.

6.2.3 Η Συνέργεια του Ευξείνου Πόντου θα πρέπει να συμβάλει επίσης στην προώθηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, καθώς και στην αρχή του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών. Θα πρέπει επίσης να συμβάλει στη μείωση της φτώχειας στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου σε συνεργασία με συναφείς διεθνείς οργανισμούς, ιδίως με την Παγκόσμια Τράπεζα και την ΔΟΕ.

6.3 Προώθηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, της ανάπτυξης και του εμπορίου

6.3.1 Η παρευξείνια περιοχή βίωσε σημαντικές πολιτικές, θεσμικές, μακροοικονομικές και νομοθετικές μεταρρυθμίσεις την τελευταία δεκαετία. Υπάρχουν σοβαρές διαφορές μεταξύ των οικονομικών των χωρών της περιοχής από άποψη διαθέσιμων συντελεστών παραγωγής, φυσικών πόρων, παραγωγικής ικανότητας και μεγέθους της αγοράς. Οι χώρες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου παρουσιάζουν διαφορές ως προς το βαθμό ανάπτυξης, το επίπεδο υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων, το βαθμό οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας και την ικανότητα ανταπόκρισης στις βασικές ανάγκες των πολιτών τους. Πολλές χώρες στην περιοχή αντιμετωπίζουν προβλήματα παραοικονομίας, διαφθοράς, παράνομης μετανάστευσης και φτώχειας.

6.3.2 Στις παρευξείνιες χώρες παρατηρείται σήμερα μεγάλος δυναμισμός του ιδιωτικού τομέα. Αυτό έχει καθοριστική σημασία για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και το μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό δυναμικό. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η υποστήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη της οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας.

6.3.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα στην παρευξείνια περιοχή συνδέεται άμεσα με την κατάσταση του περιβάλλοντος, τους αυξανόμενους αρνητικούς εξωτερικούς παράγοντες, τα θέματα κοινωνικής ευθύνης, την τήρηση των κοινών κοινωνικών προδιαγραφών και την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της οικολογικής ευθύνης. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει με έμφαση ότι πρέπει να ενισχυθούν οι κοινωνικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές υπηρεσίες που παρέχονται σε όλους τους πολίτες προκειμένου να καταπολεμηθεί η φτώχεια και η ανισότητα.

6.3.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι ανάγκη να βελτιωθεί το επενδυτικό κλίμα, να προωθηθούν μεταρρυθμίσεις προς την οικονομία της

αγοράς, να ενθαρρυνθούν τα μέτρα ελευθέρωσης και να υποστηριχθεί η δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών στην παρευξείνια περιοχή, σύμφωνα με τις αρχές του ΠΟΕ. Ο αντίκτυπος των τεχνολογικών καινοτομιών θα μπορούσε να ανοίξει νέους τομείς για τη διεθνή συνεργασία, τις εξωτερικές επενδύσεις και την ανάπτυξη των υπηρεσιών.

6.4 Συνεργασία στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος

6.4.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η περιοχή του Ευξείνου Πόντου είναι γεωπολιτικά και στρατηγικά σημαντική ως περιοχή παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας, διότι παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα να διαφοροποιήσει τους προμηθευτές της. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της ενθάρρυνσης της διαφοροποίησης της προσφοράς –παραπέρα ενίσχυση της στήριξης για τον καθορισμό και τη δημιουργία νέων, βιώσιμων και ασφαλών, υποδομών και διαδρόμων μεταφοράς, προμηθευτών και διαδρομών.

6.4.2 Η αύξηση των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, η αυξανόμενη εξάρτηση της ΕΕ από ολιγάριθμους εξωτερικούς προμηθευτές και η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη αποτελούν επίσης προβλήματα που προκαλούν ανησυχία στις χώρες της περιοχής του Ευξείνου Πόντου. Η ΕΕ έχει ξεκινήσει συζήτηση σχετικά με την αναγκαιότητα μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής για να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και η ασφάλεια του εφοδιασμού⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ συνειδητοποιεί ότι η αύξηση των ενεργειακών τιμών θα έχει σοβαρό αντίκτυπο στις οικονομικές και κοινωνικές ισορροπίες στις χώρες της περιοχής.

6.4.3 Νέες οδοί εφοδιασμού, όπως ο διαकाσπιακός/διευξείνιος ενεργειακός διάδρομος⁽⁴⁾ και ο αγωγός Nabucco⁽⁵⁾ (ένας αγωγός μήκους 3 400 χιλιομέτρων, που θα μεταφέρει 31 δισ. κυβικούς τόνους φυσικού αερίου κατ' έτος), καθώς και τα προγράμματα INOGATE και TRACECA, αναμένεται ότι θα αποτελέσουν κατάλληλο πλαίσιο για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς ενέργειας. Η Ρωσία έχει αρχίσει την κατασκευή του αγωγού South Stream, που θα ξεκινά από τη Ρωσία, θα διασχίζει υπογείως τον Εύξεινο Πόντο και τα Βαλκάνια και θα φθάνει στην Κεντρική Ευρώπη, και του αγωγού Nord Stream στη Βαλτική.

6.4.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής όσον αφορά τους δυνητικούς νέους ενεργειακούς διαδρόμους για τον εφοδιασμό με πετρέλαιο και φυσικό αέριο από τις περιοχές του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας θα πρέπει να βασιστεί στην υποστήριξη του Αζερμπαϊτζάν να αποκτήσει πραγματική ανεξαρτησία ως προμηθευτής ενέργειας, με την παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη των εθνικών του βιομηχανιών πετρελαίου και φυσικού αερίου, και στην υποστήριξη της Ουκρανίας, της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, της Ρουμανίας και της Γεωργίας ως βασικών παραγόντων των νέων ενεργειακών διαδρόμων προς την ευρωπαϊκή επικράτεια. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Ρωσία ενδιαφέρεται επίσης για αυτή τη διαδικασία. Η ΕΟΚΕ συνιστά να υποστηριχθούν με όλα τα μέσα οι ευρωπαϊκές εταιρείες που συμμετέχουν σε σχέδια για την ανάπτυξη των βιομηχανιών πετρελαίου και φυσικού αερίου και για την κατασκευή αγωγών στην Ανατολική Ευρώπη και στην Κεντρική Ασία. Η ΕΕ πρέπει επίσης να επιδιώξει την ενίσχυση του ρόλου της Τουρκίας ως παράγοντα σταθερότητας στην περιοχή.

⁽³⁾ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 8ης και 9ης Μαρτίου 2007 ενέκρινε μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη. Ακολούθησε η εκπόνηση διετούς προγράμματος δράσης (2007-2009).

⁽⁴⁾ Ο διάδρομος περιλαμβάνει σχέδια που έχουν ήδη υλοποιηθεί όπως ο πετρελαιοαγωγός Baku-Tbilisi-Ceyhan, αλλά και ενεργειακές υποδομές οι οποίες βρίσκονται σε φάση μελέτης ή προετοιμασίας όπως ο αγωγός Broyd-Odisal-Teryest, Μπουργκάς-Vlore και Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη.

⁽⁵⁾ Το σχέδιο υπέστη καθυστερήσεις λόγω προβλημάτων εφοδιαστικής, διαφωνιών σχετικά με τη χρηματοδότηση και έλλειψης πολιτικής βούλησης.

6.4.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανάπτυξη πολιτικών για την αποδοτική χρήση της ενέργειας στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου θα πρέπει να αποτελέσει μια από τις βασικές προτεραιότητες των προγραμμάτων συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας της ΕΕ. Τα προγράμματα που σχετίζονται με την ενέργεια θα πρέπει να συμβάλουν στην εξοικονόμηση ενέργειας, στον περιορισμό του κόστους και στη μείωση της ρύπανσης.

6.5 Επαφές μεταξύ των λαών

6.5.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το επικείμενο πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας για τη λεκάνη του Ευξείνου Πόντου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μέσου Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (ΕΜΓΕΣ 2007-2013) και υπογραμμίζει τη σημασία της προαγωγής των επαφών μεταξύ των λαών και, ιδιαίτερα, μεταξύ των νέων γενιών στις παρευξείνιες χώρες.

6.5.2 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας για να αναπτυχθεί αμοιβαία κατανόηση και να ενθαρρυνθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές επαφές και είναι υπέρ της προώθησης των ανταλλαγών μεταξύ των λαών ως τρόπου

εδραίωσης της βιώσιμης ανάπτυξης, της ευημερίας, της σταθερότητας και της ασφάλειας στην περιοχή του Ευξείνου Πόντου.

6.5.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει την αναγκαιότητα πραγματικής εφαρμογής των διευκολύνσεων χορήγησης θεώρησης και των συμφωνιών επανεισδοχής, οι οποίες μπορούν να διευκολύνουν τις εκπαιδευτικές ανταλλαγές και τις ανταλλαγές νέων, τις επαφές μεταξύ των επιχειρήσεων, την κινητικότητα των ερευνητών ως μέρος της αυξανόμενης ερευνητικής συνεργασίας και τις επαφές μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των ΜΚΟ και των πολιτιστικών ομάδων.

6.5.4 Οι επαφές μεταξύ των λαών μπορούν να προωθήσουν τη συνεργασία στους τομείς της παιδείας, της επιμόρφωσης και της έρευνας, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα τη σημασία της ενίσχυσης του διαπολιτισμικού διαλόγου μέσω των υφιστάμενων προγραμμάτων της ΕΕ ⁽⁶⁾. Οι επαφές μεταξύ των επιχειρήσεων και η συνεργασία μεταξύ των οργανώσεων των εργοδοτών θα πρέπει να ενθαρρυνθούν ενεργά προκειμένου να συναφθούν στενότεροι δεσμοί και να πραγματοποιηθούν ανταλλαγές εμπειριών και προδιαγραφών για τις δραστηριότητες.

Βρυξέλλες, 9 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁶⁾ Tempus, Erasmus Mundus, 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο Έρευνας, Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας για τη Λεκάνη του Ευξείνου Πόντου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

1. Οι οργανώσεις χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με τις συμμετέχουσες χώρες και τους στόχους της περιφερειακής συνεργασίας:

- 1.1 Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται οι θεσμοθετημένοι οργανισμοί με σαφώς καθορισμένη διάρθρωση.

- **Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας του Ευξείνου Πόντου — ΟΣΕΠ** (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Τουρκία, Ουκρανία· 13 παρατηρητές, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ και των ΗΠΑ). Εφαρμόζει πολυμερείς πολιτικές και οικονομικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην προώθηση των διεπαφών μεταξύ των κρατών μελών.
- **Επιτροπή του Ευξείνου Πόντου — Επιτροπή ΕΠ** (Βουλγαρία, Γεωργία, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία). Στοχεύει στην προστασία του Ευξείνου Πόντου από τη ρύπανση και στην εφαρμογή της Σύμβασης του Βουκουρεστίου και του στρατηγικού προγράμματος δράσης για τον Εύξεινο Πόντο.
- **Οργάνωση για τη Δημοκρατία και την Οικονομική Ανάπτυξη — GUAM** (Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας και Ουκρανία). Αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ευρω-ασιατικού υπερκαυκάσιου διαδρόμου μεταφορών και ενός κοινού χώρου ολοκλήρωσης και ασφάλειας στην περιοχή που καλύπτει.
- **Ομάδα Εργασίας για τη Ναυτική Συνεργασία στη Μαύρη Θάλασσα — BLACKSEAFOR** (Βουλγαρία, Γεωργία, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία). Συμβάλλει στην ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της σταθερότητας στην περιοχή χάρη στην αυξημένη επιχειρησιακή συνεργασία των ναυτικών δυνάμεων.
- **Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών — ΚΑΚ** (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Γεωργία, Καζαχστάν, Κιργιζία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρωσία, Τατζικιστάν, Ουκρανία και Ουζμπεκιστάν). Το Τουρκμενιστάν αποτελεί συνδεδεμένο μέλος. Η ΚΑΚ επιδιώκει να δημιουργήσει ένα κοινό οικονομικό χώρο που θα βασίζεται στις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων, υπηρεσιών, εργαζομένων και κεφαλαίου.
- **Ένωση των Συνομοσπονδιών Επιχειρήσεων του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας — UBCCE** (αντιπρόσωποι οργανώσεων βιομηχανιών και εργοδότην του ιδιωτικού τομέα από Αλβανία, Αυστρία, Αζερμπαϊτζάν, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Ιράν, Καζαχστάν, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ρουμανία, Σερβία και Τουρκία). Αποσκοπεί στην προαγωγή πολιτικών που συμβάλλουν στην καλύτερη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς και ευνοούν την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού περιβάλλοντος που ενισχύει τη βιώσιμη ανάπτυξη στις περιοχές του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας.

- 1.2 Στη δεύτερη κατηγορία υπάγονται τα φόρουμ χωρίς επίσημη διάρθρωση λήψης αποφάσεων:

- **Φόρουμ του Ευξείνου Πόντου για συνεργασία και διάλογο ⁽¹⁾** — **Φόρουμ ΕΠ** (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Τουρκία και Ουκρανία). Είναι μια πλατφόρμα συνεργασίας και δέσμευσης για την ανάπτυξη μιας νέας περιφερειακής στρατηγικής και κοινής δράσης.
- **Κοινοβουλευτική Συνέλευση ΕΕ-Ανατολικών Γειτονικών Χωρών — EURONEST**. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε τον Νοέμβριο του 2007 να συστήσει ένα κοινό πολυμερές φόρουμ με τα κοινοβούλια της Ουκρανίας, της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, της Αρμενίας, της Γεωργίας και του Αζερμπαϊτζάν και με φιλοδημοκρατικούς παρατηρητές από τη Λευκορωσία.
- **Κοινότητα Δημοκρατικής Επιλογής — ΚΔΕ** (μέλη: Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Γεωργία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ρωσία, Σλοβενία και Ουκρανία· συμμετέχουν: Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία και Πολωνία· παρατηρητές: ΗΠΑ, ΕΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης και ΟΑΣΕ). Αποσκοπεί στην ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της ενίσχυσης της περιφερειακής συνεργασίας, της προώθησης της δημοκρατίας και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- **Δίκτυο των ΜΚΟ του Ευξείνου Πόντου — BSNN** (ένωση 60 ΜΚΟ από τη Βουλγαρία, τη Γεωργία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, την Τουρκία και την Ουκρανία). Αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος, στην προώθηση των δημοκρατικών αξιών και στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.
- **Πρωτοβουλία του Μπακού ⁽²⁾** (εταίροι: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Γεωργία, Ιράν, Καζαχστάν, Κιργιζία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν, Τατζικιστάν, Τουρκία, Τουρκμενιστάν· παρατηρητές: Ρωσία· εκπρόσωποι της ΕΕ: ΓΔ Μεταφορές και Ενέργεια, ΓΔ Εξωτερικές Σχέσεις, Γραφείο Συνεργασίας EuropeAid). Στοχεύει στην προοδευτική ολοκλήρωση των αγορών ενέργειας των περιοχών του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας θάλασσας με τις αγορές της ΕΕ.

⁽¹⁾ Το εν λόγω Φόρουμ αποτελεί πρωτοβουλία της Ρουμανίας.

⁽²⁾ Σχετίζεται με το πρόγραμμα συνεργασίας INOGATE.

1.3 Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τα προγράμματα που έχουν καταρτισθεί βασικά από την ΕΕ:

- **Διακρατική μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ευρώπη — INOGATE** (Βουλγαρία, Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Τουρκία, Ουκρανία και άλλες 15 χώρες): πρόγραμμα διεθνούς συνεργασίας με στόχο την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης των συστημάτων αγωγών και τη διευκόλυνση της μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου.
- **Διάδρομος μεταφορών Ευρώπη-Καύκασος-Ασία — TRACECA** (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Καζαχστάν, Κιργιζία, Ρουμανία, Τατζικιστάν, Τουρκία, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν και Τουρκμενιστάν). Σκοπός του είναι να προωθήσει το εμπόριο και τις μεταφορές στον διάδρομο μεταφορών Ευρώπη-Καύκασος-Ασία.
- **Ειδική ομάδα για τον Δούναβη και τον Εύξεινο Πόντο — DABLAS** (Βουλγαρία, Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ρωσία, Τουρκία, Ουκρανία και άλλες 9 χώρες, συμμετοχή επίσης της Γραμματείας της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Δούναβη (ICPDR), της Επιτροπής του Ευξείνου Πόντου, των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Στοχεύει στον συντονισμό των δράσεων όλων των χρηματοδοτικών μέσων που αφορούν την περιοχή. Η κοινωνία των πολιτών συμμετέχει σε διάφορες δράσεις για τους οποίες μεριμνά η ειδική ομάδα DABLAS.

1.4 Η τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνει κέντρα ανάλυσης και χρηματοδότησης πολιτικών πρωτοβουλιών:

- **Γερμανικό Ταμείο Μάρσαλ — Ταμείο του Ευξείνου Πόντου για την Περιφερειακή Συνεργασία — BST** (αναπτύσσει δράση στη Βουλγαρία, στη Γεωργία, στη Δημοκρατία της Μολδαβίας, στη Ρουμανία, στη Ρωσία, στην Τουρκία και στην Ουκρανία). Πρόκειται για μια σύμπραξη δημόσιου/ιδιωτικού τομέα με στόχο την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την ενίσχυση των δημόσιων θεσμών, την επιβεβαίωση της αξίας της συμμετοχής των πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία και την ενθάρρυνση των περιφερειακών και διασυνοριακών δεσμών στον δημόσιο, τον ιδιωτικό και τον μη κερδοσκοπικό τομέα.
- **Διεθνές Κέντρο Μελετών του Ευξείνου Πόντου — ICBSS** (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Τουρκία και Ουκρανία). Ανεξάρτητο κέντρο έρευνας και επαγγελματικής επιμόρφωσης που διεξάγει εφαρμοσμένη έρευνα με πολιτικό προσανατολισμό, για τη δημιουργία ικανοτήτων και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την παρευξείνια περιοχή. Πρόκειται για οργανισμό που συνδέεται με τον ΟΣΕΠ.
- **Πρωτοβουλία διαχείρισης κρίσεων — ΠΔΚ**. Είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που υλοποιεί την πρωτοβουλία «Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) — Μια περιφερειακή προσέγγιση στην επίλυση συγκρούσεων». Στόχος αυτής της πρωτοβουλίας είναι η δημιουργία ενός δικτύου περιφερειακής εταιρικής σχέσης τεσσάρων μεγάλων ΜΚΟ/ομάδων προβληματισμού από την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας για την προώθηση του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών με τις αντίστοιχες κυβερνήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Η **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Βουλγαρίας** ιδρύθηκε το 2001 βάσει του «νόμου για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή». Η ΟΚΕ Βουλγαρίας είναι συμβουλευτικό όργανο και απαρτίζεται από έναν Πρόεδρο και 36 μέλη που διορίζονται από τα διαχειριστικά όργανα των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων σε εθνικό επίπεδο: 12 μέλη προέρχονται από τους εργοδότες, 12 από τους μισθωτούς και τους εργαζομένους και 12 από άλλες οργανωμένες ομάδες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται δύο ανεξάρτητοι ακαδημαϊκοί που διορίζονται από το Συμβούλιο Υπουργών. Η ΟΚΕ Βουλγαρίας υιοθετεί γνωμοδοτήσεις σχετικά με νόμους, εθνικά προγράμματα, εθνικά σχέδια και πράξεις της Εθνικής Συνέλευσης. Εκδίδει ετήσια μνημόνια σχετικά με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, καθώς και αναλύσεις των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών.

Η **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) της Ελλάδας** ιδρύθηκε με τον νόμο 2232/1994. Είναι μια οργάνωση με τριμερή διάθρωση, που εκπροσωπεί τα συμφέροντα των εργοδοτών, των εργαζομένων και μιας ομάδας διαφόρων δραστηριοτήτων, που αποτελείται από εκπροσώπους των αγροτών, των ελεύθερων επαγγελματιών, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των καταναλωτών. Η ΟΚΕ της Ελλάδας αποτελείται από τον Πρόεδρο και 48 μέλη που απαρτίζουν τρεις Ομάδες με ίσο αριθμό μελών. Σκοπός της ΟΚΕ είναι η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και η διαμόρφωση κοινά αποδεκτών θέσεων για θέματα που απασχολούν την κοινωνία γενικά ή τις επιμέρους κοινωνικές ομάδες.

Η **Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ρουμανίας** ορίζεται από το Σύνταγμα της Ρουμανίας (αναθεωρήθηκε το 2003) ως συμβουλευτικό όργανο του κοινοβουλίου και της κυβέρνησης στους τομείς που καθορίζονται από τον νόμο για την οργάνωση και τη λειτουργία της ΟΚΕ. Αποτελείται από 45 μέλη, τα οποία ορίζονται ως εξής: 15 μέλη ως εκπρόσωποι της συνομοσπονδίας των εργοδοτών σε εθνικό επίπεδο, 15 ως εκπρόσωποι της συνομοσπονδίας των συνδικαλιστικών ενώσεων σε εθνικό επίπεδο και 15 διορίζονται από την κυβέρνηση. Η ΟΚΕ Ρουμανίας επιτελεί συμβουλευτική λειτουργία κατά την ανάπτυξη στρατηγικών ή οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών και λειτουργεί ως διαμεσολαβητής σε περιπτώσεις διαφορών μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

Το **Δημόσιο Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας** δημιουργήθηκε βάσει του ομοσπονδιακού νόμου αριθ. 32 της 4ης Απριλίου 2005. Απαρτίζεται από 126 μέλη: 42 μέλη διορίζονται από τον Πρόεδρο της Ρωσίας· αυτά, με τη σειρά τους, επιλέγουν άλλα 42 μέλη από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε εθνικό επίπεδο· αυτά τα 84 μέλη επιλέγουν στη συνέχεια τα υπόλοιπα 42 μέλη από τον κατάλογο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό επίπεδο. Οι εργασίες του Επιμελητηρίου διεξάγονται στο πλαίσιο 18 επιτροπών, καθώς και ομάδων εργασίας, με τη συμμετοχή εξωτερικών εμπειρογνομόνων. Το Επιμελητήριο εκπονεί γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα νέα νομοσχέδια, επανεξετάζει τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις και δημοσιεύει δικές του εκθέσεις.

Η **Εθνική Τριμερής Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (NTSEC) της Ουκρανίας** ιδρύθηκε με το προεδρικό διάταγμα του 2005 και λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο του Προέδρου της Δημοκρατίας της Ουκρανίας. Αποτελείται από 66 μέλη: 22 μέλη εκπροσωπούν τα διάφορα επαγγέλματα και τις επαγγελματικές ενώσεις, 22 είναι εκπρόσωποι των εργοδοτών και 22 εκπροσωπούν το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας σε επίπεδο υφυπουργών. Η NTSEC υποστηρίζεται από τη ΔΟΕ για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου των πολιτών σε εθνικό επίπεδο.

Η **Μικτή Συμβουλευτική Επιτροπή ΕΕ-Τουρκίας** απαρτίζεται από 18 μέλη της ΕΟΚΕ και 18 μέλη που εκπροσωπούν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών της Τουρκίας. Συνεδριάζει δύο φορές κατ' έτος (μία φορά στις Βρυξέλλες και μία φορά στην Τουρκία) προκειμένου να συζητήσει διάφορα θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος που έχουν σημασία για την κοινωνία των πολιτών. Βασικός της στόχος είναι η διασφάλιση της συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων: παρακολούθηση των διάφορων κεφαλαίων που τελούν υπό διαπραγμάτευση, ανάλυση του οικονομικού και κοινωνικού αντίκτυπου της εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου, συναντήσεις με τις αρχές της ΕΕ και της Τουρκίας και διατύπωση συστάσεων.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πώς μπορεί να συνδυαστεί η εθνική και η ευρωπαϊκή διάσταση για την παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες»

(2009/C 27/30)

Με επιστολή της 25ης Οκτωβρίου 2007, η μελλοντική γαλλική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το ακόλουθο θέμα:

«Πώς μπορεί να συνδυαστεί η εθνική και η ευρωπαϊκή διάσταση για την παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες».

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε την κ. Béatrice OUIIN γενική εισηγήτρια.

Η γνωμοδότηση λαμβάνει επίσης υπόψη τις ιδέες που εκφράζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Debate Europe — αξιοποίηση των εμπειριών του σχεδίου Δ για δημοκρατία, διάλογο και δημόσια συζήτηση», η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή στις 2 Απριλίου 2008 ⁽¹⁾.

Κατά την 446η σύνοδο ολομέλειας της 9ης και 10ης Ιουλίου 2008 (συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 115 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ΕΟΚΕ προτείνει τα ακόλουθα:

1.1 Παρουσίαση με απλές λέξεις, κατανοητές και από τα παιδιά, της πρωτοτυπίας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, των αξιών και του οράματός του.

1.2 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διάθεση μιας κοινής γνωστικής βάσης στους μαθητές στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αγωγής του πολίτη (με βάση τις ήδη υπάρχουσες πρακτικές στα κράτη μέλη), μεταφρασμένης στις 22 επίσημες γλώσσες της Ένωσης, η οποία θα επικυρωθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα εισαχθεί στα σχολικά προγράμματα και θα επιτρέψει την κατάρτιση των φορέων διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, όπως των εκπαιδευτικών, των αιρετών αντιπροσώπων και των δημοσιογράφων. Η οργάνωση αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι αρμοδιότητα των κρατών.

1.3 Κατάρτιση και διάδοση μιας κοινής πολιτικής επικοινωνίας από όλα τα θεσμικά όργανα. Οι σχετικές προτάσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση «Debate Europe» είναι ενθαρρυντικές, αλλά πρέπει να προχωρήσουν περαιτέρω. Η εν λόγω ανακοίνωση πρέπει να αποφυγεί την κοινή πρακτική της «ευρω-ορολογίας» των Βρυξελλών και να επιτρέψει τη συζήτηση σχετικά με τις κοινωνικές προκλήσεις για τους ευρωπαίους πολίτες.

1.4 Αυτή η κοινή πολιτική επικοινωνίας πρέπει να εκφράζεται από τους πολιτικούς ηγέτες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και από τους πολιτικούς των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων που λαμβάνουν αποφάσεις στα υπουργικά συμβούλια και είναι γνωστοί στις αντίστοιχες χώρες τους. Για να υπάρχει απήχηση από τις Βρυξέλλες στα 495 εκατομμύρια των Ευρωπαίων χρειάζεται στόχευση της επικοινωνίας στους φορείς διαμόρφωσης της κοινής γνώμης (εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, τοπικοί αιρετοί αντιπρόσωποι, δημοσιογράφοι, εκπαιδευτικοί ...), και διάθεση, παραδείγματος χάρι, μιας σύντομης και κατανοητής έκθεσης μετά το πέρας των συνόδων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

1.5 Σε εθνικό επίπεδο, τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών και οι τοπικοί αιρετοί αντιπρόσωποι θα πρέπει να λειτουργούν ως κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής συμμετοχικής δημοκρατίας: μαζί πρέπει να συγκεντρώνουν τις απόψεις και τις γνώμες των πολιτών σχετικά με τα ευρωπαϊκά σχέδια. Οι τοπικοί αιρετοί αντιπρόσωποι είναι οι καταλληλότεροι για την προσέγκυση του τοπικού τύπου, ο οποίος έχει τους περισσότερους αναγνώστες. Όταν μιλούν για την Ευρώπη, αυτό καταγράφεται στον τύπο. Όσοι έχουν ευρωπαϊκή εντολή θα πρέπει να παρουσιάζουν τη δράση τους μια φορά ετησίως στους εντολείς τους. Σε τοπικό επίπεδο, κατάρτιση ενός καταλόγου ατόμων με ευρωπαϊκή εμπειρία που θα μπορούσαν να παρέμβουν σε σχολεία, ενώσεις, συνελεύσεις, κλπ.

1.6 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να παρέχονται σε τοπικούς αιρετούς αντιπροσώπους, δημοσιογράφους, εκπαιδευτικούς, μέλη των εθνικών ΟΚΕ και λοιπούς εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών ενημερωμένες τράπεζες πληροφοριών και συγκριτικά στοιχεία των διαφόρων κρατών της Ένωσης για όλα τα θέματα. Αυτές οι πληροφορίες θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν τα πολλαπλά μέσα επικοινωνίας της κοινωνίας των πολιτών.

1.7 Σε εθνικό επίπεδο, στήριξη των συναντήσεων και των άμεσων επαφών μεταξύ των πολιτών: προγράμματα αδελφοποίησης, αθλητικές συναντήσεις, παρουσία εκπροσώπων άλλου κράτους μέλους σε πρακτικές ασκήσεις με ευρωπαϊκή διάσταση, παρέχοντας απλή και αποκεντρωμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση των εξόδων μετακίνησης (ευρωπαϊκό ταμείο για την επικοινωνία) που θα συμπλήρωνε τα υπάρχοντα προγράμματα κινητικότητας.

1.8 Καλύτερη χρήση των υφιστάμενων πόρων, ιδίως αξιοποίηση των μεταφρασμένων εγγράφων που συνήθως χρησιμοποιούνται μόνον ως έγγραφα εργασίας για τα μέλη των θεσμικών οργάνων, και στήριξη της πολυγλωσσίας που είναι απαραίτητη για την επικοινωνία μεταξύ των Ευρωπαίων ⁽²⁾.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 26.10.2006 με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για την πολυγλωσσία», εισηγήτρια: η κ. LE NOUAIL MARLIERE (EE C 324 της 30.12.2006), διερρευνητική γνωμοδότηση SOC 306 «Πολυγλωσσία» που θα εξετασθεί τον Ιούλιο του 2008, εισηγήτρια: η κ. LE NOUAIL MARLIERE, και προτάσεις της ομάδας Amin Maalouf.

⁽¹⁾ Βρυξέλλες, 2.4.2008, COM(2008) 158 τελικό.

1.9 Υποβολή πρότασης στα κράτη μέλη σχετικά με τη δημιουργία υπουργείων ευρωπαϊκών υποθέσεων πλήρους δραστηριότητας. Το εξωτερικό ξεκινάει στα σύνορα της Ένωσης, και οι ευρωπαϊκές υποθέσεις είναι υποθέσεις εσωτερικής πολιτικής και όχι εξωτερικές υποθέσεις. Το ίδιο ισχύει και για τις οργανώσεις και τα μέσα ενημέρωσης.

1.10 Σε εθνικό επίπεδο, αξιοποίηση γεγονότων (ευρωπαϊκές και διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ημέρα της Ευρώπης, επέτειοι όπως η επέτειος της πτώσης του τείχους του Βερολίνου) και οργάνωση εκδηλώσεων για την Ευρώπη χρησιμοποιώντας ευρωπαϊκά σύμβολα, τον ύμνο και τη σημαία της Ευρώπης.

2. Αιτιολογία

2.1 Πώς μπορεί να συνδυαστεί η εθνική και η ευρωπαϊκή διάσταση για την παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες;

2.1.1 Μετά το «όχι» των Γάλλων και των Ολλανδών στο σχέδιο συνταγματικής συνθήκης υπάρχει συναίνεση για την καλύτερη επικοινωνιακή προβολή της Ευρώπης, ενώ το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος της Ιρλανδίας καταδεικνύει ότι η βούληση αυτή δεν έχει ακόμα μεταφραστεί σε αποτελεσματικές δράσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.1.2 Η Επιτροπή έχει συντάξει πολυάριθμα κείμενα που έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και η ΕΟΚΕ έχει εκπονήσει εξαιρετικές γνωμοδοτήσεις για το θέμα αυτό που δεν χρειάζονται στο σημείο αυτό σχολιασμό. Η Λευκή Βίβλος για μια ευρωπαϊκή πολιτική επικοινωνίας (CESE 972/2006 ⁽³⁾) προβλέπει ότι «οι εθνικές δημόσιες αρχές, η κοινωνία των πολιτών και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης προσπαθούν μαζί για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας». Αντικείμενο της παρούσας δεν είναι η επινόηση νέων προτάσεων, αλλά η οργάνωση των ήδη υφιστάμενων με το διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων των εθνικών δημόσιων αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, και ο ορισμός δράσεων προτεραιότητας.

2.2 Παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες: μία σύνθετη αποστολή

2.2.1 Η παρουσίαση της Ευρώπης στους πολίτες είναι εξαιρετικά σύνθετη: το όραμα της ευρωπαϊκής οικοδόμησης είχε πάντα επικριτές: αυτούς που θέλουν την Ευρώπη λιγότερο, αυτούς που τη θέλουν περισσότερο και αυτούς που θέλουν να προχωρήσουν πιο γρήγορα. Η παρουσίαση της Ευρώπης με ισόρροπο και κατανοητό τρόπο είναι μια μάχη. Το ζήτημα δεν είναι «πώς πουλάμε την Ευρώπη», αλλά πώς μπορούν οι πολίτες να ζουν στον ευρωπαϊκό χώρο και να συμμετέχουν με πλήρη συναισθητική στις επιλογές σχετικά με το μέλλον της Ένωσης.

2.2.2 Η παρουσίαση της Ευρώπης συνίσταται στη μετάδοση μιας μοναδικής πολιτικής πραγματικότητας στην ιστορία της ανθρωπότητας και στην παρουσίαση ενός οράματος. Σκόπιμη είναι η εξεύρεση ισορροπίας ανάμεσα στην επικοινωνιακή προβολή του

οράματος, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εκάστοτε πολιτικών, και στην απαραίτητη ενημέρωση όσον αφορά το έργο των θεσμικών οργάνων, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα κάθε οργάνου και απευθύνεται στο αντίστοιχο κοινό.

2.2.3 Το αρχικό όραμα χρειάζεται ανανέωση. Η άποψη ότι «Ευρώπη σημαίνει ειρήνη» σε γενιές που δεν μεγάλωσαν στον απόηχο του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου και που ξεκίνησαν να ενδιαφέρονται για τον κόσμο όταν έπεφταν οι βόμβες στο Σεράγεβο δεν είναι πειστική. Όσοι γεννήθηκαν μετά τη δεκαετία του '70 έχουν την αίσθηση ότι η Ευρώπη τους έχει επιβληθεί, ότι δεν μπόρεσε να εμποδίσει έναν πόλεμο στο κατώφλι τους ούτε να τους προστατέψει από αυτό που κάποιοι θεωρούν υπερβολές της παγκοσμιοποίησης. Δεν κατανοούν ότι τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που απολαμβάνουν είναι το αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής δυναμικής.

2.2.4 Εξηγώντας ότι «Ευρώπη σημαίνει διεύρυνση του ορίζοντα» με κατάργηση των συνόρων, δείχνοντας συγκεκριμένα πώς καταργούνται σταδιακά οι παράγοντες που εμποδίζουν την αλληλοκατανόηση, τον διάλογο, την κυκλοφορία, το εμπόριο, την εργασία, την εγκατάσταση αλλού κλπ., αποδεικνύοντας ότι η Ευρώπη διευρύνει το πεδίο δυνατοτήτων παρέχοντας στους Ευρωπαίους έναν ευρύτερο χώρο δράσης, ανοικτό σε διαφορετικούς πολιτισμούς, όλα αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρα. Η χρησιμότητα της Ευρώπης αναδεικνύεται επίσης εξηγώντας ότι η Ευρώπη επιτρέπει, με τη σύγκριση των διαφόρων συστημάτων, την ανάπτυξη των εκάστοτε στοιχείων υπεροχής.

2.2.5 Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι μόνο μαζί μπορούμε να καταπολεμήσουμε την κλιματική αλλαγή, να προστατέψουμε το περιβάλλον, την επισιτιστική ασφάλεια, τα δικαιώματα των καταναλωτών κλπ. Γιατί η Ευρώπη έχει ανάγκη από απλές έννοιες όπως και τα κράτη. Είναι εύκολο να γίνει κατανοητό σε ένα παιδί ότι χρειάζονται δρόμοι και σιδηρόδρομοι για τις μετακινήσεις, ότι ο άνθρωπος πρέπει να ξέρει να διαβάζει για να κατανοεί τον κόσμο, ότι πρέπει να τιμωρούνται όσοι βλάπτουν τους άλλους ή το σύνολο, και ότι αυτές οι υπηρεσίες, ήτοι η χωροταξία, η παιδεία, η δικαιοσύνη, τις οποίες έχει ανάγκη όλος ο κόσμος παρέχονται από το κράτος, αφού το κράτος είναι αυτό που εγγυάται την υγεία, την ασφάλεια και την αλληλεγγύη. Επειδή πρόκειται για ένα πρόσφατο οικοδόμημα, το οποίο ορισμένοι πολίτες δεν αντιλαμβάνονται σωστά, είναι πιο δύσκολο να γίνει κατανοητή η Ευρώπη, η αναγκαιότητα και η χρησιμότητά της. Η ανάπτυξη ενός ευρύτερου χώρου δράσης, στον οποίο είμαστε πιο δυνατοί και πιο δημιουργικοί επειδή είμαστε πιο πολλοί, μπορεί να εξηγηθεί εύκολα στα παιδιά και τους γονείς τους.

2.2.6 Παρόλο που το ευρώ δεν αφορά όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, είναι μια επιτυχία που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περαιτέρω, ως σύμβολο της πτώσης των συνόρων, ως όχημα της κοινής ευρωπαϊκής προέλευσης και ως μέσο ανάπτυξης της αλληλεγγύης.

2.2.7 Η ταύτιση με την Ευρώπη συνδυάζεται επίσης με εμβληματικές μορφές και ισχυρά σύμβολα, γνωστά σε όλους, όπως η ευρωπαϊκή σημαία.

⁽³⁾ EE C 309 της 16.12.2006, σ. 115-119.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Πολιτική επικοινωνία και θεσμική επικοινωνία

3.1.1 Είναι γεγονός ότι κάθε ευρωπαϊκό θεσμικό όργανο διαθέτει ειδικά μέσα, και αυτό είναι εύλογο, για να εξηγήσει το έργο του: υπηρεσίες επικοινωνίας με πολλούς καταρτισμένους υπαλλήλους, ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, εκδόσεις, βίντεο, κλπ. Ένας πολίτης που επισκέπτεται τα όργανα φεύγει φορτωμένος με έγγραφα χωρίς τη βεβαιότητα ότι κατάλαβε πώς λειτουργεί το σύστημα και πώς αυτό επηρεάζει την καθημερινή του ζωή. Τα έγγραφα αυτά γεννούν περισσότερο ένα συναίσθημα περιπλοκότητας και δη κακοφωνίας. Δεν χρειάζεται περισσότερη επικοινωνία, αλλά καλύτερη. Τα μέσα υπάρχουν, αλλά χρειάζονται αναδιοργάνωση. Τα μέσα επικοινωνίας δεν είναι κακής ποιότητας, αλλά υστερούν σε συνοχή και διάρκεια. Σε επίπεδο περιεχομένου αλλά και σε επίπεδο προσώπων ή οργάνων στα οποία απευθύνονται, δεν υπάρχει ορθή στόχευση. Υπάρχει υπερβολικός αριθμός φυλλαδίων.

3.1.2 Η κρίση εμπιστοσύνης όσον αφορά την ικανότητα της Ένωσης να επικοινωνεί αποτελεσματικά με τους πολίτες απαιτεί μια ριζική αλλαγή επικοινωνιακής νοοτροπίας. Επί του παρόντος, οι ευρωπαϊκές προσπάθειες είναι στην καλύτερη περίπτωση ανεπαρκείς σε ό,τι αφορά την προσέγγιση εκείνων που δεν έχουν καμία ιδέα για την ΕΕ (και που αποτελούν την πλειονότητα των ευρωπαίων πολιτών) και στη χειρότερη περίπτωση αντιπαραγωγικές. Ο λόγος θα πρέπει να αναζητηθεί στην αδυναμία κοινού προβληματισμού σχετικά με τις στρατηγικές ενημέρωσης μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών.

3.1.3 Επιπλέον, τα ποσά που διατίθενται για τη θεσμική επικοινωνία είναι σημαντικά και θα μπορούσαν να αξιοποιούνται καλύτερα για την επικοινωνιακή προβολή των πολιτικών. Θα ήταν ενδιαφέρον να γίνει μια μελέτη του προϋπολογισμού που διατίθεται από κάθε θεσμικό όργανο και από τα κράτη μέλη για την επικοινωνία, και να είναι γνωστός ο εκάστοτε υπεύθυνος.

3.1.4 Υπάρχει συναίνεση όσον αφορά το γεγονός ότι η επικοινωνιακή προβολή της Ευρώπης είναι απλώς ένα μέσο στην υπηρεσία ενός οράματος και ότι δεν μπορεί να υπάρχει καλή επικοινωνία αν δεν υπάρχει καλό όραμα. Η δυσκολία όμως δεν έγκειται μόνο στην καλή ή την κακή ποιότητα του οράματος, αλλά και στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν τα μέσα για την προώδησή του. Τα μέσα υπάρχουν αποκλειστικά στη διάθεση κάθε θεσμικού οργάνου. Το ευρωπαϊκό όραμα πρέπει να εκφράζεται πρωτίστως από τους αρμόδιους πολιτικούς ηγέτες, όπως ο εν ενεργεία Πρόεδρος της Ένωσης (και ο μελλοντικός πρόεδρος σύμφωνα με τη συνθήκη της Λισαβώνας), οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, ο πρόεδρος της Επιτροπής. Οι υπουργοί που συμμετέχουν στα Συμβούλια είναι οι καταλληλότεροι να εξηγήσουν στις χώρες τους τις αποφάσεις που λαμβάνονται συλλογικά.

3.1.5 Η επικοινωνιακή δραστηριότητα των θεσμικών οργάνων είναι σαφής, καθώς τις περισσότερες φορές παρουσιάζεται το έργο τους. Η επικοινωνιακή προβολή του οράματος, ωστόσο, είναι πάντα λόγω φύσης αντικείμενο επιδόσεων. Η έλλειψη συγκεκριμένων μέσων, οι επικρίσεις από όλες τις πλευρές, οι αρμόδιοι πολιτικοί που συνήθως ασχολούνται περισσότερο με την εικόνα τους σε εθνικό επίπεδο (από όπου νομιμοποιούνται) και των οποίων η φήμη

δεν ξεπερνά συνήθως τη χώρα τους, όλοι αυτοί είναι παράγοντες που συντελούν σε μια ευρωπαϊκή πολιτική επικοινωνία αδύναμη και αδιάφορη.

3.1.6 Στο πλαίσιο της πολιτικής και της θεσμικής επικοινωνίας, τα όργανα της Ένωσης και των κρατών μελών μπορούν μαζί να εφαρμόσουν με επιτυχία τη νέα κοινή πολιτική επικοινωνίας. Η πολιτική αυτή συνιστά μια πρόκληση για την Ένωση του 21ου αιώνα, η οποία πορεύεται ενωμένη στην πολυμορφία απέναντι σε πιο ομοιογενή σύνολα σε άλλα σημεία του κόσμου. Η φράση του Henry Kissinger «η Ευρώπη δεν έχει αριθμό τηλεφώνου» είναι πάντα επίκαιρη.

3.1.7 Απαραίτητη είναι η δημιουργία μιας κοινής πολιτικής επικοινωνίας που θα συνδέει τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη στο πλαίσιο ενός κοινού συνόλου θεμελιωδών αρχών για τη στρατηγική επικοινωνίας και ενημέρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και θα στηρίζει τις ποικίλες προσπάθειες των κυβερνήσεων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων για την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την Ευρώπη σε τοπικό επίπεδο κάθε χώρας.

3.1.8 Μια τέτοια πολιτική θα ήταν επίσης ένα σημαντικό βήμα για την εφαρμογή μιας κοινής πρακτικής από όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Μια κατάσταση στην οποία τα διάφορα θεσμικά όργανα λειτουργούν ανταγωνιστικά είναι εντελώς κωμική. Φυσικά έχουν διαφορετικές ανάγκες σε επίπεδο ενημέρωσης και διαφορετικές απαιτήσεις προς ικανοποίηση, ωστόσο εργάζονται επί της ουσίας για τον ίδιο σκοπό και αυτός φαίνεται να έχει χαθεί από τον ορίζοντα σε μια πορεία αυτοεπιβεβαίωσης ή διαχείρισης του εγωισμού.

3.1.9 Είναι καιρός να επενδύσει η Ένωση σε μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της επόμενης δεκαετίας: πρέπει να εμπνεύσει στους πολίτες της ένα πραγματικό αίσθημα συμμετοχής σε μία προσπάθεια που αξίζει τον κόπο και που είναι μοναδική στον κόσμο.

3.2 Στόχευση

3.2.1 Από τις Βρυξέλλες δεν είναι δυνατή η παρουσίαση της Ευρώπης σε 495 εκατομμύρια πολιτών, ακόμα και μέσω διαδικτύου.

3.2.2 Η θεσμική επικοινωνία πρέπει να είναι στοχοθετημένη και να μην προσπαθεί να απευθύνεται στο ευρύ κοινό, αλλά σε όσους είναι αρμόδιοι να παρεμβαίνουν έγκαιρα σε σχέδια του τομέα αρμοδιότητάς τους και μπορούν να χρησιμοποιούν κείμενα που υιοθετούνται ακολούθως για την εφαρμογή τους ή/και τη γνωστοποίησή τους στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Αυτοί ακριβώς οι φορείς είναι οι καταλληλότεροι να εξηγήσουν τα παρελθοντικά και σημερινά επιτεύγματα της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Από αυτήν την άποψη, η ΕΟΚΕ είναι αναμφισβήτητα ένας τέτοιος κατάλληλος φορέας, καθώς συγκεντρώνει εκπροσώπους όλων των συνιστωσών της κοινωνίας.

3.2.3 Πριν την επιμέλεια ενός κειμένου, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, πρέπει να τίθεται το ερώτημα σχετικά με το προφίλ του αποδέκτη, διότι κάθε κοινό δεν απαιτεί την ίδια γλώσσα ή τις ίδιες εικόνες. Ελάχιστα έγγραφα βρίσκουν το στόχο τους, διότι απευθύνονται στο ευρύ κοινό ως προς τη μορφή και σε ένα πολύ εξειδικευμένο κοινό ως προς το περιεχόμενο.

3.2.4 Η επικοινωνία πρέπει να στοχεύει στους αποδέκτες των εξειδικευμένων φορέων διαμόρφωσης της κοινής γνώμης ανά τομέα αρμοδιότητας. Από αυτήν την άποψη, η πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ με το ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο «e-bridge» («ηλεκτρονική γέφυρα») που είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες κάθε συμβούλου και απευθύνεται στους αντίστοιχους φορείς διαμόρφωσης της κοινής γνώμης φαίνεται να αποτελεί πρότυπο ορθής πρακτικής. Ομοίως, χάρη στο σχέδιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη δικτύωση των ευρωβουλευτών και των βουλευτών των κρατών μελών, οι εκπρόσωποι αυτοί μπορούν να έχουν απήχηση σε μεγάλο αριθμό φορέων που ασκούν επιρροή στη χώρα τους.

3.2.5 Οι αιρετοί αντιπρόσωποι, τα μέλη των εθνικών ΟΚΕ, οι δημοσιογράφοι και οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται ειδική πληροφόρηση. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να προσδιορισθούν οι πληροφορίες, τις οποίες χρειάζονται για τη διάδοση της ευρωπαϊκής ιδέας και των επιτευγμάτων της Ένωσης, και αυτό με βάση τις ανάγκες τους παρά με βάση την ανάγκη των οργάνων για διάδοση του έργου τους.

3.2.6 Είναι επίσης σημαντική η προσέγγιση των φορέων διαμόρφωσης της κοινής γνώμης εκεί όπου βρίσκονται. Τα «κοινωνικά μέσα επικοινωνίας» κερδίζουν σε σημασία και κάθε επικοινωνία πρέπει να επιλέγει το κατάλληλο μέσο.

3.3 Ο ρόλος των αιρετών αντιπροσώπων στη συμμετοχική δημοκρατία

3.3.1 Η πολιτική επικοινωνία πρέπει να έχει απήχηση στα 495 εκατομμύρια Ευρωπαίων. Αφορά το ευρωπαϊκό όραμα, το οποίο εξηγεί όσα έχει κάνει, όσα κάνει και όσα θέλει να κάνει η Ευρώπη, καθώς και σε ποιους τομείς συμβάλλει η Ευρώπη και γιατί. Η επικοινωνία αυτή εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών, ιδιαίτερα των υπουργών που συμμετέχουν στο Συμβούλιο και είναι οι πλέον ενήμεροι για τις αποφάσεις, των πολιτικών αρχηγών και των μελών της κοινωνίας των πολιτών που είναι σε θέση να μιλούν στη γλώσσα των πολιτών και να τους είναι αρκετά οικείοι ώστε να έχουν απήχηση. Ο συλλογικός απολογισμός της Ευρώπης μπορεί να είναι ο ίδιος για όλους τους Ευρωπαίους, ωστόσο η εξήγηση γιατί η Ευρώπη είναι ένα συν για τον πολίτη και τη χώρα του δεν μπορεί να είναι η ίδια για έναν Βούλγαρο, έναν Εσθονό ή έναν Σουηδό.

3.3.2 Η παρουσίαση του ευρωπαϊκού οράματος πρέπει να είναι συμμετοχική, να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τις προσδοκίες και τις απόψεις των πολιτών. Για τον σκοπό αυτό, οι αρμόδιοι πρέπει να είναι σε θέση να ακούν. Αυτή η δημόσια διαβούλευση δεν μπορεί να πραγματοποιείται από τις Βρυξέλλες ή το Στρασβούργο. Οι επιτροπές πολιτών μπορούν μεταδώσουν το σφυγμό της κοινωνίας, αλλά δεν επαρκούν για να μεταφέρουν σε όλους τους πολίτες την αίσθηση ότι ακούγονται.

3.3.3 Οι τοπικοί αιρετοί αντιπρόσωποι που νομιμοποιούνται από την αντιπροσωπευτική δημοκρατία και είναι κοντά στους εκλογείς τους, είναι πιο κατάλληλοι από τις εταιρείες δημοσκοπήσεων για να ζητήσουν τη γνώμη των πολιτών σχετικά με τα ευρωπαϊκά σχέδια. Ομοίως, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να ζητούν τη γνώμη των εντολέων τους για τα θέματα που εξετάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εμπίπτουν στον τομέα αρμοδιότητάς τους. Όταν οι αιρετοί αντιπρόσωποι μιλούν για την Ευρώπη, ο τύπος το μεταδίδει. Με αυτόν τον τρόπο θα έπρεπε η Ευρώπη να καταλαμβάνει σημαντική θέση στα μέσα ενημέρωσης (τύπος, τοπικοί τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί) και στα πολιτικά ιστολόγια (μπλόγκς) των αιρετών αντιπροσώπων.

3.3.4 Οι εκπρόσωποι των κρατών μελών, οι υπουργοί, οι ευρωβουλευτές, οι σύμβουλοι της ΕΟΚΕ και της Επιτροπής των Περιφερειών, οι κοινωνικοί εταίροι, οι εκπρόσωποι ΜΚΟ ή οι εθνικοί δημόσιοι υπάλληλοι σε επιτροπές προγραμμάτων θα πρέπει να παρουσιάζουν κάθε χρόνο στους εκλογείς ή τους εντολείς τους την εμπειρία τους από τις Βρυξέλλες (ετήσια έκθεση και σχετική συνεδρίαση). Δεν αρκεί η δράση στις Βρυξέλλες για την οικοδόμηση της Ευρώπης. Όσοι εργάζονται για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να εξηγούν πίσω στην πατρίδα τους όσα αποφασίζονται στις Βρυξέλλες. Η πρωτοβουλία «Back to school» («Πίσω στο σχολείο») πρέπει να συνεχιστεί.

3.4 Μια κοινή ευρωπαϊκή αγωγή του πολίτη

3.4.1 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να διατεθεί στους μαθητές μια κοινή γνωστική βάση, σε προστιτή γλώσσα, σχετικά με την ιστορία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, τη λειτουργία, τις αξίες και το όραμά του. Η γνωστική αυτή βάση θα πρέπει να είναι η ίδια για όλους τους νέους Ευρωπαίους και να επικυρωθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Προκειμένου να διδαχθεί στα παιδιά, θα πρέπει επίσης να διδαχθεί στους τοπικούς αιρετούς αντιπροσώπους που είναι οι πιο κοντινοί στους πολίτες εκπρόσωποι των δημόσιων αρχών. Η κοινή γνωστική βάση θα πρέπει να είναι ένα απλό έγγραφο και να περιλαμβάνει την ευρωπαϊκή σημαία, το χάρτη της Ευρώπης και μια «χάρτα του ευρωπαίου πολίτη», με κεφάλαια αφιερωμένα στην ουσία του ευρωπαϊκού οράματος (ιστορία και αξίες) και στις ευρωπαϊκές πολιτικές και τα αποτελέσματά τους στην καθημερινή ζωή των πολιτών (κατάργηση συνόρων, ευρώ, διαρθρωτικά ταμεία, προγράμματα κινητικότητας, χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων ...). Το έγγραφο αυτό θα εκφράζει την ενότητα μέσα στην πολυμορφία και θα διατίθεται στις 22 γλώσσες της Ένωσης. Κάθε ευρωπαίος πολίτης θα πρέπει να το παραλαμβάνει μαζί με το διαβατήριό του.

3.4.2 Η εκπαίδευση σχετικά με την Ευρώπη είναι η πρώτη πρόκληση προς αντιμετώπιση: κάθε κράτος θα πρέπει να καταβάλλει προσπάθειες για την εισαγωγή αυτής της κοινής γνωστικής βάσης σε όλα τα πιθανά επίπεδα: σχολικά προγράμματα, εγχειρίδια αγωγής του πολίτη, αλλά και προγράμματα κατάρτισης σχετικά με τα ευρωπαϊκά θέματα για τους εκπαιδευτικούς, τους δημόσιους υπαλλήλους, τους δημοσιογράφους, τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, τους αιρετούς αντιπροσώπους και όλους όσους συμμετέχουν στους πολλαπλούς κύκλους διαβούλευσης, συντονισμού και αποφάσεων στις Βρυξέλλες. Οι εργαζόμενοι θα μπορούσαν επίσης να εκπαιδεύονται στο πλαίσιο της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης.

3.4.3 Η απόκτηση των γνώσεων αυτών θα πρέπει να ελέγχεται μέσω ερωτημάτων για την Ευρώπη σε τελικές εξετάσεις, σε διαγωνισμούς προσλήψεων εκπαιδευτικών και δημόσιων υπαλλήλων, σε σχολές δημοσιογραφίας. Θα πρέπει επίσης να δημιουργηθεί ένα δίκτυο εκπαιδευτικών που να διδάσκουν για την Ευρώπη.

3.4.4 Η κοινή γνωστική βάση περιλαμβάνει τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες στο σύνολό τους τη διαχωρίζουν από άλλες περιοχές του κόσμου:

— Σεβασμός της αξιοπρέπειας του ανθρώπου με την κατάργηση της θανατικής ποινής και την εφαρμογή των αποφάσεων του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο, σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.

- Σεβασμός της πολιτιστικής πολυμορφίας, όχι ως διαχωρισμός των κοινοτήτων αλλά ως ατομικό δικαίωμα. Ο ρατσισμός, ο αντισημιτισμός, η ομοφοβία υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις.
- Ο χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων περιλαμβάνει τα κοινωνικά δικαιώματα, τον κοινωνικό διάλογο, την ισότητα των ευκαιριών.
- «Διεθνικό κράτος δικαίου»: στην Ευρωπαϊκή Ένωση το κράτος δικαίου αντικατέστησε το νόμο του πιο ισχυρού. Αυτό ισχύει στα κράτη μέλη, αλλά αφορά και την Ένωση στο σύνολό της. Κάθε ευρωπαίος πολίτης μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του πέραν των συνόρων της χώρας προέλευσής του, και αυτό ισχύει για το εθνικό και το κοινοτικό δίκαιο.
- Χώρος διεθνικής, περιφερειακής, κοινωνικής αλληλεγγύης και αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών που εκφράζεται μέσω των διαφόρων ευρωπαϊκών ταμείων.

3.5 Διάθεση των ευρωπαϊκών πληροφοριών

3.5.1 Οι ενδιαμέσσοι φορείς διαδραματίζουν πλέον σημαντικό ρόλο στην πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των διαφόρων συνιστωσών της κοινωνίας. Θα πρέπει να τους παρέχονται τα απαραίτητα μέσα για να ασκούν περαιτέρω αυτόν το ρόλο.

3.5.2 Ο τύπος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών —συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών, αμοιβαία ταμεία, ομοσπονδίες αγροτών, ΜΚΟ, κλπ.— είναι ένας πολύ αποτελεσματικός φορέας διαμόρφωσης της κοινής γνώμης. Πέραν των πληροφοριών για τα ευρωπαϊκά σχέδια στον αντίστοιχο τομέα αρμοδιότητάς τους, αυτά τα μέσα ενημέρωσης θα μπορούσαν να γενικεύουν τις συγκρίσεις, περιγράφοντας όσα συμβαίνουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες για κάθε θέμα υπό εξέταση. Οι συγκρίσεις αυτές τροφοδοτούν τις εθνικές συζητήσεις σχετικά με τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.

3.5.3 Η Ένωση θα μπορούσε να παρέχει τράπεζες δεδομένων σε όλες τις γλώσσες προκειμένου να χρησιμοποιούνται από αυτόν τον τύπο που είναι κοντά στους πολίτες αλλά υστερεί σε μέσα.

3.6 Προώθηση των συναντήσεων και των ανταλλαγών

3.6.1 Όπως έχουν αποδείξει τα προγράμματα ανταλλαγών, μεταξύ των οποίων και το Erasmus, τίποτα δεν αξίζει όσο οι άμεσες επαφές μεταξύ των Ευρωπαίων για την ανάπτυξη του αισθήματος συμμετοχής στην Ευρώπη. Τα σχολικά και επιχειρηματικά ταξίδια, οι αδελφοποιήσεις κοινοτήτων, σχολικών ιδρυμάτων, οίκων ευγηρίας, κοινωνικών και ανθρωπιστικών ενώσεων κλπ. είναι εξαιρετικά μέσα προώθησης της αμοιβαίας κατανόησης. Όμως και άλλα μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν όπως η πρόσκληση συμμετοχής ενός πολίτη άλλου κράτους μέλους σε πρακτικές ασκήσεις συνδικάτων, εργοδοτών ή ενώσεων. Ομοίως, κάθε δημοτικό συμβούλιο θα μπορούσε να δέχεται έναν τοπικό αιρετό αντιπρόσωπο άλλης ευρωπαϊκής χώρας τουλάχιστον μία φορά ετησίως. Οι ευρωπαϊκές δημόσιες υπηρεσίες θα μπορούσαν να επιτρέπουν σε νέους εθελοντές να αποκτούν επαγγελματική εμπειρία σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

3.6.2 Υπάρχουν πολλοί τρόποι συνάντησης και ανταλλαγής εμπειριών και γνώσεων όπως τα προγράμματα αδελφοποίησης δημοτικών συμβουλίων παιδιών, πανεπιστημίων τρίτης ηλικίας και χωριδιών, καθώς και οι αθλητικές διοργανώσεις. Εάν το εμπόδιο των εξόδων μετακίνησης καταργηθεί, σύντομα οι συναντήσεις αυτές θα γίνονται απολύτως φυσικά.

3.6.3 Ο πολλαπλασιασμός των θεματικών συναντήσεων μεταξύ των πολιτών των διαφόρων κρατών μελών απαιτεί μέσα για τη χρηματοδότηση των εξόδων μετακίνησης των προσκεκλημένων άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Η πρωτοβουλία «golden star» της ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός που ενθαρρύνει τις συναντήσεις μεταξύ επιτροπών αδελφοποίησης και τοπικών πρωτοβουλιών είναι στη σωστή κατεύθυνση. Χρειάζεται ένα απλό και αποκεντρωμένο σύστημα, με σχετικά ταπεινά ποσά, για ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Τα χρήματα που εξοικονομούνται από τη μείωση του αριθμού των φυλλαδίων θα μπορούσαν να τοποθετηθούν σε ένα αποκεντρωμένο ταμείο για τη στήριξη της συμμετοχής των ευρωπαίων ομολόγων στις δραστηριότητες των συνδικάτων, των κοινοτήτων, των βιομηχανικών ομοσπονδιών, των επιτροπών αδελφοποίησης, κλπ. Για τη στήριξη της συμμετοχής των τοπικών φορέων, τα χρήματα αυτά θα κάλυπταν τα έξοδα μετακίνησης και θα διανέμονταν με απλό και γρήγορο τρόπο μέσω τοπικών συνδέσμων όπως το «Europe direct» ή τα «Maisons de l'Europe». Για την κατανομή αυτών των χρημάτων, οι τοπικοί φορείς της Ευρώπης θα μπορούσαν να εκφράζουν τη γνώμη τους με τη βοήθεια ενός καταλόγου όλων των τοπικών φορέων που συμμετέχουν στις αρχές συντονισμού και αποφάσεων στις Βρυξέλλες ή αλλού (ευρωπαϊκές επιτροπές εργασιών, πανεπιστημιακές ανταλλαγές ...).

3.6.4 Σκόπιμη είναι η προώθηση της ιδέας ότι κάθε Ευρωπαίος θα πρέπει να έχει τη φιλοδοξία να ταξιδέψει μία φορά στη ζωή του τις Βρυξέλλες, το Στρασβούργο και το Λουξεμβούργο προκειμένου να επισκεφθεί τα θεσμικά όργανα και να καταλάβει καλύτερα πώς λειτουργεί η Ευρώπη.

3.6.5 Τα σχέδια επικοινωνίας που συγχρηματοδοτούνται από τα θεσμικά όργανα, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για το σχέδιο Δ «Debate Europe», θα ήταν χρήσιμο να περιέχουν ένα στοιχείο διασυνοριακής πρωτοβουλίας.

3.7 Καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων πόρων

3.7.1 Το ενδιαφέρον των γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ [προσβάσιμες εκδόσεις των σχεδίων νομοθετικών κειμένων (αιτήσεις γνωμοδοτήσεων) ή αποτύπωση του προβληματισμού των πολιτών (γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας)], δεν έγκειται μόνο στη χρησιμότητα του περιεχομένου τους, αλλά και στο γεγονός ότι το ίδιο κείμενο μεταφράζεται σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης, ήτοι θα μπορούσε να συνιστά μια κοινή βάση συλλογισμού.

3.7.2 Ένα ευρωπαϊκό μέσο ενημέρωσης είναι απαραίτητο για την πληροφόρηση σχετικά με όσα συμβαίνουν αλλού. Κατάργηση των συνόρων σημαίνει και γνώσεις σχετικά με τον τρόπο διάθεσης των αποβλήτων στην Εσθονία, τη μορφή οικιακής θέρμανσης στη Βαρκελώνη, τον αριθμό ημερών άδειας μητρότητας στην Ιρλανδία, το σύστημα καθορισμού των μισθών στη Ρουμανία. Εάν συνειδητοποιήσουμε ότι τα τοπικά προβλήματα είναι τα ίδια σε απόσταση αρκετών χιλιομέτρων και μάθουμε πώς λειτουργούν οι άνθρωποι αλλού για την εξεύρεση λύσεων, αυτό θα βοηθήσει τον καθένα να νιώσει ότι ανήκει στην ίδια Ευρώπη.

3.7.3 Ένα διεθνικό οπτικοακουστικό μέσο ενημέρωσης, όπως το Euronews, έχει καίριο ρόλο για την παροχή εικόνων και ρεπορτάζ. Η παρουσίαση των ευρωπαϊκών υποθέσεων θα πρέπει να εντάσσεται στις υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας οπτικοακουστικών μέσων σε εθνικό επίπεδο, ενώ θα πρέπει να προβλεφθεί και η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής δημόσιας υπηρεσίας οπτικοακουστικών μέσων.

3.7.4 Η Eurovision θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περαιτέρω για τη θεσμοθέτηση ορισμένων εκδηλώσεων και την εξοικείωση με την ιδέα της Ευρώπης: αναμετάδοση των ευχών του Προέδρου της Επιτροπής σε όλες τις γλώσσες, ευρωπαϊκές αθλητικές διοργανώσεις, κλπ.

3.8 Η Ευρώπη δεν είναι το εξωτερικό

3.8.1 Σε πολλές κυβερνήσεις της Ένωσης οι ευρωπαϊκές υποθέσεις είναι ευθύνη του υπουργού εξωτερικών υποθέσεων, σε πολλά μέσα ενημέρωσης οι πληροφορίες για την Ευρώπη εξετάζονται στη στήλη «εξωτερικές ειδήσεις», και σε πολλούς οργανισμούς τα ευρωπαϊκά θέματα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της υπηρεσίας διεθνών σχέσεων. Ωστόσο, οι ευρωπαϊκές οδηγίες τροφοδοτούν το έργο των εθνικών κοινοβουλίων και αφορούν όλους τους τομείς της κοινωνίας. Δεν πρόκειται λοιπόν για «ξένες» υποθέσεις, αλλά για «εγχώριες». Τα ευρωπαϊκά θέματα τροφοδοτούν πλέον όλες τις εσωτερικές πολιτικές των κρατών μελών. Θα πρέπει να δημιουργηθούν υπουργεία ευρωπαϊκών υποθέσεων πλήρους δραστηριότητας, με υπηρεσίες ανάλυσης και πρόβλεψης, επικοινωνίας και στήριξης της κοινωνίας των πολιτών.

3.8.2 Σε αυτό το πλαίσιο, κάθε φορά που εξετάζεται ένα θέμα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ευρωπαϊκή του διάσταση και να μελετάται ο τρόπος προσέγγισής του στα άλλα κράτη μέλη.

3.8.3 Το εξωτερικό ξεκινάει στα σύνορα της Ένωσης και όχι στα σύνορα των κρατών μελών. Το ενδιαφέρον του «ευρωπαϊκού μοντέλου» για τις τρίτες χώρες καθιστά σαφή τη σημασία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, είτε πρόκειται για τη δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς είτε για την ανάπτυξη του διεθνικού δημοκρατικού μοντέλου διαχείρισης της πολυμορφίας.

3.8.4 Η διοργάνωση ενημερωτικών σεμιναρίων για στελέχη άλλων ηπείρων, στα οποία εξηγείται ο τρόπος οικοδόμησης και λειτουργίας της Ένωσης, μπορεί να οδηγήσει σε μια καλύτερη

εικόνα τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό της Ευρώπης και να μεταφέρει τις ευρωπαϊκές αξίες στον υπόλοιπο κόσμο.

3.9 Διοργάνωση εκδηλώσεων

3.9.1 Όλοι οι ειδικοί σε θέματα επικοινωνίας γνωρίζουν ότι για να γίνει κάτι αντικείμενο συζήτησης, είναι απαραίτητη η διοργάνωση εκδηλώσεων και η αξιοποίηση των εκδηλώσεων για επικοινωνιακούς σκοπούς. Για παράδειγμα, σε διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, δεν θα ήταν σκόπιμο να υψώνεται η ευρωπαϊκή σημαία μαζί με την εθνική σημαία κατά την απονομή μεταλλίων στους πρωταθλητές; Δεν θα μπορούσε η ευρωπαϊκή σημαία να είναι μαζί με την εθνική σημαία στις φανέλες των παικτών; Δεν θα μπορούσε να γίνεται καταμέτρηση των ευρωπαϊκών μεταλλίων στους ολυμπιακούς αγώνες;

3.9.2 Οι ευρωπαϊκές εκλογές και η επέτειος της πτώσης του τείχους του Βερολίνου είναι γεγονότα που δεν θα πρέπει να περνούν απαρατήρητα. Επίσης, η ημέρα της Ευρώπης, η 9η Μαΐου, θα πρέπει να καθιερωθεί ως επίσημη αργία, ενδεχομένως στη θέση μιας άλλης. Ομοίως οι ευρωπαϊκές εκδηλώσεις θα πρέπει να αποκεντρωθούν από τις Βρυξέλλες και οι εθνικές εορτές θα πρέπει να αποκτήσουν ευρωπαϊκή διάσταση.

4. Υπενθύμιση προηγούμενων συστάσεων της ΕΟΚΕ

4.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις προηγούμενες συστάσεις που απηύθυνε στην Επιτροπή σχετικά με την ανακοίνωση, ιδίως εκείνες που αναφέρονται στο παράρτημα της γνωμοδότησής της του Οκτωβρίου 2005 με θέμα «Περίοδος προβληματισμού: η δομή, τα θέματα και το πλαίσιο αξιολόγησης της συζήτησης για την Ευρωπαϊκή Ένωση» (CESE 1249/2005 ⁽⁴⁾), στη γνωμοδότησή της του Δεκεμβρίου 2005 με θέμα «Η συμβολή της Επιτροπής κατά την περίοδο προβληματισμού και πέραν αυτής: Σχέδιο Δ για δημοκρατία, διάλογο και δημόσια συζήτηση» (CESE 1499/2005 ⁽⁵⁾), στη γνωμοδότησή της του Ιουλίου 2006 με θέμα «Λευκή Βίβλος για μια ευρωπαϊκή πολιτική επικοινωνίας» (CESE 972/2006 ⁽⁶⁾) και στη γνωμοδότησή της που υιοθετήθηκε τον Απρίλιο του 2008 με θέμα «Σύμπραξη για την επικοινωνιακή προβολή των ευρωπαϊκών θεμάτων» (CESE 774/2008).

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁴⁾ EE C 28 της 3.2.2006, σ. 42-46.

⁽⁵⁾ EE C 65 της 17.3.2006, σ. 92-93.

⁽⁶⁾ EE C 309 της 16.12.2006, σ. 115-119.